HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Tutuşmuş Gönüller

YAYIN YÖNETMENİ
EMİNE GÜRSOY NASKALİ

HAZIRLAYAN
PINAR VURSUN

Türk Dil Kurumu Yayınları

Hüseyin Rahmi GÜRPINAR

TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER

Gürpınar, Hüseyin Rahmi (1864-1944)

Tutuşmuş gönüller / Hüseyin Rahmi Gürpınar; yayın yönetmeni: Emine Gürsoy Naskali; hazırlayan: Pınar Vursun .--Ankara: Türk Dil Kurumu, 2022.

398 s.; 21 cm.— (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları; 1458)

ISBN 978-975-17-5126-3

1. Türk Romanı 2. Türk Edebiyatı, Roman I. Naskali, Emine Gürsoy (yay. yön.) II. Vursun, Pınar (haz.) III. e.a

813.317

Türk Dil Kurumu Yayınları

Hüseyin Rahmi GÜRPINAR

TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER

Yayın yönetmeni
Emine Gürsoy NASKALİ

Hazırlayan
Pınar VURSUN

Ankara, 2022

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Türk Dil Kurumu Yayınları: 1458

TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER

Hüseyin Rahmi GÜRPINAR

*

Yayın Yönetmeni:

Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALİ

*

Hazırlayanlar:

Dr. Pınar VURSUN

*

Metin Denetimi:

TDK - Sevde GÜREL

*

Sayfa ve Kapak Tasarımı:

TDK - Mehmet GÜVEN

*

Birinci Baskı: Ankara, 2022 Mart

ISBN: 978-975-17-5126-3

*

Dağıtım:

Türk Dil Kurumu

Atatürk Bulvarı No.: 217

06680 Kavaklıdere/ANKARA

Telefon: +90 (312) 457 52 00

Belgegeçer: +90 (312) 468 07 83

Genel ağ: http://tdk.gov.tr

*

©5846 sayılı Yasa'ya göre
eserin bütün yayın, çeviri ve alıntı hakları
Türk Dil Kurumuna aittir.

İçindekiler

Sunuş • 7

Giriş • 31

Tutuşmuş Gönüller • 33

Sunuş

Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864-1944)

Yaşamı

Hüseyin Rahmi, 1864'te İstanbul'da Ayazpaşa'da doğdu.[1] Hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa'nın oğludur. Okur yazar bir kadın olan annesi 22 yaşında veremden vefat ettiğinde Hüseyin Rahmi üç yaşındaydı. Annesinin ölümü üzerine Girit'te görevde bulunan babasının yanına gönderildi ancak babasının yeniden evlenmesiyle altı yaşındayken anneannesinin yanına İstanbul'a geldi.

Yakubağa Mektebi, Beyazıt'taki Mahmudiye Rüştiyesi ve idadide okuyan Hüseyin Rahmi, tarihçi Abdurrahman Şeref Bey'in himayesiyle Mekteb-i Mülkiyeye girdi (1878). Okulun ikinci sınıfında iken ağzından kan gelince yani verem belirtisi üzerine Hüseyin Rahmi öğrenimini yarıda bıraktı (1880). Kısa bir süre Adliye Nezareti Ceza Kaleminde memur, Ticaret Mahkemesinde aza mülazımı olarak çalıştı. Hayatını kalemiyle kazanmaya karar verince 1887'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazmaya başladı. Sonra, *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde çevirmen ve yazar olarak çalıştı. II. Meşrutiyet Dönemi'nde 37 sayı süren *Boşboğaz ile Güllabi* adlı bir gazete çıkardı. İbrahim Hilmi Bey ile birlikte çıkardığı *Millet* gazetesi de uzun ömürlü olmadı. Bundan sonra çalışmalarını *İkdam*, *Söz*, *Za-*

[1] Hüseyin Rahmi'nin hayatını anlatan en doyurucu kaynak: Abdullah Harmancı: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Öyküleri ve Öykücülüğü*: Konya 2010, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora tezi.

man, *Vakit*, *Son Posta*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde neşretti. Türkiye Büyük Millet Meclisine 5. ve 6. dönem Kütahya milletvekili olarak katıldı (1936-1943). Ömrünün son yıllarını, 1924'te Heybeliada'da yaptırdığı evde geçirdi. 1944'te yaşama veda etti. Heybeliada'daki Abbas Paşa Mezarlığı'na defnedildi.

Hüseyin Rahmi'nin Heybeliada'daki evi müze olarak düzenlenmiştir.

Yazarlığı

Hüseyin Rahmi Gürpınar; Tanzimat, Servet-i Fünun, Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde eser vermiş bir yazarımızdır.

Yazarlığa 1884'te *Ceride-i Havadis*'te yayımlanan "Bir Genç Kızın Âvâze-i Şikâyeti" ve hemen ardından "İstanbul'da Bir Frenk" hikâyesiyle adım atar. İlk romanı *Şık*'ı (*Ayna*) 1887'de tamamlar ve Ahmet Mithat Efendi'nin çıkardığı *Tercüman-ı Hakikat*'e gönderir. Ertesi gün romanın gazetede tefrika edileceği ve Ahmet Mithat'ın kendisini matbaaya çağırdığı haberi gelir. Hüseyin Rahmi, Ahmet Mithat ile karşılaşmasını şöyle anlatır: "Hazretin huzuruna büyük bir helecanla çıktım. Gür kaşlı, kara sakallı, iri yarı, heybetli bir zat… Beni görünce ilk sorusu şu oldu:

— Kimsin sen çocuğum?

— *Şık* yazarı Hüseyin Rahmi.

Korktuğuma uğradım. Efendi'nin yüzünde derhâl bir güvensizlik gülümsemesi belirdi. […] Bana pek alaycı gelen bir sesle:

— Oğlum, senin ağzın daha süt kokuyor. Bu roman usta işi. Senin ne kalemin ne yazı gücün ne deneyimin ne de görgün henüz bunu yazmaya yeterli değil. Bu gerçek görünüyor. Sen böyle bir şey tasvirine özenebilirsin ama tek başına başaramazsın. Sana bir yardım eden var. Baban mıdır, ağabeyin midir, arkadaşın mıdır, o kimdir? Söyle…

[…] Koca Ahmet Mithat Efendi'nin bu suçlaması karşısında küçüldüm, büzüldüm, hiçbir söz bulamadım. Sonunda gözlerimden dökülen iki damla, hüzünlü bir yanıt yerine geçti. Bu saf, masumca ağlayışım Efendi'ye dokundu, hemen:

— Ağlama… Ağlama, inandım… dedi."[2]

Böylece Hüseyin Rahmi, edebiyat dünyasına Ahmet Mithat Efendi'nin desteğiyle girmiş olur. Ahmet Mithat, Hüseyin Rahmi'yi kızıyla evlendirmeyi düşünecek kadar beğenmekte ve sevmektedir. Hüseyin Rahmi bu evlenme teklifini nazikçe reddeder ve ömrü boyunca hiç evlenmez.

İlk romanın bu kadar büyük bir ün kazanmasına Hüseyin Rahmi de hayret eder. Ahmet Mithat bu ünün sebebini şöyle açıklar: "Oğlum, senin kafandan daha çok şeyler doğacak gibi görünüyor. Eserinin en büyük erdemi, okuyanları kahkahalarla güldürmesidir."[3]

Romanlarındaki karakterler ve konular

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarındaki karakterler toplumun her kesiminden, her yaş grubundan seçilmiştir: İstanbul hanımefendileri, İstanbul beyefendileri, evlatlıklar, öksüz ve yetimler, yoksullar, dadılar, kalfalar, kâhyalar, bürokratlar, küçük memurlar, polisler, yazarlar, Mülkiyeliler, hukukçular, askerler, doktorlar, eczacılar, tüccarlar, öğretmenler, din adamları, politikacılar, şairler, müzikseverler, ressamlar, tiyatrocular, sporcular, harp zenginleri, vurguncular, mirasyediler, iç güveyiler, dullar, gayrimeşru çocuklar, dolandırıcılar, dilenciler, eşkıyalar, fahişeler, metresler, muhabbet tellalları, hovardalar, şıpsevdiler, fedakârlar, iffetsizler, namussuzlar, alafranga tipler, dejenere tipler, züppe tipler, dedikoducular, fettanlar, Fransızlar, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler, Ruslar, vb.

---

2 *Şık* romanının ikinci baskısının (1920) girişinden alıntıdır. [Kemal Bek'in *Billur Kalp*'e yazdığı ön sözden aktarılmıştır (Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Billur Kalp*, Özgür Yayınları, 2005).]

3 Kemal Bek'in *Billur Kalp*'e yazdığı ön sözden aktarılmıştır.

Romanlarda bu karakterler gerçek hayattaki gibi konuşturulurlar. Eğitimlerine uygun söz dağarcıkları, ağız özellikleri, şiveleri, ifade biçimleri, kullandıkları argo sözler yazıya geçirilmiştir.

Romanlarının konuları şöyle sınıflandırılabilir:[4]

1. Türk toplumunun geleneklerine tezat teşkil ettiği için gülünç durumlara düşen, alafranga, züppe ve dejenere tiplere yer veren eserler: *Şık, Mürebbiye, Metres, Şıpsevdi, Tutuşmuş Gönüller, Gönül Bir Değirmendir Sevda Öğütür, Dirilen İskelet, Kaderin Cilvesi, Can Pazarı.*

2. Himayeden mahrum, zavallı, âciz kimseleri, sorunlarını ve düştükleri kötü durumları ele alan eserler: *İffet, Nimetşinas, Hakka Sığındık, Billur Kalp.*

3. Batıl şeylere inanan ve birtakım fantastik unsurların etkisinde kalan tipleri konu edinen eserler*: Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Gulyabani, Cadı, Efsuncu Baba, Muhabbet Tılsımı, Mezarından Kalkan Şehit, Şeytan İşi.*

4. Karı koca geçimsizliklerini ve bunların zeminini hazırlayan çeşitli faktörleri işleyen eserler: *Mutallaka, Tebessüm-i Elem.*

5. Kadının veya erkeğin isteğine aykırı olarak yapılan evlilikleri ve bunların olumsuz neticelerini konu alan eserler: *Muadele-i Sevda, Tesadüf, Sevda Peşinde, Son Arzu.*

6. Yaşlı erkeklerle evlendirilen genç kızların fizyolojik ve ruhsal çırpınmalarını, ev içindeki veya dışındaki kendi yaşıtları delikanlılarla gayrimeşru münasebetlerini, türlü maceralarını ve neticede tam anlamıyla ahlaki düşüşlerini sergileyen eserler: *Toraman, Cehennemlik, Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı?, Namuslu Kokotlar.*

7. Toplumu temelinden sarsan sosyal meselelerin en mühimlerinden birini teşkil eden fuhşu, realist ölçüler içerisinde gözler önüne seren eserler: *Hayattan Sayfalar, Kokotlar Mektebi.*

---

[4] bk. Önder Göçgün: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*: Ankara 1987, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları no.: 722, Kültür Eserleri Dizisi no.: 63.

8. Felsefeyi hareket noktası kabul ederek dünya ve ahiretle ilgili çeşitli hadiselerle uğraşan filozof tavırlı kimseleri, onların fikir ve ruh yapılarını, anlayışlarını, davranış özelliklerini, eğilimlerini ve ideallerini ele alan eserler: *Deli Filozof, İnsanlar Önce Maymun muydu?*

9. Ruhsal bakımdan hasta tipleri ve onların toplum içerisindeki son derece olumsuz, zararlı hareketlerini, bir psikolog titizliğiyle tahlil ve tenkit eden eserler*: Ben Deli miyim?, Utanmaz Adam.*

10. İlerlemiş yaşlarına rağmen, hâlâ olgunlaşmamış ve kendilerini sadece cinsel içgüdülerine teslim etmiş tipleri, yer yer hicvederek ele alan eserler: *Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu?*

11. Tehditle para sızdırmak amacıyla kaçırılan insanları ve onlara türlü eziyetler çektiren eşkıyayı konu alan eserler: *Eşkıya İninde.*

12. Baştan sona polisiye bir nitelik taşıyan, gerilimi yüksek eserler: *Kesik Baş.*

13. Ruhçuluk ve bu nedenle ruhçuluğa inanan kimselerin geçirdikleri sarsıntıları konu alan eserler: *Ölüler Yaşıyor mu?*

14. Çeşitli psikolojik zikzaklar çizerek çareyi canlarına kıymakta bulan ve neticede intihar manyasına tutulan zavallıları ve onların bu hâllerini tasvire yönelik eserler: *Ölüm Bir Kurtuluş mudur?*

Hüseyin Rahmi'nin romanları sürükleyicidir, okuyucuyu son noktaya kadar merak içinde tutar. Romanları ve hikâyeleri önce gazete tefrikası olarak yayımlanmış, sonradan kitap olarak basılmıştır. Eserlerinin kitap olarak basım tarihi, bazen kaleme alınış tarihinden epey sonradır hatta bazı yazıları, ölümünden sonra kitap olarak basılmıştır. 1960 sonrasında roman ve hikâyelerinin sadeleştirilmiş baskıları yapılmıştır. Hüseyin Rahmi; seçtiği konular, akıcı üslubu, kıvrak Türkçesi, mizahi yaklaşımı, gerçekçiliği dolayısıyla ilgiyle takip edilen, çok okunan ve sevilen bir yazar olmuş ve pek çok eser vermiştir.

Eserleri

Romanlar: *Ben Deli miyim?; Billur Kalp; Bir Muadele-i Sevda; Cadı; Can Pazarı; Cehennemlik; Deli Filozof; Dirilen İskelet; Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı?; Efsuncu Baba; Eşkıya İninde; Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu?; Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür; Gulyabani; Hakka Sığındık; Hayattan Sayfalar; İffet; İnsanlar Maymun muydu?; Kaderin Cilvesi; Kesik Baş; Kokotlar Mektebi; Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç; Metres; Tesadüf; Mezarından Kalkan Şehit; Muhabbet Tılsımı; Mürebbiye; Namuslu Kokotlar; Nimetşinas; Ölüler Yaşıyor mu?; Ölüm Bir Kurtuluş mudur?; Sevda Peşinde; Şeytan İşi; Şık; Şıpsevdi; Son Arzu; Tebessüm-i Elem; Toraman; Tutuşmuş Gönüller; Utanmaz Adam.*

Hikâyeler: *Açlıktan Ölmemenin Çaresi; Ada Vapurunda; Aferin Hayrullah (=Bravo Hayrullah); Ahlak Humması; Allah Gönlüne Göre Versin; Annemin Ölümü; Asansör; Balta ile Doğuran Böyle Doğurur; Benim Babam Kimdir?; Bir Açın Ruznamesinden Birkaç Yaprak (=Bir Açın Günlüğünden Birkaç Yaprak); Bir Genç Kızın Âvâze-i Şikâyeti; Bir Hafiyenin İtirafatı; Bir Muamma; Bir Oburun Mücadele-i Nefsiyesi; Bir Seyahat-ı Acibe (=İki Hödüğün Seyahati); Bugün Ne Yiyeceğiz?; Büyük Ana; Büyük Bir İbret Dersi; Büyük Bir Nedamet (=Büyük Bir Pişmanlık); Büyük Günah; Çocuğumun Babası; Çocuklara Yasak; Ecir ve Sabır; Er Kişi Niyetine; Erkeğe Galebe Reçetesi; Eşeklerin Dilinden Anlayan Bir Mütehassıs (=Eşeklerin Dilinden Anlayan Bir Uzman); Eşkıya Oyunu; Eti Senin Kemiği Benim; Falaka; Fırkacı (=Partici); Galip ve Mağlup Vaziyeti (=Yenme ve Yenilme Durumu); Garip Kaldığımız Günlerde; Gönül Ticareti; Gugular; Hangisi Daha Zevkli?; Hattı İstiva (=Kadayıfçı Yusuf); Hayvanat Mitingi; Heybeliada Merkeplerinin Grevi; Horoza Ses Talimi (=Horoza Ses Eğitimi); İhtiyar Muharrir (=Yaşlı Yazar); İki Külhani Arasında; İki Loğusa; İmrenilecek Bir İntihar (=İmrenilecek Bir Ölüm); İstanbul'da Bir Frenk; İstanbul'un Esareti Günlerinden Bir Hatıra (=İstanbul'un Esirliği Günlerinden Bir Anı); Kadını Müdafaanın Cezası (=Kadını Savunmanın Cezası); Kadının Erkeğe Galabesi; Kadınlar Mebusu; Kadınlar Vaizi; Kanlı*

Eldiven; Katil Puse (=Öldüren Öpücük); Kayınpeder Kayınvalide Kendi Odalarında, Mahdum Bey Zevcesiyle Odasında (Kayınpeder-Kayınvalide; Kaynata-Kaynana); Kedi Yüzünden; Kedim Nasıl Öldü?; Kılıbık; Kıpti Düğünü; Kırço; Kiralık Vücut; Kocası için Deli Divane; Kocasını Boşayan Hürmüz Hanım; Kumru ile Büyükhanımın Mükamelesi; Lakırdı Beynimizde (=Söz Aramızda); Lekeli Humma Şüphesi (=Lekeli Humma Kuşkusu); Melek Sanmıştım Şeytanı; Menekşe Kalfa'nın Müdafaanamesi; Meyhanede Hanımlar (Meyhanede Kadınlar); Mırnav... Mırnav; Misafir; Mutallaka (Boşanmış Kadın); Mübareğin Kuyruğu; Müslüman Mahallesinde Bu İş Olur mu?; Namusla Açlık Meselesi; Nasıl Dolandırıcı Oldum?; Nasıl Öldürdüler?; Nergis Hanım'la Fehmi Bey; Nurker Hanım'dan Mektup; Ölü Diri Getirir; Refia Hanım'ın Köftesi; Sahte Doktor; Samatya Tramvayında Topa Yirmi Kala; Sigarayı Nasıl Terk Ettim? (=Sigarayı Nasıl Bıraktım?); Sirkeci Lokantalarında İftar; Sokakta; Sonbahar Göçleri; Şıllıkla Züppe; Şehirde Bir Şekavet; Tehlike Karşısında Keçi Fil Oluyor; Tensikat-ı Beytiye (=Evde Tensikat, Ev Masraflarını Kısıtlama); Ters Konuşma; Tımarhane Şairlerin, Filozofların Mabedidir; Tosun; Tövbeler Tövbesi; Tünelden İlk Çıkış; Türkân Hanım'dan Mektup; Uçurumun Kenarında; Üç Misal; Varda İspanyol Geliyor!; Yanık Dolma; Yankesiciler (=El Elden Üstündür); Yankesiciler Kulübü; Yeni Diyojen; Zarafet ile Tekir; Zavallı Halime; Zavallı Katil; Zavallı Şair.

Kısa yazıları: *Arzın Yuvarlaklığına İnanmıyor; Bakkal Bodasaki'den Hüseyin Rahmi Bey'e Mektup; Balık Pazarı; Bir Maymunun İntiharı; Boykotajın Telakki-i Değeri; Dağların Şenliği; Döşekten Bir Sada (=Döşekten Bir Sesleniş); Gökten Köpek mi Yağıyor?; Halkın Saflığı; Hanımların Ökçesi - Beylerin Öfkesi; Hayat ve Ölüm; Heybeli Yangını; Horoz Ailesi Sinirli Hanımın Mektubu; İğneli Fıçı; İlk Orucum; İnsan Çekiştiren Eski Vaizler; Kanatsız Uçak Yelkensiz Gemi; Kanımızı Emenler; Karıncalarla Savaştayım; Pis Bir Vak'a; Taharet Meraklısı (=Temizlik Meraklısı); Üfürükçülüğüm; Yazarlar Nasıl Ölür?; Yeni Bir Gazetenin Çukur Düşünceleri.*

Hüseyin Rahmi'nin hikâye antolojileri: *Kadınlar Vaizi* (1920); *Meyhanede Hanımlar* (1924); *Namusla Açlık Meselesi* (1933); *Ka-*

til Buse (1933); *İki Hödüğün Seyahati* (1933); *Tünelden İlk Çıkış* (1934); *Gönül Ticareti* (1939); *Melek Sanmıştım Şeytanı* (1943); *Eti Senin Kemiği Benim* (1963).

Oyunlar: *Gülbahar Hanım* (kayıp); *Hazan Bülbülü; Kadın Erkekleşince; Tokuşan Kafalar; İki Damla Yaş.*

Sanat ve edebiyat konulu yazıları: *Cadı Çarpıyor; Şekavet-i Edebiyat.*

Derlemeler: *Müntahabat-ı Hüseyin Rahmi*, 3 cilt (1899), *Sanat ve Edebiyat* (1972), *Mektupları ve Tiyatro Eleştirileri* (1998), *Gazetecilikte İlk Yazılarım* (1999), *Gazetecilikte Son Yazılarım* 1 (2001), *Gazetecilikte Son Yazılarım 2* (2002), *Gazetecilikte Son Yazılarım 3* (2004), *Gazetecilikte Son Yazılarım 4* (2006).

Çeviri romanlar: Emile Gaboriau'dan *113 Numaralı Cüzdan* (1889), *Bir Kadının İntikamı* (1891), *Batinyollu İhtiyar* (1891), Jules Arsène Arnaud Claretie'den *Paris'te Bir Teehhül* (1892), Alfred de Musset'den *Frederick ile Bernerette* (1896), Paul de Kock'tan *Biçare Bakkal* (1903).

Çeviri hikâyeler: *Arsızlık Eden Cezasını Bulur; Baba Kornil'in Mühim Bir Sırrı; Bir Sehv-i Rü'yet; Bir Zeki Rehnüma; Garip Bir Mektup; Hâlî Zamanı Olmayan Adam; Hasta Çocuk; İki Öksüz; Kedilenmek İlleti; Kim İki Bin Dolar Kazanmak İster?; Münzevi Rahip (=Köşeye Çekilmiş Rahip); Ne Boş Hayal İmiş; Rahibin Merkebi (=Papazın Eşeği); Sadakat; Şeytanın Karısı; Zavallı Cambaz.*

Kaynaklar

ADIVAR, Halide Edib: "Hüseyin Rahmi'nin Eserleri Arasında I", *Akşam*: 1944, no.: 9151, 11 Nisan 1944.

ADIVAR, Halide Edib: "Hüseyin Rahmi'nin Eserleri Arasında II", *Akşam*: 1944, no.: 9152, 12 Nisan 1944.

ADIVAR, Halide Edib: "Hüseyin Rahmi'nin Eserleri Arasında III", *Akşam*: 1944, no.: 9153, 13 Nisan 1944.

ADIVAR, Halide Edib: "Hüseyin Rahmi'nin Eserleri Karşısında", *Yeditepe*: 1964, S 8, s. 6-7.

ADIVAR, Halide Edib: "Hüseyin Rahmi'nin Eserleri Karşısında", *Yeditepe*: 1964, S 9, s. 10-11.

ÂDİL, Fikret: "Hüseyin Rahmi", *Yeni İstanbul*: 7 Mart 1961.

ÂDİL, Fikret: "Türk Edebiyatının Büyük Kaybı", *Tanin*: 11 Mart 1944.

AHMED MİDHAT: "Muhâbere-i Aleniyye", *Tercüman-ı Hakikat*: 1888, no.: 2858, 2 Rebiü'l-âhir 1304/1888.

AKAGÜN, Oya: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Dört Romanında Dejenere Tipler*: Erzurum 1966, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı lisans tezi.

AKBAL, Oktay: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Yeditepe*: Ağustos 1964, no.: 100.

AKBAL, Oktay: *Konumuz Edebiyat*: İstanbul 1974, Varlık Yayınevi, S 1817, s. 9-16.

AKGÜN, Adnan: *"*Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Edebiyatçılarımızın Resmî Hâl Tercümeleri VII: Hüseyin Rahmi Bey"*, Yedi İklim*: Şubat 1993, S 35, s. 45.

AKTAŞ, Şerif: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Büyük Türk Klâsikleri*: 1990, Ötüken Neşriyat, C 10, s. 237-243.

AKYÜZ, Kenan: *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*: İstanbul 1995, İnkılap Kitabevi.

ALANGU, Tahir: "Hüseyin Rahmi'nin Romancılığı", *Değirmen*: Nisan 1944, Y 2, S 12.

ALANGU, Tahir: "Hüseyin Rahmi", *Ataç*: Ekim 1964, C 3, S 29-30, s. 3-7.

ALANGU, Tahir: "W. Shakespeare ile Hüseyin Rahmi", *Cumhuriyet*: 11 Haziran 1964.

ALANGU, Tahir: *100 Ünlü Türk Eseri*: Milliyet Yayınları, C 2, s. 823-847.

ALÇİÇEK, Esin: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Hikâyeciliği*: İzmir 2010, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

ALİ RAUF: "Hüseyin Rahmi Ne Bıraktı?", *Tanin*: 18 Mart 1944.

ALPASLAN, Gonca Gökalp: *XIX. Yüzyıl Yazılı Anlatılarında Sözlü Kültür Etkileri*: Ankara 2002, Kültür Bakanlığı Yayınları.

ALPTEKİN, Turan: "Ölümünün 60. Yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Bugüne Yansıyanlar", *Hürriyet Gösteri*: Mart 2004, S 237, s. 26-29.

ALVER, Köksal: "Züppeliğin Sosyolojisi: Türk Romanında Züppe Tipler Örneği", *Hece*: Mayıs/Haziran/Temmuz 2002, S 65-66-67, s. 252-266.

ARPAD, Burhan: "Hüseyin Rahmi'nin Romanları", *Türk Dili*: 1966, C 20, S 213, s. 197-199.

ATAY, Falih Rıfkı: "Hüseyin Rahmi'nin Ölümü", *Ulus*: 12 Mart 1944.

ATEŞ, Ömer; Yusuf ÇOTUKSÖKEN, "Popüler Edebiyat ve Hüseyin Rahmi", *Tema Larousse Tematik Ansiklopedi*: İstanbul 1993-1994, Milliyet Yayınları, s. 86-87.

BALTACIOĞLU, İsmail Hakkı: "Hüseyin Rahmi ve İnsanoğlu", *Yeni Adam*: 2 Ağustos 1945, no.: 553.

BANARLI, Nihat Sami: *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*: İstanbul 1948, C II, Millî Eğitim Basımevi, s. 1059-1062.

BAŞGÖZ, İlhan: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Hayatı", *Ülkü*: 16 Mart 1944, Yeni Seri 60.

BAYBARS, Sudi: *Hüseyin Rahmi'nin Yarattığı Tipler*: İstanbul 1948, Türkiyat Enstitüsü Kitaplığı, no.: 320.

BEK, Kemal: "Hüseyin Rahmi ve Boş İnançlar", *Hürriyet Gösteri*: Şubat 1997, S 195, s. 77-79.

BEKİ, Akif: "'Utanmaz Adam' Nasıl Unutulur Arkadaş?", *Hürriyet*: 24 Haziran 2017.

BERKES, Mediha: "Hüseyin Rahmi Romanlarında Kadın Tipleri", *AÜDTCF Dergisi*: Ankara 1945, C 3, S 5, Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 539-552.

BERKES, Mediha: *"*Hüseyin Rahmi'nin Romanlarında Aile ve Kadın*", AÜDTCF Dergisi*: Ankara 1945, C 3, S 3, s. 19-32.

BERKES, Niyazi: "Hüseyin Rahmi'nin Sosyal Görüşleri*", AÜDTCF Dergisi*: Ankara 1945, C 1, S 3 (Mart-Nisan), s. 3-17.

BORATAV, Pertev Naili: "Hüseyin Rahmi'nin Romancılığı", *AÜDTCF Dergisi*: Ankara 1945, C 3, S 2, s. 205-212.

BOZOK, Hüsamettin: "Hüseyin Rahmi", *Yeni Adam*: 13 Mart 1941, no.: 324-325.

BOZOK, Hüsamettin: "Gerçekler Uğruna Savaşan Bir Er", *Yeditepe*: 16-31 Mart 1961, no.: 39.

BOZOK, Hüsamettin: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Yeditepe*: 15 Mart 1951.

BOZOK, Hüsamettin: "Hüseyin Rahmi'nin Romanlarında Köy ve Köylü", *Yeditepe*: Ağustos 1964, S 100, s. 4-9.

COŞKUN, Nusret Safâ: "Hüseyin Rahmi'nin Ölümü", *Son Posta*: 10 Mart 1944.

ÇAMLIBEL, Faruk Nafiz: "Hüseyin Rahmi'yi Kaybettik", *Yedigün*: 20 Mart 1944, no.: 576.

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman: "Büyük Romancı Hüseyin Rahmi", *Haber (Akşam Postası)*: 22 Mart 1944.

ÇEVİK, Dilek: *Mürebbiyelik ve Türk Romanında Mürebbiye Tipleri*: Konya 1999, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

DİMDİK, Pelin: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Kadın-Erkek İlişkisi*: İstanbul 2014, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı doktora tezi.

DÖLEK, Sulhi: "Hüseyin Rahmi'de Mizah ve Toplumsal Eleştiri", *Güldiken*: Güz 2000, S 22.

DUMANOĞLU, Halil: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Kovan*: Mayıs 1944, S 10.

DURAN, Elif: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Kadın*: İstanbul 2009, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans tezi.

EMEKSİZ, Pelin Dimdik: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Kahramanlarının ve Anlatıcı Olarak Yazarın Evlilik Hakkındaki Görüşlerinden Hareketle Türk-Osmanlı Toplumunda Evlilik Anlayışı", *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*: 2017, s. 22-47.

EMEKSİZ, Pelin Dimdik: "Kadınlar Dünyası Ekseninde Türk-Osmanlı Toplumunda Kadının Konumu", *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*: 2016, s. 24-39.

ENGİNÜN, İnci: "Hüseyin Rahmi ve Özel Eğitim", *Araştırmalar ve Belgeler*: İstanbul 2000, Dergâh Yayınları.

EREN, Abdurrahman Âdil, "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Tan*: 22 Kasım 1936.

ERİŞENLER, Satı: "Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Halk", *Türk Dili*: 1966, Y 15, S 177, s. 586-591.

ERİŞENLER, Satı: "Hüseyin Rahmi'yi Okurken", *Dost*: Ocak 1965, Yeni Dizi, C 15, S 15.

ERİŞENLER, Satı: "Mürebbiye", *Türk Dili*: Ekim 1966, C XVI, S 181.

ERİŞENLER, Satı: "Nimetşinas", *Türk Dili*: Temmuz 1965, C XV, S 166.

ERTAYLAN, İsmail Hikmet: *Türk Edebiyatı Tarihi*: Bakû 1925-1926, C I, 2. hisse, Azer Neşriyat.

ERTEM, Sadri: "Halkın San'atkârı Hüseyin Rahmi", *Kurun*: 19 Mayıs 1937.

ES, Hikmet Feridun: "Bizdeki Roman Kahramanları", *Akşam*: 15 Eylül 1936.

ES, Hikmet Feridun: "Tanımadığımız Meşhurlar: Bilmediğimiz Hüseyin Rahmi", *Akşam*: 12, 13, 14, 16, 17 Aralık 1944.

ESATOĞLU, Hakkı Selâhaddin: "Hüseyin Rahmi ve Gerçekçi Edebiyat", *Edebiyat Postası*: 15 Haziran 1950, Y 1.

ESEN, Nüket: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın İki Romanında Anlatım Teknikleri", *Kuram Kitap*: 11 Mayıs 1996, s. 51-62.

ESEN, Nüket: *Türk Romanında Aile Kurumu (1870-1970)*: İstanbul 1990, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

FAHRİ, B., "Edebiyat Bahisleri: Hüseyin Rahmi", *Milliyet*: 21 Haziran 1932.

FELEK, Burhan: "Kalem Âleminin Kaybettiği Büyük Kıymet: Üstat Hüseyin Rahmi", *Cumhuriyet*: 10 Mart 1944.

FETHİ NACİ: *40 Yılda 40 Roman:* 1994, Oğlak Yayınları, s. 14-20.

FIRÇA: "Üstad Hüseyin Rahmi", *Karikatür*: 29 Şubat 1936.

GARİPER, Cafer: "Yenileşmenin Başlangıcı ve Öncüleri", *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı (1839-2000)*: Ankara 2005, ed.: Ramazan KORKMAZ, Grafiker Yayıncılık, s. 41-79.

GERÇEK, Selim Nüzhet: "Hüseyin Rahmi ve Eserleri", *İstanbul*: 1 Nisan 1944, S 9.

GEZGİN, Hakkı Süha: *"*Edebi Portreler - Hüseyin Rahmi", *Yeni Mecmua*: 7 Temmuz 1939, S 10, , s. 5.

GEZGİN, Hakkı Süha: "Hüseyin Rahmi de Gitti", *Vakit*: 10 Mart 1944.

GÖÇGÜN, Önder: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Çocuklar", *Türk Dili*: 1985, S 400, s. 228-235.

GÖÇGÜN, Önder: "Ölümünün Otuzuncu Yıldönümünde Hüseyin Rahmi", *Hisar*: Mart 1974, C 14, S 123, s. 6-7.

GÖÇGÜN, Önder: *Hüseyin Rahmi Gürpınar: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri, Eserlerinden Seçmeler, Hikâyeleri, Tiyatroları, Tenkidleri, Mektupları, Makaleleri, Röportajları, Hakkında Yazılanlar, Bibliyografya*: Ankara 1990, Kültür Bakanlığı Yayınları.

GÖÇGÜN, Önder: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*: Ankara 1987, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

GÖÇGÜN, Önder: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*: Ankara 1993, Kültür Bakanlığı Yayınları.

GÖKMAN, Muzaffer: *Hüseyin Rahmi Gürpınar - Açıklamalı Bibliyografya*: İstanbul 1966, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

GÖVSA, İbrahim Alâaddin: "Hüseyin Rahmi", *Meşhur Adamlar Ansiklopedisi*: 1943, s. 753-754.

GÜLER, Cemal Nâdir: "Türk Mizah San'atı Bir Ustasını Kaybetti", *Amcabey*: 18 Mart 1944, C 3, S 68.

GÜNGÖR, Selâhaddin: "Hüseyin Rahmi'nin Yarım Asırlık Dostu Kitabçı Hilmi Anlatıyor", *Son Telgraf*: 11 Mart 1944.

GÜNYOL, Vedat: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'a Göre Hayat", *Yücel*: Temmuz 1944, C XVII, Y 10, S 99.

GÜNYOL, Vedat: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'a Göre San'atkârın Cemiyet İçindeki Yeri ve Rolü", *Yücel*: Şubat 1941, C 12, S 72.

GÜRPINAR, Hüseyin Rahmi: *Gazetecilikte Son Yazılarım 2*: İstanbul 2002, Özgür Yayınları.

GÜVEMLİ, Zâhir: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Vakit*: 12 Mart 1944.

GÜZELCE, Ilgaz: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Kadın Tipleri ve Kadın Eğitimi Unsuru*: İzmir 2006, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

HARMANCI, Abdullah: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Öyküleri ve Öykücülüğü*: Konya 2010, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora tezi.

HAYRİ, Alp: "Üstadın Ölümünden Evvelki Günlere ve Ölümü Gününe Ait Hâtıralar", *Cumhuriyet*: 10 Mart 1944.

HIZARCI, Suat: *Hüseyin Rahmi Gürpınar, Hayatı, Sanatı, Eserleri*: İstanbul 1964, Varlık Yayınları.

HIZARCI, Suat: "Hüseyin Rahmi Bey", *Kim*: 20 Ağustos 1964, no.: 318.

HIZARCI, Suat: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Eserlerini Oyunlaştırma Yarıştırması", *Dost*: Mayıs 1965, Yeni Dizi, C 16, S 7.

HIZARCI, Suat: "Hüseyin Rahmi'den Seçmeler", *Sosyal Adalet*: Ağustos 1964, no.: 19.

İLDEŞ, Özgür: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1919'a Kadar Olan Romanlarında Yapı, Tema, Anlatım (1889-1919)*: Ankara 2009, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora tezi.

İLERİ, Selim: "Türk Öykücülüğünün Genel Çizgileri", *Türk Dili - Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*: Temmuz 1975, S 286, s. 2-32; 2. baskı: Eylül 2008.

İMSET, Hulûsi İsmet: "Hüseyin Rahmi", *Son Posta*: 10 Mart 1944.

İNCİ, Handan: "Tip Yaratma Tekniği Olarak Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Argo", *Türk Kültüründe Argo*: Hollanda 2002, ed.: Emine GÜRSOY-NASKALİ, Gülden SAĞOL, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayınları, s. 213-222; 2. baskı: İstanbul 2016, KaKitap.

İNCİ, Handan, "Türk Edebiyatı'nın Kedili Öyküleri", *Kitap-lık*: Temmuz-Ağustos 2006, S 96.

İNCİ, Handan: "Türk Romanının İlk Yüz Yılında Anlatım Tekniği ve Kurgu", *Kitap-lık*: Ekim 2005, S 87.

İNSEL, Avni: "Hüseyin Rahmi'ye Dâir", *Servet-i Fünûn*: Ekim 1944, Y 53, C 94, S 24-25.

KABAKLI, Ahmet: "Hüseyin Rahmi ve Halide Edip", *Tercüman*: 15 Mart 1964.

KABAKLI, Ahmet: *Türk Edebiyatı*: 1974, Türk Edebiyatı Yayınları, C III, 3. baskı, s. 312-324.

KAPLAN, Mehmet: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Aslî Tipler", *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*: İstanbul 1976, Dergâh Yayınları, s. 458-475.

KAPLAN, Mehmet: "Hüseyin Rahmi'nin Üslûbu ve Hayat Görüşü", *Edebiyatımızın İçinden*: 2004, Dergâh Yayınları, s. 90-96.

KAPLAN, Mehmet: *Edebiyatımızın İçinden*: 1976, Dergâh Yayınları.

KAPLAN, Mehmet: *Hikâye Tahlilleri*: 1997, 6. baskı, Dergâh Yayınları.

KAPLAN, Mehmet: *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar I*: 1976, Dergâh Yayınları.

KAPLAN, Mehmet: *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar II*: 1976, Dergâh Yayınları.

KAPLAN, Mehmet: İnci Enginün ve Birol Emil, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 1*: 1995, Dergâh Yayınları, 3. baskı.

KAPLAN, Mehmet; İnci ENGİNÜN; Birol EMİL, *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi II 1865-1876*: 1993, Marmara Üniversitesi Yayınları, 2. baskı.

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal: *Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi 3: Cumhuriyet Edebiyatı*: 1985, İnkılap Kitabevi Yayınları, s. 95-156.

KARATAY, Namdar Rahmi: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Yaşayan Tarafı", *Ulus*: 1 Nisan 1944, no.: 8140.

KARAY, Refik Halid: "Dünki İstanbul Hayatının En Büyük Tarihçisi: Hüseyin Rahmi", *Tan*: 9 Nisan 1944.

KAYGANA, Mehmet: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1919-1944 Yılları Arasında Yazdığı Romanlarında Yapı Tema ve Anlatım*: Ankara 2008, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora tezi.

KERMAN, Zeynep: "Hüseyin Rahmi ve Halid Ziya'da Mürebbiye Meselesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: 1986, C 24-35, s. 299-304.

KERMAN, Zeynep: "Şık Romanı", *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi II, Prof. Dr. Harun Tolasa Özel Sayısı*: İzmir 1983, s. 58-73.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*: Ankara 1970, Edebiyat Yayınevi.

[KORKMAZ] Zeynep DENGİ, "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Fikir Cephesi", *Ülkü*: 16 Mart 1944, Yeni Seri 60.

KOŞAR, Emel: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Batıl İnançlar*: 2008, Piya-Art Yayıncılık.

KUTLU, Şemsettin: *Başlangıçtan Günümüze Kadar Türk Romanları*: 1970, Türkiye Yayınevi.

KUTLU, Şemsettin: *Servet-i Fünun Edebiyatı*: 1988, Toker Yayınları.

Kuyruklu Yıldız Altında Bir Ev: 2000, Adalar Vakfı Yayınları.

LEKESİZ, Ömer: *Yeni Türk Edebiyatı'nda Öykü*: 1997, Kaknüs Yayınları.

LEVEND, Âgâh Sırrı: "Ölümünün 25. Yıldönümünde Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Türk Dili*: Haziran 1969, C 20, S 213.

LEVEND, Agâh Sırrı, *Hüseyin Rahmi Gürpınar*: Ankara 1964, Türk Dil Kurumu Yayınları.

LEVEND, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyati Tarihi I*: 1973, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s. 54-55.

MECDİ, Tevfik: *Cadı Mes'elesine Dâir — Recm*: Dersaadet 1329, Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı.

MİYASOĞLU, Mustafa: *Roman Düşüncesi ve Türk Romanı*: 1998, Ötüken Neşriyat, s. 112-117.

MORAN, Berna: "Alafranga Züppeden Alafranga Haine", *Birikim*: Mayıs 1977, C 5, S 27, s. 7-17.

MORAN, Berna: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'da Sosyalizm ve Haydutluk", *Birikim*: Haziran 1975, C 1, S 4, s. 5-9.

MORAN, Berna: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Yüksek Felsefesi, Şıpsevdi", *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*: 1991, C I, s. 87-116.

MORAN, Berna: "Türk Romanında Fantastiğin Serüveni", *Hürriyet Gösteri*: Mayıs 1992, S 138, s. 7-12.

MORAN, Berna: *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*: 1997, İletişim Yayınları, 6. baskı.

MORAN, Berna: *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*: 2007, İletişim Yayınları.

MORKAYA, Burhan Cahit: "Hüseyin Rahmi Türk Romancılığında Mekteb Kurmuş Bir Üstaddı", *Son Posta*: 11 Mart 1944.

MUTLUAY, Rauf: *"*Konuları ve Kişileriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar*", Papirüs*: 1969, S 33.

MUTLUAY, Rauf: "Öyküleriyle Hüseyin Rahmi", *Türk Dili - Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*: Temmuz 1975, S 286; 2. baskı: Eylül 2008.

MUTLUAY, Rauf: *Bende Yaşayanlar*: 1977, İş Bankası Yayınları.

NACİ, Fethi: *40 Yılda 40 Roman*: 1994, Oğlak Yayınları, s. 14-20.

NACİ, Fethi: *Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*: 1981, Gerçek Yayınları.

NACİ, Fikret: "Celal Nuri Beyefendi'ye", *Edebiyat-ı Umûmiye*: 5 Teşrin-i Evvel 1335 (1919), Mecmua no.: 85.

NACİ, Fikret: "Hüseyin Rahmi Bey ve Roman", *Yeni Fikir*: 15 Eylül 1926, no.: 16.

NACİ, Fikret: "Hüseyin Rahmi Bey'in Âsârı", *Yeni Fikir*: 15 Kânun-ı Evvel 1926, no.: 18.

NACİ, Fikret: "Tutuşmuş Gönüller", *Yeni Fikir*: 15 Kânun-ı Evvel 1926, no.: 18.

NİHAT, Mustafa: *Türkçe'de Roman, Hakkında Bir Deneme*: 1936, Remzi Kitabevi.

NÜZHET, Sadri: *(Cadı) Münasebetiyle (Feth-i Meyyit'e) İsyan*: 1329, Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı.

OKAY, Orhan: *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*: 2005, Dergâh Yayınları.

OKSAL, Sedat: "Roman San'atı ve Hüseyin Rahmi", *Tanin*: 10 Nisan 1944.

OKTAY, Ahmet: *Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923-1950)*: Ankara 1993, s. 755-776.

OSMAN NİHAD: "Hüseyin Rahmi'nin Arkasından", *Ankara Postası*: 27 Mart 1944.

OSMAN SABAHADDİN: "Günü Geçen Bir Dâvâ", *Yarım Ay*: 15 Mart 1943, no.: 169.

OZANSOY, Halid Fahri: "Hüseyin Rahmi'yi Düşünürken", *Son Posta*: 18 Mart 1944.

OZANSOY, Halid Fahri: "Ölümünün 25. Yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Tercüman*: 13 Mart 1969, no.: 2659.

OZANSOY, Halit Fahri: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'a Ait Enteresan Hatıralarım", *Tercüman*: 20 Mayıs 1964.

ÖNERTOY, Olcay: "Doğumunun 100. Yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romancılığı", *Türk Dili*: Ağustos 1964, no.: 155, s. 842-847.

ÖNERTOY, Olcay: "Oyun Yazarı Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Türkoloji Dergisi*: 1977, C 7, S 1, s. 55-71.

ÖRİK, Nahid Sırrı: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Ulus*: 25 Mart 1944.

ÖZBALCI, Mustafa: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Bazı Romanlarında Ferdi ve Sosyal Tenkit", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*: Samsun 1991, S 6.

ÖZCAN, Celâl: "Ölümünün 32. Yılında Hüseyin Rahmi", *Varlık*: 1977, Y 43, S 833, s.13.

ÖZERDİM, Sâmi Nabi: "Doğumunun Yüzüncü Yılında Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Türk Dili*: Ekim 1964, no.: 157.

ÖZMEN, Kemal: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Fransız Kişiler", *FDE Yazın ve Dilbilim Dergisi*: Ankara 1979, no.: 3, s. 150-166.

ÖZÖN, Mustafa Nihad: "Hüseyin Rahmi Bibliyografyası", *Ulus*: 1 Nisan 1944, no.: 8140.

ÖZÖN, Mustafa Nihat: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'dan Seçilmiş Parçalar ve Eserleri Hakkında Mütalaalar,* Hilmi Kitabevi, 1945.

ÖZÖN, Mustafa Nihat: *Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi*: 1941, Maarif Matbaası.

ÖZTÜRK, Halil Nimetullah: "Hüseyin Rahmi Mütefekkir", *Vakit*: 10 Mart 1944.

ÖZYALÇINER, Adnan: *"*Çağdaş Bir Yazar: Hüseyin Rahmi Gürpınar*", Güldiken*: 2000, Güz, S 22, s. 10.

PARLA, Jale: *Babalar ve Oğullar - Tanzîmat Romanının Epistemolojik Temelleri*: 1993, İletişim Yayınları, 2. baskı.

POLAT, Nazım H.: "Hüseyin Rahmi'nin 'Cadı' Romanı Hakkında Münakaşalar", *Türk Dünyası Araştırmaları*: Aralık 1982.

SAFA, Peyami: "Türk Romanının Büyük Kaybı: Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Tasvir-i Efkâr*: 11 Mart 1944.

SAĞLAM, Nuri: "Ben Deli miyim? Romanında Ahlaka Aykırı Neşriyat Yaptığı Gerekçesiyle Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Yargılanması", *İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*: İstanbul 2005, no.: XXXII, s. 1-20.

[SAYMAN], Mecdi Sadrettin: "Büyük Romancımız Hüseyin Rahmi Bey'de İki Saat", *Yeni Kitap*: Temmuz 1928, S 3.

SERASLAN, Halim: *Cariyelik ve Türk Romanında Bazı Cariye Tipleri*: Konya 2000, Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayınları.

SERVER, İskit: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Aylık Ansiklopedi*: 1943, S 49, C V, s. 1408-1410.

SEVENGİL, Ahmet Refik: *Hüseyin Rahmi Gürpınar, Hayatı, Hatıraları, Eserleri Hakkında Mütalaalar*: 1945, Hilmi Kitabevi.

SEVENGİL, Refik Ahmet: "Hüseyin Rahmi Bey - Hayatı ve Eserleri", *Dârülbedâyi Mecmuası*: 1932, no.: 35.

SEVENGİL, Refik Ahmet: "Hüseyin Rahmi Bey ve Kahramanları", *Yedigün*: 23 Mayıs 1934, no.: 63.

SEVENGİL, Refik Ahmet: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*, *Hayatı, Hatıraları, Eserleri, Münakaşaları, Mektupları*: 1944, Hilmi Kitabevi.

SEVİNÇLİ, Efdal: *Hüseyin Rahmi Gürpınar, Yaşamı, Sanatçı Kişiliği*: 1990, Arba Yayınları.

[SEVÜK], İsmail Habip: *Edebî Yeniliğimiz II*: 1932, Maarif Vekâleti Devlet Matbaası.

[SEVÜK], İsmail Habip: *Tanzîmattan Beri I, Edebiyat Tarihi*: 1944, Remzi Kitabevi, s. 226-232.

SEYDA, Mehmet: "Doğumunun 11. Yıldönümünde Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Forum*: Ankara 1964, S 15, s. 16-17.

SINAR, Alev: "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Eserlerinde Âdet ve Gelenekler", *Türkiye Günlüğü*: 2000, S 63, s. 88-100.

[SOLOK] Kudret, Cevdet: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*: Ankara 1974, 3. baskı, Varlık Yayınları.

[SOLOK] Kudret, Cevdet: *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman 1859-1959 II (Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Kadar (1911-1922)*: Ankara 1978, Varlık Yayınları.

[SOLOK] Kudret, Cevdet: *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman I (Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Kadar 1859-1910*: 1977, Varlık Yayınevi.

SU, Hüseyin: *Öykümüzün Hikâyesi*: Ankara 2000, Hece Yayınları.

SUPHİ RIZA: "Hüseyin Rahmi", *Bilgi Âlemi*: 1 Kânun-ı Evvel 1931.

SÜHA, Hakkı: "Hüseyin Rahmi'ye Jübile", *Kurun*: 13 Mayıs 1937.

SÜHA, Hakkı: "Hüseyin Rahmi", *Yeni Mecmua*: 7 Temmuz 1939, no.: 10.

SÜNER, Necip: "Hüseyin Rahmi İçin", *Yeni Adam*: 4 Mayıs 1944, no.: 488.

ŞEN, Semra: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarındaki Folklor Unsurları*: Erzurum 1995, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü doktora tezi.

ŞEN, Semra: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Şık, Tesadüf, Şıpsevdi, Metres Adlı Eserlerinde Halk Edebiyatı Unsurları*: Erzurum 1987, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

TALU, Ercüment Ekrem: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Yeni Sabah*: 10 Mart 1944.

TANER, Haldun: "Ölümünün 7. Yıldönümünde Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Yeni İstanbul*: 11 Mart 1951.

TANJU, Sadun: "Hüseyin Rahmi Bey ve Biz*", Ulus*: 17 Ağustos 1964.

TANJU, Sadun: "Kızgınlığı Müthişti*", Ulus*: 20 Ağustos 1964.

TANPINAR, Ahmet Hamdi: "Romana ve Romancıya Dâir Notlar", *Ulus*: 1 Nisan 1944, no.: 8140.

TANPINAR, Ahmet Hamdi: "Türk Edebiyatında Cereyanlar", *Yeni Türkiye*: 1959, Nebioğlu Basımevi, s. 343-374.

TANPINAR, Ahmet Hamdi: *Edebiyat Üzerine Makaleler*: 1995, haz.: Zeynep KERMAN, 7. baskı, Dergâh Yayınları.

TANPINAR, Ahmet Hamdi: *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*: 1942, Bürhaneddin Matbaası.

TANRIKULU, Abdullah: *Hüseyin Rahmi Gürpınar*: 1974, Toker Yayınları.

TANSEL, Fevziye Abdullah: "Gürpınar, Hüseyin Rahmi", *Türk Ansiklopedisi*, Ankara 1970, C 18, s. 223-228.

TANSEL, Fevziye Abdullah: "Hüseyin Rahmi'nin Halkçılığı", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*: 1 Ekim 1972, C 1, S 4, s. 36-46.

TANSEL, Fevziye Abdullah: *Gürpınar, Hüseyin Rahmi*: Ankara 1970, Edebiyat Yayınevi.

TANSEL, Feyziye Abdullah: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *İslâm Ansiklopedisi*: 1997, Millî Eğitim Bakanlığı, C 5/1, s. 655-663.

TANYOL, Cahit: "Hüseyin Rahmi'nin Kahramanları", *Değirmen*: Nisan 1944, S 12, s. 153-154.

TATARLI, İbrahim; Rıza MOLLOF: *Hüseyin Rahmi'den Fakir Baykurt'a Marksist Açıdan Türk Romanı*: 1969, Habora Kitabevi.

[TEPEDELENLİOĞLU], Nizameddin Nazif: "Hüseyin Rahmi", *Son Telgraf*: 11 Mart 1944.

THEODOR, Menzel: "Hüseyin Rahmi", *The Encyclopaedia of Islam*: 1927, C 2, S 367.

TİLKİ, Bahriye: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Çocuk*: İstanbul 1990, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

TİMUR, Taner: *Osmanlı-Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik*: 1991, Afa Yayınları, s. 46-49.

TOKER, Şevket: "Şıpsevdi Romanı", *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*: İzmir 1983, S 2, s. 148-172.

TOKER, Şevket: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Alafranga Tipler*: İzmir 1990, Ege Üniversitesi Basımevi.

TOPLU İĞNE [Hamdullah Suphi TANRIÖVER]: "Vur Abalıya", *Davul*: 1 Nisan 1325 (1909), no.: 20.

Türk Dili - Roman Özel Sayısı: Ankara 1964, S 154, Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk Dili - Türk Öykücülüğü Özel Sayısı: Ankara 1975, S 286, Türk Dil Kurumu Yayınları; 2. baskı: 2008.

ULUNAY, Ref'i Cevad: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Tan*: 21 Mayıs 1943.

ULUNAY, Ref'i Cevad: "Kalemin Matemi", *Tan*: 10 Mart 1944.

ULUNAY, Ref'i Cevad: "Kaybettiğimiz Büyük Romancı Hüseyin Rahmi'nin Şahsiyeti ve Eserleri", *Tan*: 12 Mart 1944.

VÂ-NÛ: "Hüseyin Rahmi", *Akşam*: 10 Mart 1944.

YALÇIN, Alemdar: *Siyasal ve Sosyal Değişmeler Açısından Cumhuriyet Devri Türk Romanı*: Ankara 2002, Akçağ Yayınları.

YARDIMCI, İlhami: "Hüseyin Rahmi'nin Hususiyetleri: Hemşiresinin Kızı Safder Hanım Anlatıyor", *Çınaraltı*: 18 Mart 1944, no.: 130.

YARDIMCI, İlhâmi: "Rahmetli Büyük Üstad Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Çınaraltı*: Eylül 1944, no.: 130.

YAVUZ, Hilmi: *Roman Kavramı ve Türk Romanı*: 1977, Bilgi Yayınevi.

YAZAR, Mehmet Behçet: "Hüseyin Rahmi Gürpınar", *Yedigün*: 4 Ağustos 1941, no.: 439.

YAZGIÇ, Dr. Kâmil: "Hüseyin Rahmi", *Vakit*: 13 Mart 1944.

YESARİ, Mamut: "Büyük Kaybımız", *İleri*: 18 Mart 1944.

YEŞİLYURT, Evrim: *Hüseyin Rahmi Gürpınar Hayatı ve Eserleri*: Ankara 2002, Yeryüzü Yayınevi.

YILMAZ, Durali: "Cadı", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*: 1977, Dergâh Yayınları, C 2, s. 2-3.

YILMAZ, Durali: *Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu*: Ankara 1997, Akçağ Yayınları.

YILMAZ, Durali: *Romanımız ve İnsanımız*: 1976, Nakışlar Yayınevi.

YÜCEBAŞ, Hilmi: *Bütün Cepheleriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar*: 1964, İnkılap ve Aka Kitabevleri.

YÜCEL, Hasan Âli: *Edebiyat Tarihimizden I*: Ankara 1957, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

YÜZÜNCÜ, Esat Feyzi: "Hüseyin Rahmi", *Son Telgraf*: 11 Mart 1944.

ZEKÂ, Semih: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Roman ve Hikâyelerinde Mizah*: 2004, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

ZÜMRÜTKAL, Şerif Şenol: *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Hikâyeleri Üzerine Bir İnceleme*: İstanbul 2012, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi.

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali

Giriş

Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Tutuşmuş Gönüller* adlı romanını 23 Şubat 1922'de Heybeliada'da tamamlamıştır. Eser ilk olarak Tüccarzade İbrahim Hilmi tarafından İstanbul Marifet Matbaasında 1926 tarihinde eski harflerle basılmıştır. Daha sonraki yıllarda sadeleştirilerek 1968, 1974 ve 1984'te Atlas Kitabevi tarafından basılan eser, 2009 ve 2013'te de Everest Yayınları arasında basılmıştır. Elinizdeki yayın, romanın ilk baskısına uygun şekilde sadeleştirilmeden hazırlanmıştır.

Dr. Pınar Vursun

I

Bulutsuz bir yaz gününün sıcak güneşi Divanyolu'na alevlerini serperken gelip geçenler tozlu ağaçların gölgeleri altına sokularak yürümeye uğraşıyorlardı. Tramvayların madenî "Savulun!" nidaları, otomobil canavarlarının homurtuları arasından karşıdan karşıya geçmek tehlikesini göze aldıranların içinde lacivert ipek çarşaflı, narin, zarif bir genç kız, uzun ökçelerinin üzerinde caddenin bir tarafından öbürüne bir kuş hiffetiyle[1] uçtu. Yeşil panjurlu bir kârgir evin önünde durdu. Biraz muhteriz[2] telaşla pencerelere bakarak zile dokunmaksızın kapı önünde bekledi. Ve hemen açılan kanat, kuş kafese girer girmez kapandı.

Dışarıdan gelen küçük hanım, kapı arkasının loşluğu içinde duran değirmi beyaz yüzlü, saksı fesleğeni gibi kıvırcık top saçlı tazecik hizmetçi kızdan nefes nefese sordu:

— Mah… Annem sokağa çıktığımı duydu mu?

— Hayır merak etme hanımcığım.

— Beni hiç aramadı mı?

— İki defa sordu.

— Ne dedin?

— "Sabahleyin kalktı. Biraz gezindi. Gece sıcaktan uyuyamamış, kapısını sürmeleyerek tekrar yattı. 'Beni uyandırmayınız.' diye

[1] hiffet: hafiflik

[2] muhteriz: çekingen

tembih etti.” dedim. “Ah ah sakın rahatsız etmeyiniz, uyusun. Uykusunu almadığı günlerde pek sinirlenir, âdeta hasta olur.” dedi.

— Ah anneciğim ne saf kadındır… Benim bu sıcakta sabahleyin nereleri dolaştığımı, kimlerle konuştuğumu bilse hık der, hemen yüreğine iner vallahi…

Küçük hanım, koltuğunun altından çıkardığı şık bir *serviette*i[3] hizmetçi kıza uzattıktan sonra hemen alelacele soyunduğu çarşafını da onun kolları arasına atarak:

— Al, bunları kimseye göstermeden çabuk odama götür…

emrini verdi. Kendisi bermutat[4] ev içinde geziniyormuş gibi ağır ağır merdivenlerden çıkmaya başladı.

Hizmetçi kızın adı Mahire idi. Lakin onun top saçları ortasında değirmi beyaz çehresini siyah bulutlarla çevrilmiş aya benzettiği için hanımı ona kısaca “Mah”[5] demeyi bedii[6] bir tesmiye[7] buluyordu. Küçük hanım kundaktayken anasının, babasının kendine vermiş oldukları Emine mahlasıyla[8] Zekiye ismini avamın dillerini aşındırmış adlardan sayarak o kendi kendine “Nevhayal” müsemmasına[9] bürünmüştü. Sanihasının[10] doğurduğu bu tesmiyeyi genç kızlık zevk ve şairiyetine pek uygun buluyordu. Bütün yazılarının altına bu imzayı atardı: “Nevhayal”. Kendi mahsul-i hayali[11] olan bu yeni edalı isim, evde ve hariçte herkese Emine Zekiye’yi unutturmuştu.

Nevhayal Hanım doğru odasına çıktı. Kapıyı içeriden kilitledi. Terli ve yorgundu. Üzerinden sokak elbisesini çıkardı. Çocuk zıbını gibi koltuksuz, yakasız ve diz kapaklarını ancak örtebilen kısa,

---

[3] *serviette*: evrak çantası
[4] bermutat: her zamanki gibi
[5] mah: gökteki ay
[6] bedii: eşi görülmemiş
[7] tesmiye: ad koyma
[8] mahlas: takma ad
[9] müsemma: isimlendirilmiş
[10] saniha: ilham
[11] mahsul-i hayal: hayal ürünü

incecik bir gömlek giydi. Üzeri ünnabi[12] çuhalı, zarif yazıhanesinin[13] önüne oturdu. *Serviette*ini açtı. İki kitapla birkaç mektup çıkardı. Gözlerin birini çekti. Bir deste kartpostal alarak yazıhanenin üzerine yaydı. Kitapların üçer dörder sayfalarını yırttı. Mektupları mükerreren[14] okudu. Resimli kartpostallardan seriler tertibiyle iştigale[15] daldı. Bu meşguliyeti arasında oda kapısı hariçten hafifçe tık tık vuruldu.

Nevhayal Hanım o dalgınlığı içinde bu tık tıkları fark edemedi. Lakin darbelerin kuvvetleri artınca başını kaldırarak sordu:

— Kimdir o?

— Benim.

— Adın yok mu?

— Şaheser.

— Vay Şah! Sen misin?

Sevinçle Nevhayal iki sıçrayışta hemen kapıyı açtı. İçeriye ince siyah çarşaflı, hararetten göğsüne kadar kızarmış, esmer güzeli şirin bir kız girdi. Bu Şaheser de anasının babasının verdiği adı beğenmeyerek kendini kendi şairane fantazyasınca[16] tesmiye eden hoppaca[17] bir gençti. İki kız sarmaş dolaş oldular. Sonra Şaheser biraz somurtkanlıkla:

— A kardeş bu ne dalgınlık? Kapıyı vurdum, vurdum, işittiremedim… Parmaklarım ağrıdı. Az daha dönüp gidecektim…

Nevhayal boynunu büküp gözlerini süzerek:

— "Başına gelen nedir?" diye sormuyorsun da…

— Hayrola, ne oldu?

---

[12] ünnabi: kırmızı
[13] yazıhane: yazı masası
[14] mükerreren: tekrar tekrar
[15] iştigal: uğraşma
[16] fantazya: sonsuz, sınırsız hayal
[17] hoppa: aklına estiği gibi davranan

— Bizim Galip Nihat'la *rompre*[18] yaptık.

— Aman sen de Nevhayal! Birdenbire bir şey zannettim de yüreğim oynadı. Bozuştunuzsa başın sağ olsun. Amasya'nın bardağı, biri olmazsa biri daha…

— Bunu bir şey sanmıyor musun? Bir de bana sor bakalım. Aman Allah'ım ah ne felaket!

— A kuzum, ne kederleniyorsun bu kadar? Amerika'da iki sevgilin daha yok mu? Hasip ile Semih. Bu ikisi o birin yerini dolduramazlar mı?

— Ah ne gezer?! İstanbul'un en güzel delikanlıları hep bir araya gelseler nazarımda Nihat'ın küçük parmağının tırnağı kadar olamazlar…

— Ne mübalağacısın[19] Nevhayal… Bu kadar çok seviyordun da kıymetini neye bilmedin? Zavallı çocuğu horum horum horlardın. Bilmez miyim…

— Hakkın var. İnsan sevgilisinin kıymetini onu elinden kaçırdıktan sonra anlıyor. Meğerse ne kadar seviyormuşum, ne kadar seviyormuşum Allah'ım! Yemekte aklıma geliyor, tıkanıyorum. Rüyamda görüyorum, çırpınarak uyanıyorum. İçimde nasıl bir ateş var tarif edemem ki. Hem nasıl bozuştuk, biliyor musun? Üzerine başka birini sevdim de Nihat'ı gücendirdim.

— A, bu nasıl şey?

— Şimdi ikisini de seviyorum. Hem yenisini hem eskisini. Gönlümde çifte muhabbet ocağı tütüyor. Yüreğim fırın mı fırın.

— Aman sus, bu sıcakta bir de çifte sevda ateşiyle yanmak tahammül olunur şey değil! Bu bozuşup sevişme keyfiyeti kaç günlük bir vaka?

— Henüz birkaç günlük.

---

[18] *kat-ı alaka* (Hüseyin Rahmi'nin notu)

[19] mübalağacı: abartma huyu olan

— A daha pek yeni. Merak etme, eskisini unutur, yenisiyle de pek çabuk bozuşursun. Mektepten çıkalı bu kaçıncı muhabbet acısı yahut tatlısı?

— Beşinci mi? Altıncı mı? Bilmem.

— A fazla, fazla. Beni mi kandıracaksın? Dur ben sana sayıvereyim. Naci Salâh…

— Bir.

— Şevket Bülent.

— İki.

— Ali Nasır.

— Üç.

— Fikri Şeyda.

— Dört.

— Berkaddin.

— Beş.

— Nedim Ali.

— Altı. İşte o kadar.

— A dur, dur, daha var! Şekip Murat'ı unuttun mu?

— Ay o mıymıntıyı sayma, istemem.

— Nasıl istemem? Vaktiyle sevmedin mi?

— Vallah sevmedim. Sırnaşık. Üstüme düştü durdu.

— Canım ben bilmez miyim? Hem kaçtın hem kuyruk salladın. Şevket Murat yedi. Galip Nihat sekiz. Dokuzuncusunun henüz ismini bilmiyorum. Onuncusunun da eli kulağında. Ben seni iyi bilirim Nevhayal… Senin gönlün su dolabı gibidir. Boşalmasıyla dolması bir olur. Bir dakika boş durmaz. Senin iki gönlün vardır. Biri Nihat'ın yasını tutarken o biri başka delikanlılar ile gelin güveyi olur. Ben duydum, sen sabah erkenden sokağa çıkmışsın. Nereye gittin? Yenisiyle görüşmeye mi?

— Aman, Allah'a sığındım! Ne yaman kızsın! Sağ ayağımın nereye gittiğinden sol ayağımın haberi yok. Sen nereden duydun? Sabahleyin sokağa çıktığımı annem bile bilmiyor…

— Zavallı kadın… Annen ne bilecek? O daha sabah düşünden kalkmadan sen sekiz mahalleyi dolaşıyor, seksen dolap çeviriyorsun. Önündeki o kartpostal yığını nedir? Bunlar ile yeni bir muaşaka[20] planı mı tertip ediyorsun? Yoksa fal mı açıyorsun?

— Bu kartpostallar ne kadar işime yarıyor bilsen?

— Çok hünerlisin Nevhayal… Bunlarla ne hokkabazlık yapıyorsun?

— Her gün böyle yığın yığın kartpostal alıyorum.

— Nerden?

— Dünyanın her tarafından.

— Böyle aktar-ı cihanla[21] muhabere edecek[22] bir şöhret ve ehemmiyeti ne vakit kazandın?

— Birkaç zamandan beri. İstersen sana da böyle bir şöhret temin ettirteyim.

— Nasıl?

— Bu kopkolay bir şey. Sizin semt Tophane değil mi?

— Sokağınızın ismi?

— Baltacı Sokağı, 4 numara.

— Pederinin ismi Veli.

— Evet.

Nevhayal Hanım önüne bir kâğıt çekerek şu Fransızca ibareyi yazar:

Mlle, Chah éssère Véli. Rue Baltadji 4. Tobhané. Constantinople, échange cartes postales illustrées[23].

---

[20] muaşaka: âşık olma

[21] aktar-ı cihan: uzak bölgeler

[22] muhabere etmek: haberleşmek

[23] "Matmazel Şaheser Veli, Baltacı Sokağı, 4 Numara, Tophane, İstanbul, İadeli

Ve sonra bir tebessümle refikasına[24] dönerek:

— Şimdi bunu bir zarfa koyarak Fransa, İngiltere yahut Amerika'nın en meşhur revülerinden[25] birine gönderdik mi bir hafta sonra tependen aşağı kartpostal yağar. Birkaç franklık masraf olur, işte o kadar.

— Bu neye iyi? Bu kartların kerametlerini[26] anlat bana.

— Onların kerametleri benim için büyüktür. Evvelen her gün böyle birçok kartpostal alıyorum. Bunların arasına karışan esrarlı birkaç mektubun da kimse farkına varmıyor. Saniyen[27] bu kartlarla ta tavanından döşeme tahtalarına kadar bir oda donatıyorum. Birincisi benim için büyük bir fayda, ikincisi eğlence…

II

Dışarıdan kapıya sertçe iki üç yumruk indirildi. Nevhayal Hanım hiddetle karışık bir hayretle:

— Nezaketsiz yumruğuyla kapımı döven kimdir?

İçeriye odadakilerle akran çarşaflı bir kız daha girerek:

— Nevhayal, kapını değil, asıl ben seni dövmeye geldim!

— A! Nigâr Hayrettin! Nereden çıktın ayol sabahleyin?

— İşte bazen ben böyle çıkagelirim. Şaheser'le baş başa vermişsiniz, fısıl fısıl yine ne fesat karıştırıyorsunuz? Vallah elinizden yedi mahallenin delikanlıları elaman çağırıyorlar. Nedir o yazıhanenin üzerindeki kitaplar, mektuplar, kartpostallar? İşi çok ilerletmişsiniz… Maşallah!

Nevhayal mektupları hemen göze kilitleyerek:

— Her gördüğün şeyi böyle suitefsir[28] mi edersin?

Resimli Kartpostal."

[24] refika: arkadaş

[25] revü: sahne gösterileri yapan topluluk

[26] keramet: olağanüstü iş

[27] saniyen: ikinci olarak

[28] suitefsir: kötüye yorma

— Ben daha iyi kötü hiçbir şey tefsir etmedim. Senin abdestinden şüphe yok da mektupları göze neye kilitliyorsun?

— A, bu da tuhaf! Kendime mahsus bir sırrım olmak hakkını haiz[29] değil miyim? Herkesin gönlünde bir aslan yatar.

— Seninkinde fareler yatar.

— Benim gönlüm kapan mı?

— Evet. Her gün üçü tutulur, ikisi kaçar. Gönlünüz dolar dolar boşalır. Öyle mektuplarını kilitlemekle benden esrarını gizleyemezsin. Çünkü hepsini biliyorum. Ben bugün buraya bir hizmet-i sefaretle[30] geldim.

Şaheser gülerek:

— Öyleyse itimatnameni[31] takdim et görelim.

— Şimdi görürsünüz. Nevhayal, siz Galip Nihat'la bozuşmuşsunuz…

— Evet, maatteessüf[32]. Bir şeydir oldu… Kendisini hiç unutamıyorum. Yüreğimde büyük bir acı, bir ateş var. Şaheser'e şimdi onu anlatıyordum.

Nigâr Hayrettin boğazından kopan kör bir kahkahayı boğmak için elleriyle ağzını tıkamaya uğraşırken Nevhayal müteaccibane[33]:

— Bunda gülecek ne var kuzum?

— Bir insanın gönlü çifte fanus gibi kaç kişiye birden yanar? Bu sevda muammasını[34] anlayamadığım için gülüyorum…

— Bu sual neden icap etti?

---

[29] haiz: sahip
[30] hizmet-i sefaret: elçilik hizmeti
[31] itimatname: güven mektubu
[32] maatteessüf: yazık ki
[33] müteaccibane: hayretle
[34] muamma: bilmece

— Bu sabah seni Gülhane Parkı'nın en tenha bir köşesinde, bir güzel delikanlıyla muammalı[35], sevdalı tavırlarla görüşüyorken görmüşler…

Nevhayal biraz solup buruşarak:

— Rabb'im kuru iftiradan esirgesin… Yalan…

— İftira değil, yalan hiç değil…

— Benzetmişlerdir…

— Seni pek iyi tanıyan birisi görmüş.

— O zat her kim ise aldanmış olacak…

— O zat aldanmaz. Vakıa[36] yüzünü pek kalın bir peçe ile örtmüşsün ama bu tedbirin tanınmana mâni olamamış.

— Saçmalıyorsun Nigâr. Yüzü sımsıkı örtülü bir kadın nasıl tanınır?

— Boyundan bosundan, endamından, yürüyüşünden, sesinden…

— İstanbul'da boyu, endamı bana benzeyen binlerce kadın vardır.

— İnkâr para etmez Nevhayal! Bu sabah nereye çıktın?

Nevhayal, Şaheser'in yüzüne bakıp biraz dalgınca:

— Hiçbir yere.

Nigâr Hayrettin bu inkâr karşısında sinirlenerek:

— Mademki sen doğru söylemiyorsun, şimdi beni dinle.

— Dinliyorum.

— Kapalı peçe ile evden çıktın. Koltuğunda bir *serviette* vardı. Doğru postaneye indin. Postrestant[37] bir mektup aradın. Babıali Caddesi'nde kütüphanelere uğradın. Biri Türkçe öteki Fransızca iki kitap aldın. Anlaşılmaz bir zikzakla birkaç sokak dolaştıktan sonra parka gittin. Ta yukarıya saray duvarının yanına kadar çıktın. Orada

---

[35] muammalı: esrarlı

[36] vakıa: gerçi

[37] postrestant: alıcısı tarafından postaneden alınmak üzere gönderilen mektup veya paket

bir şık delikanlı heyecanla seni bekliyordu. El ele tutuştunuz. Hemen birbirinize sarılmanıza ramak kaldı[38]. Etraf müsait olaydı o haltı da edecektiniz. Sonra burun buruna bankonun üzerine oturdunuz. İnce ince "ah"lar "of"lar ile söyleştiniz, dertleştiniz. Kalplerinizin bütün gizli kurtlarını, ateşlerini döktünüz. Söyle bunlar hep yalan mı?

— Yalan olmadığı farz edilirse, tahakkuk eden[39] şeyi biliyor musun?

— Nedir?

— Demek beni bir takip eden var!

— Evet. Hem sen hem o görüştüğün delikanlı takip olunuyorsunuz.

— Devrisabık[40] hafiyeleri[41] yine faaliyete mi başladı?

— Bunlar Devrisabık değil, gönül hafiyeleri. İstersen birbirinize yeni tutuştuğunuz o güzel çocuğun semtini, ismini, resmini sana haber vereyim.

Nevhayal büyük bir solgunluk içinde gözleri büyüyerek:

— Söyle.

— Semti Kadırga. İsmi Süha Pertev. Edip, şair, ressam, musikişinas, feylesof, her şey… Yani hiçbir şey değil… Ana baba eline bakar bir çocuk. Ayda iki mısra, altı ayda bir makale süsleyerek mecmualara, gazetelere dercettirebilmek[42] için şunun bunun iltimasına[43] müracaat eden ve bu vazilikle[44] beraber küçük dağları ben yarattım tarzında burnu havada gezen, daha kendini bilmeden her şeyi bilirim edasıyla böbürlenen bir nevheves[45]…

---

[38] ramak kalmak: bir şeyin olmasına çok az kalmak
[39] tahakkuk etmek: gerçekleşmek
[40] Devrisabık: daha sonra iktidara gelen İttihat ve Terakki'nin II. Abdülhamit dönemine verdiği ad
[41] hafiye: dedektif
[42] dercettirmek: koydurmak, kaydettirmek
[43] iltimas: kayırma
[44] vazilik: bayağılık
[45] nevheves: acemi

Nevhayal, o solgunluk üzerine birden ateş kesilen bir çehreyle serpilip yerinden fırlar. Odaya sığmaz cevelanlar[46] yaparak:

— Artık ciddi görüşelim, inkâra lüzum kalmadı.

— Evet, benim istediğim de bu.

— Tahkikatının[47] doğru ve yanlış cihetleri[48] var. Evvela Süha Pertev'den istihfafla[49] bahsediyorsun ki buna tahammül getiremem.

— Doğruyu söylemek için senin tahammülünü nazarıdikkate almak[50] kaydında değilim.

— Doğru söylemiyorsun. İstihzayla[51] bahsettiğin meziyetler, hassalar[52], istidatlar[53] tekmil[54] o çocukta hilkaten[55] mevcuttur.

— Neme lazım benim yalının çapkını?

— Yok. Nigâr seni adab-ı kelama[56] davet ederim.

— Ben de sinirlendim. Kendimi tutamıyorum. Bu Süha Pertev Beyefendi'de sayıp döktüğün bu istidatlar, hilkiyetler[57] hakikaten mevcut olsa acaba bu cici şeyler onun, senin gönlünde üç ay istikrarına[58] kifayet edebilecek[59] midir?

— Kim bilir? Onu uzun müddetle seveceğimi sana karşı temine mecburiyetim var mıdır? Bu sevda işlerinde sükna[60] icar[61] ve

---

46 cevelan: gezip dolaşma
47 tahkikat: araştırma
48 cihet: yön
49 istihfaf: küçük görme
50 nazarıdikkate almak: önem vermek
51 istihza: alay etme
52 hassa: idrak etme yeteneği
53 istidat: yetenek
54 tekmil: eksiksiz
55 hilkaten: yaradılıştan gelen
56 adab-ı kelam: konuşma adabı
57 hilkiyet: yaradılıştan olma
58 istikrar: bir konuda karar kılmak
59 kifayet etmek: yetmek, yeterli olmak
60 sükna: yer, mesken
61 icar: kiraya verme

isticarı[62] gibi birkaç senelik kontrat akdi kabil[63] değildir. Mahaza[64] bunu son ve ebedî muhabbetle seviyorum zannındayım. Çünkü hiçbir muaşakamda gönlümün bu kadar şiddetle sarsıldığını bilmiyorum.

— Ah ah, ne çürük aşk safsataları! Beş yaşındaki bir çocukta bile bu seninki kadar muhakeme[65] zaafı[66] görülmez. Şimdi Galip Nihat'ı sevdiğini söylüyordun. Sonra bunu. Yarın kim bilir hangisi için yanacaksın?

— O husus gönlümün bileceği bir meseledir.

— Bu çocuklukları bırak Nevhayal! Sözün sözünü tutmuyor. Şimdi yüreğimde Galip Nihat için büyük bir acı, bir ateş var diyorsun, sonra yine o acımış, yanmış gönlünde Süha Pertev için pır pır yeni bir muhabbet parlamış olduğunu saklayamıyorsun.

— Bir genç kız gönlü bu kadar şiddetle muaheze olunamaz[67]! Canı kimi isterse onu sever. Havsalası[68] kaç delikanlı kaldırırsa o kadar sever.

— Allah Allah, neler öğreniyorum? Sen genç kızsın da ben kocakarı değilim ya! Öyle havsalalarına bir düzine erkek sığdıran kızların sevgilerine maazallah[69] aşk denmez! Ben de sevdim. Ben de seviyorum. İki sene oldu. Gönlüm bir çiçekle yaz ediyor. Arada birtakım mânialar[70] var. Onlar bertaraf olunca[71] birbirimizi alacağız.

— Aman Nigâr sen aşkına sadık bir kızsın. Fakat sadakatsizlere karşı bu kadar büyük bir adavet[72] beslemekte haksızsın. Benim

---

62 isticar: kiralama
63 kabil: mümkün
64 mahaza: bununla birlikte
65 muhakeme: karar verme
66 zaaf: zayıflık
67 muaheze: eleştiri
68 havsala: kabul edebilme derecesi
69 maazallah: Allah esirgesin
70 mânia: engel
71 bertaraf olmak: ortadan kalkmak
72 adavet: düşmanlık

gönlüm nasihat dinlemez, gem almaz. Nafile ne kendini üz ne de beni. Buraya bir sefaret hizmetiyle geldiğini söylüyordun. Nedir? Anlat. Meraktan kurtulayım.

— Beni Galip Nihat gönderdi. Bugün burada onun elçisiyim.

— Oh şimdi her şey tavazzuh etti[73]! Beni takip eden, ettiren casusun kim olduğunu öğrendim.

— Zavallı çocuk senin için cayır cayır yanıyor. Mecnun'a dönmüş. "Mümkün değil Nevhayal'den vazgeçemeyeceğim. Onsuz yaşayamayacağım. Bunun imkânı yok. Git bu hakikati kendine anlat. O benim gönlümün müebbet sultanı, fermanfermasıdır[74]… Her nazını çekerim. 'Öl' dediği yerde ölürüm. Bu saate kadar olan her hıyanetini affediyorum. Ondan ayrılamam. Yakında şeri[75] rabıta[76] ile ona bağlanmak en birinci emel-i hayatımdır[77] ve binaenaleyh…"[78]

Nigâr Hayrettin gözlerini muhatabasının[79] gözlerine dikerek sustu. Nevhayal bu kısa sükût önünde bir sıraya iki üç sabırsızlık raşesi[80] geçirdikten sonra:

— E, binaenaleyh?

— "Binaenaleyh o Süha Pertev ile şu saniyede hemen kat-ı münasebet etmesi[81] lazım gelir." diyor.

— Etmezsem ne olacakmış?

— Dünyada en acıklı, en velveleli[82], en müthiş bir aşk faciasına muntazır olmanı[83] söylüyor.

---

[73] tavazzuh etmek: açıklığa kavuşmak
[74] fermanferma: emreden
[75] şeri: kanuni
[76] rabıta: bağ
[77] emel-i hayat: hayatta tek arzu edilen
[78] binaenaleyh: bunun üzerine
[79] muhataba: kadın dinleyici
[80] raşe: titreyiş
[81] kat-ı münasebet etmek: ilişkisini kesmek
[82] velveleli: gürültülü
[83] muntazır olmak: beklemek, gözlemek

— Evvela istirham[84], sonra tehdit öyle mi? Galip Nihat Beyefendi meramlarını[85] tebliğde[86] pek avami[87] bir usule tabiiyet ediyor. "Ötekinden vazgeçip de beni severse sever, yoksa onu gebertirim." zemininde bir gözdağı…

— Kardeş, sevda yeisi[88] insana her şeyi yaptırır.

— Peki ama zorla güzellik olur mu? Bu şakice[89] bir ültimatom[90]. Mutlaka beni seveceksin tehdidi gönül nezaketine sığar mı?

— Eh Galip Nihat da senin hiç sevmediğin bir mahluk değil ya! Onun için yandığını daha deminden söylüyordun. Henüz yol yakınken Süha Pertev'den vazgeç. Yine Nihat'ı sev. Facianın önü alınmış olsun.

— Allah Allah! "Süha'yı bırak da Nihat'ı sev!" Bu nasıl söz? İnsan elbise değiştirir gibi gönlünün meyelanını[91] tebdil edebilir mi?[92] Bu ihtiyari[93] bir şey midir?

— Canım Nihat'ı evvelden sevmiyor muydun?

— Seviyor, ona biraz da acıyordum. Ama böyle üstüme düşüp de "Mutlak beni seveceksin" hamakatiyle[94] ültimatoma kalkınca ondan bir anda buz gibi soğudum.

III

İki kızın arasındaki bu "seveceksin", "sevmeyeceğim" münakaşası kızıştı, hayli uzadı. Nigâr Hayrettin, Nevhayal'in

---

84 istirham: yalvarma
85 meram: maksat
86 tebliğ: bildirme
87 avami: basit
88 yeis: ümitsizlik
89 şakice: haydutça
90 ültimatom: uyulması gereken kuralları kesin bir dille anlatma
91 meyelan: meyletme
92 tebdil etmek: değiştirmek
93 ihtiyari: isteğe bağlı olan
94 hamakat: ahmaklık

inadına karşı ne kadar mantığı, talakati[95] varsa döktü. Meram anlatamadı. Sözler terbiye mecrasından[96] taşmaya başladı. İkisi de sinirlerinin son gerginliğindeyken pencerenin panjuru arasından caddeyi seyretmekte olan Şaheser birdenbire haykırdı:

— Aa! Bakınız kim geliyor!

Münaziler[97] başlarını o tarafa döndüler. Şaheser onların dikkatlerini pencereye celple[98] galeyanlarını[99] teskin[100] için devam etti:

— Lemiye Lebip, arkasında fahri[101] yaveri Kasım Necati. Geliniz, bakınız Allah aşkına! Lemiye Lebip arkasına dönüp dönüp Kasım'ı paylıyor. Mübarek oğlan hiç aldırmıyor. Sırıta sırıta yine takibinde devam ediyor. Aa, Lemiye şemsiyesini kaldırdı. Bu sırnaşık muakkibini[102] dövecek! Vallah sokak ortasında ne rezalet! Koşunuz, koşunuz, görülecek şey!..

Nevhayal ile Nigâr mücadelelerinden bakiye birer somurtkanlıkla pencereye gittiler. Şimdi üçü de panjurun arkasından sokağı seyrederlerken Nigâr Hayrettin:

— Bunlar bozuşmadılar mıydı?

Şaheser:

— Kaç defa? Zavallı Lemiye, yapmadığı hakareti bırakmıyor fakat mümkün değil bu yılışığı başından defedemiyor. Öyle bir püsküllü bela ki…. Gördün mü sevdalıyı? Salla, salla, salla, bütün kuvvetinle uzağa fırlat, yine hacıyatmaz gibi kapının önünde dimdik iki ayak üstünde bulursun…

Nigâr:

---

95 talakat: güzel söz söyleme
96 mecra: akış yönü
97 münazi: kavgacı
98 celp: çekme
99 galeyan: taşkınlık
100 teskin: sakinleştirme
101 fahri: gönüllü
102 muakkip: takip eden

— Lemiye buraya geliyor… Kasım ne yapacak şimdi?

Şaheser:

— Ne yapacak? Lemiye buradan çıkıncaya kadar karşıki gazinoda bekleyecek. Hah, bakınız, dediğim çarçabuk oldu! İşte, işte kız bizim kapıyı çalıyor, öteki de gazinoya giriyor!

Nevhayal:

— Zavallı kız… Bu da çekilir eza[103] mı?

Nigâr Hayrettin:

— Aşk da cinnet[104] gibi türlü türlüdür.

Şaheser:

— Doğru.

Nevhayal:

— Seninki hangi türlüsünden? Sen bir şey anlatmıyorsun?

Şaheser:

— Sizin derdinizi, kavganızı dinlemeden benimkini anlatmaya sıra gelmedi.

Tık tık oda kapısı vurulur. Nevhayal:

— Buyursunlar.

Lemiye Lebip fazlaca kısa çarşafının altından ve koyu nefti püf ipek çoraplarının arasından topuklarının aşık kemiklerine kadar bütün dolgunluk ve beyazlığı sırıtan baldırlarıyla biraz çarpılmış uzun ökçelerinin üzerinde muvazenelice[105] yürüyerek içeri girer. Hiçbir şey söylemeden hemen aynanın önüne koşar, çehresindeki beyaz, kırmızı, siyah boyaların terden birbirine karışıp karışmadığını muayene ederek:

— Bu sıcakta hiç tuvalet[106] dayanmıyor. Hafif bir terle insan palyaçoya dönüyor.

---

[103] eza: eziyet
[104] cinnet: delilik
[105] muvazeneli: dengeli
[106] tuvalet: makyaj

İhtisaslı elleriyle yüzünde yumuşak bir mendil ucu dolaştırarak lazım gelen tamiratı yaparken Nevhayal ince bir istihzayla:

— Lemiye, şimdi kendi yüzünü bırak da aşağıdaki dildadenin[107] meyus[108] suratına bak!

Lemiye:

— O yere batasıca nerede?

Nevhayal:

— Nerede olacak, seni beklemek için karşıki gazinoya girdi. Gözlerini buraya, panjurlara dikti. Vakıa bu saatte gazino tenha ama… Doğrusu münasebetsizlik. Biri farkına varırsa ne der?

Lemiye:

— Ah Ah! Gazinoya değil, yedi kat yerlerin dibine girsin! Ben bu oğlanı hiçbir tahkirle[109] utandırıp gücendiremedim. Yapmadığım, söylemediğim kalmadı. Durunuz, şimdi sizin gözünüzün önünde ben onu bir daha zelil edeyim[110] de görünüz… (pencerenin önüne gelerek) Panjurun kanadını biraz aralık etmeme müsaade var mı?

Nevhayal:

— Ne yapacaksın?

Lemiye:

— Ne yapacağımı görürsünüz.

Nevhayal:

— Kardeşim, aşağısı caddedir. Bir delilik etmeye kalkarsan onu utandıralım derken âleme biz kepaze oluruz. Annem, babam duyarsa bana kıyameti koparırlar vallah.

Lemiye:

— Annen, baban sağırdır. Senin yaptıklarının yüzde birini duymuyorlar da benim küçük kabahatimi mi fark edecekler?

---

[107] dildade: âşık
[108] meyus: üzgün, ümitsiz
[109] tahkir: hakaret
[110] zelil etmek: hor görmek, aşağılamak

Lemiye, Nevhayal'in bu itirazına rağmen birdenbire panjurun kanadını itip başını dışarı uzatarak bir iltifata nail olacağı ümidiyle afal afal yukarıya bakan yangın sevdakârı Kasım Necati'nin suratına üç defa:

— Tuu… Tuu… Tuu… Sırnaşık oğlu sırnaşık! Neden utanırsın sen? Söyle bana, hepsini göze aldıracağım…

Nevhayal, Lemiye'yi pencere önünden itip panjur kanadını örterek:

— Çekil canım… Cadde üstünde böyle Çingene kavgası olur mu?

Lemiye:

— Ne olursa olsun, gözüm bir şey görmüyor artık! Fakat ah, utandıramadım ki…

Şaheser:

— Nasıl utandıramadın? Zavallı delikanlının beti benzi uçtu, kül oldu. Çehresi ölü rengi bağladı. Vallah gözünden yaş aktığını bu uzak mesafeden hissettim. Gazinonun öbür köşesinde bir efendi oturuyor. O da farkına vardı. Çocuğun hâlini işte hepimiz görüyoruz. Utanma, sıkılma, yeis daha nasıl olur? A, bu kadar etme, günahtır!

Lemiye:

— Utansa, sıkılsa kalkar oradan, defolur gider!

Nigâr Hayrettin:

— Biçarenin kımıldayacak hâli kalmadı. Kurşunla vurulmuşa döndü. Senin tükürüğün onun kalbini en müthiş bombalardan ziyade yaktı, berbat etti.

Lemiye:

— Onda ne insanlık vardır ne kalp ne de izzetinefis[111]…

Nigâr Hayrettin:

— Öyle söyleme Lemiye, izzetinefsi olmayan bir insan bu kadar sararıp bozulmaz. Allah sana da Nevhayal'e de insaf versin!

[111] izzetinefis: onur

Lemiye:

— Ne o, Nevhayal'e de ne oldu?

— Galip Nihat'la bozuşmuş. Şimdi başka birini seviyormuş. Nihatçağız alev alev yanıyor. Onun gönlü bunda, bununki başkasında. Karmakarışık bir macera.

Lemiye, Nevhayal'in boynuna sarılarak:

— Öyleyse gel, dertleşelim!

— Sen de başkasını mı seviyorsun?

— Huyumu bilirsin, boş duramam ki… Fakat bu seferki pek tuhaf oldu. Alamerikan[112] bir ilanıaşk[113]… Romanlarda okunan şeyler bazen insanın başına geliyor…

— Anlat.

— Evde paşababamın[114] telefonuyla bir adres arıyordum. Santralden yanlış bir numara verdiler. Tanımadığım biriyle şöyle konuştuk:

Ben:

"Neresi efendim?"

O:

"Bir darü'l-mihen[115]."

Ben:

"Kiminle görüşüyorum efendim?"

"Pek meyus[116] bir gençle."

"Affedersiniz, yanlış."

"Galiba genç bir kızsınız."

"Evet."

---

[112] alamerikan: Amerikan usülü
[113] ilanıaşk: aşkını açıklamak
[114] paşababa: paşalık yapmış baba veya dede
[115] darü'l-mihen: sıkıntı yeri, dünya
[116] meyus: ümitsiz

"Rica ederim telefon başından çekilmeyiniz."

"Niçin efendim?"

"Çünkü bedbaht[117] kalbim sesinizin musikisinden, sözlerinizin nezaketinden o kadar büyük bir inşirah[118] duyuyor ki… Mezara çöken mevcudiyetim[119] âdeta hayat, saadet, güneşler bulunduğunu yeniden hissetmeye, yaşamak hevesine düşmeye başlıyor."

"Bilmeyerek bir meyusu teselliye muvaffakiyetimden[120] dolayı memnunum fakat…"

"Ah, işte bu "fakat"ınız gönlümü tekrar yeis heyecanlarına düşürüyor."

"Çünkü efendim telefonu kapayınca bu teselli rolüm tabii hatem[121] bulacaktır."

"Biraz daha, biraz daha hanımefendi… Sanıyorum ki Edison'un[122] beşeriyete[123] mucizeler vadeden ihtiraı[124] vücut bulmuş da şimdi bir ruh ile görüşüyorum… Bu anda siz benim için gayrimaddi[125], esirî[126] bir güzelliksiniz. Talihimin karanlıkları içinde siz benim gönlüme bir mehtap gibi pembe nurlar saçan bir fecir[127] gibi doğdunuz. Sizi görmeden büyük bir iman ile yemin ederim ki siz mutlak pek genç, pek genç, pek güzel, pek cazipsiniz…"

---

117 bedbaht: talihsiz
118 inşirah: ferahlık
119 mevcudiyet: varlık
120 muvaffakiyet: başarı
121 hatem: son
122 Thomas Edison (1847-1931): Amerikalı mucit
123 beşeriyet: insanlık
124 ihtira: icat
125 gayrimaddi: soyut
126 esirî: uçacak gibi hafif
127 fecir: tan vakti

"Bu gaibane[128] teveccühlerinize teşekkürler ederim. Pek gencim lakin kendi şahsım hakkında pek güzel ve cazip olmak hilkiyetlerini tasdik[129] salahiyetini[130] haiz değilim."

"Hemen şimdicek bana ilham olundu ki öylesiniz. Eşkâliniz[131] kalbimde nurlu inikaslarla[132] temessül etti[133]. İnanmazsanız ben kıbalinizi[134] bir bir söyleyeyim, siz tasdik veya tekzip[135] ediniz."

"A pek tuhafsınız beyefendi, buyurunuz."

"Boyunuz orta."

"Evet."

"Endamınız dolgunluk içinde bir nehafetle[136] letafettar[137]."

"Öyle gibiyim efendim."

"Renginiz kumral."

"Üstüne vurdunuz."

"Gözleriniz sarı ela."

"Öyle gibi."

"Kaşlarınız az kavisli."

"Zannederim."

"Yanaklarınız en nazarrüba[138] mayıs güllerinden, dudaklarınız insanları yutkunduran turfanda kirazlardan renk çalmış."

Nevhayal bir kahkaha koparark:

---

128 gaibane: yüze karşı olmayan, arkadan
129 tasdik: doğrulama
130 salahiyet: yetki
131 eşkâl: dış görünüş
132 inikas: yansıma
133 temessül etmek: belli bir şekle girmek
134 kıbal: huy, tabiat
135 tekzip: yalanlama
136 nehafet: zayıflık
137 letafettar: güzel, hoş
138 nazarrüba: göz alıcı

— Lemiye, yüzünün az boyalı olduğunu sana nazikâne[139] anlatmak istemiş. Herhâlde bu adam keramet sahibi!..

Lemiye kaşlarını çatarak:

— Aman, hanginizin yüzü boyalı değil? Tabiatın verdiği renkle kanaat eden[140] bir güzel kadın varsa bana gösterin.

Şaheser:

— Ay Nevhayal, lakırdı[141] karıştırma! Hikâye hoşuma gitti. Lemiye sen anlat. Anlat, sonra ne oldu?

Lemiye:

— Benim az çok onun tarif ettiği bir şekil ve simada[142] olduğumu hepiniz tasdik edersiniz, değil mi?

Nevhayal:

— Evet lakin yanaklarının, dudaklarının renklerini güllerden, kirazlardan değil, tuvalet boyalarından çaldığını senin de tasdik etmen şartıyla…

Şaheser:

— Allah aşkına sus Nevhayal! Bu güzel macerayı soğutma…

Lemiye devam ederek:

— Sonra ben dedim ki:

"Biraz kehanetiniz[143] var beyefendi."

O cevap verdi:

"Daha kehanetimi itmam etmedim[144]."

"Bütün şekil ve şemailimi[145] söylediniz. Daha ne kaldı?"

"Maneviyatınız."

---

139 nazikâne: nazikçe
140 kanaat eden: yetinen
141 lakırdı: söz
142 sima: yüz, çehre
143 kehanet: kâhinlik
144 itmam etmek: tamamlamak
145 şemail: dış görünüş

"Oh! Aman beyefendi, keşf-i razımda[146] bu kadar derinleşmeyiniz. Sonra belki mahcup olurum. Beni korkutmaya başladınız."

"Yok, yok, korkmayınız, her genç kızın gönlünde masumane kabahat arzuları olabilir. Siz de Hazret-i Havva'nın torunlarındansınız. Biraz büyükannenize çekeceğiniz tabiidir. Küstahlığımı kalbinizin bütün derinliğini karıştırmaya kadar vardırmayacağım. Yalnız bir sırrınızı söylememe müsaade eder misiniz?"

"Buyurunuz."

"Birkaç defa sevdiniz fakat memnun olmadınız."

"Of… Keşfiniz mahz-ı keramet[147]. Rica ederim o noktada durunuz. Bir adım daha atarsanız beni telefon başından kaçırırsınız. Zekânızda X şuaı[148] kuvveti var. Kehanetinizin cihazı önünde uzun müddet kalmak tehlikesinden titriyorum."

"Üzülmeyiniz küçük hanımefendi… Nasıl sevmek ve ne mahiyet[149] ve hüviyette[150] birini sevmek istediğinizi söyleyeceğim."

"Kendi gönlümün bile vuzuhla[151] tayin edemediği bu en nazik muammayı siz nasıl halledeceksiniz? Bana büyük bir merak verdiniz beyefendi, bütün ruhumla dinliyorum."

"İstiyorsunuz ki sizdeki ilahi, cavidani[152] kadınlık şiirinin feyiz[153] ve neşesinden hadd-i azami-i telezzüzünü[154] çıkarmayı bilen bir şairin kolları arasında, aşkın en nermin[155], en hassas, en sefalı[156], en müşfik[157], en sıcak sinesi üzerinde kendinizden geçesiniz.

---

146 keşf-i raz: sırrını açıklama
147 mahz-ı keramet: saf keramet
148 şua: ışın
149 mahiyet: nitelik
150 hüviyet: mahiyet, nitelik
151 vuzuhla: açıkça
152 cavidani: ebedî, kalıcı
153 feyiz: bolluk
154 hadd-i azami-i telezzüz: en fazla hoşlanma, zevk alma
155 nermin: yumuşak
156 sefalı: zevkli
157 müşfik: şefkatli

Zevkini şimdiye kadar hiç tatmamış olduğunuz cinani[158] bir mestî[159] sizi sevilmenin esirî tabakalarına uçursun…"

"Af buyurunuz beyefendi, sevgi hususunda şimdiye kadar hiçbir erkekle bu kadar derin görüşmedim. Lakin zannederim ki her bakirin[160] masumane hülyası bir parça böyledir."

"İşte o aradığınız şair benim hanımefendiciğim!"

"Kerametinize inzimam eden[161] şairliğinizi tebrikle beraber hepsi değilse de gönlümün cidden keramete muhtaç bazı esrarını keşfe ne sihirle muvaffak olduğunuzu[162] sorabilir miyim?"

"Hayhay…"

"O hâlde cevap veriniz."

"Dimağımı[163] daima meşgul, tezyin[164] ve telziz[165] eden bir aşk mefkûrem[166] var. Mecnun'un Leyla'yı aradığı gibi muhayyilem[167] durmaz, bu şikârının[168] arkasından gider. Telefonun öbür ucundan sesinizi duyunca bana bir ilham "İşte aradığın budur!" dedi. Ben de size mefkûremin eşkâlini tarif ettim. Siz hemen tamamıyla o çıktınız. Şimdi sizden bir sual için müsaade istiyorum."

"Buyurunuz."

"Tecessüsümü[169] affedersiniz. Sizin genç kızlık mefkûreniz yok mu?"

"Olabilir."

"Lütfen eşkâlini tarif ediniz. Belki ben de o çıkarım."

---

158 cinani: cennete özgü
159 mestî: sarhoşluk
160 bakir: el değmemiş
161 inzimam etmek: eklenmek
162 muvaffak olmak: başarmak
163 dimağ: akıl
164 tezyin etmek: süslemek
165 telziz etmek: tatlandırmak
166 mefkûre: ülkü
167 muhayyile: hayal gücü
168 şikâr: av
169 tecessüs: merak

"Ay, sıkılıyorum!"

"Sıkılıyorsanız, sorayım cevap veriniz."

"Peki efendim."

"Muhayyilenizi meşgul eden bahtiyarın[170] boyu, endamı nasıldır?"

"Ortadan biraz yüksek, zayıf değil fakat narin."

"Süphanallah[171]! Bu ne hayretaver[172] tesadüf! Siz söyledikçe ben kendimi endam[173] aynasında görür gibi oluyorum. Devam buyurunuz. Kaş, göz, ağız, burun, simanın heyet-i umumiyesi[174]?"

"Bunları pek fazla katiyetle[175] tarif edemem. Gönlüm rüyada olduğu gibi gayrimaddi bir delikanlının güzelliğinin müphemiyeti[176] içinde kendini kaybediyor."

"Bendenize ilk nazarınızı[177] attığınız anda tahayyülünüzdeki[178] müphemiyetlerin müspetleştiğini[179] görerek şaşıracaksınız."

"Of! Belki…"

"Lakin hanımefendi, fezanın[180] iskandil edilemeyen[181] namütenahi[182] uçurumları arasından diğer bir cirmin[183] cazibesine tutulduğunu his ile titreyen bir cisim gibi tesirinizi bütün

---

170 bahtiyar: mutlu, talihli
171 süphanallah: hayret bildiren bir ünlem
172 hayretaver: hayret verici
173 endam: boy bos
174 heyet-i umumiye: (bir şeyin) tamamı
175 katiyetle: kesinlikle
176 müphemiyet: belirsizlik
177 nazar: bakış
178 tahayyül: hayalde canlandırma
179 müspetleşmek: somutlaşmak, netleşmek
180 feza: gökyüzü
181 iskandil etmek: ölçmek
182 namütenahi: sonsuz
183 cirim: cisim

mesamatımda[184] duyuyorum. Heyecanlar içindeyim. Bu hatifî[185] muhabereden[186] size hiçbir hararet[187] gelmedi mi?"

"Bir kadın için ilk mülakatta[188] müşkül[189] bir itiraf lakin hakikati nasıl inkâr edeyim?.. İsminiz beyefendi?"

"Hüsnü Malik."

"Sizinki?"

"Lemiye Lebip."

Birbirimizin telefon numaralarını kaydettik. Pederimin evde bulunacağı, binaenaleyh telefonla muhabere tehlikeli olan saatleri söyledim. Odaya annem girdi. Hemen ahizeyi[190] yerine taktım.

Lemiye Lebip naklettiği[191] garip macerasının derin tesirini muhatabalarının[192] yüzlerinde birer birer okumaya uğraştıktan sonra yine devam etti:

— Talihimin hazine-i gaybdan[193] bana ihsan ettiği[194] böyle bir genci geliniz de sevmeyiniz bakayım… Annem telefon başında böyle uzun uzun kiminle konuştuğumu sordu. Zavallı kadıncağız, yalanımın ilk hamlesine hemen mağlup oluverir. Onu iki fantinle[195] kandırıp başımdan savdıktan sonra düşünmeye, mefkûremin bipayan[196], münevver[197] ufuklarına doğru uçarak muhayyilemin bütün şaşaasıyla[198] düşünmeye başladım. Peri masallarında

---

184 mesamat: gözenekler
185 hatifî: gaipten gelen
186 muhabere: haberleşme
187 hararet: sıcaklık, ateş
188 mülakat: sohbet
189 müşkül: zor
190 ahize: telefonun sesi almaya ve konuşmaya yarayan parçası
191 nakletmek: anlatmak
192 muhataba: dinleyici (kadın)
193 hazine-i gayb: gizli hazine
194 ihsan etmek: armağan etmek
195 fantin: anlaşılmaz söz, geçiştirme
196 bipayan: sonsuz
197 münevver: aydın
198 şaşaa: gösteriş

dinlediğim sevdalardan birine tutulmuş, görmeden bir nadire-i hilkate[199] kulaktan vurulmuş, âdeta sihirlenmiştim. Zihnimin kuruntu makinesi durmayıp işliyor, o işledikçe kafamın içinde sevda arzularıma muvafık[200], müstesna[201] güzellikte bir genç tip yaratıyordu. Ne zaman onu göreceğim? Ne vakit bu parlak hayal, gözlerimin önünde maddiyata, hakikate inkılap edecek[202]?

IV

Şaheser panjurun aralığından caddeye bakarak birdenbire haykırdı:

— Buraya koşunuz, koşunuz!

Lemiye'nin hikâyesi yarım kaldı. Hepsi pencereye üşüştüler. Merakla bakıyorlar ve fevkalade bir şey arıyorlardı. Şaheser:

— Görmediniz mi?

Nigâr Hayrettin:

— Hayır, bir şey fark edemedik.

Şaheser:

— Caddeden Galip Nihat geçiyordu. Gazinoda Kasım Necati'yi gördü. Yanına gitti, biraz daha içeri çekilerek işte, işte yan yana oturdular! Dertleşiyorlar.

Nigâr Hayrettin:

— Biçare bedbahtlar, ne kadar dertleşseler bu iki hain kızın gönüllerini insafa getiremeyecekler.

Nevhayal:

— Neye oluyorlarmış biçare? Dünyada bizden başka kız kalmadı değil ya? Onları da kabul ve hazmedecek gönüller bulunabilir. Evimizin karşısındaki gazinoya oturup pencerelerimize bakarak baş başa dertleşmek terbiyesizlik, tedbirsizlik, bizim genç

---

199 nadire-i hilkat: nadir görülen yaratılış

200 muvafık: uygun

201 müstesna: seçkin, üstün

202 inkılap etmek: dönüşmek

kızlık şöhretimize karşı bir tecavüz, bir hıyanet değil mi? Böyle evin karşısına oturup apaşikâre[203] işaret etmek…

En ummadığın keşfeder esrar-ı derunun[204]

Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın

Nigâr Hayrettin tercibendin[205] iki alt mısraını hemen ilave etti:

Bir gün gelecek sen de perişan olacaksın

Ey gonca bu cemiyeti her dem[206] *mi sanırsın*

Dört kız el çırparak gülüşmeye başladılar. Bu kahkahalar esnasında oda kapısı vurulmadan açıldı. İçeriye Nevhayal'in validesi[207] Nazıma Hanım girdi. Kadının kaşları hoşnutsuzlukla çatıktı. Kızlar bu ziyaretten birdenbire afallayarak gülmeyi, fingirtiyi kestiler. Nazıma Hanım kızının aşüfte[208] misafirlerine kısaca bir "sefa geldiniz" temennası[209] ettikten sonra:

— Küçük hanımlar, rica ederim pencere önünde gülüşüp kaynaşmayınız. Sokaktan geçenlerin başları yukarıya dikiliyor. Zaman acayip, herkeste birbirine kötülük etmek kuduzluğu peyda olmuş[210], bir kir atmak için bahane arıyorlar. Konuya komşuya dedikodu vesilesi vermeyelim. Rabb'im hayırlısıyla kısmetlerinizi açsın! Hepiniz satılık malsınız. Bir kızın adı çıkmadansa…

Nezaketen cümleyi bitirmedi. Bu genç kafaların sıcak samimiyetleri üzerine valide hanımın sözleri dolu taneleri gibi hem sert hem soğukça düştü. Lemiye Lebip en evvel ufak bir isyan tavrıyla başını dikerek:

---

[203] apaşikâre: apaçık
[204] esrar-ı derun: gönüldeki sırlar
[205] tercibent: divan edebiyatı şiir türlerinden biri
[206] dem: an, zaman
[207] valide: anne
[208] aşüfte: işveli
[209] temenna: öne doğru eğildikten sonra doğrulurken eli başa götürerek verilen selam
[210] peyda olmak: ortaya çıkmak

— Affedersiniz hanımefendi, biz kızız, binaenaleyh insanız. İnsan satılık olmaz.

Valide hanım biraz şaşırarak:

— A, neye kuzum? Bu söz evvelden beri kızlar hakkında kullanılan bir tabirdir. Kızlar kocaya varıncaya kadar satılık sayılırlar.

Lemiye seri[211] bir ret işaretiyle baş titreterek:

— Hayır efendim, yanlış. Kadınninelerimizden bize doğru gelen böyle birçok eğri lakırdılar var ki biz yani yeni kadın nesli bu çarpık sözleri doğrultmak vazifesiyle mükellefiz[212].

— Bu vazifeyi size kim teklif etti bilmiyorum fakat benim anladığıma göre yanlışlık eskilerde değil, yenilerde.

— Ne gibi efendim?

— Siz eski eğrileri düzeltmiyorsunuz bilakis evvelki doğruları çarpıtıyorsunuz. İşte yeni neslin deruhte ettiği[213] vazife!

— Hanımefendimiz müsaade buyurursanız, meseleyi karşı karşıya izah edelim.

— Kızım, ben sizin gibi mekteplerde avukatlık okumadım. Annem kadınninesinden işittiğini bana söylemişti. Ben de başımı önüme eğerek vaktiyle dinlemiştim. Ceddemden[214] aldığım bir ananeyi[215] şimdi size naklediyorum. Siz bunu büyük bir kabahat sayıyorsunuz.

— Siz bizim için "satılık" buyurmuştunuz. Bu söz hayvanlar hakkında kullanılabilir. Çünkü evvelen bu tabirde bir ticaret kastı vardır. Saniyen satılan hayvanın reyi[216], rızası sorulmaz. Manaca

---

211 seri: çabuk
212 mükellef: yükümlü
213 deruhte etmek: üstlenmek
214 cedde: nine
215 anane: gelenek
216 rey: fikir

daha birçok uygunsuzluklarına mebni[217] kızların izdivacında bu sakat ve uğursuz kelimenin istimalini[218] muvafık bulmuyorum.

— Kızım sen tabiri ister beğen ister beğenme. Bütün piyasalarda olduğu gibi kız alım satımı da bugün pek durgun. Anaları, babaları fena hâlde düşündürüyor. Mal çok, alan yok. İstatistik yapmışlar, bir erkeğe on sekiz kadın düşüyormuş. Çünkü kaç senedir delikanlılara kıran girdi.

Şaheser öteden söze atılarak:

— Hanımefendimiz, delikanlılara neden kıran girsin? Maşallah sokak dolusu genç var. Taralı saçları, kırpık bıyıkları, dar, kısa pantolonları, ipek çorapları, şık iskarpinleriyle her tarafta dolaşıyorlar. Gazinolar, tiyatrolar, sinemalar, parklar, her yerler, bütün eğlenceler onlar için… Vatan anası, o büyük ruhlu kadın, Anadolu'dan yanık cümlelerle onları ateşe, toprak yemeye davet ediyor. Ah, şimdi İstanbul'un havası o kadar latif, francalaları[219] beyaz, yumuşak, eğlenceleri tatlı ki… Sultanahmet Meydanı'nda edilen yemine mukaddes[220] validemizden başka burada sadık kalanı göremiyorum.

Bu aralık Nigâr Hayrettin gözünü pencereden ayırmaksızın Nevhayal'in kulağına eğilerek:

— Dışarıda neler oluyor, bilsen?

Nevhayal merakla fakat pek yavaş:

— Ne oluyor?

— Kasım Necati eline bir mendil almış ağlar gibi yaparak pencerelere bakıp bakıp işaret ediyor.

— Aman pencereye doğru bakma, annem anlamasın! Ne terbiyesizlik! Hem kendini hem bizi âleme kepaze edecek! Lemiye bu belayı başına taktı, buraya kadar getirdi.

---

[217] mebni: dayanarak
[218] istimal: kullanma
[219] francala: beyaz undan yapılan ekmek
[220] mukaddes: kutsal

Nazıma Hanım kızların fısıltısından şüphelenerek:

— Nedir o fıs fıs? Yanınıza geleli daha beş dakika olmadı! Benden gizli konuşmaya başladınız. Bundan istiskal[221] çıkar.

Nigâr Hayrettin biraz bozularak:

— Estağfurullah hanımefendi, size dair değil.

— Ya kime dair?

— Kendi aramızda bir söz.

— Benim işitmemde ne mahzur[222] var?

— Efendim, sizi müstefit edecek[223] bir şey değil de…

— Nedir Allah'ı seversen? Söyle, merak ettim.

— Yeni bir kumaş aldım. Adına Şarlot diyorlar.

— A kızım, şimdiki kumaşların türlü türlü adları var, bellenir şey değil. Bizim gençliğimizde yanardöner, mantin, gron, kaşmir dö kos, santin dö liyon daha bilmem neler vardı. Bunlar oldukça cefaya[224] dayanırlardı. Şimdikiler püften şeyler, sade fantazya[225]… Düzcesi parayı sokağa atmak… Şimdi fabrikalar işlemiyor, diyorlar. Bu türlü türlü isimlerdeki mallar nereden çıkıyor? Galiba adlarını değiştirip eski kumaşları camekânlara[226] koyuyorlar. Eh peki bu yeni kumaşı nasıl biçeceksin?

— İşte onu konuşuyordum. Nevhayal Hanım'da bir model var da…

— Şimdiki biçimler için modele ne lüzum var a kızım? Şansız şöhretsiz dümdüdük şeyler. Çuval gibi bir şey yap. Yukarıdan üç, aşağıdan iki delik aç. Bunlardan başını, kollarını, bacaklarını dışarı çıkar. Al sana düttürü Leylâ[227] yeni moda elbise. Bir zamanlar

---

221 istiskal: aşağılama
222 mahzur: sakınca
223 müstefit etmek: fayda sağlamak
224 cefa: sıkıntı
225 fantazya: gösteriş
226 camekân: vitrin
227 düttürü Leylâ: daracık, kısacık şeyler giyen kadın

kundaklanır gibi döne döne bir top kumaşın içine sarıldılar. Bir zamanlar etekleri uzattılar, süpür süpür yerlerde sürüdüler. Sokakların mundar[228] tozlarını havaya kaldırdılar. Sonra kısalttılar kısalttılar, diz kapaklarını geçti. Eteklerden her gün böyle bir iki parmak kesile kesile bu açıklığın en sonu nereye varacağını düşünerek utanmaya başladım. Telli pullu oyuncu kıyafetlerine girdiler. Çingene karıları biçiminde şalvar giydiler. Girmedikleri şekil, etmedikleri halt kaldı mı? Muharebeye[229] gitmiyorlar diye İstanbul delikanlılarını nezareye alacağınıza[230] kısa bir hamam sileceğine bürünmüş gibi açık saçık sokağa çıkmaktan siz de bir parça arlansanıza[231]! El âlem akşama sabaha yiyecek ekmek parasını düşünüyor, siz hâlâ kumaşla, modelle, tuvaletle uğraşıyorsunuz! "Ortada para yok" diyorlar, Allah birdir, inanmam. Ökçesi[232] kısa, çorabı kalın bana bir genç kadın gösteriniz sokakta. O bir karış ökçeli narin ayakkabıları, o yaşmak[233] gibi ince çoraplar, erkeklerimize yani kocalara, babalara kaça mal oluyor ve kaçar gün dayanıyor? Ahlaksızlar, kötüler müstesna[234] olmak üzere içimizden kaç kadın bu süsü, fantazyalarını kendi alınlarının teriyle kazandıkları paralardan tedarik edebiliyorlar[235]? O memurların ticaret evlerinde, şurada burada çalışan kadınların üzerlerinde akrabalarından bir erkeğin himayesi olmasa vallah bugün çoğu aç ve sokak ortalarında kalırlar. Geçen günü üçünüz dördünüz bir araya toplanıp bir makale yazmışsınız. Beyefendi o kadar öfkelendi ki… Hakkı yok mu? Bugün hepinize babalarınız, biraderleriniz[236] bakıyorlar. Yarın öbür gün ağırlıklarınız yine başka erkeklerin omuzlarına yükletilecek.

Lemiye, Nevhayal'in kulağına:

---

228 mundar: (halk ağzında) murdar; iğrenç, pis
229 muharebe: savaş
230 nezareye almak: göz hapsine almak
231 arlanmak: utanmak
232 ökçe: topuk
233 yaşmak: ince tülbentten yüz örtüsü
234 müstesna: hariç
235 tedarik etmek: elde etmek
236 birader: ağabey

— Anneni odadan savmanın bir çaresini bul. Ben buraya böyle bunakça lakırdılar dinlemeye gelmedim.

Şaheser panjurun aralığından sokağa baktıktan sonra validesine göstermeden Nevhayal'e karşıki gazinoda fena şeyler yapıldığını işaretle anlatır. Nevhayal odadan çıkar. Çok durmadan avdet eder[237]. O içeriye girdikten hemen üç dört dakika sonra, dışarıdan, merdivenden doğru şiddetli bir gümbürtü, müteakiben[238] bir feryat işitilir. Nazıma Hanım uçuk bir benizle kızına dönerek:

— Ne var? Ne oluyor?

Nevhayal şaşkın şaşkın oda kapısına bakarak:

— Bilmem. Şimdi dışarıdan geldim, bir şeycik yoktu.

Valide hanım hemen sofaya fırlar. Kızlar Nevhayal'in etrafında toplanarak sorarlar:

— Dışarıda ne oluyor? Nedir o gürültü?

Nevhayal parmağını dudağına götürüp sükût[239] işareti vererek:

— Dışarıya çıktım, Mah'a dedim ki "Ne yaparsan yap, annemi odadan dışarı çıkart. Bizi çok sıkıyor." "Haydi git küçük hanım şimdi, şimdi çıkartırım." dedi, ben de buraya döndüm. Başka bir şey bilmiyorum. Kâfir kız ne yaptı anlamadım. Haydi bir parça biz de dışarı çıkalım! Annem şüphelenmesin.

Hep sofaya uğrarlar. Mah'ı merdivenin alt başında upuzun yere serilmiş, kıvrım kıvrım kıvranmakta bulurlar. Hanımefendi hizmetçi kızın tepesinde dolaşarak:

— Gördünüz mü şimdi başımıza gelenleri!

Misafir hanımlar hep birden:

— Ne olmuş hanımefendimiz?

— Ne olacak, merdivenin üst basamağından ayağı kaymış, patavatsız kız ta alt basamağa kadar uçmuş.

---

[237] avdet etmek: dönmek

[238] müteakiben: ardından

[239] sükût: sessizlik

— Bir yeri incinmiş mi acaba?

— Bilmem. Baksanıza gözleri fal taşı gibi dışarı fırlamış, uğum uğum uğunuyor[240]. Siz zavallının başında durunuz, ben gideyim hazine yağı getireyim, incinmiş yeri varsa ovayım,

Hanımefendi gider gitmez Mah güle güle kalkıp oturur. Nevhayal kahkahalarını avuçlarıyla boğmaya uğraşarak:

— Kız ne yaptın?

— Ne yapacağım? Merdivenin üst basamağında hızlı hızlı tepindim, tepindim, tepindim. Sonra küpeştenin[241] üzerinden kızak gibi aşağıya kaydım. Yere uzandım. Bağırmaya başladım. Aklıma başka türlü bir hile gelmedi. Karşıki gazinodaki beyler işaretleri pek azıttılar. Vermek için yazılmış mektuplar gösteriyorlar. Aşağıki odadan seyrediyordum. Hanımefendi görecek diye ifil ifil yüreğime iniyor. Bu düzenle onu hem sizin yanınızdan çıkarttım hem de şimdi o benimle uzun uzun meşgul olur. Pencereden sokağı, karşıki rezaleti görmeye vakti olmaz. Ben onu oyalarım. Ta kalçamdan topuğuma kadar bacağımı sardırtırım. Fakat o gazinodaki çapkınlar hangilerinizin takıntılarıysa terbiyelerini vermenizi rica ederim.

Lemiye Lebip hiddetle:

— A kimin takıntısı olacak? Biri bizim, öbürü senin hanımının belalısı. Bu evin sevda yanaşmalarını tanımıyor musun?

Mah gülerek:

— Ne bileyim ben? Allah ömür versin, hanımın sevdadan yana kısmeti açıktır. Haftada bir tane değiştirir. Hepsini bellemek mümkün mü? Kendisi bile geçen senekileri tanımakta güçlük çeker…

Hanımefendi elinde bağlar, sargılarla karşıdan görününce sözü keserler. Mah vecanak[242] bir çehre alarak kıvranmaya başlar. Etrafındakiler matemî birer suret takınırlar.

---

[240] uğunmak: acıdan kıvranmak

[241] küpeşte: korkuluk

[242] vecanak: sancılı

Saf kadın inciğini sararken hizmetçi kız hakikaten zedelenmiş bir mustarip gibi avaz avaz haykırır. Hanımefendiye biraz yardım ettikten sonra misafir kızlar hep birden müsaade talebiyle sokağa çıkarlar. Kapıdan ayrılırlarken Nigâr Hayrettin ötekilere:

— A, şaşırdım kaldım, ne yaman hizmetçi bu… Yalan olduğunu bildiğim hâlde haykırırken ben bile ızdırabına aldanır gibi oldum. Alimallah öyle artist bir kız ki… Burada ne oturuyor? Darülbedayi'e[243] gitsin. Oradaki aktrislere bu, döne döne ders verir. Yapma değil, hilkî[244] sanatkâr…

Şaheser:

— Onu böyle küçük hanımı yetiştirdi. Bu kız Nevhayal'in eli ayağıdır. Anasına, babasına karşı onun evde her sırrını örter. Hiçbir kabahatini meydana çıkartmaz. Ah, benim de olsa böyle bir tane…

Nigâr Hayrettin:

— Haydi haydi, yürüyünüz. Gazinodakiler kalktılar, şimdi bizi takip edecekler.

Şaheser:

— Kasım Necati, Lemiye için geliyor. Öteki neye takip ediyor?

Nigâr Hayrettin:

— Beni barışmak istirhamıyla[245] Nevhayal'e göndermedi mi ya? Besbelli istirhamının neticesini anlamaya geliyor.

Lemiye:

— Önünüze bakınız. Görmemezlikten geliniz. Nigâr, sen görüşmek istiyorsan, bizden ayrıl, git, görüş. Fakat görüşüp de ne söyleyeceksin? İşte kız istemiyor vesselam… Dişini sıksın, birkaç gün ağlasın sızlasın, vazgeçsin. Bu dünyada unutulmaz ne

[243] darülbedayi: konservatuvar
[244] hilkî: yaradılıştan gelen
[245] istirham: yalvarma

var? Asri[246] sevdakâr[247] olmak için birini bırakıp ötekini sevmeye idman[248] peyda etmeli[249].

Şaheser:

— Tuhafsın Lemiye. Ötekine berikine akıl öğreteceğine evvela sen başındaki belayı sav…

Lemiye:

— Hiç ehemmiyeti[250] yok… İstediği kadar gelsin… Bazen sokakta arkama kedi köpek de takılır. Canım pek sıkılınca ayağımla itiveririm. İşte bu kadar…

V

Kızlar iki delikanlı tarafından takip olunarak Sultan Mahmut Türbesi'ni geçerler. Çemberlitaş'a doğru yürüyünce muakkipler[251] aradaki mesafeyi kısaltırlar. Kasım Necati, cenaze arkasından giden bitik bir matemzede[252] gibi gamlı, meyus, soluk, hasta bir suratla arkadaşının koluna yaslanarak yürüyor.

Lemiye refikalarına doğru eğilerek:

— Gittikçe bize yaklaşıyorlar. Fena hâlde sinirleniyorum.

Şaheser:

— Burası sokaktır, herkesin hakk-ı müruru[253] var. Ne denir? (göz ucuyla arkaya bakarak) Aa, sokağa sapmamızı işaret ediyorlar…

Lemiye öfkeden titreyen bir sesle:

— Bakma, bakma! Yürü!..

Nigâr:

---

246 asri: çağdaş
247 sevdakâr: âşık
248 idman: talim, jimnastik
249 peyda etmek: edinmek
250 ehemmiyet: önem
251 muakkip: takip eden
252 matemzede: yas tutan kimse
253 hakk-ı mürur: geçme hakkı

— Lemiye, ben sana kardeşçe bir şey söyleyeyim mi?

Lemiye:

— Düşmanca söyleyecek değilsin ya… Söyle.

Nigâr:

— Eh, öyleyse beni dinle… Ben Kasım Necati'nin gözlerini beğenmiyorum. Bakışlarında yeisin pek tehlikeli son lemaları[254] parlıyor. Böyle kahrın gayesine gelmiş kimseler her şeyi göze aldırabilirler. Onda mektupların var mı?

Lemiye asabi ufak bir çırpıntıyla:

— Var. Ah, ellerim kırılaydı da yazmaz olaydım!

— Bir kere yazmışsın, iş bitmiş. Sana son derece ihtiyat[255] tavsiye ederim. Kasım Necati'nin kıyafeti, hâl ve tavrı asil bir çocuğa benzemiyor.

— Evet, pespayenin[256] birisi. Hacıkadın Çıkmazı'nda üç odalı bir evleri, bir de mahalle karısı anası var. Memuriyeti de gümrükte mi, kantar idaresinde mi, işte öyle yarı esnaf bir kâtip.

— Sen mevkian[257], kalben, hissen aristokratik bir kızsın. Nasıl oluyor da böyle adi delikanlılarla gönül alışverişine girişiyorsun? Bunlar bir kere yüz buldular mı öyle kovmakla, tahkirle[258] artık defolmazlar.

— Ah, gönlümün nasıl nikbin[259], dalgın bir gününde buna iltifat etmiş olduğumu bilemiyorum. Herkesin böyle ne yaptığını bilmez, dalalet[260] anları vardır.

— Şimdi sen nereye gitsen bu oğlan peşini bırakmayacak. Evinize kadar da gelecek. Kapınızın önünde de oturacak. Her

---

254 lema: parıltı
255 ihtiyat: tedbir
256 pespaye: bayağı
257 mevkian: mevkice
258 tahkir: hakaret etme
259 nikbin: iyimser
260 dalalet: sapıtma

şeyi yapacak. Ben onun gözlerinden öyle anlıyorum. İyisi mi sen işi bana bırak. Ben aklımın erebildiği kadar idare edeyim. Çünkü görüyorum ki sen çok sinirlendin. Kasım Necati'yle bugün aranızda sonra tamir kabul etmez fenalıklar olacak.

O esnada Nigâr ile Lemiye'nin omuzları arasından esen bir sıcak nefes akabinde[261] şu sözler işitildi:

— Nigâr Hanımefendi, sizin insaniyetkâr[262], büyük kalbinizin lütfuna[263] müracaat ediyorum. Lemiye Hanım'ı beş dakika kadar şu sokağın içine saptırtınız. Necati'nin gayet mühim maruzatı[264] var. Uzun değil, birkaç söz. Bu inayetinizi[265] diriğ ederseniz[266] son nefesinize kadar büyük bir nedamet[267] azabından kurtulamazsınız.

Muakkipler hararetli nefesleriyle küçük hanımların kulaklarını yakacak kadar yaklaşmışlardı. Nigâr başını çevirdi. Mütekellimin[268] Galip Nihat olduğunu gördü. Delikanlıların yüzlerinde, sözlerinin vahametine[269] inandıracak meyusane[270] bir ciddiyet vardı. Nigâr Hayrettin refikalarına:

— Haydi sapalım!

Şaheser:

— Sizin bu beylerle görülecek davanız var. Benim aranıza karışmama lüzum göremiyorum. Müsaadenizle ben gideyim.

Nigâr Hanım refikasının kulağına eğilerek:

— Neye gideceksin? Senin biraz dostluk gayretin yok mu? Hiç böyle nazik anda Lemiye bırakılır mı?

---

261 akabinde: ardından
262 insaniyetkâr: insaniyetli
263 lütuf: iyilik
264 maruzat: istek
265 inayet: yardım
266 diriğ etmek: esirgemek
267 nedamet: pişmanlık
268 mütekellim: konuşan
269 vahamet: tehlike
270 meyusane: ümitsizce

Bu ihtar, işin ehemmiyeti hakkında Şaheser'in aklını başına topladı. Güya vukuu[271] melhuz[272] bir kazaya karşı onu korur gibi iki kız Lemiye'yi ortalarına alarak Kumkapı'ya doğru inen yan sokaklardan birine saptılar. Biraz yokuş aşağı indikten sonra tenha, dar bir sokağa daha döndüler. Adımlarını ağırlattılar. Nigâr Hayrettin, Galip Nihat'a hitaben:

— Beyefendi, nazik bir meselenin tesviyesi[273] için tarafınızdan memuren[274] Nevhayal Hanım'ın nezdine[275] gittim. Ruhumun bütün hararetiyle davanızı müdafaaya uğraşırken sizin karşıki gazinoya oturup da evin pencerelerine işaretler etmeniz, akıl ve terbiyeye sığar bir hareket midir?

Nihat:

— Hakkınız var Nigâr Hanım. Lakin bendeniz ne başımı bir defa kaldırıp pencerelere baktım ne de hiçbir uzvumla[276] tek bir işaret ettim. Bu kabahati yapan kolumda taşıdığım işte şu zavallı divanedir[277]. Ben kendi derdimi mecburen bırakarak işte görüyorsunuz ki bu bedbahtın macerasıyla meşgul oluyorum.

Bu mükâleme[278] esnasında Kasım Necati, ölüm döşeğinde makamını seyreden bir muhtazır[279] süzgünlüğüyle gözlerini Lemiye'ye dikmiş, kâinattan geçmiş bir incizap[280] içinde ağır, uzun

---

271 vuku: meydana gelme
272 melhuz: düşünülen
273 tesviye: düzeltilme
274 memuren: görevlendirilerek
275 nezd: huzur
276 uzuv: organ
277 divane: deli
278 mükâleme: söyleşme
279 muhtazır: can çekişen
280 incizap: büyülenme

nefesler alarak maşukunu[281] temaşa ediyor[282], kız da müteneffir[283] ve anut[284] somurtkanlığıyla önüne bakıyordu.

Nigâr:

— O hâlde siz onun bu çirkin hareketine niçin mâni olmadınız?

Nihat:

— Ah, size ne diyorum? Anlamıyorsunuz. Bu biçare çocukta artık akıl, irade kalmadı. Lemiye Hanım'ın aşkı ondaki bütün şuur[285] ve melekâtı[286] yaktı, bitirdi. Sözlerime emin olunuz. Şu anda ne yaptığını bilmiyor. Dimağca[287] gayrimesuller[288] sırasına geçti. Eğer küçük hanım bu dildadesine[289] gösterdiği merhametsizlikte ısrar ederse bu çaresiz çocuk için tımarhane, temenni olunacak bir selamet yeridir. Fakat zannediyorum ki o teşeffisini[290] darüşşifadan[291] evvel daha kestirme vasıtalarda arayacak.

Lemiye Lebip bu sözleri dinlerken insafa gelmek şöyle dursun, hiddetinden sağa sola seri bir iki hareket gösterdi. Hiçbir şey görüp işitmemek için kabına sığmaz asabiliklerle pürnefret yüzünü duvara döndü.

Galip Nihat'ın koltuğundaki ümitsiz sevda marizi[292], ayakta sönüyor gibi büsbütün soldu. Telaş edilecek bir sarılık aldı. Mutavassıtların[293] hallini insaniyeten[294] deruhte ettikleri[295] mesele

---

281 maşuk: âşık
282 temaşa etmek: seyretmek
283 müteneffir: tiksinen
284 anut: inatçı
285 şuur: bilinç
286 melekât: melekeler, yetenekler
287 dimağca: akılca
288 gayrimesul: sorumlu olmayan
289 dildade: âşık
290 teşeffi: şifa bulma, iyileşme
291 darüşşifa: akıl hastanesi
292 mariz: hasta
293 mutavassıt: aracı
294 insaniyeten: insanlık icabı
295 deruhte etmek: üstlenmek

gittikçe güçleşiyor, ağırlaşıyordu. Gönül dünyada cebre[296] gelmeyen en nazik ve garip hevesli bir sırr-ı hilkattir[297]. Ne zorla kimseye sevda teklif olunabilir ne de sevene "sevmeyeceksin" denebilir. Bu hayatta işitilen aşk facialarının çoğu hilaf-ı tabiat[298] ve cahilane bu iki nev[299] ısrar yüzünden yani sevene "sevme", sevmeyene "sev" demekten çıkar.

Galip Nihat ile Nigâr Hayrettin, Kasım Necati'ye "Sen artık sevme." ve Lemiye'ye de "Sevmek için dişini sık." demeden bu macerayı nasıl halledebileceklerdi? Çünkü ortada aşk işkencesinden hayatı kurtarılacak bir delikanlıyla gönlünün hürriyetini iade lazım gelen bir kız vardı. İki tarafı tatminen[300] bir hüküm vermek kabil değildi.

Nigâr Hayrettin bu müşkül meseleye karşı ikisi ortası bir söz bulmak için:

— Artık Aslı ile Kerem, Leyla ile Mecnun devirleri geçmiş olduğunu bilmeliyiz. Bu zamanda aşklar, muhabbetler, gönüller de her şey gibi asrileşmiştir. Seveni sevmeli, sevmeyeni sevmemeli ki bu beyhude[301] sevda facialarına ortadan kalksın.

Galip Nihat:

— Şiddetli bir sancıdan bitahammül[302] kalıp da bağırana "sus" demesi kolaydır. Izdırabın dehşetini ancak o feryat eden çeker. Susamaz. Ve tahammül olunamayacak bir azap içinde kıvranana da "Sesini kes." demek, hâlden bilmeyenlere mahsus bir insafsızlıktır.

Nigâr Nanım:

---

296 cebir: zorlama
297 sırr-ı hilkat: yaradılış sırrı
298 hilaf-ı tabiat: doğaya aykırı
299 nev: tür
300 tatminen: rahatlatarak
301 beyhude: boşuna
302 bitahammül: güçsüz

— Allah, kullarına izzetinefsi[303], onların seviye-i hilkatlerini[304] yükseltmek için vermiştir. Onu yaralanmaktan, ezilmekten vikayeyi[305] en iyi bilenler ve yaşatmaya muvaffak olanlar, nazarımda en büyük insanlardır.

Galip Nihat:

— Kendi tecrübelerime nazaran izzetinefis, aşk çemberinden içeri giremiyor. İşte benden başka türlü yaratılmış insanlar çoktur. Ben kendi hissiyatımı söylüyorum. Ben de aynı tehlike deryasına düşmüşüm. Boğulmamak için debeleniyorum. Kasım Necati'yi teselli edecek, ona gayret, tahammül veya feragat[306] tavsiye edebilecek bir hâlde değilim. Çünkü benim Nevhayal Hanım'la olan maceram hemen Necati'nin bir aynıdır. Bu hanımlar bizden ateşli, bizden samimi, bizden ebedî, bizden fedakârlarını bulamazlar. Hem bizim aşkımız, kastımız havai[307] değil, şeridir[308]. Onların bugüne kadar olan tekmil[309] kabahatlerini affediyoruz. Her iki tarafın selameti barışmamızda, birleşmemizdedir. Ben şu saatte Necati'den ziyade irademe malik[310] gibi görünüyorum fakat teessürüm[311] o teessür, illetim[312] o illettir. Binaenaleyh belki yarın ihtiyarımı[313] kaybeder, ondan daha ziyade[314] acınacak bir Mecnun olurum. Aramızda gazetelere, romanlara sermaye olacak, müthiş elim[315] maceralar geçer.

Nigâr Hanım:

---

303 izzetinefis: onur
304 seviye-i hilkat: yaradılış seviyesi
305 vikaye: koruma
306 feragat: hakkı olandan vazgeçme
307 havai: niyeti ciddi olmayan
308 şeri: kanuni
309 tekmil: bütün
310 malik: sahip
311 teessür: üzüntü
312 illet: hastalık
313 ihtiyar: kontrol
314 ziyade: çok
315 elim: acıklı

— Vallah beyefendi, Nevhayal'e karşı sizin lehinizde ne kadar mantığım, talakatim[316] varsa sarf ettim. (Şaheser'i göstererek) İşte şahidim, söz kâr ettiremedim. Bundan fazlası da elimden gelmez. Bu mesele böyle sokak ortasında, beş on dakikada hallolunamaz. Ve hariçten edilecek gayretler beyhudedir[317]. Siz aşkınıza, gönlünüze, iradenize hâkim olamadıktan sonra biz ne yapabiliriz? Bizi sokağın içine çağırdınız. Ben de Lemiye Hanım'dan rica ettim. Buraya geldik. Söyleyeceğiniz neyse iki cümleyle bitiriniz, işimize gidelim.

Bu muhavere[318] esnasında Lemiye'nin yüzü sulh kabul etmez bir dargınlıkla hep duvar tarafına dönük duruyor, Kasım Necati'nin gözleri de hep aynı ısrar, hep aynı incizap[319], hep aynı bitabi[320] ile kızın arkasına dikilmiş bulunuyordu. Nigâr Hayrettin'in bu son sözü üzerine Galip Nihat, bir sarhoş gibi hâlâ koltuğunda tuttuğu şurideyi[321] sarsarak:

— Bak ne söylüyorlar? Cevap ver… dedi.

Etrafında söylenenlerden tamamıyla bihaber[322] görünen Kasım Necati, istiğrakından[323] uyanmaya çabalıyor gibiydi. Galip Nihat ihtarını[324] birkaç defa tekrar etti. Sevda marizi, elini ceketinin yan cebine soktu. Kapalı bir zarf çıkardı. Evvela bu mektubu kime vereceğini bilemez ağır bir tereddütle şaşkın şaşkın etrafındakilerin birer birer yüzlerine baktıktan sonra Lemiye'ye doğru giderek yanık bir makamdan matemî[325] bir musikiyi andırır bir ifadeyle:

---

316 talakat: düzgün söz söyleme
317 beyhude: boşuna
318 muhavere: karşılıklı konuşma
319 incizap: bir şeyin cazibesine kapılma
320 bitabi: yorgunluk
321 şuride: perişan, karışık
322 bihaber: habersiz
323 istiğrak: dalgınlık
324 ihtar: hatırlatma
325 matemî: yaslı

— Ey gönlümün sultanı, arzuhâlimi[326] al, oku. Adalet isterim. Ya beni dilşat[327] veya katlime[328] ferman et! Senin emrinle ölmek bana yaşamaktan tatlı gelir. Azab-ı aşkına[329] tahammülüm kalmadı. Şu şahitler huzurunda cevabına muntazırım[330], dedi.

Arizasını[331] kızın omzundan uzattı. Bu sevda diskuru[332] Lemiye'nin nefret heyecanını bütün bütün arttırdı. Raşeli[333] elini uzattı, arzuhâli aldı:

— Behey Allah'ın aptalı! İşte sana cevabım!

mukabelesiyle öfkeli parmakları arasında zarfı yırtt yırttı, yere attı. Kâğıt parçalarının üzerinde bütün asabiliğiyle birkaç defa tepindikten sonra süratle yürüdü, gitti.

Şahitler önünde bu son hakaretten kurşunla vurulmuş kadar yaralanan sevdazede, evvela yere yıkılacak gibi sağına soluna bir iki kere sallandıktan sonra ne yapacağı bilinemez bir feveranla[334] merhametsiz maşukasının arkasından koştu. Fakat Galip Nihat daha tetik davranarak bedbahtın omuzlarından yakaladı. Onu bu şiddetli azminden tevkife[335] muvaffak oldu. Mevkuf[336] bir müddet arkadaşının kolları arasında hıçkıra hıçkıra debelendi debelendi, nihayet yürekleri sarsacak bir hüngürtüyle boşalan bir gözyaşı seli içinde başı refikinin göğsü üzerine düştü.

---

326 arzuhâl: dilekçe
327 dilşat: mutlu
328 katil: öldürme
329 azab-ı aşk: aşkın azabı
330 muntazır: bekleyen
331 ariza: dilekçe
332 diskur: nutuk
333 raşeli: titrek
334 feveran: coşma
335 tevkif: durdurma
336 mevkuf: durdurulan

VI

Lemiye, eski devrin mirlivalarından[337], müteaddit[338] memuriyetlerde bulunmuş ve şimdi mütekait[339] Lebip Paşa'nın kızıydı. Hadd-i kanuniye[340] erişerek tekaüde[341] sevk olunan hükûmet adamlarının çoğunda görüldüğü gibi nizamın sesi kulağına:

— "Artık yaşça kemali buldun. Seni faaliyet kadrosundan çıkarıyorum. Bundan sonra dinleneceksin!" paydosunu bağırdığı zaman Paşa bu hükmü biraz namevsim[342] ve haksız bularak sızlanmaktan, tazallümden[343], zamanın hâkim ve nafizlerine[344] zarifane[345] tarizler[346], sitemler savurmaktan kendini alamamıştı. Sonra bu teessür[347] ve dilgirliğini[348] kendinde henüz var sandığı zindegiyi[349] ispat suretiyle izhara[350] uğraştı. Birçok meclislere, cemiyetlere fahri[351] aza[352] kaydolundu. Daima durmayıp çalışır görünüyor, memlekete nafi[353] işlere muvaffak olduğundan bahsediyor, falan falan hususlara dair mühim projeler hazırladığından dem vuruyordu.

---

337 mirliva: tuğgeneral
338 müteaddit: birçok
339 mütekait: emekli
340 hadd-ı kanuni: yaş sınırı
341 tekaüd: emeklilik
342 namevsim: zamansız
343 tazallüm: şikâyet etme
344 nafiz: sözü geçen
345 zarifane: nazikçe
346 tariz: dokundurma
347 teessür: üzüntü
348 dilgirlik: kırgınlık
349 zindegi: zindelik
350 izhar: gösterme
351 fahri: ücretsiz
352 aza: üye
353 nafi: faydalı

Paşa bu son turfanda[354] faaliyetini harice sarf etmekten aile umurunu[355] tanzime[356] vakit bulamıyor gibiydi. Kızı Lemiye bakımsız, baskısız ve kendi delice arzularının fezasında[357] uçan bir kırlangıç gibi serbest yetişti.

Birkaç mektebe girdi, çıktı. Birçok dersler okudu. Güya kadınlığa elzem[358] hünerler öğrendi. Mekteplerde sıkça değişen ve ne esas üzerine tertip olunduğu bilinemeyen programları takip etti. Memlekette kopan Meşrutiyet anarşisinin talim ve tedrise[359] kadar soktuğu usulsüzlük, hürmetsizlik, teseyyüp[360] ve ihmal içinde büyüdü. O, her şeyden evvel zamanın kendi mizacına göre büyüttüğü bir kız oldu. Muhitte esaslar bozulmuş, iyi örnekler kalmamıştı. Üzümün üzüme bakarak kararması gibi mektepte birkaç ahlaksız kızla düşe kalka onlara benzedi. Ahlaksızlığın fiilî[361], amelî[362] numuneleri her yerde gözleri dolduruyor fakat tekemmül-i ahlakiye[363] dair hiçbir tarafta vesile-i imtisal[364] olacak güzel bir modele değil, bunun kitaplarda sarih[365], kati[366] bir tarifine bile tesadüf olunmuyordu. Hep toklar açlara "Çalmak ayıptır, günahtır, cinayettir!" diyorlar fakat bu kadar açlık içinde o refahı kendilerine temin eden esbap[367] ve esrarın ana hatlarını meydana koyamıyorlardı. Gayrimeşru sevdalar memnuydu[368]. Lakin bütün

[354] turfanda: yeni
[355] umur: işler
[356] tanzim: düzenleme
[357] feza: gökyüzü
[358] elzem: gerekli
[359] talim ve tedris: eğitim ve öğretim
[360] teseyyüp: ihmalkârlık
[361] fiilî: gerçek
[362] amelî: uygulamalı
[363] tekemmül-i ahlaki: ahlaken olgunlaşma
[364] vesile-i imtisal: örnek
[365] sarih: açık
[366] kati: kesin
[367] esbap: sebepler
[368] memnu: yasak

kadınların o külfetli[369], masraflı tuvaletleri yalnız kendi kocalarına şirin görünmek için yapmadıkları ve bütün zevçlerin[370] zevk-i hayatı[371] ailelerine hasr-ı muhabbette[372] aramadıkları da ispatı için edille taharrisine[373] lüzum görülmeyen hakikatlerdendi. Kadınların erkeklere karşı açtıkları hukukça müsavat[374] davasından genç kızların kendilerine ayırdıkları hisse nedir, bilir misiniz? Gönül temayüllerini[375] izharda bir delikanlı kadar serbest olmak ve onun için ayıp sayılmayan sevda imtiyazlarına[376] malik bulunmak…

Zaten bu meseleler tabiatın öyle zaruri hadiseleridir ki hiçbir kanun ve terbiye bunlara muayyen[377], müessir[378] bir had[379] çizememiştir. Erkeğin vahşeti önünde kadın biraz sinmiş ve ihdas edilen[380] güçlükler içinde bunalmış lakin keyfiyet[381] için mahiyetini muhafazada devam etmiştir.

Lemiye'nin validesi Tahire Hanım, kızlarının güzelliği, bilgisi, zekâsıyla iftihar eder, Paşa'ya karşı bütün kabahatlerini örter, onun bu zaafı kızı bütün bütün şımartır, serbestlikteki cüretini arttırırdı. Bir kızın hürriyet-i sevda haddi[382] nerede biter, namus sınırı nerede başlar, bu bilinemiyordu.

Lemiye, Kasım Necati'nin istirhamnamesini[383] sokak ortasında parçalayıp kaldırım üzerinde öfkeli ökçelerle tepine tepine

---

369 külfetli: zor
370 zevç: koca
371 zevk-i hayat: hayatın lezzeti
372 hasr-ı muhabbet: sevgisini adama
373 taharri: araştırma
374 müsavat: eşitlik
375 temayül: ilgi duyma
376 imtiyaz: ayrıcalık
377 muayyen: belli
378 müessir: etkili
379 had: sınır
380 ihdas edilmek: ortaya çıkarılmak
381 keyfiyet: mesele
382 hürriyet-i sevda: sevda özgürlüğü
383 istirhamname: mektup

çiğnedikten sonra onun muhabbetini böyle tahkirle[384] öldürerek bu beladan artık kendini kurtulmuş sayıyordu. Şimdi artık hep telefon arkasındaki yeni sevdalısıyla meşguldü. Kendini naklin öbür ucunda, gönlündeki kızlık arzularının içtimaından[385] teşekkül etmiş[386] bir hayal ile görüşüyor zannederek bu usul-i muaşakayı[387] pek eğlenceli, tatlı ve bedii[388] buluyordu. Şimdi yalnız ruh olan bu hayal, yakında onun gözleri önünde tecessüm ederek[389] birbirinin olacaklardı. Ancak cismani[390] mülakattan[391] evvel derinden derine ruhen tanışmaya uğraşıyorlardı.

Bir hafta geçtikten sonra bu ruhani[392] muhabbetin cismaniyete[393] tahavvülü[394] arzusu Lemiye'yi sabırsızlandırmaya başladı. Telefon cereyanının arkasından yalnız titrek, cılız sesi duyulan bu sevgilisini artık görmek arzusu gönlünde şiddetlendi. Nihayet bu merakına mağlup olarak bir gün sordu:

— Beyefendi bu gaibane mülakatlar kâfi[395] değil mi? Kulaklarımızın bahtiyarlığından artık gözlerimizi de hissedar ve lezzetyab[396] etmek zamanı daha gelmedi mi?

— Geldi elmasım. Belki de geçti fakat bunun kendimce pek mühim bir sebebi var.

— Nedir, anlayamaz mıyım?

---

384 tahkir: hakaret
385 içtima: birikme
386 teşekkül etmek: oluşmak
387 usul-i muaşaka: aşk yöntemi
388 bedii: eşsiz
389 tecessüm etmek: görünmek
390 cismani: bedensel
391 mülakat: sohbet
392 ruhani: manevi
393 cismaniyet: maddi, bedensel
394 tahavvül: değişme
395 kâfi: yeterli
396 lezzetyab: lezzet alan

— Kulunuz ruhiyun[397] mesleğindenim[398].

— Mesleğinizin mülakatımıza tesiri?

— Büyüktür.

— İzah buyurunuz.

— Ölüm, cismaniyete arızdır[399] ve onunla kabil-i vukudur[400]. Ruh lazevaldir[401]. Hissiyatımızı bir telden akıp gelen bir elektrik cereyanı birleştiriyor. Elektrik ruhun hesapsız tezahüründen biridir. Beden-i hayvanide[402] olduğu gibi burada da cismin vesatetiyle[403] kendini gösteriyor. Binaenaleyh bu ruhani muaşaka, beni haz ve saadetin gayesine uçuruyor. Her şey gibi aşk da cismani temasla aşınıyor. Sevdanızın yalnız cihaz-ı semîmi[404] yani kulaklarımı taltif ederek[405] beni bu telezzüz-i müebbedle[406] mesut bırakmasını arzu eylediğim için sevişmemizin bu şekilde devamına uğraşıyorum.

— Havass-ı hamse[407] içinden yalnız kulak vasıtasıyla vuku bulan muaşakalar mı cavidani[408], ebedî olmak kabiliyetindedir?

— Evet.

— Böyle felsefelere aklım ermez ama dediğinize bakılırsa âmâların[409] muaşakalarını bu sınıfa ithal etmek[410] lazım geliyor.

---

397 ruhiyun: maneviyatçı
398 meslek: ekol
399 arız: bulaşmış
400 kabil-i vuku: gerçekleşebilir
401 lazeval: ölümsüz
402 beden-i hayvani: hayvansal beden
403 vesatet: aracılık etme
404 cihaz-ı semî: işitme organı
405 taltif etmek: ödüllendirmek
406 telezzüz-i müebbed: sonsuz zevk
407 havass-ı hamse: beş duyu
408 cavidani: ebedî
409 âmâ: kör
410 ithal etmek: dâhil etmek

— Hayır. Semî[411] muaşakanın ruhani olması için arada taksiri[412] nakabil[413] uzun bir mesafenin vücudu şarttır. Âmâlar yalnız nimet-i basardan[414] mahrum fakat aşk hizmetinde kullanacak diğer his ve uzuvlara maliktirler. Binaenaleyh cismani temasla muhabbetin aşınması mahzuruna amâ[415] mâni değildir.

Sonra ikisi de gülüştüler. Telefon başındaki muhaverelerini[416] her gün bir parça daha uzatarak konuşuyorlar ve giderek biraz da henüz birbirinin yüzünü görmeden yüz göz oluyorlardı.

Sekiz on gün sonra Nevhayal, Şaheser, Nigâr Hayrettin hep bu genç hanım kızlar Lemiye'nin hanesinde toplandılar. Bu kez içlerine Fındıkçı Seher namında bir kız daha karışmıştı. Bu Seher "*Olma sokak süpürgesi, kadın kadıncık ol*!" diyen şairin ruh-ı arifine[417] rahmet okutacak bir canlı süpürgeydi. Her sabah yüzüne koyuca ıstampasını[418] geçer, siyah peleriniyle etekliği arasından Arap dili gibi sırıtan kocayemişi renkli tayyörünü giyer, uzun ökçe, ince çorap, günün moda faturasından her ne varsa o şekle girmeye özenir fakat son zarafette bir hanım değil, görenleri güldürecek bir moda karikatürü olur. O, sokağa çıkmazdan yedi sekiz saat yani gece yatmazdan evvel hazırlığa başlar. Çarpık ökçelerini düzeltmek için iskarpinlerini eski, hantal kıyma tahtasının altına kalıba kor. Eldivenlerinin açılmış parmak uçlarını ince tireyle[419] örer, çoraplarının yırtıklarını büzer. Çarşafının tarazlanmış eteklerini tamir eder. Elbisesinin buruşmuş yerlerini ütüler. Hep bu kalay, kıyafetinin haricî sathına[420] mahsustur. Nazarlardan masun

411 semî: işitsel
412 taksir: kısaltma
413 nakabil: imkânsız
414 nimet-i basar: görme nimeti
415 amâ: körlük
416 muhavere: konuşma
417 ruh-ı arif: bilge ruh
418 ıstampa: mühür
419 tire: pamuk ipliği
420 satıh: yüzey

kalacak[421] dâhilî[422] kısımlarının kirine pasına, yırtığına deliğine ehemmiyet vermez. Binaenaleyh haricen kullandığı kolonyalarla dışı başka türlü ve ala halihi[423] terkinden[424] dolayı içi diğer gûna[425] kokar.

Kıyafetinin alacağı şekiller biraz tesadüfe tabidir. Mesela mayıs sonuna doğru bitpazarında düşürerek yok pahasına satın aldığı samur taklidi bir boayı mevsimle muvafakatine[426] bakmaz, hevesini alıncaya kadar kullanır. Temmuz gelir, hâlâ Fındıkçı Seher'in boynunda iki boncuk gözüyle size bakan, sivri yüzünü uzatmış, sansar kafalı bir kürk atkı görürsünüz.

Sabahleyin ticaretine giden esnaftan biri gibi her gün erkenden evinden sokağa fırlar, Divanyolu'ndaki fırından beş kuruşa bir kuru poğaça alır, Sultanahmet Parkı'nda bir bankoya[427] kurulur, önüne küçük bir mendil yayar, gelene geçene bakarak parmaklarının ucunda evire çevire poğaçasını yer. Üstüne kaldırım kahvecilerinden ya bir çay ya bir kahve içtikten sonra meşguliyetine başlar. O, şehir sokaklarının ruzmerre[428] ahvaliyle emanet[429] azalarından[430] ziyade alakadardır. Caddelerde, her yerde olan biteni emanet çavuşlarından daha büyük dikkat ve ihtimamla gözden geçirir, anlamaya uğraşır, bütün mahalle ve sokak dedikodularının serian[431] etrafa neşri[432], uhdesine[433] mürettep[434] mukaddes bir vazife gibidir. Vuku bulacak

---

421 masun kalmak: korunmak
422 dâhilî: iç
423 ala halihi: olduğu gibi
424 terk: bırakılma
425 gûna: türlü
426 muvafakat: uygunluk
427 banko: bank
428 ruzmerre: günlük
429 emanet: belediye
430 aza: görevli, üye
431 serian: çabucak
432 neşir: yayılma
433 uhde: sorumluluk
434 mürettep: tahsis edilmiş

teahhurdan[435] âdeta nefsini[436] mesul bilir. Şuradan buradan ilk çıkan sade havadisler ağızdan ağıza sokaklarda işlenir, süslenir, birden on katılır, kör badem gözlü, kel sırma saçlı olur, yedi hanelik yangınlar yetmişe çıkarılır. Fındıkçı Seher bu havadis işlemeciliğinde birincidir. Bazen bütün maharetiyle telleyip pulladığı haberleri değer fiyatlarıyla gazete idarehanelerine satar. Sokak delikanlıları ve gazete muhabirleriyle olan dalavereleri esnasında fındık ticareti de eder.

Birçok hususlarda küçük hanımların işlerine yarar, onlara akıl öğretir, fındıkçılık dersi verir, postacılıklarını eder. Sevilecek, sevilmeyecek delikanlıları bir bakışta anlar, aşk davalarında hakkıyla racon keser.

Bu Fındıkçı Seher, Kasım Necati'nin komşusuydu. Oğlanın evindeki vukuatı, gönlünde dönen esrarı hemen tamamıyla bildiği kadar Lemiye Lebip'in de hususiyetine vâkıftı[437].

VII

Küçük hanımlar müsaferetlerinin[438] ilk istifsar-ı hatır[439] gülüşmelerini, fingirtilerini geçirdikten sonra Nevhayal, Lemiye'den sordu:

— Telefonlu dildadenle[440] ne yapıyorsunuz?

Lemiye biraz dalgınca cevap verdi:

— Muhaveremiz günden güne ilerliyor. Birbirimize gittikçe açılıyoruz. Onun gayet hassas bir genç olduğunu anlıyorum. Lakin ne şekil ve simada bulunduğuna gelince bu cihet[441] benim de sizin kadar meçhulüm. Bir zenciyle mi konuşuyorum, beyaz mı, kim bilir?

---

435 teahhur: gecikme
436 nefis: kendi
437 vâkıf: bilen, haberdar olan
438 müsaferet: misafirlik
439 istifsar-ı hatır: hâl hatır sorma
440 dildade: âşık
441 cihet: yön

— Kim olduğunu merak etmiyor musun?

— Hiç etmez olur muyum? Meraktan çatlıyorum ama nasıl tahkik edeyim[442]?

Fındıkçı Seher hemen söze atılarak:

— Şimdi sen bana telefon numarasını ver, bir saat sonra ben sana bu gizli beyin sicilden kaydını getireyim. Kimin oğlu, memuriyeti nerede, evli mi bekâr mı, başından kaç sevda vakası geçmiş, sevilir mi sevilmez mi, canlı mı cansız mı, yenir mi yenmez mi?

Lemiye birden tevahhuşla[443]:

— Seher, rica ederim bu işe parmağını sokma! Çünkü mesele pek naziktir. Bu genç böyle esrar içinde gaibane[444] muaşakadan çok hoşlanıyor. Kendince bunu pek şairane buluyor. Sevdamızın mümkün olabildiği kadar bu mestur[445] şekilde devamını rica ediyor.

Fındıkçı Seher derin bir iştibahla[446] kaşlarını çatarak:

— Öyleyse küçük hanım emin ol bu işte bir bit yeniği var! Ben zamane delikanlılarının huylarını bilirim, pek acelecidirler. Aman ya Rabbi illa[447] sevgi hususunda ateşe benzerler, "Hemen ne olacaksa çarçabuk olsun…" derler. "Delikanlı"nın manası işte üstünde… "Kanı deli" demek. Peki kanı kaynayan bir genç böyle haftalarca telefon arkasından muaşakaya tahammül getirebilir mi? Onun da şimdi seni görmek için meraktan yanıp tütmesi lazım gelmez mi? Sözüme inan… Bu, genç işi değil… İhtiyarın biri bir fırsat düşürmüş, seninle eğleniyor…

— Vallah ihtiyar değil… Telefon arkasından bazı ateşli kelimeleri telaffuzu anında yüreğinin titrediğini hissediyorum…

— Aldanıyorsun Lemiye Hanım. Bu herif gayet usta, komedyasını maharetle oynuyor.

---

442 tahkik etmek: soruşturmak
443 tevahhuş: korku
444 gaibane: yüz yüze olmayan, arkadan
445 mestur: örtülü
446 iştibah: şüphe
447 illa: özellikle, hele

— Hayır aldanmıyorum. Bu genç her kimse beni seviyor.

— Yüzünü görmeden?!..

— Evet, görmeden…

— O hâlde onun sevdiği sen değilsin, bir hayaldir. Senin sevdiğin de hayaletten başka bir şey değil. Bu hayaller her ikinizin nazarlarınızda karşı karşıya hakikat olduğu günü birbirinizi sevip sevmeyeceğiniz anlaşılacak.

Nevhayal:

— Fındıkçı kız, affedersin senin kaba zihnin bu meseleyi bütün nezaket ve inceliğiyle birdenbire kavrayamadı. Öyle dediğin gibi sevgilerinin neticesine varmakta acul[448] olanlar kaldırım sevdacılarıdır. Sokak üftadeleri[449] böyle isterler.

Fındıkçı Seher istihzasının[450] bütün gayzıyla[451] ağzını çarpıtarak:

— Konak efendileri, ince beyler nasıl isterler efendim? Sevmenin ne demek olduğunu şimdi bana kaba kaba söyleteceksin!

— Aman sus! Mübarek ağzını açma! Şimdi aşktan, sevgiden hepimizi iğrendirirsin!

— Hani ya o günler? Keşke iğrenseniz de biraz rahat otursanız! Âlemin delikanlılarının da başları, gönülleri de dertten, beladan azade kalsa[452]… Fakat ne mümkün! Siz o dört kaşlı civanlardan iğrenebilir misiniz hiç? (arkasına yaslana yaslana geniş geniş gülerek) Dört kaşlı tabiri de eskidi, bugün doğru bir şey ifade etmiyor. Çünkü şimdiki kırpık bıyıkları ancak yarım sayabilirim. Binaenaleyh zamane delikanlılarına iki buçuk kaşlı demek icap ediyor…

---

448 acul: tez canlı
449 üftade: düşkün
450 istihza: alay etme
451 gayz: kızgınlık
452 azade kalmak: kurtulmak

Küçük hanımlar hep birden gülüştüler. Fındıkçı Seher, tenkit ve tarizinde devam ederek:

— Gülüşünüz. Fingirdeşiniz. Bıyıktan, delikanlıdan bahsettikçe neşeleniyorsunuz, kanlarınız yüreklerinizden kaynayıp taşıyor. Karşınızda etten, kemikten yaratılmış, zevkinize mutabık[453] hakiki bir erkek bulamayınca hayalat[454] sevmeye kalkıyorsunuz. Neredeyse mukavvadan Karagöz şekillerine gönül vereceksiniz, gölgelere âşık olacaksınız, sinema delikanlılarına vurulacaksınız.

Nigâr Hayrettin:

— Canım bunun şom ağzını kim açtırdı şimdi?

Şaheser:

— A, açtırmaya lüzum var mı? Onun ağzı kapağı uygunsuz bir kutu gibi daima aralık durur, ufak bir sarsıntıyla boşanır.

Seher:

— Şaheser, otur oturduğun yerde. Sen bunların içinde en yamanısın. Saman altından su yürütürsün. Hepsini biliyorum vallah… Merak etme, bir gün seninki de ucuzlar… Sevginin ya ortası ya ucu kördüğüm olur, bana koşar da "Aman Seher!" dersin.

Şaheser gülerek:

— Allah beni sana muhtaç etmesin! Gönlüme taş basarım da yine sana derdimi söylemem.

Seher:

— Kızım, doktorlara, eczanelere kimse gitmek istemez ama yine herkesin oralara müracaatta muztar[455] kaldıkları bir an olur.

Şaheser:

— Münakaşayı kesiniz. Biz bugün buraya Lemiye ile esrara gömülü muaşıkının telefon başındaki ateşli muhaverelerini dinlemeye geldik. Lemiye, sevgilin peri ile her gün saat kaçta

[453] mutabık: uygun
[454] hayalat: hayaletler
[455] muztar: çaresiz

konuşursunuz? Haydi parlamentoyu aç. Biz de bugün meclisinizde samiin[456] sıfatıyla bulunalım.

Lemiye:

— Tamam bu saatlerde konuşurum. Çünkü bu zamanda pederimin vehleten[457] eve gelmeyeceğinden eminim.

Nigâr Hayrettin:

— Validenden korkmaz mısın?

Lemiye:

— Annem biraz ağır işitir. Ahizeyi kulağına koymuş olsa bile pek doğru dürüst lakırdı alamaz. Hem zaten biz o peri ile pek ihtiyatlı, âdeta üst tetikte görüşürüz. Tehlike hisseder etmez hemen bir kelimecikle telefonu kapayıveririz.

Lemiye ağzını nâkile[458], ahizeyi kulağına vererek çıngırtıdan sonra:

— İki, sıfır, beş…

Sekiz on saniye müteakiben[459] ecnebi şivesine kaçar hım hım bir Türkçeyle "Konuşuyorlar" cevabı verildi. Telefon etrafını saran kızlar hep birden gülüştüler. Nevhayal şuh bir edayla Lemiye'nin omzuna eğilerek:

— Senin peri galiba kendi cinsinden bir kızla konuşuyor. Nöbetini bekle. Sıra şimdi sana da gelir.

Şaheser:

— Oh, ben olsam kıskanırım vallah! Kiminle konuşuyor acaba?

Nigâr Hayrettin:

— Herhâlde büyükbabası, büyükanasıyla değil. Bu adam telefonla muaşakayı kendine eğlence etmişe benziyor.

---

456 samiin: dinleyiciler
457 vehleten: ansızın
458 nâkil: sabit telefonların sesi karşı tarafa ileten kısmı
459 müteakiben: sonra

Fındıkçı Seher, küçük hanımların bu şakalaşma meşguliyetinden istifadeyle cep defterine hemen "iki, sıfır, beş" numarasını kaydedivermişti.

Yirmi, yirmi beş dakika zarfında santralden aynı numarayı birkaç defa sordular. Hep meşgul bulunduğu cevabını aldılar. Refikalarının[460] Lemiye'ye karşı taşan şakaları esnasında nihayet numara açıldı. Soruyorlardı:

— Kimi istiyorsunuz efendim?

Lemiye küçük bir yürek hoplamasıyla:

— Hüsnü Malik Bey'i.

— Burada o isimde bir zat yoktur.

— Affedersiniz, orası neresi efendim?

— Atik[461] Kuponlar İdaresi.

— Bir daire-i resmiye[462]?

— Evet.

— Numaranız?

— İki, sıfır, beş.

— İkimizden birimiz yanılıyoruz efendim.

— Herhâlde yanılan siz olacaksınız. Zira burası senelerden beri müesses[463] bir dairedir. Mevcudiyetimizin hiçbir suretle şüphe götürebilmesi kabil değildir.

— Kiminle müşerref oluyorum[464] efendim?

— Dairenin müdürüyle.

— İsm-i aliniz?

— Behçet Hilmi bendeniz.

— Affedersiniz, rahatsız ettim.

---

460 refika: arkadaş
461 atik: eski
462 daire-i resmiye: devlet dairesi
463 müesses: kurulmuş
464 müşerref olmak: tanışmak

— Estağfurullah lakin tesadüfün lütfuna medyun[465] olduğum bu şeref-i muhaverenin kiminle cereyan ettiğini sormaklığıma müsaade buyurur musunuz?

— Sormaya değer ehemmiyetli bir kimse değilim Müdür Beyefendi.

— İnayet buyurunuz[466] efendim.

— Emin olunuz, âciz hüviyetim meraka şayan[467] değildir.

Lemiye Lebip ahizeyi yerine astı. Zavallı kız heyecandan dakikada birkaç renge giriyordu. Tuhaf bir dubaraya[468] uğramıştı. Hüsnü Malik isminin bir nam-ı müstear[469] olduğuna şüphe kalmıyordu. Acaba bu gizli isim altında kendiyle günlerce eğlenen zat kimdi? Lemiye gönlünden bu hayali pek cazip şekiller, pek füsunkâr[470] güzellikler, pek melekâne[471] hasletlerle[472] süslemişti. Ruhunun hariminde[473] kurduğu bu emel kâşanesinin[474] böyle birdenbire müstehzi[475] nazarlar önünde inhidamı[476], bu muhabbet kuluçkasının altında ısınan yumurtaların cılk çıkıvermesi biçarenin önüne yeisaver[477] bir boşluk açtı. Hakiki bir sevdakârından ayrılmıştan ziyade müteessir oluyor, bu hiç yüzünü görmediği muaşıkı için ağlamak istiyordu. Şaheser birdenbire dedi ki:

— Garip bir muamma karşısında bulunuyoruz. Halledebilene aşk olsun.

Nevhayal gülerek:

---

[465] medyun: borçlu
[466] inayet buyurmak: lütfetmek
[467] şayan: layık
[468] dubara: oyun
[469] nam-ı müstear: takma ad
[470] füsünkâr: büyüleyici
[471] melekâne: meleklere yaraşır
[472] haslet: özellik
[473] harim: gizli yer
[474] kâşane: köşk
[475] müstehzi: alaycı
[476] inhidam: çökme
[477] yeisaver: ümitsizlik verici

— Ben bunun hiç muammalık bir cihetini görmüyorum. Mesele pek sade.

Şaheser:

— Nasıl?

Nevhayal:

— Nasıl olacak? Lemiye'nin perisi Hüsnü Malik Beyefendi telefonun ucunda kendini dinleyen yabancı kulaklar bulunduğunu keşfetti. İyi saatte olsun sesini ve esrarını ağyara[478] işittirmemek için kendisi tagayyüple[479] meydana Atik Kuponlar Dairesi Müdür Behçet Hilmi Bey'i sürdü.

Nigâr Hayrettin meyusane dudağını bükerek:

— Bana sorarsanız başka türlü söyleyeceğim.

Nevhayal:

— Buyurunuz efendim.

Nigâr Hayrettin:

— Lemiye'yi Kasım Necati'nin ahı tuttu. Felek ona böyle mükemmel bir komedya oynadı. Daima başkalarının gönüllerini oyuncak etme imtiyazı kimseye verilmemiştir. Bazen insan böyle diğerlerine eğlence olmak felaketine uğrar.

Lemiye Lebip kendini teselli ve Nigâr Hayrettin'i iskat[480] için nikbin[481] görünmeye uğraşarak:

— Aslını faslını bilmediğiniz bir şey için beyhude yere bin dereden su getiriyorsunuz. Asıl şaştığım da şu ki hepiniz de güya neticenin hakkımda meşum[482] olmasını ister gibi söylüyorsunuz. Benim gönül felaketlerimden niçin bu kadar mütelezziz olur[483]

---

478 ağyar: yabancı
479 tagayyüp: gözden kaybolma
480 iskat: susturma
481 nikbin: iyimser
482 meşum: uğursuz
483 mütelezziz olmak: zevk almak

görünüyorsunuz? İçimizde hakikati bilen yok ya… İyiye yorunuz da iyi olsun. Şimdi de benim faraziyemi[484] dinleyiniz.

Hep birden:

— Dinliyoruz. Söyle.

Lemiye:

— Hüsnü Malik Bey, Müdür Behçet Hilmi Bey'in maiyetinde[485] bulunan bir genç olabilir.

Yine hep birden:

— Fakat Müdür Bey maiyetinde bu namda kimse bulunmadığını söylüyor.

Lemiye:

— Fakat o genç, telefonla aramızda açılan bu sevda macerasını müdüründen gizlemek için ismini değiştiremez mi? Bu hareketi büyük bir cinayet mi sayılır?

Bu esnada Nevhayal ufak bir kahkahacıkla:

— Lakin bir şeye dikkat ediyor musunuz?

Hepsi birbirine bakışarak:

— Hayır.

Nevhayal:

— Seher aramızdan nereye kayboldu?

Şimdi hep gözler oda içinde Seher'i arayarak:

— A sahi… Sahi… Sürtük karı içimizden sırrolmuş! Nereye gitti acaba?

Şaheser:

— Nereye gidecek? Fındık satmaya.

Nigâr Hayrettin:

— Fındık satmaya değil. İş karıştırmaya gitti. Macerayı dinledi dinledi, benim gözüm hep ondaydı, Müdür Behçet Bey'in telefon

[484] faraziye: teori

[485] maiyet: birinin emri altında çalışma

numarasını da el çabukluğuyla defterine kaydetti. Şimdi sürter, dolaşır, bütün meseleyi halleder. Bir kucak havadisle buraya döner. Bekleyiniz. Lakin müdürü de maiyeti Hüsnü Malik Bey'i de Lemiye'yi de derde sokar. Allah kimseyi bu kızın eline, diline düşürmesin.

VIII

Lemiye Lebip pürtelaş haykırarak:

— Gördünüz mü başıma gelenleri? Ne yapayım ben şimdi? Bu felaketin önünü nasıl alayım?

Nevhayal:

— Hakikaten felaket… Çünkü Fındıkçı Seher, Kasım Necati'nin komşusu, belki de mahremi[486], dostu ve yardımcısıdır.

Lemiye Lebip gittikçe gözlerini büyüten bir sinirlenmeyle:

— Haydi çabuk! Kısa, müessir bir tedbir bulunuz!

Şaheser:

— Müdür Bey'i telefona çağıralım. Macera hakkında tahkikata girişelim. Bu Hüsnü Malik mutlak onun maiyetindeki kalem efendilerinden biri olacak. Resmî bir dairenin telefonuyla öyle uzun uzun konuşulur da amir bunun hiç farkına varmaz olur mu? Sonra Fındıkçı Seher'in eşkâlini veririz. Böyle bir kadının her ne suretle olursa olsun müracaatı takdirinde kendisine emniyet edilmemesini ihtar ederiz.

Lemiye titrek el ve sedasıyla telefonu açmaya uğraşırken Nevhayal ahizeyi elinden kaparak:

— Kardeş pek heyecanlısın. Ne lakırdı söyleyecek ve ne de söyleneni anlayacak hâlin var. Sen çekil, Müdür Bey'le sen konuşayım.

Lemiye çekilir. Nevhayal "iki, sıfır, beş"i açtırtarak:

— Neresi efendim?

[486] mahrem: sırdaş

— Atik Kuponlar İdaresi.

— Müdür Behçet Hilmi Beyefedi'yle mi müşerref oluyorum?

— Estağfurullah. Bendenizim efendim. Emrinize muntazırım.

— Deminden biraz görüşülmüştü. Hüsnü Malik Bey meselesi.

— He evet, telefona müracaatınız pek isabet oldu. Kulunuz da sizinle görüşmek istiyordum lakin numaranızı bilmediğim için…

— Bu namın sahibini tahkik veya keşfedebildiniz mi?

— Pek çabuk.

— Kim imiş efendim?

— Maiyetimdeki efendilerden zevzeğin biri.

— Asıl ismi?

— Fevzi Kadir.

— Bu suretle hareketine sebep nedir?

— Efendim bu zat pek çehre züğürdüdür[487]. Cenab-i Halik zavallıyı hüsn ü andan[488] mahrum bıraktığı nispette ona ateşli bir gönül vermiş. Bu bedbaht mahluk hiçbir kadından yüz bulamadığı için böyle telefon nakli arkasında ismini, şahsını, çirkinliğini saklayarak iğfal edebildiği[489] hanımlar ile gönül eğlendirmeyi, acı hayatının yeisini tadile medar[490] sayıyor.

— Aman efendim, bu ne garip macera!

— Garip olmakla beraber ne büyük küstahlık! Bir daire-i resmiye telefonuyla böyle hususi âşıkane muhaverelere girişmek…

— Evet efendim, bir amirin cidden canını sıkacak şeyler.

— Fakat küçük hanımefendimiz, kısa bir tahkikle erdiğim hakikatlere nazaran sizin bu macerada pek ucuz kurtulmuş olduğunuz anlaşılıyor.

— Ne gibi efendim?

---

[487] çehre züğürdü: çirkin yüzlü
[488] hüsn ü an: güzellik
[489] iğfal etmek: kandırmak
[490] medar: vesile

— Çünkü Fevzi Kadir namıdiğer ile Hüsnü Malik Beyefendi'nin oynadığı bu telefonla iğfal komedyasının üç perdelik bir şaheser olduğunu öğrendim. Siz henüz birinci perdenin yarısında iken şafak attı. Kurtuldunuz. Şayan-ı tebriksiniz[491].

— Üçten yarımı tarh ettikten[492] sonra kalan iki buçuk perdenin bizim için ne gibi tuhaf veya acıklı sahneler ihtiva ettiğini[493] lütfen anlatır mısınız efendim?

— Hüsnü Malik Bey böyle telefonun elektrik cereyanıyla muhabirinin[494] rakik[495] gönlüne iyiden iyi hulul edinceye[496] kadar günlerle hasbihâli uzatırmış. Nihayet işi bir tasımına[497] getirip muhatabasını şüpheye düşürmeyecek münasebetler icadından sonra karanlıkta bir mülakat[498] talep edermiş.

— Ay Rabb'im saklasın! Neler oluyor?

— Evet hanımefendi, Hüsnü Malik Bey'in hususi cep defterinde mukayyet[499] böyle karanlıkta mülakatlarla neticelenmeye kadar uzamış birkaç vaka varmış. Telefon numaraları da mazbut[500] imiş.

Bu esnada içeriye Fındıkçı Seher girer ve telaşla sorar:

— Müdür Behçet Hilmi Bey'le konuşuyorsunuz, değil mi?

Lemiye hiddetle:

— Evet, onunla konuşuyoruz, ne yapacaksın?

Seher:

— Ben şimdi orada idim.

---

491 şayan-ı tebrik: tebrik edilmeye layık
492 tarh etmek: çıkarmak
493 ihtiva etmek: içermek
494 muhabir: muhatap
495 rakik: hassas
496 hulul etmek: içine işlemek
497 tasım: ölçü
498 mülakat: sohbet
499 mukayyet: kayıtlı
500 mazbut: kayıtlı

Lemiye büyük bir istiğrapla[501]:

— Nerede?

— Atik Kuponlar İdaresinde.

— Aman Seher, senden korkmalı… Ne vakit gittin, geldin ve niçin gittin?

— Yalnız kuru kuruya gezip gelmedim. Her şeyi öğrendim de öyle döndüm.

— Ne öğrendin?

— Bir atik kupon işi icat ettim. Müdür Bey'in yanına girdim. Böyle alıklaştım… Ağzım bir karış açık kaldı…

— Neden?

— Atik Kuponlar İdaresi müdürü deyince insanın aklına ne gelir? Şöyle en aşağıdan kırk beşlik, ellilik, saçına sakalına kır serpmiş, gövdeli, karınlı, babayani bir adam değil mi? Hayır efendim, hayır! Müdür sandalyesinde ay gibi bir genç oturuyor. Yirmi üç yaşında yok vallah… Aman kardeşler, ne kaş ne göz, ne alım ne çalım… Nasıl söyleyeyim? Bir içim su… Pırlanta gibi bir delikanlı… İnsanın bir bardağa koyup içivereceği yahut sinesinin üstüne elmas iğne gibi takacağı geliyor. Güya maslahat[502] için gelip giden şık hanımların hadd ü hesabı yok. Hiçbirinin yüzüne bakmıyor. Tahkik ettim. Meğerse evliymiş. Kim bilir ne güzel karısı vardır… Bazı ihtiyar muhaliflerin söylendikleri kadar yok mu? Böyle birçok memuriyetler, müdürlükler, çoluk çocuğun ellerine kalmış. Sevdikten sonra vallah böylesini sevmeli! Yutkuna yutkuna size haber vermeye geldim. Telefonun öbür başında nasıl bir afetle konuştuğunuzu biliniz.

Şaheser, aynada saçlarını düzelttikten sonra Nevhayal'in elinden ahizeyi kapmaya atılarak:

— Ver bana, biraz da ben konuşayım.

Nigâr Hayrettin:

---

[501] istiğrap: hayret

[502] maslahat: iş

— Aynada süslendi de geldi. Kız deli misin? Telefonun öbür ucundan o seni görecek mi sanki?

Lemiye ikisini de itip nâkilin önüne kendisi oturmaya uğraşarak:

— Çekiliniz oradan! O benim kısmetim! Seher'in tarifatı[503] kaç zamandır benim uyanıkken muhayyilemi[504], uykuda rüyalarımı dolduran gencin eşkâliyle tamamı tamamına tevafuk etti. Ben Hüsnü Malik'te aradığım mefkûremi işte bunda buldum.

Nevhayal:

— Affedersin hanım, sen mi buldun? Ben buldum!

Lemiye:

— Kim buldu, Allah için söylesinler… Telefonu ilk açıp da konuşan ben değil miyim?

Şaheser:

— Çekil canım Nevhayal! Lemiye konuştu, sen de konuştun… Şimdi nöbet bana geldi. Bu, para ile değil ya, sıra ile…

Telefondan Behçet Hilmi Bey:

— Affedersiniz efendim. Birtakım karışık uğultular duyuyorum, bir şey anlayamıyorum.

Kızların hepsi birden kulaklarını ahizeye vermek için itişerek her biri nâkilin içine başka türlü bir söz savurmaya uğraşırken Lemiye'nin validesi Tahire Hanım birdenbire odadan içeri girer. Kızların telefon önündeki bu didişmelerine şaşkın şaşkın bakarak:

— Hanımlar ne oluyorsunuz? Niçin böyle birbirinize giriyorsunuz? Ne var?

Telaşla Nevhayal'in henüz elinden bırakmamış olduğu ahizenin ucundan kuvvetli bir sivrisinek vızıltısını andırır surette şu sözler saçılır:

— Hepinizde ruhu gıcıklayan birer kanarya sedası var.

Tahire Hanım hıçkırıklı bir öfke ile:

---

503 tarifat: tarifler

504 muhayyile: hayal gücü

— Kiminle konuşuyorsunuz? Erkekler ile mi?

Nevhayal hemen ahizeyi yerine asarak bütün iğfalkâr[505] riyasıyla[506]:

— Allah esirgesin hanımefendimiz!

— Telefonun borusunu bir türlü aranızda paylaşamıyordunuz, niçin? Gelen sedada bir "gıcıklama" lakırdısı duydum. Ben telefonla uzaktan uzağa yalnız konuşuluyor sanıyordum. Bu vasıta ile birbirini gıcıklamak kabil olduğunu bilmiyordum. Nihayet bunu da mı keşfettiler? Böyle telefonla birbirini gıcıklamanın yolunu bulduktan sonra artık neler olmaz? Ben Paşa'ya söyledimdi… "Genç kızımız var. Bu gâvur icadını eve sokmayalım." dedimdi. Kime anlatırsın? Zaman değişti. Nerede büyükanamın günleri? Eski Türk kadınları mektup yazmak şöyle dursun harekeli yazıyı okumasını bilmezlerdi. Ah şimdikiler telefondan birbirini gıcıklamayı bile öğrendiler! Ama bizim erkeklere de oh olsun! "Mektepler açalım, kızları okutalım, zamana uyalım." diye kalkıştılar. Okuttuk, yazdırdık, ellerine yaldızlı şehadetname[507] verdik. Geliniz de şimdi bu hanımları zapt ediniz bakalım!.. Biz evvelden mangal başında bir avuç leblebi, kuru üzüm, elli dirhem kestane ile tekir kediyi karşımıza alıp günlerce avunur, sokağa çıkmazdık. Geçen günü komşunun kızı Semiha bir şiir düzmüş. Anası iftiharla bana gösteriyor. "Ne yazmış oku bakalım…" dedim, okudu: "*Yanar gönlüm, anar gönlüm seni her dem*" diye başlıyor… Aman hanım mektepte erkek hocalardan ne öğrenmiş!.. Ne ahlar ne oflar ne ateşler saçıyor!.. "Ne olacak bu, hanım?" dedim. "İmzasıyla gazeteye gönderecek." dedi. Aa, yere geçtim. Hiç kadın kısmı "Ben sevdalandım, amanın a dostlar yanıyorum!" diye gazetelere beyitler gönderir mi? Şükür Allah'a ben de kız büyüttüm. İşte Lemiye gözünüzün önünde duruyor. Semiha'dan âlâ yazıp okumasını bilir. Böyle haltlar etmedi. Ha yalan söylemeyeyim, birkaç defa kâğıtlara kafiyeli afiyeli şeyler yazmış, orada burada gördüm, sıkıştırdım. "Paşababana söylerim!.."

---

505 iğfalkâr: kandıran

506 riya: ikiyüzlülük

507 şehadetname: diploma

dedim. Menettim[508]. Şeytan kulağına kurşun, o gün bugündür bir daha artık öyle nane yemedi. (kızına sarılıp alnından öperek) Aha yavrum! Benim kızım açılmamış bir gül gibidir. Koklanmamış goncaya benzer. Meleklerden melektir vallah! Hepiniz de benim kızlarımsınız. Cümleniz de Rabb'ime emanet. Her birinizi Allah evvela analarınıza, babalarınıza sonra da size sahip olacak erkeklere bağışlasın! Ah ah, zaman kötü! Evlat yetiştirmesi zor oldu. Çok zor oldu. Şimdikiler bizim büyüdüğümüz gibi büyümüyorlar. İzdivacın[509], imtizacın[510], saygının, utanmanın manaları hep değişti.

IX

Hacıkadın Çıkmazı'nda arkası bostana nazır üç odalı çarpık bir ev… Yatacağı kadar yatmış, oturacağı kadar oturmuş, temelleri üzerinde elli senelik ikametiyle istirahatını, muvazenesini[511] bulmuş. Sekenesi[512] iki candan ibaret: ana, oğul. Emine Hanım köşe yastığı gibi tombalak, yuvar yuvar kırk beşlik bir kadın. Oğlu Kasım Necati genç irisi, anasının tabirince keman kaşlı, ahu gözlü, sümbül saçlı bir mahalle delikanlısı. Emine Hanım'ın nazarında dünya Necati'den ibarettir. Onun için yaşar, onun için düşünür. Ettiği temenniler, kurduğu emeller hep ona, sevgili yavrucuğuna aittir. Onu mini mini bir bebek gibi okşar, kucağında taşıdığı zamanlardaki saffet[513] ve tatlılıkla öper. Gözünün içine bakar. En ufak bir kederini, infialini[514] derhâl keşfeder. Kadın, tabirince oğlunun üzerine hayal-i fenerdir[515]. Yemez yedirir. Giymez giydirir. Zevk-i hayatı[516] ancak odur. Bir tanecik yavrusu. Necati, anasının

[508] menetmek: yasaklamak
[509] izdivaç: evlilik
[510] imtizaç: iyi geçinme
[511] muvazene: denge
[512] sekene: bir yerde ikamet edenler
[513] saffet: saflık
[514] infial: gücenme
[515] hayal-i fener: resimli camları olan ve bu resimleri duvara yansıtan fenere benzer araç
[516] zevk-i hayat: hayat zevki

bu taşkın muhabbetine karşı bihis[517], vefasız, hayırsız bir çocuk değildir. O da onu sever. Akşam sabah kucaklaşırlar. Sokağa çıkıp geldikçe mektep çocuğu gibi anasının elini öper. Duasını alır. Oğlan, anasına karşı bu yumuşaklığı, itaati ve muhabbetiyle beraber hilkaten[518] hovardameşreptir[519]. Belleri kamalı, arka cepleri tabancalı arkadaşları ile düşüp kalkmaktan lezzet alır. Tabiaten[520] haşin[521] değildir. Lakin fesinin kalıbında, kravatının bağlanışında, ceketinin omuzlarından sarkışında, pantolonunun paçalarında, iskarpinlerinin ökçelerinde laternacılara kaçar bir çalım vardır. Onlar gibi bazen burnunun ucundan gözlerini omzuna kaydırarak tos vurmaya hazırlanan bir koç tavrıyla yampiri yürür. Hoşlandığı şeylere süzük bakar. Güzel kadınlara göğüs geçirir, dudak ısırır, yutkunur.

Tahsili şöyle böyledir. Birkaç mektebin sakfı[522] altında seneler geçirmiş. Ne öğrendiğini kimse sormamış, kendi de bilmez. Tünelden geçer gibi diğer çocuklarla beraber bu tahsil mahallerine[523] "âdet budur" diye girmiş çıkmıştır. Yalan yanlış gazete okur. Kaleminin cevelan[524] sahası bulunduğu Kantar İdaresinde koçan doldurmaktan pek ileri varamaz. Fakat validesinin nazarında emsalsiz bir ulemadır[525]. Zavallı ümmi[526] kadın saldır suldur gazete sökmeyi tahsilin gayesi sanır. Öyle ya, kâğıdın üzerine çizilen sözün evvelce ne olduğunu bilmeden manasını heceleyip çıkarmak her aklın kârı mıdır? Bu da remmallığın[527], bakıcılığın diğer türlüsü…

---

517 bihis: duygusuz
518 hilkaten: yaradılış olarak
519 hovardameşrep: çapkın
520 tabiaten: doğası gereği
521 haşin: öfkeli
522 sakf: çatı
523 mahal: yer
524 cevelan: dolaşma
525 ulema: bilgin
526 ümmi: okuma yazması olmayan
527 remmallık: falcılık

Necati, kalbi temiz, gözü pek, nazarını budaktan sakınmaz, cesur bir delikanlıdır. İlim ve irfanca yayalığı nispetinde malumatfüruşlukta[528] cüretkârdır[529]. Mahalle kahvesinde politikadan bahseder. Gazetelere varakalar[530], makaleler göndermeye yeltenir. Gençlik hissiyatı taşıdıkça hayalî maşukasına[531] muhabbetnameler[532] yazar. Zamanın edebî tezebzüplerinden[533] istifade eder. Çünkü imla yok, kaide yok, şive yok… Türkçe, huruf-ı munfasıla[534] ile yazıldıktan, Arabi ve Farisi kelimelerin imlalarını bozmak marifet sayıldıktan sonra bu hataların kasten mi yoksa cehlen[535] mi yapıldıkları nasıl anlaşılabilir? Bazen pek gülünç bir raddeye varan şivesizlikler makbul bir teceddüt[536] eseri midir yoksa vukuf[537] ve tekellüm[538] sahası dar, zavallı, echel[539] bir kafanın abuk sabukları mıdır? Pirincin taşını ayıklamak, en müdekkik[540] imtihan mümeyyizleri[541] için bile güçleşti. Kaide ve imla hususlarında muhafazakâr olanların ve şivece ananeperest[542] kalanların yazıları artık okunmuyor, dinlenmiyor, çekilmiyor. Asabi bir kalemle kaideyi didikleyip sökmeli. İmlaları bin parça etmeli. Şivece lisanın kadim[543] simasındaki bıyık ve sakalı kazıyarak, cildini pudralayarak,

---

528 malumatfüruşluk: bilgiçlik
529 cüretkâr: atılgan
530 varaka: yazı, pusula
531 maşuka: sevgili
532 muhabbetname: aşk mektubu
533 tezebzüp: kararsızlık, karışıklık
534 huruf-ı munfasıla: aralıklı harfler [Arap harflerinin birbirine bitişmeksizin yazılmasıyla elde edilen, "Hatt-ı Enverî, Enver Yazısı, Enveriye, Ordu Elifbası, Alman Yazısı" gibi adlarla anılan yazı sistemi kastediliyor.]
535 cehlen: bilgisizce
536 teceddüt: yenilenme
537 vukuf: anlama
538 tekellüm: konuşma
539 echel: zırcahil
540 müdekkik: dikkatle inceleyen
541 mümeyyiz: sınav değerlendiren görevli, ayırtman
542 ananeperest: gelenekçi
543 kadim: eski

bir gözüne monokl[544], dudaklarının arasına bir sigara sıkıştırıp "İşte şimdiki Türk ve Türkçe böyle olacaktır…" iddiasıyla etrafa marifet taslamalı… Fakat emin olunuz, işte o zaman bu iddianın kahramanları içinde hakiki bir genç ediple[545] cahil bir kantar kâtibi fark olunamıyor. Çünkü iki münteha[546] birleşiyor.

Emine Hanım, Koltukçu Mustafa Ağa'nın zevcesidir[547]. Onun vefatında, kalan birkaç kırıntı ile evi tamir ettirmiş, oğlunun tahsiline para yetiştirmeye uğraşmış, şükür o boya getirene, Necati artık aylık sahibi olmuştu. Lakin koca delikanlı maaşından anasına bir para vermez, hâlâ onun elinden giyinip kuşanmaya, yiyip içmeye bakar.

Necati, bir akşam eve pek güler yüz ile geldi. Merdivenden sallanarak çıktı. Zevzek zevzek söyleniyor, sağına soluna biraz şaşı bakıyor, içinde büyük bir sıkıntı varmış gibi arada bir püflüyor, hıçkırıyor, midesinde kabaran bir şeyi zapta uğraşır yutkunmalar geçiriyordu. Odaya çıkınca evvela kediyi yakaladı. Bacaklarından, kuyruğundan çekerek hayvanı ciyak ciyak bağırttı. İnsafsızca karşıya fırlatıverdi. Sonra anasına hücum etti. Onun şişman vücudunu minderin üzerine yuvarladı. Türlü diller dökerek gıdıklamaya başladı. Sevgili oğlunun bu şakasından, neşesinden memnun olmakla beraber kadıncağızın içine bir korku geldi. A hiç böyle ettiği yoktu! Oğlana ne oldu acaba? Bu korkulu taaccübü[548], oğlunun haşin[549] gıdıkları, kıvrıla kıvrıla gülmesine mâni olmuyordu. Bir aralık şöyle haykırdı:

— Aman Necati… Uuh, sarımsaklı turşu mu yedin? Nedir bu ağzının kokusu? Öff!

Necati poflamalar arasında kesik kesik gülerek:

---

544 monokl: tek gözlük camı
545 edip: şair
546 münteha: son
547 zevce: karı, eş
548 taaccüp: hayret
549 haşin: öfkeli

— Yalnız turşu yesem teşekkür et. Daha neler yedim, daha neler yedim, anneciğim. Lakerda[550], pilaki, pancar, midye, karides, ciğer, sucuk, pavurya[551], istiridye…

— A, bu kadar şeyi nerene koydun?

— İşte sığdıramadım ya… Şimdi karnımda *révolution*[552] var. Birbiriyle imtizaç edemiyorlar. İçim karıştı. Rusya ülkesine döndü. Bolşevik, Sovyet, Kızılordu… Hep "Sen geber, ben kalayım." iddiasıyla muharebe ediyorlar[553]…

— Ben ne boş Şefik bilirim ne sübye ne kızıl kurdu ne mavi canavarı… Bunları her gün işitiyorum işitiyorum da ne olduklarına bir türlü aklım ermiyor…

Emine Hanım'ın zevci merhum Mustafa Ağa, hacı ve pederi, Karadut Camii'nin kayyumu[554] hafız-ı Kelam[555] Şerafettin Efendi, nur gibi musalli[556], muttaki[557] bir zattı. Binaenaleyh o güne kadar evlerine ispirto[558] girmemiş, Emine Hanım'ın burnuna bu menhusun[559] kokusu değmemişti. Oğlunun o akşam bir halt etmiş olduğunu anladı ama rakı içtiğini pek kestiremedi. Ertesi günü bu fevkalade vakayı anlatmak için komşuları Hacer Hanım'ın evine gitti. Kadınla karşı karşıya yalnız kalınca açıldı:

— Ah Hacerciğim! Benim oğlana dün bir hâl oldu. Acayip bir suretle geldi. Gözleri çok mahmurlaşmıştı. Beni yakalayınca minder üzerine yatırdı, gıdıkladı gıdıkladı. Erkek evladı değil mi, babasına çekmiş… Merhum da gıdıklamayı pek severdi, nur içinde yatsın…

---

550 lakerda: balık salamurası
551 pavurya: yengeç
552 *révolution*: devrim
553 muharebe etmek: savaşmak
554 kayyum: cami hademesi
555 hafız-ı Kelam: Kur'an'ı ezbere bilen, hafız
556 musalli: namaz kılan
557 muttaki: günahlardan sakınan
558 ispirto: alkol
559 menhus: uğursuz

Hacer Hanım gülerek:

— Bunun ne demek olduğunu anlayamadın mı Emineciğim?

— Ne yalan söyleyeyim, tamam bir mana çıkaramadım…

— A ilahi kardeş, ben çabucak anladım gitti…

— Nedir ayakların öpeyim. Söyle.

— Oğlun evlenmek istiyor.

— Mürüvvetini görmesini ben de çok arzu ediyorum ama daha eli iyice ekmek tutmadı ki…

— Şimdi para nerede hanım? Eli ekmek tutmasını beklersen oğlunu evlendiremezsin. Allah bağışlasın Necati kaşlı gözlü, ceylan gibi bir delikanlıdır. Onu kibar bir yere iç güveyisi[560] vermelisin. Şimdi evler kız dolu. Erkek yok. Oğlunu kaparlar. Öperler de başlarına korlar…

— Anca beraber kanca beraber, evladımdan ayrılabilir miyim hiç? Ben onu bir yerlere iç güveysi verememem. Şöyle akça pakça, ırzına, namusuna kavi[561], dile gelmemiş, söylenmemiş bir kızcağız bulup da çekip yanımıza alıversem daha iyi olur. Ama bu zamanda arkamdaki gömleğe inanım yok. Hem bu kıtlık devrinde biz iki can zor geçiniyoruz. Üç canı doyurması daha güç olmaz mı? İnsan niçin evlenir? Döl döş sahibi olmak için değil mi? Allah hazine-i kereminden[562] bir iki çocuk de inayet ederse[563] geçinmemiz daha daralır. Gelin almalı ama onu hakkıyla doyurup giyindirmeli, kuşandırmalı. Yoksa Balmumcuların gelini Hayriye gibi karnında çocuğuyla kapı dışarıya kovuvermemeli.

— A sen böyle bu kadar ince eleyip sık dokursan oğlunu hiçbir vakit evlendiremezsin. Allah herkesin rızkını verir. Ona tevekkül olmalı. Necati'yi evlendirdiğin vakit zuhur edecek[564] mahzurları[565]

---

[560] iç güveyisi: evlendiği kadının evine yerleşen damat
[561] kavi: güvenilir
[562] hazine-i kerem: lütuf, cömertlik hazinesi
[563] inayet etmek: bahşetmek
[564] zuhur etmek: ortaya çıkmak
[565] mahzur: sakınca

söylüyorsun da ya evlendirmekte geciktiğin zaman başına gelecek fenalıkları neye düşünmüyorsun?

— A, üstüme iyilik sağlık! Neymiş onlar, söyle bakayım?

— Bir oğlan evlenmek istedi mi hemen ne yapıp yaparak onu baş göz edivermeli. Bir kız koca dedi mi onun mırnav mırnav feryadıyla dama çıkmasına meydan bırakmadan bir çaresine bakmalı. Bu nasihati ben kadınninemden dinledim. O da atalarımızdan işitmiş. Kızı keyfine bırakırsan tamburacıya varır, oğlanı havasına bırakırsan şimdiki don giymezlerden bir terelelli yellozu alır, başına getirir. Kırk yıllık dostumsun Emine… Bir işittiğim var da onun için böyle söylüyorum.

Necati'nin annesi entarisinin yakasını ısırarak:

— Ay dostlar başından ırak! Ben öyle eğilip iskarpininin ökçesinden bakınca ta içi görünen kızlara "gelinim" demeye arlanırım[566]. İşittiğin ne imiş söyle bakayım?

— Bu gece oğlun merdivenlerden sallana sallana çıktı, değil mi?

— A, tastamam bildin.

— Sonra efendicağızıma ağzı sarımsaklı borani yemiş gibi kokuyordu değil mi?

— A karı, bakıcı mısın? Tıpkı öyle kokuyordu.

— Ne olduğunu anlayamadın mı?

— Yoooo.

— Oğlun içmiş.

— Ne içmiş, turşu suyu mu?

— Aman alık komşu sen de… Gazinolardan mahalle kahvelerine varınca birasından votkasına kadar işret satılan bu zamanda turşu suyu içen kaldı mı? Turşu suyu bizim merhumların içkisiydi. İlaç için, keyif için hep onu içerlerdi. Kışın içlerini kızdırır, yazın serinlik verirdi.

---

[566] arlanmak: utanmak

— Oğlumun içtiği nedir? Çabuk söyle!

— Rakı… Rakı… Rakı…

— Bizim soyumuzda o zıkkımı ağzına koyan yoktur. İftira etmeyiniz yavruma.

— İftira edenin yarın ahirette dili ensesinden çekilsin. Kerestecilerin Faik, Bıçkıcı'nın Süleyman, Dede'nin oğlu Celâl, senin Necati, işte daha bu ayarda birkaç çapkın, Yenikapı'da Horozlu'nun meyhanesinde çakıyorlar çakıyorlarmış. Sonra kol kola o duvar senin bu duvar benim ala ala hey sokaklarda nara atarak bazen tokat, yumruk dövüşerek bir yapmadıklarını bırakmıyorlarmış. Bu saydığım hovardalar bir yanında saldırma[567], öbür tarafta revolver[568] taşıyan takımdan.

Emine Hanım dövünerek:

— Ah bir evlat, hanım… Rabb'im kazasından saklasın! Şimdi çıldıracağım, sus!

— Dost ağlatır, düşman güldürürmüş. Neye susacağım? Bitirmedim ki daha neler var neler…

Emine Hanım şakaklarını yumruklayarak:

— Dinledikçe baygınlıklar geçiriyorum. Ne olup bittiğini öğrenmek için de meraktan ölüyorum. Söyle komşum, söyle…

— Senin oğlan sevdalanmış. Bir paşa kızı mı seviyormuş, ne yapıyormuş? Kız, onu sevmiyormuş, bir başkasını seviyormuş. Ben sana hayran sen cama tırman bir şeyler… Fındıkçı Seher içten içe bu hikâyenin âlâsını biliyor. Ondan sorsana…

X

Emine Hanım'ın komşusu Hacer ile hasbihâlinden sekiz on gün sonra, bir akşam geç vakit, viran evin çarpık kapısı, temel çivisi üzerine balyoz vurulur gibi birbiri arkasına gümledi. O vakte kadar

[567] saldırma: bir tür büyük bıçak
[568] revolver: altıpatlar tabanca

eve avdet etmeyen[569] oğlunun merakıyla ağrısı tutmuş kadınlar gibi aşağı yukarı gezinen Emine Hanım'ın yüreği ağzına geldi. Hemen idare lambasını yakalayınca aşağıya koştu. Kapının arkasından bağırdı:

— Kimdir o? O nasıl kapı çalış? Bir viran[570] evceğizim var, onu da başıma mı indireceksiniz?

Birbirine karışan muhtelif[571] perdeden birkaç ses:

— Aç valide, aç! Oğlunu getirdik…

Bu "Oğlunu getirdik" sözü birdenbire kadının zayıf aklını çileden çıkardı. Oğlunu niçin getiriyorlar? O, kendi kendine gelemiyor mu? Dövüştü mü? Vuruştu mu? Yaralandı mı? Hastalandı mı? Ne oldu?

Yaşlandıkça tesettüre[572] riayeti[573] arttıran bazı kocakarılar gibi Emine Hanım da son zamanlarda namahrem nazarlardan kendini pek sakınır olmuştu. Lakin o anda oğlu hakkındaki şefkati, harama gözükmekten ihtiraz[574] endişesine galebe etti[575]. Lambayı taşlığın ortasına koydu. Kapıyı açtı. İçeriye dört delikanlının omzunda karga tulumba edilmiş bir ceset girdi. Hamiller[576] yüklerini ev altına boylu boyunca uzattılar.

Ömründe ilk defa bu kadar genç erkeğin arasında başörtüsüz gezinen Emine Hanım, bu manzara karşısında dizlerini döverek, saçlarını yolarak vaveylaya[577] başlayınca karga tulumbacılardan biri çarpılmış ağzının yayık telaffuzuyla:

---

569 avdet etmek: dönmek
570 viran: harap
571 muhtelif: farklı
572 tesettür: örtünme
573 riayet: uyma
574 ihtiraz: kaçınma
575 galebe etmek: üstün gelmek
576 hamil: taşıyıcı
577 vaveyla: yaygara

— Kocakarı, bağırma be! Oğlun ölmedi. Bizden üç kadeh fazla içti, bulutunu verdi[578]. Omuzladık, getirdik. Arkadaşlık böyle günde belli olur. O fazlayı ben çekeydim o beni omuzlayacaktı.

İkincisi:

— Hovarda analığı böyle olmaz. Mâni söyler gibi dem çekme be! Oğlunun başından aşağı "kefareti[579] budur" diyerek iki kova soğuk su dök. Ağzını parmakla. İçi, dışı temizlensin, bir boku kalmaz… Analık dediğin böyle olur. Yarın sabaha bir ekşi çorba… Akşama Horozlu'da yine beraber, birlikte öteriz… Ya o beni getirir ya ben onu…

Bu sarhoş tesellileri zavallı Emine Hanım'ın yeis feryatlarını kesemedi.

Üçüncü sarhoş:

— Matem kuşu gibi ah çekme be! Şimdi sesin etraftan duyulur. Kapıya polis gelir. Oğlun ölmedi, diyoruz, inansan a… Suratlarımıza dikkatli bak. İçimizde yalan söyleyecek adam var mı? Dolabında rakı yok mu? Bir kadeh dök, içine de bir limon sık. Necati'ye içir. Şimdi dapduru[580] dikelir. Birer tek de bize ver. Boşuna hamallık olur mu? Vallah iki defa omzumdan aşağı tavuskuyruğu[581] salıverdi. Pavuryaların tekrar dünyaya gelen bacakları ensemden içeri gitti. Hamam parasını kimden alacağız?

Dördüncüsü:

— Valide, oğlunun içi ateş almış, malum ya şimdiki yangınlar çabuk sönmüyor. Bilmem, hangi zevzek söyledi? Geçenlerde parlayan bir yangın, İstanbul'u öyle kavramış ki kuledeki işaret sepetlerini yakmadıkça sönmemiş. Sonra üç daire arasında mesele tahaddüs etmiş[582]. Öyle ya muhterik[583] sepetlerin yerine yenilerini

---

[578] bulutunu vermek: çok sarhoş olmak
[579] kefaret: kabahatin affı için ödenen karşılık
[580] dapduru: doğrulup dikilerek
[581] tavuskuyruğu: sarhoş kusmuğu
[582] tahaddüs etmek: ortaya çıkmak
[583] muhterik: yanmış

yaptırtmak hangi idareye aittir? Şehremaneti[584] "Ben varidata[585] bakarım, masrafiyat[586] vazife kadromdan hariçtir." demiş, yine bu işten bilamasraf[587] sıyrılıp çıkmış…

Beşincisi:

— Valide hanım, bize rakı, şarap, konyak, eline ne geçerse lütfet. Yahut da yakınlarda bir meyhane sağlık ver[588]. Duvardan duvara çarpa çarpa vücudum Seyr-i Sefain[589] vapurlarının davlumbazlarına döndü. Hep dümen kıra kıra sığlardan geldim. Omurgam zedelendi, sarsıntıdan silindirim gevşedi. İki tane daha çekip buradan mahdum bey gibi omuzda gitmek istiyorum. Ne saltanatlı oluyor, bilsen… Otomobilimiz yok, araba pahalı, biz de birbirimize bineriz, dedik. İçimizde kirli kâğıt tutan kalmadı. Hep tezgâhın önünde söküldük. Meyhaneci Barba gönülsüzdür. Hiç "yırtık, yamalı" demez, ne versen çeker… Miçoya bahşiş, mezeye yumruk, Karakulak suyu gibi dışarı hafif çıktık… Herifçioğlu midelerimizi pisledi. Ceplerimizi temizledi. Sarhoşun parası tükenince keyfi artar. Ama ayık iken öyle değildir. Çünkü valideciğim, çünkü insan sarhoşken doğru düşünür… Harbi ilan edenler, şampanya içtikten sonra ettiler. Ayık olaydılar bu cesareti gösteremezlerdi. Buradan Karadeniz'e kaçanlar, bulut gibi yola çıktılar. Onların humarını[590] biz çekiyoruz. Adam sen de dünyanın neye tahammülü var? Elbette gazeteler yakında birer aylık daha yazarlar. Birbirimizi müjdeleyerek alır, güle güle harç ederiz. Çoğumuz koçanlarımızı upuzun sarrafa yatırdık. Teklif var mı? Ha onda durmuş ha bizde durmuş. Nasıl olsa aylık vaktinde çıkacak değil mi? Saatler alafranga, aylar, seneler alafranga, tediyat[591] da alafranga… Allah millete zeval vermesin…

---

584 şehremaneti: belediye
585 varidat: gelirler
586 masrafiyat: giderler, masraflar
587 bilamasraf: masrafsız olarak
588 sağlık vermek: salık vermek
589 Seyr-i Sefain: Deniz Yolları
590 humar: içki
591 tediyat: ödemeler

Emine Hanım, bu mestane[592] saçmaların birini dinlemiyor, o, yalnız yerde bitap[593] yatan oğlunun, işret[594] denilen afetle olan derece-i musabiyetini[595] anlamaya uğraşıyordu. Çünkü bu hadiseye ömründe ilk defa şahit oluyordu. Sarhoşun adını işitirdi lakin o ana gelinceye değin bu kadar yakından kendini görmemişti. Delinin sarhoştan korktuğu darbımeselini[596] de ikide birde aklına getiriyor, teessürler[597] içinde bir ürküntüye tutuluyordu.

Anasının kederli fakat okşayıcı nazarları altında bir soluktan başka hareket göstermeyerek yatan Necati, birdenbire iki dirseği üzerinde irkilmeye uğraşarak mestane bir nara attı:

— Tutuştum, yanıyorum! Can evimde yangın var! Ah Lemiye!..

Sarhoşlardan biri:

— Sus bre! Yangın bağırmak yine yasak oldu. Duyarlarsa şimdi ceza alırlar.

Emine Hanım analık şefkatinin bütün telaşıyla:

— Ah yavrum içinden tutuşmuş yanıyor! Bir kadın ismi söyledi. Onu bu hâle getiren hangi aşüftedir? Yarın gidip saçını başını yolayım. Sunturlu büyü yapmışlar oğulcuğuma.

İkinci sarhoş:

— Merak etme valide hanım. Onun şimdi içini yakan Lemiye'nin aşkı değil, Barba'nın keskin rakısıdır. Kuyu nerede? Sen bize göster. Evelallah Fatih yangını olsa biz söndürürüz… Bir kere muslukları açarsak suyumuza hangi ateş dayanır?

Emine Hanım'ın kuyuyu göstermesine hacet kalmadan yerden lambayı kapınca matbahta[598] aradıklarını buldular. Tangır tungur kovayı aşağı saldılar. Gacır gucur çıkrığı çevirerek çektikleri suları

---

592 mestane: sarhoşça
593 bitap: hâlsiz
594 işret: eğlence
595 derece-i musabiyet: uğrama, yakalanma derecesi
596 darbımesel: atasözü
597 teessür: üzüntü
598 matbah: mutfak

ellerine geçen tencerelere, maşrapalara, güğümlere doldurdular. Şimdi hepsi ellerinde su dolu bir kapla taşlığa dönerek sarhoşun başından aşağı boca ettiler.

Biçare ana "Etmeyiniz! Evladımı boğacaksınız!.." itirazıyla tepinip haykırıyordu. Fakat sarhoşu ayıltmaya uğraşan bu sarhoşlara söz anlatmak kabil mi? Yalnız Necati ıslanmadı. Suyu dökenler de onları mene[599] uğraşan Emine Hanım da hep sırsıklam oldular. Soğuk suyun sinirlerine verdiği titremeler ile Necati havuza düşmüş horoz gibi sağına soluna yalpa vurarak, tüylerini kabartıp silkinerek ayağa kalktı. Sarhoşlar bu davranmayı hep birden el çırpmasıyla alkışlaya alkışlaya:

— Valide hanım, işte oğlun dirildi… Rakıdan ölmedi. Bundan sonra Lemiye'nin aşkından Vefa'ya giderse biz mesuliyet kabul etmeyiz. Bu akşam mahdumun palanını düzelt, kuskununu[600] iyi tak. Nalları dikmesin, kuyruğu titretmesin.

Bu nazikâne ihtardan sonra Mont Blanc'ın karlı, kaygan tepelerine çıkan seyyahlar gibi birbirine tutunarak dışarı uğradılar, gümbedek kapıyı vurdular, mahallenin karanlığına gömülü sessiz sokaklarını gürültüleriyle doldurarak yürüdüler.

Şimdi ayakta köşe faraşı gibi çarpık duran ıslak sarhoşla sinirleri ayaklanmış kocakarı, hanenin sükûtu ve idare lambasının kasvetli[601], isli aydınlığı içinde karşı karşıya kaldılar.

Mendilini bulamayan kadın, gözlerinden akan teessür yaşlarını entarisinin eteklerine içirerek boşandı:

— Bu boya getiren Mevla… Fakat ben seni bunun için mi büyüttüm? Soyumuzda ağzına rakı koyan var mı? Deden hafız-ı Kelam… Büyükbabanın hacdan gelip de boyattığı sokak kapımızın daha yeşili solmadı. Kendini kaybedinceye kadar o zıkkımı iç, bir sürü hergelenin omuzlarına bin, körkütük eve gel!.. Haydi beni

[599] men: engel olma
[600] kuskun: kayış
[601] kasvetli: sıkıcı

saymıyorsun, köşebaşındaki evliyadan da mı utanmadın? Bir de üstelik bir şırfıntı[602] sev!..

— Lemiye'ye öyle söyleme, gücenirim. Şırfıntı değil, paşa kızı. İnce kıyım… Nazik şey…

— Paşa kızı bizim nemize? O kız seni sevmiyormuş, başkasını seviyormuş. Ben hepsini duydum.

— Anacığım, o beni sevmiyor ama ben ona yanıyorum!.. (evvela duvara sonra göğsüne yumruk indirerek narayı basar) Ah Lemiye, kumral saçlarının, ela gözlerinin kurbanı oluyorum. Ya benim olacaksın ya yoluna öleceğim, öldüreceğim! Ortalığa duman attıracağım!

— Sus, öyle fena lakırdılar söyleme! Bizim soyumuzda katil yok! Nasıl öldüreceksin?

Sarhoş yan tarafından bir saldırma, arka cebinden bir revolver çıkararak:

— İşte bunlar ile öldüreceğim!

Bu defa ikinci narayı bedbaht kadın salıverir:

— Ah, Yaradan!a sığındım! Onlar ne?

— Bıçak… Revolver…

— Oynama onunla! Şeytan doldurur!

— Şeytan değil, ben doldurdum anacığım! Korkma, sana bir şey yok. Vursam vursam onu öldürürüm bir de kendimi… (tabancanın namlusunu evvela şakağına sonra kalbi üzerine tevcih ederek[603]) Böyle mi şık kaçar, şöyle mi? "Güm!" Haydi… Bir varmış bir yokmuş… Şimdi ahirete gitmesi Boğaziçi'ne gitmeden daha kolay oldu. Pasaportu yok, tezkere harcı yok. Bazı öteberi morto[604] masrafı olsa da ölüye ne? Diriler verecek… Sokakta ölüp de tanınmazsan daire-i aidesi[605] ahirete nakliye masrafı tedarik edebilinceye kadar

---

602 şırfıntı: adi kadın
603 tevcih etmek: çevirmek
604 morto: ölü
605 daire-i aide: ilgili daire

morgda upuzun bir hafta istirahat edersin. Seni arayan zuhur etmezse[606] teşrihhaneye[607] gidersin. Mezarda çürümeye bedel[608] etini fareler yer… Sen dünyadan kurtulursun, o da senden… Bu usulde teçhiz ü tekfin[609] fena mı?

Revolverin namlusunu yine şakağına dikerek:

— Anne bak! Bir parmak oynamasıyla neler olacak… Sıkı dur. Korkma ha! Kuvvetli silahtır, top gibi patlar.

Emine Hanım yarı beline kadar pencereden sokağa sarkarak bütün avazıyla:

— Komşular yangın var! Hacer, imdadıma yetiş!

Sarhoş:

— Bağırma be, şaka yapıyorum anacığım. Silah ıslandı. Patlamaz.

Helecandan Emine Hanım'ın iki çenesi birbirine vurarak:

— Nasıl patlamaz? Şimdiki silahlar, bombalar su içinde patlıyor. Gazetelerde okudular, kaç defa işittim.

Mahalle bekçisi kapının önünde güm güm sopasını vurarak:

— Kim bağırıyor? Yangın nerede?

Emine Hanım pencereden:

— Seni kim çağırdı? Yangın mangın yok. Aman git.

— Yangın yoh da kedi ağzına düşmüş fare gibi cızık cızık ne cızlanıyon?

— Sancılandım da içimin ateşinden bağırıyorum.

— Ağrın tuttuysa söyle, doktor mu çağırayım, ebe mi?

— Aa, zevzeğe bak! Ebeyi ne yapacağım? Bu yaştan sonra ben doğurur muyum hiç? Kocam olmadığını da bilmiyor musun?

---

606 zuhur etmek: ortaya çıkmak
607 teşrihhane: otopsi yeri
608 bedel: yerine
609 teçhiz ü tekfin: ölüyü gömülmeye hazırlama, yıkayıp kefenleme

— Canım dünya bozuldu. Şimdi bazı karılar, kocasız doğuruyorlar. Geçen ahşam mahallede böyle bir vukuhat oldu da. Doğur da bir çocuk… Babasını, dedesini kim soracak?..

— Ağzını topla! Ben öyle kocasız doğuran karılardan değilim. Ömrümde bir defa doğurdum. Ona da bin kere pişman oldum.

— Hakkın var Emine Hanım… Senin oğlan azmış diyorlar.

Bekçinin tabirinden muğber[610] olan sarhoş, pencereye yanaşarak:

— Ulan ayı, yediğin …u bir daha ye bakayım!..

Bekçi hakareti hazmedemeyerek:

— Ağzından çıkanı kendin ye, sarhoş köpek! Aşağıya gel, şu sopadan kafana birkaç tane içireyim de bah ne çabuh ahıllanırsın…

Necati revolveri kapıp sokağa fırlayarak:

— Ayıoğluayı! Benim elimde senin sopandan daha iyisi var…

Bekçi altıpatları hissedince hemen köşeyi siper alır. Emine Hanım'ın ikinci feryadına mahalleliden birkaç kişi yetişir. Hacer Hanım koşar. Sarhoşu içeri sokarlar. Bekçiyi savarlar. Hemen bir vaka şeklini almasına ramak kalan bu gece gürültüsünü bastırırlar. Lakin sarhoş sızıncaya kadar elinden müthiş silahını bırakmaz. İki kadın baş ucundan ayrılmazlar. Saldırmayı saklarlar. Ama odanın bir kenarında, uykuda küçük bir ejderha gibi yatan tabancaya, şeytan patlatır, korkusuyla el vuramazlar. Hiç dokunulmadan da kendi kendine ateş alır vesvesesiyle bu müthiş şeyin üzerinde iki kova su döktükten sonra daha üstüne yumuşak, ufak bir minder, onun üstüne de kocaman bir sandık korlar. Bu suretle tehlikenin önünü almış oldukları hakkında kalplerine biraz emniyet gelir. Onlar da bir tarafta, korkular içinde azıcık göz yumabilirler.

XI

Kasım Necati bu tarafta Lemiye Hanım'ın cinnet-i sevdasıyla[611] eve karga tulumba ile gelir, mahalle bekçilerine silah çeker, zavallı

---

610 muğber: gücenmiş

611 cinnet-i sevda: aşk çılgınlığı

anasına, komşularına gece uykularını haram ederken öbür tarafta Lebip Paşa'nın kızıyla Behçet Hilmi'nin arasında tutuşan gönül yangınının alev sütunu göklere yükseliyordu.

Atik Kuponlar İdaresi müdürüyle muaşaka oyunu açmak için evvela kızlar beyninde[612] birkaç yaylım rekabet ateşi teati edildi[613]. Dan dun bu muharebede nihayet Lemiye kazandı.

Nevhayal'in çifter çifter kazalıları belalıları vardı lakin fazla mal göz çıkarmaz fehvasınca[614] bu yeni aşk gazasına[615] girişmişti. Muvaffak olamayınca biraz sinirlendi. Bu öfke ile Galip Nihat'a gönlünün iki kanadını birden büsbütün kapadı. Süha Pertev ile olan sevda malikânesine[616] çekildi.

Bu iki kızın maceraları yani Nevhayal'in

Nakıs[617] (-) Galip Nihat

Zait[618] (+) Süha Pertev

şeklindeki sevda nispeti[619] keza nakıs (-), zait (+) işaretleriyle Kasım Necati'yle Behçet Hilmi'nin arasında kalan Lemiye Lebip'in sevda tarafeynine[620] aynıyla müşabihti[621]

Nihat Galip'le Kasım Necati, gönüllerden matrut[622] bu iki aşk hasiri[623], daima birleşip dertleşiyorlar, sadakatsiz maşukalarının yeni sevgilileriyle ilerleyen ateş oyunlarını, gizli, aşikâre takipten, tecessüsten bir an hali kalmıyorlardı[624]. Lakin bu zahirî[625] sabır ve

---

612 beyn: ara
613 teati: alıp verme
614 fehvasınca: gereğince; tabirine, deyimine göre
615 gaza: savaş
616 malikâne: gösterişli, büyük köşk
617 nakıs: eksi
618 zait: artı
619 nispet: oran, orantı
620 tarafeyn: taraflar, her iki taraf
621 müşabih: benzer
622 matrut: kovulmuş
623 hasir: hasret çeken
624 hali kalmamak: geri durmamak
625 zahirî: görünürdeki

sükûnetlerinde muhakkak bir dakika-i infilaka[626] kadar yeri göğü sarsacak şiddetteki indifaatini[627] ka'rında[628] saklayan bir yanardağ dehşet-i hafiyesi[629] vardı.

Behçet Hilmi, Fındıkçı Seher'i mübalağalarında bir harf yalan çıkartmayacak kadar gençti, güzeldi. Son moda şıktı. Kıyafeten, fikren asri bir delikanlıydı. Lavantalarının, *pomata*larının[630], pudralarının, ipek eldiven ve çoraplarının, rugan iskarpinlerinin, her kostümünün renk ve biçimiyle ahenktar[631], pahalı kravatlarının, bilezik saatlerinin, altın, gümüş bastonlarının masarifi[632], oynak bir kadının tuvalet sarfiyatından bir çekirdek aşağı kalmazdı. Bütün meşgalesi, hüsnünün revacına masruf[633] bir kadın, nasıl yanına gelen bir erkeği letafetiyle, kokusuyla, tuvaletiyle, hesaplı, sanatkârane bakışlarıyla, söyleyişleriyle, tavırlarıyla, cilveleriyle celp[634] ve mest ederse Behçet Hilmi'nin daire-i ülfetine[635] düşen hanımlar da aynı sihre, aynı incizaba[636], aynı ruh galeyanına[637], aynı yürek çarpıntısına uğrarlardı. Daha geniş manasıyla bu güzel delikanlı, kadınlara şuhluk satarak geçinen bir erkekti.

En birinci meftunu[638] zevcesi, bütün şuhane israfatının[639] müteahhidi[640] de kayınpederiydi. Zavallı adam, kızının memnuniyeti ve saadeti uğruna bazen bütçesinin iflasına göz yummaya kadar varıyordu.

---

626 dakika-i infilak: patlama anı
627 indifaat: yanardağ püskürtüleri
628 ka'r: dip
629 dehşet-i hafiye: gizli dehşet
630 *pomata*: pomat, saç için kullanılan yağlı merhem
631 ahenktar: ahenkli
632 masarif: masraflar
633 masruf: sarf edilmiş, harcanmış
634 celbetmek: çekmek
635 daire-i ülfet: dostluk
636 incizap: çekicilik
637 galeyan: coşkunluk
638 meftun: vurgun
639 israfat: gereksiz harcamalar
640 müteahhit: bir işi üzerine alan

Her zaman erkeklerin metresleri olmaz. Bazen de kadınların nikâhlı nikâhsız böyle nev-i ricalden[641] kapatmaları olur.

Beş senelik izdivaçları bir de mahsul vermişti. Mini mini güzel bir oğlan… Nebile Hanım, bu rabıt[642] hattının vefasız kocasını aile ocağına bağlı tutacak bir zincir olabileceği ümidiyle sevinmişti. Lakin o; hayırsız, gem alır, zincire gelir boydan olmadığını ispatta gecikmedi.

Behçet Hilmi ile Lemiye'nin arasında açılan gönül macerası had devresini geçirdi, müzmin[643], elim bir safhaya girdi. Sevdalarından vazgeçemiyorlar, birbiriyle birleşemiyorlardı. Karşı karşıya parlayan bu iki sevdanın nevlerinde büyük bir fark vardı. Lemiye, Behçet için pek tatlı bir eğlence lakin Behçet, Lemiye için büyük bir emeldi. Kız için bu tanışma, bu sevişme, hafif bir aşk ve alaka oyunluğundan çıkarak günden güne ciddiyeti, ehemmiyeti artarak bütün mevcudiyetini ezen, bütün ruhunu cezp ve işgal eden bir hadise şeklini alıyordu.

Şimdiye kadar birkaç delikanlı ile eğlenmiş, bunu da öyle geçici bir heves sanmıştı. Lemiye şimdi eski sevdalarında hiç aklına gelmeyen şeyler ile üzülüyor, düşünceler ile yoruluyordu. Bir genç kız niçin sever? Onun kalbinde daima kendini sevmeye icbar eden[644] bir şeytan bütün kuvvet ve şaşaasıyla taht kurmuştu. Belki her kızın gönlü böyle bir iblisin tahtgâhıydı[645]. Netice itibarıyla bu sevgiden ne çıkacaktı? İzdivaç değil mi? Hâlbuki Behçet Hilmi baba olmuş bir müteehildi[646]. Lemiye ortak üzerine mi varacaktı? Yoksa Behçet, zevcesi Nebile'yi terk edip de mi onu alacaktı? Bu hiçbir vicdanın mesağ[647] vereceği bir izdivaç olamazdı. O hâlde bu sevdanın sonu ne olacaktı?

---

641 nev-i rical: erkek cinsi
642 rabıt: bağ, bağlama
643 müzmin: devam edip giden
644 icbar etmek: zorlamak
645 tahtgâh: taht yeri
646 müteehhil: evli
647 mesağ: izin

Kızcağızın muhakemesi muhtelif mecralardan[648] toplanıp da bir kör kuyuya akan sel gibi buradan öteye gidemiyor, bu karanlık çukurda birikiyor, taşıyor, aklını, zihnini boğacak bir hâle geliyordu.

Şimdi onun en büyük ve yegâne eğlencesi telefondu. Pederi evden çekilince, anasının dikkat ve tarassutlarından[649] hali kalabildikçe bu aletin başından ayrılmıyordu.

Bir gün yine ilk mülakatları şöyle başladı:

— Bonjur[650] Lemiye.

— Bonjur Behçet.

— Ne yapıyorsun ruhumun perestesi[651]?

— Ufuklar kasvet bulutlarıyla örtülü, her taraf rutubet, sis içinde, gök damla damla ağlıyor. Böyle havada ne yaparım? Talihsizliğimi düşünüp boğulurum. Boşa koyuyorum olmuyor, doluya koyuyorum olmuyor…

— Meleğim, niçin bu kadar bedbinsin[652]?

— Nikbin[653] olmanın bir yolunu gösterebilirsen teşekkür ederim.

— Büyük aşklar coşkun nehirlere benzerler. Mânialara[654] tesadüf ettikçe dolup taşarak köpürürler. Kuvvetleri, şiddetleri, savletleri[655] artar.

— Bu dolup taşmanın sonu bir uçuruma vardıktan sonra neye yarar?

— Ruhum, aşkıma o kadar büyük itimadım, Lemiyeciğim, bir gün seninle bahtiyar olacağıma o kadar kuvvetli bir imanım var ki… Bu itikadımın kalın zırhından bedbinliğin hiçbir zerresi sızamaz.

---

[648] mecra: su yatağı
[649] tarassut: gözetleme
[650] bonjur: merhaba
[651] pereste: mabut, ilah
[652] bedbin: karamsar
[653] nikbin: iyimser
[654] mânia: engel
[655] savlet: şiddetli hücum

— Bu kuvvetli imanından bana da bir nebzecik aşılasana…

— Eski masallardan yeni romanlara kadar muaşıkların kalkıştıkları akıl berendaz[656] cüretleri, göze aldıkları cinnetleri, bazen göstermeye muvaffak oldukları mucizeleri inkâr edebilir misin? Bütün dünya bir muhabbet mihveri[657] üzerinde dönmüyor mu?

— Bu teselliyetkâr[658] cümlelerin arkasından sırıtan müthiş hakikatler beni titretiyor… Eski masal kahramanlarından Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Aslı ile Kerem, Arzu ile Kanber'den hangisi bermurat oldu[659]? En meşhur romanların maruf-ı cihan[660] sevdagerlerine[661] gelince… *La Dame aux Camélias*'nın[662], *Adolphe*[663] hikâyesindeki bedbaht Ellénore'un, ruhları ağlatan Werther'in[664] ve daha daha beşerin yarattığı yüzlerce layemut[665] tiplerin nasibe-i sevdalarında[666] imrenip de teselli bulacak bir şey göremedim. Hep bunlar aşkın fecaatinden[667], meraretinden[668], ızdıraplarından, elemlerinden mülhem olmuş sergüzeştler[669], ağlayarak ve ağlatmak için yazılmış eserlerdir. En son okuduğum Mişel Kordey'in *Yanıklar* isimli romanındaki Mösyö Plerin Rober ile Matmazel Ami Şardon'un muaşakaları beni müteessir etti[670]. Delikanlı evli, iki çocuk babası, sevdiği matmazel ince hastalığın

---

656 berendaz: yok eden
657 mihver: eksen
658 teselliyatkâr: teselli verici
659 bermurat olmak: muradına ermek
660 maruf-ı cihan: dünyaca tanınan
661 sevdager: sevdalı, âşık
662 Türkçede *Kamelyalı Kadın* adıyla yayımlanan Alexandre Dumas eseri
663 Benjamin Constant'ın eseri
664 Johann Wolfgang von Goethe'nin *Die Leiden des jungen Werthers (Genç Werther'in Acıları)* adlı eserindeki başkahraman Werther'den bahsolunuyor.
665 layemut: ölümsüz
666 nasibe-i sevda: aşk nasibi
667 fecaat: acıklı
668 meraret: acılık
669 sergüzeşt: macera
670 müteessir etmek: duygulandırmak

iştibahı[671] altında sanatoryumda buluşuyorlar. Çocukluklarında başlamış bir aşk bu müteverrimler tedavihanesinde[672] birden olanca şiddetiyle parlıyor. Rober bu kızla birleşse ailesini mahvetmiş olacak, onu terk edip kaçsa veremin müthiş pençesinde ölüme mahkûm bırakacak. Kızın tabib-i mütedavisi[673] gizlice oğlana öyle diyor. Bu kızcağızı terk edip gittiğin günü ölümün savletine teslim etmiş olacaksın. Rober arzu etse de şeran ve nizamen zevcesini boşayamaz. Zavallı kız ise bir erkeğe metres olup yaşamak terbiye ve hilkatinde değil. Pek namuslu bir aileye mensup iki masum, iki nezih ruh aşkın bu çıkmaz sokağı içinde öyle bunalıyorlar, öyle ızdıraplar çekiyorlar ki yürek dayanmaz…

— Netice ne oluyor? Aşk her şeye galip geliyor değil mi?

— Hayır Behçet, hayır. Galebe vazife, namus, şefkat ve insaniyette kalıyor. Fakat neler neler çektikten sonra o müellim ayrılışları beni bitirdi…

— Ah Lemiyeciğim, benim masum yavrum… Bu hayalî kahramanlar ancak roman sayfalarında görülebilir. Hayatın hakikat sahalarında keyfiyet hiç de böyle değildir. Acaba bu fedakârlığı uyduran hikâyenüvis[674] bunu harfbeharf[675] nefsine tatbik etmek metanetini gösterebilir mi? Ne gezer? Hayal, hakikatten ziyade insanların hoşlarına gittiği için öyle yazar. Evet, ikimiz de böyle bir çıkmaz sokağın içinde gibiyiz. Lakin Mişel Kordey böyle yazmış diye ben senden vazgeçebilir miyim?

— Ey nasıl olacak beyefendi? Zevceni, çocuğunu ne yapacaksın? İşte gönlünün meyelanını[676] tetkik etmeden[677] erken evlenmenin mahzurları… İşte benim gibi ardını önünü düşünmeden

---

671 iştibah: şüphe
672 müteverrim: verem hastası
673 tabib-i mütedavi: iyileştiren doktor
674 hikâyenüvis: hikâye anlatıcısı
675 harfbeharf: harfi harfine
676 meyelan: meyletme, eğilim
677 tetkik etmek: incelemek

rast geldiği erkeğe tutulmak hiffetinin[678] mücazatı[679]… Söyle, söyle, ne yapacaksın? Karını mı terk edeceksin, benden mi vazgeçeceksin?

— Bizim sergüzeşt-i sevdamız hiçbir suretle *Yanıklar* hikâyesine mikyas[680] olamaz. Çünkü biz asla o vaziyette değiliz.

— Neden?

— Çünkü Lemiyeciğim, her zaman sen benim menkûham[681] olabilirsin.

— Zevcenin üzerine mi? Hiçbir vakitte. Buna ne annem razı olur ne babam ne de vicdanım. Birbirimizi sevmezden evvel düşünülecek çok şeyler varmış. Biz ise kör körüne seviştik.

— Ah, nazlı güzelim… Sevişmek hesapla, ölçü ile, ihtiyar[682] ile olmaz. Bu bir uçuruma kayar gibi bir nevi kazaya benzer. Bir tesadüfün sevkiyle birbirimize cezbolunduk[683]. Görüştük. Aşk daima iradeye galip gelir. Binaenaleyh sevişmemiz o kadar tabii, o kadar zaruri, o kadar gayriiradi[684] oldu ki bunda mesul, mahzur aramak çocukluktur. Aşk oyunu vicdaniyattan[685] hariçtir. Bir his ki vicdan orada hâkim değil, mahkûmdur. Bir ateş ki garamın[686] iki ruhtan sızdırdığı zülalden[687] başka bir ilaçla sönmez, bir şehinşah[688] ki bütün kâinat tabi… Onun kudretine karşı âciz bir Behçet Hilmi ile masum, nazik bir Lemiye Lebip nasıl mukavemet edebilir[689]?

— Sen oradan aşkın bu kahir[690] kudretini tasvir ederken ben burada titriyorum. Ne iyi, ne fena şey ya Rabb'im!

---

678 hiffet: hafiflik
679 mücazat: cezalandırma
680 mikyas: ölçüt
681 menkûha: nikâhlı eş
682 ihtiyar: seçme, tercih etme
683 cezbolunmak: çekilmek
684 gayriiradi: irade dışı
685 vicdaniyat: vicdanla ilgili durumlar
686 garam: büyük aşk
687 zülal: saf su
688 şehinşah: şahlar şahı
689 mukavemet etmek: karşı koymak
690 kahir: kahredici

— Senin, sinemin üzerinde o ilahi ela gözlerinin süzüleceği dakikayı düşündükçe ruhumda ürperen sıtmaları bilsen…

— Sus… Yaramaz çocuk… Ne sana bu kadar açılmak ve ne de senin bu kadar açıldığını işitmek isterim. Bereket versin ki yüz yüze değiliz. Bereket versin ki bu madenî telefon cereyanının uzak iki ucunda bulunuyoruz.

— Ah güzelim! Arada telefon bulunması hem küfredilecek bir felaket hem şükredilecek bir nimettir. Lakin ah Lemiyeciğim, gönüllerimizi girift[691] birbirimize bağlayan nasibimiz, elbette bir gün bu telefonu aradan kaldırarak bizi ağyardan hali[692] bir yerde birleştirecektir.

Bir engel zuhur edinceye[693] kadar telefon başından ayrılmıyorlar, bu mesafeli muhavereleriyle aşk ufkunun inişlerinde, yokuşlarında dolaşıyorlar, kâh sevişiyorlar kâh bozuşuyorlar ve hemen daima alet Behçet Hilmi'nin "ağyardan hali bir yerde buluşup mesut olacakları" cümlesiyle kapanıyordu. Fakat bütün muhaverelerinin hatimesini[694] teşkil eden bu söz ne demekti? Bundan maksat bir hücre-i zifaf[695] mı yoksa visal miydi[696]? Bunun izah ve tefsirinde[697] Lemiye günler, geceler ile yoruluyor, merakını halle medar olacak bir mana bulup çıkaramıyordu. Behçet'e varmak yahut ondan vazgeçmek şıklarının ortasında kalbi ikiye bölünür gibi bir ızdırap duyuyor, bu iki sureti de imkânsız bularak ağlıyor, gözleri dumanlanıyor, ufuk mülahazası kararıyor, nereden geldiğini fark edemediği hatifî[698] bir kuvvet ara sıra ona simsiyah bir uçurumun kenarında dolaştığını

---

691 girift: karmakarışık
692 ağyardan hali: yabancılardan uzakta
693 zuhur etmek: ortaya çıkmak
694 hatime: son söz
695 hücre-i zifaf: gerdek odası
696 visal: kavuşma
697 tefsir: açıklama
698 hatifî: gaipten gelen

ihsas eder[699] gibi oluyor, hakiki, hevlnak[700] bir tehlikenin önünde uğranılan helecana benzer titremeler geçiriyordu.

XII

Tahire Hanım, kızının son zamanlarda telefonla ziyade meşgul olmasından şüphelenir. Lemiye, bu meşgaleye bulunduğu odanın kapısını içeriden kilitleyerek koyuluyor. Bu ihtiyata neden lüzum görüyor? Şüphesiz ev halkından gizlenecek mühim bir sır var. Valide hanım birkaç defa adımlarının sesini boğarak mesdut[701] kapının anahtar deliğine kulağını verip içerisini dinlemek merakına galebe edemez[702], dinler. Kulağı biraz ağır işittiği hâlde kızının büyük heyecanlar içinde kendinden geçerek pek hızlı görüştüğü anlara tesadüf eder. Âdeta ayan beyan duyduğu bazı cümlelerden pirelenir. Hiçbirini hayra yormaz. Lemiye'nin yabancı bir erkekle karşı karşıya sevda dalgaları içinde çalkalandığını anlar. Hele karı koca arasında bile teatisine terbiyenin pek cevaz vermeyeceği bazı dekolte kelimeler, tabirler, teklifsizlik ve serbestliklerden çok müteessir olur. Gecelerle gözlerine uyku girmez. O güne kadar kızına pek müsaadekâr bulunduğunun cezasına uğrar. Bir itaatsizliğe muhatap olmak korkusuyla Lemiye'sini yüzlemeye çekinir. İşi Paşa'ya açsa onun sureta[703] yumuşak görünen çetin ve namus faslında şakaya gelmez bir mutaassıp[704] olduğunu bilir. Söylemek korkulu, söylememek tehlikeli ve hâlbuki aile namusuna açılan bu kanseri bir dakikacık bile tedavi terk etmek katiyen caiz değil… Tahire Hanım ne yapacağını şaşırır kalır. Kadın işte bu azap içinde kıvranırken zevci Paşa onu bir gün gözlerinin aklarına kadar çehresini kan bürümüş bir hiddetle odasına çağırır. Hanım ayakta, Paşa bir koltukluda bir müddet bilatekellüm[705] karı koca, derinden

---

699 ihsas etmek: hissettirmek
700 hevlnak: korkunç
701 mesdut: kapalı
702 galebe etmek: yenmek
703 sureta: görünüşte
704 mutaassıp: tutucu
705 bilatekellüm: konuşmaksızın

derine, manasında büyük bir dehşet gizlenen bir nazarla bakışırlar. Paşa bu sakit[706] ifhamıyla[707] kadını titretir. Nihayet ağzından şu kısa emir çıkar:

— Oda kapısını kilitleyiniz.

Hanım itaat eder. Hususiyetlerini ihlal edecek bir üçüncü şahsın odaya girebilmesinin meninden[708] sonra Paşa ropdöşambırının[709] cebinden elinin ihtilacıyla[710] titreyen bir kâğıt çıkarır:

— Hanım, vakit ne kadar terakki etse[711], ahlak ne kadar değişse, anane ne kadar hürmet edilmez olsa dünyada erbab-ı haysiyet[712] nazarında tebdili[713] kabul etmeyen bir şey vardır… Buna "namus" derler. Hiçbir dinde, hiçbir kavim düsturunda[714] bunun iki manası yoktur. Bir adam ya namusludur ya değildir. Bu mübarek kelimenin kesri[715] olmaz. Onun kadr ü kıymet ve manasını bilenler onun için yaşarlar, ancak onun şerefiyle yaşarlar. Bu şereften mahrum kaldıkları günü indallah[716] ve indennas[717] onların hayat-ı manevileri ölür. Bu zayiden[718] sonra hayat-ı maddiyeye katlanmak kendilerini bilenler için tahammül olunamaz bir azaptır. Hanım, biliyor musun, kızımızın yüzünden biz bugün böyle bir darbenin tehdidi altındayız. Evvela bunda Lemiye'den evvel ikimizin de birer mesuliyet hissemiz var. Ben maişet-i umumiyenin[719] kesbettiği müşkülat[720] hasebiyle

---

706 sakit: sessiz
707 ifham: anlatma
708 men: engelleme
709 ropdöşambır: pijama üstüne giyilen üstlük
710 ihtilaç: titreme, seğirme
711 terakki etmek: ilerlemek
712 erbab-ı haysiyet: haysiyet sahibi kimseler
713 tebdil: değişme
714 düstur: kanun, kaide
715 kesir: bölüm, parça
716 indallah: Allah katında
717 indennas: insanlar arasında
718 zayi: kayıp
719 maişet-i umumiye: geçim derdi
720 müşkülat: zorluklar

bu geçkin yaşımın tahammülü fevkinde[721] meşguliyetlere boğulmuş bir adamım. Kızımıza zamana göre lazım gelen tahsili verdikten sonra onu senin idarene terk ettim. İşte bunda pek büyük kabahat işlemişim. Onun talim ve tedrisinde hiç taassup göstermedim. Lisan öğrettim. Tahsilleri moda olanlar ile faydalarına kail olduğum[722] şeyleri okuttum. Fakat bugün ne makûs[723] bir netice karşısında bulunuyorum… Kızımız gördüklerini ne kadar yanlış anlamış. Yahut biz, tahsil şeklinde ona ne büyük bir fenalıkta bulunmuşuz. Tahsil sayesinde Lemiye kadınlığın içtimai[724] mevkiini[725], şerefini, vazifesini, haysiyetini öğrendi, vakarını[726] takındı sanıyordum. Hayır. Biz ona kitabeti[727] birtakım adi heriflere muhill-i iffet[728] nameler yazması için öğretmişiz. Eve telefonu, bazı çapkınlarla âşıkane muhaverelerde bulunması için almışız. Hanım, kızın ne yazıyor? Ne okuyor? Telefon başına geçip saatlerce kimlerle konuşuyor? Aklına estiği vakit alelacayip bir kıyafetle tek başına sokağa fırlayıp da nerelere gidiyor? Hangi insanlarla görüşüyor? Bunlardan hiç haberin yok mu? Nasıl annesin? Bu yaştan sonra analık vazifesini öğrenmeye muhtaç bulunan bir kadına ben bu namı nasıl verebilirim? Söyle, bir şeyden haberin yok mu?

— Yeminle söyleyeyim ki yok…

— Haberin olsa da bana bir şey açmazsın. Senin en büyük günahın işte budur. Kızının kabahatlerini, hafifliklerini, densizliklerini, hoppalıklarını, maskaralıklarını, uygunsuzluklarını bana karşı daima örter, bastırır, kapatırsın. O senin gibi bir hami[729] bulduktan sonra azdıkça azmış, artık işte bugün rezaletin kızılca

---

721 fevkinde: üzerinde
722 kail olmak: kabul etmek
723 makûs: kötü
724 içtimai: toplumsal
725 mevki: konum
726 vakar: ağırbaşlılık
727 kitabet: okuma yazma
728 muhill-i iffet: namusu ihlal eden
729 hami: koruyucu

dumanı bacadan taşmış. Keyfiyet el âleme bir parmak bal olmuş. Şimdi saklayabilirsen sakla bakalım…

— Paşa'm emin olunuz bir şey bilmiyorum ki saklayayım… Kızımıza ait böyle mühim bir meselede yalan kabul etmem. Lemiye bugünlerde telefonla ziyade meşgul. İşte yalnız farkına varabildiğim şey bu. Fakat kiminle konuşuyor, ne konuşuyor, bilmiyorum…

— Kulağını kapıya verip de bir iki cümlecik olsun seçmeye uğraşmadın mı?

— Uğraştım.

— Ne duydun?

— Aşk ve alakayı andırır bazı ateşli sözler.

— Demek macerayı bana mektupla ihbar eden adam sözlerinde tamamıyla haklı. Beynim karıncalanıyor hanım.

— Öyle dedikoducu mektuplara lüzumundan fazla ehemmiyet verip de yok yere kederlenmeyiniz.

— Yok yere mi? Bu nasıl söz? Namus ve haysiyete bundan büyük bir darbe olur mu?

— Paşa'm bu zamanda evlat sahibi olmak başka türlü bir şey.

— Ne demek istiyorsun?

— Şimdiki zamanın analığı babalığı, eski zamanınkine benzemiyor. Her şey değişti. Biz de biraz zihniyetlerimizi, naçar[730], vakte uydurmalıyız.

— Ha bakayım, göreyim seni! B ana asri[731] terbiye vermeye kalkış!

— Estağfurullah Paşa'm… Ayıplayanın başına gelsin. Bizim kız, âlemin kızlarının yaptığı şeylerden başka türlü bir şey yapmıyor ki… Hepsi o bilmem nenin soyu… Tekmil[732] anaların babaların hâlleri de tabii ki bizimkine benziyor. Şu zamanda kızları oğulları

[730] naçar: çaresiz
[731] asri: çağdaş
[732] tekmil: bütün

olup da bizi ayıplayacaklar karşıma çıksınlar… Ahmet'i de o, Mehmet'i de o, Cemile'si de o, Adile'si de o, Ayşe'si de, Emine'si de… Paşa kızı da, efendi kızı da, ulema kızı da, daha üst tabakası da, en bâlâsı[733] da…

— Hey gidi kadınlık, kendi kızını mazur göstermek için bütün âleminkileri kötüle bakalım!

— Haşa… Kimsenin kızını kötülemiyorum. Şimdiki yumruk kafalı, sivri ökçeli kızlar görücüye çıkmayı, nefislerine karşı büyük bir hakaret sayıyorlar. "Bu köhne âdet kalktı. Biz varacağımız erkeği kendimiz bulacağız, görüşeceğiz. Birbirimizden hoşlanırsak sözü de kendimiz keseceğiz. Varacak biz, alacak onlar. Anamıza, babamıza taalluk eder[734] bunda ne iş var?" diyorlar. Besbelli bizim Lemiye de böyle bir iş pişirmekle meşgul olmalı. Şimdi koca intihabı[735] ve parklarda onunla birleşip tanışmak, sözleşmek, mektuplaşmak ve hatta kol kola piyasa etmek ayıp sayılmadığı için, onun bu hareketlerinden bizim bu derece arlanacağımızı, kızımızın tahmin edemediğine hüküm veriyorum.

— Yetişir hanım… Benim tahammülüm ile bu kadar oynama! Biz birbirimizi sokakta mı bulduk? Sözümüzü kendimiz mi kestik? Mahaza[736] otuz senedir gül gibi geçiniyoruz… Sokakta koca bulunmaz, oynaş bulunur. Şimdikiler nerede ise nikâhlarını da sokakta -söyletme beni- ya hali[737] viranede kendileri kıyacaklar!..

— Ah Paşacığım ah! Size nikâh kıyıldığı zaman vardığım adam ak mıdır kara mıdır soramadım. Yüzünüzü koltukta gördüm. Hicabımdan[738] pek dikkatli de bakamadım. Anamın, babamın emirleri altından çıktım, kocamın itaatine girdim. İnsan, evladı doğuruyor fakat çok esef edilecek şey, huyunu da beraber doğuramıyor… Ah ah! Kabahat kızda değil, zamanede…

---

733 bâlâ: yüce
734 taalluk etmek: ilgilendirmek
735 intihap: seçme
736 mahaza: bununla birlikte
737 hali: boş
738 hicap: utanç

Mekteplere gitti, iyi şeylerle beraber fenalıklar da öğrendi. Arlı arsız, iffetli iffetsiz kızlar ile konuştu. Terbiye zıvanasını değiştirdi. Şimdi erkek evlatla kız evladın farkı yok ki… Hepsi mektepte, kâtiplikte, esnaflıkta… Hepsi sokakta, pazarda… Hepsi parkta, seyirde, sinemada, tiyatroda, konferansta… Hepsi erkek kadın bir arada, heyecana gelip şakır şakır el çırpıyorlar… Canım ne oluyor, ben anlamıyorum ki… A, düzcesi oğlanlar kızlara, kızlar oğlanlara bakıp bakıp hâlleniyorlar… Böyle zamanda ben kızımızı bohçaya sarıp da sandığa kilitleyemem ya…

— Bundan sonra kilitleyeceksin!

— A, mümkün mü? Bu zamanda Sultan Ahmet devri âdetlerini iade kabil[739] mi?

— Kabildir.

— Nasıl olur Paşa?

— Kızın ben öz babasıyım. Muhafaza-i iffet ve namus[740] için lüzum gördüğüm şedit[741], hafif her türlü tedbir ittihazına[742] salahiyettarım[743]. Kızın kabahatleri pek büyük… Mücazat-ı terhibiyesi[744] de ona göre olacak. Bu dalaletin önünü almak için her şeyi yapacağım… Ben tırabzan babası[745] değilim!.. Bak, dinle… Sen de benimle beraber ona göre hareket et. Lemiye bizden bulduğu yüzü, müsaadeyi son derece suistimal ederek terbiyeli terbiyesiz birkaç delikanlı ile al sevda ver sevda rezaleti ayyuka çıkarmış. Nihayet Behçet Hilmi isminde müteehhil bir genç ile muaşakaya başlamış. Bizim muvafakatimizle onunla izdivacı mümkün olamayacağından meşru, gayrimeşru her ne suretle olursa olsun herifle birleşmek

---

739 kabil: mümkün

740 muhafaza-i iffet ve namus: ırz ve namusu koruma

741 şedit: şiddetli

742 ittihaz: alma

743 salahiyettar: yetkili

744 mücazat-ı terhibiye: medeni haklardan mahrumiyet gibi ağır cezalar

745 tırabzan babası: babalık görevini yapamayan, vasıfsız baba

için hane-i pederden[746] firara[747] karar vermiş. Şimdi aralarında bu mutasavver[748] firar planlarını tertiple meşgul oluyorlarmış. Ve daha ve daha neler… Cümlesini bertafsil[749] anlatmaya sinirlerim dayanmıyor!..

Tahire Hanım iki avucuyla yüzünü örtüp büyük bir tehaşi[750] ve istiaze[751] tavrı alarak:

— Sen sakla Yaradan'ım! Neler olmuş, neler oluyormuş da benim hiçbir şeycikten haberim yok!

— Olan olmuş fakat bundan sonra olacakların her ne türlü zahmetlere, şiddetlere tevakkuf ederse[752] etsin önünü almalıyız. Kız katiyen sokağa çıkmayacak, postaya mektup göndermeyecek, telefonla konuşmayacak. Akranından her ne kadar teklifsiz ve hüsnühâli[753] şüpheden berî[754] olursa olsun hiçbir kadınla velev senin muvacehende[755] olsa da görüştürülmeyecek. Anladın mı? İşbu evamirin[756] harfiyen icra ve tatbikine zevcem Tahire Hanım memurdur. Nasıl, bu tembihatımı noktası noktasına ifaya[757] kendinde liyakat[758] görüyor musun?

Hanım iki yanına sallana sallana telehhüfler[759] içinde:

— Hayır Paşa'm, hayır! Bu vazifeyi böyle yeminle ben değil, en mukaddem[760] bir polis memuru bile yapamaz. Bugüne kadar son

---

746 hane-i peder: baba evi
747 firar: kaçma
748 mutasavver: tasarlanan, niyet edilen
749 bertafsil: ayrıntısıyla
750 tehaşi: korkma, çekinme
751 istiaze: Allah'a sığınma
752 tevakkuf etmek: bağlı olmak
753 hüsnühâl: iyi hâl
754 berî: uzak
755 muvacehe: ön, huzur
756 evamir: emirler
757 ifa: yerine getirme
758 liyakat: uygunluk
759 telehhüf: ağlayıp sızlanma
760 mukaddem: üstün, önde gelen

derece serbest alışmış bir kızı bu sıkılığa koyunca isyan eder. Beni dinlemez. O afacanı böyle zapt altına alabilmek birtakım vasıtalara, tedbirlere lüzum gösterir sanırım.

— Aferin hanım, kırk yılda doğru bir söz söyledin… Sen "zapt ederim" demiş olsaydın bile ben inanmayacaktım.

Tahire Hanım, yanaklarının üzerine sıralanan gözyaşlarıyla:

— Fakat Paşacığım, pek şiddetli davranılmadan da onu yola getirmek kabil olmaz mı? Çocukluğuna, cahilliğine merhamet ediniz. Böyle kızları uslandırmak için tedavihaneler açılmadı ki… Keyifsiz değil ki hastaneye gönderelim… Deli değil ki darüşşifaya[761] yollayalım… Ne yapacağız, nasıl zapt edeceğiz? Nereye kapayacağız Allah'ım? Durup dururken başımıza gelen felakete bakınız…

— Dinsizin hakkından imansız gelir. Ne yapılacağını ben biliyorum. Haydi sen işine git…

— Ah efendiciğim, iki gözüm Paşacığım… Lemiye sinirlidir, içlidir, pek sıkıntılıdır. Her şeyi ile darıdünyada[762] bir evladımız olduğunu da düşününüz. Hiddetle, şiddetle, tamir kabul etmez bir hatada bulunursak sonra kıyamete kadar yanarız, ah deriz.

— Hanım, atalardan kalma bir darbımesel[763] vardır: Ölürse yer beğensin, kalırsa el beğensin.

XIII

Paşa'nın eski emeklilerinden bir uşağı vardı: Kürt Haso. Elli ile altmış arasında fakat pek çok yirmi yaşındakilerin bir sıkımda canlarını çıkaracak kuvvette, ayımsı bir şey… Haso, örfünün bütün saffet, istikamet ve sadakatiyle mütehallikti[764]. Paşa'nın "kal" dediği yerde kalır, "öl" dediği yerde ölürdü. Birkaç zamandır

[761] darüşşifa: akıl hastanesi
[762] darıdünya: dünya, yeryüzü
[763] darbımesel: atasözü
[764] mütehallik: huy edinmiş

eski efendisinin hizmetinden ayrılmış, ufak tefek mültezimlikler[765] ile geçiniyordu. Lüzumu oldukça Paşa onu çağırtır, iş buyururdu. Haso'yu yine celbetti. Meseleyi anlattı. Kürt'ün nazarında hayat namus demekti. Hele ırz bahsindeki müthiş taassubu hiç şaka götürmezdi. Paşa'nın meyus ağzından Lemiye'nin dalaleti macerasını dinlediği vakit gözlerinden tehevvür[766] yaşları akarak:

— Gebertmeli kâfireyi! Kız evlat, babaların başlarına beladır. Allah onun canını alsın, seni bu ardan, namusunu şeytandan kurtarsın Paşa… dedi.

— Bu kızı bir odaya kapayacağım. Seni kapısının önüne bekçi koyacağım. Benim emrim olmadıkça içeriye kuş uçurtmayacaksın. Tabii ihtiyacından başka kendini bir yere çıkartmayacaksın.

Haso kendine böyle mühim bir vazifenin tevdiinden[767] dolayı müftehirane[768] koltuklarını kabartıp kaşlarını çatarak:

— Merak etme Paşa'm… Ben ölürem, o geberir, daha bir yere çıkamaz…

Lemiye'yi en üst katta, bahçe üzerinde bir odaya kapadılar. Kapısı önüne Kürt'ü nöbetçi diktiler. Kızcağız, baba evinde akıl ve hayaline gelmeyen bir mahbese[769] tıkıldı. O naz ve naim[770] içindeki küçük hanımlık hürriyet ve saadetinden birdenbire cahil ve inatçı Kürt'ün hiç aman tanımayan kör istibdadı[771] altına girdi.

En melun[772] canileri bile hükümden evvel isticvap ederler[773], dinlerler. Lebip Paşa nereden geldiği malum olmayan, kızının

[765] mültezimlik: vergi toplama memurluğu
[766] tehevvür: öfke
[767] tevdi: verilme
[768] müftehirane: iftihar ederek
[769] mahbes: hapishane
[770] naim: nimet içinde yaşayan
[771] istibdat: despotluk
[772] melun: lanetli
[773] isticvap etmek: sorgulamak

aleyhindeki ithamnameye[774] harfi harfine itimat etti[775]. Lemiye'yi huzuruna çağırıp ona bir kelime sormadı. Kızıyla muvaceheye[776] kendinde tahammül göremiyordu. Kendi nazarında birçok karineler[777] üzerine hakikat sabit olduktan sonra kızını isticvaptan ne fayda memuldü[778]? Lemiye kabahatini ya itiraf edecekti ya inkâr… Kendinin baba kalbinde bu itiraf da yara üzerine yara açacaktı, inkâr da… Cürmün[779] kendi telakkisince[780] olan mahiyeti[781] hiç değişmeyecekti. Hakikat bütün acılığı ve yürek yakan şiddetiyle yine hakikat kalacaktı.

Uğradığı bu nikbetin[782] esasını, babasının nazarından sukutunun[783] sebebini, imzasız mektubu Tahire Hanım bir aralık bularak kızına bir parça anlatabilmişti. O sıralarda yine Lemiye ile kat-ı alaka etmesi[784] ve aksi takdirinde bir tercim[785] kurşunuyla beyni patlatılacağı hakkında Behçet Hilmi bir tehdit mektubu almış ve bundan da istihfafkârane[786] maşukasına bahsetmişti. Bu düşmanlıkları yapan hangi hain, gizli eldi? Lemiye mahpusiyetinin[787] ilk ağır ve meyus saatlerinde bu meçhulü keşfe uğraştı ve çok düşünmeden müşkülü halletti. Bu deni[788] ve hafi[789] düşman, Kasım Necati'den başka kim olabilirdi? Hüviyetini imzasız mektuplar arkasında saklayan bu alçak hasım, daha ilk

774 ithamname: iddianame
775 itimat etmek: güvenmek
776 muvacehe: yüz yüze gelme, yüzleşme
777 karine: ipucu
778 memul: umulan
779 cürüm: suç
780 telakkisince: düşüncesine göre
781 mahiyet: nitelik
782 nikbet: talihsizlik
783 sukut: düşme
784 kat-ı alaka etmek: ilişkiyi kesmek
785 tercim: taşlayarak öldürme
786 istihfafkârane: alaycı bir şekilde, alaya alırcasına
787 mahpusiyet: hapsedilme
788 deni: aşağılık
789 hafi: gizli

hücum adımında Lemiye'yi babasının hışım ve gazabına uğratarak saadet-i ailelerini[790] ta esasından sarsmaya kolayca muvaffak olmuştu. Bundan sonraki hamleler kim bilir daha ne kadar şiddetli ve mühinane[791] olacaktı. Fakat ne olursa olsun babasının kendini bu suretle hapsetmesine ne hakkı vardı? Lemiye deli değil ve hiçbir suretle cani de değildi. Kimsenin boğazına sarılmamıştı. Mecnun ve hatta cani bile olsa hakkında bu kadar şiddetle muamele reva mıydı? Mahakim[792] dururken bir baba evladı aleyhinde hapis ve daha ağır cezalar ile icra-yı adalete[793] mezun[794] mudur? Uzun uzun böyle düşündükten sonra firar ihtimalini muhal kılan bir irtifadaki[795] pencereden etrafına baktı. Babasına yumruklarını sıkarak:

— Bunak! dedi, Sen böyle odaya insan hapsetmeyi, üzerine kapıyı taşla ördürmeyi vahşilerin tarihinde okumuş olmalısın!.. Bu güzel hatıra sana oradan mülhem oluyor[796]. Fakat senin kafan hâlâ o eski kafa ise de son nesil eski nesil değildir. İşte bunu düşünemiyorsun. Kapıma bekçi koyduğun ahmak Kürt'ün gözcülüğüne tefevvuk edecek[797] bende bir zekâ bulunduğunu bilmiyorsun. Her ne kadar hariçle benim her bir münasebetimi kessen, ben bu dört duvar arasında birkaç günden fazla oturmam… Görürsün…

İki gün sonra validesini çağırttı. Kadının bütün rikkat[798] ve şefkatini tahrik için nemli gözleriyle pek hazin bir tavr-ı mazlumane[799] alarak:

— Yalnız romanlarda ve gazetelerin adli kısımlarında okuduğum mahpus hayatının ağır bir ceza olduğunu bilirdim.

---

790 saadet-i aile: aile saadeti
791 mühinane: alçakça
792 mahakim: mahkemeler
793 icra-yı adalet: adaleti uygulama
794 mezun: yetkili
795 irtifa: yükseklik
796 mülhem olmak: ilham olmak
797 tefevvuk etmek: üstün gelmek
798 rikkat: incelik
799 tavr-ı mazlumane: haksızlığa uğramışlık tavrı

Fakat onun masum kalpleri bu kadar cehennemî bir elemle ezip eriteceğini bilmezdim. Izdırabımı tarif için "sıkılıyorum, ölüyorum" demek kâfi değildir…

Anası gözyaşlarını tutamayarak:

— Ne oluyorsun kızım?

— Geceleri uyku değil, birkaç saat bir ejderhanın ağzına düşer, zehirli dişleriyle çiğnenir gibi korkunç, simsiyah bir kâbusa tutuluyorum. Şeytanlar bana homur homur ne diyorlar biliyor musun?

— Ne diyorlar yavrum?

— "Kendini öldür! Kendini öldür! Kendini öldür!" diyorlar…

— Ah sus! Bayılacağım…

— Ben de onlardan soruyorum, ne ile öldüreyim? Odamda silah yok, zehir yok, ateş yok… Sonra onlar benim bu saffetime[800] gülerek yine homurdanıyorlar: "Ahmak kız, dünyada öldürmek hassasından ari[801] hangi şey vardır? En zararsız şeylerin fazlası mühliktir[802], semm-i kâtildir[803]. Sonra her gün kullandığımız en masum eşya, mesela sırasına göre bir yatak çarşafı, bir pencere perdesi, bir cam parçası, bir soba maşası en müthiş silahların işlerini görebilirler. Bak, bak kaç katlı bir binanın en üstünde oturuyorsun. Kafesi sür. Canını bize emanet et. Kendini aşağıya bırak. Zahmetsizce bir nefeste, biz seni bu dünyadan öbürüne geçiririz…"

Valide hanımın hafif hazin ağlaması birdenbire hüngürtü perdesine çıkarak:

— Ağzından yel alsın!.. Nasıl sözler onlar? Sen esirge Tanrı'm Teala hazretleri… Beni çıldırtacak mısın? Bunlar iyi alamet değil… Sana şeytanlar musallat olmuş… Yatarken oku, etrafına üfle. Hoca getirteyim. Nefes ettirteyim. Kendini öldürmeye kadar

---

800 saffet: saflık

801 ari: uzak

802 mühlik: zararlı

803 semm-i kâtil: öldürücü zehir

yeis getirecek bunda ne var? Baban inatçı, huysuz âdemdir, bilmez misin? İşte sen de ona çekmişsin… İkinizin arasında ne olursa bana oluyor. Pek fena dedikodu karışmış. Öfkesi, kederi son peleseye gelmiş. Erkektir. Paşadır. Babadır. Onuruna dokundu. Hazmedemedi. Düşünmüş, taşınmış. Zihninden işte buna karar vermiş. Seni hapsetti. Yavrum sen böyle kırk yıl mahpus kalacak değilsin ya! Akşama sabaha öfkesi geçer. Kurşuncu Halile Kadın'ı çağırtayım mı? Küçükten beri onun nefesine, kurşununa alışıksın. Hafifliktir kızım…

— Çağırtınız çağırtınız… Kimi isterseniz çağırtınız… Şeytanların iğvaları[804], idlalleriyle[805] can vermezden evvel rahmani bir himmet[806] beni kurtarsın…

Şakağı ladenli[807], gözleri sürmeli, saçları, elleri kınalı, yeşil çanaklı bu Halile Kadın'la Lemiye her zaman eğlenir, onun nefesine kurşununa gülerdi. Fakat bugün kurduğu maksadına onu alet edebileceğini düşünerek istiyordu.

Paşa'nın müsaadesiyle Kurşuncu Halile Kadın çağrıldı. Mahpus kıza kurşun döktü, nefes etti, gitti. Lemiye, nefesin hüsn-i tesiriyle[808] ertesi gece şeytanların, perilerin su-i telkinat[809] ve izaçlarından[810] kurtularak biraz ferahladığını söyledi. Artık iki üç günde bir Halile Kadın celbolunuyordu[811].

Yine bir gün mutat[812] kurşuncu kadın geldi. Hastaya okudu. Odadan çıkıp giderken kendisini Kürt Haso tevkif ederek[813] sordu:

---

804 iğva: baştan çıkarma
805 idlal: saptırma
806 himmet: yardım
807 laden: kadınların yüzlerine sahte ben yapmak için kullandıkları bir tür reçine
808 hüsn-i tesir: iyi etki
809 su-i telkinat: kötü şeyler yapmaya davet
810 izaç: bunaltma
811 celbolunmak: çağrılmak
812 mutat: her zamanki gibi
813 tevkif etmek: durdurmak

— Sen deminden odadan çıhıp gettin. Ben görmeden tekrar içeri ne vakit girdin de ahan şimdi bir daha çıhıp gediyorsun?

Kurşuncu kadın şaşırarak:

— A destur, tu tu! Rüya mı görüyorsun? Sayıklıyor musun? Bekçi baba ben içeri girdim. Nefesimi ettim. Şimdi çıkıp gidiyorum.

— Yoh, sen deminden çıhdın. Hem arhanda çarşafın vardı. Bak, bu defa çarşafın yoh. Nerede çarşafın?

Halile Kadın biraz bozularak:

— Çarşafımı aşağıda bırakmış olmalıyım.

— Yoh, yoh! İlk girişinde çarşafın üzerinde idi. Kurşuncu musun, cin misin, peri misin? Benim gözümün önünde, bana görünmeden içeriye nasıl girip çıhıyorsun?

— A al bundan da on paralık! Haso sen kendini şaşırmışsın. Hem de iyice şaşırmışsın. Gel bir nefes de sana edeyim, aklın başına gelsin. İnsan altı ayda bir defa olsun kendine kurşun döktürmelidir. Başa gelecek kaza bela defolur. Yüreğinin pası açılır. Gamı, gussası[814] dağılır. Sinirlerine kuvvet, gözlerine fer, kesesine bereket, talihine mutluluk gelir. Şeytanları azalır, düşmanları zebun[815] düşer.

Kurşuncu kadın Kürt'ü lakırdıya boğdu. Ona okudu, sıcak nefeslerle üfledi. Parmağını tükürükledi, alnına bir şey yazdı. Çeyrekledi. Ağzını açtırdı, "kefareti budur" diye içine üç defa hafifçe tükürdü, sonra:

— Haydi git, gökyüzüne bak, dedi.

Haso yılana çıyana karşı şerbetliydi. Şimdi de biraz ballandı. Kürt ne aradığını bilmeden göğe bakarken karı alt kata indi. Bir çarşaf buldu, evden sıvıştı.

Kurşuncunun nefesiyle açılmaya bedel dar zihni bütün bütün tıkanan Kürt, alnındaki salyalı yazının hâlâ serinliğini hissederek

[814] gussa: keder
[815] zebun: zayıf

gitti, mahpus Lemiye'nin kapalı kapısı önüne oturdu. Yine aşk ve ikdam[816] ile gardiyanlık vazifesine koyuldu.

Akşam oldu. Hizmetçi kadın bermutat[817] Lemiye'nin yemeğini getirdi. Elinde tepsi ile odaya girdi. İçerisini boş buldu. Şaşırdı. Tepsiyi masanın üzerine bırakıp dışarı çıkarak Kürt'ten sordu:

— Küçük hanım nereye çıktı?

— Heç. Küçük hanım nereye çıhar? İçeridedir.

— Gel bul. Bakayım nerede?

Haso kendine şaka yapıldığını imaen[818] yayık bir tebessümle afallayarak başını oda kapısından içeri uzatır. Her tarafa birer parça göz gezdirir. Mahpus kızdan eser göremeyince tebessümünü garip bir işmizaz[819] genişleterek:

— Bize şaha etmek için bir yere gizlenmiş olmalı.

— Nereye gizlenir? Bu odada saklambaç oynayacak yer var mı? Haydi ara da bul!

Kürt, yükün içini, karyolanın altını, kapı arkasını, perdelerin aralarına varıncaya kadar her ciheti[820] aradı. Küçük hanımı koydunsa bul! İşteki ciddiyette şaka sıkışacak bir nokta-i mahal[821] olmadığını anlayınca bu muammanın[822] tefsirini hizmetçi kadının yüzünde arar gibi acıkla bir istizahla[823] gözlerini ona diker.

Hizmetçi:

— Alık alık bana ne bakıyorsun? Pir ol bekçi baba! Kuşu kafesinden nereye kaçırdın? Şimdi babasına ne cevap vereceksin?

Bu sualin dehşeti önünde Haso'nun çehresi kösele gibi solar, buruşur. Hep kanı kalbine kaçar. Saçları, kaşları, bıyıkları diken

---

816 ikdam: gayret
817 bermutat: alışıldığı gibi
818 imaen: ima ederek
819 işmizaz: buruşturma
820 cihet: yön
821 nokta-i mahal: yer
822 muamma: bulmaca
823 istizahla: açıklama istercesine

diken kabarır. Herifcağız kirpileşir. Kızın bu inanılmaz firar haberi derhâl eve, dakikada mahalleye yayılır.

Paşa'ya fenalıklar gelir. Fakat metanetsiz[824] ve kızına karşı mağlup görünmemek için dişini sıkar, tesirini belli etmemeye uğraşır.

Haso'yu defaatle[825] birbiri üzerine isticvap ederler[826]. Zavallı adam, bu işe herkesten fazla kendi aklı ermediğini, bu gaybubete[827] kurşuncu kadın marifetiyle şeytan parmağı karışmış olacağını çünkü Halile Hanım'ın çarşafıyla bir defa odadan çıktıktan sonra kendine görünmeden her nasılsa içeri girip çarşafsız olarak ikinci defa yine dışarıya çıktığını söyler. Bu üfürükçü[828] kadında istediği zaman gözlere görünmemek "huddam"ı[829] bulunduğunu anlatır.

Bu peri oyununa benzeyen sıvışmanın aslını tahkik[830] için Kurşuncu Halile'yi sıkıştırırlar. Kadın evvela hık mık der, seksen dereden su getirir, mesuliyeti tamamıyla iyi saatte olsunların üzerine yükletmek ister. Paşa'nın Mekteb-i Fünun-ı Harbiyede[831] yıllar geçirmiş kafası lo lo lo yutmaz. Halile Molla'yı tahkiren ve tehdiden bir parça söyletmeye muvaffak olur. Kurşuncu şöyle anlatır:

— Odaya mangal getirdik. Kurşun tavamı ateşe gömdüm. Kerimenizi[832] arkaüstü yatırdım. Üzerine yorganı çektim. Evvela kurşunu başında patlattım. Kepçeyi yeşil çanağın içine boşaltınca, Allah sizi inandırsın, gümm diye tüfek gibi patladı. Külçeyi sudan çıkardım. Ne şekil almış görseniz… Nice bin kargı, nice bin ok, nice bin iğne… Kırk yıllık kurşuncuyum, daha hiç böylesini görmedim.

---

824 metanetsiz: dayanıksız
825 defaatle: birçok kez
826 isticvap ederler: sorgularlar
827 gaybubet: görünürde bulunmama
828 üfürükçü: para veya hediye karşılığında kendine başvuran insanlara ilaçlar yapıp muskalar yazan düzenbaz kimse
829 huddam: hizmet eden cinler
830 tahkik: araştırma
831 mekteb-i fünun-ı harbiye: harp okulu
832 kerime: kız evlat

Malum ya, külçe kızınızın kafasının içini, beyninin hâlini gösteriyor. O kafa değil, çıfıt çarşısı[833]… Paşa'm içinde ne yok? Sevda iğneleri fıkır fıkır kaynıyor. Kızınıza büyü yapmışlar. Zavallıcığın aklı fikri, hiç kendine yâr değil. Bir kalıp sabuna yedi yüz yetmiş yedi iğne saplamışlar, bir battal kuyuya atmışlar. Sonra efendicağızıma, ikinci tavayı, karnının üstünde, tamam göbek hizasında yüreğine doğru patlattım. Öyle bir fışladı ki aklım gitti. Külçeye baktım, neler de neler… Karnında, kalbinde gördüğüm hepsini söylemeye izinli değilim. Siz arif, zarif bir Paşa'sınız. Artık anlayınız. Üçüncüsünü ayaklarının üzerinde döktüm. Hep o gümleyiş… Külçeyi muayene ettiğim zaman Lemiye Hanım'ın akşama sabaha hemen uzun, gizli ve tehlikeli bir yola çıkmak üzere olduğunu gördüm. Sonra suyundan odanın dört köşesine serptim. Kızınızın yüzüne, ellerine sürdüm. Tepsideki ekmekleri ıslattım. Kara saplı bıçakla doğradım. Okudum. Ekmekleri köpeklere vermeleri için tepsiyi dışarıya uzattım. Ah Paşa'm, dünya değişti… Kurşunun nezrini[834] yerine getirmek için ekmekleri yedirecek sokaklarda bir tek köpek yok… Şimdi arayınız bakalım bu hayvancağızlardan, hiçbir mahallede ilaç için bir tane bulabilir misiniz? Bütün eski şeylerin uğurları, hassaları[835] bozuldu. Kürsü şeyhleri o zaman söyledilerdi. "Bir köpeğin yerine on adam ölecek!" dedilerdi. On değil, belki yüz tane öldü. İstanbul'un beti bereketi, rahatı, saadeti köpeklerle beraber gitti. Zavallıcıkları bir adaya sürdüler. Neden bilmem, bizde âdet öyledir. İnsan olsun hayvan olsun hep adalara gönderirler… Hep bu fesatların başı bir adalı Rum'dan koptu. Başımıza gelen şeylerden ibret almalıyız. Nereden nereye ne oluyor, iş nenin nesidir? Kavuğu önüne koyup da düşünen yok. Sarıklısı, kâtibi, askeri hep aylık çıkmadı diye hant hant ötüyorlar. İnsaf kalmadı. Saygı kalmadı. A aylıksızların canları yok mu? Vallah bir yerden on para gelirim yoktur. Sana okuyacağım, dört yalan söyleyeceğim de işte öyle

[833] çıfıt çarşısı: türlü şeylerin karmakarışık bir durumda bulunduğu yer
[834] nezrini: adağını
[835] hassa: bir şeye mahsus olan hâl

geçineceğim. A sizden canımı saklamam! Rabb'imin bildiğini kuldan neye gizleyeyim?

Paşa bu martavalları dinlemekten bıkarak:

— Halile Hanım, kız bu odadan nasıl kayboldu? Ben senden onu soruyorum.

— Gözümün nuru efendim, işte ben de size onu anlatacağım. Laf oraya gelince iyi saatte olsunlar, beni sıkıyorlar. İşte onun için sözü böyle kırk dereden dolaştırıp getiriyorum. İnanınız vallah Paşa hazretleri, ben el âleme okur, üfler, yellerini, sızılarını uyuştururum. Bu sefer kızın bana nefes etti, kendimden geçirdi. Ne hâle uğradığımı bilemiyorum. Kurşun döktüğüm mangalda bir kahve pişirdi. Elime verdi. Fincanı bitirdim. Ben de inna lillah ve inna ileyhi raciun, ölü gibi kendimden geçmişim. A ne füsun[836] okudu, bilmiyorum. Zamane kızı o, benden çok usta… Bir de gözümü açıp baktım ki benim çarşafımı tutunmuş. Sırra kadem basmış. Besbelli benim taklidimi yaparak Kürt'ün önünden biraz kambur gibi yürümüş, geçmiş. Alık herif, tanıyamamış…

Kurşuncu kadın hiç düşünmeden taşınmadan, kendi belagatine[837] mahsus bir insicamla[838] harıl harıl bu mavalı okudu. Paşa ister istemez buna kanaat getirmeye mecbur kaldı. İki üç gün sonra Halile Kadın'ın Lemiye Hanım'dan iki beşibirarada alarak suni uykuya yatmış olduğu rivayeti çıktı. Ne dense bu, söz götürür bir vaka idi. Kurşuncu minareyi çaldı, kılıfını giydirdi. Kendine ziyade menfaat gelen tarafa efsununu üfledi.

XIV

Uçan kuş hangi dala tünedi? Hangi yuvaya sığındı? Bir iki hafta geçti. Hiçbir haber alınamadı. Lemiye'nin yalnız babasına hitaben kurşun kalemiyle yazılmış bir mektubu bulundu.

---

836 füsun: büyü

837 belagat: etkili ve güzel söz söyleme yeteneği

838 insicam: düzgünlük

Afacan kız, pek asabi bir el ile çizilmiş helecanlı satırlarında diyordu ki:

Paşababa!

Sizin benim üzerimde bir pederlik hakkınız, benim de size karşı bir evlatlık borcum olduğunu biliyorum. Binaenaleyh evvelbeevvel bu hak ile borcu akıl ve adalet terazisinde dikkatle tartmak isterim. Bu terazi teşbihinin[839] *manasız bir terkip*[840] *olduğunu bilirim. Lakin sizinki gibi eski kafaların böyle manasızlıklardan, hiçbir hakikate temas etmeyen kofluklardan hoşlandıkları da malum olmak hasebiyle bir tesir yapabilmek için bu köhne sözü kullandım. Bu "akıl" ve "adalet" tabirlerinden maksadım, hani ya hâlâ sizin makam-ı meriyette*[841] *tutmaya uğraştığınız iflas etmiş o mahut*[842] *akıl ve adalet değildir…*

Evvelen şunu sorarım ki ben doğmadan evvel beni dünyaya getirmek lütfunda bulunmanız için size bir istida[843] *takdim etmiş miydim? Hayır, değil mi? Veyahut ki siz bu mebrur*[844] *fiilde pederliğe istihkak*[845] *kesbi*[846] *için bulunmuş olduğunuzu tahattur*[847] *edebiliyor musunuz? Hiç şüphesiz yine hayır… Çünkü bu hakikat, baba olmaya çabalayanların olamamaları ve olmaktan muhterizlerin*[848] *biihtiyar*[849] *harıl harıl olmalarıyla sabittir.*

---

839 teşbih: benzetme
840 terkip: tamlama
841 makam-ı meriyyet: yürürlükte
842 mahut: adı geçen
843 istida: dilekçe
844 mebrur: beğenilen
845 istihkak: hak kazanma
846 kesp: kazanma
847 tahattur: hatırlama
848 muhteriz: çekinen
849 biihtiyar: istemeden

Paşababa, bu bir mücbir[850] *emr-i kaza*[851] *ki nik ü bedinde*[852] *failin katiyen dahli*[853] *yok. Binaenaleyh imalde*[854] *sizin meramınıza tevafuk eder*[855] *bir hisse-i hatifaneniz*[856] *ve mamuliyette*[857] *benim bir arzum bulunmadıktan sonra nasıl oluyor da biz bu hilkat sahnesinde dayin*[858]*, medyun*[859] *oluyoruz?*

Evlattan babaya böyle bir borç farz edilirse siz valideyninize[860] *olan bu deyninizi*[861] *beni dünyaya getirmekle ödediniz. Binaenaleyh benden bir alacağınız yoktur. Ben de çocuk anası olduğum vakit bu vergiyi tediye etmiş*[862] *olacağım. İşte böyle mantıki ve asri*[863] *düşünür isen lazımu'l-ifa*[864] *borçlarımızın daima ileriye olduğunu görürüz, geriye değil. Bu sözlerim pabucubüyüğün hikmetlerine uymazsa ne yapalım? Biraz da böyle düşünmeye alışınız. Hayat böyle icap ettiriyor. Zaman böyle istiyor. Asır bize bu dersi veriyor.*

Paşacığım tabiat sizi kavramış, baba yapmış, beni yakalamış evlat etmiş… Biz ikimiz her türlü arzusuzluklarımıza rağmen baba kız olmuşuz. Bu, bütün dünyayı iradesine ram eden[865] *umumi bir kanun. Bunun hayır ve şerrinde ne sizin zerre kadar dahliniz var ne benim… Böyle tabiatı hakikat ve ibret gözüyle görüp düşünürsen birbirimizden davaya kalkışmanın manasızlığını anlarız.*

---

850 mücbir: mecbur eden
851 emr-i kaza: kader hükmü
852 nik ü bed: iyi ve kötü
853 dahil: sorumluluk, karışma
854 imal: yapma
855 tevafuk etmek: uymak
856 hisse-i hatifane: gizli pay
857 mamuliyet: yapma
858 dayin: alacaklı
859 medyun: borçlu
860 valideyn: anne baba
861 deyn: borç
862 tediye etmek: ödemek
863 asri: çağdaş
864 lazımu'l-ifa: ödenmesi gereken
865 ram etmek: boyun eğdirmek

Hilkat beni kundakla kucağınıza gönderdiği vakit size bir babalık şefkati verdi. Beni okşayarak, severek büyütmek sizin için büyük bir zevkti. Hayatın bizi aldatan binbir hilesi içinde bir de bu tuzağı vardır. Benim giderek büyüyen küçücük varlığımdan siz babalık lezzet ve sefasını tattınız. Bu saadeti size vermedim mi? Daha ne istiyorsunuz? Bütün hayatımca size kör körüne bir itaat mi? Hayır, bu olamaz! Bakınız, niçin, size onu da izah edeyim:

"Bir evlat, ilanihaye[866] *çocuk kalamaz. Büyür, kendi başına bir fert olur. Kendini kendi his, arzu ve temayüllerine göre idare etmek için silkinip bütün vesayetlerden, her kim olursa olsun aharın*[867] *emir ve istibdadından kurtulmak çarelerini arar. Benim de ferdiyet hislerim had*[868] *nisabını*[869] *bulunca kendi zevk ve irademle yaşamak isterim. Bu, tabiatın bana verdiği bir haktır. Bu hilkî*[870] *salahiyetimi istimalden*[871] *beni mene*[872] *kalkışmak, büyük bir haksızlıktır. Mesela sizin hoşlandığınız bazı şeylerden ben sıkılabilirim. Sizin beğendiğiniz bir şey bana nefretaver*[873] *gelebilir. Bunun için bana buğz*[874] *ve tan etmemelisiniz*[875]*. Bende bu hoşlanmamazlık ve nefreti tevlit eden*[876] *sebepleri aramalısınız. O zaman meselede bana teveccüh eder*[877] *bir mesuliyet olmadığını görürsünüz. Bu pek mühim hakikati iyi muhakeme edemeyip de bütün müddet-i hayatınızca*[878] *zati*[879] *arzularınızı bana kendi arzularım gibi tanımaya uğraşır iseniz birbirimize karşı yalnız baba kız değil, medeni insan*

---

866 ilanihaye: sonsuza kadar
867 ahar: başkaları
868 had: sınır, son
869 nisap: yeter derece, istenilen kıvam
870 hilkî: yaradılıştan gelen
871 istimal: kullanma
872 men: engelleme
873 nefretaver: nefret verici
874 buğzetmek: kin beslemek
875 tan etmek: ayıplamak
876 tevlit etmek: doğurmak
877 teveccüh etmek: yönelmek
878 müddet-i hayat: ömür boyu
879 zati: kişisel

vaziyetinden çıkmış oluruz. Dünyada sizin düşündüğünüz itaat-i mutlaka[880] *üzere yaşar ne kadar baba ve evlat varsa bunların cümleten sahte ve cebrî*[881] *birer vaziyette bulunduklarını biliniz. Zaten bütün geçimsizlikler işte buradan çıkıyor. Hikmet-i hayat ve hilkati*[882] *bilmeli. Baba da evlat da mütekabil*[883] *vezayif*[884] *hududunu tecavüz etmemelidir*[885].

Ben evlendirilecek bir kızım. Bütün ömrümce bana eş olacak erkeği intihap[886] *hakkıma kimse tecavüz etmemelidir, edememelidir. Çünkü gayrimukavim*[887] *çok varlıkları silip süpüren şu hayat fırtınası içinde hangi erkekle en sağlam bir yuva kurabileceğim hissini tabiat bana vermiştir. Bu kalabalık içinde bu müstakbel*[888] *zevcimi*[889] *seçeceğim. Buluşacağız, tanışacağız. Bu hususstaki rehberim kendi gönlüm, kendi meylimdir, onun gönlü, onun meylidir. Ana babanın bu noktadaki vazifeleri kaynaşan iki kalbin iradetini*[890] *tasdikten ibarettir.*

Paşababa, gazabınızın[891] *bütün şiddetine uğramak için ben ne yaptım? Riya, yalan irtikâbına*[892] *tenezzül etmem. İşte tastamam doğruyu söylüyorum. Bir delikanlı beğendim, o da beni sevdi. Görüştük, mektuplaştık, telefonla konuştuk. Şeran*[893] *birbirimizin olmaya karar verdik. Bu, beni bir odaya hapsedip kapıma bir de*

---

880 itaat-i mutlaka: kesin bir itaat
881 cebrî: zoraki
882 hikmet-i hayat ve hilkat: hayatın ve yaradılışın sırrı
883 mütekabil: karşılıklı
884 vezayif: görevler
885 tecavüz etmek: geçmek
886 intihap: seçme
887 gayrimukavim: dayanıksız
888 müstakbel: gelecekteki
889 zevç: koca
890 iradet: arzu
891 gazap: öfke
892 irtikâp: kötü bir iş yapma
893 şeran: kanuni olarak

Kürt bekçi dikmek gibi fart-ı tehevvürü[894] *mucip*[895] *bir hareket midir? Siz, sizi böyle Asyai*[896] *muameleye sevk eden bu çürümüş zihniyetle yaşadıkça daha çok zarar ve ızdıraplara uğrarsınız. Hayat, cereyanlarının aksine yüzülmez. Asri boraların cihet-i vezanını*[897] *tetkik ederek*[898] *zihniyet pusulanızı icab-ı hâle*[899] *uydurmalısınız. Muhit*[900] *kendiyle muntabık kalanlardan*[901] *gayrılarını ezerek geçip temizler. Bu kafa ile hem siz elemler içinde yaşar hem de etrafınızdaki zavallıları tazip*[902] *ve bedbaht edersiniz.*

En ince bir yapracıktan en büyük file kadar bütün mahlukat bir emr-i hafinin[903] *iradatına*[904] *mecluben*[905] *yaşarlar. Hilkiyetimin yüreğimden kopardığı nakabil-i mukavemet*[906] *samimi bir seda, ruhumu sarsan mehip*[907] *bir emir bana "Böyle yap!" dedi, itaat ettim.*

Allah'a ısmarladık Paşababa… Bundan sonra ekmeğiniz ile esir yaşamadansa ekmeksiz, hür ölmeyi tercih ederim. Siz fikirleriniz ile yaşayınız, ben de benimkiler ile…

Hamiş[908]*: Baba yurdundan firar ediyor ama "Bu kızın iradı*[909] *yok. Ne ile yaşayacak?" derseniz… Bizi size mahkûm eden, sizin*

---

894 fart-ı tehevvür: aşırı öfkelenme
895 mucip: gerektiren
896 Asyai: Asya milletlerine özgü
897 cihet-i vezan: esme yönü
898 tetkik etmek: incelemek
899 icab-ı hâl: durum gereği
900 muhit: yaşanılan yer
901 muntabık kalmak: uymak
902 tazip etmek: azap vermek
903 emr-i hafi: gizli emir
904 iradat: iradeler
905 mecluben: boyun eğerek
906 nakabil-i mukavemet: karşı konulması mümkün olmayan
907 mehip: heybetli
908 hamiş: not
909 irat: gelir

elinize bakmaktaki fakrımız[910] *ise bu aczimizin müvellidi*[911] *sizin hodkâmlığınızdır*[912]*. Bundan sonra bizi beslemekten kurtulacaksınız. Çünkü artık kâtiplik, esnaflık, tabiplik, avukatlık, biletçilik, vatmanlık*[913]*, hepsi, hepsi bizim için…*

Kızınız firari Lemiye

Bu mektup, Paşa'ya bir idam ilamı[914] kadar ağır ve feci geldi. Daha dün lalasının elinden tutarak mektebe gidip gelen bir çocuk bugün babasına tabiattan, hilkatten, hayattan ders vermeye kalkıyordu. Bu işitilmedik nazariyeleri[915], bu gün görmedik hikmetleri, bu ekstra ekstra asri felsefeyi zamanın hangi muallimi, hangi müstesna[916] darülfünununda[917] tahsil etmişti? Oh ne iyi! Her kimin içinden nefsani, sakim[918], mayup[919] bir arzu kabarır ise:

— Hafi[920] bir amir-i mücbir[921] bana böyle emretti. Benim vazife-i hayatım[922], bu hilkat sedasının işaret ettiği tarafa koşmaktır çünkü mukavemet kabil değil.

mazeretiyle yakamızı bütün zaaflarımıza, fena temayüllerimize, müşteheyatımıza[923] kaptırmayı âdeta sevap saymak meslek-i hikmeti[924] pek eğlenceli görünüyor. Yakın zamanda bu felsefenin

---

910 fakr: düşkünlük
911 müvellit: meydana getiren
912 hodkâmlık: bencillik
913 vatmanlık: elektrikli tramvay sürücülüğü
914 ilam: bildiri
915 nazariye: teori
916 müstesna: eşsiz
917 darülfünun: üniversite
918 sakim: bozuk
919 mayup: ayıplı
920 hafi: gizli
921 amir-i mücbir: zorlayan, mecbur eden
922 vazife-i hayat: hayatının görevi
923 müşteheyat: arzular
924 meslek-i hikmet: felsefe, anlayış

salikleri[925] çoğalacağına şüphe edilmez. Öyle zevkli bir fatalizm[926] ki Şark'ın[927] nesl-i ahiri[928] bu ibdaıyla[929] âleme karşı övünse sezadır[930].

Lebip Paşa, zihnini kaplayan kesif[931] yeis dumanını dağıtmak için cıgara üzerine cıgara, kahve üzerine kahve içerek düşünüyordu:

Kızının tahsiline imkân derecesinde itina etmişti. Fakat asri programa dumanı bütün bacaların fevkinde[932] tüten böyle yeni hikmetler ithal edilmiş olduğunu bilmiyordu. Acaba yalnız kendi kızı Lemiye mi zamane felsefesinde bir istisnaiyet-i fevkalade[933] ile böyle serefraz[934] yetişmişti yoksa vaktin münevver[935] bint-i Havvaları[936] ilim ve hikmette hep bu çırpıda mı tahsil görmüşlerdi?

Paşa cıgara dumanları arasından hasirane[937] beynini yumruklayarak:

— Kız olsun oğlan olsun, evladını terbiyeye itina et, sonra bu sözlere muhatap ol, hazmedilmez tenkitlere uğra… Benim tahsilimle kızımınkinin arasında otuz senelik bir fark var. Lakin iki zamanı ayıran uçurum ne kadar derin… Hayatı görüş ve zihniyetlerdeki bu ayrılık ne kadar büyük… Allah'ım böyle dörtnala insaniyet nereye gidiyor? Büyükanamın çıkrıkla iplik büktüğünü, büyük teyzemin tezgâh önünde bez dokuduğunu gören gözlerim bugün ne tahammül getirilmez şeylere şahit oluyor… Dün hürmetsiz nazarlara kapalı, bir mabet gibi sık kafesler, ağır perdeler arkasında, erkeğinin getireceğine kanaatle oturan, yalnız evinin işleriyle

925 salik: takipçi
926 fatalizm: kadercilik
927 Şark: Doğu
928 nesl-i ahir: son nesil
929 ibda: icat
930 seza: yakışır
931 kesif: yoğun
932 fevkinde: üzerinde
933 istisnaiyet-i fevkalade: olağanüstü bir istisnalık
934 serefraz: başkaldıran
935 münevver: aydın
936 bint-i Havvalar: Havva kızları
937 hasirane: zarara uğramışçasına

meşgul olan bu namahrem melek, bugün taayyüşünü[938] sokağın mülevves[939] çamurları içinde kirlenerek aramaya çıkarsa Şark'ın anane-i iffetini[940] muhafaza nasıl kabil olur? Kızım geçinmek için biletçilikten, vatmanlıktan bahsediyor… Garp'ın bize bugünkü hediye-i medeniyeti[941] ta topuğundan yüzüne kadar kadının vücudunu açmak oldu. Yarınki temeddünümüzde[942] ayaklarımız, yüzümüz, gözümüz kanaya kanaya bütün ananatımızı[943] yırtıp çiğneyerek hangi mühlik[944] yolların elemlerine alışmaya uğraşarak yürümeye çabalayacağız?

Biri bu asrın gerisinden, öteki tepesinden bakan baba ile kız, işte her biri kendi hesabına böyle düşünüyorlardı. Mazi ile istikbal[945] birbirine bu kadar zıt, dargın ve yüz çevirmişlerdi. Paşa düşündükçe fenalaşıyor, kızının müthiş sözlerinden içtiği zehrin vahamet[946] ve ızdırabı gittikçe artıyordu. Lemiye, tramvay biletçiliği, vatmanlığı ederek geçinemezdi. En sağlam delikanlıları az vakitte yıpratan böyle ağır hizmetleri kadınlara yükletecek kadar henüz memleketimiz çok şükür erkeksiz kalmamıştı. Sokaklardan fışkı, süprüntü toplayan tanzifat[947] ameleleri[948], kıyafetlerinden de anlaşılacağı vechile mine'l-ezel[949] sefalete aşılanmış erkekle kadın arasında bir üçüncü cins teşkil eden zavallılardı. Bir paşa kızı Lemiye yumuşak karyolasından inerek anasının, babasının

[938] taayyüş: geçim
[939] mülevves: pis
[940] anane-i iffet: namus geleneği
[941] hediye-i medeniyet: medeniyet hediyesi
[942] temeddün: medenileşme
[943] ananat: gelenekler
[944] mühlik: öldürücü
[945] istikbal: gelecek
[946] vahamet: tehlike
[947] tanzifat: temizlik
[948] amele: işçi
[949] mine'l-ezel: ezelden beri

aguşlarından[950] sıyrılıp o naz ve naim[951] hayatına veda ile kaldırım üstünde yaşayamazdı.

Ah Lemiye keşke vatman olaydı… Keşke sokak süpürerek yaşaya idi. O, bunlardan bin kat fena, çok sefil bir şey olmaya gitti… Piliç gibi körpe, güzel bir kız, maişetini sokakta aramaya mecbur kalınca evvel hesap hangi sermayesini mevki-i revaca[952] çıkararak geçinebilirdi? Paşa hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Zevcesi Tahire Hanım da elinde bir mendil ile odaya girdi. Kendi yaşlarını zapt edemediği hâlde kocasını teselliye kalkışarak:

— Paşacığım, bu kızın yaptığı çocukluktan başka bir şey değil. Nereye gidecek? Orada burada dolaşıp başını taştan taşa vurduktan sonra süklüm püklüm yine geleceği baba evidir. Üzerindeki beş on lira harçlığından başka bir şey alıp götürmemiş. Böyle zamanda ne ile geçinecek?

— Ah hanım, ne kadar safsın! Yeisten beni öldürmek için mi böyle söylüyorsun? Kızımız üzerindeki beş on lira ile geçinilemeyeceğini bilmeyecek kadar çocuk mudur? O her şeyi mektubunda açıkça yazmış. Onun güvendiği yer var.

— Analık ateşiyle içim yanarak söylüyorum, güvendiği dallar kurusun!

— Lemiye sevdiği herife kaçtı.

— Herif evli, çoluk çocuk sahibi.

— Evli olanların bir de metresleri bulunamaz mı?

— Paşa, kızımızı ezbere bu kadar kötülemeyiniz. Damarlarında sizin kanınız dolaşıyor. Hapsolmak cezası gücüne gitti. Yeisle o mektubu yazarak ne yaptığını ve ne yapacağını bilmeden buradan kaçtı. Yok… Yok… Ölür de o kız metresliği kabul etmez…

---

950 aguş: kucak

951 naim: bolluk içinde yaşayan kimse

952 mevki-i revac: değer verilen durum

— Dediğin gibi olmasını babalığın bütün ateş ve samimiyetiyle Cenab-ı Kibriya'dan[953] temenni ederim… Lakin onun mektubunda bir pedere karşı kullandığı kâfirane, asri lisan tekmil[954] ümitlerimi mahvetti. Lemiye'nin tertemiz bu eve avdeti[955], bir ölünün mezarından dirilip ailesi meyanına[956] dönmesi kadar müstahildir[957]. Cenabıhak böyle bir mucizeyle bizi lutf-ı Rabbaniyesine[958] müstahak görecekse bir diyeceğim yok…

İhtiyar zevç, zevce hatiften manevi bir teselli bekler gibi pek derin birer teessürle[959] kirpiklerine sıralanan matem yaşları arasından birbirine bakıştılar.

XV

Lemiye'nin firarı[960] yalnız anasını, babasını yeislere gark etmedi. Bu gaybubetin[961] matemiyle ezilen, bu felaketin tesiriyle ölüm dirim arasında çalkanan biri daha vardı: Kasım Necati. Zavallı delikanlı bir yerde duramıyor, hiçbir şeyle avunamıyor, Lemiye'nin hizmetçi kız kaçar gibi hemen üstündeki üstünde, başındaki başında koşa koşa gidip Behçet Hilmi'nin kolları arasına sığınmış olduğunu düşündükçe hüzün ve kederinden çıldırıyordu.

Havadis ağızdan ağıza yayıldı. Gazetelere ilan verilmiş gibi etrafa süratle intişar etti[962]. Naşirlerden[963] birincisi Kurşuncu Halile Molla, ikincisi Fındıkçı Seher. Bunların ağızlarından kopup diğer havadis tellallarının dillerine düşünce, bütün İstanbul'da

---

953 Cenab-ı Kibriya: Yüce Allah
954 tekmil: bütün
955 avdet: dönme
956 meyan: ara
957 müstahil: imkânsız
958 lutf-ı Rabbaniye: ilahi lütuf
959 teessür: üzüntü
960 firar: kaçış
961 gaybubet: kayıplık
962 intişar etmek: yayılmak
963 naşir: yayan

çalkanmaya başladı. Gazeteler bile günün bu meraklı sevda havadisinden imalı cümlelerle bahsetmeden duramıyorlardı.

İşitenlerin içinde en ziyade helecanlananlar Nevhayal ile Şaheser oldu. Birbirine:

— Oh, diyorlardı, Oh!.. Kâfir kız, meşhur kadınlar sırasına geçti… Bir hafta içinde bütün İstanbul Lemiye'yi tanıdı. Biz meçhul isimlerimizin kasvetleri altında ezilerek miskin miskin böyle, evlerde oturalım…

Hüsünlerine[964] çarçabuk şöhret temin edememek yeisiyle iki kız dertleşirken Nigâr Hayrettin gelip çatarak:

— Aman Allah akıllar versin!.. Ne deli kızlarsınız! Böyle şöhrete imrenilir mi? Geçenlerde arabada vurulan Nedime Hanım da bütün dillere destan oldu. Cinayetle, fuhuşla iştihar[965] arzu olunur mu? Tanrı alınlarımıza yazdıysa bozsun…

Sonra etekliğinin her bir kıvrımından etrafına havadis saçarak içeriye Fındıkçı Seher giriyor, işitebildiği son cümlelere cevaben:

— Siz güzelliğiniz ile meşhur olmak mı istiyorsunuz? Akşama sabaha nöbet size de gelecek. Hele Nevhayal'inki eli kulağında… O şimdi Galip Nihat'ın üstüne Süha Pertev'i sevmiyor mu? Yangın sine sine, için için alıyor. Birdenbire parlayıverecek… Nevhayal, Lemiye'nin şöhretine neye imreniyor? Onun da Lebip Paşa kızından kalır yeri var mı? Babası onu Süha'ya vermezse o da kaçsın. Baksın o zaman Galip Nihat ne yapacak?.. Üç günde o da âleme bir parmak bal olur…

Bu sözlere karşı Nevhayal sevinmeye benzer, içinden gelen bir raşe[966] ile sinirlenerek:

— Canım, Lemiye kaçtı da o kazalısı, belalısı Kasım Necati ne yapıyor ki yahut ne yapabiliyor ki ben Galip Nihat'tan korkayım?

---

964 hüsün: güzellik
965 iştihar: söhret kazanma
966 raşe: titreme

O zaman Seher gözlerini açıp ağzını iki avucunun arasına alarak hızlı söylemekten tehaşi eder[967] boğuk bir sesle:

— Sonra görürsünüz neler olacak… Zavallı oğlan hiç kendine malik değil… Yaşadığını bilmiyor. Her gece eve cenaze gibi dört kişinin omzunda geliyor…

— Aklını başına toplayacak. Böyle bir zamanda kendini kaybetmek için içmekten ne çıkar?

Fındıkçı Seher cebinden çıkardığı buruşuk bir cıgara kâğıdı içine bir çimdik toz tütün koyup ağır ağır sararak:

— Ben böyle aşk, böyle ateş görmedim… Eski masallardaki sevdalılar bunun yanında sönük kalır. Görürsünüz bu oğlan bir gün bir iş görecek ki Mecnun'un başına kuşların yuva yaptığı, Kerem'in cayır cayır yandığı bunun yanında hiç kalacak…

Nevhayal gözlerinden, dudaklarından taşan bir istihza ile:

— Aman Seher, bire bin katarsın! Bu ne mübalağa… Ha uçurdukça uçur bakalım… Hacıkadın Çıkmazı'nda sakin[968] Kantar İdaresi Ketebesinden[969], Emine Hanım'ın oğlu sarhoş Necati'den masal âşıklarına, Kurun-ı Vusta[970] kahramanlarına makis[971] fevkalade ne hareket sudur edebilir[972]? Bu deli oğlanın yapacağı olsa olsa anasının birkaç kova su ile ıslattığı paslı revolveri bir gün nişan almadığı kimseleri vuracak bir sakarlıkla patlatmaktan ibaret kalır.

— Siz de buradasınız, ben de buradayım, ölmez isek ne olacağını görürüz…

Şaheser istihfafla[973] kaşlarını çatarak:

---

967 tehaşi etmek: çekinmek
968 sakin: yaşayan
969 ketebe: yazıcılar
970 Kurun-ı Vusta: Orta Çağ
971 makis: kıyaslanabilir, benzetilen
972 sudur etmek: meydana gelmek
973 istihfafla: alay ederek

— Necati bu büyük kahramanlığına âlemi hayran etmek için ne bekliyor? Eşref saat[974] mi?

— Lemiye'nin nerede olduğu belli değil ki…

— Behçet Hilmi'ye kaçmış olduğunu şimdi sen söylemiyor muydun?

— Lemiye'nin babasına bırakmış olduğu mektuptan böyle istidlal olunuyor[975]. Lakin Behçet Hilmi maşukasını[976] alıp da menkûhasının[977] yanına götürmedi ya! Elbette bir yere sakladı.

— A, Lemiye babasının mahbesinden[978] kaçıp da sevgilisinin ihtifagâhına[979] mı kapandı?

— Öyle olacak.

— İki hasretin kavuştuğu bu gizli yer nerede acaba?

— Kasım Necati işte bunu keşfe uğraşıyor.

Nevhayal asabi hareketlerle çırpınarak:

— Lemiye sıkıntılı kızdır. Üç günden ziyade[980] bir yere kapanamaz. O kendi kendine meydana çıkar.

Şaheser:

— Senin sıkıntı dediğin, o yalnız başına iken olan bir şeydir ve ekseriya insanın istediğiyle beraber bulunamamasından ileri gelir. Gönül eşiyle bir kutuya girdikten sonra artık dışarıya çıkmak ister mi?

Nigâr Hayrettin:

— Aman kızlar, aman! Hepiniz âşıklarınızla birer kutuya kapanıncaya kadar ateşinizden kendi kendinizi yiyip bitireceksiniz. Hacivat'ın dediği gibi "Yâr bana bir eğlence!" diye bağıralım mı?

---

974 eşref saat: en uygun zaman
975 istidlal olunmak: anlaşılmak
976 maşuka: kadın âşık
977 menkûha: nikahlı kadın
978 mahbes: hapishane
979 ihtifagâh: gizlenme yeri
980 ziyade: fazla

Fındıkçı Seher cıgarasını tabağa bastıra bastıra söndürerek:

— Hanımefendiler size doyum olmaz. Çok işlerim var. Nereleri dolaşacağım… Müsaadeniz ile efendim…

Nevhayal:

— Seher sende çok esrar var ama bize söylemiyorsun. Lemiye'ye dair bildiklerin de bundan ibaret değildir.

Şaheser:

— Bize ne söylesin? Seher topladığı havadisi ikiye ayırır. Birtakımını ortaya saçar, bir kısmını da değer fiyatına iştihalısına satmak için saklar.

Seher gülerek:

— Olabilir ya… Havadis satması ayıp mı? Eğer bu bir kabahat ise en evvel gazeteleri ortadan kaldırmalı. Allah'a ısmarladık… Allah'a ısmarladık küçük hanımlar, darısı başınıza… Lemiye'ye olanlar inşallah bir gün size de olur da sizin havadisinizi de satarak para kazanırım…

Seher sokağa çıkınca doğru Sirkeci yolunu tutturur. Bir kantarcı kulübesinin önünde durarak kapısından içeri bakar. Necati'yi parmaklarına, dudağının kenarına mor mürekkep bulaşmış koca bir defterin önünde kayıt yapmakla meşgul bulur. Delikanlı bunu görünce, sık saçları bir tepeli tavuk gibi kabarmış başını defterden kaldırır ve hâlâ akşamın yorgunluğu akan mahmur gözleriyle bakarak:

— Gel bakalım Seherciğim…

— Ne var? "Mutlaka bugün bana kulübeye uğrasın!" diye annene sıkı sıkıya tembih etmişsin.

Necati misafirine bir kalıp cıgarası uzatarak:

— Kahve mi, çay mı?

— Hiçbirini istemem… Ben buraya seni zarara sokmaya gelmedim.

— O nasıl lakırdı Seher? Bazen öyle aynasızlanırsın ki…

— A, neye? Şimdiki bir fincan kahvenin parasıyla evvelden yarım okka alınırdı.

— Söyle canım, söyle… Eski hesap başka, yenisi başka… Ben sana canımı versem yine hakkını ödeyemem…

— Ben de senin bu tatlı dillerine bayılırım ya… Lakin Necati, yine gözlerin süzük, benzin çalık, âdeta hasta gibisin. Bu kızın aşkı seni öldürecek…

— Bakalım o mu beni öldürece yoksa daha evvel ben mi onu? Allah kalbimi biliyor ya, planımda ölmek, öldürmek yok. Onu yola getirmek, beraber mesut olmak var. Fakat benim her türlü hüsnüniyetime[981] rağmen o böyle bir faciayı mutlak icap ettirse ne diyeyim? Günahı tamamıyla onun boynuna… Şimdi evvela onu düşmüş olduğu kurdun ağzından kurtaracağım. O herif ona yâr olmaz. Behçet'in aslı, nesli, meşrebi, mesleği hakkında tahkikatım, tetkikatım hep bunu gösteriyor. Lemiye Behçet'in iğfal ettiği[982] ilk kadın değil ki…

— Biliyorum biliyorum… Yorulma… A çocuk, sen de biraz hicran[983] bilip de şu kızdan soğusana. İşte seni istemiyor. Bu kadar hakaretlere katlanmayı doğrusu senin gibi mert bir delikanlıya yaraştıramıyorum…

— Aşk nasihat dinlemez, bilirsin. Sen de beyhude[984] yere çeneni yorma. Bana kalbimden ta ruhumdan fısıldayan bir seda daima "En sonunda Lemiye senin olacak…" diyor.

— Lemiye senden evvel birkaç kişinin olduktan sonra nihayet senin olmuş, kaç para eder?

— Ben son dereceye kadar çalışacağım. Emelime erebilirsem ne âlâ! Eremezsem bir revolverin aramızda taksim edeceğim kurşunları davayı bitirecektir. Şimdi bırakalım bu lakırdıları, ben seni buraya nasihat almak için değil, iş gördürmeye çağırdım.

---

981 hüsnüniyet: iyi niyet
982 iğfal etmek: kandırmak
983 hicran: ayrılık
984 beyhude: boş

— Senin aklının alevi bacasından çarpık çıkıyor… Bana gördüreceğin iş çaparız[985] bir şey olmasın?..

— Benim aklımın alevi çarpık çıkıyorsa seninki doğru tütüyor ya… Sana iki mühim iş sipariş edeceğim.

— Birini becereyim de ötekini sonra…

— Yok yok… Sen ikisini birden becerirsin.

— Söyle… Zevzeklik lazım değil.

— Sen yüzünü tanınmaz bir şekle koyabilir misin?

— Hiç tecrübe etmedim.

— Sonra sesini de değiştireceksin.

— A, benim bu kadar büyük marifetlerim olsa tiyatroya sanatkârlığa girer, ayda üç yüz lira alırım. Memleketimizdeki bu artist kıtlığında, suflörsüz iki lakırdıyı bir araya getiremeyen ne kem küm karılar avuç doluları para alıyorlar. Telaffuzum onlardan çok düzgündür. Yüzümü boyasam onlardan bin kat güzel olurum.

— Seher, insaf et. Bir kadın yüzü de seninkinden ziyade boyanmaz ya! İşte bundan bir numara daha yukarısına palyaço derler. Hem öyle bir avuç para diye zımnen[986] bana bu göreceğin işten alacağın ücretin miktarını anlatma.

— Ay sen de lüzumundan fazla zekisin… Ben sana onu mu anlatmak istiyorum?

— Avuç dolusu veremezsem de sana büsbütün de bad-ı heva[987] iş gördürecek değilim. Benim kocakarının sandığında, sepetinde ne varsa çalıp satarak esmanını[988] zat-ı ismetinize[989] takdim edeceğim. İsterseniz aynen tediye edeyim[990]. Büyükbabamdan kalma bir

[985] çaparız: aksi, ters
[986] zımnen: üstü kapalı şekilde
[987] bad-ı heva: bedava
[988] esman: bedeller
[989] zat-ı ismet: namuslu şahıs
[990] tediye etmek: ödemek

piryol saat[991], annemin kılaptan[992] işlemeli gelinlik kadife terlikleri, Şamkâri[993] bir çift sedefli yüksek nalın[994], içinde Ayete'l-kürsi yazılı sarı tas, sırma kamçılı bir necef[995] tespih, siyah atlas üzerine pul işlemeli bir kahve sitili[996].

Seher öfkeyle muhatabının sözünü keserek:

— Sen bu antikaları hep derle topla da müzehaneye gönder. Anana büyükbabasından, ona da büyükanasından kalmış şeyler… Ben sana para için iş görmüyorum.

— Ya ne için elmasım? Kara gözlerim için mi?

— Kara gözlerini Allah sevdiğine bağışlasın. Ben sana hatır için iş göreceğim.

— Vallah hovarda kızsın. Beni mahcup ettin.

— Büsbütün de bad-ı heva değil.

— Biraz çıtlat bakalım…

— Belki bir gün benim de sana bir işim düşer de Kerestecilerin Faik'i, Bıçkıncı'nın Süleyman'ı, Dedezade Celâl'i, Şoför Raif'i etrafına toplayıp da imdadıma yetişirsin.

— Bu kadar hovardayı niçin toplatacaksın?

— Aman zevzeklenme, benim aşkım maşkım yok.

— Ne yapacaksın? Karabaş[997] mı olacaksın? Bir kadına bir erkek lazım değil mi?

— Mutlaka sevip de varmak mı lazım gelir?

— "Varmak" lafını kaldır.

— Ne demek o?

— Sosyalistlikte nikâh yokmuş.

---

991 piryol: kubbe kapaklı cep saati
992 kılaptan: gümüş ve altın yaldız vurulmuş ince metal iplik
993 Şamkâri: Şam işi
994 nalın: takunya
995 necef: bir çeşit kuvars taşı
996 sitil: ibrik
997 karabaş: evlenmeyen, evlenmek istemeyen, evlenmesi yasak olan

— A, bu laflar senin ağzına kadar düştü mü?

— Ne var? Beğenemiyor musun? Şimdi bütün şirketlerin müstahdemleri, hamallar camallar hepsi sosyalist…

— Evet biliyorum, geçenlerde efendinin biri: "Memleketimizin en büyük filozofları sosyalistliğin mefhumunu[998] anlayamadan, bütün ümmilerimiz[999] bu mesleğin en ateşli bir naşiri kesildiler." diyordu. Bu kelimenin manası o kadar zor mu? Ne demektir acaba?

— Elinde sopa ile köşebaşında bekleyip amirin geçerken bir güzel dayak atmak. Bizim memleketimizdeki benim anladığım manası bu. Onun için bu meslek iyi sopa, yumruk kullanabilecek güçlü kuvvetli adamların harcı.

XVI

Necati ufak bir tahta dolaptan üzerindeki mavi yaftada[1000] yaldızlı bir üzüm salkımı görünen ufak bir şişe çıkarır. Kaba bir kadehin içine açık maun rengi bir mayi[1001] akıtır.

Seher:

— Nedir o?

Necati kadehi diktikten sonra:

— Konyak.

— Akşamları rakı. Gündüzleri de konyak mı içiyorsun?

— Ne yaparsın? İçimin alevini yine ateşle söndürmeye uğraşıyorum. Bir tane de sana vereyim mi?

— A a! Etraftan bir gören olursa "Genç kıza işret ettiriyor, kim bilir niyeti nedir?" derler.

— Ah, aman ablacığım, benim sana karşı bir suiniyetim[1002] olabilir mi? Hem burası neresi? Sirkeci'nin en civcivli bir yerindedir.

---

998 mefhum: kavram
999 ümmi: okuma yazma bilmeyen
1000 yafta: etiket
1001 mayi: sıvı
1002 suiniyet: kötü niyet

— Velev ki tenha yer olsun… Allah göstermesin… Aklıma öyle şey gelir mi hiç?

Necati bir konyak daha çektikten sonra başını Fındıkçı Seher'e doğru çarpıtıp iki gözünün bebeğini, onun suratına şaşaloz, acayip bir tarzda dikerek:

— Sen benim hemşiremsin. Hovardalıkta buna "pes" derler. Benim kılıcım ne kadar zağlı[1003] olsa seni kesmez artık. Aklına böyle bulantılı şeyler getirme. Şimdi seni bir kazaya uğratacağım hakkında kalbine bir korku düşürmeden şu üzüm suyundan bir kadeh de sen çek bakalım.

— Mutlaka beni sarhoş edip de ne yapacaksın sanki?

— Allah Allah! Hâlâ kalbine emniyet gelmedi mi? Bir insan bir kadeh konyakla küfelik olmaz. Korkma. Karşı karşıya birkaç tane atıştırsak kafalarımız denk gelir. Pazarlıkta çabuk uyuşuruz. Sen bana mühim iki iş göreceğini vadetmedin mi?

Bu esnada kulübeye sırtı vestonlu, başı kalpaklı, baldırları dolaklı, kıvırcık saçlı, esmer, gürbüz bir delikanlı girer. Seher bunu görünce konyağa uzatmış olduğu elini geri çeker.

Bu yeni gelen genç, orada bulunan kadın misafire seri bir göz attıktan sonra Necati'nin yanındaki dar bir yere sıkışır.

Kantar kâtibi iki kadeh konyağın kafasına verdiği taze hararetle resm-i takdime[1004] girişir. Eliyle her iki misafiri birbirine göstererek:

— Hemşiremiz Seher Hanım… Biraderimiz Şoför Raif Bey…

Fındıkçı Seher, beylik unvanının şoförlük sıfatıyla içtimaına[1005] karşı ince tebessümünü menedemeyerek Raif'i süzer.

Necati'nin ikram ettiği konyağı şoför, hiç yüzünü buruşturmadan bir nefeste çeker.

Kantarcı kadehi bir daha doldurup Seher'e uzatır. Fındıkçı kırıtmalar içinde sahte bir tevahhuşla:

[1003] zağlı: keskin

[1004] resm-i takdir: tanıştırma

[1005] içtima: birleşme

— A a, ne yapıyorsun?

— Çekinme canım, anlattık ya biraderimin şoför olduğunu. Raif Bey yabancı değildir. Bizim kumpanyanın en gözü açık azasındandır[1006].

Şoför:

— İç hanım, iç… Vallah anamla kız kardeşim limonata, boza versen hakaret sayarak kabul etmezler. İlla ya duziko[1007] olacak ya şarap ya konyak… Karının da matizi[1008] ne sulu oluyor, bilir misin? (itizarla Seher'e bakarak) Affedersiniz, bir pot mu kırdım hanımefendi?

Necati:

— Evet, Gülhane Parkı'ndaki çamları bütün devirdin.

— Kusura bakmayınız, serde şoförlük var. Ben yalnız çam değil, sokaklarda boyuna adam deviririm.

Konyağı içmesi için Necati sıkıştırdıkça Seher istiğna[1009] gösterir. Şoför Raif vestonunun yan cebinden yassı bir şişe çıkarır. Necati'nin elinden kadehi kapar. Muhteviyatı[1010] ağzına döktükten sonra kendi şişesinden doldurup Seher'e takdim ederek:

— Hanımefendi bunu içiniz. Öyle Necati'ninki gibi kantarcılık dalaveresinden gelme fıçı konyağı değildir. Bir çift müşterim vardır. Anlarsın ya… Erkek, dişi beraber. Bunları otomobil ile kâh Ayasağa'ya, Maslak'a, Büyükdere'ye, Bentler'e kâh Çendere'ye götürürüm. Mükemmel koca bir sepet kumanya ile gelirler. "Sür" dedikleri yerde sürerim, "dur" dedikleri yerde dururum. İçkinin en fino[1011] nevinden türlüsü, havyarından, balık yumurtasından, jigosundan, sucuğundan bilmem nesine kadar yiyeceğin hiçbir birahanede bulunmayan çeşitleri… Yeriz, içeriz. Mükemmel

[1006] aza: üye
[1007] duziko: rakı
[1008] matiz: sarhoş
[1009] istiğna: nazlanma
[1010] muhteviyat: içindeki, içerik
[1011] fino: âlâ, en iyi

kafaları tutarız. Benim işim otoyu kullanmak, midemi doldurmak, keyif üstüne keyif olmak, kaymeleri cebe indirmek… Yalnız mühim bir vazifem vardır: başımı çevirip de arkaya bakmamak… Kâfir şeytan bazen dürtüşler. Gözdür bu, bakar… Ah, neler de neler… Maydanozlu köfteler… İç hanım iç… İşte bu konyak o nazeninin ziyafetinden kalma, üç defa ekstra, enfes bir şeydir… İç de bak, ne ferahlık duyarsın… Ben seni otomobil ile bir seyrana çıkarayım da eğlentiyi gör…

Fındıkçı Seher bu otomobil seyranı vaadine dayanamayarak kadehi diker.

Şoför:

— Nasıl?

Seher:

— Boğazımdan aşağı misk kokulu ruh gibi bir şey aktı gitti…

— Ya ben sana demedim mi? O taşıdığım karı maldır, mal… Allah böyle kötülere zeval[1012] vermesin. Sayelerinde yiyoruz, içiyoruz, para kırıyoruz. Kaç bulgurcuyu lappadak şapa oturttu. Bir kere bulgurcunun servet deryasında böyle bir kayaya çarpıp da omurgası sakatlandı mı çekiver kuyruğundan, mahvolur artık. O eski kalantorlardan[1013] şimdi birkaç tanesini görüyorum. Soluk palto, sarı beniz ile dolaşıp duruyorlar. Haram diyorlar ama herifler gün gördüler, güzel sevdiler, sefa sürdüler… Ölümlü dünyada bundan daha ötesi var mı? Ettikleri zevk yanlarına kâr kaldı…

Şoför Raif koynundaki şişeden doldurup birer kadeh daha dağıtarak:

— Şimdi de otomobil ile zamparalık piyasası büsbütün durgun değil ama o eski bolluk, o tatlı alışveriş, güzel güzel sevişme yok… Para kıt… Herif mangiz[1014] tükenince ya kendini öldürüyor ya aftosu[1015]… Bugünlerde arabama böyle bir çift sevdalı bindirip

[1012] zeval: yok olma
[1013] kalantor: zenginliği görünüşünden anlaşılan kimse
[1014] mangiz: para
[1015] aftos: metres

de kırlara açıldığım zaman ense kökümden ne zaman gümbedek revolver patlayacak diye doğrusu üç buçuk atıyorum. Aşk ve alakaya varıncaya kadar her şeye cinayet girdi babam… Âşık, maşukunu severken öldürüyor. (dik dik Fındıkçı'ya bakarak) Seher Hanım, ah benim canım, üç dört kadehten sonra gözüme daha şatafatlı görünmeye başladın. Mutlak seninle bir otomobil gezintisi yapmalıyız. Daha böyle senin gibi duru beyaz, al yanaklı, samur kaşlı refikaların yok mu? Biz de refikleri toplarız… Seyreyle sen eğlenceyi…

Seher caliyeti[1016] belli bir çatkınlıkla:

— Galiba sen beni yanlış anladın…

Necati hemen söze atılarak:

— Yoook şoför beyefendi… Protesto ederim… Sen, alabildiğine gitmeye alışmış bir uçarısın. Kendine gel…

Şoför:

— Hemşiremiz revolver lafından korktu sanırım. O büyük cinayetler, paralı, ağır masraflı sevdalarda oluyor. Biz sosyalistçe bir eğlence yapacağız. Otomobili benden, yiyeceği Faik'ten, içkisi senden, şeftalisi Seher Hanım'dan. Bu arifaneye[1017] itirazı olan varsa kâtibiadle[1018] buyursun.

Necati:

— Hayır, sulh mahkemesine.

Şoför:

— Daha çıngar çıkarmadık ki sulh olalım babam…

Kulübenin küçük kapısından çıkmak için uzun boyunu iki büklüm etmiş birisi içeri sokulur. Şoför Raif taşkın bir sevinçle:

— Vay imanım… Bıçkıncı Süleyman geldi… Ulan anan baban seni ne kalın kıyım dökmüşler… Bu ne boy, bu ne bos? Hangi sulak yerde boy attın böyle? Kâhtane sazlığında mı büyüdün?

[1016] caliyet: sahtelik

[1017] arifane: masraflar bölüşülerek yapılan eğlence

[1018] kâtibiadil: noter

Vay kahpe oğlu ya! Moruğun Bıçkıncı da Nasrettin Hoca'nın leyleği gibi bacaklarından biçerek seni neye biçime koymamış? Ne ise, gel bakalım… Selamünaleyküm… Al bir konyak… Bir dostluk kaldı…

Bıçkıncı Süleyman kadehi dikip kulübenin içinde uzun boyunu sığdıracak bir yer araştırmakta iken Necati:

— Süleyman, hemen çömel çömel… Şimdi başın kulübenin tavanını delecek…

Şoför:

— Süleyman, sen Eyüp vapurunun bacaları gibi, vücuduna belinden yukarısını istediğin vakit kaldırıp indirecek bir makine taktırmalısın.

Bıçkıncı Süleyman bu şakalara sırıtmaya uğraşarak:

— Gürültüyü duymadınız mı?

Necati biraz telaşla:

— Ne var?

— Şimdi, şurada otomobil bir kadın çiğnedi.

Şoför:

— Pöf… Bu da havadis mi sanki? Elbette çiğneyecek. "Bugün otomobiller hiç kimseyi çiğnemedi." diye bir haber getirirsen işte ben buna şaşarım…

Süleyman:

— Galiba şoför senin gibi içkisini yan cebinde taşıyanlardan olacak.

Şoför:

— Tutuldu mu enayi?

Süleyman:

— Yok. Yıldırım gibi kaçtı, geçti.

Şoför:

— İşte bu kadar… Arkasından dürbünle baksan numarasını göremezsin. İki sokak geçtikten sonra üçüncüsüne saptın mı polis

gelsin de bulsun. Çünkü her taraf otomobil dolu. Hangisi? İşte bunu keşfetmeye keramet ister.

Necati:

— Raif, şimdiye kadar kaç kişi çiğnedin?

Şoför:

— Sayısını Allah bilir, ben ne bileyim? Kayıt mı tutacağım? Bazısı cıyak cıyak bağırır, bazısı "hık" diyemez. Tekerlekler can damarından geçerse şıpın işi[1019] ruhunu kabzeder. Nüzulden[1020] daha yıldırımlamasına hafif bir ölümdür. Ahalinin çoğunda -açlıktan-kaçacak derman yok… Kimse otomobilin önüne düşmek istemez. Şoför de çiğnemek arzusunda değildir lakin ecel gelince o kendi ayağıyla arabanın önüne çıkar, devrilir. Senin de basiretin bağlanır, çiğner geçersin… Ölende de kabahat yoktur, öldürende de… Takdir böyle imiş vesselam… Otomobiller şehirdeki müessesat-ı hayriyeden[1021] ziyade sefaletten insan kurtarıyor…

Süleyman:

— Şoför sen de amma atıyorsun! Sokakta adam çiğnemeyi hemen hemen sevap bir hareket gibi göstereceksin…

Şoför:

— Sevap değilse de pek de cezalı bir şey değil…

Süleyman:

— Neden?

Şoför:

— Çünkü şimdiye kadar çiğnenenlerin adetlerine mukabil kaç şoförün ceza görmüş olduğunu tahkik edebilirsen hakikati anlarsın. Gazetelerin yazdıkları vakalar devede kulak… Günde on otomobil kazası olursa ancak bir ikisi yazılıyor. Ben günde ayrı ayrı sokaklarda bir dilenci ile bir çocuk ezdim de hiç ses çıkmadı.

[1019] şıpın işi: hemen, çabucak

[1020] nüzul: felç

[1021] müessesat-ı hayriye: hayır kuruluşları

Süleyman:

— Geçen gün Sirkeci'de Babıali'den inen caddenin tamam dört yol ağzında köşeden birdenbire hızla çıkan bir otomobil, bir ihtiyar efendiyi devirdi. Bereket versin ki araba zavallı adama yandan çarptı. Çamurluk onu yarım metre öteye, kaldırım taşları üzerine fırlattı. Tozlar içine yuvarladı. Şoför ve arabanın içindeki efendiler hep fesli idiler. İhtiyarın kolu mu incindi? Bacağı mı kırıldı? Otomobildekiler başlarını çevirip bakmaya bile tenezzül etmediler. Caka[1022] ile geçip gittiler. Ne polis ne de ahaliden bir hamiyetli[1023], biçareyi yerinden kaldırmayı aklına getirmedi. Etrafını bir seyirci halkası sardı. Nasıl kalkacak diye bakıyorlardı. Neyse adamcağız sürüne sürüne kendini yaya kaldırımı üzerine attı. Seyircilerden bir genç herzevekil[1024] kazazedeye şöyle çıkıştı: "Ahmak herif, kör müsün? Koca otomobili görmüyor musun?" Gördünüz mü zekâveti[1025]? Anladınız mı nezaketi, feraseti[1026]? Güya otomobil ihtiyara değil, ihtiyar otomobile çatmış. Birisi de "Öldü mü? Öldü mü?" dedi. Bir diğeri "Hayır!" cevabını verdi. Bu "hayır" menfisinde[1027] kaçırılmış bir temaşa[1028] fırsatı vardı. Çiğnenen vücudu parçalanıp damarlarındaki kanlar boşanarak kaldırım üzerinde kırmızı bir gölceğiz teşkil edeydi halk, sıcağı sıcağına kokusunu alarak heyecan arar bir merakla seyredeceği bu hakiki levhadan, vahşi bir temaşa ihtiyacını tatmin etmiş olacaktı. Sonra ihtiyar ayağa kalktı. "Savulunuz efendiler, işte görüyorsunuz ki ölmedim. Tatlı bir temaşadan mahrum bıraktığım için sizden pek mahcubum. Fakat keder etmeyiniz. İştihalıları için bu nadir manzara değildir. Bu köşebaşlarında dolaşınız. Bugün değilse yarın, aynı vakanın tekrarını, yani tekerleklerin altında parçalanmış

[1022] caka: fiyaka
[1023] hamiyetli: yardımsever
[1024] herzevekil: her şeye burnunu sokan
[1025] zekâvet: zekâ
[1026] feraset: anlayış
[1027] menfi: olumsuz
[1028] temaşa; seyretme

bir masumun mebzul[1029] kanıyla kaldırımların ala boyandığını görürsünüz…”

Şoför:

— İhtiyarın parası olsaydı otomobile biner, günde birkaç kişi de o çiğnerdi. Paraları olmayanlar böyle sade suya feylesof kesilirler.

Süleyman:

— Para dedin de aklıma geldi…

Şoför:

— Ne var? Dızdızcılık[1030] mı yapacağız?

Necati:

— Susunuz be! Biri duyarsa “Necati ve Şürekâsı[1031]” diye hepimizi deliğe tıkarlar. Ben şimdi sevdamın ateşinden dünyalara sığamıyorum. Delikte sıkıntıdan geberir giderim…

Şoför:

— Ne korkuyorsun? Kumpanyamıza Seher Hanım da dâhil. Kadın erkek bir arada misk gibi eğlenir gideriz.

Seher:

— Ben böyle şakadan hoşlanmam. Allah göstermesin. İsmini işitirim ama hapishane nasıl şeydir, görmedim.

Süleyman:

— Lafımı kesmeyiniz. Sahib zuhur[1032] feylesofun biri çıkmış, dünyada ne kadar para varsa insanlar arasında mütesaviyen[1033] taksim edecekmiş[1034]…

Şoför:

[1029] mebzul: saçılmış, bol
[1030] dızdızcılık: dolandırıcılık
[1031] şürekâ: ortaklar
[1032] sahib zuhur: başkaldıran, isyancı
[1033] mütesaviyen: eşit olarak
[1034] taksim etmek: paylaştırmak

— Bu, parasızların daima sayıkladıkları bir malihülyadır[1035]. Böyle bir peygamberin zuhurunu[1036] beklerler dururlar… Artık dünyaya ne peygamber ne İskender ne Napolyon gelemeyeceğini ne kadar ilan etsek nafile… Yine herkesin kulağı kirişte… Çünkü halk bu sıkıntılardan mucizeden başka bir suretle kurtulamayacağını biliyor.

XVII

Kulübeden içeriye, genç yaşında ayyaşlıktan burnu domates gibi kızarmış, tıknazca, derbeder kıyafetli biri girer.

Necati:

— Vay, Dedezadem!..

Dedezade:

— Hu, erenler!

Şoför:

— Celâl, para lafını kaç kilometre uzaktan işittin de geldin?

Dedezade:

— Erenler, ben mangırperest[1037] değilim. Konyak kokusu aldım da geldim.

Süleyman:

— Sokulma. İstoper[1038] be, nereye oturacaksın? Necati kulübenin kapısına "Dolmuştur" levhasını as!

Necati kadehe konyak doldurur. Dede'ye sunar. Celâl kadehi bir yudumda çeker.

— Eyvallah. (Şoför Raif'e dönerek) Hani ya sende hanım konyağı vardır. Sun bakalım…

Şoför:

[1035] malihülya: hayal, kuruntu
[1036] zuhur: ortaya çıkma
[1037] mangırperest: paragöz
[1038] İstoper (*Stopper*): "Dur."

— İşret[1039] kuvve-i hafızayı[1040] bitirir, derler ama Dedezade'm kadın konyağının tadını hiç unutmaz.

Celâl ikinci konyağı da çektikten sonra:

Söyle bana ah ben neyim?

Ben bir seyyar meyhaneyim…

Bu kârgehte kârhaneyim

Kâinatta bir taneyim

Mestaneyim, mestaneyim.

Şoför:

— Dede sen sazını alıp avrat pazarına gideceğine yanılıp buraya geldin…

Dedezade Celâl etrafına bakınıp Fındıkçı Seher'e göz iliştirerek:

— Hu, erenler… Meclisimiz şenlenmiş… İçimizde müennes[1041] canlar da var… Bir konyak da şu al yanaklı hanımın aşkına yahu…

La'l-i ruhun[1042] fark olunmaz elmadan

Sine sönmez bir buseni almadan

Seher kendini süzen konyaklı gözleri teshir etmek[1043] için kırıla döküle ayağa kalkarak:

— Bu kadar sarhoşun içinde bir tek kadın yaraşmıyor. Gidiyorum Necati… Beni bunun için mi çağırdın?

Necati telaşla:

— Yok hanım yok, otur… Sana söyleyeceklerimden daha bir kelime açmadım. Bu efendiler için bizim kumpanyadan demedik

---

[1039] işret: içki
[1040] kuvve-i hafıza: hafıza kuvveti
[1041] müennes: dişi
[1042] la'l-i ruh: kırmızı yanak
[1043] teshir etmek: etkilemek

mi? Hepsi canciğerdir. Yürekleri temizdir. Latifeleri boldur, işte bu kadar. Bunlarsız iş olmaz. Keyfiyeti beraber müzakere edeceğiz[1044].

Seher ne yapacağını tayine[1045] uğraşır bir tereddütle kırıta kırıta ayakta dururken Dedezade sabah gıdası olarak meyhanelerden çaktığı birkaç rakının üzerine şimdiki çektiği konyakların cilasıyla boyalı kadına bakıp bakıp irticalen[1046]:

Afet-i devran[1047] *serv-i hıraman*[1048]

Vechinde[1049] *nümayan*[1050] *seb-i elvan*[1051]

Kasım Necati büyük bir ısrar ile:

— Seher Hanım, otur canım… Sen bu efendilere bir kere alışsan yarım dakika yanlarından ayrılmazsın. Aramızda dönen dalavereleri bilsen…

Fındıkçı Seher ağır bir eda ile oturur. Dedezade Celâl, Necati'den bir kadeh konyak daha niyaz ettikten[1052] sonra yine mestane gözünü kıza dikerek:

Hoş boyamış nakkaş seni

Meftun ettin hanım beni

Şoför:

— Dedem, burası ayyaşlar akademiyası değil. Kes artık şiirlerini… Bugün mühim müzakeremiz var.

Dedezade kendinden geçer bir süzgünlükle Seher'e bakarak:

— Yürekten doğuyor…

1044 müzakere etmek: görüşmek
1045 tayin: belirleme
1046 irticalen: doğaçlama
1047 afet-i devran: zamanın en güzeli
1048 serv-i hıraman: servi boylu
1049 vech: görünüş
1050 nümayan: görünür
1051 seb-i elvan: renklerin yedisi, yedi renk
1052 niyaz etmek: rica etmek

Şoför:

— Hanıma da o kadar yanık yanık göz atma. Sonra sıkılır, kaçar. Kumpanyamızın kadın azaya şiddetle ihtiyacı… Seher Hanım'ı kendimize ısındırırsak o gidip kendi gibi daha başka hanımlar getirecek.

Dedezade:

— Oh oh, ne âlâ! Fakat şirketimizin böyle sekiz erkek içinde bir kadın azası bulunursa aramızda niza[1053] eksik olmaz. Lakin erkeklerin adetlerine müsavi[1054] kadın aza bulunursa gel keyfim gel! Artık hiçbirimizin gözü dışarıda kalmaz, işler yolunda gider. Bet bereket artar.

Bıçkıncı Süleyman:

— Ne bekliyoruz? Komple miyiz?

Necati:

— Keresteci Faik'i bekliyoruz. Etrafta müfettişler dolaşıyor. Ben bugünlerde buradan ayrılamıyorum. Tahkikata Faik'i gönderiyorum. Kaç gündür benim hesabıma yaşıyor. Beyoğlu'nda birahanelerde yiyip içiyor. Üzerimde ne varsa söküldüm. Bittim.

Dedezade:

— Allah Allah! Beyoğlu birahanelerinde bir memuriyet var da benim gibi uyanık bir can dururken Faik gönderilir mi? O, bu işte benim kâbıma varabilir mi[1055]?

Şoför:

— Dede, sus…

Dedezade:

— Nasıl susayım? Rüsumatta[1056] müskirat[1057] üzerine bir müfettişlik istedim, vermediler. Kumpanyamızda içkili bir hizmet

---

[1053] niza: kavga
[1054] müsavi: eşit
[1055] kâbına varmak: seviyesine erişmek
[1056] rüsumat: gümrük idaresi
[1057] müskirat: alkollü içkiler

olur, beni yan çizersiniz. Bizim en büyük kusurumuz, hiçbir hizmete ehlini tayinde isabet gösterememekliğimizdir.

Kulübenin kapısından tilki simalı bir gencin kafası uzanır, uzun çenesiyle sivri burnunun arasından şu ses duyulur:

— Dedezade yine kime atıp tutuyorsun?

Hep gözler kapıya teveccüh eder[1058] ve hemen hep birden:

— Ooo, Faik geldi… Nerede kaldın? Karar vermek için meclisin azası, zükûr ve inası[1059] hep seni bekliyoruz.

Necati benzi uçar, dili kekeler bir telaşla:

— Ne yaptın?

Dedezade:

— Ne yapacak? Yedi içti. Sağlığına dua ederek geldi.

Dede'nin lafına kimse aldırmaz. Hep kulaklar yeni gelene verilir.

Faik:

— Bu defa boş gelmedim. İz üzerindeyim.

Necati bayılır gibi bir göz kayıklığıyla Faik'in boynuna sarılarak:

— Aman kardeşim, ağzını öpeyim…

Dedezade:

— Bu güzel haber üzerine ve erenler aşkına artık yanıklara birer konyak sebil etmelisiniz[1060].

Necati, Dede'ye dönerek hiddetle şaka arasında:

— Dede, sesini kes! Rakıyla, şarapla, konyakla seni boğmak boynuma borç olsun…

[1058] teveccüh etmek: yönelmek

[1059] zükur ve inas: erkekler ve kadınlar

[1060] sebil etmek: bol bol dağıtmak

Dede:

— Bu dediğin tufan bir gün burada olacak. Çünkü Amerika kendi tebaası için menettiği müskiratı vapur doluları buralara sevk edecekmiş. Bizim gazeteler bu mühim havadisten hiç bahsetmiyorlar. Salib-i Ahmer[1061] âlâ[1062], Hilal-i Ahmer[1063] ale'l-âlâ[1064] fakat şu Hilal-i Ahdar[1065] ne olacak? Rica ederim hiçbir diyarın semasında bu renkte bir ay yavrusu gördünüz mü?

Artık kimse sarhoşu dinlemiyordu, kulaklar hep Keresteci Faik'te idi, o söylüyordu:

— Behçet Hilmi Bey'i kolay mağlup edilir bir rakip sanmayınız. Herif kurnaz, cüretli ve paralı… Lemiye Lebip'i kapattı. Artık kimse için bu bir sır değil. Kız, babasının evinden firar ederken bunu mektubuna yazdı. Fakat nereye kapattı? Herhâlde büyük bankaların lira kilitlemek için zenginlere kiraya verdikleri demir kasalardan birine değil. Behçet'in metresi, sizin ve benim gibi İstanbul'un bir köşesinde bu açık havayı teneffüs ediyor. Bu hokkabazın yuvarlağını, bu yüz binlerce damlardan hangisinin altından bulup çıkaracağız? Benim bir nazariyem[1066] vardır. Böyle meçhuller[1067] içinde bunalıp kalınca bir tek malum fakat sağlam, şaşmaz bir malum keşfine uğraşırım. Sonra malumlar çiftleşir, üçleşir, dörtleşir. Nihayet hakikati enselemeye muvaffakiyet[1068] hasıl olur. Bu işteki malumu çok güçlük çekmeden buldum. Behçet Hilmi, zevcesi Nebile Hanım'dan çok çekiniyor. Çünkü kocasının Lemiye ile olan sevdasına dair onun kulağına çok şey fıslamışlar. Kadın kuşkuda. Binaenaleyh Behçet geceleri evinden başka bir yere gidemiyor. Bütün harekâtı kontrol altında. Kadının

---

[1061] Salib-i Ahmer: Kızılhaç
[1062] âlâ: iyi
[1063] Hilal-i Ahmer: Kızılay
[1064] ale'l-âlâ: mükemmel
[1065] Hilal-i Ahdar: Yeşilay
[1066] nazariye: teori
[1067] meçhul: bilinmeyen
[1068] muvaffakiyet: başarı

hakkı yok mu? Yedir, içir, giydir, kuşat, cebine avuçla para koy… Bir de güzel memuriyete geçirt… Sayenizde kazandığı bu itibar, bu nukut[1069], bu nüfuzu beyefendi gitsin, birtakım karılar ve itiraf olunmaz sevdalar ile sana hıyanette sarf etsin… Behçet'in zayıf tarafı işte bu… Karısına karşı olan vaziyeti… Ben onu bu amansız taraftan yakaladım. Beyimiz maşukasının bezmine[1070] geceleri devam edemeyince ne yapacak? Bu mülakatı gündüze tahsis edecek. Bu pek tabii bir şey. Fakat gündüzleri nöbet nöbet beş altı eve devam ediyor. Bunlardan biri büyükbabasına, öbürü halasına, diğeri akrabasından bilmem kime ait. Gel de şimdi Lemiye'nin bu evlerden hangisinde kapalı olduğunu keşfet bakalım… Bu yakın ve namuslu akrabası içinde Behçet'in metresini nezdlerinde[1071] saklayacak küçüklük gösterenleri bulunabilir mi? Bu da bir mesele. Kasım Necati'yi Behçet'e pek azılı ve kanlı katil bir rakip olarak tasvir edip şahsını, eşkâlini, iyiden iyi tanıtmak için de fotografisini[1072] vermişler. Bunu da haber aldım. Behçet'in gözleri sokakta, daima etrafını dikkatle tarassuttan[1073] hali kalmıyor[1074]. Bereket versin ki beni hiç tanımıyor… Ben uzaktan uzağa fakat gölge gibi arkasından ayrılmıyorum. Kendimi mümkün olabildiği kadar ona göstermemeye uğraşıyorum. Çünkü aynı sima birkaç defa nazarıdikkate çarparsa tabii şüphelenir.

Dedezade:

— Vay babam vay! Devrisabık'ta[1075] zaptiye nazırı muavini[1076] mi idin? Yoksa bu derece ince hafiyeliği[1077] sinemalardan mı öğrendin? Her nasıl olursa olsun bu kadar macera içkisiz

---

[1069] nukut: paralar
[1070] bezm: eğlence meclisi
[1071] nezd: yan
[1072] fotografi: fotoğraf
[1073] tarassut: gözlem
[1074] hali kalmamak: uzak kalmamak
[1075] Devrisabık: İstibdat Devri, daha sonra iktidara gelen İttihat ve Terakki'nin II. Abdülhamit dönemine verdiği ad
[1076] zaptiye nazırı muavini: güvenlik işlerinden sorumlu bakan yardımcısı
[1077] hafiyelik: dedektiflik

dinlenmez. Arada bir etrafı sulamalı. Vücudumdaki uzuvlardan bazıları sabır ve tahammüle idmanlıdır[1078]. Hayatın kendilerine vadettiği lezaizden[1079] mahrumiyete bir hayli müddet katlanabilirler. Derviş nihattırlar[1080]. Lakin ağzım edepsiz, midem ise pek arsızdır. İçkisiz duramaz. Efendiler, aranızda bir badeperest[1081] bulunduğunu unutmayınız!..

Dedezade'nin bu mestane saçmalarına ehemmiyet veren olmuyor, herkes kulak kesilmiş, bütün dikkatiyle Faik'i dinliyorlardı. O, dolaptaki şişe ile kadehin yerlerini keşfetti. Beş on dakikada bir oraya uzanıp çekmeye başladı.

Faik devam ediyordu:

— Behçet'in bu sık akraba ziyaretleri, pek hayırlı bir evlat olduğunun değil, kendini tarassut eden varsa ancak onlara şaşırtma vermek için yapılan bir manevra idi. Bu şaşırtmacalara karşı şaşırmamak lazımdı. Hani ya kadınların kendilerine mahsus masumane bir oyunda, yüzüğün hangi fincanın altında saklı bulunduğunu bulmak için kullandıkları bir keşif usulü vardır. "Ya şundadır ya bunda, helvacının kızında" derler. İşte ben böyle mırıldanarak Behçet'i evden eve takip ediyordum. Lemiye'nin sevdalısı bir gün halasının evine girdi. Dışarıda beklerim, beklerim, çıkmaz. Menzilhane[1082] beygiri gibi sokaklarda dolaşırım. Gözlerim hep kapıda, çıkmaz. Ortalık kararmış, çıkmaz. Aldı beni bir merak. Beyefendi bu geceyi halasının nezdinde mi geçirecek? Hani ya o, hiçbir geceyi karısının yanından hariçte[1083] geçiremezdi? Benim tahkikatım mı yanlış? Yoksa beyefendi mi âdetini bozdu? Evden uşak kıyafetli birisi çıktı. Hemen yanına sokularak sordum:

[1078] idmanlı: alışkın
[1079] lezaiz: lezzetler
[1080] derviş nihat: derviş yaradılışlı
[1081] badeperest: alkolik
[1082] menzilhane: posta atlarının toplandığı, sürücülerinin dinlenip at değiştirdiği konak
[1083] hariç: dışarı

— Burası Atık Kuponlar İdaresi müdürü Behçet Beyefendi'nin halasının konağı değil mi?

Uşak hiçbir şeyden şüphe etmez bir saffetle[1084] cevap verdi:

— Evet.

— Kendisini görmek isterim.

— Kimi? Hanımefendiyi mi? Bey'i mi?

— Behçet Beyefendi'yi.

— Bugün burada idi ama üç dört saat oluyor, gitti.

— Nereye gittiğini biliyor musunuz?

— Hayır.

Uşak yürüdü. Ben mıhlanmış gibi orada kaldım. Gözlerimi kapıdan hiç ayırmamıştım. Bey gitmiş de ben neden görmemişim? Acaba takip olunduğunu anladı da beni sattı mı? Bu kanatlanıp da kuş gibi damdan uçmadı ya! Evin başka sokağa kapısı var mı? Arada bir cebimdeki elektrik fenerini kullanarak haneyi tavafa[1085], girinti ve çıkıntılarını tetkike başladım. Evin arka sokağa, bir ahır yahut arabalık kapısı bulunduğunu keşfettim. Ha, hiç şüphesiz Behçet buradan çıkıp gitmişti. Fakat niçin? Peşinde beni mi sezinledi? Yoksa bu arka kapıdan çıkmakta, hiç bana taalluk etmeyen[1086] diğer bir maksadı mı vardı? Veyahut ki hiçbir niyet ve hesaba müstenit olmayarak[1087] mı buradan çıkıp gitti? İşte cevap isteyen üç sual…

XVIII

Bu esnada kulübe kapısından Galip Nihat'ın kuruca esmer yüzlü başı göründü. Dedezade bu son zaire[1088] karşı birden parlayarak bağırdı:

[1084] saffet: saflık
[1085] tavaf: etrafı dolaşma
[1086] taalluk etmek: ilgilendirmek
[1087] müstenit olmak: dayanmak
[1088] zair: ziyaretçi

— Gelmeyiniz artık! Vallah konyak kalmadı. Şişede bir kadeh kadar ancak var. O da özüm için…

Galip Nihat bir infial-i tebessümle[1089]:

— Dede'm, hiç üzülme… Konyağına ortak olmaya gelmedim. Böyle vakitsiz konyak içmekten lezzet almak için senin ayyaş midenle benimkini trampa etmeliyim[1090]. (ötekilere tevcih-i hitabla)[1091] Sizi biraz dinledim. Behçet Hilmi'den bahsediyorsunuz. Vallah çok terbiyeli, insaniyetli çocuk…

Kasım Necati kabararak:

— Her ne sebeple olursa olsun, o menhusun[1092] methini dinlemeye tahammül edemem…

Galip Nihat:

— Kızma Necati kardeşim… Bakınız Behçet Hilmi size karşı ne derece ihtiyatla hareket ediyor… Sevdasını âlemden gizliyor. Bir de gelip benimkileri görünüz. İşte şimdi Gülhane Parkı'nda Nevhayal ile Süha Pertev diz dize bankoda oturuyorlar. Bunların da anaları, babaları var. Âlemin dilinden, hiçbir şeyden çekinmiyorlar.

Kasım Necati:

— Çekinmiyorlarsa enayiliğine doyma. Revolverin yoksa al, benimkini vereyim. Git iki kurşunla hesaplarını gör… Parkta bir iki intihar oldu. O tarihî bahçenin vukuat defterine bir de sevda katli kaydolunsun. Bununla şöhreti artar.

Şoför Raif:

— Sevdalı efendiler, lafa yekûn kesiniz[1093]. Bahis piç olmasın. Evvela Behçet Bey'le Lemiye Hanım'ın hesaplarını görelim. Sonra ötekilerinkini de temizleriz. İşimiz ne? Arkadaş arkadaşa böyle günde lazım olur. Hem bir iki büyük muvaffakiyetten sonra

---

[1089] infial-i tebessüm: gücenik gülümseme
[1090] trampa etmek: değiş tokuş etmek, değiştirmek
[1091] tevcih-i hitabla: yönelerek
[1092] menhus: uğursuz
[1093] yekûn kesmek: son vermek

şurada, handa bir oda tutar, üzerine "Hıyanet-i Sevda Ahz-ı İntikam İdarehanesi"[1094] diye bir levha asarız.

Dedezade son konyağı çekerek:

— Elde sermaye olsa… Her zaman aklıma gelir. Hem irat[1095] hem sevap… Gizli doğuracak kadınlara mahsus bir veladethane[1096] açmalı. Sır saklanacağını temin etmeli. İnsan hem külliyetli[1097] para kazanır hem senede birçok insan yavrusu, analarının elleriyle boğulmaktan kurtulur. Nüfusun tezayüdüne[1098] hizmet edilmiş olur. Şimdiye kadar bu mühim hususu düşünen ne bir hayırhah[1099] feylesof ne akıllı bir sermayedar görüldü. Yalnız sevişmemeli, sevdanın semere-i tabiiyyesine[1100] kundak, bir sıcak aguş ve daha birçok şeyler hazırlamalı.

Dedezade zembereği boşanmış bir makine gibi dırıl dırıl dırlanıyor, kimsenin kendini dinlemediğine hiç ehemmiyet vermiyordu.

Hepsinin gözü Faik'in yüzünde, kulakları tamamıyla onun ağzından çıkacak sözlerde idi. O anlatıyordu:

— Şimdi ben hala hanımın arka kapısında hem dolaşıyor hem de önüme çıkan üç suale karşılık bulmaya uğraşıyordum. Bunlara birçok cevaplar buldum. Lakin bu düşündüklerim hakikate muvafık[1101] mıydı? Kim bilir? O akşam oradan çekildim. Ertesi günü Behçet'i yine takip ettim. Atık Kuponlar İdaresi müdürü, bu defa büyükbabasının ziyaretine gitti. Hanenin sokak kapısından sellemehüsselam[1102] girdi. İçeride bir saat kadar kaldı. Yine aynı

1094 Hıyanet-i Sevda Ahz-ı İntikam İdarehanesi: Aşka İhanet Edenlerden İntikam Alma Müdürlüğü
1095 irat: gelir
1096 veladethane: doğumhane
1097 külliyetli: pek çok
1098 tezayüt: artma
1099 hayırhah: iyiliksever
1100 semere-i tabiiyye: doğal meyve
1101 muvafık: uygun
1102 sellemehüsselam: çekinmeden

kapıdan çıktı. Vazifesi başına gitti. Akrabasından diğerlerini de ziyarette kısa müddet kalıyor, yine girdiği kapıdan çıkıyor, işine gidiyor. Nihayet tekrar halasını ziyarete nöbet geldi. Ben bu defa tarassut[1103] mevkiimi değiştirdim. Arka kapıyı gören köşenin ardına gizlendim. Başımı ara sıra da uzatıp kapıyı gözetliyordum. Sokağın ta öbür başında şoför kıyafetli biri peyda oldu. Elinde cıgara ile dolaşıyor, o da benim gibi gözlerini hala hanımın arka kapısından ayırmıyordu. Şimdi ben iyice pirelendim. Hiç şüphe yok, o herif orada boşuna dolaşmıyordu. Fakat hakikati nasıl anlamalı? Hemen ben de bir cıgara yaktım, alelade bir geçici tavrıyla öksürüp sokağa tükürerek o tarafa doğru yürüdüm. Ona hiç bakmıyormuşum gibi bir kayıtsızlıkla herifin yanından geçtim. O da bana ehemmiyet vermedi. Onun gözleri hep hala hanımın kapısında idi. Herifi arkamda bırakıp da öbür köşeyi döndüğüm vakit, iki adım ötede bir otomobil gördüm. Araba pek kapalı bir biçimde idi. Perdeleri de hemen yarıya inikti. Eğildim, baktım. İçinde kimse yoktu. Şoför yeri de boştu. Arkasından yorulduğum bu muammanın üzerine şafak atıyor gibiydi. Besbelli Behçet Hilmi, maşukası Lemiye'nin ihtifagâhına[1104] işte bu vasıta ile uçacaktı. Hemen odanın numarasına göz attım. Birinci dairenin seksen beşinci arabasıydı. Numarayı derhâl muhtıra defterime[1105] kaydedebilmeme imkân yoktu. Bunu büyük bir dikkatle zihnime yazıp yürüdüm. Şimdi ne yapacaktım? O anda bir otomobil de bana lazımdı. Lakin bazı şeyler evvela hakikate yakın görünür de sonra büsbütün aksi zuhur eder[1106]. Seksen beş numaralı arabayı takip etmezden evvel herhâlde Behçet Hilmi'nin onun içine bindiğini görmek lazımdı. Hiç durmadım, yürüdüm. Sokağı dolaşarak yine öbür köşebaşındaki ilk tarassut mevkiime geldim. Hemen bütün dikkatimle ileriye baktım. Sokağın ağzında cıgara ile dolaşan şoförden eser yok. Ooo, işte bu berbat! Behçet Bey'i yine mi kaçırdık? Bu kurnaz kuşu yine mi uçurduk?

[1103] tarassut: gözlem
[1104] ihtifagâh: gizlenme yeri
[1105] muhtıra defteri: not defteri
[1106] zuhur etmek: olmak

Ben sokağın bir başından öbürüne gitmek için diğer uzun bir sokağı dolaşıncaya kadar zaruri sekiz on dakika sarf ettim. İşte bu müddet zarfında beyefendi otosuna atlayıp savuşmuş. Acaba öyle mi? Şoför belki arabasının yanına gitmiştir, dedim. İleriye, köşebaşına yürüdüm. Eyvah, otomobilin yerinde yeller esiyordu. Ne tarafa gitti? Eminönü'ne mi? Fatih'e mi? Aksaray'a mı? Ve daha tahminimden hariç kalan bir yere mi? İşte bunu keşif, falcılığa mütevakkıftı[1107]. Seri bir otomobil, sekiz on dakikada İstanbul'un bir ucundan öbürüne gidebilir. İşte tahkikatım bu noktada kaldı. İşin ilerisine devam edebilmek için Behçet Bey'in yine halasını ziyaret edeceği güne intizar[1108] lazım geliyor.

Şoför Raif cakalı bir ağız ile söze atılarak:

— Behçet'in halasını ziyarete gitmesini beklemeye hacet yok. Tahkikatın alt tarafını bana bırak.

Faik biraz taacüple[1109]:

— Nereden ve nasıl tahkik edeceksin?

— Seksen beş numaralı otomobili tanıdım. Muhacir Zekeriya'nın arabası.

Faik:

— Bravo.

Süleyman:

— İş yoluna giriyor…

Raif:

— Ben onu yarın akşam meyhanede yakalarım. İki kadeh fazla içirince, bülbül gibi söyletirim…

Dedezade:

— Meyhaneye giderken beni unutma! Şaklabanlık ederim. Şoför Zekeriya'ya bütün esrarını[1110] döktürürüm. Yardaksız[1111]

[1107] mütevakkıf: bağlı
[1108] intizar: bekleme
[1109] taaccüp: hayret
[1110] esrar: sırlar
[1111] yardak: yardımcı

hokkabaz olmaz. Ne yapalım? Geçinmek için iyiye, kötüye yardakçılıktan başka çare kalmadı. Karnını doyurmak için eline fena fırsat düşerse eşirradan[1112] olursun. Kabahat kimde? "Doğruluk, tok karnına muhafaza edilebilir bir haslettir. Açlardan korkmalı." derler. Şimdi bütün dünya aç. Kimseden hayır beklememeli, birbirimizden korkmalıyız.

Şoför:

— Dede vaaz ve nasihat etmek istiyorsan burası mevkii değil. İçkiye tövbe et. Üç ayları bekle. Kendine göre bir cemaat bul. İstediğin kadar söylen… Biz hepimiz ezelden nasihatimizi almışız…

Dede bu nasihate kani olmadı[1113]. O, yine kendi nasihatlerinde devam ediyordu. Onun dırdırından kurtulmanın en iyi yolu, onu dinlememekti. Söyleyebildiği kadar söylensin… Öyle yaptılar.

Keresteci Faik, Raif'ten sordu:

— Şoför Zekeriya'yı ne vakit sarhoş edip ağzından laf alacaksın?

— Mümkün olabilirse bu akşam.

Faik:

— Bu işte bize gayet zeki bir veya iki kadının muaveneti[1114] lazım.

Necati, Fındıkçı'yı göstererek:

— İşte Seher Hanım hemşiremizi onun için çağırttım.

Faik:

— Lemiye Hanım, bu Seher Hanım'ı tanır mı?

Seher:

— Lemiye beni tanır hem de pek iyi tanır… Her şeyi yaparım, yalnız çehremi değiştiremem. O kadar sanatkâr değilim. Lakin bu işi kendisine emniyetle gördürecek size başka bir kadın bulabilirim.

[1112] eşirra: kötü, zararlı kimseler

[1113] kani olmak: razı olmak

[1114] muavenet: yardımcılık

Raif:

— Muvafık.

Dedezade:

— Lemiye Hanım'ın tanımadığı bir erkek lazımsa o da benim. Ne o beni bilir ne ben onu bilirim. Lakin bu tavcılık[1115] için kaç şişe rakı parası ücret vereceğinizi benim ölçebilmem lazım gelir.

Sarhoşa hiç kulak asan olmaz. Müzakere devam eder.

Faik:

— Bu kadınlardan birini Behçet'in zevcesi Nebile Hanım'ı kocası aleyhinde kışkırtmak için kullanacağız. Ötekini de Lemiye'yi avlamak için.

Dedezade:

— Tabirlere dikkat! "Kışkırtmak", "avlamak"… Nasıl oldu da ben, halisü'l-kalb[1116] bir ehl-i tarikat[1117], böyle bir fesat cemiyetine karıştım, bilemiyorum…

Hiç aldıran olmaz.

Seher:

— Nebile Hanım nezdinde görülecek işi ben yaparım. Çünkü o hanımla birbirimizi şahsen hiç tanımadığımız için -her ne suretle icap ediyorsa- kendimi ona o şekilde takdim edebilirim. Lemiye'yi bulunduğu delikte ürkütmeden yakalayacak kadını da istediğiniz saatte buraya getireceğime söz veririm.

Dedezade gittikçe rekâketi[1118] artan bir telaffuzla:

— Bu bir sürü müfsit[1119] katıra şimdi de iki nabekâr[1120] postal[1121] karıştı… Fesat kazanı kaynıyor… Ya Rabbi, sen

[1115] tavcılık: yalancılık, aldatmaca
[1116] halisü'l-kalb: temiz kalpli
[1117] ehl-i tarikat: tarikata mensup kimse
[1118] rekâket: kekemelik
[1119] müfsit: fitneci
[1120] nabekâr: hayırsız
[1121] postal: düşkün kadın

ümmet-i Muhammed'i bunların şerlerinden kurtar! Nasihat ediyorum, dinlemiyorlar. Yakayı ele verirlerse onların arasında beni de kavrayacaklar… Benim sıdk u hulusum[1122] Cenabıhakk'a malumdur. Bu caniyane[1123] dalaverelerin içinde birkaç kadeh işret ziftlenmekten başka bir menfaatim yok. Abudanem[1124] beni bu tezvirat[1125] menbaına çekiyor.

Şoför:

— Faik, sen yine hala hanımın arka kapısındaki gözcülüğünde devam et. İkimizin ayrı ayrı tahkikatımız bir asla[1126] doğru yol alırsa maksada çabuk varırız. Şimdi buradakiler yarın yine bu saatte hep birleşelim.

Faik:

— Nerede?

Şoför, Keresteci Faik'in kulağına eğilerek:

— Gülhane Parkı'nda saray duvarının altında.

Dedezade huylanarak:

— Benden gizli mi? Ben, ehl-i keşiftenim. Bu geceye istihareye[1127] yatar, nerede toplanacağınızı anlar, orada sizi yine yakalarım.

XIX

Şoför Raif, o akşam Şoför Zekeriya'yı Galata'da bir kuytu meyhaneye düşürür. Birinci, ikinci kadehlerde maksada yanaşmayarak alargadan[1128] laflar konuşur. Kadehlerin artan adetleriyle ağızlar kızışıp beyinler parlamaya başlayınca, alelade bir

[1122] sıdk u hulus: doğruluk ve iyi niyet
[1123] caniyane: canice
[1124] abudane: takdir edilmiş rızık
[1125] tezvirat: dedikodu
[1126] asıl: hakikat
[1127] istihare: bir işin hayırlı olup olmayacağını görülecek rüyadan çıkarmak amacıyla abdest alıp dua okuyarak uyuma
[1128] alargadan: konuyla ilgisi olmayan, uzak

söze girişiyormuş gibi, meselenin ehemmiyetini hiç belli etmeyerek bahsi açar:

— Zekeriya, pek iyi dikkat etmedim ama bana öyle geldi. Sen bugünlerde acayip bir müşteri taşıyorsun.

— Ne gibi?

— Ne gibi olacak, herif arabanın içinde namahrem bir kadınmış gibi perdeleri yarıdan aşağı indiriyor. Kimseye görünmek istemiyor.

— Ha, şu şık beyden bahsetmek istiyorsun…

— Şık mı, babayani[1129] mi? İhtiyar mı genç mi görünmüyor ki…

— Şık, genç, güzel.

— Âlemden bu kadar neye saklanıyor?

— Ne bileyim ben? Herkesin bir türlü dalaveresi var…

— Adı ne?

— Adını bilmem. Bana parayı bol veriyor, ötesi neme lazım? Haftada üç gün getirip götürüyorum.

— Nereden nereye götürüyorsun?

— Dizdariye taraflarında bir evin arka kapısından alıyorum. Beyoğlu'na götürüyorum.

Şoför Raif, boğazına dikilen heyecan gıcığını defe çalışarak:

— Beyoğlu'nda nereye?

— Menekşe Sokağı'nda yirmi yedi numaraya.

— Orada ne yapıyor?

— Ne yapacak? Karı dalaveresi.

— Sevgilisi ne milletten?

— Türk.

— Çok aynalı mı?

— Ne dersin be? Yutkunmadan boğaz oldum.

— Karıyı nasıl gördün?

[1129] babayani: gösterişsiz

— Birkaç defa ikisini Hacıosman Bayırı'na, Bentler'e, Cendere'ye götürdüm. Kadın da bey gibi kendini âlemden sakınıyor. Büsbütün tenha kırlara gelmedikçe yüzünü açmıyor.

— Hiç kadını yalnız olarak bir yere götürdün mü?

— Hayır.

Raif tahkikatın bu kadarını kâfi görür. Zekeriya'yı şüphelendirmemek için başka şey sormaz. İleride zaruret[1130] hasıl olunca yine söyletmek imkânını muhafaza ederek bahsi kapar. Afaki[1131] beş on lakırdı daha ettikten sonra birbirinden ayrılırlar.

Ertesi sabah doğru Gülhane Parkı'na gider. Dedezade'den başka hep ötekileri saray duvarının önünde bulur. Fazla olarak Fındıkçı Seher'in yanında, ondan daha genç, yüzünün pudrası kadar etekleri de tozlu, gözlerine sürme, kaşlarına ince kalem çekilmiş, sağ yanağı solundan biraz daha al, üvez[1132] dudaklı, kırıtarak sırıtan bir kadın daha görür.

Fehime Hanım'ı takdim ederler. Raif, bu tahkikat işine karıştırılmak için mahareti metholunan[1133] bu ikinci dişi hafiyeyi gözden geçirir ve der ki:

— Hanımlar, efendiler, ben tahkiki icap eden en mühim noktayı meydana çıkardım. Behçet Bey, maşukası Lemiye Hanım'ı Beyoğlu'nda Menekşe Sokağı'nda yirmi yedi numaralı haneye kapatmış. İşte size sağlam bir haber… Ben de vazife sahibiyim. Otomu bırakarak her gün bu işin peşinde dolaşamam. Bundan sonra yapılacak şeye siz karar veriniz, Bana lüzum görülecek anlar olursa yine elimden geleni esirgemem. Behçet'le Lemiye, bu iki eş, Zekeriya'nın otomobiliyle Hacıosman Bayırı'na, Bentler'e, Cendere'ye doğru seyranlar[1134] yapıyorlarmış. Bir çete gibi

---

[1130] zaruret: mecburiyet
[1131] afaki: rastgele, dereden tepeden
[1132] üvez: kırmızıya kaçan kahverengi
[1133] metholunmak: övülmek
[1134] seyran: gezinti

üzerlerine hücum ederek erkeği öldürüp dişiyi kaçıracak mısınız? Ne yapacaksınız?

Kasım Necati, aklına gelenleri ifşadan çekinir gibi önüne bakarak derin derin düşünüyordu. Aralarında müzakere başladı. Bıçkıcı Süleyman hepsini ağzına baktırmak için bir işaret ederek:

— Kaba tiyatrolarda olduğu gibi enayice oynanacak bir faciaya aktör olmak istemem. Maceranın sonunda mahkeme-i cinayeti[1135] boylamak, hoşa gider bir şey değil. Biz, beş altı zağarız[1136]. İki nazik av arkasında koşacağız. Biz bu kadar babayiğit ancak iki çelimsiz hayata kıyar isek zamanın meşhur katilleri yüzümüze tükürürler. Çünkü elini kana bulaştırdıktan sonra birkaç yüz kişi temizlemeli ki heyet-i hâkime[1137] huzuruna çıkınca yüzümüzü görebilmek için halk birbirini çiğnesin. Biz kan dökmeden Lemiye'yi Behçet'ten ayırıp Necati'ye kavuşturacak bir plan tertip edelim.

Faik:

— Bu, iskambil kâğıdındaki kızı kaçırmaya benzemez. Herif yanındaki dişisini kolay kolay teslim eder mi? Kim bilir Behçet şimdi ceplerinde kaç ateşli tabancalar taşıyor…

Necati teellümler[1138] içinde ciddi bir tavır almaya uğraşarak:

— Merhametsiz maşukamla hilekâr rakibimin üzerlerine haydut çetesi gibi sizi hücuma teşvik ederek başınızı belaya sokmak istemem. Dramı yalnız ben oynayacağım. Siz tiyatrolardaki figüranlar yahut Karagöz göstermeliği gibi etrafımda durup sade bakacaksınız. Fakat lafınızdan dönmeyiniz. Akşam meyhanede başka türlü, sabahleyin ayılınca diğer türlü söylemeyiniz.

Süleyman pat pat Kasım Necati'nin arkasını okşayarak:

— Şaka söylüyoruz be… Arkadaşlık ne olduğunu bize mi öğreteceksin? "Dur" dediğin yerde dururuz. "Vur" dediğin yerde

---

[1135] mahkeme-i cinayet: cinayet davalarına bakılan mahkeme
[1136] zağar: av köpeği
[1137] heyet-i hâkime: hâkimler kurulu
[1138] teellüm: üzüntü

vururuz. "Öl" dediğin yerde ölürüz. Boru mu bu? Arkadaşlık kardaşlıktan ileridir.

Galip Nihat müsterhim[1139] bir çehre ile:

— Fedakârlığınızı anladık fakat şu benim işe ne vakit bakacaksınız? "Bende takat kalmadı, ferman senin!" şarkısını söyleyip geziyorum. Bittim… Tahammül olunur dert değil…

Faik boynunu çarpıtıp ağlar gibi yüzünü buruştura buruştura Nihat'a bakarak:

— Bekle biraz be! İster isen eline bir numara verelim. Şirketimizin faaliyeti duyulursa bu hayırlı işe sermaye koyan çok olur. Erbab-ı müracaat[1140] birbirini kırar geçirir. O zaman sana güç nöbet gelir.

Süleyman:

— İyi dedin be Faik!.. Resülmal[1141] beş yüz bin lirayı bulunca gümmm diye bir iflas topu atarız. Tahkik, tetkik, *juge commisaire*[1142], konkordato[1143] monkordato, mahbeste[1144] birkaç ay istirahat… Bizi ne kadar tırtıklasalar akıllıca hareket edince yine ceplerde tortu kalır. Düşün bir kere be, evvelden on liraları bulunmayan herifler, iki üç yüz bin liralık bir kredi içinde, yetmiş seksen bin liralık açıkla iflas ediyorlar. Bu ne açıkgözlülüktür… Yüz bin lirayı rüyada bile görmemiş birtakım cebi delikler de bu akıllı müflislerle[1145] istihza etmeye[1146] kalkıyorlar. Zavallılar zavallılar… Sizin ki akşama yiyeceğiniz yok, havadan yani beş para sermayesiz, yüzlerle bin

---

1139 müsterhim: yalvaran
1140 erbab-ı müracaat: başvuran kimseler
1141 resülmal: sermaye
1142 *juge commisaire*: iflas işlerine bakmak üzere mahkeme tarafından tayin olunan memur
1143 konkordato: bir borçludan alınacakların belli bir plana göre tahsil edilmesini sağlayan, mahkemece onaylanan anlaşma, zorunlu icra
1144 mahbes: hapishane
1145 müflis: iflas etmiş kişi
1146 istihza etmeye: dalga geçmeye

liraları toplamanın yolunu bularak avuçlarında oyuncak etmiş kurnazlarla nasıl alay edebilirsiniz behey safdiller[1147]?

Bir hayli müzakereden sonra Beyoğlu'nda Menekşe Sokağı'nda yirmi yedi numarada muhtefi çiftin oradaki vaziyet, hüviyet ve diğer esrarını tahkike Faik'le Fehime'nin gönderilmesine karar verildi. Fakat toz uğrağı bir kaldırım üzerinde kalmış saksıgüzeline benzeyen Fehime'nin tuvaletini bir parça ev hanımı kıyafetine sokmak lazımdı. Ev hanımı nasıl giyinir? İçlerinde bunu pek layıkıyla bilen yoktu. Lakin herhâlde hanım vasfına[1148] liyakat gösteren[1149] bir kadın turuncu peleriniyle etekliği arasından dudu yeşili kostüm tayyörünü[1150] göstermez, çehresini boyacı faturasına çevirmez. Uçlarında kalay gibi bir çift küpe sarkan kulaklarını başlığından dışarıda bırakarak âleme süs satmazdı. Faik'in esnafla bıçkın biçimi arasındaki kılığı da refikasınınkinden daha az ıslaha muhtaç değildi. Onun fesinin ipeğinden iskarpinlerinin ökçelerine kadar değiştirilecek çok yerleri vardır. Hep beraber çarşıya, zennecilere[1151] gittiler, kapamacılara[1152] gittiler. Tanıdık esnaf buldular. Orada Faik'i güya asri bir bey, Fehime'yi de ona layık bir hanım şekline koydular. İkisi yan yana Şoför Raif'in otomobiline kuruldular. "Beyoğlu" deyip sürdüler.

XX

Otomobil Karaköy Köprüsü'nden uçtu. Banka önünden geçti. Şişhane Yokuşu'na saldırdı. Petit-Champs yolunu tuttu. Birkaç dar ve loş mahalle dolaştıktan sonra Menekşe Sokağı'nda yirmi yedi numaranın önünde durdu. Burası Beyoğlu'nun iki sıra yüksek kârgir haneleri arasına gömülmüş, güngörmez, damdar, rutubetten kaldırım taşları parıldayan bir yoldu. Bu gayrisıhhi[1153] mahallede, o

[1147] safdil: saf
[1148] vasfına: özelliğine
[1149] liyakat gösteren: layık olan
[1150] tayyör: etek ve ceketten oluşan takım
[1151] zenneci: kadın elbisesi satan esnaf
[1152] kapamacı: hazır giysi, takım satan esnaf
[1153] gayrisıhhi: sağlıksız

iki tutuşmuş gönüllere bir aşk yuvası kurmaları şaşılacak bir şeydi. Buraya ne gülzarını[1154] şaşırmış bir bülbül uğrar ne mehtabın gümüş nurları saçılır… Alt katın kalın demir parmaklıklı pencereleri, üst katların kapalı koyu yeşil panjurlarıyla bu dar ve yüksek binanın heyet-i umumiyesinde[1155] bir hapishane kasveti vardı.

Kalın, ağır, madenî sokak kapısının üzerinde Fransızca, Türkçe şu ilan okunuyordu:

Üçüncü Katta Möble

Dört Odalı Bir Apartman

Kiralıktır.

Bu ilan otomobildekilerin yüzlerini güldürdü. Çünkü içeri girmek için onlara âlâ bir vesile bahşediyordu.

Faik arabadan indi. Kapının düğmesine dokundu. Kıvrak, tannan[1156] bir ses hanenin kasveti içine doğru derinleşerek inledi. Çok sürmedi. Kapı açıldı. Göğsü koyu mavi önlüklü, suratı iri gözlüklü, başı yağlı, siyah canfes[1157] takkeli, uzun boylu, çökük avurtlu, kıranta[1158] bıyıklı bir ihtiyar hizmetçi görünerek:

— Kimi arıyorsunuz?

Faik:

— Kiralık apartmanı görmek istiyoruz.

— Buyurunuz.

Fehime ile Faik girdiler. Şoför dışarıda kaldı. İhtiyar hizmetçi çekmece kapağı örter gibi bir hafiflikle sessizce kapıyı itti. Hanenin rutubet kokan serinliği yüzlerine çarparak bir mermer methalden[1159] geçtiler. İhtiyarın arkasına düştüler. Minare gibi fırdöndü, karanlık bir merdivenin muşambalı basamaklarından çıkıyorlardı. Ev

[1154] gülzar: gül bahçesi
[1155] heyet-i umumiye: dış görünüş
[1156] tannan: çınlayan
[1157] canfes: ipek kumaş
[1158] kıranta: kır düşmüş
[1159] methal: giriş koridoru

temiz ve sessizdi. Merdiven, dar bir bacadan akşam karanlığı gibi mukassi[1160] alaca bir aydınlık alıyordu. Gözleri giderek loşluğa alışarak basamaklardaki muşambanın kırmızılı, yeşilli çiçeklerini, küpeştenin koyu maun rengini fark etmeye başladılar. Katlar yüksekti. Sahanlıktan sahanlığa çıkıyorlar, merdiven bitmiyordu. Nihayet üçüncü katı buldular. Hizmetçi duvardaki 9 numaranın üzerinden anahtarı aldı. Apartmanı açtı. Bir aralıktan sonra girilen bir methal üzerinde dört oda. İhtiyar sıra ile odalara girerek kapalı panjurları açtı, beş altı metre ilerideki yüksek binalar ile bu evin arasında boğulmuş, solmuş, güneşsiz bir aydınlık, pencerelerden içeri aktı. Şurada burada, somyalı[1161] somyasız, büyük küçük birkaç çıplak karyola, bir aynalı dolap, bir iki etajer[1162], birbirine uymaz sandalyeler, meşkûk[1163] istimaller[1164] geçirmiş basma kaplı sedirler, taklit halılar… İri ufak musluksuz, basit lavabolar, birçok kirli yüzler, eller yıkanmış küvetler, brokalar…

Tefrişat[1165] namına teşhir edilen[1166] bu adi eşyaya şöylece bir göz gezdirdikten sonra iki genç kiracı, ne diyeceklerini kestirmek için birbirine bakıştılar. Nihayet Faik söz açmak için ihtiyar hizmetçiden sordu:

— Pazarlığı kiminle edilecek?

— Balık Pazarı'nda tüccardan Ananyadi Efendi ile.

— Bu hanenin diğer apartmanlarında Türk kiracı var mı?

— Hayır.

İhtiyarın bilatereddüt[1167] ağzından çıkan bu "hayır", saillerin[1168] hesaplarını bozdu. Delikanlı ile genç kız dudaklarını ısırarak ne

[1160] mukassi: bunaltıcı
[1161] somya: metalden yapılmış yaylı yatak altlığı
[1162] etajer: rafları olan kapaksız küçük bir mobilya
[1163] meşkûk: şüpheli
[1164] istimal: kullanım
[1165] tefrişat: döşeme
[1166] teşhir edilmek: sergilemek
[1167] bilatereddüt: tereddütsüz
[1168] sail: soran

diyeceklerini istimzacen[1169] yine bakıştılar. Faik aldığı bu pek kısa cevaba kani olmuş[1170] görünmeyerek:

— Bu hanede bir Türk familya[1171] bulunduğunu biz pek iyi biliyoruz.

— Hayır, siz bu haneyi benden daha iyi bilemezsiniz. Burada Türk familya yoktur.

İhtiyar hakikati inkâr mı ediyordu yoksa Şoför Raif tahkikatında yanılmış mıydı? Herifin bu kuvvetli reddine mukabil Faik iddiasında devamla:

— Canım, ya ben anlatamıyorum ya sen yanılıyorsun… Uzunca boylu, etine dolgun, pembe yanaklı, kumral, bazen tek gözlük takar. Gayet genç, şık bir Türk, haftada üç dört gün bu evin kapısından girer. Nasıl olur da sen onu tanımazsın?

Faik isim tasrih etmedi[1172]. Çünkü Behçet Hilmi'nin oraya müstear nam[1173] altında devamı muhtemeldi. Kıranta hizmetçi, zayıf yanaklarının buruşukları üzerinde gezinen düşünceli bir tebessümle:

— Ha ha evet, dedi. Feyyaz Bey'den bahsetmek istiyorsunuz. Bir de pek güzel karısı vardır.

İki gencin gözlerinde bir sevinç leması[1174] parladı. Lakin yüreklerinde kabaran bu ilk muvaffakiyet inşirahını[1175] bir şey sezdirmemek için tekrar yuttular.

Faik:

— Bravo şimdi anladın, Biz yanlış bir şey söylemiyoruz.

— Affedersiniz, yanlışlık bende değil yine sizde… Çünkü Feyyaz Bey burada oturmaz. (parmağıyla pencereden karşıki haneyi göstererek) İşte orada oturur. Feyyaz Bey çok satranç meraklısıdır.

[1169] istimzacen: nabız yoklarcasına
[1170] kani olmak: inanmak
[1171] familya: aile
[1172] tasrih etmek: açıklamak
[1173] müstear nam: takma isim
[1174] lema: parıltı
[1175] inşirah: ferahlık

Burada bir kiracımız vardır, Anton Efendi. O da aynı meraktadır. Ekseriya onunla oynarlar. Sonra buradan çıkar, arka kapıdan kendi evlerine gider. Ayağı alışmıştır. Daima otomobilden bizim kapıda iner. Bunun için bana her ay bahşiş verir. Kibar çocuktur. Çok *comme il faut*[1176], terbiyeli bir gençtir. Çünkü kendi kapılarının önüne caddeden otomobil inemez. Yokuş pek dik, bazı yerleri merdivenlidir. Lakin apartmanlar başkadır. Öbür yüzden deniz görülür. Nezaretleri[1177] menşurdur[1178].

Öbür hanenin yolu pek dik bir yokuş ise Behçet Hilmi yahut Beyoğlu ismiyle Feyyaz Bey, sokak başında otomobilden inerek evine kadar yürüyebilirdi. Onun arabadan kendine ait olmayan bir hanenin kapısı önünde inmekteki ihtiyatını[1179] anlamakta zeki Faik güçlük çekmedi. Anton Efendi ile oynanan satranç oyununda diğer bir oyun gizli olduğu da anlaşılıyordu.

Fehime, kadınların arzularını izhar ederken[1180] bazen aldıkları ufak bir çatkınlık tavrıyla dudaklarını bükerek:

— Ben kapanık evde sıkılırım. Nezaretli yerlere alışığım. Gözlerimi açıp da pencereden bakınca mutlaka deniz görmeliyim. Burası pek mukassi, acaba karşıki evde boş bir apartman yok mu? Bir oda eksik bir oda ziyade olmuş zararı yok…

Faik bu şımarık kadının arzularını icra[1181] ızdırabıyla yaşayan mağlup bir erkeğin tahammül ve tevekkülüyle ihtiyar hizmetkâra bakarak:

— Varsa söyleyiniz. Hizmetinizin altında kalmam. Ne yapalım? Hanım işte böyle arzu ediyor.

[1176] *comme il faut*: kibar, düzgün kişi
[1177] nezaret: manzara
[1178] menşur: yayılmış, geniş
[1179] ihtiyat: tedbir
[1180] izhar etmek: göstermek
[1181] icra: yerine getirme

Cebinden buruşuk bir kâğıt lira çıkarıp hizmetçiye uzattı. Herif bahşişi küçük bir teşekkür tavrıyla aldı. Önlüğünün altından yeleğinin cebine sokarak:

— Zannederim ki karşıki ev doludur. Fakat bir kere tahkik edeyim. Belki yakında boşalacak apartmanlar vardır.

Hep birden alt kata indiler. İhtiyar tahkike gitti. Beş dakika sürmeden avdetle[1182]:

— Bir haftaya kadar boşalacak bir apartman var. Nezareti mükemmel fakat kirası tuzlu…

Fehime, varlıklı bir kadın edasıyla:

— Arzumuza göre olsun da kirasının çokluğuna bakmayız. Fakat acaba apartmanı bugün görebilir miyiz?

Hizmetkâr:

— Evet, içerideki familya gayet terbiyeli, gidip görmenize muvafakat ediyorlar.

Dik iki dağ arasına benzeyen bir aralıktan geçtiler. Karşıki evin arka kapısı önünde bu defa istikballerine[1183] küp gibi yusyuvarlak, prostelalı[1184] kırk beşlik bir kadın çıktı. Cırlak bir sesle:

— Buyurunuz efendim, buyurunuz. Kiracı çıkmazdan on beş gün, bir ay evvel kiralamazsanız buralarda apartman bulmak kabil değildir. Talihiniz varmış da tesadüf etti. Madam Toma hiç burasını bırakmak niyetinde değildi. Fakat işleri birdenbire öyle bir tersine döndü ki familyaca Selanik'e gitmek mecburiyetinde kaldılar.

Karı, kiracıların önünde bir varil gibi yuvar yuvar ve küpeşteye sarıla sarıla ağır vücudunu zor taşıyarak merdivenlerden çıkarken, hiç durmayan çenesinin kuvveti ayaklarından ziyade olduğunu ispat ediyordu. Kiracılar her sahanlıktan geçtikçe apartmanların numaralarına dikkat ederek, aradıkları çiftin sevda yuvalarını,

---

[1182] avdetle: dönerek
[1183] istikbal: karşılama
[1184] prostela: önlük

bu kapılarda hangisinin arkasında kurmuş olduklarını keşfe uğraşıyorlardı.

Madam Toma'nın bir hafta sonra boşalacak apartmanını gezdiler. Beğendiler. Nezaretine bayıldılar. Lakin Fehime, o hane içindeki kiracılar arasında bir Türk aile bulunduğunu tahkike söz düşürebilmek için yutkunup duruyordu. Nihayet:

— Burada bir Türk familya oturuyormuş. Bize karşıki evin kapıcısı söyledi.

Şişman karı:

— Evet, evet. Feyyaz Bey ve madamı Perinaz Hanım. Pek terbiyeli, nazik Türklerdir. Adları Türk'tür, kendileri hiç o cinse benzemezler. Zaten Beyoğlu'nda oturanlar "inceleyim[1185]" diye otururlar. Ama bunlar kimse ile görüşmezler. Misafir kabul etmezler. Kadın, kocası beraber olmadıkça sokağa çıkmaz. Bir ihtiyar Rus karısı hizmetçileri vardır. Her işi o görür. Sessiz sedasız şeylerdir. Sanki birer kabahat işleyip de buraya saklanmışa benzerler. Nikâhlı mıdırlar değil midirler? Onu da bilmem. Zaten şimdicik öyle şey arandığı var mı? Bul bir kadın, gönlünü et. Paran varsa istediğin yerde otur. Zevkine bak…

Fehime:

— Madam apartmanı beğendik. Nezareti de âlâ… Fakat ben sinirli bir kadınım… Buranın havası bana nasıl gelecek? Anlamak isterim. Bu hususta kendilerinden bir iki şey sormak için acaba Perinaz Hanım beş dakikacık beni apartmanlarına kabul ederler mi?

— Bilmem fakat gideyim bir sorayım… "Tıpkı sizin gibi genç bir karıyla bir koca geldi. Dördüncüdeki on bir numarayı tutacaklar. Müsaadeniz olursa sizden bazı şeyler sormak istiyorlar. Ve çok yalvarıyorlar. Pek güler yüzlü, tatlı şeylerdir." diyeyim, bakayım ne cevap alırım…

Karı gider, beş altı dakika sonra avdetle:

[1185] incelmek: kibarlaşmak

— Gittim, söyledim. "Mademki Türk'müşler, gençmişler, yalnız hanım buyursun." dedi. Görünüyor ki nazlı Peri Hanım'ın da yalnızlıktan içi sıkılıyor. İhtiyar Rus karısıyla beyinin yüzlerinden başka insan suratı gördüğü yoktur. Haydi gidelim, görüşünüz. Bir parça birbirinize benzer tazelersiniz.

Bu cevabı duyunca Faik'le Fehime'nin sevinçten yürekleri hopladı. Lakin karıyı şüpheye düşürmemek için cebrî[1186] bir ağırlık gösterdiler. Delikanlı merdiven başında kaldı. Sahte refikası[1187], kapıcı karının arkasından yürüdü. Feyyaz Bey'in apartmanı önüne geldiler. Kapı önünde bekleyen Rus karısı, Fehime'yi içeri aldı.

Perinaz Hanım, muvafakat ettiği mülakatın pek kısa olacağını anlatır bir ciddiyetle methalin ortasında, ayakta duruyordu. Fehime kandilli bir temenna[1188] salıverdi. Öteki de aynı derecede bir eğilişle mukabele etti. İki genç kadın dikkatle birbirini süzerek selamlaştılar. Ev sahibi, misafire "İçeri buyurunuz" demedi. Ortada ilişecek sandalye nevinden bir şey yoktu.

Fehime'ye Lemiye'nin fotografisini göstermişlerdi. Görür görmez bu pek genç kadının mukavva üzerindeki simanın sahibi olduğunu derhâl tanıdı. Evet, Lebip Paşa kerimesi, Kasım Necati'nin merhametsiz maşukası, Behçet Hilmi'nin metresi firari Lemiye karşısında bulunuyordu.

Fehime, kısalığı ihsas olunan[1189] bu ihtiyatlı kabul önünde teessürünü saklayamaz gibi bir hâl alarak:

— Küçük hanımefendi, verdiğim rahatsızlığı affedersiniz. Dünya bu, insanın başına neler geliyor. Samimi, pak, nezih bir muhabbetle sevdiğim bir delikanlıya Allah'ın emriyle varmak için anamın, babamın rızalarını tahsile[1190] bir türlü muvaffak olamadım, dedi.

[1186] cebrî: zorunlu

[1187] refika: eş

[1188] temenna: sağ eli dizden aşağı indirip sonra ağıza ve başa götürerek verilen selam

[1189] ihsas olunmak: hissettirilmek

[1190] tahsil: alma

Tıkanır gibi bir vakfe[1191] geçirdi. Sanatkârlığını tabii sahnelerde gösteren bu genç kadın, göğsünden ince bir mendil çıkardı. Gözlerine götürdü. Meşkûk birkaç damlayı sarsıntılarla içirdi. Sonra hazin hazin devam etti.

— Gönlümün meylettiği delikanlı ile şeran birleşmemize müsaade etmedikten maada[1192] beni, servetine tamaen[1193] mendebur bir ihtiyara vermeye kalktılar. O zaman aşkım isyan etti. Uyanıklığımda, rüyamda daima etrafımda dolaşan bir hayalet bana bir düziye "Kaç" diyordu, "Sevgilinin kolları arasına kaç. Oradan seni hiçbir kuvvet ayıramaz." O da bana muhabbetnameler gönderiyordu. "Gel gel, benim aguşum sana melce[1194], seninki bana cennet. Bizim için başka türlü hayat kabil değildir." sözleriyle beni davet ediyordu. Of, nihayet kaçtım… Benim annem babam beni, onunkiler onu reddettiler. Ne ile geçineceğiz? Bende bir şeycikler yok. Onun eli yufka. Birkaç gün, birkaç hafta birbirimizin kolları arasında sevdamızın hararetiyle ısındık, barındık. Of, sırf aşk gıdasıyla yaşanmıyormuş. Hayat gaddar, biaman[1195] ihtiyaçlarını tahsilde bir saniye ara vermiyor.

Fehime, yine kaynayan bir tencere gibi taştı. Asabi bir buhran hâli göstererek, baygınlıklar geçire geçire:

— Aman Allah aşkına. Bir iskemlecik… Bir yudum su…

Lemiye iskemleyi, Rus karısı suyu koşturdular. Sanatkâr Fehime, bu nöbeti de geçirdikten sonra acıklı hikâyesinin alt tarafına devam eder.

İlk aşinalıktan sonra tercümeihâlinin[1196] en gizli, en feci sayfalarını açan bu dertli kadını Lemiye Lebip rahm u rikkatle[1197], biraz da hayretle dinler. Misafir kendi hâlini ev sahibininkine

---

[1191] vakfe: duraklama
[1192] maada: başka
[1193] tamaen: açgözlülükle isteyerek
[1194] melce: sığınak
[1195] biaman: acımasız
[1196] tercümeihâl: yaşam öyküsü
[1197] rahm u rikkat: acıma ve şefkat

benzeterek öyle hazin bir masal uydurur ki yürekler acımamak, gözler sulanmamak mümkün değil.

Hemen aynı sergüzeşt[1198] kahramanı bu iki kadın ahbap olurlar. Fehime, apartmanın isticar mukavelesini[1199] bitirmek için iki gün sonra geleceğini söyler. Bu iki felekzede taze, birbirinin ellerini hürmetle sıkarak ayrılırlar.

Fehime dışarı çıkınca muvaffakiyetini seri birkaç göz işaretiyle Faik'e anlatır.

Kapıcı kadından Feyyaz Bey'in zevcesi Perinaz Hanım'ın nezdine haftada kaç defa, ne günleri ve saat kaçta geldiğini tahkik ederek evden çıkarlar.

XXI

Behçet Hilmi Bey'in zevcesi Nebile Hanım, kocasına muhabbeti hadden efzun[1200] fakat vakur[1201], hazımlı[1202], ihtiyatlı, idareli, akıllı bir kadındı. Behçet'e müreffeh[1203] bir hayat temin etmek için onun bütün israfatına[1204] göz yumuyor hatta bu yüzden pederinin bazen tekdir[1205] derecesine varan haklı muahezelerine[1206] karşı boyun eğiyordu. Fakat evine hemen hiçbir masrafı olmayan Behçet bu kadar parayı neye israf ediyor? Ona böyle bir sual iradını[1207] karılık kocalık nezaketine muvafık bulmuyordu. Ama bu muammanın[1208] halli için de içinden kendi kendini yiyordu.

1198 sergüzeşt: macera
1199 isticar mukavelesi: kira kontratı
1200 efzun: çok
1201 vakur: onurlu
1202 hazımlı: sabırlı
1203 müreffeh: rahat
1204 israfat: gereksiz harcamalar
1205 tekdir: azarlama
1206 muaheze: azarlama
1207 irat: söyleme
1208 muamma: bilmece

Giderek müzminleşen[1209] bu üzüntü ile cana geçen ızdırap anları geçirmekte iken pek acı satırlar ile kocasının sadakatsizliğini bildiren imzasız bir mektup aldı. Dost görünerek düşman eliyle yazılmışa benzeyen bu satırlarda zevci Behçet'in Lebip Paşa kızı Lemiye'yi kapatmış olduğu açıkça haber veriliyordu. Fakat kapatılan mahal hakkında bir kelime sarahat[1210] yoktu. Eski menfi[1211] işkencesini, bu mektup biraz müspetleştirdi[1212]. Binaenaleyh ızdırabı arttı. Maraza[1213] nakıs[1214] bir nevi teşhis kondu. Lakin bir usul-i tedavi[1215], hiçbir ilaç sağlık verilmemişti[1216]. Şimdi ne yapmalı? Bu mektubu göstererek sadakatsizliğini Behçet'in yüzüne mi vurmalı? Yoksa bu elim maceranın tabiaten[1217] alacağı neticeyi mi beklemeli? Günahı yüzüne çarpıldığı surette Behçet, "Evet doğru. Lemiye'yi hayatım, namusum, dünyevi diğer bütün saadetlerim pahasına seviyorum. Ondan ayrılabilmeme imkân olmadığı için böyle yaptım. Ve yapmakta devam etmemek de elimde değildir…" kabîlinden bir itirafta bulunursa felaketin müşkülat[1218] ve fecaati[1219] kat kat artmış olacaktı. Tabii neticeyi beklemeye de pek büyük bir metanet[1220] ve tahammül lazımdı. Onu da Nebile Hanım kendinde pek göremiyordu.

Kadıncağız kocasına karşı böyle müellim[1221] bir vaziyet ve haletiruhiyedeyken[1222] bir gün hususi hizmetçisi yanına girerek:

1209 müzminleşmek: devamlı hâle gelmek
1210 sarahat: açıklama
1211 menfi: şüpheli
1212 müspetleştirmek: doğrulamak
1213 maraz: hastalık
1214 nakıs: eksik
1215 usul-i tedavi: tedavi yöntemi
1216 sağlık verilmek: salık verilmek
1217 tabiaten: doğal olarak
1218 müşkülat: zorluklar
1219 fecaat: acıklı durum
1220 metanet: dayanıklılık
1221 müellim: üzücü
1222 haletiruhiye: ruhsal durum

— Bir genç kadın geldi. "Küçük hanımefendiyi mutlaka görmek istiyorum. Kendilerini pek yakından alakadar eden gayet mühim ve müstacel[1223] bir mesele hakkında mahremane[1224] maruzatta[1225] bulunacağım." diyor, dedi.

Nebile Hanım o günlerde kadınlık hissiyatında hasıl olmuş garip bir intibah[1226] sevkiyle bu mühim meselenin zevci Behçet'e aidiyetine derhâl intikal etti[1227] ve hizmetçi kıza:

— Misafiri küçük salona alınız, emrini verdi.

Birkaç dakika sonra Behçet'in zevcesi, kendinden mahremane mülakat talep eden kadınla karşı karşıya bulunuyordu.

Fındıkçı Seher, tiyatrolarda oynayacakları role göre kıyafetlere giren aktrisler gibi sade giyinmiş ve bütün bütün vazgeçemediği yüz boyasında itidal[1228] gözetmiş, kabiliyetinin müsaadesi derecesinde bir ev hanımına benzemeye uğraşmıştı. Bu ihtimama[1229] rağmen tavrında, şeklinde yine aslını seçtiren tuhaflıklar yok değildi. Fakat Nebile Hanım, metin bir kadın olmaktaki faziletiyle beraber daha ilk sözlerde sarsıldı. Binaenaleyh bütün dikkatini muhatabasının keşf-i hüviyetinden[1230] ziyade Behçet'e ait olmak üzere naklettiği sevda macerasının tahliline nasb ü sarf ediyordu[1231].

Seher sedasına, girdiği kıyafetle mütenasip bir ağırlık ve ciddiyet vermeye uğraşarak içini çeke çeke derin bir hüzünle başladı:

— Hanımefendimiz, buraya müşkül bir vazife ifasına geldim. Çok sıkılıyordum. Lakin güzel yüzünüzü görür görmez hissettiğim

---

[1223] müstacel: acil
[1224] mahremane: gizli
[1225] maruzat: bilgilendirme
[1226] intibah: uyanış
[1227] intikal etmek: anlamak
[1228] itidal: ölçü
[1229] ihtimam: özen
[1230] keşf-i hüviyet: kim olduğunu anlama
[1231] nasb ü sarf etmek: saplamak, harcamak

insaniyetiniz, nezaketiniz, zekâvetiniz[1232] karşısında, sırf hayırhahlık sevkiyle deruhte etmiş[1233] olduğum bu işteki zorluğun kolaylaşacağını anladım.

Seher sustu. Zihninden bu tantanalı mukaddimeyi takip edecek cümleleri tertiple meşguldü.

Nebile Hanım, gözlerini kırpmaksızın büyük bir dikkat ve soluk bir beniz ile dinliyordu.

Seher ezile büzüle:

— Cüretimden dolayı beni mazur görmenizi rica ederim.

Fındıkçı birkaç saniye kadar cevap bekledi. Muhatabasının ağzından yalnız titrek bir:

— Estağfurullah, çıktı.

— Çok hassassınız hanımefendi, kimden bahsedeceğimi anladınız.

— Bir parça. Fakat siz devam buyurunuz.

Seher etrafta mahremiyetlerini ihlal edecek kulaklar, gözler olup olmadığını anlamak ister muhteriz[1234] bir tavırla sağına soluna bakarak:

— Söyleyebilir miyim? Lakırdılarımız hariçten işitilir mi?

— Hayır. Kapalı bir odada edilen lakırdıyı hariçten dinleyecek kadar bu evde terbiyesiz kimse yoktur.

Fındıkçı biraz bozularak:

— Affedersiniz hanımefendimiz, bendenizi buraya gönderen son derecede ihtiyat ve ketumluk[1235] tavsiye etti.

— Biz bizeyiz. Çekinmeyiniz. Söyleyiniz efendim.

[1232] zekâvet: zekâ
[1233] deruhte etmek: üstlenmek
[1234] muhteriz: çekingen
[1235] ketumluk: sır saklama

— Sizi görür görmez şaşırdım… Nutkum tutuldu… Ne söyleyeceğimi bilemiyorum… Ah bu erkekler! Sizin üzerinize sevdiği kadın bari attığınız tırnağınıza benzese…

— Efendim şimdi beni takdiri, onu takbihi[1236] bırakınız. Zat-ı maddeyi[1237] anlatınız.

— Ah efendim ah… Sizi görüp de şaşırmamak, onu düşünüp de taayyüp[1238] ve takbih etmemek mümkün mü?

— Esasa avdet ediniz efendim.

— Müsaade buyurunuz, hepsini anlatacağım. Nasıl seviştiklerini biliyor musunuz?

— Hayır.

— Telefonla.

— Acayip.

— Acayibin acayibi efendim… Birbirini görmeden, ezbere ateş almışlar. Bir sevişme, bir tutuşma ki dünya dünya olalı böylesi hiç görülmemiş. Efendim kız yaman, pek yaman… Evlere şenlik, şeytana pabucunu ters giydirenlerden… Bir kızın yüreği bozuk olduktan sonra onun elinde telefon, fotoğraf, kâğıt, kalem, her şey şerre alet olur. Sokakta, tramvayda, trende, vapurda, tünelde, her yerde kendine bir gönül eğlencesi bir sevda macerası arayan Lemiye Lebip Hanım, nihayet paşababasının telefonunda şikârını[1239] yakalamış. Gençliğine, dirayetine[1240], zekâvetine hiç yaraştıramadım, zavallı Behçet Hilmi Bey ne kadar gafil avlanmış… Çünkü efendim bu kız haftada sekiz kişi ile sevişip bozuşan takımdan. Bu defa bu kadar uzun bir müddet çözülmez bir düğümle zevcinizin başına bela olacağı kimin aklına gelirdi? Hanımefendimiz, bu da sizin talihsizliğinizden…

[1236] takbih: kınama
[1237] zat-ı madde: asıl konu
[1238] taayyüp: ayıplama
[1239] şikâr: av
[1240] dirayet: kavrayış

Nebile Hanım kendi talihine karşı bu kadının ağzından çıkan tazallümlerden[1241], onun gösterdiği rahm ü rikkatten[1242] sıkılarak önüne bakar.

Seher devam eder:

— Efendim telefon melefon derken nihayet bir gün buluşurlar. Birbirinden çok hoşlanırlar. Gizli mülakatlar tertip ve ebediyen birbirinin olmaya ahd ü peyman ederler[1243].

Bu tafsilat karşısında Nebile gittikçe solar. Onun teessürünü hissettikçe Fındıkçı Seher lakırdılarına daha şatafat vermeye uğraşarak:

— Bu gizli mülakatların hangi gizli dam altında vuku bulduğunu bilen yok. Fakat Lemiye'nin seksen belalısı içinde bir tane sunturlusu var. Haşarı, uçarı, kaçarı, çevik, cesur, güçlü, kuvvetli bir delikanlı… Bu çocuk her cebine bir revolver yerleştirerek bu âşıkla maşukun peşlerine düşer.

Nebile Hanım'ın kaşları yeisle çatılarak bütün vücudunda seri bir raşe[1244] gezinir.

Seher kendi talakatına[1245] kendi hayreti artar deruni[1246] bir memnuniyetle devam eder:

— Bu delikanlı ayıplanmaz, efendim. O da vaktiyle sevdalarının ebediyetine dair Lemiye Hanım'dan peyman[1247] alıp peyman vermiş. Sevişmişler, mektuplaşmışlar. Bu merhametsiz, sadakatsiz, iffetsiz kızın namelerini[1248] deste deste koynunda taşıyor. İş bu pelesede iken Lebip Paşa, kızının rezaletlerini musavvir[1249] imzasız bir mektup almış. Zavallı adamcağızın az daha yüreğine iniyormuş.

[1241] tazallüm: sızlanma
[1242] rahm ü rikkat: merhamet ve şefkat
[1243] ahd ü peyman etmek: yemin etmek
[1244] raşe: titreme
[1245] talakat: güzel söz söyleme yeteneği
[1246] deruni: içten gelen
[1247] peyman: yemin
[1248] name: mektup
[1249] musavvir: anlatan

Kabil olabildiği kadar tahkik ve tetkikte bulunmuş, mektuptaki ithamatın[1250] asılsız olmadığını anlamış. Konağında kızını bir odaya hapsetmiş. Kapısının önüne esdikasından[1251] bir Kürt'ü bekçi koymuş. Ona "Kız firara kalkarsa hemen vur." emrini vermiş. Bir baba aile namusunu kurtarmak için, bundan fazla daha ne yapabilir, hanımefendi? Ah heyhat! O fettan kız ele avuca sığar mı? Ne yapmış yapmış, kurşuncu kadın kıyafetine girmiş. Kürt'ü aldatmış, mahbesinden kaçmış. Babasına hitaben bir mektup yazıp bırakmış. Validesi Tahire Hanım, bu mektubu Paşa'nın çekmecesinden çalmış, okutmak için götürdüğü komşu da bir aynını yazmış. Ben de ondan istinsah ettim[1252]. İşte sureti.

Seher kostüm tayyörünün yan cebinden bir kâğıt çıkarıp Nebile Hanım'a uzatarak:

— Efendim bende bir sureti daha var, bu sizde kalsın. Titreyerek okuyunuz, bakınız efendim, maazallah bir pedere karşı yazılır şey midir? Zamane felsefesini, ahlakını bu kara satırlarda görünüz de ibret alınız. Herkes nasıl isterse öyle yaşayacakmış. Kimsenin anaya babaya karşı hürmet borcu yokmuş. Her fert hürr-i mutlak[1253] imiş, dünyadaki bütün kanunlar, nizamlar, mezhepler uydurma imiş. Ah daha daha söylemeye dil varmaz şeyler… Bu asri mektubun muharriresi[1254], bu son moda fikirleri ve o ateşli gönlü ile doğru gitmiş Behçet Bey'in kolları arasına atılmış. Behçet onu kapatmış, ortadan yok etmiş, saklamış. Nereye? Onu hangi sevda kuyusuna gömmüş? Bilad-ı Selase'siyle[1255] koca İstanbul dâhilinde bu ihtifagâhı bulmak kabil mi? İşte Kasım Necati üşenmedi, yılmadı. Hiçbir fedakârlıktan çekinmedi. Behçet Bey'in himayesi altında Lemiye'nin gizlendiği deliği keşfetti. Beni size gönderdi. Yalvarıyor,

---

[1250] ithamat: suçlamalar
[1251] esdika: sadık adamlar
[1252] istinsah etmek: kopyalamak
[1253] hürr-i mutlak: tamamen özgür
[1254] muharrire: hanım yazar
[1255] Bilad-ı Selase: Üç Bölge (eski idari teşkilatta Eyüp, Galata, Üsküdar semtleri)

eteklerinizden öpüyor. “Hanımefendi arz edeceğim talimat üzere hareketle zevcini bu beladan kurtarsın. Aksi takdirde vuku bulacak büyük fenalıklardan mesul değilim!” diyor.

Nebile Hanım, kalbinin çarpıntısı dudaklarına sirayetle[1256] solgunluklar içinde:

— Nasıl talimat?

— Efendim korkmayınız. Kasım Necati o kadar mert bir çocuktur ki kılınıza bir hata getirmemek için hayatını feda eder. Talimat namı altında söylenecek sözlerde muvahhiş[1257], anlaşılmaz, icrası müşkül hiçbir şey yoktur. Emir buyurduğunuz surette sizi istediğiniz noktadan otomobile bindirip Behçet Bey’le Lemiye Hanım’ın sevda yuvası edindikleri hanenin kapısı önünde indirecekler. Onlar teşrifinizden büsbütün gafil, bihaber karşı karşıya gülüşüp oynaşırlar iken sizi odadan içeriye sokacaklar.

Nebile Hanım gözlerini karşıki duvara dikti. Daldı. Onu bir müddet düşüncesine terk için Seher sustu. Birdenbire önüne çıkarak acilen bir suret-i hall ü tesviye[1258] isteyen bu dikenli, tehlikeli aile meselesi Nebile Hanım’ın dimağını sarsıyor, bir kasırga gibi kasıp kavuruyordu. Kendine bu haberi getiren, bu teklifi eden kadın, terbiyesi tam ayar bir mahluka benzememekle beraber her şeyi açık söylüyordu. İfşaatında[1259] anlaşılmaz bir muammalık, teklifinde nakabil-i icra[1260] bir zorluk yoktu. Kasım Necati sevgilisi Lemiye’den intikam alacaktı. Nebile’ye “Gel, kocanı kurtar bu ahz-ı sar[1261] anında ona da bir fenalığım dokunması ihtimali vardır.” diyordu. Bu, mertçe bir teklifti. Behçet, bu Lemiye belasından kurtulsun da Necati, Lebip Paşa kızıyla olan hesabını istediği gibi

---

[1256] sirayetle: sıçrayarak
[1257] muvahhiş: ürkütücü
[1258] suret-i hall ü tesviye: düzeltme ve çözme yolu
[1259] ifşaat: açıklama
[1260] nakabil-i icra: yerine getirmesi imkânsız
[1261] ahz-ı sar: öç alma

görsün. Zevcinin böyle belleri kamalı, cepleri revolverli herifler tarafından takip olunduğunu düşündükçe hafakanlar[1262] geçiriyordu.

Nihayet gözlerini Seher'e çevirdi. Netice-i mülahazatı[1263] olarak dedi ki:

— Hanım, bu tehlikeli ihbar için vuku bulan lütfunuza teşekkür ederim. Yalnız teklifinizin cevabını yarın verebilirim. Bu gece uzun uzun düşünmeye ihtiyacım var. Çünkü mesele benim için pek mühimdir. Kasım Necati Bey'e selamımı, teşekkürümü iblağ ediniz[1264]. Behçet Hilmi'nin bigünah bir zevcesi, masum bir yavrusu bulunduğunu hiçbir zaman nazar-ı insaniyet ve merhametinden[1265] dûr[1266] tutmasın.

XXII

Nebile Hanım'ı düşüncenin, merakın asıl büyüğü yarın kati bir cevap almak için avdet etmek üzere Seher'in çekilip gitmesinden sonra aldı. Şimdi ne yapacaktı? İlk defa gördüğü Seher gibi bir kadının getirdiği teklifi kabul ile kanlı bıçaklıya benzeyen birtakım herifler altına çekecekleri otomobile binip de onların tayin edecekleri semt-i mechule[1267] gidecek miydi? Bu oyunda ne büyük tehlikelerin gizlenmiş bulunması ihtimali vardı… Akşam Behçet gelince ona bir şey açsın mı, açmasın mı?

Müziç[1268] kararsızlık ve bayıltıcı tereddüt heyecanları içinde geceyi etti. Zevciyle yalnız odada baş başa kaldılar. O ne tahammülsüz bir andı. Nebile Hanım meşum düşüncelerin sabırşiken[1269] tazyikleri[1270] altında eziliyor, ölüyor, kocası karşısında

---

1262 hafakan: yürek çarpıntısı
1263 netice-i mülahazat: düşüncelerin sonucu
1264 iblağ etmek: ulaştırmak
1265 nazar-ı insaniyet ve merhamet: insanlık ve merhamet duyguları
1266 dûr: uzak
1267 semt-i mechul: bilinmeyen semt
1268 müziç: huzursuz eden
1269 sabırşiken: sabrı zorlayan
1270 tazyik: baskı

dünya yıkılıp da altında kalmış gibi kapkara fikir içinde bunalarak derin derin düşünüyor. Behçet, kendi siyah mülahazatı içindeki istiğrakından[1271] zevcesinin dalgınlığına dikkat etmiyor gibiydi. Nebile bunun farkına vararak daha ziyade müteessir oldu. Zevce anlıyordu ki zevcine bir söz söyleyerek onu zihnini dolduran şeytanların iğvasından[1272] bir an ayırmak, kafasına bir balta indirmek kadar mustarip edecektir.

Erkeğin bu uzun sükûtu karşısında kadın da sustu sustu. Onun bir cevv-i namütenahi[1273] içine kafasının esrarını[1274] döker gibi nazarının dikildiği noktalara dikkat ederek, serairini[1275] kavramaya uğraşarak sustu sustu. Nihayet hançeresinden[1276] şu sual, bir hafakan gibi dışarı fırladı:

— Beyefendi bu ne dalgınlık! Ne düşünüyorsunuz?

Behçet sahte bir tebessüm göstererek:

— Hiç, dedi.

Başını öteye çevirmek istedi. Artık kadında tahammül kalmadı. Bir an için iradesini kaybetti. Ağzından şu sözleri kaçırdı:

— Bir müddettir aleyhinizde pek ağır dedikodular dönüyor…

— Saçma!..

— Sizi böyle gam deryasının[1277] ta ka'rına[1278] batmış, meyus, etrafını seçemeyecek kadar dalgın görmeyeydim buna ben de "saçma" der geçerdim.

— Allah bu dedikoduların mucitlerini[1279] kahretsin! Dur sana söylemek zahmetini vermeden ben anlatayım. Güya ben Lebip

---

[1271] istiğrak: dalgınlık
[1272] iğva: yolunu şaşırtma
[1273] cevv-i namütenahi: sonsuz boşluklar
[1274] esrar: sırlar
[1275] serair: sırlar
[1276] hançere: gırtlak
[1277] derya: okyanus
[1278] ka'r: dip
[1279] mucit: çıkaran, icat eden

Paşa kızı Lemiye Hanım isminde bir hafifmeşrebi[1280] sevmişim. Kapatmışım. Bilmem ne yapmışım. Şöyle olmuş, böyle olmuş. İşittiğin bunlar değil mi?

— Evet.

— Bu şeni[1281] iftiraya inandın mı?

— İnanmamak için ortada kavi[1282] bir sebep varsa söyleyiniz.

— Ben böyle alçakça bir iftiradan tebriye-i nefs[1283] gayretiyle kavi, zayıf sebepler aramayı kocalık haysiyetim için zül[1284] sayarım. Bütün dünya bu yalana inansa bile sen benim sana karşı olan bizeval[1285] muhabbetimi, müebbet sadakatimi bilmelisin. Âlemin dediği, diyeceği benim hiç umurumda değildir. Lakin senin beni tezkiyede[1286] uğradığın bu dalalet-i hiss ü mülahazaya[1287] sadece canım sıkılmak değil, beni öldürseler yeisten bir damla kanım akmaz.

— Öyledir de böyle Karadeniz'de gemileri batmış bir zavallı gibi neye düşünüyorsun?

— Çıkardıkları yalana sen inanıp da rahatsız olacaksın diye düşünüyorum.

Behçet doğru mu söylüyordu? Bu çıkarılan şayia[1288] büsbütün asılsız mıydı? Bu haberi getiren kadının bilasebep[1289] Behçet aleyhinde bu kadar boynuzlu, kulaklı bir yalan uydurmaya ne mecburiyeti vardı? Nebile Hanım, redd-i isnad[1290] için zevcinin ilk şüpheli teminatına inanıverecek kadar saf bir kadın değildi.

1280 hafifmeşrep: namussuz
1281 şeni: çirkin
1282 kavi: güçlü
1283 tebriye-i nefs: kendini temize çıkarma
1284 zül: alçalma
1285 bizeval: yok olmayan
1286 tezkiye: aklama
1287 dalalet-i hiss ü mülahaza: duygu ve düşünce sapkınlığı
1288 şayia: söylenti
1289 bilasebep: sebepsiz
1290 redd-i isnad: atılan suçu çürütme

Binaenaleyh onun hilesine karşı kurnaz bulunmak lüzumunu his ile sustu. O günü gelen kadına dair bir kelime açmadı.

Behçet bu tehlikeli bahsi tatlıya bağlamak için şakrak görünmeye uğraşarak:

— Ah benim güzel karıcığım, ah benim bir tanecik elmasım, göz bebeğim, dedi, senin bu yalanlara inanmayacağını, katiyen ehemmiyet vermeyeceğini bilsem hiç düşünmem, neşem derhâl avdet eder. Söyle, söz ver, bende dalgınlıktan, yeisten eser kalmayacağını görürsün…

Kocasının caliyetine[1291] mukabil[1292] kadın da sahte bir kanaat ve itimat tavrı göstererek:

— Üzülme. İnandım. Senin reddine karşı aksini iddiada musır[1293] olacak kadar kendini bilmez kadınlardan değilim. Bi'l-farz ve't-takdir[1294] sözlerin doğru bile olmasa mızrak çuvala sığmaz, böyle yalanlar uzun müddet devam edemez. Bir gün gelip de kendi kendine meydana çıkacak bir şey için kendimi şimdiden neye üzeyim?

— İşte bak hâlâ itimatsızlık gösteriyorsun. Senin böyle için için üzüldüğünü hissettikçe ben de bitiyorum.

— Hiç bitme, üzülme, itimat ettiğime emin ol. Ben son faraziye[1295] olarak meselenin en aksi şeklini söylüyorum.

Behçet zevcesine sarıldı. Nevazişleri[1296] ve buseleriyle[1297] onu fiilen de temine, tatmine uğraştı. İkisi de bu tehlikeli zemin üzerinde gezinmekten çekinir bir ihtiyatla bahsi değiştirdiler. Lakin her nereden söz açsalar bir iki cümleden sonra musahabe[1298] sönüyor, karı koca karşı karşıya derin bir dalgınlığın ka'rına

---

1291 caliyet: sahtelik
1292 mukabil: karşılık
1293 musır: ısrarcı
1294 bi'l-farz ve't-takdir: farz edelim ki
1295 faraziye: kurgu, varsayım
1296 nevaziş: okşama
1297 buse: öpme
1298 musahabe: sohbet

inmekten kendilerini alamıyorlardı. Hani ya Behçet zevcesinin temini üzerine pürneşe[1299] kesilecekti? Onun gülümser görünmeye uğraşan gözlerinin yeisten koyulaşan derinliği içinde gam dolu idi. Ağzın ketmettiğini[1300], kalbin mahfuz[1301] tuttuğunu gözler tamamıyla gizlemiyorlardı. Onun bakışlarında karısına yalvaran bir hüzün vardı. Sanki "*Dudaklarımdan dökülenlere inanma. Sen daima gözlerimden ruhumu iskandil etmeye[1302] uğraş. Fakat beni affet karıcığım. Gönlüm çabalandıkça daha ziyade dolaşan bir ağa tutuldu. Bana acı. Beni bu kördüğümlerden ancak senin nazik, müşfik, ihtiyatlı ellerin kurtarabilir. Merhamet... Merhamet…*" diyor gibiydi.

Fakat evvela bu inkâr ve sonra bu zımni[1303] itiraf ve istirham ne idi? Elin bir aşüfte kızı için aile saadetini tehlikeye koymak, kendini mühlik[1304] vaziyetlere, ızdıraplara, masum zevceyi iltiyam[1305] bulmaz elemlere düşürmek… Lemiye için kalbinde nihayetsiz bir nefret, yakıcı, cızım cızım cızlatıcı bir kıskançlık parladı. Kadınlığına açılan bu onulmaz yaranın zehri bütün damarlarına yayılıyor, ruhunu cımbızlıyordu.

Gözlerini bürüyen intikam sevdasıyla karar verdi. Yarın gelecek kadının teklifini kabul edecek, kocasını metresiyle kapandıkları apartmanda yan yana, belki kucak kucağa yakalamak için bütün tehlikelere meydan okuyarak "Buyurunuz" dedikleri herhangi meşkûk bir otomobile hemen atlayıverecekti.

Bunda iki ihtimal vardı, Ya kocasını dalaletten kurtaracak veyahut hüviyet ve maksatları meçhul, tehlikeli şaki[1306] ellerine düşecekti. Artık her şeyi göze aldırıyordu.

[1299] pürneşe: neşe dolu
[1300] ketmetmek: gizlemek
[1301] mahfuz: saklı
[1302] iskandil etmek: araştırmak
[1303] zımni: üstü kapalı olarak
[1304] mühlik: öldürücü
[1305] iltiyam: iyileşme
[1306] şaki: haydut

Lemiye'nin paşababasına yazmış olduğu mektubun suretini Behçet'e göstermeden o gece defaatle okudu. Bu sevda kuduzu kızın cin tutmuş dimağından asrilik namına saçılan herzelerin her kelimesinden onun irinler, zehirler akan maneviyatına hulule[1307] uğraştı. Hemen kocasına acıdığı kadar bu zavallı Lemiye'nin dalaletine teessüfler etti. Hangi mütefessih[1308] muhitte, hangi su-i karinler[1309] arasında bu kızcağız böyle bu kadar bozulup berbat olmuştu?

Yarın ikisini sermest-i sevda[1310], bir arada yakaladığı vakit edeceği müessir[1311], acı nasihatler, alacağı vakurane[1312] tavırlar hakkında bin türlü tasavvurlara[1313] kapılarak pek hummalı bir hazırlık gecesinin merakları, helecanları içinde yandı.

XXIII

Ertesi günü öğleden dört saat evvel Nebile Hanım, Şoför Raif'in otomobilinde Seher ile yan yana ve kucağındaki dört yaşındaki oğlu Vefa Hilmi, Karşıyaka'ya, Menekşe Sokağı'na doğru tam seyir ile koşuyorlardı.

Meyus kadın ne olursa birlikte olmak için yavrusunu beraber almıştı. Bu davada çocuğun da büyük bir hisse-i tazallümü[1314] vardı. Henüz hakkını müdafaada kullanacak cerbezeli[1315] bir dili yoktu ama bakışlarının masumane serzenişlerinde, saf, melekâne hüzünler saçan tavırlarında davayı kendi ve annesi lehine kazandıracak hiçbir usta vekilin erişemeyeceği ilahi bir belagat[1316] vardı.

1307 hulul: içine işleme
1308 mütefessih: kokuşmuş
1309 su-i karin: kötü arkadaş
1310 sermest-i sevda: aşk sarhoşu
1311 müessir: etkili
1312 vakurane: onurlu
1313 tasavvur: düşünce
1314 hisse-i tazallüm: şikâyet, yakınma payı
1315 cerbezeli: inandırıcı
1316 belagat: etkili söz söyleme yeteneği

Otomobil, Tepebaşı Caddesi hizalarında dar bir sokağa saptı. Tenhaca bir mevkide durdu. Arkadan gelen diğer bir otomobil de cüzi[1317] bir ara ile tevakkuf etti[1318]. Bu ikinci arabadan biri yaşlı, diğeri genç iki kadınla kıyafeti yepyeni bir delikanlı indi. Kasım Necati koyu lacivert kostümü, astragan siyah kalpağı, ortasında incili bir ok saplı atlas kravatı, ceketinin yaka iliğinde bir beyaz gülüyle kendi zevkine göre pek şıktı. Çektiği mühlik sevdanın elemiyle fakruddemden[1319] siması solmuş, kaşları, kirpikleri gençliğin daha bariz bir letafetiyle meydana çıkmış, endamı narinleşmiş, bütün uzuvlarına cazip birer nezaket gelmiş, o avami[1320] çocuk hemen asilane, ince bir güzellik, bir sevim peyda etmiş.

Gözlerinin melullüğünde[1321] öyle sıcak bir ifade var ki razbina[1322] olanlara "İşte bakınız, ben seviyorum. Ben bitiyorum. Ben ölüyorum." diyor ve zannedersiniz ki kantar kâtibi, o yeni kostümü, göğsündeki oku, yakasındaki gülüyle o gece güveyi girmeye gidiyor.

Önde Necati, arkada iki kadın birinci otomobilin önüne geldiler. Seher hemen arabadan indi. Bu giyimli, sevimli delikanlıyı eliyle Nebile Hanım'a göstererek:

— Hanımefendi hakkınızdaki hürmetinden bahsettiğim Kasım Necati Bey'i takdime elbette müsaade buyurursunuz.

Nebile Hanım bütün dikkatiyle delikanlının hâl ve şanını süzerek:

— Estağfurullah.

Bu takdim esnasında Kasım Necati yerlere kadar eğilerek:

[1317] cüzi: az
[1318] tevakkuf etti: durdu
[1319] fakruddem: kansızlık
[1320] avami: halk tabakasına ait
[1321] melul: üzgün
[1322] razbina: gizli şeyleri gören

— Hanımefendimiz ayak türabıyım[1323]. Bu âcizin davetini kabuldeki büyük lütfunuza karşı arz-ı şükrana[1324] kalkışmak hadnaşinaslıktır[1325]. Çünkü bu ödenemez bir inayettir[1326].

Seher indikten sonra gelen iki kadın arabaya bindiler. Yaşlısı Nebile Hanım'ın yanına, genci karşısına oturdu. Necati tekrar eğildi, yaşlı hanımı Nebile'ye göstererek:

— Lebip Paşa hazretlerinin haremi ve Lemiye Hanım'ın validesi Tahire Hanımefendi'yi takdim ederim. Bir büyük felaketin tamiri için bugün kaza ve kader her ikinizi helecanlı bir imtihan anında birleştirdi. Biriniz zevcini, biriniz kızını kurtaracak. Bizden bütün ruhumuzla muavenet[1327], Allah'tan inayet[1328]…

Tahire Hanım hıçkırıklar içinde:

— Kızımın kurtarılması vaadiyle beni çağırdınız. Gözüm hiçbir şey görmedi. Davetinize hemen koştum. Geldiğimden Paşa'nın katiyen haberi yoktur. Fakat oğlum, canımızı, namusumuzu senin mert ellerine tevdi ediyoruz[1329]. Hiçbir gürültü çıkmadan, hiçbir silah patlamadan… Anlıyor musun yavrum, hiçbir damla kan dökülmeden kızımı bana teslim ediniz. Alıp evime götüreyim. Senin bu büyük iyiliğine, mertliğine, yiğitliğine karşı elimden gelen analığı, fedakârlığı icradan geri durmam. Mademki kızımı sönmez bir aşk ile seviyormuşsun, Lemiye'nin kabil-i afv[1330] olmayan bu azim günahına nazar-ı merhametle[1331] bakarak onu kabul tenezzülünde bulunursan şimdiden kendini damat bil…

[1323] türab: toprak
[1324] arz-ı şükran: teşekkürlerini sunmak
[1325] hadnaşinaslık: had bilmezlik, kendini bilmezlik
[1326] inayet: iyilik
[1327] muavenet: yardım
[1328] inayet: lütuf
[1329] tevdi ediyoruz: emanet ediyoruz
[1330] kabil-i afv: affetmesi mümkün olmayan
[1331] nazar-ı merhamet: merhamet gözüyle

Necati, zaafını müstakbel kayınvalidesine göstermemek için başını çevirdi. Göz pınarlarından kaynayan iki iri damla çenesinden atlas kravatına yuvarlandı. Sevinçle karışık bir hüzünle:

— Canımı kerimeniz Lemiye'nin uğruna nezir ettim[1332]. Ben sağ iken felekte ona kimse gül ile dokunamaz. Behçet Bey'in de kılına hata gelmeyeceğine söz veriyorum. Emin olunuz ne silah patlayacak ne kama parıldayacak ne bir katre kan akacak… İşte siz Lemiye'nin validesi… İşte hanımefendi Behçet Bey'in zevcesi… İşte kucağında bir küçük melek… Siz bu yoldan azmışlara hakkı göstererek sulhen[1333] bu ağır aile meselesini halledeceksiniz. Biz yalnız dışarıda kapı önünde bekleyeceğiz.

Zavallı validenin gözyaşları Nebile Hanım'a da sirayet etti[1334]. Ne garip tecelli… O da rakibesinin validesiyle beraber ağlıyordu.

Teessürünün şiddetinden soluk benzine şimdi biraz pembelik gelen Necati, Nebile Hanım'a dönerek otomobildeki genç kadını işaretle:

— Efendim, sizi zevciniz ile rakibenizin bulunduğu mahrem odaya kadar isale[1335] delalet edecek Fehime Hanım işte budur. Samimiyetime itimadınızı tekrar teminden başka artık bir diyeceğim kalmadı. "Cenabıhak doğruların yardımcısıdır." kavlinden[1336] ümitvar[1337] olalım. Müsaadeniz ile efendim…

Necati, şoföre hareket işareti verdi. Kendi de gitti, arkadaki diğer otomobilde bulunan Keresteci Faik'in yanına bindi. Biri diğerini takiben iki araba Beyoğlu Cadde-i Kebir'ini[1338] geçti. Karşı sokaklardan birine saptı.

Otomobilde yan yana oturan gözleri yaşlı hanımefendilerin birbirine karşı olan vaziyetleri feci olduğu kadar tuhaftı. Birinin

---

[1332] nezir etmek: adamak
[1333] sulhen: barış yoluyla
[1334] sirayet etmek: bulaşmak
[1335] isal: ulaştırma
[1336] kavil: söz
[1337] ümitvar: ümitli
[1338] Cadde-i Kebir: Büyük Cadde

kızı, ötekinin kocasını ayartmış. Öbürünün kocası berikinin kızını baştan çıkarmış. Kim kimden utanacak, af dileyecek, hangisi hangisine karşı hiddetini, nefretini dökecekti? Fakat onlar birbirini gücendirmekten çekinir birer nazik eda ile bakışıyorlar, zaten diğergûn[1339] olan talihlerini büsbütün aleyhlerine tahrikten[1340] titrer gibi konuşmaktan korkar görünüyorlardı.

Bu iki kadının ürpertiler içine gömülü sükûtunu çocuğun masum, berrak sesi ihlal etti. Yavrucak soruyordu:

— Anne, "Beybabama gidiyoruz" dedindi… Beybabam nerede?

Nebile Hanım ezile büzüle:

— Misafirlikte.

— O misafirliğe giderken niçin bizi beraber götürmedi? Hem sen beni aldattın. "Beyoğlu'ndan oyuncak alacağım." dedin, almadın. Şimdi ben beybabama söylerim, o alır. Çünkü o beni senden çok, çok, pek çok ziyade sever. Geçen günü kulağıma "Sen bu Nebile Hanımanne'ni sevmiyorsan sana başka cicianne alayım." dedi. Fakat ben ağladım. "Ben Nebile Hanımanneciğimi severim, başka anne istemem…" dedim.

Masumcuk, mini mini kollarıyla anasına sarıldı. Başını onun şefkatli koynuna sokmaya uğraşıyordu. Kim bilir sezinlediği hangi mühim tehlikelere karşı ana himayesine karşı sığınmak istiyordu… Onun şimdi çarpan küçük kalbi "Annenin sinesine gömül. Öp onu, sev onu…" diyordu.

İki kadın, gözyaşlarını birbirine göstermemek için yüzlerini arabanın muhtelif cihetlerindeki pencerelere döndüler. Onların böyle hüzünleri gözlerinden sızarken otomobil, gittikçe darlanıp loşlaşan dik, mukassi bir yokuşun başında durdu. Kasım Necati geldi.

İhtiramla[1341] arabanın kapısını açarak:

[1339] diğergûn: değişmiş
[1340] tahrik: kışkırtma
[1341] ihtiram: saygı

— Buyurunuz efendim, dedi.

Hanımlar indiler. Necati, Vefa Hilmi'yi kucağına almak istedi. Lakin çocuk yadırgayarak gitmedi. Gittikçe kararan bir kuyuya iner gibi gözlerine pürşeamet[1342] görünen bu yoldan aşağı yürüdüler.

Önlerine düşen bu kıvırcık kalpaklı delikanlı, bu Kasım Necati kimdi? Bu çifte isim. Hanımlara hiçbir vazıh[1343] hüviyet söylemiyordu. Bu aslı, maksadı karanlık, meyus gencin ağzından çıkan vaatler, teminler doğru muydu? Yoksa Nebile Hanım, aşk rekabetiyle zevcine karşı peyda edilmiş bir garazın yoluna kurban edilmeye mi götürülüyordu? Yoksa Tahire Hanım kızının hercailiğini[1344] kendi hayatıyla ödemeye mi sevk olunuyordu?

Hemen kırk elli adım aşağıda yüksek bir kârgir evin önünde durdular. Keresteci Faik, kapının ziline dokundu. Beş altı saniye sonra kanat açıldı. Birkaç gün evvelki aynı şişman kadın göründü. Faik'le Fehime'yi tanıdı. Madam Toma'dan boşalacak apartmanı tutmaya gelen bu karı kocayı yahut metresle *amant*ı[1345] güler yüzle karşıladı. Bu çiftin arkasından sökün eden Necati'yi, iki kadınla çocuğu görünce biraz şaşırdı. Lakin hanımların hâllerinde şüpheyi calip[1346] bir şey seçemedi. Asaletleri yüzlerinden akıyordu, ağır takımdan oldukları besbelliydi.

Merdivenlere sıralandılar. Üst kata Madam Toma'nın apartmanına çıkmazdan evvel Feyyaz Bey'in zevcesi Perinaz Hanım'ın dairesine uğramak için zili çaldılar. İhtiyar Rus karısı kapıyı açtı. Fehime derhâl sordu:

— Perinaz Hanım burada mı?

Karı biraz tevahhuşla[1347] ve pek az Türkçesiyle cevap verdi:

— Burada.

[1342] şeamet: uğursuzluk
[1343] vazıh: açık
[1344] hercailik: sözünde ve kararında sabit olmama
[1345] *amant*: sevgili, âşık
[1346] calip: çeken
[1347] tevahhuşla: korkarak

— Beyefendi?

— Beyefendi içeride beraber.

Fehime öne düştü. Tahire ve Nebile Hanımları çağırarak uzun methalden öteye yürürlerken Rus karısı efendilerinin o anda misafir kabulüne müsaadeleri olmadığını telaşla anlatmaya ve ilerlemelerine mâni olmaya kalkıştı. O saniyede ihtiyar Rus'un beynine sivri bir kama ucuyla bir revolver namlusu teveccüh etti[1348]. İki iri delikanlının ellerinde kıvrılan bu müthiş silahların parıltıları koca karıyı manyetizmaladı[1349]. Çene atar gibi "hık" dedi. Gözleri, ağzı açıldı. Bütün hareketleri ve sesi birden kesildi. Kârgir binayı itip de daha öteye kaçmak ister gibi duvara yapıştı kaldı.

Bereket versin ki önde giden kadınlar bu şıkça teşhir-i silahın[1350], bu ani tehdidin farkına varamadılar. Delikanlıların da hizmetçi karıyı korku ile mefluç[1351] bir hâle getirmekten başka fena bir niyetleri yoktu. Mülayim hareket etmekle planlarında muvaffak olabilmeleri ümidi pek zayıftı.

Hiç çıt olmadı. İçerideki iki sevdalı, kalpleri karşı karşı hararetle çarparken en harim[1352] halvet odalarında böyle ani bir baskına uğrayacaklarından büsbütün gafil, biperva[1353], serbest konuşuyorlar, şakalaşıyorlar, fıkır fıkır gülüşüyorlardı. Mahrem kalmak icap eden bazı dekolte sözler kapıdan harice taşıyordu. Anası kızının sesini, zevcesi kocasınınkini tanıdı. Lemiye bu yabancı erkekle ne kadar yüz göz olmuştu… Behçet bu nikâhsız kadına ne samimi diller döküyor ne derin muhabbetler, ateşler, sadakatler teminine uğraşıyordu… Bir aile kızının ağzına yaraşmayan hoppadan hoppa, çırılçıplak sözlerin mütekellimi[1354] Tahire Hanım'ın kerimesi Lemiye miydi?

[1348] teveccüh etmek: yönelmek

[1349] manyetizmalamak: uyuşturmak

[1350] teşhir-i silah: silah doğrultma

[1351] mefluç: felçli

[1352] harim: gizli

[1353] biperva: korkusuz

[1354] mütekellim: söyleyen

Aile kutsiyetini tahkiren böyle serbest münasebetleri takdis eden[1355] bu ağız, Nebile Hanım'ın zevci Behçet Hilmi'ye mi aitti?

Kapı arkasındaki bu iki kadına insanlıktan bulantı geldi. Teneffürden[1356] başları dönüyordu. Öyle bir kızın anası olduğu için Nebile Hanım, Lebip Paşa zevcesine ve öyle bir herifin karısı bulunduğundan dolayı Tahire Hanım, Behçet Hilmi'nin karısına acıyarak, iğrenir gibi birer süzgün tavırla bakışmaya başladılar.

Aralarındaki çocuk Vefa Hilmi, ortada dönen bir facia olduğunu mini mini aklıyla hissederek kâh annesinin baygınlıklar geçiren yüzüne bakıyor kâh içeriden gelen babasının sesine benzeyen lakırdıları dinliyor, anasının eteklerine sarılarak susuyor, korkuyor, titriyordu.

Ah aman ya Rabbi nerede idiler? Burası bir ev miydi? Otel mi? Yoksa ismi namuskâr ağızlara yaraşmayan umumi bir mahal mi? Orada geçirdikleri her dakika ile insanlıklarından, haysiyetlerinden, terbiye ve hayâlarından birer parça zayi ediyorlar[1357] gibiydi.

XXIV

Kasım Necati, hayatlarının bu mühim faciasını oynamak için kuliste bekleyen hanımların yanlarına sokularak en yavaş sesle:

— Niçin bekliyorsunuz efendim? Onları kuşkulandırmadan birdenbire girmeniz büyük bir tesir yapar.

Nebile Hanım:

— Gireceğim fakat aralarında bir bahis cereyan ediyor. Merakla onun neticesini bekliyorum.

Behçet Hilmi Bey'in zevcesi kulağını daha ziyade kapıya yapıştırmakta iken Tahire Hanım gözlerini mendile sile sile:

[1355] takdis etmek: kutsamak
[1356] teneffür: nefret
[1357] zayi etmek: kaybetmek

— Ben giremem… Ben giremem… Şimdiden fena oldum… Kızımın yüzünü görür görmez büsbütün biteceğim… Bayılıp kalacağım…

İçerideki iki coşkun sevdalı, kâinatı, insaniyeti ve kanunlarını huzur-ı tenkidlerine[1358] çekerek istihza ile muhakeme ediyorlar ve galiba her şeyin idamına hazırlanıyorlardı. Lemiye'nin nazik sesi:

— İnsanları bazı emellere hizmet ettirmek veya itaat altında tutmak hilesiyle oynanan birçok komedyalar, uydurulan hesapsız faziletler, sahte büyüklükler, meziyetler, kof kelimeler vardır. Bu komedyaların mucitleri, uydurdukları ahlak düsturlarının[1359] hemen hiçbir kelimesini nefislerine[1360] tatbik etmezler[1361]. Lakin saf, budala, mutaassıp[1362] avamı[1363] iğfal için eder görünürler. Mesela "namus" kelimesi de küre-i arz[1364] kadar şişirilmiş işte bu incir çekirdeklerinden biridir. Bu içi boş koskocaman mehip[1365] küreye izafe edilmek[1366] istenilen korkunç manaların şimdiye kadar insanlar arasında sebep oldukları facialarını düşününüz. Beşeriyetin[1367] idrak semalarını bulut gibi örten işte bu hevlnak[1368] sabun köpüğü habbesi[1369] yüzünden ne canlara kıyılmış, ne kanlar dökülmüş, ne aileler sönmüş… Hâlâ sönüyor, daha kim bilir ne kadar yıllar sönecek ve bu manasız kelimenin manası daha ne kadar insan öldürecek? İşte bu kelime, kuvvetini manasızlığından alıyor. Çünkü manalı kelimelerin insanlar üzerinde cazibeleri yoktur. Çünkü idraki zihnin biraz yorucu faaliyetine muhtaç olan

---

1358 huzur-ı tenkid: eleştiri alanı
1359 düstur: prensip
1360 nefis: kendi
1361 tatbik etmek: uygulamak
1362 mutaassıp: tutucu
1363 avam: halk
1364 küre-i arz: yeryüzü
1365 mehip: iri
1366 izafe edilmek: yüklenmek
1367 beşeriyet: insanlık
1368 hevlnak: korkunç
1369 habbe: kabarcık

lügatler[1370] avama bir şey ifham etmez[1371], soğuk gelir. Çünkü beşeriyetin ekseriyeti[1372] idrak etmek istemez ve hâlâ musırren[1373] istemiyor… En büyük feylesoflar bile bir parça avam hastalığıyla maluldürler[1374]. Muzır[1375] zannıyla doğruyu söyleyemezler. Şimdiye kadar beşeriyetten gizlenilmiş olan şeyleri hâlâ saklamak istiyorlar. Çürük temeller üzerine metin ahlak binaları kurulamaz. Çöker, çöker, çöker… Birkaç senede bir felsefe prensipleri sapır sapır dökülüyor. Hani ya bugün Auguste Comte'un[1376] pozitivizminden neye istiane edilmiyor[1377]? Herbert Spencer'in[1378] tekâmül[1379] kanunlarından neye yüz çevriliyor? Daha dün felsefe gerisindeki talakati[1380] tatlı tatlı dinlenen Bergson'un[1381] ruh hakkındaki teşrihatına[1382] bugün neden dudak bükülüyor? Ruhu bir kuş gibi semadan vurdular. Teşrih[1383] masasına yatırdılar. Kanaatim şudur ki bu mübarek şey, onların neşterleri altından yine firar edecek ve müşerrihler[1384] ondan parmaklarının uçlarına bulaşmış hiçbir eser bulamayacaklardır. Onun zaman ve mekânı, tabi olduğu kanunları kimse keşfedemedi. En son gülünç bir fennî[1385] hadise olarak Edison bu kuşu öttürmek istedi. Lakin o anka gizlendiği lamekânından[1386] Amerikalı muhterinin[1387] bu saffetine kahkahalar koparıyor. Ah, ne büyük

---

1370 lügat: kelime
1371 ifham etmek: anlatmak
1372 ekseriyet: çoğu
1373 musırren: ısrarla
1374 malul: hasta
1375 muzır: zararlı
1376 Auguste Comte (1798-1857): Fransız filozof ve sosyolog
1377 istiane edilmek: faydalanılmak, yardım alınmak
1378 Herbert Spencer (1820-1903): İngiliz filozof ve sosyolog
1379 tekâmül: evrim
1380 talakat: etkili söz
1381 Henri-Louis Bergson (1859-1941): Fransız filozof
1382 teşrihat: açıklamalar
1383 teşrih: otopsi
1384 müşerrih: otopsi yapan doktor
1385 fennî: bilimsel
1386 lamekân: belli bir yerinin olmayışı
1387 muhteri: mucit

hayıf ki bu meşhur âlim put gibi sağırmış. Ruhu lamekânına terk ile "namus"a gelelim… Her fert, bu tabirin himayesine sığınmakla diğer insanlardan hürmet ve itibar görebileceği için bunu müdafaada ateş kesilir. Hatta bazen en namussuzlar bile… Bu mukaddes akçe[1388] iki yerde tedavül eder[1389]: ticarette, aileler arasında. Ticaretteki tesirini anlamak için yığdığı büyük servetin karşısına geçip cıgarasını tüttürerek keyif çatan bahtiyara sorunuz ki o paraları toplarken namusu kaç defa vicdanından yumruklar ile harice kovmuştur. Bu yığını namusuyla hoş geçinerek yapmaya muvaffak olduğunu iddia ederse gülünüz. Onun bütün hilesi, namusuyla kat-ı alaka ettiği[1390] anları âleme karşı saklayabilmekteki muvaffakiyetindedir[1391]. Yüz bin kişinin midelerine girecek lokmalardan bir kişi hesabına feda edilen bu servetin şekl-i istihsalini[1392] kanunlar himaye ettikçe dünya yüzünde hakiki sulh[1393], hüsn-i imtizac[1394] ve rahat beklemek abestir[1395]. Aileler arasındaki manasına gelince… Namus kıskançlıkla karıştırılır. Mesela bir koca, zevcesinin sadakatsizliğine karşı intikamda gösterdiği kanlı şiddetteki vahşeti bu kelime ile örter. Çok kimseler li-menfaatin[1396] namusun ahkâmından gizlice udulde[1397] beis[1398] görmezler. Fakat aynı inhiraf[1399], diğerlerinde gözlerine çarptığı vakit ifrit kesilirler[1400]. Nefislerinde ara sıra tecviz

[1388] akçe: para
[1389] tedavül etmek: geçerli olmak
[1390] kat-ı alaka etmek: alakasını kesmek
[1391] muvaffakiyet: başarı
[1392] şekl-i istihsal: olma şekli
[1393] sulh: barış
[1394] hüsn-i imtizac: iyi geçinme
[1395] abes: saçma
[1396] li-menfaatin: çıkarı için
[1397] udul: sapma
[1398] beis: zarar
[1399] inhiraf: sapma
[1400] ifrit kesilmek: çok kızmak

ettikleri[1401] bir fiilin ahardan[1402] suduruna[1403] tahammül getiremezler. Ah ah… Bugün "namus" sözü pek gülünç bir mevkide kalan kör, topal, budala bir bekçiye benziyor… Çokları bu alil[1404], sakat nigâhbanın[1405] sınırından öteye, memnu[1406] mıntıkaya[1407] geçerken "Bekçi baba…" diyorlar, "Sen bir bakarkörsün. Bu serhadde[1408] beyhude bekliyorsun. Çünkü bu ana kadar çoklarının önünden geçip gitmelerine mâni olamadın. Mahaza[1409] başını öteye çevir. Birbirimizi görmemiş, tanımamış olalım. Sana sureta[1410] riayetkâr[1411] görünenleri himaye âdetindir." İşte paşababam beni bu kör bekçinin nezareti altına koymuştu. Zavallı adam zannediyordu ki bu bostan korkuluğundan ben ürkeceğim. Ah ah, biçare babacığım… Hep bu korkuluğun heybetinden çekinerek yaşadı. Ola ola kupkuru bir paşa olabildi. On para servet toplayamadı. Eski devirde kollarının sırmalarına bakarak avundu. O şerefle iktifa etti[1412]. Hırsız, namussuz, devlet, millet haini tahkirleriyle yâd ettiği[1413] heriflerin kurdukları kâşaneleri[1414] görünce, bankaları dolduran liralarının nüfuzlarıyla âlem arasında kazandıkları hürmet ve itibara şahit olunca ve bu kuvvetleri sayesinde kör bekçiyi kendi hizmetlerinde uşak gibi kullanmış olmaları komedyasını uzaktan seyredince biraz şaşaladı. İstikamet[1415] felsefesinin mukassi[1416], ezici darlığı

1401 tecviz etmek: izin vermek
1402 ahar: başkası
1403 sudur: meydana gelme
1404 alil: hasta
1405 nigâhban: gözetici
1406 memnu: yasak
1407 mıntıka: bölge
1408 serhat: sınır
1409 mahaza: bununla birlikte
1410 sureta: görünüşte
1411 riayetkâr: uyan
1412 iktifa etmek: yetinmek
1413 yâd etmek: anmak
1414 kâşane: köşk
1415 istikamet: dürüstlük
1416 mukassi: bunaltıcı

içinde bocalar gibi oldu. Fakat çabuk kendini topladı. Kendi fakrına[1417] şükür ve onların servet ü samanlarına lanet etmekte teselli aradı ve buldu. Beni de kör bekçinin sopası altında bu meskenet[1418] felsefesinin prensipleriyle bağlayarak yaşatmak istedi. Ben kaçtım, hürriyet eflakime[1419] uçtum. Şimdi senin kollarının arasındayım lakin hürüm… Gönüllerimizin akdettiği[1420] şifahi[1421] bir mukaveleden[1422] başka hiçbir ağır rabıta[1423] ile birbirimize bağlı değiliz… Birbirimizden bıktığımız günü "Allah'a ısmarladık" der, ayrılırız. Arkamızdan ne Bab-ı Meşihatın[1424] muhzurları gelir ne adliyenin celpnameli mübaşirleri…

Behçet Hilmi derin derin içini çekerek:

— Gel gönlümün melikesi… Bu güzel nutkun[1425] saçıldığı o zeki ağzını hürmetle, hayretle, perestişle[1426] öpeyim… Çünkü ateşinle yanan ruhum, hüsnün[1427] kadar zekândan da binihaye[1428] bahtiyar ve zevkyab olur[1429]….

İçeride ses kesildi. Bu puse[1430] müddeti birkaç dakika sürdü. Kapı arkasında Nebile Hanım kıskançlık, nefret, yeis, hiddet gibi muhtelif[1431] hissiyatın[1432] teraküründen[1433] kalbinde bir küme

---

1417 fakr: fakirlik
1418 meskenet: uyuşukluk
1419 eflak: gökler
1420 akdetmek: imzalamak
1421 şifahi: sözlü
1422 mukavele: anlaşma
1423 rabıta: bağ
1424 Bab-ı Meşihat: Şeyhülislam Kapısı
1425 nutuk: konuşma
1426 perestiş: tapınma
1427 hüsün: güzellik
1428 binihaye: sonsuz
1429 zevkyab olmak: keyiflenmek
1430 puse: buse, öpme
1431 muhtelif: çeşitli
1432 hissiyat: duygular
1433 teraküm: birikme

teşkil etmiş infiallerin[1434] şiddetli tesirleriyle titriyor, Tahire Hanım, kızının bu kâfirane nutku nereden öğrendiğine şaşarak ve her kelimesinden arlanarak hazin ve mütemadi[1435] yeis döküyordu.

Behçet Hilmi inler gibi bir telaffuzla:

— Ah sen serbestsin lakin ben şeriatın[1436] bir güllesiyle zevceme ve çocuğuma bağlıyım…

— Müslümanlık en felsefi bir dindir. Almak da hak boşamak da. Karı kocalar için "Bir sözle yakın, bir sözle uzak" meselini[1437] avam neye icat etmiş?

— Haydi karımı boşayayım. Fakat çocuğumun babalığından nasıl çıkabilirim?

Lemiye gevrek bir kahkaha ile:

— Oğlanın katiyen senden olduğuna senedin[1438] var mı?

— Doğuran hiçbir kadından çocuğun, pederin sulbüne[1439] nispeti hakkında vesika[1440] istemezler. Hele Nebile için buna hiç lüzum yoktur.

— Neden?

— Çünkü ben kendisinden katiyen eminim. Ona "çirkin, ahmak, sünepe" diyebilirsin lakin "iffetsiz" diyemezsin.

— Niçin kuzum, niçin? En ahmak kadın kocasını senede birkaç defa aldatır. Sen din imamlarından ziyade hakikate vâkıf mısın? Görmüyor, işitmiyor musun, mezar başlarında telkini, ölüyü anasının ismiyle çağırarak verirler. Baba adı kale alınmaz. Bunda pek ince ve büyük bir hikmet var. Doğuran kadın, o çocuğun anasıdır.

[1434] infial: gücenme, darılma, incinme
[1435] mütemadi: devamlı
[1436] şeriat: kanun
[1437] mesel: deyim
[1438] senet: delil
[1439] sulp: döl, soy
[1440] vesika: belge

Buna hiç şüphe yok. Lakin baba ismini taşıyan zatın hakikaten bu nama istihkakı[1441] çok su götürür bir keyfiyettir.

— Ne dersen de güzelim, Vefa Hilmi'nin benim oğlum olmadığı hakkında kalbime bir şüphe getiremezsin. Çocuk benimdir. Buna katiyen ve bütün imanımla kaniyim.

— Demek zevceni bu kadar katiyet ve hararetle karşımda müdafaa ediyorsun?

— Müdafaa değil. Doğruyu söylüyorum. Yine tekrar ediyorum: Ona "aptal, çapaçul, kaba, cahil" ve daha bu kabîlden ne isterseniz deyiniz, yalnız "iffetsiz" demeyiniz…

Kapı arkasındaki zevcenin artık sabrı yandı. Bir iffetsizin kendi iffetine hücumuna tahammülü kalmadı. Çocuğunu elinden tutarak kapıyı itti. İçeri girdi. Çarşafının içinde vakur, ciddi, hazin. Odanın ortasında durdu. İğrenir gibi bir işmizazla[1442] başını dikti. En müessir, tanindar[1443] sedasıyla:

— Bütün günah ve hatalarına rağmen kocam yalnız bu noktada doğru söylüyor: Ahmak, aptalım… Cahil, kabayım… Lakin Allah'a bin şükür fahişe değilim!

Nebile Hanım'ın bu elim protestosu odanın dört duvarında inledi. İçeride sahne ıstılahınca[1444] tiyatro darbesi denilen hâl vuku buldu. Behçet Hilmi hiç memul etmediği[1445] bir anda karısını öyle elinde çocuğuyla sapsarı karşısında görünce kurşunla vurulmuş gibi yerinde dondu kaldı. Lemiye birkaç adım geriye fırladı. Arka arka giderek köşeye sığındı. Bu hakiki sahnenin oyuncuları şimdi ağızlarıyla değil, gözleriyle söyleşiyorlardı. Bütün infialleri[1446] bakışlarında yanıyordu. Tıssss!.. Odanın havasına ağır, tıkayıcı bir sükût çöktü. Kabarıp inen göğüslerin hışıltıları, şiddetle çarpan

[1441] istihkak: hak kazanma
[1442] işmizaz: yüzünü buruşturma
[1443] tanindar: çınlayan
[1444] ıstılah: terim
[1445] memul etmek: ummak
[1446] infial: öfke

kalplerin gümbürtüleri işitiliyordu. Zor ile alınıp verilen nefeslerin tazyikleri altında kimi terliyor kimi donuyor kimi titriyordu.

XXV

Her şeyi yakan yıkan asri felsefenin amelî[1447] kahramanı Lemiye Hanım, nihayet hamakati[1448] kocası tarafından büyük bir fazilet gibi ilan edilen Nebile zihniyetinde bir kadının karşısında mahcup, hirasan[1449] ve lal[1450] kalmayı mağrur[1451] nefsine yediremeyerek o da başını kaldırdı. Gözlerini derin bir tahkirle[1452] dikti. Dudaklarını en acı istihza ile yayarak:

— Hanımefendi, fuhuştan teberra[1453] ile gelmiş de karşımda ulvan satıyor[1454] … Keşke bir parçacık da saygınız, terbiyeniz olaydı… Sizin olmayan bir haneye böyle sellemehüsselam[1455] nasıl giriyorsunuz? Kapı arkasından lakırdı dinliyorsunuz? İşitmeye mezun[1456] olmadığınız sözlere hırsızlama kulak vermenin ne kadar vahşi bir hareket olduğunu bilseydiniz!..

Nebile sararmış çehresinin ince bir tebessümüyle:

— Ben buraya sizin gibi bir kadından usul-i muaşeret[1457] dersi almaya gelmedim. Şu andaki karşı karşıya olan vaziyetimiz o kadar vahimdir ki bu salonun öbür ucunda cinayet mahkemesi bulunduğunu biliniz. Canilerin hareketlerini gizlice tarassut etmek[1458], ceplerini karıştırmak, evrak, defter, muhtıralarını[1459]

1447 amelî: uygulamalı
1448 hamakat: ahmaklık
1449 hirasan: korkak
1450 lal: dilsiz
1451 mağrur: gururlu
1452 tahkir: küçümseme
1453 teberra: uzaklaşma, yüz çevirme
1454 ulvan satmak: kendini övmek
1455 sellemehüsselam: keyfince, ulu orta, çekinmeden
1456 mezun: izinli
1457 usul-i muaşeret: görgü kuralları
1458 tarassut etmek: gözlemlemek
1459 muhtıra: not defteri

okumak adaletin hakkıdır. Kanun, şu heyecanlı dakikada benim elime bir silah-ı intikam[1460] veriyor, "Kocanı ve onu ayartan kadını öldür." diyor, nerede kalmış kapı arkasından dinlemek, müsaade istemeksizin bir odaya girmek…

Lemiye "silah" sözünden teşeümle[1461] titredi. Nebile sadrından[1462] teessürler dalgalandıran bir sesle devam etti:

— Titremeyiniz hanım… Ben buraya kanunun verdiği salahiyetten istifade ile kimseyi öldürmeye gelmedim. Cinayeti cinayetle tamir etmek istemem. Zevcim size yaranmak için her ne kadar huzurunuzda beni hamakatle, belahetle[1463] itham ediyorsa da bir erkeğin gönlünü silahla, cebren istibdadı[1464] altında tutmaya uğraşacak iptidai[1465] kadınlardan değilim. Sizi seviyorsa Allah mübarek etsin. Benimle olan şeri hesabını kessin, gideyim.

Lemiye istihzasını keskinleştirerek:

— "Seviyorsa" ne demek? Beni çılgınca bir aşkla sevmeyeydi sizi gücendirmek tehlikesini göze aldırarak gelip benimle buraya kapanmazdı…

— Hayır. Siz metressiniz, ben zevceyim. Metresler geçici bir hevesle sevilir, zevceler kalbin samimiyetiyle.

— Ha ha hay! Bu da zevceler hakkındaki kendi hüsnükuruntunuz…

— Hanım bunu ret veya tasdik[1466] salahiyeti size düşmez… Siz susunuz, o söylesin…

— Hayır, ben onun tarafından her şeyi söylemeye mezunum.

[1460] silah-ı intikam: intikam silahı
[1461] teşeüm: uğursuz sayma
[1462] sadır: göğüs
[1463] belahet: alıklık
[1464] istibdat: baskı
[1465] iptidai: ilkel
[1466] tasdik: kabul

— Hayır hayır… Onunla bu dakikada şeri[1467] rabıtamız[1468] bakidir[1469]. Şu anda Behçet benim kocam, senin zamparandır. Hanım sus… O söylesin…

Lemiye ürpermiş saçlarıyla maşukuna dönerek:

— Söyle Behçet… Ne susuyorsun?! Söyle… O mu, ben mi?

Behçet bu iki kadının sualleri karşısında bir mermer heykel gibi bihareket[1470] ve bembeyaz olmuştu.

Nebile bütün vakarıyla tekrar etti:

— Söyle Behçet. Menkûhana[1471] karşı kapatmana vekâlet-i müdafaa[1472] veremezsin. Hanım, kocam susuyor. Sükût ikrardan[1473] gelir.

— Bu sükût hangimizin lehinedir hanım?

— Benim!

— Hayır benim!

Zavallı Behçet, kalbi bu iki kadının arasında iki müsavi[1474] kısma ayrılmış gibi bir tercih göstermeksizin pek elim bir sükûtun fecaati[1475] altında gittikçe daha sararıyordu. Dakikanın vahametini[1476] anlayan Nebile Hanım, masum çocuğu babasının kucağına doğru iterek:

— Haydi, git oğlum… Babana sarıl… Sana "Evladım değilsin…" derse mini mini ellerini Allah'ına kaldır. Melekleri şahit tutarak ispat et ki sen onun oğlusun, ben zevcesiyim, bu kadın fahişesidir…

[1467] şeri: kanuni
[1468] rabıta: bağ
[1469] baki: devam eden
[1470] bihareket: hareketsiz
[1471] menkûha: nikâhlı eş
[1472] vekâlet-i müdafaa: savunma yetkisi
[1473] ikrar: kabul
[1474] müsavi: eşit
[1475] fecaat: acılık
[1476] vahamet: tehlike

Bu acıklı sahnenin mütehayyir[1477], mazlum seyircisi olan yavrucak, babasının aguşuna[1478] koştu. Masum ruhunun bütün savletiyle[1479] ona sarıldı. Aklı sevda ile vazife arasında bocalayan pederin başı, itiraf-ı tercihle[1480], masumun kumral, ipek saçları üzerine düştü. Şeytanlar mağlup, melekler muzaffer olmuştu. Baba ağlıyor, çocuk ağlıyor, ana ağlıyor, yalnız Lemiye ağlamadan yüz kat elemnak[1481] bir hüsran, bir yeis kahkahasıyla gülüyordu…

Nihayet galebe[1482] saatinin çaldığını gören Nebile Hanım:

— Hanım biz ağlayalım, sen gül… Bizim yaşlarımız kalplerimizin ilahi rahm ü rikkat[1483] membaından[1484] gelerek şefkatler saçıyor. Senin kahkahaların dalaletlerde[1485] bir gönlün karanlıklarından koparak zehirler döküyor. Paşababana bıraktığın mektubundaki alil[1486] felsefeni okudum. Pederinden ziyade sana acıdım. O zavallı adam bir kız kaybediyor, sen ise dünya ve ahiretin insanlara vadettiği bütün saadetleri…

Lemiye kahkahasını daha ziyade zehirleyerek:

— Hanım, cehaletin ahmaklara verdiği imtiyaz ile bülbül gibi söylüyorsun… Bizi dinleyecek her budalanın sana hak vereceğini bilirim. Çünkü bu âlemde doğru söyleyenleri anlayanlar olaydı dünya bu hâle gelmezdi… Zavallı kadın… Kim bilir hangi kavukludan bir "dünya ve ahiret saadeti" sözü işitmişsin ama bunun ne olduğunu yalnız sen değil, onu sana anlatmak isteyen o müşekkel[1487] adam da bilmez…

1477 mütehayyir: şaşırmış
1478 aguş: kucak
1479 savlet: şiddet
1480 itiraf-ı tercihle: tercihini itiraf ederek
1481 elemnak: üzücü
1482 galebe: zafer
1483 rahm ü rikkat: acıma ve şefkat
1484 membaı: kaynak
1485 dalalet: sapkınlık
1486 alil: hastalıklı
1487 müşekkel: koskoca

— Hanım… Bunu ben bilmem, hoca bilmez, vaiz bilmez, feylesof bilmez, yalnız sen bilirsin, değil mi? Bütün dünya ahmak, biz hepimiz alık, budala, yalnız sen akıllısın, öyle mi? Hiçbir kanun ve nizamın ahkâmı, hiçbir mezhebin akvali[1488] doğru değil, ancak senin düşündüklerin hakikate muvafık… Hasılı velkelam[1489], bütün dünya senin mektubunda tasvir ve şimdi burada verdiğin Bolşeviklere rahmet okutacak nutkunda tarif ettiğin gibi olmalı… Anadan babadan evlada muhabbet ve evlattan onlara karşı hürmet kalkmalı, çocuklar makine ile çıkarılan civcivler gibi validelerinden şefkat görmeksizin büyütülmeli… İnsanlar arasında mütekabil[1490] sevgi ve kardeşlik rabıtaları hep kırılmalı, yok olmalı…

— Sus hanım, sus… İnsanı ayakta uyutacak bu sözlerin önünde beni malzeme mi olacak sanıyorsun? Benim söylediklerim senin zavallı, pespaye[1491] aklının eremeyeceği yüksek bir felsefedir. Seninkiler ise tandırname hikemiyatıdır[1492]. Anaya babaya hürmet, muhabbet, insanlar arasında şefkat, merhamet, namus, iffet, istikameti[1493] himaye[1494], uhuvvet-i beşeriye[1495], yok bilmem ne… Bu puf böreği gibi tatlı fakat kof sözler şimdiye kadar milyonlarla dudak aşındırmış, kalemler yormuş, sayfalar doldurmuş ve hâlâ manaları anlaşılamamış zırvalardır… Birkaç kuruş için anasını babasını öldürmüş evlatları, birtakım hasis[1496], sefil emelleri uğruna evlatlarına kıymış anaları babaları inkâr edebilir misin? Uhuvvet-i beşeriyeye gelince… Onun ne demek olduğunu bu son Cihan Harbi hiçbir feylesofa söz bırakmayacak vahşi bir belagatle ispat etti. İnsan insanın kanını avuçla içti, kanamadı. Birbirlerini canavarlar gibi paraladılar, ekin gibi biçtiler. Süngülerini saplamak için insan

[1488] akval: sözler
[1489] hasılı velkelam: özetlenirse, kısacası
[1490] mütekabil: karşılıklı
[1491] pespaye: aşağılık
[1492] tandırname hikemiyatı: saçma sapan sözler
[1493] istikamet: dürüstlük
[1494] himaye: koruma
[1495] uhuvvet-i beşeriye: insanların kardeşliği
[1496] hasis: cimri

göğsü arayan hep bu beşerî sürülerin önünde bir medeni kavmin bayrağı dalgalanıyor ve bütün mabetler komşu milletin izmihlali[1497] duasıyla inliyordu. Ne ben ve ne siz, hiçbirimiz zannedemeyiz ki Allah adil bir milleti diğer bir millete kırdırmak için yaratmış olsun…

Nebile Hanım nefret ile sarsılarak:

— Hanım, nerede tahsil ettiğinizi ve hangi kitapta okuduğunuzu bilmediğim bütün bu derin felsefeniz beni kocasız, oğlumu babasız bırakarak onunla nikâhsız yaşamak hayâsızlığıyla Behçet'i elimizden almak için size bir hak temin eder mi? Bu kadar akıl, mantık ve insaniyetten hariç kâfirane sözlere benden cevap beklemeyiniz. İşte şu birbirine sarılıp ağlayan baba oğula bakınız. Çocuk melekâne bir sevinçle yaş döküyor. Baba pek derin bir nedamet[1498] hüznüyle ağlıyor. Bu yaşlarıyla günahlarını yıkamaya uğraşıyor.

— Hanım biz karşı karşı kırk yıl söyleşsek anlaşamayız. Hilkatimiz[1499] başka, hissimiz başka, görgümüz başka… Çünkü bence "melekâne, sevinç" gibi tabirlerin hiçbir manaları yoktur… Böyle, ahmakları oyalama için söylenen lakırdılar beni asla müteessir edemez… Kocandaki hüznün nadimane[1500] olduğunu neden anladın? Gözyaşıyla bu kadar büyük saydığınız günahlar değil, en ufak bir kirli mendil bile yıkanamaz. İçtimai[1501] hayatın -bomboş olmakla beraber birçok insanlarca- hükümlerine ittiba[1502] pek müziç[1503] bir zaruret[1504] şeklini alan gülünç âdetleri, manasız kelimeleri, tuhaf vazifeleri vardır. İşte Behçet bu vahşi vazifelerden birinin uğruna nefsini feda ediyor. Onun ağlaması ne çocuğunda

---

[1497] izmihlal: yok olma
[1498] nedamet: pişmanlık
[1499] hilkat: yaradılış
[1500] nadimane: pişmanlıkla
[1501] içtimai: sosyal
[1502] ittiba: uyma
[1503] müziç: sıkıcı
[1504] zaruret: mecburiyet

gördüğü melekâne sevinçten müteessir olmasındandır ne de size olan fart-ı muhabbetinden[1505] ve ne de nedamet azabından… Çünkü siz şu odaya girinceye kadar sizi sevmeyen bir adamın gönlü, sekiz on dakika içinde değişemez. O şimdi sizin emrinize itaatle önünüze düşerek buradan çıkıp gitse bile kalbi yine beni severek gidecektir. Benden bıktıktan sonra da yine sizi değil, başka bir kadın sevecektir. Sizi sizi hiç ebediyen sevmeyecek fakat nikâhınızı boynuna takılmış bir gölge gibi belki bilicap[1506] sürükleyecektir. Zavallı hanımefendi, siz kalb-i beşeri[1507] hiç bilmiyorsunuz… Bir çocuğun mini mini kolları size karşı soğumuş bir yüreği ısıtamaz. Birkaç damla gözyaşıyla bir koca müebbeden[1508] zapt olunamaz. Şimdi melek sandığınız bu oğlunuz da beş on sene sonra şeytanlaşacaktır. Müthiş bir hodbin[1509] olacaktır. Emel edindiği şeylerin icrasına mâni olmak isteyenleri anası olsun, babası olsun, her kim olursa olsun devirip geçecektir…

Nebile Hanım büyük bir teessürle gözlerini kocasına, şehadet[1510] parmağını Lemiye'ye dikerek:

— Behçet, cehennemden bütün şeytanlar zincirlerini kopardı, bu kadının beynine doldu. Haydi kalk, gidelim. Bu odanın müfsit[1511] havası beni boğacak. Bu zehirli felsefe imanımı yakıyor. Bu hanım her şeyi inkâr ediyor. İnsaniyeti, uhuvveti[1512], dünyayı, ahireti… Onu dünyaya getirenler büyük kabahat etmişler…

— Beni dünyaya getirenlerin maksatları zevkten ibaretti.

— Siz ana baba olanlara hiçbir hürmet borcuyla mütehassis olmaz mısınız[1513]?

[1505] fart-ı muhabbet: aşırı sevgi
[1506] bilicap: öyle gerektiği için
[1507] kalb-i beşer: insan kalbi
[1508] müebbeden: sonsuza kadar
[1509] hodbin: bencil
[1510] şehadet: işaret
[1511] müfsit: bozguncu
[1512] uhuvvet: kardeşlik
[1513] mütehassis olmak: hislenmek

— Ben onlara lüzumu kadar hürmette bulundum, fazlasını istediler.

— Allah seni ıslah etsin hanım.

— Benden evvel seni hanımefendi.

— Çok şükür Rabb'ime, ben anama babama hürmetkârım. Kimsenin erkeğini ayartmadım. Bugüne kadar iffetime leke sıçratmadım…

— Keşke bu faziletleriniz bir parça eksik olaydı da hayatı ve kanunlarını bileydiniz. İçtimai mevkiinizin[1514] size verdiği bazı itibari[1515] nüfuz[1516] ve kuvvetlerden istifade ile şimdi zevcinizi önünüze düşürüp evinize götüreceksiniz. Hanımefendi kaç defa tekrar edeyim? Behçet sizi sevmiyor. Bana gönül verdi. Siz onu şimdi cebren[1517] götüreceksiniz. Hâlbuki zevciniz buraya gönlünün rızasıyla, aşkıyla, ateşiyle geldi. "Nikâh" kelimesinin kutsiyetinden istifade ile bir erkeğe işkence ediyorsunuz. Çocuğunuzu arada semavi[1518] bir vasıta gibi kullanarak babasının hissini yumuşatmaya uğraşıyorsunuz. Bir erkeği, kocalık, babalık hissine, vazifesine avdet ettirmek[1519] için istimal ettiğiniz[1520] bu tedbirler avami[1521], adi, gülünç çarelerdir… Böyle şeylerle devamlı bir aile samimiyeti teşkil edemez. Bunun süreceği birkaç gündür. Size ve sizin gibi koca hıyanetine uğramış bütün kadınlara bir hikmet dersi olarak söylüyorum ki böyle nazik anlarda cebre[1522], şiddete, yaş dökmeye, avutmaya kalkışmadan erkeklerinizi kendi hislerine, reylerine[1523]

1514 içtimai mevki: sosyal konum
1515 itibari: gerçekte öyle olmadığı hâlde öyle sayılan
1516 nüfuz: güç
1517 cebren: zorla
1518 semavi: Allah'tan gelen, kutsal
1519 avdet ettirmek: döndürmek
1520 istimal etmek: kullanmak
1521 avami: cahilce
1522 cebir: zorlama
1523 rey: görüş

terk ediniz. Bunların içinden hakiki nedametle[1524] avdet edenler[1525] olursa kazanırsınız. Sizin bu hareketiniz akıllı, insaflı bir hayat-aşina[1526] olduğunuzu göstermiyor.

Nebile Hanım, eşini ve yavrusunu tehlikede gören bir kaplanın toy ürpertisi ve göz parıltısıyla fırladı. Bir eliyle kocasının elini, diğeriyle çocuğununkini tutarak:

— Bu hanım, güzelliğine zevcimi meftun ettiği[1527] gibi şeytani malumatıyla da beni zehirleyecek. Neredesiniz Lemiye Hanım'ın annesi? Kızınız melekten iblise kadar her şeyi inkâr edip bütün cihanı Bolşevik gözlüğü altından görüyor. Ettiği hezeyanları[1528] işitmiyor musunuz? Kulaklarınız buna nasıl tahammül ediyor? Geliniz, kızınızı zapt ediniz. Tımarhaneye mi göndereceksiniz, yine konağınızda bir odaya mı hapsedeceksiniz, ne yapacaksanız yapınız… Bu azılının yalnız bileklerine değil, ağzına da kuvvetli bir kelepçe vurmalısınız. Büsbütün manasız, saçma söyleyen delilerden korkmamalı. Böyle âleme karşı nasihane[1529] bir tavır alarak ukalavari[1530] çıldıranlardan titremeli. Siz bir kız doğurmamışsınız… Kocalı kadınların başlarına büyük bir bela, delikanlılar için bir ateş, bir afet, analar babalar için bir musibet, cemiyet-i beşeriye[1531] için bir veba dünyaya getirmişsiniz…

XXVI

Tahire Hanım, nüzule uğramış[1532] gibi salon kapısının dışında kaskatı donup kalmıştı. Zamane hikmeti[1533] namına işittiği sözlerin

---

1524 nedamet: pişmanlık
1525 avdet etmek: dönmek
1526 hayat-aşina: hayattan anlayan
1527 meftun etmek: âşık etmek
1528 hezeyan: saçmalık
1529 nasihane: nasihat edercesine
1530 ukalavari: ukalaca, bilmişçe
1531 cemiyet-i beşeriye: insanlık
1532 nüzule uğramak: felç geçirmek
1533 hikmet: felsefe

hayâsızlığından[1534] arlanıyor, içeri girip de o kızın anası olduğunu itiraftan sıkılıyor, lakırdı yetiştiremeyerek mağlup olacağını biliyordu.

Fakat girmek, birkaç nasihat vermek analık vazifesi icabındandı. Elinde mendil, katıla katıla kapıdan içeriye adımını attı.

Lemiye yine bir facia sanatkârı gibi büyümüş gözleriyle geri geri, köşeye çekilerek:

— Vay, annem de burada!.. Bu komedyayı kim tertip etti? Arkandan babam da gelecek mi? Mektep hocası? Mahalle imamı? Muhtarlar? Belki bir heyet-i ihtiyariye[1535]? Büyük bir heyet-i nasiha[1536]?

Tahire Hanım hazin yaşlar ile:

— Kızım şu andaki vaziyetin, hiçbir şey ile istihza[1537] etmeye müsait değildir. Kendi aklını ne kadar beğenir isen lakin emin ol ki yanılıyorsun. Bir karı ile bir koca arasındaki böyle kapatma mevkiinde bulunuşun, benim gibi namuskâr bir ana için ne acı bir hâldir ya Rabb'im… Buna nasıl tahammül ettiğimi düşünerek çıldırmadığıma şaşıyorum. Behçet Bey'in de zevcesi Nebile Hanım'ın da terbiyelerine hayran oldum… Biri mahcubiyet, nedamet[1538] gözyaşlarıyla çocuğuna sarıldı. Öteki en insaniyetkâr sözler ile sana iffet dersi vermeye uğraştı. Lemiye, böyle karı kocayı birbirinden ayıramazsın. Haydi kalk eve gidelim…

— Hangi eve? Yine beni odaya hapsedip kapıma Kürt bekçi koyacaksınız… Çocuk mu aldatıyorsunuz?

— Lemiye, analık ateşiyle yüreğim yanarak söylüyorum: Haydi kalk, gidelim…

— Bir yere gitmem!

[1534] hayâsızlık: utanmazlık
[1535] heyet-i ihtiyariye: seçilmişler kurulu
[1536] heyet-i nasiha: nasihat kurulu
[1537] istihza: alay
[1538] nedamet: pişmanlık

— Senin akıbetin[1539] ne olacak böyle?

— Bütün insanların akıbetleri ne olacaksa benimki de o olacak: dört beş arşın kefen, vücudumu örtecek kadar bir çukur… Her şey gömülür, her şey unutulur. Her çeşit günahkârlar Kozalaklı Mahalle'de karmakarışık yatarlar. Toprak bütün kabahatleri, cinayetleri aynı müsavatla örter, yutar, hazmeder. Toprağın altında sınıf mınıf olmaz.

Tahire Hanım hıçkıra hıçkıra Behçet'e dönerek:

— Beyefendi, kızımla olan maceranızın günahını Allah'a affettirmek için onu ayartırken döktüğünüz dillere mukabil şimdi de baba yurduna avdeti için icap eden nasihatleri veriniz… Sizi bu kadar ulüvv-i cenabla[1540] affeden zevcenizin üzerine artık böyle nikâhsız muhabbetlerle vicdanınızı kirletmeyeceğinizi söyleyiniz… Artık evlat ve aileniz ile yaşamak saadetinden gayrı bir şeyde haz aramayacağınızı anlatınız…

Lemiye kahkaha ile:

— Hoca önünde elif beye başlayan bir çocuk gibi Behçet'e söyleyeceği sözleri kelimebekelime talim ediniz… Ders verir gibi öğretiniz… Koskoca bir delikanlıya ebcethan[1541] bir sabi[1542] rolü oynatınız…

Nebile hâlâ eli elinde duran zevcinin kolunu şiddetle sarsarak:

— Söyle, bu kız artık senden ümidini kessin!

Lemiye yine kahkahalarında devamla:

— Söyle Behçet! Beni sevmediğini ikrar et[1543]! Karın öyle emrediyor… (Nebile'ye dönerek) Hanım, böyle koskoca bir erkeğin eli, kolu, bacağı, ağzı, dili, gönlü, kalbi, kukla gibi sicimle idare olunamaz. Bu hatanın cezasını sonra çekeceksin. Bırak onu, kimi

---

[1539] akıbet: son
[1540] ulüvv-i cenabla: şerefli bir şekilde
[1541] ebcethan: okumaya yeni başlayan, acemi
[1542] sabi: çocuk
[1543] ikrar etmek: kabul etmek

isterse sevsin. Seni aldatmak ıztırarında[1544] kalmasın, gönlündekini dosdoğru söylesin. Hayvanların ayaklarına yapıldığı gibi insanların hislerine köstek vurulamaz!

Nebile Hanım yine zevcinin kolunu şiddetle sallayarak:

— Ağzından çıkacak birkaç sözle bütün günahlarının kefaretini[1545] vermiş olacaksın. Söyle. Doğruyu söyle. Gönlünü söyle. Allah için söyle…

Behçet Hilmi Bey kalbinde kaynayan, beynini, damarlarını yakan nedametleri, hakikatleri saklayamayacağını gösterir hazin bir ciddiyetle:

— Lemiye Hanım, içinde yaşadığımız şeri ve nizami kanunlara nazaran ikimiz de günahkârız. Serbest düşünen bazı kimselerin, beledi[1546] âdetlerin, kanunların haricinde birçok telakkileri olabilir. Fakat en serbest düşünenler de aralarında temin-i hukuk[1547] için yine birçok nizamlar[1548] vazına[1549] mecburdurlar. İnsanlar hukuki mecburiyetlerden tecritle[1550] kurt sürüleri gibi yaşayamazlar.

Lemiye telaşlı el ve sima hareketleriyle:

— Behçet, mensup olduğun siyasi cemiyetin kulübünde nutuk verir gibi söze başlama. Bu mutantan[1551] mukaddimeye[1552] ne lüzum var? Beni mi kandıracaksın, vicdanını mı?

Behçet muhatabasına bir sükût işareti vererek devam etti:

— İnsanın gönlünü kapıp uçuran hayatın bazı fırtınaları vardır. Biz bir an için yanıldık.

[1544] ıztırar: mecburiyet
[1545] kefaret: bedel
[1546] beledi: şehirli
[1547] temin-i hukuk: adaletin sağlanması
[1548] nizam: kanun
[1549] vaz: koyma, konulma
[1550] tecritle: ayrı tutularak
[1551] mutantan: şatafatlı
[1552] mukaddime: giriş, sunuş

— Biz birbirimizi şiddetle sevmedik mi? Söyle! Karının yanında bu hakikati inkâr mı edeceksin?

Behçet Hilmi, zevcesinin serzenişli nazarları altında biraz büzülerek:

— Hayır, bu hakikati inkâr edecek kadar küçülmek istemem. Birbirimizi şiddetle sevdik… Lakin büyük hata ettiğimizi şimdi anlıyorum.

— Bunu anlamakta pek geç kaldın. Fakat bu hatanın ne olduğunu söyle, ben de bileyim…

— Ben evli idim, sen bakirdin…

— Evet, bir kız için dünyada en mukaddes ve kıymettar[1553] olan bir şeyi sana feda ettim.

Salon kapısının arkasından bir hüngürtü işitildi. Orada birisi boğuk boğuk ağlıyordu fakat bu hususi mahkemede murafaa olanlar[1554] heyecanlarının şiddetinden bu sese ehemmiyet vermediler. Lemiye devam etti:

— Evet Behçet, bu fedakârlığıma mukabeleten şimdi pek büyük nankörlük ediyorsun. Bunun merdane bir hareket olmadığını söylemeyi zait[1555] görüyorum.

— Lemiye Hanım, buna fedakârlık demeyiniz. Birbirimizden hoşlandık. Tabiatın bizi sevk ettiği bir zevke tabi olduk. Bundan dolayı hiçbirimize minnettarlık teveccüh etmez[1556]. Siz, sizin vücudunuza bais[1557] olan peder ve validenizi, bu zevke mağlubiyetleri cihetiyle muaheze[1558] etmiyor musunuz? Aynı fiil hakkında niçin kendi kendimizi tahtie[1559] edelim?

[1553] kıymettar: kıymetli
[1554] murafaa olmak: yüzleşmek, yargılanmak
[1555] zait: fazla
[1556] teveccüh etmek: düşmek
[1557] bais: sebep
[1558] muaheze: azarlama
[1559] tahtie: suçlama

Lemiye ilk defa olarak ayak üzerinde sendeledi ve biraz sarsıldı. Behçet devam etti:

— Serbest münasebette[1560] bulunmak için bizim de bütün bütün serbest olmamız icap ederdi. Hâlbuki siz aile namusunuzu sakınmakla vazifedar[1561] ve peder ve validenize karşı itaate borçlu idiniz. Ben de zevceme karşı sadakate medyundum[1562]. Ben karımın hukukuna tecavüz ettim, siz aile namusunu hiçe saydınız.

Lemiye ateş kesilerek:

— Güzel diskur[1563]! Lakin rica ederim zevceniz hanımefendinin huzuru, mücazattan[1564] korkan bir çocuk gibi, sizi böyle hissiyatınız hilafında[1565] vadilere sevk etmesin. Baş başa yalnız kaldığımız zamanlardaki gibi konuşunuz. Zevcenizi hiç sevmez ve çocuğunuza asla ehemmiyet vermezdiniz… Bu hakikatleri siz bana işte bu aynı ağzınız ile kaç defa itiraf ettiniz… Neden onlara muhabbetiniz, şefkatiniz bugün sizin için en büyük bir vazife-i insaniye[1566] ehemmiyetini aldı? Evet bilirim, yalan söylemeden bu insan cemaatleri içinde yaşanmaz. Ben sizi içtimai hayatın hilelerinden, adiyatından[1567], müzahrefatından[1568] yıkanmış, temiz bir dimağ[1569] sandım… Sizi zevcenize bağlayan ne onun güzelliği ne karılık kocalık muhabbeti ne de çocuğunuzun masumiyeti… Hiçbir şey, samimi, insani hiçbir şey değildir… Yalnız onun servetidir serveti! Evet, ancak para kuvvetidir ki sizin vicdanınızı susturarak ağzınıza böyle basmakalıp, şaşkın, kandıracak sözleri savurtuyor. Benim şu anda en ziyade havsalamı[1570] yakan şey, kaç zamandır bu apartman

---

1560 münasebet: ilişki
1561 vazifedar: görevli
1562 medyun: borçlu
1563 diskur: nasihat, nutuk
1564 mücazat: cezalandırılma
1565 hilafında: tersine
1566 vazife-i insaniye: insanlık vazifesi
1567 adiyat: bayağılıklar
1568 müzahrefat: süprüntüler
1569 dimağ: beyin
1570 havsala: akıl

köşesinde zevceniz hanımefendinin hesabına yaşamış olmamızdır. Beyefendi o küstahlığını şimdi her kelimesinden aile namus ve hürmeti saçılan bu beliğ[1571], bu vefakâr sözleriyle ödüyor!..

Behçet Hilmi, biraz evvel sevgilisi ve şimdi büyük hasmı olan Lemiye'nin hiç göz kapamaksızın püskürdüğü bu acı ithamlar, teşniler[1572] karşısında birkaç renk değiştirdi. Fakat davasına devamdan yılmadı. İki muaşık[1573] birbirine ilan-ı harb[1574] etmişlerdi. Vicdan ve hakikat namına deşilen gönül ufunetlerinin[1575] cerahatlerini[1576] artık kimseden çekinmeden ortaya döküyorlardı.

Nebile Hanım sıtmaya tutulmuş gibi ince bir titreme ile başını zevcinin omzuna dayadı. Birbirini itham eden bu sevdakârların netice-i muhakemelerini[1577] bekliyordu. Zevcesinin raşelerini[1578] bu temasla kendi vücudunda duyan Behçet'in teessürü arttı. Rikkatle[1579] devam etti:

— "Birbirimizi serbest aşkla seviyoruz…" dedik fakat Lemiye Hanım, "serbest aşk" ne demektir? Kim kimden hoşlanırsa içtimai hayatın âdetlerini, kanunlarını, mânilerini[1580], engellerini hiçe sayarak sevişmek, değil mi? Oh, maymun iştihalı gönüller için fena bir muaşaka usulü değil… Lakin insanların çoğu hercai meşreptir. Böyle her nev kayıttan[1581] azadelikle[1582] sevişirlerse izdivaç[1583] ihtimali kalmaz. Zira hemen her erkek ve her kadın haftada birkaç kişiyle yeniden yeniye nikâhlanmak ister. Muaşakalar da

[1571] beliğ: etkili söz
[1572] teşni: ayıplama
[1573] muaşık: sevgili
[1574] ilan-ı harb: savaş ilanı
[1575] ufunet: çürüme
[1576] cerahat: irinler
[1577] netice-i muhakeme: son karar
[1578] raşe: titreme
[1579] rikkat: şefkat
[1580] mâni: engel
[1581] kayıt: bağ
[1582] azadelikle: bağımsız olarak
[1583] izdivaç: evlenme

-teşbihim[1584] af buyrulsun- bir dişi için sokaklarda birbirini paralayan hayvanların sevdakârlıklarına döner. Yalnız hoşlanmak, sevmek için bir hak teşkil ederse sizin diğer bir delikanlıdan hoşlandığınız günü benim dervişane bir "eyvallah" ile başımı önüme eğerek çekilip gitmem lazım gelir… Ben bunu yapamam, Lemiye Hanım… Ben kıskanırım… Ben doyuncaya kadar, gönlümün ateşlerini söndürünceye kadar sevmek isterim… İşte bunun içindir ki bu hakikat önünde bugün karımın beni kıskandığına hak veriyorum. Onunla aramızda iki tarafın rızasıyla münakit[1585] bir izdivaç mukavelesi var iken ben sadakatten udul ettim[1586]. Şimdi günahımı, cinayetimi anladım. Zevcemden aflar dileyerek taip[1587], mahcup aile ocağıma avdet ediyorum.

Lemiye ellerini havaya kaldırdı. Başını arkaya eğdi. Kahkahalar ile:

— Behçet… Cidden maharetine el çırpılacak bir komedyacı imişsin… Bu davadan anha minha[1588] şu netice çıkıyor: Nebile Hanım yine makam-ı zevciyetinizde[1589] bir hanımefendi, zatıalileri iade-i sadakat[1590] etmiş bir koca… Ortada yalnız ben başı açık bir fahişe kalıyorum, öyle mi? Aşk, namus, izdivaç, sadakat, hıyanet, doğruluk, eğrilik… Hepsi yalan, hepsi rezalet, hepsi komedya! Hepimizin kalbi birer hile kumkuması… Hepimiz fırsat gözetleyen birer müfsidiz[1591]. Ey karılar, kocalarınızın vadettikleri gülünç sadakatlere inanmayınız. Metresler, aşkınızdan ölüyor görünen sevdakârlarınızı kollarınızın arasında servetleriyle beraber boğunuz! Onlar beşerenizin[1592] temasıyla ateşlerini söndürüp

[1584] teşbih: benzetme
[1585] münakit: kabul edilmiş
[1586] udul etmek: vazgeçmek
[1587] taib: tevbe eden
[1588] anha minha: sonuç itibarıyla
[1589] makam-ı zevciyet: eş olma konumu
[1590] iade-i sadakat: sadakatine geri dönmüş
[1591] müfsit: bozguncu
[1592] beşere: ten

de aguşunuzdan[1593] diri çıktıkları günü size karşı bir canavar kesileceklerdir…

Behçet Hilmi bir eliyle karısına, diğer eliyle çocuğuna sarıldı. Sahne ortasında halka ihtiramen[1594] eğilen sanatkârlar gibi Lemiye'ye karşı bir veda reveransı yaparak:

— İşte biz gidiyoruz. Sen telakkiyatını[1595] istediğin kadar bu dört duvara bağır… dedi.

Peder, valide ve yavrudan müteşekkil[1596] bu küçük aile kapıya doğru yürüdü.

Lemiye sesinde kabaran bütün yeisin şiddetiyle:

— Lanet Behçet, lanet! Senin cinsinden oldukları için bütün insanlara lanet! Ben bu felaketimden büyük bir ders aldım. Fakat zavallı karın, koca namına yine başına koca bir dert, müthiş bir bela aldı götürüyor.

Nebile Hanım hışımla[1597] dönerek:

— İşte iyi ya, sevin… Belayı senin başından aldım götürüyorum. Artık bu matemli sözlere lüzum var mı?

— Sen saf bir kadınsın. Bu aldanışın sonuncu olmayacaktır. Kim bilir daha kaç defa bu hilekâra aldanacaksın?! Fakat ben kendimi akıllı sanırken bu tuzağa düştüm… Onu vicdanlı bir adam zannediyordum…

— Biri yeisten ağlarken karşısında gülmek iyi değildir. Ama bu sözüne güleyim bari… Hiç vicdanlı adam, karısını bırakır da sana gelir mi?

— Ah biçare kadın! Müdafaa etmek istediği kocasının vicdansızlığını kendi ağzıyla ortaya koyuyor. Hâline gülünecek ben miyim, sen misin a zavallı?..

[1593] aguş: kucak
[1594] ihtiramen: saygıyla
[1595] telakkiyat: düşünceler
[1596] müteşekkil: oluşan
[1597] hışım: öfke

— Zevcimin beni bırakıp sana gelmesi bir vicdansızlıktı. Evet, lakin bu hatasını anladı. Şimdi tamir ediyor. Sen sapıttığın kötü yolda rezaletinle kal. Bana, kocama acıma… Kendine acı… Anana babana acı… Bu yanlış fikirlerden dön… Tövbe istiğfar et… Henüz kalbi, dimağı kartlaşmış bir günahkâr değilsin. Cenabıhak erhamürrahimindir[1598], belki affeder… Seni de bir alan bulunur… Bu çirkin maceran örtülür, unutulur. Artık hakkındaki merhametimi, tahammülümü kâfi gör. Allah'a ısmarladık…

Çocuklarını ortalarına alan bu zevç ve zevce oda kapısından çıkarken Lemiye validesini unutarak kendini yalnız kalmış farzıyla yüreğinde açılan yaranın derin sızılarını gösterir bir teellümle[1599]:

— Nebile Hanım, sen buradan yalnız kocanı alıp gitmiyorsun. Ona bir şeamet[1600] zinciriyle takılan ismetimi[1601], saadetimi, teverrüm eden[1602] aşkımı, bedbaht gönlümü ve bana yaşamaya tahammül cesareti verecek hayatın ne kadar tesellikâr oyuncakları varsa hepsini, hepsini beraber alıp götürüyorsun… İşte etrafımı hilkatten evvelki güneşsiz, siyah boşluk sardı. Ne kâinat var ne insan ne kalp ne aşk ne vefa… Hep yalan, hep hile, hep riya, hep hıyanet… Fakat Allah'ım bu asılsız şeylere beşerin gönlü ne kadar muhtaç!.. Tek bir kalpte tamam saadet olmuyor. Bu, ancak bir diğeriyle birleşmekten doğabiliyor. İşte hayatı cennet veya cehennem yapan, bu hissin tatmininde uğradığımız zevkler ve işkencelerdir.

Zavallı Lemiye, tutulduğu asabi nöbetin şiddetiyle hüngürtüler içinde kıvranmakta iken bu sözlerin her kelimesini semavi bir nutuk gibi can kulağıyla kapı arkasından dinleyerek hafızasına hakketmeye[1603] uğraşan Kasım Necati, teessüründen sarhoş olmuş sallantılı bir yürüyüşle içeri girdi. Gözleri sevgilisinin

[1598] erhamürrahimin: merhametlilerin en en merhametlisi
[1599] teellüm: üzüntü
[1600] şeamet: uğursuzluk
[1601] ismet: namus
[1602] teverrüm etmek: vereme yakalanmak
[1603] hakketmek: kazımak

iştiyakından[1604] meftunane[1605] bir mahmurlukla süzülmüş, ağzı puse[1606] için yüreğinde yanan arzunun şiddetinden aralık duruyordu.

Delikanlı bir hayalet gibi hafif adımlarla odanın ortasına ilerledi. Solgun siması, müştehi[1607] dudakları, baygın, bitik gözleriyle perestesine[1608] bakıyordu. Lemiye'nin gözyaşları güzel kirpiklerinin arasında dizili kaldı. Bu hayaletin nereden çıktığına kız şaşırdı. Hayalet lisana gelerek:

— Lemiye Hanım, dedi. Seni iğfal eden bir alçağın yüzünden niçin bütün insanlara, aşka, cihana lanet ediyorsunuz? Aşk yalan değildir. Bütün ateşleriyle bunun vücudunu görmek istiyor isen dimağımı teşrih et[1609]. Vefayı inkâr etme. Senin için kalbim işte onunla dolu. Hakaretlerin en ağırlarıyla kaç defa kovuldum. Lakin işte yine seni terk edemeyerek huzuruna merhamet dilenmeye geldim. Dünyada bikes[1610] değilsin. Seni en büyük şefkatleriyle seven anan var, baban var. Tek bir kalpte saadet olmuyorsa, hilkat sende nakıs[1611] bıraktığı köşeyi itmam için işte benim yüreğimi yaratmış. Kalplerimiz birleşince bundan bütün insanları imrendirecek bir saadet fışkırır, bir mucize parlar. Bu sefer felek sana ibretamiz[1612] bir ders verdi. Bundan mütenebbih ol[1613]. Ayağına gelen saadeti tepme…

Necati son kelimenin hitamında[1614] levent endamıyla iki kat olarak Lemiye'nin ayaklarına kapandı. Kızının günahkârlığı üzerine oğlanın bu ulüvv-i cenabı, bu büyük affı, Tahire Hanım'ın yüreğini

---

[1604] iştiyak: özlem
[1605] meftunane: âşıkça
[1606] puse: öpücük
[1607] müştehi: arzulu
[1608] pereste: kendisine tapınılan, mabut
[1609] teşrih etmek: açmak
[1610] bikes: kimsesiz
[1611] nakıs: eksik
[1612] ibretamiz: ibretli
[1613] mütenebbih olmak: ders almak
[1614] hitam: bitiş, son

yumuşattı. Necati maşukasının önündeki secde-i istirhamında[1615] susarken bu defa yaşlarını akıtarak o başladı:

— İşte sülün gibi bir delikanlı… Senin her bir günahını af ile saf, pak kalbini ayaklarının altına koyuyor. İster kabul et ister çiğne ister ez… İnsaf et, bu çocuğun yüzüne dikkatli bak… Karısına bin riya, bin yalan, bin iğfal saçarak buradan giden Behçet Hilmi'ye benziyor mu? O, senden ziyade pudralı, senden ziyade lavantalı, senden ziyade edalıydı. Kadından ziyade kadındı. Bak bunun mert bakışına… Bak bunun erkek yüzüne… Bak bunun eroğluer tavırlarına… Bu dururken onu sevmek, bir kadın için hilkate karşı bir hakaret, bir tabiatsızlık, bir galat-ı muhabbettir[1616]. Allah senden ziyade babana, bana acıdı da bu çocuğu bu kadar temiz ve ateşli bir yürekle imdadımıza gönderdi. Onun affıyla günahın, her kabahatin örtülüyor. Âlemin ağzı kapanıyor. Allah'ın bu inayetiyle geçmiş felaketten müteselli olalım[1617]. Bize bu acı günümüzde gülümseyen bu saadeti kaçırmayalım. Haydi kızım, Beyoğlu'nun fuhuş kokan bu rutubetli, loş sokaklarından kaçalım. Her odası namuskâr aileleri kusturacak rezaletlere şahit olmuş zehirli, müteaffin[1618] havası, temiz gönüllere bulantı veren böyle meşkûk[1619] apartmanlar artık sana ikametgâh olamaz. Haydi yavrum gidelim… İsmetine maktel[1620] olan bu menhus[1621] yerde bir saniye durmayalım…

Lemiye hiç cevap vermiyor, gözleri mazisinin dehşetiyle istikbalinin meşkûkiyeti[1622] arasında bir ümit ufku arar gibi ucu bucağı gelmez bir boşlukta uçuyordu.

Tahire Hanım yine devam etti:

[1615] secde-i istirham: yalvarış secdesi
[1616] galat-ı muhabbet: aşk yanılgısı
[1617] müteselli olmak: teselli bulmak, avunmak
[1618] müteaffin: kokuşmuş
[1619] meşkûk: şüpheli
[1620] maktel: öldürülme yeri
[1621] menhus: uğursuz
[1622] meşkûkiyet: şüpheli oluş

— Haydi kızım, durma… Bunda düşünecek bir şey yok… İnsaniyetine, muhabbetine güvenerek yoluna iffetini kurban ettiğin herif seni yeisler, levsler[1623] içinde bıraktı gitti. Burada artık kiminle kalacaksın? (hıçkıra hıçkıra ağlayarak) Senin için artık babanın bucağından başka bir melce[1624], bu alicenap[1625] çocuğunkinden başka samimiyetle seni kabul edip sevecek bir yürek kalmadı. Hadi kızım, hadi… Bu mundar havanın içinde boğulmadan evimize gidelim. Dışarıda otomobil, her şey hazır…

Necati aşk-ı secdeden[1626] kalkarak hayran, müsterhim:

— Evet, her şey emrinize muntazır[1627]… dedi.

Annesi kızının arkasına bir palto giydirdi. Eline geçirdiği koyu bir bürümcükle başını örttü. Lemiye manyetizmalanmış[1628] gibiydi. Orasını burasını tanzim[1629] için üzerinde gezinen annesinin ellerine teslim-i vücudla[1630] öyle duruyor, kendini eve götürmek için verilen kararı anlamamış gibi görünüyordu. Maddi, manevi yorgunluktan bitap düşerek sanki külçe kesilmişti. Bu hissizlikten istifade ile onu hemen otomobile attılar. On dakika sürmeden araba İstanbul'daki hanenin kapısı önünde durdu.

XXVII

Bu olan biten işlerden kız babası Lebip Paşa'nın hiç haberi yoktu. Tahire Hanım, Lemiye'yi odasına götürüp tahassür[1631] yaşlarıyla sevinç çığlıkları koparan ihtiyar dadısının ihtimamına[1632] teslim ettikten sonra bu mühim haberi vermek için Paşa'nın yanına

---

1623 levs: pislik
1624 melce: sığınma yeri
1625 alicenap: yüce gönüllü
1626 aşk-ı secde: aşk secdesi
1627 muntazır: amade
1628 manyetizmalanmak: uyutulmak, hipnotize olmak
1629 tanzim: düzeltme
1630 teslim-i vücud: kendini bırakma
1631 tahassür: hasret çekme
1632 ihtimamına: özenli bakımına

girmeye hazırlandı. Münfail[1633], meyus baba için bu bir müjde mi olacaktı, bir darbe mi? Bu haberin nasıl telakki edileceğini zavallı valide, bir türlü kestiremiyordu.

Fırarı arkasından kopan birkaç şiddetli fırtınadan sonra, kızın adı, Paşa'nın huzurunda hiç ağızlara alınmaz olmuştu. Onu yâda, tahattura[1634] vesile olabilecek şeyler beynine çarpan sam rüzgârı gibi bedbaht adamı tıkıyor, morartıyor, mühlik[1635] hâllere düşürüyordu. Kızın evdeki mevcudiyetini saklamak da böyle aile namusuna, haysiyetine taalluk eden noktalarda pek mutaassıp ve ciddi olan Paşa'ya çok fena tesir edeceği şüphesizdi. Mutlak söylenmesi elzem[1636] bir şeyi beş on saat, birkaç, birkaç gün gizlemede hiçbir menfaat yoktu. Belki artacak vahamet vardı. Tahire Hanım onu sıcağı sıcağına vakadan haberdar etmek için zihninden münasip bir mukaddime tasarlayarak Paşa'nın yanına girdi. Adamcağız, gözlüğü gözünde, cıgarası elinde, altmış senenin dimağına yaptığı bâr[1637] altında hamul[1638], çatkın kitap okuyordu. Zevcesinin odaya girişinde, hâlinde, renginde derhâl bir başkalık sezinleyerek mütalaadan[1639] başını kaldırdı. Karı koca bir müddet sakit[1640], sabit nazarlar ile bakıştılar. Biri söylemekten, öteki dinlemekten titriyor gibiydiler. Zevcesinin son derecede cebrinefsine[1641] rağmen yenemediği heyecanlarından Paşa, cebrin Lemiye'ye taallukuna[1642] derhâl intikal etti[1643]. Acaba ne vardı? Gayetle mühim bir şey olmasa zevcesi onun huzurunda bu firari kızdan bahse cesaret edemezdi. Kız vahim bir hâle mi düştü? Yoksa öldü mü? İşiteceği felaket

---

1633 münfail: gücenmiş
1634 tahattura: hatırlatmaya
1635 mühlik: öldürücü
1636 elzem: gerekli
1637 bâr: yük
1638 hamul: sabırlı
1639 mütalaa: düşünme
1640 sakit: sessiz
1641 cebrinefis: kendini zorlama
1642 taallukuna: ilgili oluşuna
1643 intikal etti: anladı

haberi ne kadar feci olursa olsun Lebip Paşa, bu ahlaksız kızının uğradığı musibete karşı birahm[1644] ve pulat[1645] gibi biteessür[1646] bulunmak için hazırlandı. Paşa'nın birdenbire sertleşen çehresi önünde Tahire Hanım kızara bozara sesinin ruha hitap eden en yumuşak ve yalvarıcı perdesinde:

— Paşa'm, size bir şeyden bahsetmek için merhametinizi, müsaadenizi rica ederim…

Paşa, kitap satırları üzerinde uyuklar gibi duran gözlerinde birdenbire birer gazap yıldırımı çaktı. Lakin biraz sararan yüzünde adale kımıldamadı. Bebeklerinde birer mum parlayan gözlerini zevcesine dikti:

— Söyle, dedi.

Tahire Hanım, karşısındaki çehrenin aldığı fevkalade gerginlikten kopacak müthiş borayı anlayarak ağzının müşkülleşen[1647] vazife-i ifhamını[1648] gözlerine tevdi etti[1649]. Öpmeye atılacak gibi Paşa'nın ayaklarına diktiği gözlerinden şıpır şıpır yaşlar akıyor, bu sakit, bu hazin ifadesiyle zevcindeki baba kalbini ısıtarak yumuşatmaya uğraşıyordu. Lakin Paşa bilakis daha ziyade sertleşen tavrıyla:

— Ben mahalle mektebi hocası değilim. Sen de çocuk değilsin. Söyle…

Tahire Hanım katılır gibi bir ağlama sağanağıyla:

— Lemiye, dedi.

Devamına hıçkırıklar mâni oldu.

Paşa bir müddet bekledikten sonra:

— Ey Lemiye?

[1644] birahm: merhametsiz
[1645] pulat: çelik
[1646] biteessür: etkilenmeyen
[1647] müşkülleşen: zorlaşan
[1648] vazife-i ifham: anlatma görevini
[1649] tevdi etti: yöneltti

— Burada.

— Nerede?

— Odasında.

Paşa, Lemiye'nin avdet etmiş olacağı ihtimalini hiç aklına getirmemiş, yalnız ona dair bazı haberler işitmeye hazırlanmıştı. Hiç intizar etmediği[1650] bu sözü duyunca birdenbire parlamadı. Tahire Hanım'ı hayrete düşürecek bir metanetle sükûn ve sükûnet gösterdi. Kadın zevcinin aldığı bu mülayemeti[1651] yüreğinde birdenbire kaynayan babalık şefkatinin tesirine hamlederek[1652] cesarete geldi, boşandı:

— Ah cahil kız, şeytana uydu… Bir fenalıktır etti… Abuk sabuk bir mektup yazdı. Hep farfaralık[1653], hep cahillik, yüreğinde bir kötülük yok… Damarlarında dolaşan hep sizin kanınız, benim kanım. Baba bucağından kaçıp da nereye gidecek? Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği tilki dükkânı. Biz onun yaptığını çocukluğuna vermedik. Beyhude[1654] yere üzüntüden öldük. Ettiğine bin kere pişman… Rabb'imiz Teala hazretleri bile tövbekârların en büyük günahlarını affediyor. Kızımızdır Paşacığım, nereye atacağız? Getireyim, iki ayaklarınızı öptürteyim. Siz de arkasını okşayıveriniz, olsun bitsin. Bizim kızımız, bizim ırzımız, bizim namusumuz… Köpekler gibi sürttü, süründü, geldi… Babalık şanına…

Paşa salavat parmağını dudaklarına götürüp zevcesine sükût işareti vererek:

— Sus, dedi. Bu mesele bu kadar çaçaronluk götürmez. "Sürtüp sürünüp gelmiş" ne demek? Şimdiye kadar nerede imiş?

Bu sual, hanımın beynine müthiş bir darbe gibi indi. Kadınlarda bazen bedaate[1655] karşı erkekleri kandırmak için nefislerine büyük

---

[1650] intizar etmediği: beklemediği
[1651] mülayemet: yumuşaklık
[1652] hamlederek: yorarak
[1653] farfaralık: gürültücülük
[1654] beyhude: boş
[1655] bedaat: güzellik

bir itimat ve yalan için inanılmaz bir cesaret vardır. Tahire Hanım bu tehlikeli anda da bu itiyadına[1656] kapılarak:

— Nerede olacak? Refikalarının[1657] evlerinde, üç gün Nevhayal'de, beş gün Şaheser'de. Lakin canciğer de olsa el evinde kaç gün oturulur? Nihayet baba bucağından başka nereye gidebilir?

Tahire Hanım'ın yalanı pek vazıhtı[1658]. Lemiye, baba bucağından refikalarının evlerinde oturmak için kaçmamıştı. O, sevdiği herife gitmişti. Bu hakikat üzerinde tereddüde hiç mahal yoktu. Paşa, kızının iffetsizliğini örtmek için yedi dereden su getiren validesinin bu aleni iğfalkârlığına[1659] da tutuldu. Fakat hiçbir şey söylemedi. Gözlüğünü çıkardı. Kitabın üzerine koydu. Dalgın dalgın birkaç defa alnını kaşıdı. Şakaklarından ter habbeleri[1660] sızarak düşünüyordu. Soğukkanlı görünmeye uğraşır zoraki bir metanetle odadan dışarı yürüdü. Besbelli kararını vermişti. Nereye gidiyordu? Ne yapacaktı? Tahire Hanım, bir facia sezinlemişe benzer bir telaşla hemen zevcinin arkasından atılarak:

— Paşacığım nereye? Ayaklarınızı öpeyim efendim… Hiddete, şiddete lüzum yok… Üzüntü kaldıracak bir yaşta değiliz… Maazallah… Kızın her türlü hâlinden geçtim… Rabb'im sizi korusun… Bin Lemiye yolunuzda kurban olsun… Kendinize geliniz efendim… Bu dünyada hiç kimseye olmamış bir macera değil… Binlerce emsali var… Ne kötü olsa yine kızımızdır efendim… Atamayız… İnkâr edemeyiz… Öfke ile kalkan zararla oturur… Ne siz beyhude yere üzülünüz ne de ona bir fenalık gelsin… Et tırnaktan ayrılmaz… Lemiye'ye bir hâl olursa yine acıyacak biziz… Ellere ne? Felaketimize karşı herkes dudak büküp geçer… Aman Paşacığım, ayaklarınızın türabı[1661] olayım, kendinizi zapt ediniz… Sonra ah demeyelim, eyvah demeyelim…

[1656] itiyat: alışkanlık
[1657] refika: arkadaş
[1658] vazıh: açık
[1659] iğfalkârlık: kandırmaca
[1660] habbe: kabarcık
[1661] türap: toprak

Lebip Paşa kıranta bıyıkları ürpermiş bir teessür içinde, hanımın telaşlarına karşı aldığı bir dilsiz ve sağır tavrıyla ve arada bir sendeleyerek ton ton yürüyor; kadın, helecanını teskin etmek için bir eli kalbinin üzerinde, öteki saçlarını yolmaya hazırlanır bir raşe ile başında, o da arkadan gidiyordu.

Paşa, kızının oda kapısını açtı. Lemiye dadısıyla karşı karşıya çay içiyordu. Babasını görünce, fincanın muhteviyatını[1662] yarı yarıya dökerek bal mumundan bir heykel sarılığıyla ayağa fırladı kaldı. Baba kız pek elim bir muvacehe[1663] ile birkaç saniye durdular. Paşa hiç ağzını açmadı. Morarmış bir çehre ile kızına doğru yürüdü. Dövecek miydi? Öldürecek miydi? Ne yapacaktı? Bedbaht ana ile ihtiyar dadı netice-i hâle[1664] intizaren[1665] tiril tiril titriyorlardı. Kızda ne bir tavr-ı istirham ve tezellül[1666] ve ne de geriye bir adım çekilir bir ürküntü eseri. Babasının her türlü tedip[1667] muamelesine karşı şaşılacak bir tevekkül ile soluk bir mermer parçası gibi hareketsiz duruyordu.

Paşa kızına ne bir tokat indirdi ne bir yumruk ne de onu öldürmek için cebinden bir silah çıkardı. Yalnız ilerledi. İki omzundan sıkıca tuttu. Odadan dışarıya sürdü. Merdivenlerden indirdi. Sokak kapısını açarak:

— Yanlış gelmişsiniz hanım… Burası senin için baba yurdu değil, pek yabancı bir yerdir. Benim Lemiye isminde kerimem vardı, öldü. Seni hiç tanımıyorum… dedi.

İki eliyle kızını sokağa itti.

Tahire Hanım bütün helecanıyla bağırıyordu:

— Paşa, bu yaşta bir kız başı açık sokağa kovulmaz!.. Nereye gidecek? Ne ile geçinecek?

[1662] muhteviyat: içindeki, içerik
[1663] muvacehe: yüzleşme
[1664] netice-i hâl: durumun sonucu
[1665] intizaren: bekleyerek
[1666] tavr-ı istirham ve tezellül: yalvarma ve alçalma tavrı
[1667] tedip: haddini bildirme

Paşa mosmor titreyen dudaklarıyla:

— Asri[1668] kadın hukukça, dimağca, bünyece erkekle tastamam müsavi[1669] imiş… Mektubunda yazdığı gibi gitsin, vatmanlık etsin, geçinsin!.. Bunlar ne ana baba hakkı tanıyorlar ne de namus, iffet kaygısı… dedi ve vahşi bir infial[1670] ile kapıyı itti, gümbedek matrut[1671] kızının üzerine kapadı.

XXVIII

Kasım Necati, Şoför Raif'in otomobilini ihtiyaten[1672] yan sokaklardan birine ve bir hayli mesafe uzağa çektirdikten sonra içeride olup biteni anlamak için kalbi göğsüne sığmaz ve bütün damarları ok gibi atar bir merakla Lebip Paşa konağının etrafında dört dönüyordu. Hanenin[1673] harice hiç sır sızdırmaz inatçı sükûtunda şeametler[1674] hissediyor, ona içeride Lemiye'ye işkence ediyorlar gibi geliyordu. Ortada müspet[1675] hemen hiçbir şey yokken onu bir cani gibi bir Kürt bekçinin göz açtırmaz nezaretine tevdien[1676] odaya kilitleyen paşababası, acaba bu defa nikâhsız bir delikanlının kolları arasından avdetinden sonra ne gibi ağır bir cezaya çarpmakla meşguldü? Kızın imdadına yetişmek ihtimali olsa canını fedaya kadar varmaktan çekinmeyecekti. Had, payan[1677] bilmeyen çılgın aşkına hiç merhamet etmeyen Lemiye'sinin belki bu suretle biraz teveccühünü[1678] celbedebilirdi[1679].

1668 asri: çağdaş
1669 müsavi: eşit
1670 infial: kırgınlık
1671 matrut: kovulmuş
1672 ihtiyaten: tedbir olarak
1673 hane: ev
1674 şeamet: uğursuzluk
1675 müspet: doğruluğu ispatlanmış
1676 tevdien: bırakarak
1677 payan: son
1678 teveccühü: ilgi
1679 celbetmek: çekmek

Necati en yakın bir köşebaşını siper alarak bütün ruhunu oradan çıkacak en hafif bir sesi işitmeye hasretmiş[1680] bir dikkatle konağı dinlerken kapının açıldığını gördü. Yeisten çehresi çürük bir meyve morluğu almış Paşa'nın, asi kızını iki omzundan şiddetle dışarı iterek birtakım sözler arasında "Gitsin, vatmanlık etsin, geçinsin!" dediğini vazıhen[1681] işitti. Baba yurdunun şefkat kapısı böyle ebediyen üzerine kapanarak üstündeki üstünde, başındaki başında, ayağındaki incecik terlikler ile dımdızlak sokak ortasında kalan Lemiye, hâli derbeder[1682], aklı perişan, kararsız bakışlar ile etrafına göz gezdiriyordu. Bu ani felakete karşı zihninde henüz bir hazırlığı yoktu. Böyle on parasız nereye gidecek, hangi bucağa sığınacak, kimden merhamet, şefkat dilenecekti? Üzerinde bir hüviyet varakası[1683] bile yoktu. Hangi bir yerden bir iş istemeye gitse kendinin kim olduğunu ve o zamana kadar ne hizmetlerde bulunduğunu, sevabıkını[1684] soracaklar, hüsnühâline[1685] dair vesikalar, tasdiknameler, şehadetnameler isteyeceklerdi. O şimdi hukuk-ı medeniyeden[1686] sakıt[1687] serseriler sırasına geçmiş, zabıtanın aradığı şüphelilerden olmuş gibiydi.

Lemiye kararsız, çaresiz fakat hâlâ anut[1688], mağrur döndü, doğduğu günden beri kendine sıcak, şefik[1689] bir yuva olmuş iken şimdi kapısını kapalı tutan, yabancı ve merhametsiz duran konağa baktı. Babasına bir iki yumruk salladı. Kin ve nefret saçan gözlerini etrafına gezdirdi. Ceketinin yakasını yüzüne çekti. Bu suretle biraz kapandıktan sonra hızlı hızlı adımlarla yürüdü. O sırada karşısına Kasım Necati çıktı. Delikanlı boynu bükük ve büyük

---

1680 hasretmek: odaklamak
1681 vazıhen: açıkça
1682 derbeder: dağınık
1683 hüviyet varakası: kimlik belgesi
1684 sevabık: sabıkalar
1685 hüsnühâl: iyi hâl
1686 hukuk-ı medeniye: medeni hukuk
1687 sakıt: düşmüş
1688 anut: inatçı
1689 şefik: şefkatli

bir huzura çıkmış gibi ihtiramen[1690] elleri göğsünde, âciz, hakir, yalvaran nasiyesi[1691] ve sulanan gözleriyle merhamet dilenerek durdu. Lemiye her bir uzvunda titreyen aşk incizabıyla[1692] kendine bilatekellüm[1693] ateşlerini anlatan bu gencin yüzüne meyusane bir istihza ile haşin[1694] ve merhametsiz bakarak:

— Necati, dedi, Hayatımın pek müellim[1695] bir anında yine karşıma çıktın… Bu kız, babasının evinden kovuldu. "Onu elde etmek için işte bu dakika en münasip bir fırsattır." dedin. En gaddarane[1696] senetleri imza ettirmek için bazı züğürtlerin ölümle mücadele anlarını bekleyen murabahacılar[1697] gibi yolumu kestin. "İşte sokak ortasında kalmış bir kız… Bir lokma ekmekle bir sıcak oda mukabilinde her teklifimi kabul eder…" gibi ham bir hayale düştün. Çekil yolumdan… Ben senin anladığın âciz, miskin kadınlardan değilim. Üzerime gelecek her felaketle boğuşmaya azmettim. Senin gençliğin, kabadayılığın, hovardalığın, azgınlığın, tehdidin, aşkın, fedakârlığın bana vız gelir. Ben bu dakikada yalnız senden değil, bütün erkeklerden nefret ediyorum!

Kasım Necati en müsterhim[1698], en kalbî ve titrek sesiyle:

— Ah meleğim, benim sana olan sönmez ateşimi, ruhi irtibatımı, kalbimin lazeval[1699] samimiyetini bilsen böyle söylemeye dilin varmaz…

— Aşkın da, ateşin de, ruhun da, kalbin de yere batsın! Ben şimdiye kadar yakından yakına bir erkek kalbi tanıdım. Bütün öteki erkek kalplerinin de hep bu model üzerine yaratıldığına artık yemin edebilirim. Erkekler olmaya idi kadınlar melek olarak

---

1690 ihtiramen: saygıyla
1691 nasiye: alın
1692 incizap: çekim
1693 bilatekellüm: konuşmaksızın
1694 haşin: öfkeli
1695 müellim: üzücü
1696 gaddarane: acımasız
1697 murabahacı: tefeci
1698 müsterhim: yalvaran
1699 lazeval: yok olmayan

gökte kalırlardı. Hevesatınıza[1700] uydurmak için bizi zillete, fuhşa düşüren, alçaltan, iğfalkâr, yalancı, ahlaksız eden hep sizsiniz!.. Gönül tuzağına düşürmek için ilk kelimeleriniz hep böyledir. "Ah meleğim, ruhum, yoluna öleceğim…" ile başlar, sonra kollarınız arasına melek olarak giren kadın, hevesinizi söndürdükten sonra oradan en habis[1701] bir ifrit[1702] menfuriyetiyle[1703] çıkar. Yolumuza ölmezsiniz fakat en hayvani emelleriniz uğruna öldürürsünüz. İstatistikleri tetkik etsinler, bugüne kadar kadınlar kaç erkek öldürmüştür? Erkekler kaç kadına kıymıştır? Bu iki nev[1704] insandan hangisi daha vahşi ve öbürü için daha muzırdır[1705], anlaşılır. Beni bu hâle getiren bir erkektir. Beni baş açık sokağa atan babam bir erkektir. Uğradığım bu felaketten istifade için müsterhim görünen, iğfalkâr bir tavırla karşıma çıkan sen bir erkeksin. Adınız Behçet Hilmi olsun, Kasım Necati olsun, Lebip Paşa olsun hilkiyetiniz, ruhunuz hep birdir… Hep aynı mahluksunuz… Kadın cellatları!..

Lemiye hışımla yürüdü. Necati yine takibinden vazgeçmeyerek:

— Yanılıyorsunuz canımın içi. Her erkek bir değildir. Eğer ben seni hayatımdan bin kat fazla sevmiyorsam namertlerin namerdi, alçakların alçağı olayım. Behçet Hilmi ile apartman odasında geçen, o tüylerimi ürperten, beynimi kavuran muhaverenizi[1706] kapı arkasından dinlerken ben hüngür hüngür ağlıyordum. Katil olmamak için, kendimi zapta uğraşarak can çekişiyordum. Fakat şimdi emret, hainin vücudunu yarım saatin içinde dünyadan kaldırayım. Onu mezara götürsünler beni de dar ağacına. İkimizden de kurtulursun. Bütün erkeklere tan ediyorsun[1707]… Pekâlâ fakat bir kere de benim gönlümü dene, aşkımı tecrübe et…

[1700] hevesat: hevesler
[1701] habis: kötü
[1702] ifrit: canavar
[1703] menfuriyet: iğrençlik
[1704] nev: tür
[1705] muzır: zararlı
[1706] muhavere: konuşma
[1707] tan etmek: ayıplamak

Lemiye gözlerinden azaplar saça saça:

— Tecrübeye ne hacet? Senin de ne mal olduğunu öğrendim!

Necati boğulur gibi bir helecanla:

— Nasıl?

— Oturduğum apartmanın nerede olduğunu kim tahkik etti? Hususiyetimi tecessüs[1708] için bugünkü baskından bir müddet evvel o casus genç karıyı bulunduğum haneye kim gönderdi? Sonra annemi ve Nebile ile beraber çocuğunu usulca getirip Behçet Hilmi ile beraber hususi âlemimizde otururken salondan içeri kim salıverdi? Sonra hep bunlar yetmiyormuş gibi babamın evinde göreceğim muameleyi anlamak için sokağımızda bir tarassut[1709] mevkii[1710] alarak kim bekledi? Hep bunları yapan senden başka birisi mi? Daha daha evvelisi var. Benim Behçet'le olan muaşakamı imzasız mektupla babama kim ihbar etti? Söyle! Göğsünde hakiki bir aşk tutuştuğunu iddia eden bir adamın gönlü bu kadar hıyanetlere tahammül getirebilir mi? Kendince sevda namı verdiğin meşum[1711] bir his için beni ne kederlere düşürdüğünü gör… Sonra yüreğindeki aşkın büyüklüğünden, kutsiyetinden, ulviyetinden[1712] bahset!.. Eğer her aşk böyle ise bütün aşklar esfel-i safiline[1713] gitsin. Sen de beraber!..

Lemiye yine yürüdü. Fakat Necati bu ağır, müstahkir[1714] ithamlardan yılmayarak kızı takipten yine ayrılmadı. Lemiye dönerek:

— İşte sevdanın adiliğini, vicdansızlığını yüzüne karşı döne döne ispat ettim. Hâlâ kovulmaktan arlanmaz bir Çingene ısrarıyla arkamdan gelmeye utanmıyor musun?

[1708] tecessüs: araştırma
[1709] tarassut: gözleme
[1710] mevki: yer
[1711] meşum: uğursuz
[1712] ulviyet: yücelik
[1713] esfel-i safilin: aşağıların en aşağısı, cehennemin dibi
[1714] müstahkir: aşağılayan, küçük gören

— Arzumda, emelimde, aşkımda vicdana muhalif hiçbir şey olmadığı için utanmıyorum. Sevdam şere ve hakka tamamıyla muvafıktır. Allah'ın feyyaz[1715] kudretiyle gönlümde tutuşturduğu bu muhabbetten niçin sıkılayım? Aldanıyorsun Lemiye Hanımefendi, uğradığın pek şeni hıyanetten gözlerin kararmış. Behçet Hilmi ile benim aramdaki mesafeyi göremiyorsun. Her erkeği bir sanıyorsun. İrademe malik değildim. Seni Behçet'in nameşru[1716] döşeğinden kurtarmak için başka bir çare bulamadım. Yarı çıldırmıştım. Yaptığımı hemen gayrimesul[1717] bir hâlde yaptım. Mamafih bu hareketim senin ettiğin gibi hakkında büyük bir fenalık değil, büyük bir iyiliktir. Ne hilekâr bir canavar olduğunu şimdi anladığın o kalpsiz herifin kolları arasından bir an evvel seni koparıp almak iyilik sayılmaz mı? Hâlâ mı aldanmak istiyorsun? Hâlâ mı onun şeni[1718] sevdasının oyuncağı kalmak arzusundasın?

— Necati, herkes mantığını kendi gönlüne, hissine uydurmak ve hakkı kendinde görmek ister. Lakin sokak ortasında böyle felaketli bir zamanda bu kadar uzun sözlere ne lüzum var? Kırk dereyi bir tepe keser. Sana bir şey söyleyeyim, haklı olup olmadığını anlarsın…

Necati sapsarı bir raşe[1719] ile:

— Söyle.

— Ben seni sevmiyorum… Sevemiyorum… Cebren kendini bana sevdirmekte nasıl bir hak görüyorsun?

— Sen beni hiç sevmedin mi?

— …

— İnkâr edemiyor, sükûtla itiraf etmek istiyorsun. İnkâr etsen mektuplarını çıkaracağım. Gözyaşlarımla ıslata ıslata her gün yüz defa okumaya doyamadığım mektuplarını…

[1715] feyyaz: bereketli
[1716] nameşru: kanuna aykırı
[1717] gayrimesul: sorumsuz
[1718] şeni: uğursuz
[1719] raşe: titreme

— Haktan, vicdandan bahsediyorsun. Daima bu mektuplar ile beni tehditten de vazgeçmiyorsun…

— Tehdit değil. Böyle bir şey katiyen zihnimden geçmez… Bu mektuplardan hilaf-ı vicdan[1720] bir istifadeye kalkışmayacağıma namus üzerine söz veriyorum…

— Öyle ise benden ümidini kes! Seni sevmeyeceğim! Allah'a ısmarladık…

— Dur!.. Mademki sen beni bir kere sevdin. Mademki gönlünde beni sevmek kabiliyeti vardır. Bir gün gelecek, yine seveceksin.

— Ne vakit?

— Aşkımın büyüklüğünü, samimiyetini, ilahiliğini cidden anladığın günü…

— Aldanıyorsun… Aşk, temcit pilavı değildir. Bir insanın gönlünde soğuyup soğuyup ısınmaz…

— Aldanmıyorum. Buna olan itimadım, Allah'a olan imanım kadar kavidir[1721].

— Tekrar tekrar söylüyorum ki yanılıyorsun…

Lemiye bütün süratiyle yürüyüp kaçmak ister lakin Necati bırakmayarak:

— Nereye gideceksin?

— Velinimet babasını dinlemeyen bir kız, hareketinden sana hesap vermeye mecbur mudur?

— Gideceğin yeri intihabına[1722] karışmıyorum. Canın nereye isterse oraya git. Lakin pek açık saçıksın. Müslüman bir aile kızı bu kıyafetle caddeye çıkamaz.

— Sana ne? Beni bu kıyafetle sokağa atan babam değil mi? Onun gönlü, vicdanı razı olduktan sonra sana halt etmek düşer!

[1720] hilaf-ı vicdan: vicdana aykırı
[1721] kavi: güçlü
[1722] intihap: seçilme

— Sokağın içinde otomobil hazır duruyor. Bin, köşeye çekil. Ne olduğunu kimse fark edemez. Emredeceğin yere kadar seni götüreyim…

— Fena kurnazlık değil!..

— Ne demek?

— Ne demek olacak? Bu suretle gideceğim yeri öğreneceksin değil mi? Beni çocuk mu sanıyorsun?

Necati gülümseyerek:

— Anan yok, baban yok, sevgili Behçet'in yok. İnsaf et, ben seni böyle sokak ortasında kimsesiz, meskensiz[1723], yapayalnız bırakabilir miyim? Arzuna, hareketine karışmıyorum. İrade senin… Fakat yalnız gideceğin yeri bileyim. Bulunduğun evin sokakta kapı eşiğine sadık, bekçi bir köpek gibi başımı koyup yatayım…

— Necati, ben seni sevmedikten, sevemedikten sonra kendini köpekler menzilesine[1724] değil ya, daha pek çok aşağılansan yine nafile, böyle adiliklerle gönlümü celbedemezsin… Bırak beni… Ben şimdi bir felekzedeyim. Uğradığım felaketler kâfi değilmiş gibi başıma sen de bir bela kesilme!

— Bırakamam Lemiye… Aşkı, sevdayı bertaraf edelim… İnsaniyet namına seni bu hâlde yalnız bırakamam… Gel otomobile…

— Of, otomobiline bineyim de beni istediğin yere uçur, kimsenin gelip bulamayacağı bir deliğe tık… Behçet Bey'e kendi ayağımla gittim. Şimdi de bu suretle senin eline düşüp kapatman olayım, öyle mi?

— Böyle bir cinayeti aklına getireni Allah, "Kahhar" ismiyle kahretsin… Bin, nereye istersen oraya götüreyim…

— Necati, sinirlerimin böyle berbat bir zamanında tahammülüm ile bu kadar oynama. Hiçbir şey yapmazsam şimdi yerden bir taş alır, kafanı patlatırım. Mutlak başıma bir afet kesilmek ısrarından

[1723] meskensiz: barınacak yeri olmayan
[1724] menzile: derece

vazgeçmeyeceksen yılmam. Bana musallat olan belalar arasında seninle de uğraşırım. Çünkü artık kaderime karşı ilan-ı harb ettim.

Lemiye yürür. Necati ısrarından zerrece vazgeçmediğini gösterir bir inatla yine takip eder. Kız bütün gayzıyla[1725] başını çevirerek:

— Behey utanmaz vicdansız! Benim üzerimde nasıl bir hakk-ı vesayet[1726], hakk-ı himaye görüyorsun? İşte ben başı açık sokağa çıktım. Şimdi şurada gönlüm hangi erkekten hoşlanırsa onunla gideceğim! Bunun daha ötesini söyleyeyim mi? (Yerden bir taş kaparak bütün kuvvetiyle muakkibinin[1727] suratına fırlatır. Necati büyük bir tetiklikle yan tarafa sekerek kazayı atlatır. Lemiye eline bir ikinci taş daha alarak) Hâlâ gelecek misin!?

— Geleceğim! Kıyamete kadar… Mezara kadar… Ram olacağın[1728] o herifi öldürünceye kadar geleceğim…

— Peki, zabıtaya müracaat edeceğim. Vuku-ı hâli[1729] hep anlatacağım. Beni senin takibinden kurtarmaları şartıyla nereye götürürlerse gideceğim…

Lemiye var avazıyla:

— Ümmet-i Muhammed yetişiniz! Katil var!..

diye bağırınca civar sokaklardan pat pat koşuşanlar olur. Necati çekilip gizlenir. Ne olduğunu soranlara Lebip Paşa'nın yılmaz kızı, taarruza[1730] uğradığını söyler ve yoluna devam eder. Kasım Necati avını bu defa açık bir mesafeden gizliden gizliye takibe koyulur.

[1725] gayz: kin
[1726] hakk-ı vesayet: söz sahibi olma hakkı
[1727] muakkip: takip eden
[1728] ram olmak: boyun eğmek
[1729] vuku-ı hâl: olan biten
[1730] taarruz: saldırı

XXIX

Bu vakadan dört ay sonra gözlere ziya[1731], kalplere neşe dolduran tabnak[1732], müferrih[1733] bir yaz gününün kuşluk zamanında Gülhane Parkı'nın yüksek ağaçlardan müteşekkil iki sıra tabii yeşil duvar arasından uzanan caddesi hortumlarla sulanıyor, şehrin kapanık mahallelerinde sıkılmış, erkek kadın karışık bir kısım halk kanepelere sıralanmış, cıgaralarını tüttürerek, boruların ağızlarından fışkıran suların peyda ettikleri serpintilerdeki allı yeşilli alaimisemalara[1734] baka baka keyif çatıyorlardı. Bazı çiftler geziniyorlar. Üzerlerine tül örtülmüş mücella[1735] mermer saffetiyle gözleri celbeden beyaz baldırların bindiği uzun ökçelerin üstünde bazen zarif, küçük inhinalar[1736] ile sendeleyen genç kadın, kavalyesinin koluna ziyade yaslanıyor. Böyle dişisiyle kol kola ikiz gezmeye henüz alışmamış yeni Türk neslinin bu vadideki acemiliğini gösteriyor. Kadında hoppalığa ziyade hevesi, erkekte kolundakini âleme teşhirde[1737] büyük bir iftihar[1738] seçiliyor gibiydi.

Birtakım halk ağır, serseri adımlar ile Stein'ın, Tiring'in, Karakaş Macit'in[1739] yeşil reklamlarında sığışacak bir yer arayarak dolaşıyor. Soluk benizli, uzun kirpikli bir kız; kalabalıktan uzak, münferit[1740] bir banko üzerinde, ağaçların taze yaprakları arasından elenen sebzin[1741] bir ışık altında dalgın dalgın kitap okuyor.

Yukarıda, saray önünde, Boğaz'a karşı oturmuş bir genç şair, açık başının uzunca saçlarını, mavi suları öpe öpe gelen rüzgâra

---

1731 ziya: ışık
1732 tabnak: parlak
1733 müferrih: ferahlık verici
1734 alaimisema: gökkuşağı
1735 mücella: parlak
1736 inhina: bükülme
1737 teşhir: sergileme
1738 iftihar: övünme
1739 *Stein*, *Tiring* ve *Karakaş Macit* dönemin ünlü mağazalarından birkaçıdır.
1740 münferit: tek başına
1741 sebzin: yeşil renkli

okşatarak elindeki küçük deftere ara sıra birkaç kelime yazıyor. Haftalık mecmuaya[1742] göndereceği şiiri için sunuhat[1743] bekliyor.

Çinili Köşk'ün parka nazır cephesine doğru giden yolun sonundaki kanepeye bir çift genç oturmuş, aralarında açılan hasbihâlin hususiyetine gömülmüşler. Birbirinin ağzından çıkan sözlerden başka her şeyi bikayıt[1744], hemen dünyadan bihaber, dalgın görüşüyorlar.

Delikanlı hasırlı fesini yanı başına koymuş, içine kokulu, zarif bir mendil bırakmış, peruka gibi kabarık, sık saçlarında, iri siyah gözlü matruş[1745] simasında, gevşek düğmeli kravatında, katlarının ütüsü taze kostümünde moda mankeniyle aktör şemailine[1746] andırır çalım var. Ellerinin esmerliğine nazaran yüzünün beyazlığı pudrayı karşısındaki genç kızdan ziyade suistimal ettiğini[1747] gösteriyor.

Genç kadının körpecik vücudu, tesettürden[1748] ziyade tezeyyün[1749] için büründüğü ve hemen eski zaman muhadderelerinin[1750] yüzlerine tutundukları peçeler kadar ince ipek çarşafı altından hareketiyle letafetini[1751] dışarı veriyor. Billur kollar bileklere ve süt beyaz göğüs gerdandan bir karış aşağı vasat hattına kadar apaçık. Şimdiki hanımlar ceddelerinin[1752] yüzlerini kapamak hususunda ettikleri ihtimamı[1753] vücutlarının en mahrem aksamı[1754] için göstermiyorlar. Zannolunur ki Türk kadınının asırlardan beri gizlemekten en ziyade sıkıldığı uzuvları göğüs, kollar ve bacaklarıdır. Çünkü ilk hürriyette

---

1742 mecmua: dergi
1743 sunuhat: ilhamlar
1744 bikayıt: ilgisiz
1745 matruş: tıraşlı
1746 şemail: görünüş
1747 suistimal etmek: kötüye kullanmak
1748 tesettür: örtünme
1749 tezeyyün: süslenme
1750 muhaddere: namuslu kadın
1751 letafet: güzellik
1752 cedde: nine
1753 ihtimam: özen
1754 aksam: kısımlar

kanlı katiller ile beraber mahbeslerinden dışarı en evvel fırlayanlar bunlar oldu.

Genç kızın şakaklarından pürtaravet[1755] yanaklarına doğru köpürmüş siyah ipek dalgalar arasındaki kıvırcık kirpikli, şahane zeki gözleri ara sıra pek cazip edalar ile muhatabının bebeklerine saplanıyor. Bir müddet ikisi de lakırdıyı kesiyorlar, aralarında açılan müşkül meselenin hallini birbirinin yüzünde arar gibi derin derin bakışıyorlardı. Bu delikanlı Süha Pertev, genç kız Nevhayal'di. Beynlerinde[1756] cereyan eden bahis, gençlik hayatlarının en mühim, en helecanlı bir faslıydı. Macera şu idi:

Nevhayal bir gün sinemada kendi yaşında bir kız ile yan yana düşer. Görüşürler, birbirinden hoşlanırlar. Rikkat Hanım, Nevhayal'i Kadırga'daki hanesine çağırır. Sonra iade-i ziyaret[1757] eder. Bu suretle dostluğu ilerletirler. Teklifsizlikleri artar. Rikkat Hanım bir gün misafirini ağabeysinin hücre-i iştigaline[1758] götürür. Vakıa odada kimse yok fakat neler var neler… Duvarları dolduran birçok tablolar arasında Süha Pertev'in yaldızlı bir çerçeve ortasına kurulmuş, kendine bir poz vermek için kâinata bir nazar-ı tenezzül ile hor bakar gibi yağlı boya bir mağrur resmi. Odanın bir köşesi resim atölyesi, öbür köşesi darülelhan[1759], daha öbürü şiir ve sanat perilerine mahsus.

Süha'nın üzerinde bir *ébauche*[1760]: Kararmış, kükremiş bir deniz, korkunç bulutlara atılıyor. Sema ile derya arasında bir hengâme, orada burada fırtınaya yakalanarak direkleri hemen suya mümas[1761], büsbütün yan yatmış ümitsiz birkaç geminin omurga hatları görünüyor. Fırçalarda, renklerde mübalağa var. Ressam, sert başladığı tesirciliği yumuşatmaya uğraşmış fakat sanatı fırçasına

---

[1755] pürtaravet: körpecik
[1756] beyn: ara
[1757] iade-i ziyaret: ziyarete gelen birini ziyaret etme
[1758] hücre-i iştigal: çalışma odası
[1759] darülelhan: konservatuvar
[1760] *ébauche*: sanat eseri taslağı
[1761] mümas: dokunan

ram edememiş[1762]. Nihayet kendi fantazyasına mağlup düşmüş. Küçük bir vazo içinde kirpi sırtı gibi dikelmiş fırçalar, üzerlerinde boyaları kurumuş büyük küçük birkaç palet.

Biraz ötede bir piyano, notalığın üzerinde Beethoven'in Senfoni Pastoral'i, duvarda asılı keman, mandolin, kitara[1763], ut, tambur, tef, kudüm, ziller, çalpara, bir nota sehpası üzerine açılmış bir şansonda[1764] Fransızca şu mısralar okunuyor:

Quand je m'endors, quand j eme lève,
Je ne pense qu'à nos amours
Je te vois la nuit dans mon rêve,
Et je voudrais rêver taujours!

...

Nakarat

Donne tes lèvres ma chèrie,
J'ai besoin de ton baiser
Pour ne pas mépriser la vie[1765]

Nevhayal bu sanatkâr odasının ilhamkâr havası içinde âdeta hâllendi. Zihninden bir şeyler uçuşuyor. Yüreği tatlı tatlı çarpıyordu. Gençliğinin feyyaz aşkını kâh piyanonun perdeleri, kemanın kirişleri üzerinde terennüm eden[1766] kâh muşamba sathında[1767] tespite uğraşan ve İstanbul'da yüz binde bir emsaline[1768] tesadüf edilemeyen bu delikanlıya karşı kanında bir kaynama peyda oldu. Kendi gönlü sevmek için işte tamam böyle yüksek hisli, münevver[1769]

[1762] ram etmek: boyun eğdirmek
[1763] kitara: gitar
[1764] şanson: şarkı, bestelenmiş şiir
[1765] "*Uyurken, uyanıkken aşkımızı düşünürüm; Gece rüyamda seni görürüm ve daima rüya görmek isterim* - Nakarat - *Dudaklarını ver sevgilim; Hayatı hakir görmemek için busene muhtacım"* (Hüseyin Rahmi'nin notu)
[1766] terennüm etmek: söylemek
[1767] satıh: yüzey
[1768] emsal: benzer
[1769] münevver: aydın

bir tip arıyordu, buldu. Süha Pertev'i derhâl benimsedi ve o kadar çabuk onu kendine mal kaydetti ki kıskanmaya başladı.

O şansondaki sözler ne idi?

Süha Pertev "Uyurken, uyanıkken aşkımızı düşünüyorum." diyor. Kime olan aşkını? Gece rüyalarında gördüğü ve onu görebilmek için bütün zamanının rüyada geçmesini temenni ettiği bu maşukası kimdir? Süha Pertev'in kalbi artık fethedilemeyecek surette bir diğerinin meshuru[1770] mu? Bu sevda barusunu[1771] zapt etmek için bu kadar geciktiğine Nevhayal o derece kederleniyordu ki…

Genç kızın bütün feveranları[1772] bu darülmesaide[1773] resimle, musikiyle, şiirle meşgul olan delikanlının hep lehine idi. Onun aleyhine olabilecek hakikatleri fark edemiyordu. Mesela aynı odada çalınmak için açılmış gördüğü Beethoven'in Senfoni Pastoral'iyle bu pek hafif şanson arasında zevkçe, sanatça hiç münasebet yoktu. Birisinin mezayasına[1774] kadar yükselmiş bir dimağ, ikincisiyle meşguliyetten bir lezzet duyamazdı. Bunda sanat namına duygusu teressüp etmemiş[1775], acemi, sallapati bir kafanın hoppalığı vardı.

Nevhayal, bu sanat odasının şimdi edebiyat, felsefe ve şiir kısmına yürüdü. Alelade yeşil çuhalı bir yazıhane, üzerinde geniş bir altlık, türlü biçimde alelacayip hokkalar, billur baskılıklar, ortalarından pembe fiyonklarla destelenmiş elvan kâğıtlar, kalemlikler, ufak çiçeklikler, çerçeveler içinde fotografiler[1776], minyatürler, kama şeklinde kâğıt bıçakları, boncukları pırıldayan akşam güneşi abajurlu lamba… Bir edibin yazı destegâhından

[1770] meshur: âşık
[1771] baru: kale duvarı, sur
[1772] feveran: coşkunluk
[1773] darülmesai: çalışma odası
[1774] mezaya: üstün nitelikler
[1775] teressüp etmek: dibe çökmek
[1776] fotografi: fotoğraf

ziyade bir tuhafçı[1777] camekânını[1778] andırır tecemmülat[1779]… Kâğıtların, ufak defterleri üzerinde başlanılmış, yarım kalmış şiirler… Paul Claudel, André Fontaine gibi birkaç Fransız şairinin eserleri… Orada burada açık bırakılmış felsefeye ait dört beş kitap… Bergson'un *La conscience*'sinin[1780] bir sayfasından "Fikr-i istikbal[1781] birçok muhtemelata[1782] gebedir. Binaenaleyh hakiki istikbalden daha veluttur[1783]. İşte bunun içindir ki insan temellükten[1784] ziyade ümitten, hakikatten ziyade hayalden mahzuz olur[1785]." şeklinde başlanılmış bir tercüme… Sonra Nietzsche'nin *Hayır ile Şer* eserinden alınmış "Senden başka türlü yaşayıp başka türlü düşünen kurbağa kafalı insanların içinde, yazdığını anlatabilmek müşküldür." ibaresini müteakiben[1786] birkaç defa tekrar edilmiş şu "*Je fais tout ce que je peux pour être difficilement compris*"[1787] Fransızca cümle… İki ifade arasında, okuyanı hakikaten büyük bir hayrete düşürecek bir tezat gösteriyordu. Yazılan şeyi anlatabilmekteki müşkülattan bahsettikten sonra "Nedir anlaşılmak için ne yapabilirsem yapıyorum." demekten ne mana çıkabilirdi? Ve şöyle birçok ibare döküntüleri:

"İşte aşk ile adavet[1788] olmazsa kadının bu hayat sahnesinde oynayacağı rol pek sönük kalır."

"Kadını çalıştırmak için değil, sırf bedii[1789] kalmak üzere yetiştirmelidir. İşte terakkinin[1790] en emin yolu budur."

1777 tuhafçı: tuhafiye
1778 camekân: vitrin
1779 tecemmülat: süsler
1780 Baskıda: (yanlış olarak) *La concience*
1781 fikr-i istikbal: gelecek düşüncesi
1782 muhtemelat: olması umulan şeyler, beklentiler
1783 velut: verimli
1784 temellük: sahiplenme
1785 mahzuz olmak: zevk almak
1786 müteakiben: arkasından
1787 "*Anlaşılması zor olmak için elimden geleni yapıyorum.*"
1788 adavet: düşmanlık
1789 bedii: güzel
1790 terakki: ilerleme

"Göze ıspazmoz[1791] getirmeyen resim, bence eflatuni[1792], hadım aşka benzer."

"Toprak çalışmakla mahsul veriyor… Kadınlar zahmetle doğuruyor… Hastalıklar, felaketler, musibetler berdevam[1793]… En hararetli imanlılar da en soğuk imansız kadar mustarip[1794]…"

Böyle yüksek hisli, sanatkâr kafalı bir gençle sevişmek, kim bilir ruhu nasıl hazlar, lezzetler, sefalarla dolduran bir bahtiyarlık olacaktı…

XXX

Nevhayal'in zihninde bu hisler, bu arzular kaynayarak artık haftada birkaç gün şairin hemşiresi[1795] Rikkat Hanım'ın evine taşınıyordu. En büyük eğlencesi, zevki bu olmuştu.

Nevhayal yine bir gün bu aşk mihrabında resimleri, notaları, şiirleri, felsefe sayfalarını tetebbuyla[1796] sermest olurken[1797] birdenbire oda kapısı açıldı. Misafir hanım kaç zamandır dimağının hayaliyle sarhoş olduğu bu erkek sanat perisini etten kemikten maddiyatıyla karşısında görünce biraz sarardı. Helecana tutuldu. Lakin şair bey bu küstahlığını affettirmek için yerlere kadar aktörvari bir reveransla:

— İçeriye bilaistizan[1798] girdiğimden dolayı merhametinize iltica ederim[1799]. Bunu ruhi ve nakabil-i mukavemet[1800] bir mazeretime binaen[1801] yaptım. Bu hakir hücreme göklerden inen

---

[1791] ıspazmoz: titreme
[1792] eflatuni: platonik
[1793] berdevam (olmak): devam etmek
[1794] muzdarip: acı çeken
[1795] hemşire: kız kardeş
[1796] tetebbu: inceleme
[1797] sermest olmak: kendinden geçmek
[1798] bilaistizan: izinsiz
[1799] iltica etmek: sığınmak
[1800] nakabil-i mukavemet: karşı konması mümkün olmayan
[1801] binaen: dayanarak

bir melek dadanmış olduğunu hemşirem söyledi. Ferişte[1802] bu arzi bucağı terk edip uçtuktan sonra odaya girince onun burada bıraktığı semavi izler, ulviyetler[1803] içinde istiğraklar[1804] geçiriyor ve o peri ile yüz yüze gelmek aşkıyla ölüyordum. İçeri girmezden evvel istizan etmeyişim müsaadesizlik felaketine uğramak korkusundandır. Mazeretimin kabulüyle günahımın affını tekrar ulüvv-i merhametinizden[1805] istirham ederim matmazel… dedi.

Bel bükük, boyun kıvrık, baygın gözler semada, perestişle[1806] birkaç defa daha eğildi. Nevhayal helecanlı, solgun, reveranslara reveranslar ile mukabele ederek:

— Estağfurullah beyefendi, büyük sanatkârlar daima ruhlarının ani galeyanlarına[1807], ilhamlarına tabidirler[1808]… Af dilemek sizden evvel bendenize düşer. Çünkü müsaadenizi almadan sanat ruhunuzun en harim[1809] bir köşesi olan bu odanıza girdim. İlhamlarınızı serptiğiniz, hislerinizi gizlediğiniz eserlerinizi, sayfalarınızı karıştırdım.

— Periler için hiçbir kalbin, hiçbir sanatın gizlisi olamaz. Onlar dokundukları şeyleri efsunlarıyla[1810] arzilikten[1811] çıkarıp âlâ ederler[1812]. Bu lütfunuzdan dolayı ayrıca müteşekkiriniz ve minnettarınızım…

Bu kompliman karşısında Nevhayal mahzuz[1813], mesut sırıtmış ve ondan sonra önlerine açılan mualla[1814] aşk kapısından kol kola

---

[1802] ferişte: melek
[1803] ulviyet: yücelik
[1804] istiğrak: kendinden geçme
[1805] ulüvv-i merhamet: yüce merhamet
[1806] perestişle: tapınırcasına
[1807] galeyan: coşkunluk
[1808] tabi: uyan
[1809] harim: gizli
[1810] efsun: büyü
[1811] arzi: yeryüzüne ait olan
[1812] âlâ etmek: yüceltmek
[1813] mahzuz: hoşnut
[1814] mualla: yüce

içeri girmişler. Artık birbirini sevdikçe sevmişler ve nihayet izdivaca karar vermişlerdi. Fakat böyle mutantan[1815] aşk merasimiyle gönül alıp vermek dilbazlığı[1816] Nevhayal Hanım'ın oynadığı ilk oyun değildi. Bu bahtiyarlıkta Süha Pertev'e takaddüm etmiş[1817] bir düzine kadar genç vardı. Onlar macerayı haber alınca iş karıştı. İnsan insanın saadetini çekemez. Hele bir genç, diğer gencin sevda muvaffakiyetine hiç tahammül getiremez. Nevhayal'in sureta[1818] parlak fakat terbiye ve kalıpça pek adi bir kız olduğu hakkında Süha Pertev'e müstear namlar[1819] ile mektuplar yağmaya başladı. Şair, bu anonim dostların kızın adiliğinden kendini sıyaneten[1820] gösterdikleri tehlikelere, ettikleri tehditlere bol bol gülüyordu. Çünkü bu keyfiyetteki birinci saikin[1821] kıskançlık ve haset olduğunu seçemeyecek kadar aptal değildi. Bu gelen mektupları kahkahalar ile sevgilisine gösteriyor, kız da müstehzi bir dudak bükülüşüyle:

— Bu heriflerin hiçbirisine tenezzül etmediğim için kuduruyorlar da böyle yapıyorlar…

cevabını veriyordu.

Lakin Nevhayal Hanım'ın inkâr ettiği bu tenezzülü nihayet sübut bulmaya[1822] başladı. Onların sevdalarına mukabeleten[1823] hemen aynı ateş ve kendi el yazısıyla verdiği cevaplar, türlü acı tefsirler ve dimağa ateşten çivi gibi batan istihzalar ile mazrufen[1824] gönderiliyordu. Bu vesikaların ithamları önünde Nevhayal Hanım, kadınlığın son ilticagâhı[1825] olan masumiyet ve teslimiyet tavrını da takınmaktan çekinmedi. İşte o gün parkta bu pek dikenli meselenin

---

1815 mutantan: gösterişli
1816 dilbazlık: gönül eğlendirme
1817 takaddüm etmek: önce davranmak
1818 sureta: görünüşte
1819 müstear nam: takma isim
1820 sıyaneten: korumak için
1821 saik: sebep
1822 sübut bulmak: gerçekleşmek
1823 mukabeleten: karşılık olarak
1824 mazrufen: zarfın içine konmuş şekilde
1825 ilticagâh: sığınılacak yer

halli ile meşgul idiler. O surette ki aralarında parlamış olan büyük sevgi, her ikisini de birçok hakikatlere karşı göz yummaya yahut vaziyetlerini müşkülden kurtaracak teviller[1826] bulmaya sevk ediyordu.

Süha Pertev derin bakışlarının hurdebini[1827] altında kızın hâletiruhiyesini[1828] teşhise uğraşarak o ithamnameleri birer birer önüne koydukça maşukasını dalgınlıklar içinde:

— Evet bedahet[1829] karşısında hakikati inkâra kalkışmak, hem kendimi küçültmek hem sizi tahmik etmek[1830] demektir. Sizden evveli sevdim. Lakin o kadar cehaletle, tecrübesizlikle, saffetle sevmişim ki bu hareketlerime şimdi herkesten ziyade kendim şaşıyorum. Gönlünüzde sevda istidadı başladığı günlerde şüphesiz bu acemiliklerde siz de bulunmuşsunuzdur… Ahmet de, Mehmet de, Ayşe de, Emine de… Herkes hakkında mazur ve hemen muaf görülen bir fiilden ben bugün niçin fazla utanayım? Yahut ki erkekler hakkında mübah sayılan bir şey kadınlar için neden affolunamaz büyük bir cinayet addolunsun[1831]? Siz büyük hakikat huzurunda şüphesiz mutaassıp[1832] bir eski Türk kafası gibi düşünmezsiniz.

— Evet evet hakkınız var… Biz yeni nesil erkekleri dedelerimizden tevarüs ettiğimiz[1833] böyle birçok köhne[1834] fikirlerimizi, hislerimizi zamana göre tashih ve tadil[1835] etmeliyiz. Bu hakikatlerin derinden derine mezayasına[1836] varılmadıkça

---

1826 tevil: yorum
1827 hurdebin: mercek, mikroskop
1828 hâletiruhiye: ruh hâli
1829 bedahet: açıklık
1830 tahmik etmek: aptal yerine koymak
1831 addolunmak: sayılmak
1832 mutaassıp: tutucu
1833 tevarüs etmek: miras almak
1834 köhne: eski
1835 tashih ve tadil: düzeltme ve onarma
1836 mezaya: üstün nitelikler

kadınla erkeğin birbirine karşı olan hukuk ve mevkii taayyün edemez[1837].

— Oh şüphesiz… Bugün bazı ihtiyar kadınlardan dinliyorum da hiddetten, nefretten tüylerim ürperiyor. Mesela evvel zamanda zengin bir erkeğin haremde kapalı sekiz karısı olurmuş da o zat yine kadın hususunda hariçten memnuü'l-emel[1838] sayılmazmış. Lakin o mahpus hür zevcelerin birinde maazallah bir sevda dalaleti görülse biçare kadın en ağır bir cani cezasına uğrarmış. Teehhülünden[1839] evvel bir erkek nasıl seviyorsa bir kadın da öyle sevebilir. Artık yeni zaman erkekleri böyle bedahetlere açıkgözle ve dik bakmaktan ürkmelidir. Çünkü hakikat önünde geçirilen ürküntü ve onu tanımamak hususunda gösterilen cehalete inat, onun mahiyetini tağyir edemez[1840]. Hakikat daima hakikat kalır. Şu kadar ki tedavisi için açılmak arzu edilmeyen yara gizli gizli işler, vahameti her saat daha ziyade artar. Nihayet içtimai[1841] bir kangren tehlikesini alır. Çünkü erkeğin vücudu nasıl etten, kemikten, damardan, kandan, sinirden, bir dimağ ve bir kalpten müteşekkil[1842] ise kadın da öyledir. Hayatta bunları ayrı ayrı kanunlara tabi tutmak pek cahilane bir istibdattır[1843].

— Bu asırda geçen asırları yaşatmak isteyenler için hayat yoktur. Artık kendimizi bilelim. Tabiata uyalım.

— Kadın beşeriyetin nısfıdır[1844].

— Binaenaleyh hukuken de nısfın nısıfla müsavi[1845] olması zaruridir.

[1837] taayyün etmek: meydana çıkmak, belirmek
[1838] memnuü'l-emel: isteği yasaklanmış
[1839] teehhül: evlenme
[1840] tağyir etmek: değiştirmek
[1841] içtimai: sosyal
[1842] müteşekkil: oluşmuş
[1843] istibdat: despotluk
[1844] nısıf: yarı
[1845] müsavi: eşit

— Tabiatın lazımu'l-ittiba[1846] işte böyle birçok zaruretlerini tanımadıkları için böyle olduk.

— İnsan kısmı bir hakkı tanımamak için lazım gelen kuvvete malik oldukça katiyen tanımaz.

— Onun tabiatındaki barbarlığı *cautérisér* etmek[1847] için kuru medeniyet sözü değil, ilim lazım.

— Hayat, geçmiş asırların ölmüş ahlak ve âdetlerinden değil, müstakbel filozofların ilimlerinden doğacak.

— "Tarih bir tekerrürden ibarettir." kavli[1848] ne saçma bir sözdür… Biz Murad-ı Rabi[1849] devrini tekrar mı yaşayacağız? İngilizler Elizabeth zamanına mı avdet edecekler? Fransa'da Aziz François de Sales tekrar hükûmet mi sürecek? Amerika'da kırmızı günlerin vahşetleri yine mi başlayacak?

— Teceddüt[1850] namına değişen şeyler yalnız kelimelerdir. Usuller yine aynı membalardan[1851] akıyor. İnsaniyet daima eski hataları tekrarda inat ediyor. Onun için "Tarih bir tekerrürden ibarettir." deniyor. Ve ebedî su-i idarelerin[1852] fena neticeleri tekrar edip duruyor. İnsanlar arasında müstebidane[1853] hüküm süren birçok kof kelimeler var ki bidayetten[1854] beri bunlara birer mana uydurulmaya uğraşılıyor. Bunların zırvalıklarını ilan cesaretini yani hakkı batıldan tefrik[1855] ve temyiz[1856] kudretini göstermedikçe işte böyle kanlara, çamurlara gömülür dururuz.

1846 lazımu'l-ittiba: uyulması gereken
1847 *cautérisér* etmek: dağlamak
1848 kavil: söz
1849 Murad-ı Rabi: Dördüncü Murat
1850 teceddüt: yenilik
1851 memba: kaynak
1852 su-i idare: kötü yönetim
1853 müstebidane: zorbaca, despotça
1854 bidayet: başlangıç
1855 tefrik: ayırt etme
1856 temyiz: seçme

Bahis böyle felsefi bir vadide derinleşti. Nihayet Nevhayal, birbirini tanımazdan evvelki aşk günahlarını Süha Pertev'e itiraf ettirerek bu suretle kendi hatalarının ağırlıklarını hafifletmiş olmak için sordu:

— Beyefendi aşkımızın samimiyeti içine riya, yalan giremez, değil mi?

— Şüphesiz…

— Birbirimizi aldatmak adiliğini ne siz kabul edersiniz ne ben…

— Bu da hiç şüphesiz…

— Birbirimizin ne olduğumuzu zerrece sır çıkmayacak bir sıhhatle bilip sevişmekte ne büyük ulviyet ve saadet vardır…

— Evet evet… Fânilerce[1857] ittiba edilen[1858] adiliklerin fevkinde[1859] saf, semavi bir aşk…

— O hâlde beyefendi, benden evvel gönlünüz kaç sevda yangınına uğradı?

Bu sual, Süha'nın yanaklarına bir pembelik getirdi. Sanki geçirdiği yangınların kızıllığı hakikati ispat için yüzüne vuruyordu.

— Gönlümü sanatın ulviyetlerine, heyecanlarına rapteden[1860] hatt-ı vasl[1861] aşktır. Onun için muhabbetsiz[1862] duramam.

— Kaç kere sevdiniz?

— Belki beş, belki altı…

— Aşk kelimesinin bütün kuvvetiyle mi sevdiniz?

— Zannederim.

— Bazılarında gönlünüz bu ateşlerin hasarına uğramadı mı?

— İnkâr edemem. Evet…

[1857] fâni: ölümlü
[1858] ittiba edilmek: uyulmak
[1859] fevk: üst
[1860] raptetmek: bağlamak
[1861] hatt-ı vasl: birleşme noktası
[1862] muhabbetsiz: aşksız

— Kalbinizde tekrar deşilmeye müstait[1863] yara nişaneleri[1864] var mı?

— Gönlüm muhtaç olduğu sevda gıdasını sizden aldıkça eski yaralardan birinin teşennücüne[1865] ihtimal veremem.

— Bu sevgilerin kaçında tam manasıyla lezzetyab oldunuz?[1866]

— Anlayamadım?

— Aşklarınızdan kaçı tatmin edilmiştir?

Süha Pertev bir daha kızardı. Lakin yalansız riyasız namuskârane sevişmeye söz vermişti. Binaenaleyh boş bulunarak şöyle bir aptallık etti:

— İkisi.

Nevhayal narçiçeği gibi ateşin bir renk aldı. Kıskançlık akur[1867] dişleriyle yüreğini birden kavramıştı. Maziyi kıskanıyordu. Muaşıkı niçin kendinden evvel birkaç sevda ile yanmış olsun? Bilhusus[1868] niçin bunların içinde tatmin edilmişleri de bulunsun? İki eliyle yüzünü kapadı. Küçük hıçkırıklar içinde raşeler[1869] geçirdi.

Süha Pertev şaşırarak:

— Ne oluyorsunuz? Bilmeyerek canınızı mı sıktım? Saffetime[1870], hüsnüniyetime[1871] bağışlayınız.

— Ne olduğumu ben de bilmiyorum. Size nispetle kendi gönlümü pak ve nezih[1872] buluyorum…

— Affedersiniz. Sizinki kadar nezih olamazsa da ben de kirli bir kalp taşımıyorum. "Söyle" dediğinizde söyledim. Ortadan

---

1863 müstait: imkân veren
1864 nişane: iz
1865 teşennüç: gerilme
1866 lezzetyab olmak: tat almak
1867 akur: yırtıcı
1868 bilhusus: özellikle
1869 raşe: titreme
1870 saffet: saflık
1871 hüsnüniyet: iyi niyet
1872 nezih: temiz, kötülükten uzak

yalanla riya kalkınca meydana çıkacak hakikatlere tahammül için metanet[1873] ister.

— Kalbimi apaçık gösteriyorum. Bu doğruluğum bir kabahat oluyorsa siz de affedersiniz. Bana tavsiye ettiğiniz metanetten kendi hissenize de lüzumu kadar ayırmanız lazım gelmez mi?

— Hakkınız var. Doğruluğuna alışıncaya kadar ikimiz de sıkıntı çekeceğiz. Fakat kâinat kâinat olalı iki gönül arasında böyle filtre olmuş[1874] saf bir muhabbet cereyan etmemiştir…

— Bu hakikatler arasında büyük bir hakikat beni sarsıyor…

— Nedir o hakikat?

— Sizden evvelde de sevdiğimi itiraf etmiştim.

— Evet…

— Lakin o zaman sevdiğimin mazisini karıştırıp da onun eski muhabbetlerini kıskanmak gibi garip bir hisle sarsılmamıştım. Demek evvelki aşklarım yalancı imiş… Hakiki sevgi ne olduğunu şimdi sizde anlıyorum…

Vücut vücuda o kadar yaklaşmışlardı ki dizden dize sirayet eden[1875] bir elektrikle en ince sinirlerine baygınlık getiren birer recfe[1876] geçirerek derin derin bakıştılar.

XXXI

Aralarında aşk bahsi böyle lafzen esirîleşip[1877] maddeten arzileşen garip bir devreye girmekte iken yanlarından pejmürde[1878] kıyafetli, harabati[1879] bir adam geçti. Bu, kısa boylu, tıknaz, yüzüne kan oturmuş, burnu bardak eriği gibi mosmor üfürmüş, elleri, ayakları titrek, geçtiği yerlere sert bir teke kokusu bırakan

---

[1873] metanet: dayanıklılık
[1874] filtre olmak: süzülmek
[1875] sirayet etmek: geçmek
[1876] recfe: sarsıntı
[1877] esirîleşmek: soyutlaşmak
[1878] pejmürde: dağınık
[1879] harabati: sarhoş

bir ayyaştı. Sevdalılara sürünerek yürüdü. Hemen birkaç adım öteye çöktü. Dedezade o günkü ispirto gıdasını almıştı. İki genç, ruhlarının bütün hararetiyle münakaşaya mahrem[1880] olacak böyle iki kirli kulağın yanlarına sokulmasından sıkıldılar. Fakat Dedezade huzurunun bu iki genç üzerine suitesirini[1881] anlamış gibi sarhoşlara mahsus geniş ve yılışkın tebessümler ile elini toprağa değdirerek bir temenna çakıp:

— Allah ikinizi birbirinizden ayırmasın… Ne güzel bir çiftsiniz… Cennetten mi indiniz körpe melekler? Oh oh, sizi gördüm gönlüm, gözüm açıldı… Güzele bakması sevaptır, ibadettir. Birbirinize de o kadar yaraşmışsınız… Allah düşman şerrinden, şom ağızlıların dedikodularından saklasın, dedi.

Mestane bir telaffuzla edilen bu tabasbuskârane[1882] dua gençlerin hoşlarına gitti. Gülüştüler. Böyle birkaç dilenci duasıyla teveccühe erdiğini[1883] gören Dedezade bulduğu yüzden cesaretlenerek:

— Velinimetlerim bir cıgaranız var mı? O güzel elleriniz ile lutfediniz. Gül yüzlerinize bakarak içeyim, ömrüm artsın.

Süha Pertev üstü markalı zarif tabakasından bir kalıp cıgarası çıkarıp attı. Dedezade atılan şeyi av zağarı[1884] gibi havadan kaptı. Gözlerini süze süze şehvaniye benzer bir telezzüzle[1885] ağır ağır tüttürmeye başladı. Sarhoşun bu kelbî[1886] tabasbusu[1887] iki sevdalının gururunu okşadı. Nevhayal yavaşça:

— Ne tatlı dilli adam… Biz zavallıdan beyhude tevahhuş ettik[1888]…

1880 mahrem: sırdaş
1881 suitesir: kötü etki
1882 tabasbuskârane: dalkavukça
1883 teveccühe ermek: beğenilmek
1884 zağar: köpek
1885 telezzüz: hoşlanma
1886 kelbî: köpekçe
1887 tabasbus: yağcılık
1888 tevahhuş etmek: korkmak

— Mizaçgir[1889] bir ayyaş…

Dedezade bulunduğu yere yayıla yayıla nihayet büsbütün uzandı, yattı. Hâlâ ucu tüten cıgarası elinden yan tarafına düştü. İnce bir horultu ile sızdı kaldı. Muaşıklar onu artık adam yerine saymayarak yine mahremane[1890] hasbihâllerine koyuldular.

Nevhayal bir sıkılganlık kırıtmasıyla:

— Merak ettiğim bir şey var…

Süha Pertev biraz taaccüple:

— Nedir?

— Aşkın kaç devresi vardır?

— Diğer hastalıklar gibi üç.

— Sayınız.

— Başlangıç, had, ölüm devreleri.

— Her muhabbet bu üç devreyi geçirmeye mecbur mudur?

— Bazı nev istisnalar ile maatteessüf[1891] evet…

— O istisnalar nedir?

— Bazı aşk nevzat[1892] iken ölür. Bazısı mutavassıt[1893], bazısı uzun ömürlü olur.

— Aşk hastalıklarını teşhiste behreniz[1894] var mıdır?

— Sanırım ki biraz.

— Mukavelemiz[1895] vechile[1896] suallerime doğru cevaplar verecek misiniz?

— Hiç şüphe etmeyiniz.

1889 mizaçgir: nabza göre şerbet veren
1890 mahremane: gizli
1891 maatteessüf: üzülerek
1892 nevzat: genç
1893 mutavassıt: orta
1894 behre: nasip
1895 mukavele: anlaşma
1896 vechile: gereğince

— Biz şimdi hangi devresindeyiz?

— Başlangıçta.

— En leziz devresi hangisidir?

— En leziz ve ızdıraplı devresi had zamanındadır.

— En leziz ve ızdıraplı ne demek? Bu iki şey aynı zamanda vaki olabilir mi?

— Aşkın lezzeti ızdırabındadır.

— Sevdamızın nabız atması ne gösteriyor? Sıhhat ve uzun ömür mü?

— Pek belli olmaz.

— Niçin? Kalbinizin kuvvet ve samimiyetine güvenemiyor musunuz?

— Hâlden[1897] bakılınca beş dakika sonraki istikbal bir muammadır.

— Doğru söylüyorsunuz. Teşekkür ederim.

— Aşk barometresi düşüp yükselmek için hangi kanunlara tabidir? Tehlike ne zaman başlar?

— Tatminden sonra. Barometre ekseriya düşer. Bazen de müthiş bir fırlayışla yükselir.

— Demek ki aşkın nevi, tatminden sonra biraz taayyün edebiliyor[1898]?

— Evet.

— O hâlde neticesi meşkûk[1899] izdivaç usulünden kurtulmak için tatminden sonra evlenmelidir. O zaman talak[1900] ya hiç olmaz veyahut pek az olur.

[1897] hâl: içinde bulunulan zaman, şimdi
[1898] taayyün etmek: belirginleşmek
[1899] meşkûk: şüpheli
[1900] talak: boşanma

Süha Pertev, zamane hissiyat barometresine uydurarak kızın verdiği bu asri[1901] izdivaç felsefesine mutabık[1902] cevaptan o kadar mahzuz ve münşerih oldu[1903] ki hemen belinden sarılıverecek gibi bir feveranla[1904] ona biraz daha yaklaştı. Nerede bulunduklarını unutmuşlar gibi dudak dudağa denecek bir sıkı fıkılıkla ancak karı koca beyninde[1905] edilebilecek bir mahremiyette inceden inceye sual cevaplara giriştiler. Onlar ruhlarının hastalıklarını biperva[1906] çırılçıplak birbirine gösterirler iken biraz ötede sızmış görünen Dedezade'nin yüzünde alelacayip işmizazlar[1907] belirip zail oluyordu[1908].

Konuştular, dertleştiler. İki akran erkek veya kadın gibi birbirine açıldılar[1909]. Aşkı bütün mahfazalarından çıkardılar. Gönüllerin hep perdelerini kaldırdılar, her hislerini ortaya döktüler. Aralarında birtakım mühim kararlar verdikten sonra nihayet kol kola yürüdüler, gittiler.

Onlar çekilince Dedezade birdenbire ayılmış gibi hemen kalktı, oturdu. Hayli müddetten beri yalancıktan kapalı duran gözleriyle etrafını kolaçan ede ede birbiri arkasına lahavleler salıvererek:

— Vay edepsizler be! Aşk psikolojisinin öyle derinlerine indiler ki göz aralığından bu dalgıçları seyrederken safram kabardı. Vay kepazeler, az kalsın burada huzur-ı âcizanemde[1910] gelin güveyi olacaklardı… Fakat neler öğrendim, neler öğrendim… Hele haberin biri pek müstacel[1911]. Bu akşam ne olacaksa olacak… Gideyim

---

1901 asri: çağdaş
1902 mutabık: uygun
1903 münşerih olmak: ferahlamak
1904 feveran: coşku
1905 beyn: ara
1906 biperva: korkusuz
1907 işmizaz: buruşma
1908 zail olmak: kaybolmak
1909 Baskıda: (yanlış olarak) *acıdılar*
1910 huzur-ı âcizanemde: ben âcizin gözü önünde
1911 müstacel: acil

Galip Nihat'a sıcağı sıcağına vakayı haber vereyim. Bir dakika zayi etmeye[1912] gelmez…

Sarsak sarsak yürüye yürüye gitti. Kuytu bir mahalde[1913] kendini bekleyen Galip Nihat'ı buldu. Delikanlı meraklar içinde solarak:

— Ne haber Dede'm?

— Hayırlı mı diyeyim, şerli mi? Ne lisan kullanacağımı şaşırdım…

— Sen bana dişe dokunacak bir haber ver…

— Yalnız dişe değil, mide bozacak, bağırsakları berbat edecek nelerim var nelerim… Hele biri pek mühim, pek müstacel…

— Ne imiş o?

— Dur, ham armut gibi pek de o kadar boğazıma tıkılma. Sinirliyim. Biraz nefes alayım. Kendimi bulayım…

— Sinirine sövdürürsün şimdi beni!

— Efendim parkın ta yukarısına çıktım. Çifte kumruları bankonun üzerinde diz dize buldum. Bir dertleşme, bir hâlleşme ki deme gitsin… Kız, aşkın psikolojisinden iyice kıyım şeyler soruyor, oğlan kıvamında cevaplar veriyor. Her sual cevapta birbirine mek parmak[1914] daha yaklaşarak ağızlarının içine bakışıyorlardı. Eski evlenmeler ne enayice şeylermiş meğersem… Alacağın kızın suratını görmeden, sesini işitmeden, huyunu hulkunu bilmeden… Bunlar birbirine çıplak kalplerinin, vücutlarının fotografilerini göstererek varıyorlar…

Galip Nihat tıkanarak:

— Varıyorlar mı?

— Evet evet… Aralarında hiçbir sır bırakmayarak… Geçirecek vaktimiz yok, sana hülasa söyleyeyim… Bahsi uzattılar uzattılar. Nihayet aşkın tatmini meselesinde karar kıldılar. Sen bu terkibi

---

[1912] zayi etmek: kaybetmek
[1913] mahal: yerde
[1914] mek parmak: bir parmak

hecele… Ne kadar derin, sert, asri ve şümullü[1915] bir mana verebilirsen ver… "Aşkın tatmini"… Şimdiki sevda programlarının son nakaratı. Evvela aşklarını tatmin edecekler, sonra izdivaç. Nasıl? Şık değil mi? Bu sade usul senin ananın, benim babamın akıllarına geldi miydi? Aşk tatmin edildikten sonra izdivaca ne lüzum kalır? Ona da aklım ermedi. Senin erdiyse söyle.

— Celâl, ruh-ı meseleden[1916] ayrılma. Teferruat dinlemeye tahammülüm yok.

— Bunun teferruatı filanı kalmadı oğlum… Bu gece aşklarının tatminine karar verdiler.

— Nerede?

— Nevhayal'in evinde.

— Nasıl olur?!

— Basbayağı… Herkes uyuyup el ayak çekildikten sonra kız oğlanı içeri alacak…

— Yanılmış olmayasın? Bunu iyice işittin mi?

— Yanılmıyorum. Harfi harfine kemal-i vuzuhla[1917] işittim. Süha Pertev kukuletalı uzun bir pelerin giyecek. Mümkün olduğu kadar yüzünü gizleyecek. Bu gece alafranga saat yarımda evin arka kapısına gelecek. Karanlıkta parola sorarlarsa tahtelbahir[1918] diyecek. Nevhayal'in genç hizmetçisi Mah, zamparayı içeri alıp hanımın yanına götürecek.

Galip Nihat, birdenbire başı dönmüş, gözleri kararmış gibi bir ağaca yaslandı. Süzük süzük toprağa bakarak düşündü. Sonra iki avucuyla beynini sıkarak haykırdı:

— Fırsat bu fırsattır… İntikam!.. İntikam!.. İntikam!..

Dedezade biraz şaşırarak:

— Nasıl intikam?

[1915] şümullü: kapsamlı
[1916] ruh-ı mesele: konunun özü
[1917] kemal-i vuzuh: tam bir açıklıkla
[1918] tahtelbahir: denizaltı

Galip Nihat muhatabının bu son sözünü işitmedi çünkü zihnini ateş bürümüştü. Hiç cevap vermeden park kapısına doğru koştu. Dedezade de arkasından…

Soluğu Kasım Necati'nin kulübesinde aldılar. Kantar kâtibi orada idi. İşi anlattılar. Meselenin müstacel ehemmiyeti hasebiyle derhâl Keresteci Faik'le Bıçkıcı Süleyman'ı buldurdular. Çete müzakereye[1919] başladı. Kasım Necati'yle Galip Nihat o ye's-i âşıkane[1920] içinde iken Süha Pertev'in her ne mana ile olursa olsun Nevhayal ile tatmin-i sevdasına tahammül ve binaenaleyh müsaade edemezlerdi. Mutlak buna engel olacaklardı. Ama nasıl? Pek tatlı ve bıçkınca bir manevra ile…

O akşam muhtasarca[1921] birkaç kadeh çektikten sonra bu küçük şehir çetesi efradı[1922], Süha Pertev'in Kadırga semtindeki hanesinin etrafında avcıya dağıldılar. Sokak kapısını sıkı bir tarassut[1923] altına aldılar. Sıkılmadılar, bıkmadılar. Delik önünde fare bekleyen sabırlı kediler gibi uzun intizar[1924] saatleri geçirdiler. Nihayet Süha Pertev Bey narin vücudu geniş bir pelerine sarılı, başı kapüşona gömülü, kapıdan çıktı. Kapkara bir gölge gibi hafif ve çabuk adımlarla sokağın karanlığı içine daldı.

Şehrin birçok sahalarında bağrını kavurup kül eden yangın mahalleri tenhalıkları, ağızları açık hesapsız battal kuyuları, yerin dibine oyulmuş, aylar, senelerce ve bazen ebediyen sır saklayan korkunç mahzenleriyle canilere muin[1925] oluyorlardı.

Nevhayal'in sevgilisi, arada bir elindeki elektrik fenerini parlatarak geniş viraneler içinden, sağdan soldan umacı[1926] gibi

---

[1919] müzakere: konuşma
[1920] ye's-i âşıkane: âşıkça ümitsizlik
[1921] muhtasarca: kısaca, hızlıca
[1922] efrat: üye
[1923] tarassut: gözlem
[1924] intizar: bekleyiş
[1925] muin: yardımcı
[1926] umacı: öcü

karşısına dikilen yıkık setler, duvarlar, bacalar, ocaklar, kavruk ağaçlar arasından gidiyordu.

Gecenin sükûtu içinde hep bu şeylerin meşum[1927] birer duruşları, muvahhiş[1928] birer bakışları, samit[1929], uhrevi birer ifadeleri var gibiydi. Süha revolverini tetikte tutuyordu. Ama onun kalemi, fırçayı, piyanonun perdelerini ilhamına biraz ram edebilen[1930] parmakları, bu ateş oyunundaki beceriksizliklerini küçük raşelerle[1931] ona ihsas ediyorlardı[1932].

XXXII

Bir elinde feneri, ötekinde revolveri, dudaklarında "tahtelbahir" parolası ve hayalindeki visal[1933] lezzetiyle yutkunarak muhabbet deryasının enginlerinden dalmaya giden bu genç, tamam viranelerin ortasında iyice bir yürek gümbürtüsüyle adımlarını hızlandırdığı bir anda bir pıtırtı duydu. Neye uğradığını anlamaya ve hatta nefes almaya vakit olmadan etrafındaki harabe duvarlarından biri üstüne yıkılıvermiş gibi başına birkaç şiddetli darbe indi. Ve hemen üzerine, altında kımıldanılmaz bir ağırlık çöktü. Önce sersemledi, sonra ezildi. Ve daha sonra ne olduğunu bir müddet hissedemedi. Gözlerini açtığı vakit kendini mezar gibi karanlık, bulantı verecek kadar pis ve ağır ağır rutubet kokan bir yerde buldu. Artık tepesinde yıldızlar parıldamıyordu. Başı birkaç yerinden taş yemiş gibi sızlıyor, vücudunun bazı uzuvları ağrıyordu. Elleri, ayakları serbestti. Kendini yokladı. Sırtından pelerini, ceplerinden revolver ile feneri almışlardı. Fakat yan cebindeki para cüzdanı, köstek ve saati duruyordu. Bu taarruzun[1934] sirkat[1935] kastıyla olmadığını anladı

1927 meşum: uğursuz
1928 muvahhiş: korkutucu
1929 samit: sessiz
1930 ram etmek: boyun eğdirmek
1931 raşe: titreme
1932 ihsas etmek: hissettirmek
1933 visal: kavuşma
1934 taarruz: saldırı
1935 sirkat: hırsızlık

ama nerede idi, bir battal kuyuda mı? Kanlı bir mahzende mi? Yoksa üzerine demir kapıları kilitlenmiş bir mahbeste mi? Yakınından bir insan soluğu işitir gibi oldu. Şöyle bir sualde bulunmak cesaretini gösterdi:

— Neredeyim?

Müstehzi bir erkek sesi cevap verdi:

— Gayetle emniyetli fakat pek sıhhi[1936] olmayan bir yerdesiniz.

— Kimlerin arasındayım?

— Kendiniz gibi insanların.

— Niçin buradayım?

— Pek mütecessisiniz[1937] beyefendi…

Süha Pertev yüzlerini göremediği, karanlığın esrarına gömülü bu eşhastan[1938] birkaç şey daha sordu. Cevap alamadı. Sükûta mecbur oldu. Pek yakından işittiği nefeslerden, kımıldanışlardan birkaç kişinin ortasında, taht-ı muhafazada[1939] olduğunu anladı. Lakin bu mahpusiyeti ne kadar zaman sürecekti? Bundan maksat ne idi? Sonunda büyük bir fenalık, tehlike var mıydı? Yediği darbelerin şiddetinden kudret-i tefekkür ve tahatturu[1940] dumanlanan kafasıyla, şehir ortasında düştüğü bu eşkıya pususuna bir suret-i izah[1941] ararken birdenbire aklına Nevhayal geldi. Sevdalarının tatmini için bu gece ona, cananesi[1942] nezdine[1943] gidiyordu. Düştüğü bu felaketle bu mukarrer[1944] ziyaret arasında şimdi apaşikâre[1945] bir münasebet görmeye başladı. Gelen tehdit mektuplarının neticesi işte buraya çıkmıştı. Kendinin pek büyük bir tehlike içinde

---

1936 sıhhi: sağlıklı
1937 mütecessis: meraklı
1938 eşhas: insanlar
1939 taht-ı muhafazada: gözetim altında
1940 kudret-i tefekkür ve tahattur: düşünme ve hatırlama gücü
1941 suret-i izah: açıklama şekli
1942 canane: sevgili
1943 nezd: yan
1944 mukarrer: kararlaştırılmış
1945 apaşikâre: apaçık

olduğunu anladı. Nerede idi? Aman ya Rabbi nerede? Haydutlar kendisini bir otomobile atarak şehirden saatlerce uzak bir yere mi nakletmişlerdi? Besbelli ailesinden isteyecekleri fidye-i necat[1946] gelmezse öldüreceklerdi…

Artık kendisine ilahi bir inayet[1947], beşerî bir imdat yetişemez miydi? Bu karanlık içinde etrafını alanların bir parça olsun yüzlerini seçebilmek için birdenbire kibrit çakmak istedi. Tekrar üzerini araştırdı. Ceplerinden kibrit kutusuyla tabakasını almışlardı. Herçibadabad[1948] bir ricada bulunmak için:

— Efendiler yahut ağalar… Başımı sertçe okşayan yumruklarınızdan çok sersemledim… Tütüne ziyade düşkünüm… Bu kadar kahır arasında bana bir lütufta bulunmak isterseniz bir cıgara ihsan ediniz…

Bu ricaya yine o istihzalı ses cevap verdi:

— Burada cıgara içmek katiyen memnudur[1949]. En ufak bir kıvılcım müthiş bir infilaka[1950] sebep olabilir çünkü cephane ortasında oturuyoruz…

Bu korkunç cevaptan sonra muhtelif ağızlardan kahkahalar işitildi. Bir hakikat miydi yoksa Süha ile alay mı ediyorlardı?

Nevhayal'in âşığı, ricaya kulak asar kimselerin arasında bulunmadığını anlayarak sustu. Lakin geçen dakikalar zavallıyı iki suretle muztarip ediyordu. Şimdi kendisini bekleyen nazlısı bu teahhur[1951] saatlerinin uzamasından dolayı kim bilir ne kadar müellim[1952] meraklar içinde kıvranıyordu ve bu meşum gece nasıl felaketli bir günle ağaracaktı? Böyle gecenin sabahından hayır umulabilir miydi?

[1946] fidye-i necat: kurtuluş fidyesi
[1947] inayet: yardım
[1948] herçibadabad: ne olursa olsun
[1949] memnu: yasak
[1950] infilak: patlama
[1951] teahhur: gecikme
[1952] müellim: üzücü

Ne söylese istihzalı ret cevapları aldığından, olacağa intizarla sükûtu tercih etti. Bir saat mi geçti? İki mi? Üç mü? Etrafını saran meçhuliyetin bu kesif[1953] zulmeti[1954] içinde zaman o kadar helecanaver[1955], bati[1956], tazipkâr[1957] bir uzunlukla uzuyordu ki bitmez tükenmez birkaç şeb-i yeldayı[1958] birbirine eklemişler gibi geliyordu.

Bu pek müziç[1959] sükût ve mesaha-i zamanın[1960] imkânsızlığı içinde sanki mehtapsız, fecirsiz altı aylık mütemadi[1961] bir kutup gecesi geçiriyordu. Bir aralık etrafından pek yakından gelen soluklar kesildi. Hiçbir hareket, depreşme işitilmez oldu. Bu sessizlik içinde ruhunu boğan karanlığın ezici sıkleti[1962] daha ziyade arttı. Acaba o müstehzi muhafızları savuşmuşlar mıydı? Bunu anlamak için yeni emekleyen çocuklar gibi bulunduğu noktadan, iki el ve iki diz üzerinde sürüne sürüne ilerlemeye başladı. Lakin çok gidemedi. Hemen ense köküne kuvvetli, kaskatı nasırlı bir el yapışarak:

— İstoper[1963]! Akıntı çağanozu[1964] gibi nereye gidiyorsun?

İstihza ile kendini geriye çekerek yine hareket ettiği ilk noktaya getirdi. Biraz öteden bu istihzaya iştirak eden diğer bir ses:

— Zavallı tahtelbahir kendinin ne mühlik[1965] bir şapa saplandığından haberi yok da hâlâ mersa-yı canana[1966] dalmaya gitmek azminden vazgeçemiyor…

[1953] kesif: yoğun, koyu
[1954] zulmet: karanlık
[1955] helecanaver: heyecan verici
[1956] bati: yavaş
[1957] tazipkâr: azap verici
[1958] şeb-i yelda: yılın en uzun gecesi
[1959] müziç: bunaltıcı
[1960] mesaha-i zaman: zamanı ölçme
[1961] mütemadi: devamlı
[1962] sıklet: ağırlık
[1963] İstoper!: "Dur!"
[1964] çağanoz: yengeç
[1965] mühlik: öldürücü
[1966] mersa-yı canan: sevgilinin limanı

Bu birkaç söz, Süha Pertev'e tevkifinin[1967] sebebiyle vaziyetin vahametini izah etti. Neden dolayı hangi ellere düştüğünü biraz anladı.

Bir üçüncü ses, ilk iki istihzaya yüreğe saplanan sivri ve keskin bir hançer ızdırabı ilave ederek:

— Bu felaketzede[1968] tahtelbahrin gideceği sevda limanında şimdi korsanlar dolaşıyor… dedi.

Bu zağlı[1969] hançerin ucu kalbinde burkulurken Süha Pertev acı acı düşündü. Bu herifler "tahtelbahir" parolasını öğrenmişlerdi. Lakin nasıl? Nerede? Bunu etrafıyla düşünüp keşfe o andaki ahval-i zihniyesi[1970] müsait değildi. Onun şimdi aklını yalnız bir ihtimal yakıp bitiriyordu: Bu tahtelbahir parolasına vukuf[1971] sayesinde acaba bu herifler Nevhayal'i de bir kapana düşürmüşler miydi? Biçare kız şimdi evde böyle elleri nasırlı, dilleri zehirli, şahısları, hüviyetleri meçhul şakilerin[1972] arasında, böyle simsiyah bir mahbeste mi bulunuyordu?

Bedbaht mahpus, o mezar karanlığı içinde beynini yılanlar sokmuş gibi pek vecanak[1973] tefekkürata[1974] dalarak yine sustu. Hasımlarına karşı kullanabilecek hiçbir kuvvete, silaha malik[1975] değildi. Onların maksatları ne ise o olacaktı.

Bu son sükût daha müthiş, daha işkenceli bir ağırlıkla uzadı. Yine etrafında ses kesildi. Ne en ufak bir pıtırtı ne en hafif bir nefes… Sanki bütün canlı mahlukattan uzak zifirî bir gayya[1976] kuyusunun içine atılmış, sonra her tarafı taşla örülmüştü. Yavaş yavaş etrafını

1967 tevkif: tutuklanma
1968 felaketzede: felakete uğramış
1969 zağlı: keskin
1970 ahval-i zihniye: zihinsel durum
1971 vukuf: bilme
1972 şaki: eşkıya
1973 vecanak: ağrılı
1974 tefekkürat: düşünce
1975 malik: sahip
1976 gayya: cehennem kuyusu

yokluyor, elleri rutubetli bir toprakla parmaklarına, daima bir kir tabakası bulaştıran irili ufaklı taşlara tesadüf ediyordu.

Etrafını saran bu derin sessizlik besbelli yine bir tecrübe idi. İki adım öteye kımıldar kımıldamaz hiç şüphesiz yine enselenecekti. Bereli vücudu insafsızca tartaklanacak, yine fena sözler işitecek, belki de bu defa mükemmel bir de dayak yiyecekti. Neticesinde bir selamet ışığı görülmeyen böyle bir harekete kalkışmaktan ne fayda memuldü[1977]? Bu katrani zulmet içinde gömüldüğü yerin kapısı, bacası nerede idi? Ne tarafa doğru sürünüp sürtünecekti? El yordamıyla bulunabilip de onun firarına meydan verecek deliği hiç apaçık bırakırlar mıydı?

Bu defa kati[1978] bir sükût kararı ve tevekkül[1979] ile nemli toprağa uzandı. Kolunu bir taşın üzerine yastık gibi yerleştirdi. Üzerine başını koydu, yattı. Vücudu çok hırpalanmıştı. Kim bilir daha başına gelecek birçok felaketlere mukavemet edebilmek[1980] için dinlenmeye ihtiyacı vardı.

Karanlık, sükût, meçhuliyet… Sanki bu üç sıkıcı şeyin içinde boğularak uzun müddet öyle yattı. Kendine hayattan pek uzakta bulunduğu hissini veren sessizliği en ufak bir harekete delalet edecek bir pıtırtıcık ihlal etmiyor; ara sıra maddi manevi elemlerden, sızar gibi gözlerini kapıyordu. Bu uzun, kara kâbusun içinde böyle göz yumup açarken uzaktan küçük bir aydınlık seçti. Gözlerine inanamayacağı geldi. Bütün dikkatini o tarafa verdi. Bu hakiki bir aydınlık, hem de dakikaların mürüruyla[1981] daha ziyade açılan, yayılan bir aydınlık. Karanlık bir kubbe içine süzülüp akan güne benzer bir ziya[1982]… Ancak on beş, yirmi dakika tahmin olunabilecek bir müddette aydınlık sütunu uzana uzana Süha Pertev'in yattığı yere kadar geldi. Yavaş yavaş etrafını âdeta

---

[1977] memul: beklenen
[1978] kati: kesin
[1979] tevekkül: kabulleniş
[1980] mukavemet etmek: dayanmak
[1981] mürüru: geçme
[1982] ziya: ışık

seçilir bir hâle getirdi. Nevhayal'in sevgilisi, kendinin donmuş harç içinde birbiri üzerine yassı tuğlaları seçilen yosunlu bir tonoz altında bulunduğunu gördü. Korka korka dört tarafına bakındı. Oh, kimse yoktu. Hemen bir derlendi toparlandı. Bütün kuvvetiyle aydınlığa doğru atıldı. Arkasından ne seslenen oldu ne koşan. Besbelli meçhul muhafızları onu gecenin şeametine[1983], zulmetin[1984] kesafetine[1985] emanet ederek savuşmuşlardı. Hariçten yığılan taşlar ve topraklarla daralmış bir delikten dışarı fırladı. Kendini geniş viraneler ortasında buldu. Sabah olmuştu. Güneş şebnemlerin[1986] içine binlerce pırlantalar serpiyor, damların, kubbelerin üzerlerine altın saçaklı bürümcüklerini seriyordu.

Süha Pertev, kendi semtinden pek uzak olmayan bir yangın mahallinde bulunduğunu anlayınca hemen tabanları kaldırdı.

XXXIII

Kasım Necati, Keresteci Faik ve Bıçkıcı Süleyman'ın gece viranede Süha Pertev'in üzerine çullanıp da sırtından soydukları, ceplerinden çıkardıkları şeyleri hemen Galip Nihat kavramıştı. Derhâl pelerini kendi sırtına, kapüşonu başına geçirdi. Elektrik feneriyle revolveri de birer tarafına yerleştirdi, yola düzüldü.

Nevhayal'in talihsiz perestişkârı[1987] yumruklarla kafası sersemletilip de üç haşarının omuzlarında hali[1988] bir mahzene tıkılmaya götürülür iken Galip Nihat, rakibinin pelerini içinde tamamıyla onun şekil ve hüviyetini alarak onun yerine güzel Nevhayal'e mülaki olmaya[1989] gidiyordu. Bu girdiği yabancı hüviyet içinde sonuna kadar şahsını belli etmeyerek "tatmin-i aşk"[1990] komedyasını maharetle oynamaya muvaffak olursa kendini

---

[1983] şeamet: uğursuzluk
[1984] zulmet: karanlık
[1985] kesafet: yoğunluk
[1986] şebnem: çiğ tanesi
[1987] perestişkârı: âşığı
[1988] hali: boş
[1989] mülaki olmak: buluşmak
[1990] tatmin-i aşk: aşka doyma

dünyadaki sanatkârların en büyüğü ve en bahtiyarı sayacaktı. İntikamın bu şekline yâr ve ağyar[1991] şaşacaktı…

Sevinç helecanından tıkana tıkana Divanyolu'nu buldu. Vakit tamam alafranga yarım sularıydı. Nevhayal'in arka sokağına dolandı. Dar ve karanlık yolun ilerisindeki küçük kapı "tahtelbahir" parolasıyla açılmaya müheyya[1992] gibi duruyordu. Bu sihirkâr[1993] terkip[1994] kendini ta Nevhayal'in aguşuna[1995] kadar çıkaracaktı… Bu tenha sokağa sapacağı esnada biraz ileriden adım sesleri duydu. Ve sonra karşıdan bir karaltı belirdi. İhtiyat etti, sapmadı. Karanlığın peyda olduğu cihete yürüdü. Uzaktan vuran ışıklarla şıklığı, güzelliği ve körpeliği seçilen bir gençle karşı karşıya geldi. Hiç aldırmadı, yürüdü. Öteki de geçti. Lakin Galip Nihat'ın kalbinde garip bir şüphe uyandı. Köşebaşını bulunca duvar zaviyesinin dılı[1996] arkasına gizlenerek bu zampara tavırlı genci gözetlemeye başladı. Çok geçmeden bu şüphesinde pek haklı olduğunu anladı. Çünkü öbürü kendine sahte bir yolcu süsü verip yolu boyladıktan sonra geri döndü. Etrafına bakındı. Kendini nazarlardan masun[1997] bulunca dar sokağa sapıverdi. Orada Nevhayal'in arka kapısından başka hiçbir methal yoktu. Bu züppe nereye gidiyordu? Şüphesiz oraya… Bilaşek[1998] bu da o hanenin yanıklarından biriydi.

Şairin dediği gibi bu akşam aynı evde mihman[1999] mihman üstüne nasıl olacaktı? Galip Nihat'ın merakı arttı. Karagöz'ün Narçıl Bey'ini andırır bir hoppalıkla gölge gibi içeri dalan bu oğlan da gece davetlilerinden biri olmalı… Fakat Galip Nihat da bu gece mühim bir meduvva[2000] vekâleten gelmiyor muydu? Öteki içeri girsin de

---

[1991] yâr ve ağyar: dost ve düşman
[1992] müheyya: hazır
[1993] sihirkâr: büyülü
[1994] terkip: tamlama
[1995] aguş: kucak
[1996] dıl: kenar
[1997] masun: gizlenmiş
[1998] bilaşek: şüphesiz
[1999] mihman: misafir
[2000] meduv: davetli

kendi niçin giremesin? Bu parolalı gece misafirlerinin adetleri[2001] fazla oluyorsa kendine ne? Onu davet edenler düşünsünler… Bu mülahaza[2002] âlâ ama içeri nasıl girecekti? Hanenin birinci zairi[2003] hazmetmesi için biraz bekledi. İçerideki misafirperverler ilk geleni odalarının yahut kalplerinin hangi köşesine yerleştireceklerse yerleştirsinler. Birbiri üzerine tesadüf eden bu gizli ziyaretlerden şaşırmasınlar diye beş on dakika ara vermeye lüzum gördü. Nihayet kapıya yanaştı. Parmağının ucuyla hafif bir iki fiske vurdu. İçeriden helecanlı ve hemen yarı işitilir bir ses:

— Kimdir o?

— Tahtelbahir!

Bu anahtarla kapı ağır ağır açıldı. Nihat'ın yüzü pelerinin başlığıyla tanınmayacak surette örtülü idi. Hemen içeri daldı. Methal karanlıktı. Eline mini mini yumuşakça bir kadın eli yapıştı. Kör peder gibi onu karanlığın derinliğine doğru çekti. Hem ağır ağır gidiyorlardı hem bu yedekçi kadın muhteriz[2004], titrek bir sesle:

— Ah Süha Beyefendi biraz geç kaldınız… Küçük hanım meraktan bitti… Eğer gelemeyeydiniz bayılacaktı. Düşmanların şerlerine uğramanızdan pek korkuyordu, pek…

Galip Nihat, eli elinde bulunan kadının Nevhayal'in pek becerikli şeytan hizmetçisi Mah olduğunu anladı. Lakin sesinden tanınmak tehlikesine mebni hiç cevap vermiyor yalnız dinliyordu. Kız fısıltı nevinden devam ediyordu:

— Lemiye'nin vukuatından sonra bizim beyefendiyle hanımefendi âdeta merak getirdiler. Kızlarının da böyle bir kazaya uğramasından korkuyorlar… Bu vakit evin içinde lamba ile gezinsek hemen "Ne var'" suali ile odalarından dışarı fırlıyorlar… Kendi hanemizde hırsız ihtiyatıyla[2005] yaşıyoruz. Tesadüfe bakınız

---

[2001] adet: sayı
[2002] mülahaza: düşünce
[2003] zair: ziyaretçi
[2004] muhteriz: çekingen
[2005] ihtiyat: tedbir

ki Nevhayal Hanım'ın ağabeysi Süruri Bey de bu gece burada… O, Beşiktaş'ta iç güveyisi değil miydi? Karısıyla kavga etmiş. İçmiş içmiş, buraya gelmiş… Bereket versin erken sızdı. Bu aralık karılar kocalar arasında öyle bir geçimsizlik var ki…

Şimdi ikisi el ele bir merdiven çıkıyorlardı. Galip Nihat derin bir sükûtla hep dinliyordu.

Beyefendiyle hanımefendi kızlarını merak ediyorlar, geceleri haneyi inzibat[2006] altında tutmak istiyorlar da, ya o deminden içeri giren şık oğlan kimdi?.. Mah onu nereye sakladı? Süha Pertev Bey'in davet edildiği bir gecede bir diğerinin de çağrılmasına ne mana verilebilirdi?

İlk merdiveni bitirdiler. Bir sofa geçtikten sonra bir merdiven daha çıkmaya başladılar. Hep el ele yürüyorlardı. Fısıl fısıl dert döken Mah, sözlerinin hiçbirine ufacık bir mukabele göremeyince:

— Süha Beyefendi, hiç cevap vermiyorsunuz… dedi.

Sahte Süha Pertev şimdi mutlak ağız açmak mecburiyetinde kaldı. Sesini nazikleştirmeye uğraşarak:

— Helecandan tıkanıyorum da…

— Ohh hakikaten raşeler içindesiniz… Helecandan sesiniz bile değişmiş. Lakin o kadar korkmayınız. İşte geldik. Merdivenin üst başında küçük hanım da böyle yüreği çarpa çarpa[2007] sizi bekliyor…

Beş altı basamak daha çıktıktan sonra Mah delikanlının elini Nevhayal'inkine teslim ederek:

— Alınız emanetinizi…

Nevhayal pürhelecan ezgin, üzgün, titrek, kırık dökük bir sesle:

— Süha, niçin bu kadar geç kaldın? Meraktan bitiyordum. Eyüp Sultan'a kurban mı adamadım, Tezveren Dede'ye mum mu?..

Mah:

[2006] inzibat: düzen

[2007] Baskıda: (*çarpa çarpa* yerine) yanlış olarak sadece *çarpa*

— Haydi odada görüşünüz… Fakat hanımcığım beyefendiyi iki saatten ziyade tutmayınız. Şafak atmadan onu buradan uçurmalıyız. Anlıyor musunuz?

Hizmetçi kız usul usul geri döndü. Galip Nihat sofanın karanlığından bilistifade[2008] Süha Pertev'in nam ve hesabına iki hasretzede[2009] kolu ve bütün aşkıyla Nevhayal'in ince belinden bir kavradı. Ve uzun hicranlarla yanan dudaklarını vefasız sevgilisinin heyecandan ısınmış yanaklarına yapıştırdı. Kızın kemiklerini çatırdatarak o gece pek kati bir tatmin-i aşk niyetiyle gelmiş olduğunu ispata uğraşıyordu. Kız yüzüne fışkıran nefeslerin alevleri altında kavrularak, narin vücudunu saran demir kıskaçların arasında hurdahaş[2010] olarak bu hücumu acele ve hatta biraz vahşiyane buluyordu. Lakin sevda sarikinin[2011] üzerindeki pelerinden Süha Pertev'in kullandığı mimoza kokusunu aldıkça kendisini şair âşığının kolları arasında hissetmek saadetinin verdiği neşve ile tahammüle gayret ediyordu.

Böyle sarmaş dolaş odaya girdiler. Tavanın ortasından sarkan elektrik ziyası, musaffa[2012] bir küçük güneş berraklığıyla içerisini gündüze çevirmişti. Galip Nihat'ın başında hâlâ burnunun tepesine kadar geçirili duran kapüşon, şahsını saklıyordu.

Kızın ilk hareketi, kapının anahtarını içeriden iki defa çevirmek oldu. Dışarıdan birisinin birdenbire odaya girivermesinden pek korkuyordu. Süha Pertev postuna bürünen bu cüretkâr, tanınmak tehlikesinden kurtulmak için elini ziya fışkıran şişeye uzattı. Çevirdi. Derhâl cereyan kesilerek odanın içi kapkaranlık oluverdi. Nevhayal şaşırarak:

— Niçin zulmeti tercih ediyorsun?

[2008] bilistifade: yararlanarak
[2009] hasretzede: hasret çeken
[2010] hurdahaş: paramparça
[2011] sarik: hırsız
[2012] musaffa: saf, arıtılmış

Taklit Süha Pertev bütün hilekârlığıyla sesini değiştirmeye çabalayarak:

— Uzun müddettir karanlıkta durduğum için ziya pek kuvvetli geldi. Kör olacağım sandım.

— Sesine ne oldu?

— Saatlerden beridir sokağın rutubetleri içinde dolaştığımdan.

— Kısılmış… Değişmiş…

— Evet, helecan nezlesine uğradım.

— Hâlâ titriyorsun…

— Yüreğimin yerinden kopmadığına emin değilim…

— Gözünü incitmeyecek küçük bir petrol lambası yakayım mı?

— Ne lüzumu var? Belki panjurların ve kapının arasından aydınlık saçılır da senin bu saatte niçin uyumadığını merak ederek içeriye girmek isteyen olur. Birbirimizi Allah'ın feyyaz[2013] güneşi altında perestişkâr nazarlarla az mı temaşa ettik[2014]? Karanlık, aşkımızın tıynetini[2015], şiddetini bozacak değil ya… Ben yine o sana çıldıran Süha Pertev değil miyim? Sen yine o yüksek hisli, güzel Nevhayal değil misin?

— Süha, sesin o kadar eski sesine benzemiyor ki…

— Sesim eski sesime benzemezse benzemesin… Kalbim daima senin için yanan yine o eski kalbimdir… Rutubetten ses bozulur… Büyük aşklar asla… Fakat ben bu akşam buraya zaten musaddak[2016] ateşlerimi teyide[2017] gelmedim. Geçen dakikaların kıymetlerini bilelim. Malumu[2018] ilamla[2019] geçirecek vaktimiz yok… Şimdi şafak atar, ayrılmak icap eder… İşte onun için aydınlık istemiyorum,

---

[2013] feyyaz: bereketli
[2014] temaşa etmek: seyretmek
[2015] tıynet: yaradılış
[2016] musaddak: doğru ve gerçek olduğunda şüphe kalmamış, onaylanmış
[2017] teyit: onaylama
[2018] malum: bilinen
[2019] ilam: bildirme, anlatma

gündüz istemiyorum… Seninle bulunmak şartıyla müebbet zulmete razıyım…

Aç kurt kuzuya atılır gibi kızı elleriyle, dişleriyle kavrar. Tesadüf edebildiği ilk kanepenin üzerine serer. Lakin Nevhayal bu behimi[2020], bu vahşi saldırışta şair Süha'nın nezaketini, o pek yumuşak okşayışlarını, sanatkârca temaslarını göremez. Hem bu karanlık canavarının bileklerini tüylü, ellerini kaba, parmaklarını boğmaklı, vücut kemiklerini iri bulur. Ses başka, tarz-ı tekellüm[2021] başka, bedenin ölçüleri, cildin sertliği, hareketlerin hoyratlığı hep hep başka… Süha Pertev'le bunun arasında ceylandan sırtlana kadar bir mesafe var.

Nevhayal şüphelenir. Düştüğü pençeler arasından son kudretiyle kurtulmaya çabalayarak:

— Bırak… Boğulacağım…

— Kalbim senin esirindir… Fakat aşk emir dinlemez…

Bu aralık dışarıdan tık tık oda kapısı vurulur. Daha şafak atmaya vakit var. Bu ne? Nevhayal'in bayıltıcı teellümleri[2022] üzerine korku ile dolu bir heyecan daha inzimam eder[2023]. Kız çarpıntılar içinde sorar:

— Kimdir o? Ne var?

— Benim.. Mah…

— Ne istiyorsun?

— Yanındakini hemen şimdi sav. Bir dakika geçerse tutulacaksınız.

Bu gayrimuntazar[2024] cevabın verdiği şaşkınlıkla canavarın kolları, dişleri biraz gevşer. Nevhayal bu küçük rehavet fasılasından istifade ile silkinir, kalkar. Hemen elektrik şişesini çevirir. Odanın

---

[2020] behimi: hayvanca
[2021] tarz-ı tekellüm: konuşma şekli
[2022] teellüm: üzüntü
[2023] inzimam etmek: ilave olmak, eklenmek
[2024] gayrimuntazar: beklenmeyen

kesif zulmeti, bir anda gözleri kamaştıran bir şimşek aydınlığa tahavvül eder[2025].

Hayretten, nefretten saçları dimdik kesilen Nevhayal, karşısında şehvetin en muhteris[2026] ateşleriyle kendine bakan erkeği görünce ellerini dizlerine vurarak:

— Galip Nihat!

— Efendim.

— Sen? Burada?

— Evet… Aşkınızın tatmini için davet olunan Süha Pertev'in yerine o mebrur[2027] hizmeti ifaya[2028] geldim!

Kız hemen kapının kilidini çevirip eliyle dışarıyı göstererek:

— Haydi, çık. Defol!

— Vazifemi tamamlamadan bir yere gitmem!

— "Hırsız var!.." diye şimdi bağırırım!

— "Davet olunmuş bir zamparayım." derim…

Bu esnada merdivenden yukarı üst perdeden sövmeler, saymalar yükselir. "Yürü habis[2029]!.." sesleri, mahcup ve müdafaasız bir surat üzerinde patlayan tokat şakırtıları işitilir. Biraz evvel kapı arkasından tehlikeyi haber vermiş olan Mah ortadan kaybolur.

Gürültü gele gele sofayı inletir. Defolmamakta ısrar eden Galip Nihat'ın savuşmasına artık imkân kalmaz. Merdivenin, sofanın elektrikleri hep yanar. Çıka çıka meydana Nevhayal'in büyük biraderi Süruri Bey çıkar. Rakı başına vurmuş, gözleri kan çanağına dönmüş, bütün sinirlerinin akordu bozulmuş, göğsü bağrı çarpılmış, açılmış bir gecelik entarisi içinde tımarhaneden fırlamış müteheyyiç bir deli hâlinde, önünde yellim yelalek[2030], bir don bir gömlek, pek

[2025] tahavvül etmek: değişmek
[2026] muhteris: istekli
[2027] mebrur: hayırlı
[2028] ifa: yerine getirme
[2029] habis: soysuz
[2030] yellim yelalek: telaşla

genç, güzel bir oğlan… Zannedersiniz ki hamama girmek için sırtından son ince gılafını[2031] çıkarırken zelzeleden kubbe çatlamış, öyle dekolte dışarı fırlamış, oğlan can havliyle kaçıyor… Süruri Bey "Hizmetçi döşeğinde tutulan maskara zampara!.." diyor. Çocuğun hassas yerlerine şap şup sille, yumruk, tekme iniyor. Zavallı için kaçacak yer yok. Sanki bir kapan içinde kedi ile fare… Sanki eski millî vakalarımızı sadakatle, ibretle tespit eden orta oyunu sahnelerinden bir baskın macerası… Ortada korkak, çıplak, zelil, hakir bir zampara, aynen o bildiğimiz eski tip bedbaht zendost[2032]… Tepesinde ölçüsüz, insafsız dayak atak bir zebella… O surette ki günahkâr tamamıyla müntakimin merhametine kalmış, eti, kemiği onun… Bu öyle bir cinayet ki zaninin[2033] Allah'tan ve kullarından af ve aman dilemeye yüzü yok…

Aşk hararetini teskin gibi hemen her gencin cazibesinden kurtulamadığı ebedî bir günahı işlemek için o haneye giren zavallı çocuk, bu sevda yurdunda geçirdiği birçok tatlı gecelerin o doyulmaz sefalarına rağmen bu akşam nasılsa bir talihsizliğe uğrar, yakalanır. Bir aralık kutlu bir silkinme ile sarhoşun elinden yakayı kurtarır. Tabii ki kedinin pençesinden kaçmış fare gibi önüne çıkan ilk deliğe can atar, öteki de arkasından… Bu suretle merdivenlerden fırlayarak üst katı boylarlar.

XXXIV

Mesele oldukça tuhaf… Aynı tatlı günahı işleyen adamlar kendilerinde muaf gördüklerini, diğerleri için affedemezler. Nefislerine taallukta eğlence sayılan bir fiil başkalarından sudur etse[2034] cinayet olur.

Nevhayal'in büyük biraderi Süruri Bey, İstanbul'un haşarı gençlerindendir. O çoktan beri babasının evindeki kıvırcık top saçlı, yanağının kenarı benli, duru beyaz, fıkır fıkır yaramaz hizmetçi

[2031] gılaf: gömlek
[2032] zendost: kadın düşkünü
[2033] zani: zina eden
[2034] sudur etmek: çıkmak

kızı niyetinden geçirip duruyordu. Fakat bunun için bir plan lazımdı. Çok uzun düşünmeden bunu buldu. Birkaç gece pederinin hanesinde kalmak için iç güveyisi bulunduğu Beşiktaş'taki konakta zevcesiyle hiç yoktan bir kavga çıkardı. Meyhanede attı attı. Çakırkeyfin fevkinde bir neşe ile pederinin hanesine düştü. Yemek yemedi. Döşeğe girmedi. Güzel Mah'ın elinden bir fincan kahve ile birkaç bardak su içtikten sonra minder üzerinde sızdı.

Bardakları alıp verirken sarhoşun gözlerinden saçılan ateşlerden ve Mah'a "âh"ı kafiye getirerek irticalen[2035] söylediği birkaç mısradan teşeümle[2036], zavallı kızcağız için için titredi ama ne yapsın? O akşam biri küçük hanımı, diğeri de kendi için gelecek iki davetli vardı: Süha Pertev ile Latif Ahsen Beyler. İki meduvvün[2037] birbirinden haberleri yoktu. Mah'ın da aynı nevden bir davetlisi olduğunu Nevhayal de bilmiyordu. Her biri başka odalara alınıp izaz edileceklerdi[2038]. Ah ne çare ki Felek, Mustafa'ya yâr olmadı[2039]. Sarhoşun ezandan sonra pek vakitsiz çıkagelmesi evvela işlerini bozar gibi oldu ama sonra minder üzerinde horul horul sızıp kalması Mah'a planında devama cesaret verdi. Çetenin viranedeki hücum keyfiyeti de Süha Pertev'in yerine giden Galip Nihat'ın davet mahalline tamam zamanında yetişebilmesine mâni olduğundan hesap şaşarak ayrı ayrı saatler için çağrılan meduvlar sokakta birbirine tesadüf etmişlerdi.

Mah, Galip Nihat'tan sonra gelmesi icap ederken evvel gelen Latif Ahsen Bey'i seve seve soydu, döşeğe yatırdı.

— Sakın buradan başka bir yere kımıldama… Benim dışarıda görecek mühim işlerim var…

tembihiyle odadan çıktı. Alt kat pencerelerden arka sokağı gözetlemeye başladı. Çok sürmedi. Süha Pertev'in pelerini içinde Galip Nihat sökün etti. Parolayı verdi, içeri alındı.

[2035] irticalen: aklına geldiği gibi, doğaçlama
[2036] teşeümle: irkilerek
[2037] meduv: davetli
[2038] izaz etmek: ağırlanmak
[2039] Felek, Mustafa'ya yâr olmadı: "şansı yaver gitmemek" anlamında bir deyim

Hizmetçi kız, küçük hanımın sevgilisini kendi eliyle onun eline teslim ettikten sonra o da o gece için kurduğu çiftehanesine[2040] avdet edecekti[2041]. Fakat iş o kadar ters gitti ki…

Validesi tarafından soyundurulup döşeğe yatırılan Süruri Bey, bir müddet sonra iki hararetin ateşiyle uyandı. Midesini ispirto, dimağını Mah'ın aşkı yakıyordu. Etrafına bakındı. Gece ilerlemiş. Yanındaki sürahiyi lık lık lık yarı yarıya dikti. Hararetin birini söndürdü. Ötekini de teskin için odadan çıktı. Karanlıkta el yordamıyla yürüdü. Küçük merdivenden alt kata indi. Tamam bu esnada Mah da Galip Nihat'la el ele büyük merdivenden yukarı çıkıyordu.

Süruri Bey, yavaşça hizmetçi kızın kapısını karıştırırken reze[2042] açılıverdi. Sarhoş bu gayrimemul[2043] ilk suhuleti[2044] o geceki muvaffakiyeti için bir fal-ı hayr[2045] sayarak parmaklarının uçlarıyla hırsız gibi ilerledi. Oda zifirî karanlıktı. Ama bir iki kolaçanda döşeği buldu. Hemen içine el attı. Tepeden tırnağa kadar bütün bedeni büyük bir sevinç yakazasıyla[2046] titredi. Çünkü parmaklarının altında sıcak ve yumuşak bir vücut kıpırdamıştı. Ohhh… İşte o… Mah serpilmiş yatıyor… Tadacağı şeyin lezzetini tahayyül ile iki avucunu birbirine yapıştırıp gözlerini süze süze ellerini ovuşturdu.

Karanlıkta üzerinde gezinen okşayıcı ele karşı Mah, bir iki kıpırdanıştan başka bir tevahhuş eseri göstermemişti. Nevazişteki[2047] maksada ram olmamak için ne bir hırçınlık ne bir küçük itirazda bulundu. Talihin bu büyük lütfuna mukabil hemen ifa-yı şükrana atılmamak[2048] bir nevi nankörlük sayılmaz mıydı?

[2040] çiftehane: kuş üretmeye yarayan kafesli yer
[2041] avdet etmek: dönmek
[2042] reze: menteşe
[2043] gayrimemul: umulmayan
[2044] suhulet: kolaylık
[2045] fal-ı hayr: uğur
[2046] yakaza: uyanıklık
[2047] nevaziş: okşama
[2048] ifa-yı şükran: teşekkür etme, şükretme

O akşam evde bu gece ziyaretine cesaret edecek Süruri Bey'den başka bir erkek bulunmadığını kız pekâla biliyordu. Bu sükûti kıpırdanış beyin arzusunu tatmine bir nevi temayül manasını tazammun etmez[2049] miydi?

Süruri Bey, o geceki sarhoşluğunun fazla neşesiyle her şeyi kendi dilhahına[2050] göre tefsir ederek[2051] hemen döşeğe atladı. Yarı çıplak yatan vücudu iki kolunun bütün hırsıyla bir kavrayıştır kavradı. Aguşunun şiddetli tazyiki arasında koyu, istimdatkâr[2052] bir bariton[2053] sedası çıktı. Sarhoşun sinirleri o kadar gerilmiş, beyni o kadar kızmış, gözleri o kadar dönmüştü ki ufak tefek, körpe bir kızdan böyle boğazlanan bir dana sesi çıkamayacağını birdenbire anlayamadı. Fakat ikinci rampada biraz ayıldı. Üçüncüde âdeta kendine geldi. Lama da lam, cime de cim olduğunu artık vazıhan[2054] fark edebilmişti.

— Uuulan bu ne?! Karyolada benim gibi üst tetikte bir torpil yatıyor… Az kalsın infilak[2055] vuku bulacaktı. Tos vuruştuk…

istiğrabıyla[2056] haykırdı. Pek gafil avlanan Latif Ahsen Bey'i hemen kolundan yakalayınca döşekten çıkardı. İki delikanlı karanlıkta gırtlak gırtlağa boğuşurlarken Mah aşağı avdet etti. Oda kapısının haricinden bu müthiş maceraya şahit oldu. Felaketi Nevhayal'e haber vermek için tekrar yukarıya fırladı. Sonra sevgili Ahsen'i çarnaçar azgın sarhoşun dayağı altında bırakarak kendisi ortadan kayboldu.

Bedbaht Ahsen, Süruri'nin vahşi ellerinden kurtulabildikçe can acısıyla rast geldiği tarafa saldırıyor, öteki de arkasından

---

2049 tazammun etmek: kapsamak
2050 dilhah: gönlün isteği
2051 tefsir etmek: açıklamak
2052 istimdatkâr: yardım isteyen
2053 bariton: tenorla bas arasındaki erkek sesi
2054 vazıhan: açıkça
2055 infilak: patlama
2056 istiğrap: şaşkınlık

atılıyordu. Bu av ile zağar[2057] bu suretle merdivenlerden üst kata kadar çıkmışlardı.

Yukarı sofada hâlin vahameti büsbütün arttı. Macera dehşetlendi. Kapısı açık ve gündüz gibi apaydınlık bir odada Nevhayal ile Galip Nihat karşı karşıya üst perdeden ağır tahkirler, ithamlar ile cebelleşiyorlardı[2058].

Kız nefretler içinde köpürerek kovuyor, erkek yılışık, sırnaşık, küstah bir tebessümle, meramına[2059] ermedikçe kıyamet kopsa bir yere gitmeyeceğini katiyetle söylüyordu.

Nevhayal yeisten ürpermiş saçları, infialden[2060] büyümüş gözleriyle tepeden aşağı bir haile[2061] sanatkârı heyecanı içinde titreyip tepinerek:

— Defol diyorum!

— Süha Pertev için mevut[2062] lütfa ermedikçe bu evden çıkmam.

— Bu gece bu meşum evde bir cinayet olacağını hissetmiyor musun?

— Kollarım vücuduna temastan tutuştu. Burnum beşerenin[2063] bayıltıcı rayihasını[2064] saklıyor. Taze et kokusu almış aç bir müfteris[2065] ayıyım. Parça parça olurum, pençeme geçirdiğim avı bırakmam… Cinayet benden korksun…

Bu esnada Süruri Bey açık oda kapısından içeri bakarak:

— Bu ne? Hemşiremle bir erkek… Kimdir o?

Galip Nihat müstehzi bir soğukkanlılıkla:

— Hemşirenizin belalısı!

[2057] zağar: av köpeği
[2058] cebelleşmek: tartışmak
[2059] meram: amaç
[2060] infial: korku
[2061] haile: trajedi türünde tiyatro
[2062] mevut: vadedilen
[2063] beşere: ten
[2064] rayiha: koku
[2065] müfteris: vahşi

— Ne demek?

— Ben kayınbiraderimi derhâl tanıdım… Siz de gayriresmî enişteniz bilivermeliydiniz…

— Ohh… Ne sabırşiken[2066], müstehzi sözler… Ailemizin namusuyla oynayan bu alçak kim?

Süruri Bey dişlerini gıcırdatıp yumruklarını sıkarak bu fuzuli, bu küstah enişteye saldırmak ister. Lakin Nihat, göbeği ortasına indirdiği hesaplı bir tekme ile sarhoşu yere serer.

Nevhayal'in ağabeysi kendini yerden toplayarak ikinci hücuma hazırlanırken Galip Nihat o gece ganimet olarak ele geçirdiği revolveri hasmının suratına tevcihle:

— Beyefendi kendine gel! Bu gece seni, kız kardeşini, ananı, babanı, konağını, hepsini yakarım billah!..

Süruri Bey, ıspazmozlar[2067] içinde bir çocuk gibi yaşlarını salıverir. Aile namusuyla beraber izzetinefsinin[2068] küstah bir hasmın tekmeleri altında tuz ile buz olduğunu müntakim[2069] bir sırıtışla karşıdan seyreden Latif Ahsen'e bakar. Kendini çatlatacak kadar kabaran öfkesinin bir kısmını olsun boşaltmak için onun üzerine saldırır. Fakat Galip Nihat yine revolverinin namlusuyla hasmını tehdit ederek:

— Bırak o masum çocuğu!

Süruri öfkeden dili dolaşarak:

— Masum mu? Irz düşmanı… Ben onu hizmetçi kızın döşeğinden çıkardım…

— Kabahat onda değil, çağıranlardadır. Bu gece biz onunla ikimiz de buraya davetli idik. Benim parolam "tahtelbahir" idi. (Ahsen'den sorarak) Seninki ne idi?

Ahsen:

[2066] sabırşiken: sabır tüketen
[2067] ıspazmoz: titreme
[2068] izzetinefis: gurur
[2069] müntakim: intikam alan

— "Tayyare"[2070].

Nihat:

— Sen de fazla havalanmışsın ya!

Nevhayal:

— Of aman ya Rabbi, ne iğrenç alçaklık bu! Hepsi yalan!.. İftira!..

Sürüri:

— Ailemizin namusuna sürülen bu lekeyi kanla temizleyeceğim. Bu deni[2071] mütecaviz[2072], bana hüviyetini söylesin.

Nihat:

— Hüviyetim he'sinden vav'ına kadar hemşire hanımefendice malumdur çünkü epeyce bir zamandan beri birbirimizi sevmiştik. O benden usandı, benim saf kalbim hâlâ onun için yanıyor.

Nevhayal:

— "Sevmek" kelimesini kirleten o mundar dudaklarını parça parça parçalasam yine hıncımı alamayacağım rezil müfteri[2073]!

Nihat:

— Haşa… Müfteri değilim. Bu akşam buraya ben vakıa bizzat çağrılmadım lakin bir meduvvün bana ciro ettiği[2074] biletle geldim.

Nevhayal:

— Katmerli yalanlar, iftiralar!..

Nihat:

— Hakikatin nasıl olduğunu ikimiz biliyoruz ya! Bu benim için kâfidir. Biraderinin bu hususta ki vukufsuzluğu[2075] işin felsefesini bozamaz.

[2070] tayyare: uçak
[2071] deni: alçak
[2072] mütecaviz: tecavüzcü
[2073] müfteri: iftiracı
[2074] ciro etmek: devretmek
[2075] vukufsuzluk: bilgisizlik

Nevhayal:

— Böyle şeni[2076] bir tecavüzde, cinayette felsefe arayan beyinsiz!

Nihat:

— En adi görünen şeylerde birer felsefe gizlidir. Lakin o hikmetleri bulup çıkarması hünerdir… Birader bey, aile namusuna sürülen lekeyi kanla temizleyeceğini söylüyor. İster kanla temizlesin ister leke sabunuyla… Keyfi bilir… Ancak namus hakkındaki telakkinizi yüzünüze karşı muhakeme edeceğim. "Namus"la "kan" kelimesini yan yana getirince kendinizi her fenalıktan tebriye etmiş[2077] sayıyorsunuz. Bu avami[2078] zehap[2079] doğru değildir. Bu gece buraya Süha Pertev gelecekti. Onu daraya çıkararak[2080] yerine ben geldim. Eğer gönlünüzün bu müntahabı[2081] geleydi evvelce karar vermiş olduğunuz vechile "tatmin-i aşk" tecrübesiyle her ikiniz de gaye-i hazz u telezzüze[2082] ermekle mesut olacaktınız. Aile namusundan bahse hiç lüzum görülmeyecekti. İnsanlar kendilerine tatlı gelmeyen günahlardan çekinirler. "Namus" lügatini[2083] çok namussuzluklarda kullanarak göz yumarlar. Nevhayal Hanım'ın Süha Pertev'le Galip Nihat'tan hangisinin kolları arasına serilmekle daha az iffetsiz, daha az günahkâr olacağını düşünmeye sevk-i zihn edecek[2084] budalayı aramızda aramak da diğer bir belahet[2085] olur. Birader beyin, şu yarı çıplak genç hakkındaki gayz ve şiddetine gelince bu tecavüzde de "namus" kelimesi bir garaz aleti gibi kullanılıyor. Çünkü Süruri Bey'in kendisi nısfülleylden[2086] sonra

---

[2076] şeni: uğursuz
[2077] tebriye etmek: temizlenmek, aklanmak
[2078] avami: cahilce
[2079] zehap: zan
[2080] daraya çıkarmak: boşa düşürmek, saf dışı etmek
[2081] müntahap: seçilen
[2082] gaye-i hazz u telezzüz: zevk ve lezzetin en üst noktası
[2083] lügat: kelime
[2084] sevk-i zihn etmek: düşünmek
[2085] belahet: kalın kafalılık
[2086] nısfülleyl: geceyarısı

hizmetçi kızın döşeğinde ne arıyor? Şüphesiz o da Mah'ı aguşa çekmeye gitti… Döşeğinde kızın müreccahı[2087] diğer bir delikanlıyı uzanmış bulunca kıskancından kan başına çıktı. Mah, gayrimeşru bir erkekle yattıktan sonra Ahmet veya Mehmet olmasında esbab-ı muhaffife veya müşeddide[2088] aranır mı? Fiil aynı fiil değil midir? İşte "namus" sözünün aile arasında sizin gibi küçük hanımlar, küçük beyler tarafından gördüğü tarz-ı telakki[2089]…

Süruri, rastgele bir iskemle kapıp Galip Nihat'ın üzerine yürüyerek:

— Senin gibi hakk-ı duhulü[2090] olmayan bir eve ırz çalmaya giren şeni bir hırsızdan felsefe mi öğreneceğim?!

İskemleyi hasmının kafasına savurur. Nihat seri bir çekilişle darbeyi geçiştirir. Bir elindeki revolvere zamimeten[2091] diğer eliyle bir iskemle de o yakalar. Bu iskemle kavgasına Ahsen Bey de seyirci kalmaz. Zampara arkadaşına yardım etmek için bir tane de o kavrar. Üç delikanlı söve haykıra böyle birbirinin kafasına iskemle savururken masalar devrilir, camlar kırılır, gürültü evi sarsar. Bütün ev halkı döşeklerinden dışarı uğrar. Nevhayal'in pederi Sadri Efendi, validesi Nazıma Hanım gözlerini ovuşturarak üst sofaya çıkarlar.

Bu arbede[2092], bu hercümerç[2093] karşısında ihtiyar baba ne düşüneceğini şaşırarak:

— Süruri bu ne? Gece yarısı bu vaveyla[2094]? Bu düello? Bu mudarebe[2095]? Evimde bu yarı çıplak yabancı erkekler kim?

Süruri acı kahkahalar ile:

[2087] müreccah: tercih edilen
[2088] esbab-ı muhaffife veya müşeddide: (cezanın hükmünü) azaltan veya artıran gerekçeler
[2089] tarz-ı telakki: algılama şekli
[2090] hakk-ı duhul: girme hakkı
[2091] zamimeten: ilaveten
[2092] arbede: kavga
[2093] hercümerç: kargaşa
[2094] vaveyla: çığlık
[2095] mudarebe: dövüş

— Bilemediniz mi? Onlar yabancı değil… Biri benim gayrimeşru eniştem, aynı sıfatla sizin damadınız… O çıplak da Mah'ın nikâhsız kocası…

İhtiyar efendi titreyerek:

— Böyle aksi aksi söyleme! Şimdi yüreğime iner…

— Sizinki gibi asri olmak kabiliyetini kaybetmiş kadit[2096] yüreklere artık inmelidir. Bundan sonra niçin, ne görmek için yaşayacaksınız? Fuzuli torunlara büyükbaba olmak için mi?

Sadri Efendi, dayanmak için zevcesinin kolunu arayarak:

— Bu abuk sabuk oğlan ne diyor? Sarhoş mudur, nedir?

— Sarhoştum ama kendi evimde, meduv olduğunu iddia eden bir zamparanın tabancası beynime çevrilir çevrilmez ayıldım! Hakikati anlamak için sual cevaba hacet yok… Gözlerinizin önündeki manzara, vakanın nevini pekâlâ anlatıyor… Buraya sessizce giren bu ırz düşmanları kovulmakla gitmiyorlar. Ne duruyorsunuz? Karakola uşak koşturunuz. Bu şakiler buradan ancak zabıta kuvvetiyle, polisle çıkarılabilir.

Galip Nihat'ın cerbezesi[2097] sayesinde vakanın kendi lehlerine aldığı şekilden cesaretlenen Ahsen Bey:

— Siz çağırmasanız zaten polisi ben çağıracağım. Soyuldum, bir de üstelik dövüldüm… Her yanım yara bere içinde… Kabahatim ne? Zamparalık mı? Buraya maymuncukla kapı açarak, pencere parmaklığı kırarak gelmedim. Davetle geldim. Paramla geldim. Hangi asırdayız? Müşteri dövülür mü?

Sadri Efendi kulaklarını tıkayarak:

— Aman ya Rabbi, beynim yanıyor! Neler işitiyorum?!..

Zavallı ihtiyar efendi, karısının kolları arasında çocuk gibi hüngür hüngür bir ağlama tutturur.

Galip Nihat:

[2096] kadit: kurumuş

[2097] cerbeze: güzel konuşma yeteneği, ikna edicilik, tuttuğunu koparma

— Şu ihtiyarın hâline merhameten buradan çekilip gideceğiz. Polis celbi bizden ziyade sizin aleyhinize çıkar. Çünkü zabıta huzurunda hepimiz isticvap edileceğiz[2098]. Aramızda cereyan eden şu dava, bütün çirkin tafsilatı ve ailenizin isim ve resmiyle merkezin vukuat defterine geçecek. Sonra adliyeye kadar gidecek. Gazete sütunlarına düşecek. Mahaza[2099] siz nasıl isterseniz öyle hareket ediniz… Ben davetle geldiğimi daima ispata muktedirim…

Süruri:

— Babacığım, cebren[2100] size damat, bana enişte olmak isteyen bu zorba delikanlı doğru söylüyor. Polis celbedersek[2101] uğradığımız bu kadar üzüntü, şu kırılan dökülen şeylerle beraber namusumuzu da kaybedeceğiz… Bu çirkin vaka ile lekeleneceğiz… Davetle geldiklerini iddia eden bu beyler ceplerinden bir metelik bile düşürmediler. Onlar için hiçbir zarar yok. İtirafından sıkılacakları bir macera yok. Hep ayıp, günah, elem bizim için… Biraz daha burada kalırlarsa bizden zarar ziyan dava edecekler. Bir ayak evvelsi buradan defolsunlar…

Ahsen Bey:

— Elbiselerim… Saat kordonum… Para cüzdanım…

Süruri Bey:

— Dediklerim nasıl çarçabuk çıkıyor? Peki peki, hepsini bulup vereceğiz. Bir eksiğiniz çıkarsa ödeyeceğiz.

Sadri Efendi:

— Bu hâle şahit oluyorum, bu sözleri işitiyorum da neden hâlâ yüreğime inmiyor acaba?

Süruri Bey:

[2098] isticvap edilmek: sorgulanmak
[2099] mahaza: bununla birlikte
[2100] cebren: zorla
[2101] celbetmek: çağırmak

— Bilmeyerek asrileşiyorsunuz da onun için. Böyle bir vaka dedelerimizin zamanında zuhur edeydi[2102] şimdiye kadar kanlar içinde yerlere serilmiş birkaç ceset görülürdü. Şimdiye kadar birçok namuskâr zavallı aileler arasında buna benzer hadiseler cereyan etti. Ve hepsi yalanıp yutuldu. Bizimki de basılır. Bu davetlileri defedelim. Fakat Nevhayal namını takınan bu aşüfte kız ile o Mah denilen fahişenin haklarından gelelim…

Nevhayal mağrur bir adımla ortaya çıkarak:

— Bir şeycik yapamazsınız. Ben fail-i muhtarım[2103]. Mah da aylıklı bir hizmetçidir. Her ikimizin üzerinde de kanunen hakk-ı tedibiniz[2104] yoktur. Yapabileceğiniz şey; hizmetçiyi kovmak, Lebip Paşa'nın kızına yaptığı gibi kolumdan tutup beni de sokağa atmaktır…

Süruri Bey bir iskemle ile hemşiresinin üzerine yürüyüp bütün ciğerlerinin vüsatiyle[2105] bağırarak:

— Benim tahammülüm buraya kadardır! Bu gece kan dökülmeden bu namus davası faslolunamayacak[2106]! Ah bir revolver, revolver…

Galip Nihat vahşi bir intikam sevinciyle elindeki revolveri Süruri'ye uzatarak:

— Alınız. Hemşirenizi bununla vurunuz. Sevgilisi Süha Pertev'in silahıdır. Can acısı duymaz.

Süruri silahı ele geçirince namluyu evvela fuzuli enişte sine çevirerek:

— İlk önce seni gebertmeliyim, melun ırz düşmanı!

Galip Nihat cebinden diğer bir revolver çıkarır. Süruri'yle namlu namluya gelerek:

[2102] zuhur etmek: ortaya çıkmak
[2103] fail-i muhtar: eylemlerinde özgür olan, istediğini yapan
[2104] hakk-ı tedib: terbiye etme hakkı
[2105] vüsat: genişlik
[2106] faslolunmak: halledilmek

— Evvela hemşireni öldür ki "namus" kelimesini bir oyuncak gibi ağzına almadığını bileyim. İşte ben buradayım. Sonra kozumuzu pay ederiz. Mukateleye[2107] benden başlarsan belki yaralanır, belki de ölürsün… Namus lekesini temizlemeden gideceğin için bu ölümün ailene şeref vermeyecek, mantıksız ve kirli bir ölüm olur.

Sürüri:

— Evet… Âlâ… Doğru… İlk önce onu, sonra seni… Kaçma, orada dur…

Böyle demlerde silah, tehevvürün[2108] verdiği ani savletle[2109] atılır, mantıkla, muhakeme ile değil. Bu müzakere esnasında Nevhayal ortadan sıvışır. Lakin Sürüri Bey'in infialden kararan gözleri hemşiresi namına vehmi[2110] önünde tecessüm eden[2111] hayale birkaç el ateş eder. Besbelli Hayal koşar. O da arkasından… Bu muhayyel katlinden avdetinde ne Galip Nihat'ı orada bulur ne de soygun Latif Ahsen Bey'i. Lakin silah sesleriyle mahalle telaşa düşer, zabıta kapıya üşer[2112].

XXXV

Lemiye Lebip, babasının eliyle sokağa atıldıktan ve Kasım Necati'nin takibinden bin bela ile kurtulduktan sonra yüzünü ceketinin yakasına gömerek öyle başı açık ta Tophane'ye, Şaheser'in evine kadar gider. Macerayı kendi lehine birçok ilaveler ile anlatır. Hâline onları acındırır. Lakin Şaheser'in anası babası İstanbul'da çalkanmış bir sergüzeştin[2113] kahramanı öyle açık başlı gelen bu misafirin kendi nezdlerinde[2114] uzun müddet ikametini hoş

[2107] mukatele: öldürme
[2108] tehevvür: öfke
[2109] savlet: saldırı
[2110] vehmî: hayalî
[2111] tecessüm etmek: belirmek
[2112] üşmek: üşüşmek, birikmek, toplanmak
[2113] sergüzeşt: macera
[2114] nezd: yan

görmezler. Onun huyundan suyundan kendi kızlarına sirayet[2115] vukuundan korkarlar, suratı asarlar.

Bu zamanda kimin ki yetişkin kızı var, derdi var. Kocalar ender ve züğürt, ahlaklar terelelli… Delikanlıların hemen hepsi kapağı atacak bir iç güveyilik konak, kendilerini besletecek kalantor[2116] bir kayınpeder arıyorlar. Yazın sayfiye[2117], kışın şitaiye[2118], mükemmel sofra, sıcak oda, temiz pufla döşek, güzel karı… Arıyorlar tarıyorlar bu hülyalarına tevafuk eden[2119] hakikati bulamayınca kuruntusuna düştükleri fazla bahtiyarlıklardan birçok tenzilat[2120] yapıyorlar fakat yine bulamıyorlar. Çünkü kızlar, kız babaları da aynı hülyada, eve ekmek getirecek bir babayiğidin peşini kolluyorlar.

Parasızlıktan genç, genci alamayınca biliyor musunuz ne oluyor? İhtiyarlar, kıyılarında, bucaklarında biraz kırıntıları olan, kirasız bir dam altında yaşayan ihtiyarlar düdüğü çalıyorlar… Altmışlık bir büyükbaba, bir çorba, bir hırka pahasına, kadit vücudunu ısındırmak için on sekizindeki ateşli bir bakireyi nikâhla döşeğine çağırıyor. Sarmaş dolaş… Âlâ!.. Bu salhurde[2121] kütüğe bir filiz aşılanıyor. Fakat çok geçmiyor, hatırasına hürmet edilmeyen merhum ihtiyar bacının ahı çıkıyor. İzdivacın senesinde zürriyet[2122] vuku buluyor. Ah ne çabuk! Herkesle beraber ihtiyar kocacağız da buna biraz hayrette… Dedikodu mu dediniz? Gırla… Daha sonra neler olmuyor neler… İkinci çocukta dermansız babacık übüvvetteki[2123] müşarikini[2124] eliyle mi yakalamıyor? Haneden esrarengiz birtakım sirkatler mi vuku bulmuyor? En mahrem eşe dosta bile açılmaz ne rahatsızlıklar, genç bünyelerin bile tahammül

---

[2115] sirayet: bulaşma
[2116] kalantor: zengin, varlıklı
[2117] sayfiye: yazlık ev
[2118] şitaiye: kışlık ev
[2119] tevafuk etmek: uymak
[2120] tenzilat: indirim
[2121] salhurde: kocamış
[2122] zürriyet: doğum
[2123] übüvvet: babalık
[2124] müşarik: ortaklık eden

edemeyeceği ne ızdıraplar, ne hafakanlar… Taze zevcede nevleri teşhis olunamayan ne tuhaf hastalıklar… Nihayet, nihayet bir gün "Buyurunuz cenaze namazına!" diyorlar… Bu köhne sevdakâr, âlemin dedikodusunu kesmek için gösterdiği fart-ı faaliyetten[2125] ölüyor da hâlâ yine halk, çocukların onun sulbüne[2126] nispeti[2127] bahsinde tereddütle dudak büküyor.

Lemiye Lebip, müsaferetinin[2128] ilk günlerinde evin içinde ağızdan kulağa bazı sözler döndüğünü hissetti. Şaheser'den sordu. Kız şu cevabı verdi:

— Sorma kardeşim, sorma başıma gelenleri… Seninle baş başa tenha bir köşeye çekildiğimiz zaman anlatırım…

Şaheser'in validesi Nusret Hanım, iki kızın dertleşmesine hiç aman, aralık vermez. Bir cadalozlukla peşlerinden ayrılmıyor, daima gözlerini, kulaklarını üzerlerinde bulunduruyordu. Hatta bir gün Lemiye'nin oradaki müsafereti uzun müddet devam edemeyeceğini ihsas eder[2129] bir çatkınlıkla yanlarına gelerek şöyle ağız açtı:

— Biz evvelden va'z ü nasihat dinlemeye camilere, şeyhlere giderdik. Şimdi bunun yerine konferanslar kaim oldu[2130]. Kadın erkek bir araya toplanıyorlar. Birbirlerinin ağızlarına bakıyorlar. Ahlaklı gittikleri bu salonlardan ahlaksız dönüyorlar. Çünkü kızım, kadın erkeğin, erkek kadının şeytanıdır… Evet, iş birdenbire vaazdan konferansa dönerse elbette böyle olur… Camiye gidip de binişli[2131], koca sarıklı, nurani sakallı bir abidin[2132] dindarane nasihatlerini dinlemek nerede? Konferans salonundaki kırpık bıyıklı, pudralı, pomatlı, lavantalı cingöz, içi dışı fısk u fücur[2133] dolu,

---

2125 fart-ı faaliyet: aşırı etkin olma
2126 sulp: döl, soy
2127 nispet: aidiyet, bağ
2128 müsaferet: misafirlik
2129 ihsas etmek: hissettirmek
2130 kaim olmak: yerini almak
2131 biniş: cübbe
2132 abit: ibadet eden
2133 fısk u fücur: fitne fesat

manalı, sanatkâr bakışlarıyla gülümseyerek muttasıl[2134] samileri[2135] içinde ayartılacak genç kız araştıran züppe nerede?.. Az mı vukuat oldu? Hangisini söyleyeyim? Medeniyet demek mutlaka kadın erkek bir arada hora tepmekse o başka… "Delikanlı" demiyorlar mı billah tüylerim ürperiyor… Ne kadar bakir kızcağızların kanlarına girildi… Bugün yeni baştan gencelsem -işte size yemin- ihtiyara varırım… İhtiyarın mesleği taayyün[2136], serveti tahakkuk etmiş[2137], ahlakı durulmuştur. Ercüment[2138] olur. Karı kıymeti bilir. Hem kendinin hem ailesinin saadetine çalışır. Artık onun hayatında, ahlakında tehlikeli hiçbir meçhul yoktur. Günahı sevabı teressüp etmiştir[2139].

Lemiye Lebip birkaç defa yutkundu mutkundu nihayet yüreğinde kabaran isyana mukavemet edemeyerek:

— Hanımefendimiz, on sekiz yaşında körpe kızlar ile izdivaç hiffetine[2140] kalkışan altmışlık, yetmişlik pinponların ahlaklarını tekeffülde[2141] ne kadar ileri varsanız bunların iyi adam olduklarına beni ikna edemezsiniz… Kâğıthane çamuru da dibe teressüp etmiştir ama içine düşenleri boğar. Evvela, gençle ihtiyar arasında ferahen[2142] bir muvazenet[2143] olamaz. Saniyen[2144], müsin[2145] adam çabuk ölür. Çocuklarını büyütmeye, terbiyeye vakti olmaz. Hem tuhaf söylüyorsunuz. Genç kızlar ihtiyarlara verildikten sonra delikanlılar kocakarılar ile mi evlenecekler? Sizi böyle izdivacın altını üstüne getirmeye sevk eden hikmeti anlayamadım doğrusu...

2134 muttasıl: düzenli
2135 sami: dinleyici
2136 taayyün etmek: belli olmak
2137 tahakkuk etmek: birikmek
2138 ercüment: şerefli
2139 teressüp etmek: dibe çökmek
2140 hiffet: hafiflik
2141 tekeffül: kefil olma
2142 ferahen: rahatlık açısından
2143 muvazenet: denge
2144 saniyen: ikinci olarak
2145 müsin: yaşlı

Nusret Hanım sarsılan sinirlerini ince raşeler ile zapta uğraşarak:

— Anlayamazsın kızım… Varacağınız mahlukların yaşları yirmi, cepleri delik, burunları havada olmalı, oynaşmalı, zifaftan evvel her şey olup bitmeli…

— Yaşları yirmi olmayıp da elli olacak değil ya efendim… Sürü içine bir teke salıverilirken iki senelikten ziyade olmamasına dikkat ediliyor. Elbette bunda bir hikmet düşünülüyor.

Nusret Hanım iki avucuyla yüzünü örterek:

— Ah Yaradan'ım neler işitiyorum?.. Eski zamanda bu söz bir tulumbacının ağzından çıka idi yine küfür sayılırdı. Şimdiki hanım kızlarımız bu küfürleri bir hikmet olarak sarf ediyorlar. Bunlar söz değil, müzahrefat[2146]…

— İşte iyi ya hanımefendimiz… Cepte, gönülde, dimağda ve vicdanda taşımadansa müzahrefatı dışarı dökmek evla değil mi?

— Kızım ayıp derler bir şey vardır… O, şimdiki terbiye düsturlarından[2147] büsbütün kalktı mı?

— Hayır efendim. Ayıp kalkmadı. Elan[2148] vardır lakin herkesin içinde gizli durur. Riya her şeyde makduhtur[2149], böyle terbiye şeklini alınca makbul olur. Mesela yalancı mısınız? Sordukları zaman inkâr edeceksiniz. "Değilim." diyeceksiniz. Bu ikinci yalanınız ile insanların hürmetini kazanırsınız. Onların arasında muhterem olmak için mutlaka ustalıklı yalan söylemelisiniz. Çünkü bir adamın namussuz, hırsız, vicdansız olduğunu bilirseniz ondan kendinizi sakınırsınız. İşte bütün insaniyetin menfaati bunu bildirmemektedir. Bunun adına "ayıp, terbiye, saygı" velahire birçok şey derler. Birbirimize karşı bu beşerî komedyayı açık kâğıt ile oynasak nasıl muvaffak olabiliriz? Kimimiz sarığımız ile, kimimiz tespihimiz ile, kimimiz yazdığımız cilt cilt ahlak

---

2146 müzahrefat: süprüntüler
2147 düstur: ilke
2148 elan: hâlâ
2149 makduh: ayıp

kitaplarıyla, kimimiz kahramanlığımızla aldatacağız ki el birliğiyle bu koskocaman tezvirat[2150] makinesi döndürülsün. Çok aldatanlar prensler gibi yaşasın, aldatamayanların boyunları altında kalsın…

— Kızım çok biliyorsun… Bu fazla bilişin beni korkutuyor… Bu azgın hikmetlerin evimin köşe bucağına saçıldığını istemem. Çünkü benim de yetişkin kızım var. Bu kuduz felsefenle kendin bu hâle geldin, şimdi başkalarını da zehirlemeye uğraşıyorsun.

— O hâlde efendim, evinizi terk edeyim.

— Memnun olurum.

Bu nazikâne kovuluşla Lemiye o saatte haneden çıkar. On gün sonra gizli bir el ile Şaheser'e şu mektubu gönderir:

Şah'ım,

İlkbahar Türk Pazarı Ticarethanesine tezgâhtarlığa girdim. Şimdilik haftada on beş lira alıyorum. Unkapanı taraflarında bir oda tuttum. Rahatım. Çünkü hürr-i mutlakım[2151]*. Elzem*[2152] *olan birkaç parça eşya tedarik ettim*[2153]*. Gündüz mağazada yiyorum, akşamları civar lokantadan iki kap yemek getirtiyorum.*

Ana, baba denilen hodbinler[2154]*, istibdatları*[2155] *altında ezmek için evlat büyütüyorlar. Onların dedikleri yerde oturacaksın, dedikleri yerde kalkacaksın, istedikleri gibi düşüneceksin, intihap ettikleri*[2156] *herife varacaksın. Hasılı irade-i külliye*[2157] *ve cüziyenden*[2158] *tamamıyla mahrum, onların ellerinde canlı bir oyuncak olup kalacaksın.*

[2150] tezvirat: yalanlar, dedikodular
[2151] hürr-i mutlak: tam anlamıyla özgür
[2152] elzem: çok lüzumlu
[2153] tedarik etmek: almak
[2154] hodbin: bencil
[2155] istibdat: baskı
[2156] intihap etmek: seçmek
[2157] irade-i külliye: Allah'ın iradesi
[2158] [irade-i] cüziye: insanların iradesi

Aşktan, sevdadan, erkek denilen namertlerden de boyumun ölçüsünü aldım. İzdivaca da lanet olsun. Uzun süren serbest münasebetlere de… Cins-i rical[2159] *unvanını takınan bu mahluklardan biri kapına aşk dilenmeye geldi mi ruhun hoşlanırsa dilediği kevserden bir nebze tattır, tekmele, kov. Gönlünde bir incizap*[2160] *da peyda olsa*[2161] *hiçbir zamanda hissini ona açma, meylini*[2162] *bildirme. Onun insafına kalacak bir derekeye*[2163] *inmemeye uğraş. Çünkü insaf onlarca gülünç bir keyfiyettir*[2164]*. Kendilerinden istenirse zerresi bulunmaz fakat kendileri ona muhtaç kaldıkları zaman kelime mukaddesleşir. İçtimai hayat öyle kurulmuş ki her yerde erkekle karşı karşıyasın. Yaşamak için daima onunla cenkleşeceksin. Cihanın nüfuzu*[2165]*, hayatın bütün membaları onların elinde. Bunlar sana ya baba ya büyük kardeş ya zevç veya sevgili sıfatlarıyla musallat olurlar. Başına kâhya, amir, bela kesilirler.*

Ticarethanemizin koca karınlı bir müdürü var. Ferah ferah ellilik… Katmerli ensesinin üzerindeki başı bilye gibi parlıyor. Lakin yirmi beşinde bir delikanlıdan daha son moda, daha itinalı giyinir. Kırpık, boyalı bıyıklarının altında daha iri, daha kart görünen muşmulalaşmış dudaklarını yayarak, altın gözlüğünün parlak, koca adeseleri[2166] *arkasından bebeklerini kaydırarak süzgün, bitkin bana bir bakışı var… Beni toy bir kız sanıyor. Ben de haricen somurtuyorum, içimden gülüyorum.*

Selanikli Haşmet Bey mühim banka direktörlüklerinde[2167] *bulunmuş, umurdide*[2168] *adam. Bütün ticarethane huzur-ı*

[2159] cins-i rical: erkek cinsi
[2160] incizap: cazibesine kapılma
[2161] peyda olmak: ortaya çıkmak
[2162] meyil: ilgi
[2163] dereke: aşağı seviye
[2164] keyfiyet: özellik
[2165] nüfuz: güç
[2166] adese: mercek
[2167] direktörlük: müdürlük
[2168] umurdide: tecrübeli

amiriyetinde[2169] *titriyor. Tezgâhtarlıkta gösterdiğim faaliyet ve hüsn-i idareden*[2170] *dolayı henüz pek yeni olan bu cüzi*[2171] *hizmetim esnasında bana iki defa teşekkür etti. Bütün müstahdeminin*[2172] *mahsudu*[2173] *oldum. Korkarak beni sayıyorlar. Pek yakında haftalığım yirmi beş lira olacak.*

Görüyorsun ya dünyanın hâlini… İffete, istikamete, ciddi çalışmaya metelik veren yok. Yalnız gençlik, güzellik para ediyor. Haşmet Bey'in niyeti galiba beni şıkça bir apartmana kapatmak. İnce kulaktan işittiğime göre bu kart herif, pek çok körpe kızların kanlarına girmiş. İnşallah ben onların hepsinin intikamını çıkarırım. Bu ihtiyar zendosta[2174] *ne pek yüz vermeli ne de ona karşı ümitlerini büsbütün kesecek ağır, muhakkir*[2175] *tavırlar almalı. Ben çok roman okudum. Köhne kalplerin psikolojilerini de tanırım. Bunlar gençlerden ziyade aldanmaya müstaittirler. İyi giyinme, mükemmel tuvalet ve birkaç boyanın muğfel*[2176] *şehadetiyle gençliklerine hemen herkesten evvel kendileri aldanırlar. Ağır ağır ateş alırlar. Fakat bir kere tutuştular mı tekmil*[2177] *ruhlarıyla severler, bütün kalplerini verirler…*

Ben Direktör Haşmet Bey'in yıllanmış bayat nefesiyle gençliğimin üzerinden bir sam yeli estirmek niyetinde değilim lakin paraya ihtiyacım var. Herifi oyalayarak birkaç bin lira edinmek niyetindeyim. Yoksa erkek mi? Kaç defa söyleyeyim?.. Bin kere lanet olsun! İhtiyarına da gencine de…

Sana dair bir hayli havadis işittim. Velilerin zamane delikanlılarından korktukları için seni ihtiyar bir iratçıya[2178]

[2169] huzur-ı amiriyet: ön
[2170] hüsn-i idare: iyi idare
[2171] cüzi: az
[2172] müstahdem: çalışan
[2173] mahsut: kıskanılan
[2174] zendost: kadın düşkünü
[2175] muhakkir: aşağılayıcı
[2176] muğfel: aldatıcı
[2177] tekmil: bütün
[2178] iratçı: gelir sahibi

vermeye uğraşıyorlarmış. Validenin ihtiyara varmaktaki faziletleri sayıp dökerek bize okuduğu uzun mavalın[2179] *hikmetini şimdi anladım. Aileniz borca müstağrakmış*[2180]*. Seni evden yetiştirilmiş bir hayvan gibi bir matuha*[2181] *satarak deynlerini*[2182] *hafifletecekler… Ana baba şefkati hakkında işte parlak bir misal daha. Oh… Oh… Güzel kız, namuskârane bir şekilde velilerine de iyi bir irat*[2183] *olabiliyor. Ah nasıl kahrolası bir dünya içinde yaşıyoruz… Âciz bir varlık daima kuvvetlilerin esaretine düşüyor… Âciz olmamalı, her haksızlığa karşı mütemadiyen cenkleşmeli… Evvela anan, babanla, kardeşinle, kocanla, evladınla… Sonra bütün kâinatla… İşte hayat bu…*

Sana bir şey söyleyeceğim, şaşacaksın… Nevhayal de ailesiyle büyük bir patırtı geçirmiş. Mükemmel bir dayak yemiş. Yara bere içinde geldi, beni buldu. Mah da beraber. İki akşamdır onları odamda saklıyorum. Hanımına da hizmetçisine de birer iş bulacağım.

Kızlarını şefkat namına, Asyai kokmuş fikirlerine ram ve kurban etmeye uğraşan analar, babalar artık bu istibdadın devam edemeyeceğini anlasınlar. İhtiyara vermek için işkenceye başladıkları zaman durma, kaç… Hepimiz bir araya toplanıp baş başa veririz… Bizim gibi genç kızlara arız[2184] *bütün içtimai felaketlere, musibetlere karşı koymaya uğraşırız…*

İlkbahar Türk Pazarı

Satış Memurelerinden

Lemiye

[2179] maval: uydurma söz
[2180] müstağrak: batmış
[2181] matuh: bunak
[2182] deyn: borç
[2183] irat: gelir
[2184] arız: dadanan

XXXVI

Az bir müddet sonra Şaheser de geldi, üçleştiler. Unkapanı'ndaki hanede bir oda daha kiraladılar. Lemiye iki refikasını[2185] da İlkbahar Ticarethanesine yerleştirdi. Nevhayal kontrol memuresi oldu. Şaheser kasadar muavini… Kızların üçü de başka tipte güzel, üçü de zeki, ilk heves üçü de fevkalade çalışkan görünüyorlardı. Müdür Haşmet Bey bu bal peteklerinden hangisine parmak banacağını şaşırdı. Aralarında bir tercih sebebi bulmak müşküldü. O, Şarklı ruhuyla üçünü birden sevmek, Allah'ın lütfuyla ayağına gelen bu kısmetlerin hepsinden mütenaim olmak[2186] planını kuruyordu.

İlkbahar Mağazasında açan bu üç müstesna çiçeğin kokuları, güzellik şöhretleri, cazibeleri etrafa yayıldı. Müşterilerin adedi günden güne artıyor, alışverişten ziyade gönül eğlendirmeye gelen erkeklerden yavaş yavaş âdeta bir yanıklar alayı teşkil ediyordu. Kimi şuh tezgâhtar hanımla sözü uzatmak için ona top top kumaşlar açtırtıyor; kimi güzel kasadar ile bir mükâleme[2187] vesilesi bulmak için çapraşık bir hesap tutturuyor; kimi latif kontrol hanımdan bir iki şey sormanın kolayını buluyor; hep bu sözler, gözlerde ince bir süzgünlük, yüreklerde hafif bir helecan, renklerde hayli bir değişiklikle ediliyordu.

Direktör, ticaretin sevdadan aldığı bu revaca[2188] bakarak kendi kendine:

— Müşteri celbi için neye lazım ikramiye vermek, gazetelerle reklam yapmak, tenzil-i fiyat[2189] ilan etmek?.. Hep bunlar beyhude külfet… İstanbul'un en güzel kızlarını bul, bu çiçekler ile ticarethaneni letafetlendir, şenlendir. Mallara yüzde yirmi beş zam

---

[2185] refika: arkadaş
[2186] mütenaim olmak: faydalanmak
[2187] mükâleme: konuşma
[2188] revaç: artış
[2189] tenzil-i fiyat: indirim

et. Çubuğunu yak, otur, keyfine bak. Sair[2190] vesaitle[2191] seninle rekabet edebilecek mağazacıların alınlarını karışlarım…

Serbest maişete[2192] atılmak için aileleri nezdinden her biri dillere düşen birer vaka ile kaçan bu üç kızın hayatları sureta[2193] neşeli geçmekte iken birdenbire Lemiye'ye bir durgunluk, sonra yavaş yavaş derin bir hüzün geldi. O pürtaravet[2194] rengi soluyor, gözlerinin etrafı haleleniyor, cismen, ruhen değişiyordu. Hasta mıydı? Refikalarının suallerini hep "Bir şeyim yok" cevabıyla kesiyordu.

Unkapanı'ndaki hanede Lemiye kendi başına bir odada, Nevhayal ile Şaheser de ona yakın diğer bir odada yatıyorlardı. Saliha isminde ellilik bir kadın üçünün de hizmetlerine bakıyordu.

Bir gün Lemiye, Saliha Kadın vasıtasıyla Fındıkçı Seher'i çağırttı. Onu odaya alıp kapıyı sürmeledikten sonra kansız dudaklarından çıkan titrek bir sesle:

— Sana bir iş gördüreceğim.

— Başüstüne…

— Ama mühim bir iş…

— Dirayetimi[2195] tecrübe etmemiş değilsin ya?..

— Bu işte dirayetinden ziyade sadakat, istikamet ve âdeta namus ister.

— Emin ol Lemiye Hanımcığım ki bu üç şey, en ziyade memul edilmeyen kimselerde bulunur.

— Bilirim Seher, bilirim… Çok kimseler menfaatlerine tevafuk eden noktalarda namuslu veya namussuz olurlar. Nasıl ister isen seni teminen söyleyeyim ki bu işte senin menfaatin bana karşı sadık ve namuslu kalmandadır.

[2190] sair: başka
[2191] vesait: vasıtalar
[2192] maişet: geçime
[2193] sureta: görünüşte
[2194] pürtaravet: capcanlı
[2195] dirayet: beceriklilik

— Merak etme.

— Sana gördüreceğim işte hiçbir zorluk yok. Yalnız son derecede bir ketumiyet[2196] lazım. Kimse hiçbir şey duymayacak. Anlamayacak. Bu ketumiyetini satın almak için ne istersen vereceğim… Söyle…

— Allah Allah seninle pazarlık edecek değilim ya… Elbette işin ehemmiyetine göre yorgunluğumu ödersin. Benim fedakârlığımın altında kalacak değilsin ya…

— Sana bir mektup vereceğim.

— Peki.

— Bunu götürüp Behçet Hilmi'nin kendi eline teslim edeceksin lakin senin ona benim tarafımdan bir mektup götürdüğünü kimse sezinlemeyecek… Mesele burada…

Fındıkçı Seher parmağının ucuyla hafif hafif kaşlarının üstünü kaşıyarak derin bir tefekkür[2197] çatkınlığı alır. Lemiye küçük bir taaccüple[2198]:

— Neye o kadar derin düşünüyorsun?

— Mesele dediğin kadar sade ve kolay değil de onun için.

— Bunun ne zorluğu var?

— Behçet Hilmi şimdi tamamıyla karısının kontrolü altında yaşıyormuş. Her günkü hayatını en ince tafsilatına kadar akşamları ona, hiçbir şey gizlemeyerek anlatmaya söz vermiş. Ben şimdi bu mektubu ona ya sokakta yolunu bekleyerek yahut mahall-i memuriyetine[2199] giderek verebileceğim. Evvela, bu hareketimin bir sır şeklinde kalabilmesi müşküldür[2200]. Saniyen, senden geldiğini anlayınca Behçet'in bu mazrufu[2201] kabul etmemesi ihtimali de vardır. O hâlde ben ne yapabilirim?

[2196] ketumiyet: gizlilik
[2197] tefekkür: düşünme
[2198] taaccüple: şaşırarak
[2199] mahall-i memuriyet: iş yeri
[2200] müşkül: zor
[2201] mazruf: mektup

— Bu iş sanatındır. Murat ettikten sonra sen türlüsünü becerirsin. Bilmez miyim ben?..

— Beceririm ama…

— Evet becerirsin ama paraya gözün doymalı…

— A bu da lakırdı mı ya! Ben o kadar para canlısı mıyım?

— Eh haydi canım beş lira vereyim…

— Beş lira için bu kadar yürek üzüntüsü çekilir mi?

— Haydi sekiz olsun…

— A üç lira için çene mi yoracağım?

— Seher insaf et. Ben şimdi Lebip Paşa kızı değilim. Bir işçi kadınım. Bütün haftalığımı sana vereyim de aç mı kalayım?

— İki daha ver, bitsin… Bu mühim hizmeti senin istediğin surette başarabilmek için başka işlerimi bırakacağım. Şimdi sen nasıl bir işçi kadın oldunsa ben de bu ayak kavaflığıyla[2202] geçiniyorum.

— Peki, dediğin gibi olsun…

Lemiye, ipek gibi ince bir meşinden üstü gümüş inisiyalli gayetle şık bir cüzdan açarak:

— Al paraları… Bunları sana göreceğin işin zorluğundan dolayı değil, göstereceğin sadakat ve namuskârlık mukabili[2203] olarak veriyorum.

— Merak etme Lemiyeciğim. Bunu bir sen bileceksin bir ben, bir de o… Beni parça parça etseler ne cebimden mektubu alabilirler ne de ağzımdan bir söz… Allah'a ısmarladık… Hiç üzülme…

Seher, on lira ile beraber mektubu cebine koyarak sokağa çıkar. Haneden on beş, yirmi adım ayrılıp köşeyi döner dönmez Kasım Necati'yle hapahap[2204] karşı karşıya gelir.

Delikanlı, helecanını saklayamaz kısa nefeslerle:

[2202] ayak kavaflığı: ayak işleri

[2203] mukabil: karşılık

[2204] hapahap: burun buruna

— Seher, nereden geliyorsun?

— Ne vazifen?

— Benim dünyada bundan büyük vazifem yoktur.

— Sualine cevap vermezsem ne yapacaksın?

— Ben sana o suali laf olsun diye sormadım çünkü nereden geldiğini biliyorum.

— Pekâl, biliyorsan işte bildiğinle kal…

— Hayır. Bildiğimle kalamam. Lemiye'nin oturduğu evin damından bir kuş uçsa ben derhâl haber alırım. İşim gücüm onu gözetlemektir. Evinden çıkar, İlkbahar Mağazasına hizmetine gider. Ben de peşinden. Fakat kendimi hiç göstermem. Onun akşama kadar olan harekâtını tarassut ederim[2205]. Bugünlerde benzi solgun, gözleri dalgın. Evet, görüyorum, Lemiye büyük bir yeis içinde… Bugün Saliha Kadın'ı gönderdi, seni çağırttı. Bir iş tevdiiyle[2206] seni bir yere yolluyor. Hangi iş için ve nereye gittiğini mutlaka bana söyleyeceksin Seher!.. Başka türlü elimden kurtuluşun yoktur… Hiç… Hiç… Anlıyor musun? Hiç… Nafile kaçmak yolları aramaya uğraşma… Ne kendini yor ne de bana azap çektir… Şu saniyeden itibaren sana bir adım sektirmem…

— Oo çattık belalısına…

— Evet!.. Hem de sunturlusuna!..

— Peki ama ben göreceğim iş için sadık, ketum ve namuskâr kalmaya söz vermiş isem ne yapacaksın?

— Anlat bana bakayım… Sen kaç lira için namuskâr ve ketum kalmaya söz verdin?

— Aa hiç namus işine para girer mi?

— Girer. Para ekseriya namus parçalayan, yutan bir ejderdir. Para olmasa çok kimseler namuskâr kalırlar. Para olmasa böyle ketum bir hizmetle sen iki adım öteye gitmezsin. Para namusun hem

[2205] tarassut etmek: gözlemek
[2206] tevdiiyle: vererek

düşmanı hem hamisidir[2207]. Namus, sırtını paraya yaslamadıkça payidar olamaz[2208]. Para ile itilaf edemediği yerlerde namus, hakir ve zelil kalır, bazen kepaze olur…

— Necati midemi bozma…

— Zararı yok… Bir setliç[2209] alırsan düzelir.

— Ne demek istiyorsun?

— Eh canım, uzatma işte…

— Ne vereceksin?

— Lemiye'den aldığının iki mislini.

— Yirmi lira.

— Oha! Biçare kızı âdeta soymuşsun…

— Çok durmaya vaktim yok… İşim müstacel…

— İşinin ne olduğu anlaşıldı…

— Nedir?

— Lemiye'den Behçet'e mektup götürüyorsun.

— Belki… Fakat sana ne?

— Çıkar mektubu.

— Çıkar paraları.

— Hiçbir vakit yanımda yirmi lira taşımam.

— Neden?

— Yankesicilerden korktuğumdan.

— Haydi, zevzekliğin lazım değil…

— Seher… Mektubu.

— Necati… Paraları.

[2207] hami: koruyucu

[2208] payidar olmak: yaşamak, var olmakta devam etmek

[2209] setliç: karbonat katılarak köpürtülmüş limonata

— Mektubu okuyacağım, yine bellisiz zarfa koyup kapadıktan sonra iade edeceğim… Ne parası istiyorsun? Böyle bir iyiliği bana satmaya utanmıyor musun?

— Ar yılı değil, kâr yılı… Lebip Paşa kızı büyük bir macera çıkaracak, Kasım Necati ona Mecnunca gönül verecek, ben de ara yerde birkaç lira kazanıp geçineceğim…

— Evvela mektubu ver, paranı sonra alırsın.

Seher, kantar kâtibini manalı manalı süzüp parmağının ucuyla gözünün alt kapağını aşağı çekerek:

— Pışşş!..

— A canım senin kanmaz, lo lo lo yutmaz külhanbeyi bir karı olduğunu biliyoruz.

— Bu hakikati biliyorsun da lafı neye uzatıyorsun?

— Diğer bir hakikat var ki sen de onu biliyorsun…

— Nedir? Bilmiyorum.

— Güzellikle vermezsen o mektubu cebren elinden alacağım.

— Aman yavaş gel! Nasıl alırsın?

— Seni şuraya, sokağın ortasına yatırırım. Bağırta çağırta alırım.

— Feryadımla bütün âlemi ayağa kaldırırım. Derhâl halk ve polisler imdadıma koşarlar. Dağ başında mıyız?

— Şimdi bu sokakların pek de dağ başından farkı yok. Bağırırsan benden ziyade kendine fenalık etmiş olursun.

— Neden bakayım?

— Polislere "Bu kadının üzerinde tehlikeli bir mektup vardır." derim. İkimizi de merkeze götürürler. Üzerinden cebren mektubu alırlar. İş bütün bütün falso olur.

— Mektubu okuyup da tehlikeli bir şey olmadığını anladıkları zaman utanmaz mısın?

— Sen onu masumane yazılmış, tehlikesiz bir mektup mu sanıyorsun? Kim bilir Lemiye, Behçet'i tehdit için o satırlarda ne

müthiş Bolşevik kârı hezeyanlar savurmuştur… Alimallah okurken yalnız insanın içi değil, yer gök titrer…

Fındıkçı Seher'in ufak bir mülahaza ile çehresi bulutlandı. Necati onun bu kısa tereddüt anından istifade ile cebinden yamalı bir iki buçuk liralık çıkararak:

— Al şunu…

— O ne? Böyle büyük bir iş için?

— Bugünlerde öyle züğürtlüğüm var ki bu iki buçukluk benim için âdeta bir hazinedir. O mektubu senin elinden bedava almanın yolu varken bu hazineye kıyışım da benden suduruna şaşılacak azim bir ulüvv-i cenabdır[2210]… Beğenmiyorsan bunu cebime koyarım, atılır senin cebindekini alırım. Artık fındıkçılığı kes… Tahammülüm kalmadı…

Necati'nin gözleri dönmüştü. Seher tehlikenin ciddiyetini anladı. İki buçukluktan olmamak için elini uzattı, kaymeyi aldı ve mukabeleten mektubu verirken:

— Hemen şimdi okuyup iade etmek şartıyla veriyorum.

— İade edeceğimden katiyen emin ol… Çünkü başka türlü yapmak işime gelmez. Sen bu mektubu Behçet'e götüreceksin. Alacağın cevabı da bana göstermeden Lemiye'ye vermeyeceksin. Ondan aldığını da keza… Böyle muhabere devam etmeli ki ben onların yaptıklarına yapacaklarına, bütün sırlarına bu suretle agâh[2211] olayım… Ulan Fındıkçı!.. Karşımda yarım adım hile tarafına saparsan, benden bir satır yazı kaçırırsan başıma on sekiz bıçkın toplar, seni karga tulumba ile sur haricindeki inlerden birine atar… Artık ötesini söyleyemem… Geçenlerde yine böyle senin gibi bir fındıkçının başına gelenleri bilirsin ya? İşte ondan daha berbat olursun… Geçenlerde bir mahzende birkaç saat hapis cezamıza uğrayan Süha Pertev Bey'in vücudunu hekimler hâlâ tamire uğraşıyorlarmış. Biz öyle cinleriz ki çarptıklarımız

[2210] ulüvv-i cenab: yüce gönüllülük
[2211] agâh: haberdar

ömürlerinin son gününe kadar çarpık kalırlar. Lokman Hekim gelse onları eski biçimlerine koyamaz…

— Yetişir… Anladık… Senin ne Allah'ın belası olduğunu bana anlatmaya lüzum var mı?

— Beni o kadar kötüleme. Sen benden yedi kat daha berbatsın. Daha yamansın. Elimden iki buçuk liramı aldın. Benim böyle işlere zırnık vermeyeceğimi pekâla bilirsin. Anla kendinin ne mal olduğunu. Ne ise birbirimizi tezkiye edecek[2212] değiliz ya… Sun bakalım şu mektubu… İçinden beynimi, sinirlerimi yakacak ne ateşler saçılacak görelim…

— Nerede okuyacaksın?

— Kulübeye götüreceğim. Bellisiz surette ustalıkla açacağım. Tabii okuduktan sonra bir suretini çıkaracağım. Bir saat sonra gel, al.

Seher zarfı uzatarak:

— Bir saat sonra bunu yine böyle kapalı, hazır bulmalıyım.

— Merak etme.

XXXVII

Kasım Necati mektubu ceketinin yan cebine, tamam kalbinin üzerine indirerek kantar kulübesinin yolunu tutturur. Kapıyı içeriden sürmeler. İnce bir kalemtıraş ucu kızdırarak zarfı hiç örselemeden açar. Lemiye'nin esrarıyla dolu satırlar meydana çıkar. Okumaya başlar. Daha ilk kelimelerde beyni döner, kanı kaynar. Gözlerinin önünde birbirine dolanarak çatal dilli ağızlarından alevler fışkıran cehennem ejderhaları kıvrım kıvrım kıvranarak sokmak için atılıyorlar gibi ürpertilere uğrar. Kendini bulmak için birbiri üzerine iki konyak çeker. İçinde bulunduğu kulübe, sinemalarda seyrettiği surette bir fıçı gibi teker meker yuvarlanarak kendini denize götürüyor zanneder. İşte Lemiye'nin Behçet'e yazdığı mektup:

Behçet,

[2212] tezkiye etmek: aklamak

İsmin sinirlerimi nefretle geriyor, vicdanıma öğürtü veriyor. Kalemimi istikrahla[2213] sarsıyor. Hayatın tahatturu[2214] insanı zehirleyen öyle zakkum gibi anları vardır ki bu menfur[2215] demlerin mesmumu[2216] olanlar o acılıkları akıllarına getirmemek için ölmek isterler… İşte sen, benim için dünyada cehennemi temsil eden böyle elim, korkunç, karanlık, titretici bir mazi; her saniye-i tahatturuyla[2217] beni iğrendirerek öldüren bir ifrit[2218] hayalsin… Bu meşum maziyi unutmak için kabil[2219] olsa ömrümün yetmiş, seksen yaşına doğru tayyare ile uçacağım…

Dimağımda bir çıban gibi işleyen hatıranı en ufak izlerine kadar cehennem taşıyla yakmak isterken menhus[2220] talihim, vücudumda seni canlandıran bir hadise ile bana günahımın en tahammülsüz cezasını çektirmeye başladı.

Senden kopan bir ruh parçası bedenimde yaşıyor, büyüyor… Aşkın vücuttan vücuda intikal eden şerareleri[2221] ferdî[2222] hayatlar yaratıyor. Damlarda bağıran kedilerden ilk meşcerelerinde[2223] öten bülbüllere kadar bütün kâinat, bu halikiyeti terennüm ediyor[2224]. Âlemlerin zevki, neşesi en büyük hizmeti bu… Fakat bu hadisenin, bence, maddi olduğu yeis bütün ufukları doldurup taşacak kadar büyüktür…

[2213] istikrah: tiksinti
[2214] tahattur: hatırlanma
[2215] menfur: nefret edilen
[2216] mesmum: zehirlenmiş
[2217] saniye-i tahattur: hatırlama anı
[2218] ifrit: çok kötü
[2219] kabil: mümkün
[2220] menhus: uğursuz
[2221] şerare: kıvılcım
[2222] ferdî: bireysel
[2223] meşcere: ağaç
[2224] terennüm etmek: dile getirmek

İnsanların temin-i saadetleri[2225] *için yaptıkları kanunlar, çok defa felaketlerini mucip oluyor*[2226]*. Dinler, kanunlar; kendi usullerince mukayyet*[2227]*, müseccel*[2228] *olmayan izdivaçların mahsullerini kabul etmiyorlar. Allah'ım bu gayrişeri*[2229] *insan yavrularını dünyaya gönderen kimdir? Bunda bir cinayet varsa bu, tabiatın, ananın, babanın iştirakiyle*[2230] *oluyor. Bu üç müşterek failden*[2231] *tabiat gayrimesuldür*[2232]*. Baba günahını isterse itiraf eder lakin ana cürmün*[2233] *hamilidir*[2234]*. Vücudunu bu dertten boşalttığı günü daha müthiş bir ikinci cinayet işlemedikçe ondan kurtulamaz. Dokuz ay karnında sessiz uyuyan bu mini mini mahluk bağırır, çırpınır, ağlar:*

"Anne, işte ben geldim… Her şeyi isterim. Senin aşk sandığın şeyin hafi[2235] *sırrı ben idim. Kanun beni tanımazsa, babam tanımak istemezse sen inkâr edemezsin ya… İşte ben senden çıktım… Nikâhsız bir mahsul olduğum neremden belli? Her uzvum*[2236] *tamam… Piçleri başka Halik*[2237] *yaratmaz. Ben de sun-ı Allah'ım*[2238]*… Her evlat gibi ben de bir babanın telkihiyle*[2239] *bir anadan doğdum. Senin yüreğinden koptum. Kendi işlediğin bir günahtan dolayı beni sevmeyecek misin? Kanun beni tanımazsa, babam inkâr ederse son hüküm sana kalıyor. Ne yapacaksın? Söyle… Bazı canavar analar gibi hayatın tatlı havasını bana yutturmadan, şefkatinle lezzetlenen*

2225 temin-i saadet: mutluluğunu sağlamak
2226 mucip olmak: gerektirmek
2227 mukayyet: kayıtlı
2228 müseccel: tescilli, resmî
2229 gayrişeri: kanunsuz
2230 iştirak: katılım
2231 fail: özne
2232 gayrimesul: sorumsuz
2233 cürüm: suç
2234 hamil: taşıyan
2235 hafi: gizli
2236 uzuv: organ
2237 Halik: Yaratıcı
2238 sun-ı Allah: Allah yapımı
2239 telkih: aşılama

sütünden tattırmadan, güneşi, ayı, yıldızları göstermeden derhâl nefesimi keserek beni geldiğim yere mi göndereceksin?" der.

İşte Behçet, benim sinemde kudret eliyle her gün uzviyeti ikmal edilmekte[2240] *olan insan nüvesi*[2241] *bana şimdiden bu sualleri soruyor. Ben de davayı sana gönderiyorum. Ne diyeceksin? Çocuğunu kabul etmezsen yani anonim bir hayattan kurtarmak için ona ismini vermezsen sen babaların en şenii*[2242] *olacaksın, ben de anaların en canavarı…*

Bu masumu kanunen, insanların telinlerinden[2243]*, teşnilerinden*[2244] *kurtarmak için seninle bir iki saat nikâhlı durmak işkencesine katlanacağım.*

Dokuz ay vücudumda taşımakla ve sana karşı hukukunu müdafaa etmekle ben onun hakkındaki analık vazifemi yapmış oluyorum. Sen reddedersen ona dair vereceğim son hüküm idam olacaktır. Günahı senin boynuna… Aşk denilen o mundar hevesin verdiği bu canlı neticeyi ellerimle boğarak imha ile aramızda mazi olan mülevves[2245] *bir münasebetin nişanesini dünyadan kaldırmış olacağım. Serian*[2246] *cevap isterim.*

Lemiye

Kasım Necati, bu neticeye gelinceye kadar konyak şişesini yarıladı. Cümleler gözlerinden beynine erişmiş kurşun ızdırabıyla aktığından ilk nazarda manalarını anlayamıyor, bir satırı döne döne okuyordu.

Kulübenin içinde deli gibi çırpınıp kafasını yumruklayarak:

— Uuulan… Uuulan… Uuulan bu felaketi hiç aklıma getirmemiştim! Vay köpoğlu herif! Bağ-ı aşkına[2247] sevdasının

[2240] ikmal edilmek: tamamlanmak
[2241] nüve: çekirdek
[2242] şeni: kötü, fena
[2243] telin: lanetleme
[2244] teşni: ayıplama
[2245] mülevves: kirli
[2246] serian: çabucak
[2247] bağ-ı aşk: aşk bahçesi

fidanını dikip de gitmiş!.. Bakınız bir piçin yüzünden neler çıkacak?! Babası çocuğunu tanımazsa anası öldüreceğini söylüyor. Lemiye dediğini yapar mı yapar. Zavallı kız, bir fuhuş fırtınası geçirdikten sonra ana olacak, bade[2248] cani… Lebip Paşa kızı, birbiri arkasına üç rütbeye birden erdi: fahişelik, analık, canilik… Bu sonuncusu çok fena… Çocuğunu boğduğu adaletin kulağına giderse Lemiye istintaklara[2249] uğrayacak, hapse girecek, ceza görecek, sabıkalı, cani kadınlar sırasına dâhil olacak… Bu veledizina işi ne kadar karıştırdı… Behçet Bey, Lemiye'yi sevmemiş. İkisi de gönüllerinin feveranlarına[2250] kendilerini kapıp salıvermişler. Ne ana tanımışlar ne baba ne karı ne çocuk ne ırz ne namus ne kanun ne şeriat… Her şeyi hayvaniyetlerine feda etmişler. Zevk sürmüşler, avam[2251] nazarında güya cinayet işlemişler. Pekâla ama şu ara yerde bana ne oluyor? Onların geçirdikleri sefada benim gözyaşlarından, yeisten, kahırdan başka bir hissem yok. Bu kızın fenalıklarına şahit oldukça ondan buz gibi soğusam ya… Hayır hayır… Her ahlaksızlığı duydukça gönlüm daha ziyade ateş alıyor… Vallah kendimden iğreniyorum… Kabil olsa böyle gönlü kusup köpeklere atacağım!.. Belki onlar bile tiksinir kabul etmez… Şimdi her şeyden evvel bu fenalığın önünü alacak çareler bulmalıyım. Fakat nasıl? Aman ya Rabb'im nasıl? Ben ebe değilim, lavta[2252] değilim… Lemiye'nin vaz-ı hamlinde[2253] hazır bulunup da piçi ölümden, anasını canilikten nasıl kurtarabileceğim? Ah mademki seviyorum, aşk bana elbette bir tedbir ilham edecektir… Öyle mertçe bir hareket etmeli, öyle büyük bir ulüvv-i cenab göstermeliyim ki Lemiye kendinde ve Behçet'te bulunmayan insaniyeti bende görerek mahcup olsun, şaşırsın… Canavarlıktan rahim, şefik kadınlık hissine avdet etsin. Nihayetsiz bir fedakârlıkla ben ikisinin de günahlarının kefaretini vermiş olmalıyım…

[2248] bade: sonra
[2249] istintak: sorgulama
[2250] feveran: coşku
[2251] avam: halk
[2252] lavta: aletle doğum yaptıran doktor
[2253] vaz-ı haml: doğum

Kasım Necati konyak üstüne konyak atıp böyle söylene söylene saçlarını yolarak kafeste çırpınan bir kuş gibi kulübenin içinde dört dönmekte iken kapı dışarıdan hafifçe vuruldu. Delikanlı nerede olduğunu unutmuş gibi daldığı karışık, yorucu, sıkıcı fikirler arasından kendini bulmaya uğraşarak sürmeyi çekti. Fındıkçı Seher içeri girdi:

— Geç kaldım. Mektup hazır mı? Ver, götüreyim…

— Hazır… Hazır… On dakika müsaade…

Necati çarçabuk bir suretini çıkardıktan sonra mektubu katladı, zarfına koydu. Kapağını yine eskisi gibi hiç bellisiz bir maharetle yapıştırdı. Seher'e uzatarak:

— Al, hemen şimdi mürselünileyhine[2254] koştur. Mühim ve müstaceldir. Alacağın cevabı yerine götürmezden evvel yine bana aynı süratle getireceksin.

— Bu ehemmiyet, bu acele neden? Mektupta ne var? Ben bilmeyeyim mi?

— Behey postal, bilmesen ne olur!? Fakat iş karıştırmak için olanı biteni mutlaka öğrenmek istersin. Ben söylemesem belki mektubu açmaya kalkarsın, vakit geçer… İşte sana kısaca haber vereyim ki Lemiye gebe imiş… Çocuğunu kabule hazırlanması için Behçet'e dehşetli bir ihbarname gönderiyor.

— Behçet Bey çocuğu kabul etmezse ne yapacak?

— Nasıl olur da Behçet çocuğunu kabul etmez?

— Etmeyebilir ya…

— Neden?

— Çünkü bakalım çocuk ondan mı? Yoksa İlkbahar Ticarethanesi müdürü Haşmet Bey'den mi?

Necati'nin gözleri dönerek:

— Ne herze yedin? Ne bok yedin?..

[2254] mürselünileyh: mektup gönderilen kimse, mektup alıcısı

— Ben hiçbir herze yemedim. Âlemden işittiğimi söylüyorum. Dillere böyle destan olmuş.

— Behey kaz kafalı karı! Lemiye'nin İlkbahar Ticarethanesi hizmetine girmesi henüz beş ayı tecavüz etmedi[2255]… Kız bu ay zarfında doğurursa çocuğun Haşmet Bey'e nispeti nasıl kabil olur?

— Ne bileyim ben? El âlem birine iftira atacağı zaman ay gün hesaplamıyor…

— El âleme ne bakıyorsun? İşte hesap meydanda… Lemiye mektubunu öyle kavi bir imanla yazmış ki şüphe ihtimali kalmıyor. Umuma uymadığı için bu kız birçok noktainazardan[2256] ahlaksız sayılabilir lakin yalancı değildir. Bir diğerinin çocuğunu Behçet'e mal etmeye uğraşmakta fayda aramaya hiçbir vakit tenezzül etmez.

— Haşmet Bey için "Maiyetine giren güzel kızlardan hiçbirini sağlam bırakmaz." diyorlar. Herif bu cihetten su-i şöhret[2257] sahibi bir eski kurtmuş.

— Ne olursa olsun para etmez… Lemiye'nin bu felaketten sonraki hâletiruhiyesini ben pek iyi biliyorum. O bütün erkeklerden şiddetle müteneffir[2258]… Bu yoksuzluğundan beş on lira tutmak için belki Haşmet'in yüzüne güler, ümit verecek tavırlarda bulunur… Fakat işte o kadardır o… Lemiye kurnazlaştı… Ne kadar eski kurt olursa olsun Haşmet gibilerini döne döne suya götürüp getirir. İlkbahar Ticarethanesi müdürünün mücella kafasına, buruşuk suratına, şişko karnına âşık olacak değil ya… Fakat bu beyhude sözlerle geçirecek vaktimiz yok. Haydi! Rüzgâr gibi koş. Sen gidip gelinceye kadar Lemiye'den evvel burada ben kırk doğuracağım çünkü kararlarımı Behçet'ten gelecek cevaba nazaran vereceğim…

Seher, kulübenin cidarına[2259] asılı ufacık maymun aynasında tuvaletine çekidüzen vermeye uğraşırken Necati:

[2255] tecavüz etmedi: geçmedi
[2256] noktainazar: bakış açısı
[2257] su-i şöhret: kötü ün
[2258] müteneffir: nefret eden
[2259] cidarına: duvarına

— Haydi haydi! Suratını o kadar piyazlama… Behçet Hilmi Bey sana da bir kaşık atarsa… Herif netameli[2260]… Sonra karnın şişer. Düşürsen tehlikeli, doğursan hesaba uymaz… Sütnineliğe gitmek istersen doğur. Lakin belaya bak ki babası bellisiz bir çocuğun anasını sütü bozuktur diye kimse evine uğratmaz…

— Aman zevzek! Beni ne düşünüyorsun? Sen bir mum yak da kendi derdine yan…

— Bir şişe konyağı yarıladım. Zevzek olmaz da ne olurum, sana dostça nasihat veriyorum. Kendine hesapsız çivi çaktırma… Zamanlar kötü… Ya bir derde ya bir koca kafalı bebeğe aşılanırsın…

— Çenen tutulsun!

— Benim çenem aydede değil ki tutulsun…

— Gidiyorum.

— Daha buradasın… Haydi! Fiya!

XXXVIII

Fındıkçı, Sirkeci'nin geniş caddesinden dalgalanarak akan kalabalığa karışıp kayboluncaya kadar, Necati konyağın biraz bulandırdığı gözlerini onu takipten ayırmadı.

Delikanlı bir intizar ateşi içinde kavruluyordu. Beş, on, yirmi dakika geçti. Ne gelen vardı ne giden. Fındıkçı'ya, Behçet Hilmi'ye, sevdasına, kendi talihine kantarlıyı atmaya başladı. Konyağın diğer yarısını tamamlamak için dolaba yanaştı. İçkiyi kadehe boşaltmaya lüzum görmedi. Şişeyi dikti. Hesapsız yudumlarla içti. Kalbindeki ateşe ateş akıtıyordu. Behçet Hilmi, Lemiye'nin bu müthiş ültimatomuna ne cevap verecekti? Sulbüne nispet iddia olunan çocuğu kabul edecek miydi? Bu pek şerefli bir babalık değildi ama aksi surette hareketle Lemiye'yi daha müthiş bir ikinci cinayete sevk etmiş olacak ve bundan kendi de yarı yarıya hissedar bulunacaktı.

[2260] netameli: zararı dokunma ihtimali olan

Nerede kaldı ya? Gideli bir saate yaklaştı. Fındıkçı hâlâ görünmedi. Konyak şişesi dama dedi[2261]. Necati'nin artık içi içine, vücudu kulübeye sığmıyordu. Dışarı fırladı. Gözlerini karınca gibi insan kaynayan caddeye dikti. Söve saya sokakta piyasaya başladı. Sekiz on adımda bir saate bakıyor fakat Seher gelmiyor, gelmiyor, gelmiyordu.

Kendi kendine:

— Of, dedi, Bu karı bana acaba bir oyun mu oynuyor? Böyle bir halt etmeye kalkarsa vallah geçmişi kınalının soba borusu gibi kurumlarını ayıklatırım!..

Gideli iki saati geçmişti. Nihayet Fındıkçı karşıdan söktü. Kadının kendine kadar gelmesini beklemeyerek Necati hemen ona doğru koştu:

— Be imansız karı neredesin? Avrupa'ya diplomatlığa gidenler senden evvel döndüler… Benim …u cinli bir adam olduğumu bilmiyor musun? Izgara üzerinde hamlini[2262] vazeden[2263] altıparmak[2264] gibi ateşler içinde doğurdum durdum…

— Ne yapayım? Bekledim…

— Ben seni maliyeden para almaya göndermedim ya?

— "Behçet Hilmi, Behçet Hilmi" diyorsun ama git de onu bir kere makamında gör… Yanına girilmiyor ki…

— Ne oldu? Atık Kuponlar İdaresi müdürünün payesi mi büyüdü? Yapmadıkları habaset[2265] yok… Cakaları da yerinde… Ben olsam kapı önünde bekleyen odacının avurduna yumruğu indirir, içeriye dalarım.

— Ya sonra beni palas pandıras merdivenden aşağı atsınlar öyle mi?

[2261] dama demek: tükenmek
[2262] haml: çocuk
[2263] vazetmek: ortaya koymak
[2264] altıparmak: bir tür palamut balığı
[2265] habaset: pislik

— Hemen git, beyin kulağına cinayetini fısla, pamuk gibi yumuşar… Seni merdivenden aşağı yuvarlamak değil, en rahat koltuklusuna oturtur… Bunları geçelim… Ne yaptın? Anlat…

— Odacıyla içeri gayet mühim maruzatım bulunduğu haberini gönderdim. Benim mühim dediğime o hiç ehemmiyet vermedi. Beni iki saat dışarıda bekletti. Haberimi birkaç defa tekit ettim[2266]. Nihayet "Gelsin!" emrini vermiş. İçeri girdim. Karşısında durdum. Çatık bir suratla "Ne istiyorsun?" dedi. "Elinize teslim edilecek mühim bir mektup var." dedim. Zarfı uzattım. Görür görmez Lemiye'nin yazısını tanımış olmalı ki beti benzi attı. Beni dikkatli dikkatli süzerek zarfı yırttı. Mazrufu okumaya başladı. Saniyeden saniyeye rengi daha ziyade uçuyor, tirit olmuş seksenlik bir ihtiyar gibi elinin par par titrediği görülüyordu.

— Bak bak… Benim elim ayağım da onun gibi titriyor… Sonra?

— Sonra heyecanını zapta uğraşarak "Beş altı ay sonra vaki olan bu yolda tebligat, şeran ve kanunen mesmu[2267] olamaz." dedi.

— Vay edepsiz vay! Güya işin başlangıcında şere, kanuna riayet olunmuş gibi şimdi bu kelimeleri söze karıştırmakta bir kaçamak yolu arıyor… Sen ne dedin?

— "Son cevabınız bu mudur?" dedim.

— O ne dedi?

— "İlkbahar gibi müşterisi kesretli[2268] bir ticaretevinde işleyen oynak bir kadının aylardan sonra bu yoldaki bir iddiasına karşı küçük bir tebessümden başka ne cevabım olabilir? Bir daha bu gibi garip izacata[2269] vasıta olursanız sizi polise teslim ederim. Buyurunuz dışarıya…" dedi. Ben de çıktım geldim…

Necati hiddetinden fesini çıkarıp yere vurarak:

[2266] tekit etmek: hatırlatmak, yeniden bildirmek
[2267] mesmu: dinlemeye değer, kabul edilebilir nitelikte olan
[2268] kesretli: bol
[2269] izacat: rahatsız edici haberler

— Vay gidi gelmişini, geçmişini, anasını, kız kardeşini, dedesini, yedi silsilesini!..

mukaddimesiyle kantarlıya girişti. Küfürdeki repertuvarını ağız dolusu savurduktan sonra:

— Ah, dedi, Ah Lemiye beni tarafından bu işin tesviyesine[2270] vekil tayin etse mekteb-i hukuktan diplomam yok ama ben onun cinayetine göre öyle bir ceza tertip ederdim ki habisin bundan sonra gayrimeşru değil, meşru çocuğu olmak ihtimali de kalmazdı… Lemiye sinirlendiği vakit, bahusus böyle haksızlıklar karşısında öyle müthiş bir mahluk olur ki tımarhanedekilerin bile ürkecekleri cinnetleri göze aldırmaktan çekinmez. Şimdi o bu canavarca cevabı duyunca alimallah çocuğun dünyaya geleceği tabii müddeti beklemez, karnını bıçakla yarmaya kalkar… Kendi ölür fakat vücudunu bu meşum sevdanın yumurcağından temizleyerek ölür…

— Lemiye öldükten sonra senin bu çalışman neye yarar? İşin asıl ehemmiyeti onu kurtarmaktadır.

— Nasıl kurtarayım? Bu acayip mahlukun fikrine, fiiline akıl eriyor mu? Daima kararsız, delice şeyler düşünüyor. Divaneleri şaşırtacak hareketlerde bulunuyor. Dün, kadınla erkeğin izdivaçsız serbest münasebetler yaşamaları taraftarı iken bugün, doğacak çocuğunu baba isminden mahrum bırakmamak için birkaç haftalık muvakkat[2271] bir akitle Behçet'in taht-ı izdivacına[2272] girmek teklifinde bulunuyor. Bu ne itikat, ne felsefedir? Benden vebadan korkar gibi kaçıyor.

— O delice hareket ediyorsa sen akıllıca davran da bir kolayını bul.

— Kolayını nasıl bulacağım? Bu iş gittikçe sarpa sarıyor, çetinleşiyor. Benim de divaneden hiç farkım kalmadı… Hele sen Lemiye'ye git. Behçet'ten gördüğün muameleyi anlat. Bakalım ne kıyametler kopacak?..

[2270] tesviye: düzeltme

[2271] muvakkat: geçici

[2272] taht-ı izdivacına: nikâhı altına

XXXIX

Lemiye, Behçet'in insanı insanlığından iğrendirecek o muamelesini öğrendiği günü Fındıkçı Seher'i hayrete düşürecek bir metanet gösterdi. Lebip Paşa'nın merdut[2273] kızı artık eleme, felakete alışıyor. Böyle musibet anlarında edilen vaveylaların[2274], hiddetlerin, şiddetli intikam tasvirlerine kalkışmaların "Keskin sirke küpüne zarardır." darbımeselinin[2275] hikmetine masadak[2276] olmaktan başka bir şeye yaramayacağını öğrenmişti. Babasının konağında eğlenceden maada bir şey düşünmeyen işsiz güçsüz bir küçük hanımefendi iken okuduğu kitaplara yanlış manalar vermiş olduğunu şimdi anlıyor, şimdi içinde taştan taşa yuvarlandığı amelî[2277], bikes[2278] hayatın acı, fiilî ihtarları[2279] her gün bu hatalarından birini müessir[2280] bir ikazla tashih ediyordu[2281]. Yaşamak için elde sermayesi gençlik ve güzelliğinden ibaretti. Tanıdığı erkeklerin -genci ihtiyarı- hep onun bu iki varlığına göz diktiklerini görüyordu. Yüz bulurlarsa şımarıyorlar, bulmazlarsa hasım[2282] kesiliyorlardı.

Şebabından[2283], hüsnünden[2284], rayihasından[2285], letafetinden onlara tattırarak gitmek mecburiyetinde kalan zavallı kadınların bu hırslı aguşlarda her şeylerini kaybederek ne çabuk solup tebah olduklarını[2286] görüyordu. Erkek… Erkek; kadının en büyük dostu, en büyük düşmanı…

[2273] merdut: reddedilmiş
[2274] vaveyla: çığlık
[2275] darbımesel: atasözü
[2276] masadak: uygun
[2277] amelî: uygulamalı
[2278] bikes: yalnız
[2279] ihtar: uyarı
[2280] müessir: etkili
[2281] tashih etmek: düzeltmek
[2282] hasım: düşman
[2283] şebap: gençlik
[2284] hüsün: güzellik
[2285] rayiha: koku
[2286] tebah olmak: mahvolmak

O günlerde Direktör Haşmet Bey'in Lemiye'ye initaf eden[2287] nazarlarındaki[2288] baygınlıklar pek artmıştı. Lemiye bu ihtiyar üftadesi[2289] hakkında gizliden gizliye ince tahkikata girişti. Herifin mazisini pek karanlık buldu. Onun işi gücü, maiyetindeki[2290] güzel kızları ayartmak ve sonra ellerine cüzi bir para vererek başından savmak olduğunu öğrendi. Binaenaleyh müdürün müsterhim[2291] bakışlarına, mebzul iltifatlarına karşı suratı astı.

Uzun müddet mülazemet-i âşıkane[2292] üzüntüleri, heyecanları çekip bilahare[2293] nail-i emel[2294] olamayan ihtiyarların peyda ettikleri kin, gençlerinkinden fazladır. Çünkü bir delikanlı, birini kaybederse gönlünü oyalayacak diğer bir genç kadın bulabilir. Fakat geçkinler biraz yüz buldukları ve ihtiyarlıklarına karşı rahim ve müsamahakâr gördükleri tatlı avları ellerinden kaçırmak istemezler. Ümitlere düşerek bir müddet oyalandıkları kadından kati[2295] ret gördükleri günü eski muhabbetleri bir anda intikamcı bir şiddete, bir husumete döner. O kadını görmek kendileri için büyük bir işkence olur, ondan kaçarlar.

Haşmet Bey, Lemiye'ye olan hissiyatında ümitsizliğin bu haddine yaklaşıyordu. Bu esnalarda memure hanımın vücudunda setri[2296] nakabil[2297] bir tebeddül[2298] peyda oldu. Renginin solgunluğu arttı. Gözlerini çeviren haleler daha bariz[2299] bir şekil aldı. Boynunun incelmesine bedel gövdesinin vasatı[2300] üfürüp şişiyordu.

[2287] initaf etmek: meyletmek, çevrilmek
[2288] nazar: bakış
[2289] üftade: âşık
[2290] maiyet: emir altında olma
[2291] müsterhim: yalvaran
[2292] mülazemet-i âşıkane: âşıkça bağlanma
[2293] bilahare: sonra
[2294] nail-i emel: emeline ulaşan
[2295] kati: kesin
[2296] setir: gizlenmesi
[2297] nakabil: mümkün olmayan
[2298] tebeddül: değişiklik
[2299] bariz: belirgin
[2300] vasat: orta

Bu dolgunluğu ustalıkla biçilmiş bol elbiselerin katları, kırmaları, dantelaları, artık hiçbir şey gizleyemiyordu. Son zamanlarda nefes tutukluğundan şikâyet ediyordu. Müşteriye raftan kumaş topu indirmek için serbest serbest uzanamıyor, bütün hareketlerinde bir ağırlık, tutukluk görünüyor, mal açarken birdenbire vücuduna bir sancı saplanmış gibi ufak bir "Ay…" şikâyetiyle duruyor, benzi soluyor, tuhaf rahatsızlıklar geçiriyordu. Mağazada, bu hâllerin delalet ettikleri manayı anlayan tecrübeli ve yaşlı kadınlar da vardı. Her gün kızda artan bu garabetler hakkında Haşmet Bey'e rapor veriliyordu.

Beri yandan Kasım Necati, uğursuz aşkının bu son cilvelerine artık tahammül getiremeyerek kendini rakıya, konyağa veriyor, zır deli kesiliyor, artık ihtiyata[2301] riayeti[2302], her şeyi unutup ağız eğri, göz şaşı İlkbahar Ticarethanesinin camekânları önünde dolaşıyor. Açıktan açığa Lemiye'nin yolunu bekliyor, daima onunla meşgul olduğunu mağaza müstahdemlerine anlatıyordu.

Bir gün Lemiye, kantar kâtibinin bu aleni takiplerine, tarassutlarına artık sabredemeyerek sokakta ona ağzını açtı, gözünü yumdu. Halk başlarına yığıldı. Mağazanın hamalları koltuklarına girerek onu içeriye aldılar.

Vaka[2303] hakkında derhâl Haşmet Bey'e rapor gitti. Direktörde tahammül sona varmıştı. Biraz kendini topladıktan sonra müdürün huzuruna çağrıldığını memureye haber verdiler. Merdivenin parmaklıklarına tutuna tutuna ve arada bir dinlenerek ağır adımlarla yukarı çıktı.

Haşmet Bey, yazıhanesinin önünde defterlerin, konşimentoların[2304], faturaların, sipariş koçanlarının arasında meşguldü. Yüzü eski zendostane tatlı tebessüme bedel[2305] muhakkir

---

[2301] ihtiyat: tedbir
[2302] riayet: uyma
[2303] vaka: olay
[2304] konşimento: bir malın gemiye yüklendiğini veya teslim alındığını göstermek üzere verilen tek taraflı senet
[2305] bedel: yerine

bir acılıkla buruştu. Herifin tezgâhtar hanımdan çıkaracak hınçları vardı. Kısaca tefhimde[2306] bulunacak yerde onu tezlilen[2307] diğer bir vadiden söze girişerek her nefeste intikam titreyen bir sesle:

— Tercümeihâlinizi[2308] tahkik ettim[2309], dedi.

Lemiye derin bir tahammül sükûtuyla dinledi. Direktör devam etti:

— Siz pederinizin evinden tardolunmuş[2310] bir kadınmışsınız…

— …

— Bir müddet bilmem ne beyin metresliğiyle yaşamışsınız…

— …

— Nihayet sizi o da sevdasından azat etmiş…

— …

— Şimdi de arkanızdan hovardanın biri dolaşıyormuş…

— …

— Şu saatte vadesi yakın iki canlı bir kadın olduğunuz görünüyor. Mağazamız her hususta namuskârlığıyla tanınmış bir ticarethanedir. Burada iffetsiz kadınlar barınamaz. Hizmetinize nihayet veriyorum. Vezneye gidiniz, hesabınızı kessinler. Namusu her şeyden akdem[2311] sayarız.

Lemiye, yüklü vücudunu biraz dayamak için kolunu bir sandalyeye vererek en müstehzi bakışı ve en keskin sesiyle başladı:

— Direktör beyefendi hazretleri sözünüz bitti mi? Şimdi lütfen bir dakika beni dinleyiniz. Ben de sizin maziniz hakkında tahkikatta bulundum. Temettüat-ı Milliye Bankası müdüriyetinde bulunduğunuz esnada karşı gazeteleri "*Dètournement d'une grosse*

[2306] tefhim: anlatma
[2307] tezlilen: aşağılayarak
[2308] tercümeihâl: öz geçmiş
[2309] tahkik etmek: araştırmak
[2310] tardolunmak: kovulmak
[2311] akdem: önde, öncelikli

somme"[2312], "*Une fraude financière*"[2313] sernameleriyle[2314] makaleler yazdılar. Bu bentlerde hedef-i tenkid[2315] olan mali kahraman siz idiniz. Nerelere neler serpiştirerek bu ağır meseleyi kapatmaya muvaffak olduğunuzu da biliyorum. Bugün dosyanız tamamıyla elimde gibidir. Türkçe ve Fransızca iyi yazarım. Şimdi, şu saatte meseleyi bütün vahamet ve dehşetiyle tazelemek elimdedir.

Haşmet Bey koltuklusu üzerinde kıvrım kıvrım kıvrılıp renkten renge girerek:

— Fakat küçük hanım…

Lemiye bir el işaretiyle muhatabının sözünü keserek:

— Ben tahkiratınızı büyük bir tahammül ile dinledim. Şimdi de siz susunuz, bitireyim, sonra.

Direktör sapsarı bir sükût içinde gözleri süzüldü. Lemiye devam etti:

— O aşırdığınız paralar ile hisseler düzdünüz. Hileli bir şirket tesis ettiniz. Sermayenizin bir kısmı gayetle emin vasıtalar ile küçük büyük faizlerdedir. Epeyce çiftlik, akar zapt ettiniz. Şimdi eski hırsızlıklarını unutturmak için vakit geçiriyorsunuz. Yavaş yavaş bu işin içinden büyük bir kâr ile sıyrılıp bir emlak bankası tesis etmek niyetindesiniz. Ya buradaki suistimalat[2316]? Cici bici şekillere sokulmuş paçavralar satıyorsunuz. Yüzde kırk, elli temettüe[2317] kanaat etmiyorsunuz. Başınızda fes, adınız Ahmet, Mehmet… Saf Türk'ü soyuyorsunuz…

[2312] *Dètournement d'une grosse somme*: "Büyük Bir Meblağın Zimmete Geçirilmesi"
[2313] *Une fraude financière*: "Finansal Dolandırıcılık"
[2314] sername: başlık
[2315] hedef-i tenkid: eleştiri hedefi
[2316] suistimalat: kötüye kullanmalar
[2317] temettü: kazanç, kâr

Bu esnada dışarıdan kapı birkaç istizan[2318] fiskesiyle vuruldu. Haşmet Bey mahkûmiyet kararını dinleyen bir maznun[2319] bitikliğiyle koltuklusu içinde bitap:

— Çekiliniz. Şimdi matmazel ile mühim müzakeremiz var.

ihtarıyla dışarıdakini savdı. Lemiye sözlerine memulünden fazla ehemmiyet verildiğini görerek devam etti:

— "Bu mağazada iffetsiz kadın iki gün duramaz." dediniz. Bu iddianız gülünç olduğu kadar hakikate mugayirdir[2320] çünkü burada iffetli kadın iki gün duramaz… Bu ticarethanede en büyük iffet düşmanı sizsiniz…

— İftiralarınızda pek ileri varıyorsunuz!..

— İftira mı? Şuraya geldiğim günden beri aramızda az pandomima[2321] mı geçti? Midem sizi kabul etmedi yoksa, babamdan daha yaşlısınız… Kemirdiğiniz servetlerin kırpıntıları ağzınızda kalmış gibi bütün dişleriniz parıl parıl kuronlu… Boyada gösterdiğiniz itinalara rağmen saçlarınızda ebruli yün gibi birkaç çeşit seçiliyor. Maddiyatınız, maneviyatınız sahte… İşiniz gücünüz adam aldatmak…

— Canım, eşkâlimi niçin bahse katıyorsunuz?

— Bir insanın eşkâli, tarz-ı telebbüsü[2322] ekseriyetle ruhunun, vicdanının aynasıdır.

— Sizi dinlemekte gösterdiğim tahammül, sözlerinizin birer hakikat olduğundan dolayı değildir. Ben maruf[2323] bir ticaret adamıyım. Düşmanlarım çoktur. Aleyhimdeki bu yolda işaalardan[2324] istifade etmek isterler. Maiyetimde bulunduğunuz müddet zarfındaki hizmetinizden memnunum. Zeki ve çalışkansınız.

[2318] istizan: izin isteme
[2319] maznun: suçlu
[2320] mugayir: aykırı
[2321] pandomima: pandomim, sessiz tiyatro
[2322] tarz-ı telebbüs: giyim tarzı
[2323] maruf: tanınmış
[2324] işaa: söylenti

Fakat şu andaki arıza-i vücudiyeniz[2325] tezgâhtarlık vazifesini ifaya[2326] mânidir. Bu özrünüze mebni[2327], sizi istirahatinize terk etmek mecburiyetinde bulunuyorum. Mamafih[2328] ticarethanemizce sebk eden[2329] hizmetinize mükâfaten istihkakınızdan[2330] maada[2331] size ufak bir ikramiye de takdim edebiliriz.

— Siz lüzumuna göre insaniyetkârlık takınan muğfillerdensiniz[2332]. Bu lisanı evvelce kullanmanız lazımdı. Kanlarına girdiğiniz birçok biçareler meyanında Roza isminde bir Yahudi kızı var ki sizden kazanıp da tanımadığınız çocuğunuzu kucağında taşıyarak gündelikçiliğe gidiyor. İkramiyeyi ona gönderseniz daha sevap edersiniz Haşmet Bey…

XL

Lemiye bu son tahkirini müdürün suratına fırlatarak dışarı çıktı. Haşmet Bey de arkasından koştu. Koridorda en mülayim lisanıyla:

— Hiddetle kendi menfaatinizi tepiyorsunuz matmazel… Takdim edeceğimiz ikramiyenin beş on gün sonra ihtimal ki size şiddetle lüzumu olur…

— Korkma korkma Haşmet Bey… Ben şantaj yapmaya tenezzül edecek vicdanda bir kadın değilim. Umumi nazarlara karşı ahlaksız gibiyim ama gönlüm çok yüksektir. O kadar yüksektir ki sizin gibi menfaatlerinin çamurları içinde kulaç atan, hissen yerlerde sürünen adamlar bunu anlayamazlar… İkramiyen de senin olsun, mükâfatın da… Ben babasını dinlememiş bir kızım… Sen bana vız gelirsin!..

Lemiye haftalık hesabını kesmek için vezneye yanaşmak tenezzülünde bulunmaksızın mağazadan çıktı. Haşmet bu kadar

---

[2325] arıza-i vücudiye: bedensel bozulma
[2326] ifa: yerine getirme
[2327] mebni: dayanarak
[2328] mamafih: bununla birlikte
[2329] sebk etmek: geçmek
[2330] istihkak: hak ediş, hak edilen
[2331] maada: başka
[2332] muğfil: yalancı

senelere varan amiriyet hayatı zarfında hiç böylesine çatmamıştı. Kadın gözleri önünden kayboldu. Lakin onun o müthiş ithamatı[2333], o müstehzi[2334] mantığı hâlâ kulaklarında namütenahi[2335] çınlıyordu. Bu ne acayip kızdı?.. Kendi izzetinefsinden başka her şeyi hakir görüyor, ne emir dinliyor ne nasihat ne rica… Paraya da pul kadar ehemmiyet vermiyor. İlkbahar Ticarethanesi müdürü kendi kendine şöyle söyleniyordu:

— Baba yurdunda bir paşa kızı olarak büyümüş. Sonra metreslikle zengin bir beyin aguş-ı nazında[2336] sefa sürmüş. Henüz yoksuzluk görmemiş. Ticarethanemizden de epeyce dolgun bir para aldı. Daha feleğin germ ü serdini[2337] tatmamış. Kanatları kırılmış ama daha göklerde çırpınıyor. Bu da yakında düşecek, yerlerde sürünecek. Menfaat nedir, para nedir anlayacak. Lakin güzel kız, zeki şey, yaman mahluk… Vücudundan yükünü atar atmaz zevkine düşkün bir mirasyedi veya bulgurcunun eline geçerse yine parlayacak… Melodramatik bir kadın… Bu sukutu[2338] anında namuskârlığından bahsediyor. Namusa verilen asri yeni manaları daha biz bile öğrenemedik. Evet evet, namus hepimizin elinde bir asadır[2339]. Onsuz yürünmez. Bunun manasını muhatabımıza göre tebdil ederiz[2340]. O suretle ki bu ustalıklı teviller sayesinde ortada namussuz bir fert kalmaz. Bu nikâhsız fakat namuslu gebe kadın, aleyhimdeki doğru ve yanlış tahkikatından istifade ile şantaj yapmayacağına söz verdi. İnanayım mı? Pek çok namuslular sözlerini tutmadılar. Namusu makûs[2341] manada, rüzgârda içi dışına dönmüş bir şemsiye gibi kullanan bu seyyibe[2342] kız, bakalım

---

2333 ithamat: suçlamalar
2334 müstehzi: alaycı
2335 namütenahi: sonsuz
2336 aguş-ı naz: nazlı kucak
2337 germ ü serd: hayatın acı tatlı tecrübeleri
2338 sukut: düşkünlük
2339 asa: değnek
2340 tebdil etmek: değiştirmek
2341 makûs: ters
2342 seyyibe: dul

sözünde sadık kalacak mı? Ah ah, bundan sonra mağazamıza kadın işçi alacağımız vakit hakkında derin tahkikat yapmalı… Bahusus emrazdan salimiyet vesikasına[2343] ehemmiyet vermeyerek hekimletmeli. Gebe olmasın. Şimdiye kadar böyle bir kayda riayet hiç düşünülmemişti. Ah kim bilir zaman daha buna benzer neler icap ettirecek?..

Beri yandan Lemiye ağır vücuduyla sokağın uğuldayarak kaynaşan siyah köpüklü cereyanına karıştı. Hayat bir membadan bir mansaba[2344] akan nehir gibi fânileri her gün böyle birer parça dolaştırarak müntehalarına[2345] sürüklüyordu. Herkes yaşamak için birbirinin ağzından lokmayı kapmaya uğraşıyor. Can cana baş başa bir mücadele… Altında kalanın canı çıksın. İnsani uhuvvet[2346], mürüvvet[2347], ulviyet, hayırhahlık[2348] gibi kelimelerin bu kalabalık arasında manaları yoktu. Cebinde beş on lira sezinlediler mi çarpmaya bakarlar. Seni ahmak ve muhtaç buldular mı hayvan gibi çalıştırırlar. Bu insan kardaşlarının bütün gözleri, senin zararına yaşamak için senin üzerindedir. Bir yanlış adım atıp bir parça sendeledin mi işin bitiktir…

Lemiye işte böyle kurtlar arasında, işte böyle bir kârizden[2349] gittiğini biliyordu. Haşmet Bey bir çeyrek saat içinde kendi menfaat ibresinin aldığı istikamete göre sözünü, muamelesini, vicdanını kaç defa değiştirmişti. O Haşmet Bey ki karnı tok, sırtı pek altın babası bir adamdı. Lemiye ise şimdi bu nehrin dibine çökmüş aç ve ahlaken mütefessih[2350] insanların arasında yaşamaya gidiyordu.

Zengin isen insanların muhabbetlerini, hürmetlerini paranla satın alabilirsin. Genç isen, güzelsen bu varlıklarından istifade

---

[2343] emrazdan salimiyet vesikası: hasta olunmadığını gösterir rapor, sağlık raporu
[2344] mansab: akarsuyun denize döküldüğü yer
[2345] münteha: son
[2346] uhuvvet: kardeşlik
[2347] mürüvvet: yiğitlik
[2348] hayırhahlık: iyilikseverlik
[2349] kâriz: lağım
[2350] mütefessih: kokuşmuş

ettireceğin kimseler seni severler. Oh ya Rabbi, sevmeden kendini sevdirmek, izzetinefsine hürmetkâr kimseler için ne müthiş bir işkencedir…

Behçet'in muaşaka[2351] felaketinden sonra İlkbahar Mağazasından suret-i infikâki[2352] de büyük bir ders ve imtihan yerine geçti. Kendine sürtünerek geçen insan kardaşlarından korkarak, tiksinerek bedbin[2353] fikirler içinde boğula boğula Unkapanı'ndaki hanesine geldi.

Bir iki ay geçinebilecek kadar parası vardı. Sonra ne yapacaktı? Evvela vücudundaki canlı sıkleti[2354] atmak lazımdı. Şimdi mahbes-i hilkatinde[2355] sessizce oturan bu mahluk dünyaya çıkar çıkmaz kendi müstakil varlığını bilmeyerek bağıracak çağıracak, birçok masraf ve bir dadı isteyecekti.

Lemiye odasına kapandı. Hayatın adiliğinden, katilliğinden, iğfalkârlığından[2356] bezginlik ve nefret hisleriyle sarsıla sarsıla Behçet'e şu mektubu yazmaya başladı:

Canavar Adam,

Canavar… Evet Behçet, bu kelime tamamıyla sıfatındır… Şimdilik gördüğün lüzum üzerine dişlerini, tırnaklarını saklayarak zevcenin yanına çekilip büzüldün. Fakat günü sırası gelince sibai[2357] *tıynetini*[2358] *yine meydana vuracaksın. Zevcen Nebile Hanım, bu avami*[2359] *zihniyetli kadın, kendinin ne kadar saf olduğunu o zaman anlayacak…*

Karına, çocuğuna karşı oynadığın şefkatli baba rolündeki sahtekârlığını şimdi sana vazıhan ispat edeceğim:

[2351] muaşaka: aşk
[2352] suret-i infikâk: ayrılma şekli
[2353] bedbin: kötümser
[2354] sıklet: ağırlık
[2355] mahbes-i hilkat: yaradılış kafesi
[2356] iğfalkârlık: aldatıcılık
[2357] sibai: yırtıcı, vahşi
[2358] tıynet: maya
[2359] avami: cahilce

Bu veba yumurcağının babası sensin. Başkası olamaz. Ben sana kaçtığım zaman bakir idim. Senden ayrıldıktan sonra peydahlanacak bir çocuğun tarih-i müfarakatimizden[2360] *dokuz ay ve bu kadar gün sonra doğması lazım gelmez mi? Hâlbuki bu, çok evvel doğacak. Yedi aylık doğan çocuklar da varmış. Bu, yedi aydan evvel gelecek. Tarih-i haml*[2361] *seninle apartmanda yaşadığım zamana, evet katiyen işte o zamana tesadüf ediyor… İşte bu, bu kadar bedihi*[2362]*, bu kadar müspet bir hakikat… Bu çocuğun babası olduğunu inkâr edebilmene imkân yoktur. Binaenaleyh Vefa Hilmi'ye karşı duyduğunu iddia ettiğin babalık şefkati doğru ise kalbin böyle bir hisse müstait*[2363] *ise bu çocuğun için de aynı hisle hiç olmazsa beşte bir mütehassıs olman*[2364] *lazım gelmez mi?*

Şimdi bu mücadelede karşı karşıyayız. Bir de her yerde hazır ve nazır olduğuna iman getirir göründüğün Cenabıhak var. Kendini mi aldatacaksın, Allah'ı mı? Kendini aldatmak muhaldir[2365]*… Beni aldatmak muhal ender muhaldir*[2366]*… Haşa Allah'ı aldatmak istemek küfürdür… İşte sen iki muhal ile insanlığı, mantığı, hakikati, her şeyi boğmaya uğraşıyorsun. Bundan evvelki mektubumda yazdığım gibi çocuğunu da ben boğacağım… İadeli mektup gibi onu derhâl geldiği yere göndereceğim…*

Filan mahalde, filan isimli kadının dünyaya getirdiği nevzadını[2367] *boğarak kuyuya attığını bazen zabıta vukuatından naklen yazan gazetelerde okuyoruz. Ne muvahhiş*[2368] *havadis! Bütün göğüslerden gürül gürül telinler*[2369]*, teşniler*[2370] *ile karışık*

[2360] tarih-i müfarakat: ayrılık tarihi
[2361] tarih-i haml: hamile kalma tarihi
[2362] bedihi: açık
[2363] müstait: uygun
[2364] mütehassı olman: duygulanman
[2365] muhal: imkânsız
[2366] muhal ender muhal: tamamen imkânsız
[2367] nevzat: yeni doğmuş çocuk
[2368] muvahhiş: dehşet verici
[2369] telin: lanetleme
[2370] teşni: ayıplama

"Canavar ana!" ithamı kabarıyor. Ey ümmet-i Muhammed… Bu mahnuk[2371] *nevzadın bir de babası olacak. Niçin onu aklınıza getirmiyorsunuz? Onun hisse-i mesuliyetini*[2372] *düşünmeyenler böyle ağır bir meselede hâkim olabilirler mi? Cinayette fail iki fakat biri ekseriya ortadan kayboluyor. Kadın günahıyla ve bu cinayetin intaç ettiği*[2373] *zilletle, sefaletle, rezaletle karşı karşıya yalnız kalıyor. Ne yapsın? Söyleyiniz. Kundağını kucağına alıp da meydana çıksa her taraftan tart*[2374] *ve tahkirden*[2375] *başka göreceği bir muamele var mıdır? Kendini beslemeden âciz ise ne yapacak? Mahsul-i cinayetini*[2376] *cami, kilise kapılarına mı bırakacak? Buna imkân bulamazsa dünyaya pasaportsuz gelen bu mini mini masum yolcunun vücudunu ortadan kaldırmak için bir çare düşünecek…*

Kadın, analık şefkatiyle bu cinayet arasında cidalde[2377] *iken baba imdada yetişse nevzadın hayatına müteallik barın*[2378] *nısfını*[2379] *olsun deruhte etse*[2380] *iş değişir. Fakat öyle baba nerede? Übüvvetleri*[2381] *bedahet*[2382] *derecesinde bulunanlar bile kaçamak, inkâr yolları arıyorlar. Uzağa niçin gidelim efendim? Davamı döne döne ispat etmek için bin misal var. Şeri, kanuni izdivaçlardan mahsul çocuklarını bırakıp da kaçan babalar yok mu? Talak*[2383] *vukuunda*[2384] *maaşından evlatlarının iaşesi*[2385] *için nizamen*[2386]

2371 mahnuk: boğulmuş
2372 hisse-i mesuliyet: sorumluluk
2373 intaç etmek: sebep olmak
2374 tart: kovma
2375 tahkir: aşağılama
2376 mahsul-i cinayet: cinayetinin ürünü
2377 cidal: mücadele
2378 bar: yük
2379 nısıf: yarısı
2380 deruhte etmek: üstlenmek
2381 übüvvet: babalık
2382 bedahet: apaçık
2383 talak: boşanma
2384 vuku: gerçekleşme
2385 iaşe: geçim
2386 nizamen: kanun gereği

tefrik[2387] *ve katı*[2388] *lazım gelen parayı vermekten kaçınan mürüvvetsiz yok mu? Bu yolda davaları gidip Bab-ı Meşihat*[2389] *mahkemelerinde dinleyiniz, ağlarsınız…*

Tabiatın nev-i ricale[2390] *verdiği babalık mayasını, erkekliğin bu en büyük kudret-i halikane*[2391] *şerefini birkaç dakikalık hayvani zevklerine feda eden bu cemiyet içindeki sefiller saymakla biter mi? İşte onlardan bir tanesi, en melunu sensin!..*

Sevişmemizi evvelden pek tabii ve ısrarane bir fiil addediyorduk. Fakat o gül pembesi sevdamız bugün cehennemî bir cinayet rengine boyandı. Cani ikimiz. Doğacağın ne kabahati var? Vicdan mahkemesi mahkûmları, biz yaşayacağız… İdam cezasına o masum uğrayacak… Bu âlemin ezelî nasibi bu değil mi? Canilerin cezalarını hemen daima masumlar çekmezler mi?

Bu mektubuma babalık şefkatinin ve insanlığın icabı vechile cevap vermezsen öldüreceğim… Çocuğumu, çocuğunu boğacağım… Bu satırları insanlığından utanmadan, terlemeden, titremeden mi okuyacaksın? Alçak! Alçak! Alçak! Namütenahi[2392] *defa alçak!..*

Hane-i pederinden[2393] *matrut*[2394]*, metresliğinden muaf ve son defa İlkbahar Mağazasından kovulan Lemiye.*

XLI

Bu zehir zakkum mektubu Behçet'e gönderdi. Yeisler, helecanlar içinde bir gün, iki gün, üç gün, bir hafta bekledi, cevap gelmedi. Dört gün sonra ikindi zamanı ağrısı tuttu. Saliha Kadın'ı çağırdı. Odasına kapandı. Saliha, bir ebe gibi her şeyi biliyordu. Onun yardımıyla gece yarısından sonra kurtuldu. Dünyaya yumuk

---

[2387] tefrik: ayrılma
[2388] kat: kesilme
[2389] Bab-ı Meşihat: Şeyhülislam Kapısı
[2390] nev-i rical: erkek cinsi
[2391] kudret-i halikane: yaratıcı güç
[2392] namütenahi: sonsuz
[2393] hane-i peder: baba evi
[2394] matrut: kovulmuş

yumuk, sarı saçlı melek gibi bir kız getirdi. Anasının babasının meşakkatli, şerin, kanunun merdudu[2395] bu aşk mahsulü, o kadar masum yüzlü, güzel, sevimliydi ki ona uzanacak katil bir elin sahibi bir dağ haydudu da olsa mutlak şefkatten titrerdi…

Nevzat[2396] zayıf, körpe sesiyle bir iki feryat salıverdi. Bu dil bilmezin şikâyetleri sanki şöyle tercüme olunabilirdi:

— Aman insanlar, hepinizin geldiğiniz hilkat[2397] imalathanesinden şimdi çıktım. Her uzvum tamam. Bakınız bana, ne sevimliyim… Neme lazım benim, sizin nizamlarınız, nizalarınız[2398]… Hayat benim hakkımdır. Birtakım şeytani vesveseler ile bu rahmani binayı yıkmaya kalkan caniye yer, gök bütün kâinat lanet eder. Hayatın ilk yudumlarını teneffüs eden benim kadar âciz, benim kadar masum, benim kadar müdafaasız bir mahluka nasıl kıyılır?

Bedbaht[2399] lohusa ilk nazarlarını attığı çocuğunun yüzünde bu meali[2400] okuyordu. Hayattan hemen tardı[2401] mukarrer[2402] olan bu zavallıcık için ne kundak ne birkaç bez parçası, hiçbir şey hazırlanmamıştı. Hatta mini mini bir kefen bile… O, bir yudumcuk ana sütü tatmadan, işte öyle geldiği gibi çırılçıplak gidecek, bakanları iğrendiren, utandıran menfur, menhus, melun şeyler gibi mülevvesatın[2403] atıldığı bir çukura, bir mecraya tıkılacaktı.

Nevhayal ile Şaheser aynı hanenin diğer bir odasında ikamet ediyorlardı. Bu iki kız, İlkbahar Mağazasındaki hizmetlerinden geç vakit avdetlerinde alelade bir rahatsızlık bahanesiyle Lemiye onları odasına kabul etmedi. Vaz-ı hamline[2404] dair hiçbir ferde bir şeycik

---

2395 merdut: reddedilen
2396 nevzat: bebek, yenidoğan
2397 hilkat: yaradılış
2398 niza: kavga
2399 bedbaht: talihsiz
2400 meal: anlam
2401 tart: kovulma
2402 mukarrer: karara bağlanmış, kararlaştırılmış, kesin, muhakkak
2403 mülevvesatın: çöplerin
2404 vaz-ı hamline: doğumuna

sezdirmemesini birtakım mükâfatlar vaadiyle Saliha Kadın'a sıkı sıkıya tembih etti. İhtiyar kadın bir iki eski çamaşır bulup yırttı. Bebeği sarıp sarmalayarak anasının yanına uzattı. Kendi bir iş için dışarı çıktı.

Lohusa, çocuğunun yüzüne baktı. Kararı karardı. Bu aşk mahsulünü öldürecekti. Nevzadın küçücük çehresinde, yeni geldiği bu âlemin hava temasından inciniyor zannolunacak işmizazlar[2405] geziniyor, dudakları meme arar gibi kımıldıyordu.

Lemiye baktı. Baktı:

— Biliyorum masumsun. Fakat günahını baban çeksin. Seni kabul etmeyen odur. Sen yaşarsan ben senden arlanacağım[2406], sen benden arlanacaksın. "Bütün çocukların babaları var. Benimki nerede?" diye binbir sual ile beni tazip edeceksin[2407]. Bu kadar fena bir ana olduğum için herkesten ziyade senden utanacağım. Alnımın kara damgasıyla ben daima senin önünde mahcup kalacağım. Pek güzel bir kız olacağa benziyorsun. Hayatta ananı örnek tutarak benim akıbetime uğramanı istemem. Benim babam varken bu hâle geldim. Senin yokken ne olacaksın?

Nevzat gevrek gevrek, fıkır fıkır ağladı. Lemiye derin derin çocuğuna bakarak:

— Beni anlıyor gibi sözlerime mukabele ediyorsun sanıyorum. Fakat Allah'ım, ben seni nasıl öldüreceğim?.. Ağzına ufacık bir bez tıkasam kâfi… Sen maktul olursun, ben katil…

Lohusa eline bir tülbent parçası aldı. Gireceği deliğe göre mini minicik bir yuvarlak yaptı. Civar mescitte halavetli[2408], davudi bir sesle hazin[2409], müessir sabah ezanı başladı. Ufak tıkacı tutan eli titreyerek Lemiye başını biçareye çevirdi:

[2405] işmizaz: buruşma
[2406] arlanmak: utanmak
[2407] tazip etmek: azap çektirmek
[2408] halavetli: tatlı
[2409] hazin: hüzünlü

— Müezzin, sus! dedi, Bu sabah ne kadar da yanık okuyorsun… Semadan[2410] bana lanet ediyorsun gibi geliyor…

Şimdi kulakları ezanda, gözleri küçük mahkûmda, gecenin karanlığıyla örtülü bir âlem-i esrardan[2411] gelecek rahmani veya şeytani iki emirden birine intizar ediyor gibiydi. Evet, bekliyordu ki ona hatifî[2412] bir seda:

— Çek elini! Ne yapıyorsun? Cüret ettiğin fiil, katillerin[2413] eşnaıdır[2414]…

Veyahut:

— Tıka bezi! Ne tereddüt ediyorsun? Tıka! Piçi geldiği yere gönder! Onun yaşaması senin için nihayetsiz felaketler tevlit edecektir[2415]!..

mealinde kendini tahzir[2416] veya teşvik etsin.

Tıkacı mahkûmcuğun mini mini bir çilek kadar pembe ağzına götürdü. Nevzat tarif olunmaz bir masumiyet içinde bir mazlumiyetle yüzünü buruşturdu. Kundaksız ellerini, ayaklarını küçük vücudunun bütün kuvvetiyle çırpındırdı. Müezzin minareden sadri[2417], derin, yanık bir makamla tekbir getiriyordu. Lemiye'nin aklına kurban bayramı geldi. Çukurun kenarına yatırılmış, gözleri bağlı kurbanların uzatılmış boğazlarına tekbirler ile bıçak sürttüklerini çocukluğunda ağlaya ağlaya çok defa seyretmişti. Hayatının o devre-i masumiyetindeki[2418] rikkatini[2419] tahattur[2420] ile kalbi yumuşadı. Göğsünden birçok damarlar kopmuş gibi ince

---

2410 sema: gök
2411 âlem-i esrar: sırlar âlemi
2412 hatifî: gaipten gelen
2413 katil: öldürme
2414 eşna: en fena, en kötü
2415 tevlit etmek: doğurmak
2416 tahzir: sakındırma
2417 sadri: derinden gelen
2418 devre-i masumiyet: masumluk dönemi
2419 rikkat: merhamet
2420 tahattur: hatırlama

sıcak sıcak bir şeyler aktı. Bu defa ezanın lahuti[2421] nağmesine hatifî bir nida-yı telin[2422] ve tahzir karışır gibi oldu. Tıkacı hemen o masum ağızdan çekti. Yanında duran lambaya uzandı. Aydınlığı yavrucağın yüzüne tuttu. Bu mini mini çehre biraz morarmıştı. Bir iki saniye nefes mahpusiyetinden sonra birdenbire ciğerlerine hava gidince masum, bu caniyane kasta karşı bir iki defa haykırdı. Feryatları, müezzinin "Allahuekber"lerine karıştı. Ve örselenmiş hançeresinin[2423] yorgunluğuyla ağlama azala azala kesildi. Müessir bir teslimiyetle o küçücük sima duruldu. Artık sakit[2424] ve mütevekkil[2425], sanki an-ı idamını[2426] bekliyor gibiydi. Lohusa hüngür hüngür ağlayarak:

— Niçin bu kadar güzelsin? Çehrendeki calib-i şefkat[2427] o melek masumiyeti nedir? Seni kurtarmak için bu da tabiatın bir düzeni… Fakat ne olursa olsun sana kıyamayacağım…

O hüngürtüleri ile çocuğunun üzerine kapandı. Analığının bütün hararetiyle onu sayısız uzun uzun öptü. O esnada içeriye Saliha Kadın girdi. Lohusanın kundağın üzerinde hıçkıra hıçkıra matem ettiğini görünce tecrübeli bir ana tavrıyla:

— Ne ağlıyorsun be kızım? Çok şükür sağ salim kurtuldun. Çocuğun da sapasağlam…

— Ah keşke kurtulmaya idim…

— Ağlama… Kızım ağlama… Lohusalara keder yaramaz. Sonra sütün kaçar. Daha başka türlü fenalıklar, hastalıklar olur…

— Ah Saliha Kadıncığım ben ağlamayayım da kim ağlasın? Biliyorsun ki bu çocuğun babası yok.

[2421] lahuti: ilahi
[2422] nida-yı telin: lanetleyen ses
[2423] hançere: gırtlak
[2424] sakit: sessiz
[2425] mütevekkil: kabullenmiş
[2426] an-ı idam: idam anı
[2427] calib-i şefkat: şefkat uyandıran

— A kızcağızım onu evvelden düşüne idin ya… Ah ah, şimdiki tazeler şeytana uyduktan sonra ağlarlar. Olan oldu… Gözyaşı para eder mi artık?

— Ben kucağımda bu kundakla âlemin içine nasıl çıkacağım şimdi?

— "Vardıydım bir efendiye sonradan boşandım." dersin.

— Şimdi bu çocuğu nüfus defterine kaydettirmek için mahalle imamından ilmühaber[2428] isterler. O efendiye hangi mahallede varıp hangisinde boşandığımı sorarlar.

— Şimdiki yollar ince, benim aklım ermez böyle işlere… Üç defa doğurdum. Çok şükür alnımın akıyla. İlk kocam öldü. İkincisine vardım, yine Allah'ın emriyle… Kavaf Mustafa Ağa'yı Topkapı'dan Eminönü'ne kadar herkes tanır. Büyük oğlan biraz haşarı çıktı ama evlatlarımın içinde hiç besmelesizi yoktur. Bin şükür Rabb'ime… Kocam ağa idi mağa idi velakin erkekliğin şartını şurtunu sarıklı imamlar kadar bilirdi. Okumadan döşeğe girdiğini hatırlamam hiç…

— Her şeyden sarfınazar[2429], bundan sonra ben yalnız elimin emeğiyle geçinebileceğim. Böyle elimde kundakla beni hiçbir işe kabul etmezler. Çocuğumu bir yere bırakamam. Süt anaya veremem. Çünkü para lazım. Parasız şimdi kimse kimseye selam bile vermez.

— Öyle kızım öyle… Şimdi herkes kendi öz evladına bakamıyor da seninkine bedava kim mukayyet olacak?

— Kuzum Saliha Nine… Bu çocuk için bir çare düşün… Bana bir analık et… Düştüm… İşte kimsesizim…

— Ah, nasıl çare bulayım? Böyle şey hiç başıma gelmedi ki bileyim…

Saliha Kadın düşünmeye başladı. Ve nihayet bir teselli olmak için:

[2428] ilmühaber: resmî belge

[2429] sarfınazar: bir tarafa

— Pek de o kadar üzülme. Mevla'm büyüktür. Kurtların, kuşların rızıklarını veren Tanrı'm elbette bu çocukcağızı da kayırır. O gönderdi, elbette kısmetini de verecek… Müslümanlıkta kaide böyledir. Allah'a mütevekkil olmalı.

Bu ağır meselenin güçlüğü karşısında iki kadın derin birer düşünüşle bir müddet sustular. Bu tefekkür neticesinde Saliha Kadın, tatbiki[2430] kabil[2431] bir vaka hatırladığını gösterir bir bakışla:

— Şimdicek aklıma geldi. İnekçi kızı bir Rasime vardı. Neredense nereden işte yine böyle bir çocuk peydahlamış. Kızoğlankız bir gece gümbür gümbür doğurdu. Topkapı'da bu inekçiler bizim duvar bitişik komşumuzdu. Ben de o zaman cahil bir çocuktum. Pek yakın olduğumuz için bizden bir şey saklayamadılar. Anası ona "Dişini sık!" diyordu. Fakat Rasime çok bağırıyordu. Kocaya varmadan doğurduğu için ben gülmeye başladım. Anam -Allah rahmet eylesin- çok ırzına kavi[2432] bir kadındı. Ağzıma bir Hüdayi[2433] şamar indirdi. "Gülme aşüfte! Dünyadır bu… İnsanın başına gelir…" dedi. Bazen şeytan, güzel delikanlı kıyafetine girip de toy kızları kandırırmış. İşte onun için ben yabancı erkeklerden pek korkarım. Bilmem ki şeytan mıdır, insan mıdır? Uzatmayayım efendicağızıma, doğan çocuğu bezlere sardılar, bir zembile[2434] koydular… Bir hala kadın vardı. Zembili sırtladı. İşte böyle bir sabah namazı vakti idi. Götürdü camiye, abdest musluklarının üzerlerindeki çivilerden birine astı, döndü. Eğer zembilden çocuğu kimse gelip almazsa onu Hızır Aleyhisselam götürür, meleklere emzirtir imiş…

Lemiye, aklından, tecrübesinden derdine derman aradığı bu saf kadının uzun hikâyesini dinledi. Zamane felsefesinin ekstrasına vâkıf Lebip Paşa kızı, günahkâr kadınların babasız çocuklarını Hızır

---

[2430] tatbik: uygulama
[2431] kabil: mümkün
[2432] kavi: sağlam
[2433] Hüdayi: Allahlık
[2434] zembil: sepet

Aleyhisselam'ın meleklere emzirteceği tesellisine inanmamakla beraber Saliha Nine'nin saffetinden istifade etmek isteyerek:

— Hah Saliha Hanımcığım… Bu kızı da camiye bıraksak da Hızır alsa götürse…

Şimdi ihtiyar kadın, ciddi bir dalgınlıkla önüne bakarak:

— Böyle bir iyiliği senden sakınmak istemem lakin burası kalabalık bir semttir… Camiye çocuk bıraktığımın farkına varan olursa?

— Etrafına dikkatli bakarsın. Kimse yoksa bırakırsın. Bir gören, dikkat eden bulunduğundan şüphelenir isen çocuğu yine geri getirirsin.

Saliha Kadın bu düşünüşü makul buldu. İçinden soğanları boşaltıp eski zembili temizlemek için aşağı kendi odasına indi. Birkaç dakika sonra avdetle:

— Hiç korkma zembil geniş. Çocuk bunun içinde rahat rahat gider. Fakat onu güzelce emzirmelisin. Karnı tok bulunsun. Allah'ın hikmeti bilinmez. Bu yavruyu gelip Hızır Aleyhisselam mı alacak, yoksa başka birisi mi? "Müslüman çocuğudur." diye bir de kâğıt yazıp koynuna koymalısın.

Lemiye, kızcağızını kucağına aldı, ağzına memeyi verdi. O küçücük dudaklar tecrübe-i hayatla[2435] birkaç defa buruşup açıldıktan sonra memeyi kavradı. O yeni mideye hayatın ilk gıdası sıcak ana sütü, küçük yudumlarla akıyordu. Çocuk anasını, anası çocuğunu ısıtıyor ve bu mübadele-i hararette[2436] tatlılığı tarif olunmaz bir muhabbet cereyanı vardı. Lemiye, kucağındaki hafif cismin kendi vücudundan kopmuş bir parça ve hâlâ iki beden arasındaki birliği baki ve kendi benliği ona karışmış pek samimi bir şey olduğunu ta kalbinin derin cevflerinden[2437] hissediyordu.

[2435] tecrübe-i hayat: hayat tecrübesi
[2436] mübadele-i hararet: sıcaklık alışverişi
[2437] cevf: boşluk

Saliha Kadın, çocuğun böyle ağzına ilk sokuluşta meme emdiğini görünce:

— Tü tü tü maşallah… Nazar değmesin… Her çocuk bunun gibi çabuk meme almaz… Darılma hanım, bu kız arsızca bir şey olacak…

Lohusa, Saliha Kadın'ın bu tandırname[2438] istihraçlarını[2439] hiç dinlemiyor, sanki bütün ruhu eriyerek gözlerinden kucağındaki yavrusuna bakıyordu. O anda aklına köhne terkiplerden "canpare" tabiri geldi. Bu sözün derinden derine ne demek olduğunu şimdi anlıyordu. Manalarına adi zamanlarda pek iyi dikkat etmediğimiz bazı tabirler vardır ki hayat bize onların medlullerini[2440] maddi misaller ile müessir bir ders gibi telkin eder. Belki de "tekemmül[2441]" dediğimiz hadise; mekteplerden, darülfünunlardan[2442] ziyade tabiattan böyle zihnimize birer darbe aldığımız dersler ile vuku bulur.

Bez parçalarına sarılı kucağındaki mini mini mahluk, Lemiye'nin memesinin ucundan sanki sütüyle beraber ruhunu içiyor, analığın o tarif olunmaz samimiyetindeki şefkat ve muhabbetini mesamattan[2443] mesamata çekiyordu. Çocuğunun hararetiyle dakika dakika ruhu ısınan valide biraz daha vakit geçirse bu canparesinden ayrılamayacağını anladı. Hayatta insanı kahırları altına almak için üzerlerimize bütün şiddetleriyle savlet eden[2444] öyle anlar olur ki bunlara karşı zayıf ve gayrimukavim[2445] bulunanlar ezilip mahvolurlar. Bazı intiharlar işte bu nev mağlubiyetlerin neticesidir. Birinci savlette[2446] metin ve mukavim bulunanlar, ikinci savletin

---

2438 tandırname: saçma sapan, gereksiz sözler
2439 istihraç: çıkarım
2440 medlul: anlam
2441 tekemmül: olgunlaşma
2442 darülfünun: üniversite
2443 mesamat: gözenekler
2444 savlet etmek: hücum etmek
2445 gayrimukavim: dayanıksız
2446 savlet: saldırı

şiddetini tenkis etmiş[2447] ve üçüncüsünün tehlikesinden kurtulmuş olurlar.

Lemiye, bu nazariyesine[2448] göre sinesine bastırdığı yavrusuna bu kadar calib-i şefkat bir masumiyet veren tabiatın bu birinci savletinden kurtulmak için olanca metanetiyle mukavemet[2449] göstermek istiyordu. Bu mini miniğin sihir gibi tesir eden cazibesine karşı koymak lazımdı. Ufak bir masanın üzerinde duran bir kitapla kurşun kalemi ve kâğıdı istedi. Kâğıdı kitabın üzerine koyarak:

"Müslüman çocuğudur. Bu masumu sokağa bırakmaya mecbur kalan bedbaht kadın, sihr-i muhabbetinden[2450] *pek elim gözyaşları ve feci müşkülatla*[2451] *ayrılabilmiş olduğu için adını Sahire koydu.*

Ağlamadan gayrı bir vasıta-i beyanı[2452] *olmayan bu küçücük mahluku ölümden kurtaracak eli, onu gayrişeri doğurmak ve sokağa atmakla iki kere cani olan ana, büyük günahının raşeleriyle*[2453] *inleyerek öper… İnsanlar birbirinin cezasını çekerler, bu dünyanın kanlar, felaketler içinde büsbütün boğulup mahvolması belki günahkârlar ile sevapkârlar arasında bir küçük muvazene*[2454] *husulünden*[2455] *dolayıdır. İşlediğim bu müthiş cinayetleri bu masumcuk hakkında göstereceği eser-i merhamet ve hayırhahlıkla tamir edecek bir kalp bulunursa insanlığımdan utanmayacağım…"*

O günün tarihini kaydettikten sonra dörde katladığı kâğıdı tekrar nüsha gibi bir beze sardı. Çocuğun göğsü üzerine bağladığı bir basma parçasının arasına soktu. Üşümesin diye birtakım kırpıntılara daha sardıkları yavru[2456]; hayattan ilk ve belki de son

---

[2447] tenkis etmek: azaltmak
[2448] nazariye: teori
[2449] mukavemet: direnç
[2450] sihr-i muhabbet: sevginin sihri
[2451] müşkülat: zorluklar
[2452] vasıta-i beyan: konuşma vasıtası
[2453] raşe: titreme
[2454] muvazene: denge
[2455] husul: oluşma, meydana gelme
[2456] Baskıda: (yanlış olarak) *yavruyu*

gıdası olan ana sütünden sonra, gözleri kapalı ve küçük nefesler ile, aleyhindeki büyük kasıttan bihaber masum bir tatlılıkla uyuyordu.

Anası hıçkırıklar içinde yüzüne bakarak:

— Vah zavallıcık melek… Seni paçavralar ile diri diri kefenledim, gönderiyorum… dedi.

Yaşlarını akıtarak onun mini mini yumuşacık iki yanağından öptü. O meleksimadan[2457] güya günahının uyuşturucu bir zehrabesini[2458] içmiş gibi başı döndü. Gözleri, şefkat ve insaniyeti boğan masiyet[2459] cehennemi sisleri içinde karardı. Saliha Kadın'a:

— Al!.. dedi.

Kucağından kundağı verdi. Masumcağız, o kırpıntıdan libasıyla[2460] zembile uzatıldı. Kadın bu küçük yükü omzuna vurdu, odadan çıktı.

XLII

Lohusa, bu cinayet kâbusunun muvahhiş[2461] karanlığı içinde elleriyle bir şeyler arayarak hemen bişuur[2462] döndü dolaştı… Nerede idi? Bu hayattaki cehennem kuyularının yine hangi derin ka'rlarına[2463] düşmüştü? Elleriyle bu boş odada ne arıyordu? Ne olduğunu pek fark edemediği o bir şey arıyordu. Galiba hayatın kapkara sefaletlerinden, cinayetlerinden kurtarmaya bir melek gelmişti. Fakat nereye kayboldu? Birdenbire kucağını yokladı. Boş buldu. Deminden orada ruhunu ısıtan, tatlı pek tatlı, hayatın bütün zehirlerini unutturacak kadar tatlı ve tesellikâr bir şey vardı. Onu aguşundan kim çaldı? Evet onun sinesinden bir melek doğmuştu…

[2457] meleksima: melek yüzlü
[2458] zehrabe: çok acı su
[2459] masiyet: günah
[2460] libas: kıyafet
[2461] muvahhiş: korkutucu
[2462] bişuur: bilinçsiz
[2463] ka'r: kuyu

Elini alnına vurdu. Birden her şeyi tahattur eder[2464] gibi oldu, feryada başladı:

— Ah çocuğum… Çocuğum… Ben onu ne yaptım?

Zihni beş on saniye sislendikten sonra kendine geldi. Çocuğunu Saliha Kadın'a vermiş, o da zembile koyarak cami kapısına asmaya götürmüştü.

Hüngür hüngür yere kapandı:

— Yavrumu isterim! Onu bana getiriniz! Kucağım boş kaldı… Şimdiye kadar hiçbir şey asabımı böyle samimi bir muhabbet raşesiyle cezbetmemiş, kalbimi böyle tatlı bir hararetle doldurmamıştı. Yüreğimden doğan o küçük meleği isterim! İsterim!.. Allah aşkına onu bana getiriniz!

vaveylasıyla boş odanın duvarlarına yalvarıyor lakin bütün hane halkı derin uykuda hiçbir yerden cevap alamıyordu. Saliha Kadın'ın arkasından yetişmek için karanlık sofaya saldırdı. Fakat yine aklını başına toplamaya uğraşarak geri döndü. Öyle yarı çıplak bir vücutla sokağa çıkılamazdı. Sarınmak için etrafında bir şey araştırırken düşündü. Karışık bir rüya gibi yaşadığı pek ızdıraplı dakikalar arasında hafızasını kaybedip yine buluyordu. Evet şimdi vuzuhla[2465] aklına geldi. Saliha Kadın ona:

— Burası kalabalık bir semttir. Camiye çocuk bıraktığımın farkına varan olursa?

demiş, kendi de:

— Etrafına dikkatli bakarsın. Kimse yoksa bırakırsın. Bir gören bulunduğundan şüphelenirsen çocuğu yine geri getirirsin.

cevabını vermişti. Şüphesiz bu cevap kendine rahmani bir telkindi.

İşte o böyle odanın ortasında ne yapacağını bilemez, pek feci helecanlar ile didinirken kapı açıldı. Saliha Kadın içeri girdi. Eli boştu.

[2464] tahattur etmek: hatırlamak

[2465] vuzuhla: açık bir şekilde

Lemiye gözleri yuvalarından dışarı uğramış yarı mecnun[2466] bir savletle kadının üzerine yürüyerek:

— Hani çocuğum?

— Sokaklar tenha idi, bıraktım.

— Nereye?

— Unkapanı Camiinin abdest musluklarından birinin üzerindeki çiviye asıp kaçtım.

— Ah hain kadın! Çabuk, şimdi koş! Bıraktığın yerden çocuğu al getir! Hemen şimdi! Soluk almadan, bacaklarının bütün kuvvetiyle koş! Yavrucuğumu mutlak bulacaksın! Sonra seni kapı baca süründürürüm!..

— A hanım, deli mi oldun? "Çocuğumu götür, bırak…" diye yalvaran sen değil misin? Ufacık bir kâğıt yazıp masumcuğun koynuna koyan sen değil misin?

— Kadın, ben çıldırmıştım… Yaptığım deliliğin dehşetini şimdi anlıyorum… Haydi durma! Çocuğumu bul getir!..

Saliha Kadın soluk soluğa geri döner. Merdiven basamaklarını çifter atlayarak, kendini kâh duvarlara kâh parmaklıklara çarparak, avluyu bulur, sokağa atılır.

Yukarıda lohusanın asıl en ızdıraplı, en tehlikeli ağrısı şimdi tutar. Karşısındaki beyaz duvarda görünmez bir sinema makinesinden birtakım hayalat oynamaya başlar. Unkapanı Camii… Abdest muslukları… Çivide asılı zembil gözünün önüne gelir. Aç, kocaman kara bir köpeğin, içindekini yemek için zembile atıldığını görür!

— Kovunuz! Kovunuz! Yavrucuğumu paralayacak!

istimdatlarıyla[2467] haykırır. Bu tehlikeyi atlattıktan sonra sokaklarda şebek oynatan nevden kara kuru, vahşi bir Çingene peyda olur. Zembili sallasırt ederek savuşur. O zaman Lemiye acınacak

[2466] mecnun: deli

[2467] istimdat: yardım çığlığı

bir dalalet-i hissiye[2468] içinde çırpına çırpına büsbütün kendini kaybederek:

— Bırak onu! İçinde çocuğum var! Nereye götürüyorsun? Ah!..

eninleriyle[2469] hayalinin arkasından koşmaya atılır. Sonra pek dehşetli bir manzara karşısında ürküntüye uğrayanlarda görüldüğü gibi avuçlarını yüz hizasından doğru ileriye uzatarak haykırır:

— Çingene, çocuğumu viraneye fırlattı! Boş zembili sırtladı gidiyor!..

— Amanın yavrumu aç köpekler paralıyor!

Lohusa böyle birsami[2470] hezeyanlarla[2471] dövünürken Saliha Kadın eli boş, meyus içeri girer.

Mecnun ana, gözler dönmüş, saçlar çalı gibi dikelmiş bir ihtinak-ı rahm[2472] hâlinde:

— Karı… Hani ya çocuğum?

Saliha, nevmidane[2473] iki avucunu birbiri içinde sıkıp ağlayarak:

— Yok hanım, yok… Zembili astığım çiviyi bomboş buldum…

— Sonra ne yaptın?

— Oraları dört döndüm. Rast geldiğim birkaç kişiye "Burada zembildeki çocuk ne oldu?" diye sordum. Çıldırmış sanarak bana kimi güldü kimi acıdı.

— Ah alık cadı! Niçin bulamadın çocuğumu?

— Nasıl bulayım hanım?

— Ben buradan gördüm.

— Ne gördün?

[2468] dalalet-i hissiye: duygusal sapkınlık
[2469] enin: inleme
[2470] birsami: hayalî, sanrılı
[2471] hezeyan: saçmalık
[2472] ihtinak-ı rahm: histeri, duyu bozuklukları ile kendini gösteren bir ruhsal bozukluk
[2473] nevmidane: ümitsizce

— Bir koca Çingene zembili aldı gitti…

— Ben o sokakları bütün dolaştım. Ne Çingene gördüm ne Yahudi…

— Kör karı, niçin görmüyorsun? Evlatçığımı sokaklara attın da geldin!..

— A a üstüme iyilik sağlık! Sen ne dedinse ben onu yaptım ayol! Ayaklarım kırılaydı da gitmez olaydım…

— Niçin görmüyorsun? Sonra Çingene kundağı zembilden çıkardı, bir viraneye attı…

Saliha Kadın, dikkatli dikkatli lohusanın yüzüne bakarak:

— Ben sokakta iken bir şey görmedim de kapı kapalı, pencereler örtülü, sen buradan orasını nasıl gördün bakayım?

— Gördüm diyorum sana! Gördüm! Şimdi burada seni nasıl görüyorsam her şey bana işte öyle ayan oldu!

— Ah ah sana başka bir hâl oldu… Galiba al bastı…

— Karı, ben al, mor bilmem! Git, çocuğumu getir!

— Ben gideyim sana bir hekim getireyim ya bir hoca…

— Ben koca istemem! Yıkıl karşımdan!..

— Destur aman Allah… Ben "koca" demedim, "hoca" dedim… Getireyim de sana bir güzelce nefes etsin…

— Koca istemem diyorum, karı! Çenen tutulsun!..

— La havle ve la kuvvete… Bu da koca ile bozdu… İstesen de ben sana kocayı nerede bulacağım şimdi? Nikâhsız çocuk doğurmanın sonu işte buraya çıkar… Babası kabul etmez, anası kabul etmez. Sokağa bırakırsın, sonra "Çocuğum!" diye çıldırırsın…

Lemiye, hezeyanlarını, abuk sabuk haykırmalarını azıtınca Saliha Kadın şaşırdı. Lohusayı yalnız bırakıp savuşmayı da vicdanına yediremedi. Gitti, Nevhayal ile Şaheser'i döşeklerinden kaldırdı. O gecenin pek elemli macerasını birer birer anlattı. Onları da büyük bir keder ve telaş aldı. Çünkü bu üç kız birbirinin[2474] sıkı

[2474] Baskıda: (yanlış olarak) *birinin*

fıkı dert ortağı ve felaket kardeşi demekti. Ortada vuku bulmuş bir cinayet vardı. Şimdi onu nasıl kapatacaklardı? Dünyaya babasız bir çocuk geliyor, sonra nevzat meydandan yok oluyor… Lemiye bu ikinci cinayetiyle mevkiini adalete karşı vahimleştiriyor. Bundan, saf Saliha Kadın'a da büyük bir mesuliyet hissesi ayrılıyor. Zabıta bu işten biraz koku alırsa tahkikata girişecek, isticvaplar[2475] başlayacak. Her biri birer türlü vaka ile aile evlerinden firar etmiş bu üç kızın bir dam altında içtimaları[2476] pek çok suitefsirlere[2477], dedikodulara mahal verecek…

Nevhayal ile Şaheser, ağzını sıkı tutması için Saliha Kadın'a tembih üstüne tembih ettikten sonra ihtiyar, bunak bir hoca getirtip kefareti budur diye Lemiye'ye nefes ettirtirler. Odaya yabancı kimse kabul etmezler. Lohusanın ilk asabi nöbetleri yatışır. İki refikası birkaç gün yanından ayrılmayarak türlü nasihatlerle onu teselliye uğraşırlar. Çocuğun o kadar ani bir zamanda zembille beraber kayboluşunu, büyütülmek için mutlak bir hayır sahibi, bir evlat meraklısı tarafından alınmış bulunduğu suretinde tefsir ederler. Saliha Kadın her gün Unkapanı Camii etrafında dolaşarak şüphe uyandırmayacak ihtiyatlar[2478] ile tahkikten, tetkikten hali kalmaz[2479] fakat maatteessüf[2480] öyle bir şey görene hiç tesadüf edemez…

Lohusanın didişmelerini, çırpınmalarını, feryatlarını şimdi hazin bir sükûnet, derin bir malihülya[2481] takip eder. Yemez içmez, düşünür. Günden güne sararır solar. Daima gözleri boşluklarda bir şey arar. Diğerlerince gayrimeri[2482] eşhasla[2483] görüşüyormuş gibi bazen anlaşılmaz bir lisandan bir iki kelime mırıldanır. Bulunduğu

[2475] isticvap: sorgu
[2476] içtima: toplanma
[2477] suitefsir: kötü anlam
[2478] ihtiyat: tedbir
[2479] hali kalmak: geri durmak
[2480] maatteessüf: ne yazık ki
[2481] malihülya: kuruntu, derin keder hâli
[2482] gayrimeri: görünmeyen
[2483] eşhas: kişiler

âlemin haricinde menami[2484] bir kasvet dünyasında yaşar. Bazı sabah ağlayarak uyanır. Ne olduğunu soranlara zembili çividen alıp giden vahşi Çingene'yi gördüğünü söyler. O çivi, o zembil, o Çingene, bu üç hayal, onun ufk-ı eleminden[2485] hiç kaybolmaz. Uyanıkken, rüyada daima daima onları görür. Bazen Nevhayal ile Şaheser'e söyler:

— Ah Sahire'yi göreydiniz! Ne güzel, ne melek kızdı!..

XLIII

İlkbahar Türk Pazarı'nda Haşmet Bey, Lemiye'den sapartayı yedikten[2486] sonra biraz şaşaladı, bocaladı. Bir iskandal[2487] zuhurundan[2488] korktu. Fakat etraftan endişeyi mucip[2489] bir ses çıkmayınca ihtiyar zendost yine eski cüretkârlığını ele aldı. Bu defa Nevhayal ile Şaheser'e sırtarmaya başladı. Kızlar çok kurnazlaşmışlardı. Ağır duruyorlar, hiç yüz vermiyorlardı. Çünkü direktörün pek adi bir muğfil olduğunu öğrenmişlerdi. O ihtiyarlığıyla beraber müdür bey, sevda mesleğinde "Her yeni lezzetlidir" nazariyecilerinden… Kandırabildiğini çarpıyor ve sonra değiştiriyordu. İzdivaçta, sevdada bir kadınla uzun müddet yaşamanın birkaç cihetten olan felaketlerine vâkıf bir feylesof kesilmişti. Günaha soktuğu kadınlara da tövbe yoksulu edecek bir semahatte[2490] bulunmuyor, ellerine pek az bir şey vererek savıyordu. Ucuzca gönül eğlendirmesi, esnafça alışveriş… Haşmet Bey, insanları muğfil[2491] ve gafil[2492] olarak iki sınıfa ayırır ve kendinin daima birinci sınıf erkânından bulunmasına gayret eder. Dünyada "bahtiyarlık" denilen şeyin bundan ibaret olduğunu yani diğerlerinin

[2484] menami: rüyada olan
[2485] ufk-ı elem: üzüntü ufku
[2486] sapartayı yemek: azar işitmek
[2487] iskandal: skandal
[2488] zuhur: ortaya çıkma
[2489] mucip: gerektiren
[2490] semahat: cömertlik
[2491] muğfil: aldatan
[2492] gafil: aldanan

zararına yaşamak fennine[2493] derin bir vukuftan[2494] başka bir şey olmadığını bilirdi.

Artık Nevhayal ile Şaheser için Haşmet Bey'in ne sevdasına ne parasına ihtiyaç kalmamıştı. Mağazaya öyle cepleri şişkin, yürekleri ateşli, gözleri tok, semih, fedakâr, genç, şık müşteriler dadanmıştı ki… Fakat bu iki kızın, içinde yaşadıkları ticaret âleminde gördükleri tecrübeler, şahidi oldukları vakalar, her gün yeniden yeniye etraftan dinledikleri hikâyeler ile öyle gözleri açılmıştı ki küçük bir basiretsizliğin ne büyük felaketlere kapı açacağını biliyorlar, ikisi de birer Mediha Hanım olmak istemiyorlar, bu su-i şöhret[2495] içindeki yalancı servet fakat hakiki zillet ve sefaletten korkuyorlardı.

Dünyada her şeyin başı para olduğunu anlamışlardı fakat şöyle böyle para değil. İnsanlar arasında müreffeh, muazzez[2496] yaşamak için bir servet kümesi lazımdı. Bu da gence, ihtiyara, şuna, buna sevda satarak toplanamazdı. Bu kümenin makbul, medhul[2497] nasıl bir vasıta-i ticaretle[2498] toplanabileceğini bilmiyorlar fakat artık "şans" tabir ettikleri talihlerinden nevini pek kestiremedikleri fevkalade lütuf bekliyorlardı.

İzdivaca lüzum kalmadan Nevhayal ile Süha Pertev birbirinden arzularını aldılar. İzdivaç âdeti altında bir erkekle bir kadının ömür ömre birbirine bağlanmalarını iki taraf için de pek ağır bir kayıt buldular. Çünkü izdivaç, kadınla erkeğe mütekabil hiçbir sadakat-i mutlaka[2499] temin etmiyor. Belki işlenen günahı daha ağırlaştırıyor. Çünkü gayrimüteehhil[2500] bir erkeğin çapkınlığı, keza kocasız bir kadının iffetsizliği sırf nefislerine münhasır kalan birer ahlaksızlık

---

[2493] fen: bilgi
[2494] vukuf: bilgi
[2495] su-i şöhret: kötü ün [Baskıda: (yanlış olarak) *sur-ı şöhret*]
[2496] muazzez: hürmet edilen
[2497] medhul: kusurlu
[2498] vasıta-i ticaret: ticaret yolu
[2499] sadakat-i mutlaka: kesin sadakat
[2500] gayrimüteehhil: bekâr

teşkil ediyor. Bundan, arından ölecek veya öldürecek kadar kimseye bir şeyn[2501] sıçramıyor. Niçin bigünah bir zevç veya masum bir zevce refik veya refika-i hayatının[2502] sadakatsizliğinden dolayı bednam olsun[2503]? Niçin böyle bir sadakatsizliğin erkek tarafından suduruna[2504] nevan[2505] göz yumuluyor da kadın aynı müsamaha nazarıyla görülmüyor? Eğer insaniyet için bu bir ciddi leke ise en medeni memleketlerde bu levsten[2506] masnu[2507] kalabilen ailelerin adetleri akall-i kalil[2508] kalır. Demek ekseriyet bu fenalıkla lekeli… Demek ne kanun ne şeriat ne izdivaç bunun önüne geçemiyor… Böyle şeyler oluyor, daima oluyor ve çoğu gizli kalıyor. Medeniyet ilerledikçe ve kadın her şeyde hukuken erkekle omuz öpüşmekte muvaffak oldukça mesele eski vahametini, mayubiyetini[2509] kaybediyor. Avrupa romancıları, tiyatro muharrirleri[2510] bu vadide ortaya öyle müthiş, öyle iğrenç hakikatler döktüler, öyle tüyleri ürpertecek çirkin hıyanet-i zevciye[2511] vakaları tasvir ettiler ki medeni aileler efradından bulunmamız itibarıyla insan birbirinin yüzüne bakmaya utanır. İnsaniyet gittikçe böyle şeyleri kanıksıyor. Kabahat pek mutaassıp olan eskilerde mi, pek serbestleşen yenilerde mi?

Fenalık meydanda… Bunun tedavisi çaresini bulmak için insaniyet-i mütefekkirenin[2512] bütün büyük kafaları düşünüyor. Bunu geçen asır da düşünmüştü, ondan evvelki de, daha evvelki de… İş salaha[2513] doğru arpa boyu ilerlemek değil, bilakis gittikçe

---

[2501] şeyn: ayıp
[2502] refika-i hayat: hayat arkadaşı
[2503] bednam olmak: adı kötüye çıkmak
[2504] sudur: işlenme
[2505] nevan: bir çeşit
[2506] levs: leke
[2507] masnu: korunmuş
[2508] akall-i kalil: azın azı
[2509] mayubiyet: ayıplık
[2510] muharrir: yazar
[2511] hıyanet-i zevciye: eşe ihanet
[2512] insaniyet-i mütefekkire: düşünen insanlık
[2513] salah: iyileşme

fenalaşmış ve fenalaşmaktadır. Bundan iki buçuk asır evvel Molière'in yazdığı komedyalardaki sadakatsizliğe uğramış kocalar, o gülünç aile facialarının zamandan zamana değişen moda, kıyafet ve âdet farklarından maada[2514], tekmil[2515] ananevi[2516] marazları[2517], günahlarıyla hâlâ berdevamdır[2518]. İnsaniyet bir tiyatro sahnesi önünde seyirci sıfatıyla asırlardan beri kendine güler. Kime güldüğünü, niçin güldüğünü bilmez. O, kendi felaketinden böyle bir zevk ve neşe hissesi çıkarmaktan teselli arar. Müstakbel asırlarda Molièreler Molièreleri, Zolalar Zolaları, Maupassantlar Maupassantları takip edecek. Biz aynadaki temaslarımıza daima güleceğiz. Veya hiddetlenerek müellifi[2519] ahlaksızlık, pornografi ile itham edip perde arkasından yine günahımızı işlemeye koyulacağız. Hatalarımızı daima riya ile tamir etmek zaafından kurtulamayacağız. Bazen aynı ahlaksızlıkla malul olanların[2520] öyle temsil ve tasvirlerin karşısında gülmeleri kadar gülünç bir şey tasavvur olunur mu? Dünyanın birçok tuhaflıkları içinde bu da bir nevi usul-i tedavi[2521] değil mi?

İlkbahar Türk Pazarı işçi hanımları böyle düşünüyorlar ve daima yan ceplerinde bu meselelerden bahis, kapları yıpranmış Fransızca küçük romanlar taşıyorlar, işsiz dakikalarını o sayfalardan tevsi-i malumat[2522] etmekle geçiriyorlardı.

Bir gün Nevhayal, Şaheser'e dedi ki:

[2514] maada: -dan başka
[2515] tekmil: bütün
[2516] ananevi: geleneksel
[2517] maraz: kusur
[2518] berdevam: devam etmekte
[2519] müellif: yazar
[2520] malul olmak: sakatlanmış olmak
[2521] usul-i tedavi: tedavi yöntemi
[2522] tevsi-i malumat: bilgi artırma

— Fuhuştaki mesağ[2523] hususunda kadınla erkek arasındaki payansız[2524] farkı düşündüğüm zaman en evvel aklıma neler gelir, bilir misin?

— Bilmiyorum… Söyle…

— Umumhaneler[2525]…

— "Erkekler için böyle bir ihtiyaç düşünülüyor da kadınlar için neden bu şeyin kale alınması bile büyük bir cinayet, müthiş bir terbiyesizlik sayılıyor?" Bunu mu diyeceksin?

— Hayır. Eski zamanda Pompei'de[2526] bu dediğin varmış. Yani umumhanelerde güzel delikanlılar sermaye, kadınlar müşteri olarak bulunurlarmış. Tabii ahlakları da şimdikinden berbatmış. Eğer tarih bir tekerrürden ibaretse bugünkü medeni milletler de böyle son dereceye kadar bozulduktan sonra düzeleceklerdir. Henüz zamanımızda genç kızların bekâretlerini mabetlerde kurban etmeleri ibadet sayılmıyor.

— Of… Of sus… Ne kadar asrileşmeye uğraşsak daha çakşırı, kavuğu, pabucu dün çıkarmış saf adamların kızlarıyız. Ecdadımızdan ceddaniyeten[2527] (*atavisme*) bize intikal etmiş[2528] safderunluklarımız[2529] var. Medeniyet törpüsüyle bunları inceltmeye uğraşırken tabii ahlakımız da biraz aşınıyor.

— Bana lakırdı şaşırttın…

[2523] mesağ: izin

[2524] payansız: sonsuz

[2525] umumhane: genelev

[2526] Pompei: İtalya'da, Napoli şehri yakınlarında bulunan antik Roma kenti. Kent, halkının aşırılıkları, zevke ve fuhşa düşkünlüğüyle tanınmaktaydı. MS 79 tarihinde Vezüv Yanardağı'nın iki gün süren faaliyeti sonucu volkanik kül altına gömülerek yok olmuştur. 18. yüzyılda yapılan kazılarda kentin yıkıntılarına ulaşılmıştır. Bu yıkıntıların dikkat çeken yönü, mevcut vaziyetlerinde taş kesilmiş insan kalıntılarının bulunmasıydı. Yanardığın püskürttüğü volkanik tozun sertleşmesi nedeniyle taşlaştıkları tahmin edilen söz konusu kalıntılar, bugün açık hava müzesinde sergilenmektedir.

[2527] ceddaniyeten: atacılıkla

[2528] intikal etmek: geçmek

[2529] safderunluk: saflık

— Bilmem ne münasebetle umumhanelerden bahsediyordun.

— Evet… Erkekler için bu nam altında fuhuş mahalleri açmışlar. Kanun buna bir ihtiyaç şeklinde cevaz[2530] vermiş, ahlak-ı umumiye[2531] göz yummuş. Belediyeler vergilerini alıyorlar. Bu da bir nevi ticaret şekline girmiş. Sari[2532] emraz[2533] membaı[2534] olan bu yerlere karşı yalnız sıhhi[2535] bazı takayyüdatta[2536] bulunmaktan başka diğer türlü tedbirler ittihazını[2537] hiç düşünen yok…

— Başka ne yapabilirler ki?

— Ne mi yaparlar? Öyle yerlere her erkek gidememeli.

— Öyle bir eğlencenin ücretini tedarik eden erkekleri bu arzularını icradan kim menedebilir?

— Kanun.

— Hür memleketlerde kanun, fertlerin bu derece hususi keyiflerine karışabilir mi?

— Hay hay… Kanunlar selamet-i umumiyeyi[2538] temin için birtakım keyfî haksızlıkların meni[2539] maksadıyla vazedilmez mi[2540]? Bir memleketten diğerine seyahat edeceğiniz vakit sizden yol tezkeresi[2541] soruyorlar. Niçin?

— Bunda asayiş ve selamet-i umumiye namına düşünülmüş siyasi vesair birçok sebepler var.

[2530] cevaz: izin
[2531] ahlak-ı umumiye: genel ahlak
[2532] sari: bulaşıcı
[2533] emraz: hastalıklar
[2534] memba: kaynak
[2535] sıhhi: sağlıkla ilgili
[2536] takayyüdat: çabalamalar
[2537] ittihaz: alma
[2538] selamet-i umumiye: halkın esenliği
[2539] men: yasaklanma
[2540] vazedilmek: koyulmak
[2541] tezkere: belge

— Kanunların hikmet-i vaz'ları[2542] selamet-i umumiye noktainazarına[2543] matuf[2544] ise öyle fuhuş mahallerinden birine girmek isteyen erkeği kanun kapı önünde tevkif ederek "Efendi, burası gayrimüteehhillere mahsustur. Hüviyet varakanızı[2545] gösterip evli olmadığınızı ispat etmeden içeri giremezsiniz." demelidir. Bunu demedikçe selamet-i umumiyeyi düşünmüş olmaz. Bu müsamahadaki haksızlığı bir de zıddıyla ispat edeyim: O fuhuşhanelerdeki sermayeler içinde kocalı kadınlar bulunduğu tahkik etse o zaman kıyamet kopar, değil mi? Bu davanın birincisi için bu tecvizkârane[2546] sükût nedir; ikincisi için kopan galeyan[2547], gösterilen şiddetler ne oluyor? Ne olacak?.. Biz yine bu meselede erkeğin şiddet ve barbarlığıyla kadının zaaf ve mazlumiyetini görüyoruz… Kadınlar hakk-ı intihaba[2548] malik ve heyet-i teşriiyeye[2549] dâhil oldukları zaman kanunun müsaadesi, ahlakın müsamahasıyla fuhşu kendilerine eğlence yapan erkeklerden edep, insaniyet ve hukuk namına çok şeyler soracak, o nev ihtiyaçları tahkike, teftişe[2550] tabi tutacak, elinde mezuniyet[2551] vesikası olmayan beyler, efendiler o gibi mahallerden[2552] içeri adım atamayacaklardır… Ve illa ki erkeklere mahsus olanların yanında Pompeikâriler[2553] de açılacaktır. Artık hürriyet ve müsavat[2554] kelimeleri ahmakları kandırmak için kurnazların ellerinde oyuncak olmak zilletinden kurtarılmalıdır. Bu ahlaki inkılabı inşallah biz,

[2542] hikmet-i vaz': koyuluş sebebi
[2543] noktainazar: bakış açısı
[2544] matuf: yönelik
[2545] hüviyet varakası: kimlik belgesi
[2546] tecvizkârane: izin verircesine
[2547] galeyan: patırtı
[2548] hakk-ı intihab: seçme hakkı
[2549] heyet-i teşriiye: yasama kurulu
[2550] teftişe: denetlemeye
[2551] mezuniyet: izin
[2552] mahal: yer
[2553] Pompeikâri: Pompei işi, Pompei'dekiler gibi
[2554] müsavat: eşitlik

kadınlar yapacağız… Müteehhil[2555] erkek aldığını, bulduğunu, hep kazandığını meyhaneye, kârhaneye götürsün; biçare kadın çocuklarıyla beraber mangal başında pineklesin, bir sahan yavan pırasa yesin, yatsın… Yağma yok artık! İllallah!

XLIV

İşte böyle cinsilatif[2556] kanunlar vazediyor[2557], insaniyetin müzmin dertlerini teşfiye[2558] imkânlarını buluyor. Yavaş yavaş her şeyi düzeltiyor. Dünyaya hâkim oluyor. Rical[2559] idaresinde nisvan[2560] matlup[2561] tekemmül ve saadete eremediler, bakalım bundan sonra kadınların ellerinde erkekler adam olabilecekler mi? Ne mutlu, ne mutlu! İnsaniyet böyle bir tesavi[2562], terakki[2563] ve hüsn-i imtizaca[2564] ersin de mürebbiyemiz[2565] kadınlar olsun… Hemen hepimiz çocukluğumuzda babamızdan, anamızdan dayak yediğimizi tahattur ederiz[2566]. Eğer hâlâ adam olamadıksa attıkları tokatların pek tesirli olmadıkları anlaşılır.

İlkbahar Türk Pazarı yıldızlarının cazibelerine tutulan müdavimler içinde bir Zülfikar Bey vardı. Arnavut mu, Boşnak mı, milletini pek belli etmez, tercümeihâlinin karanlık kısımlarını da karıştırtmaz. Birkaç lisan söyler, her telden çalar, her fenden dem vurur, her taşın altından çıkar… Sıcakkanlı, tatlı dilli, güler yüzlü, meclis-ara[2567], girgin, yılmaz, niçin saklayalım biraz da utanmaz, kıyafetçe, görünüşte centilmen, salon adamı fakat hayat merdiveninden

[2555] müteehhil: evli
[2556] cinsilatif: kadın cinsi
[2557] vazetmek: koymak
[2558] teşfiye: iyileştirme
[2559] rical: erkekler
[2560] nisvan: kadınlar
[2561] matlup: istenen
[2562] tesavi: eşitlik
[2563] terakki: yükselme
[2564] hüsn-i imtizac: iyi geçinme
[2565] mürebbiye: terbiye edici
[2566] tahattur etmek: hatırlamak
[2567] meclis-ara: bulunduğu ortamı şenlendiren

kırk beş basamak inmiş, her türlü suistimalden vaktinden evvel yıpranmış asri bir kahraman… Birçok zengin aileler nezdine girer çıkar. Birinci sınıf lokantalarda yer, içer, otomobillerde gezer. Lakin ticareti nedir, varidatı[2568] nerededir, katiyetle[2569] bunu bilen yoktur. Rumeli'de çiftlikleri, Anadolu'da madenleri, Galata'da büyük bir handa hissesi olduğunu söyleyenler vardır. Zülfikar Bey, etrafına öyle mükemmel muamma şebekesi örmüştür ki en mütecessis[2570], en keskin nazarlar bu dolaşık ağın merkez-i esrarına[2571] nüfuz edemezler. Güzel kadınlar arasındaki muvaffakiyetiyle kumardaki büyük şansı; aleyhine birçok dedikodu ve hatta ağır şüpheleri davet edecek bir raddededir[2572]. Zülfikar Bey, bir gün nadide çiçeklerden yapılmış bir demetin ortasında gönderdiği pek nazikâne bir tezkere ile Nevhayal ve Şaheser Hanımları Beyoğlu'ndaki şık apartmanına davet eder. Pek mühim bir meseleden bahsedeceğini biraz çıtlatır. Kızlar, bu garip adama ne o kadar müncezip[2573] ne de onun fazla iltifatlarından o derece mütevahhiş[2574]… Zülfikar, kadın iğfali[2575] fenninde ne kadar açmazları varsa bu iki güzel mahluka karşı mevki-i tatbike[2576] koymuş fakat şaz[2577] kabîlinden bir talihsizlikle muvaffak olamamıştı.

Nevhayal tezkereyi okuduktan sonra narin, beyaz parmaklarının ucuyla refikasına uzattı. O da merakla satırları süzdü. İki kız istifhamkâr[2578] nazarlarıyla bakıştılar.

Nevhayal:

— Ne dersin?

2568 varidat: gelir
2569 katiyetle: kesinlikle
2570 mütecessis: meraklı
2571 merkez-i esrar: sırların merkezi
2572 radde: seviye
2573 müncezip: kapılmış, tutkun
2574 mütevahhiş: ürkek
2575 iğfal: aldatma, kandırma
2576 mevki-i tatbik: uygulama
2577 şaz: kural dışı, müstesna
2578 istifhamkâr: sorgulayıcı

Şaheser:

— Bu da bir taktik…

— Herif bize cepheden hücum etti. Arkadan ve iki cenahtan[2579] saldırdı. Muvaffak olamadı. Bu da bir tuzak lakin bu defa pek ustalıklı kurulmuşa benziyor.

— Ekmeğini maişet pazarının hileli, zehirli muhtelif ellerinden toplamaya çıkan hey Türk kızı! Gözlerini aç! Düşmanın o kadar çok ki…

— Gidelim. Bakalım ne diyecek?

— Korkuyorum.

— Apartmanı şehrin göbeğinde… Hişt desen yüz kişi koşar… Bu da bir Şark landosu olamaz ya?..

— Kim bilir?

— Yok… Yok… Düştüğümüz şu işçilik hayatında bu kadar fazla kuruntu da iyi değildir. Bizi bazı ciddi menfaatlerden de mahrum bırakır. Onun bizi oynamaya davet ettiği telden sıçrayamayacağımızı katiyetle anlattık. Herif zeki ve amelî[2580] adamdır. Bunu tekrar etmek için değil, bizi diğer mühim bir maksatla çağırıyor sanırım.

— Bu mühim maksat ne olabilir?

— İşte keşfedemediğim için pek merak ediyorum ya…

— Bu kadar merak ediyorsan gidelim.

— Benim fikrim de bu.

İki kız muhtasar[2581] ve sade birer tuvaletle tamam davet saatinde orada bulunmak hesabıyla yola çıktılar. Zülfikar Bey, Taksim'deki apartmanında bu iki güzel şuh misafirini memnuniyet taşan bir çehre, pek mükerrem[2582] sözler ile kabul ederek:

[2579] cenah: taraf
[2580] amelî: pratik
[2581] muhtasar: derli toplu
[2582] mükerrem: saygıdeğer

— Matmazeller, davetime tenezzülen icabet etmemiş olaydınız vallah kederimden hastalanacaktım.

Nevhayal:

— Niçin gelmeyelim efendim?

Zülfikar:

— Bilmem… Zihnimi bin türlü fena kuruntular kemirdi durdu…

Şaheser:

— Ne gibi?

Zülfikar:

— Daha dün aile yurdundan çıkmış, latif, nezih, afif[2583] hanım kızlarsınız. Bir bekâr evine vuku bulan davette belki vesveseyi mucip mahzurlar[2584] düşünürsünüz…

İki kız hafif birer pembelikle bakışarak Nevhayal:

— Efendim o, adamına göre… Davetinizde bize karşı hazırlanmış pederane[2585] bir lütuf keşfettik… Hemen koştuk…

Bu pederane tabiri Zülfikar Bey'in pek hoşuna gitmezdi. Fakat bilicap[2586] bu tevcihi[2587] bir acı hap gibi seri bir yüz buruşturmasıyla yutup derhâl neşesini takınarak:

— Teveccühünüze bin teşekkür ile ferasetinizi tebrik ederim çünkü maksadımı keramet gibi hemen harfi harfine keşfetmişsiniz. İştirake söz verirseniz pek mühim bir teşebbüsüm var.

Ortada erkek, kadın iki hizmetçi dolaşıyordu. Zülfikar Bey'in ne hâlinde ne kalinde[2588] şüpheyi dai[2589], esrarengiz, muammai[2590] bir şey yoktu.

[2583] afif: namuslu
[2584] mahzur: sakınca
[2585] pederane: babacan
[2586] bilicap: öyle gerektiği için
[2587] tevcih: hitap
[2588] kal: söz
[2589] dai: davet eden
[2590] muammai: anlaşılmaz

Bu kıymettar misafirlerin şereflerine hazırlanmış mükellef bir sofra başına gittiler. Yemekten evvel leziz çerezler arasında birer ikişer müftetih[2591] (*apèritif*) aldılar. Gayet nefasetle hazırlanmış piliç etleri, latif mayonezler ile örtülü en nazik nevlerden balık tabakları birbirini takibe başladı, bu leziz çeşitler arasında mideler ince şaraplarla sulanıyordu. İçkilerin yakut renkleri, kızların körpe simalarında pembe taravet[2592] lemaları[2593] saçtığı esnada Zülfikar Bey maksadını şöyle izaha girişti:

— Hayat pek müstehzi bir muammacıdır… Ağlayana güler, gülene ağlar… Ve bu iki tezahürü birleştirsen hasıl-ı camii[2594] sıfır olur…

Bu mukaddime[2595] kızların içkili beyinlerini biraz gıcıkladı. Mahmurlaşan gözlerini muhataplarına çevirdiler. Zülfikar Bey devam etti:

— Büyük bir sahnenin önünde seyirci imişiz gibi dünyaya daima (objektif) afaki bir nazar ile bakmalı, insanların cehaletlerine acımalıyız. Onlar, saadeti cehaletin ilmî bir surette idamesinde[2596] arıyorlar. Âlimler cahilleri tenvir etmiyorlar[2597], kandırıyorlar. Sahte bir hakikat gözlerimizin önünde, kaldırımlar üzerinde karpit taşı gibi çatlaya patlaya kıvılcımlar saçarak yuvarlanıp gidiyor… Hayat, ölümle nihayetlenen daimî bir mücadele, bir güleştir[2598]. Kim en iyi güleşirse o kazanır. Ortada bir "talih" sözüdür dönüyor… Ağızlar havada, eller semada talihin nüzulünü[2599] bekleyen budalalar daima aç kalırlar. Talih; çalışanlara, müteşebbislere[2600], cüretlilere yardım

---

[2591] müftetih: iştah açıcı
[2592] taravet: körpelik
[2593] lema: parlaklık
[2594] hasıl-ı cami: toplam
[2595] mukaddime: başlangıç
[2596] idame: devam etme
[2597] tenvir etmek: aydınlatmak
[2598] *Halkın müteammim telaffuzunu hiçe sayarak "güreş" demeye kalemim varmıyor.* (Hüseyin Rahmi'nin notu)
[2599] nüzul: gökten inme
[2600] müteşebbis: girişimci

eder. Bazen Kavas Ali Ağa'ya on beş bin liralık bir piyango vurur, bazen de açık pencerenizden içeriye kim bilir nereden kaçmış güzel bir kanarya girer… Bunlar talih değil, milyonlarda bir vuku bulan tesadüflerdir. Filancaya "talihli", ötekine "talihsiz" derler. Bazen öyle zavallı kimseleri bu tavsife[2601] layık görürler ki kelimeye verilen ters manaya gülersiniz. Talih, bu beyinsiz adamlara "Dileyiniz benden ne dilerseniz…" dese işiteceğiniz ahmakça dileklere parmağınız ağzınızda kalır. Kimi bir kötü karının kalbini ister kimi bilmem kaç milyon lira… O zavallıcağız milyonun yalnız adını duymuştur. Böyle cesim[2602] bir meblağın, onun idare ve sarfını bilmeyen sahibini manen, maddeten gebertivereceğinden külliyen gafildir… Aramızda öyleleri vardır ki bir lenger[2603] dolusu yoğurtlu kebap lütfuna karşı talihlerine minnettar olurlar. Bu avam ruhlu kimselere sorunuz: "Siz niçin böyle hayatın birçok lezzetlerinden, neşelerinden, eğlencelerinden, sefalarından mahrumen yaşıyorsunuz?" "Talihsiziz de onun için." cevabını alırsınız. Talihten sonra ikinci mazeret "namus" kelimesiyle ifade olunur. Birçoklarının ağızlarından işitirsiniz: "Ben namussuzluğu kabul edeydim şimdi Rothschild gibi zengin olurdum." Oh oh, gülünecek şey!.. Namusun çok para ettiği bir devirde yaşamıyoruz. Gizli, aşikâre satılık namusun çokluğundan piyasa düşkün… Acaba bu nağmeyi okuyanlardan birinin kulağına eğilip de "Efendi, namusunuza on bin lira veriyorum. Daha da çıkabilirim. Satar mısınız?" diyen olmuş mu?! Uygun müşteri bulamayıp da namuslu kalanlara gülünmez mi? Hem her namus para etmez… Satıldığı vakit alana ve tellalına[2604] büyük kazançlar temin edenleri aranır… Evet, şöyle bir kenarda durup da "talih, namus, iffet, istikamet" gibi ve daha bu kabîl kurusıkı kelimeler ile top oynayan insaniyetin büyümez çocuklarını seyretmeli… Bilmem, hayatı müdekkik[2605] bir gözle görebilmiş miyim küçük hanımlar?

[2601] tavsif: vasıflandırma
[2602] cesim: büyük
[2603] lenger: geniş yemek kabı
[2604] tellal: satışa aracılık eden kişi
[2605] müdekkik: araştıran, dikkatle inceleyen

Şarabın zevk-i laliyle[2606] yanaklarında güller açan hanımlar, Zülfikar'ın tenkit darbesi altında kıvranarak can çekişen namusun vefatından sonra bunun yerine kaim olacak yeni kelime ve yeni düsturu işitmek merakıyla birbirine süzük süzük bakışıyorlardı.

Güzel samilerin[2607] böyle mahmur, meshur[2608] dinleyişleri natıkaperdazın[2609] şevkini arttırdı. O felsefesinde birkaç kulaç daha derinleşerek şöyle coştu:

— Ve rahmetullahi aleyh[2610] namus merhumun vefatından sonra onun yerine vicdanlarda saltanat sürecek kelimeyi intihap[2611] lazımdır. Evet evet… İnsanlar için tapınacak daima böyle bir lügat[2612] lazımdır. Bu lügatin medlulü[2613] bazı şairlerin erişilmez fikirleri, hayalleri gibi kimsenin aklı eremeyecek mertebede ulvi ve karışık olmalıdır. Halkın idrakinden kaçan şeyler daima yüksek sayılır. Eski Mısrilerin tapındıkları Apis ineğini bilirsiniz. Bunun sıfat-ı mabudiyeti[2614] alnının üzerinde beyaz bir hilal şekli bulunması ve sair alametleri haiz olmasıyla tasdik olunurdu. Halk bu hayvana tapınırken rahipler perde arkasından gülerlerdi. Bu öküzün bir perestiş[2615] müddeti vardı. Onun hitamında[2616] rahipler hayvanı güneşe nezrolunmuş[2617] bir pınarda boğazlar ve sonra mumyasına yine taparlardı. Bugün birçok insanlar arasında namus mumya edilmiş bir Apis'tir. Lakin merhumun zıyaından[2618] haberleri olmayan safdiller de çoktur. Hâlâ müteveffanın[2619] şerefiyle

[2606] zevk-i lal: kızıl zevk
[2607] sami: dinleyici
[2608] meshur: büyülenmiş
[2609] natıkaperdaz: güzel konuşan
[2610] rahmetullahi aleyh: Allah'ın rahmeti üzerine olsun
[2611] intihap: seçmek
[2612] lügat: kelime
[2613] medlul: anlam
[2614] sıfat-ı mabudiyet: ilahlık özelliği
[2615] perestiş: tapınma
[2616] hitam: son
[2617] nezrolunmak: adanmak
[2618] zıya: kayıp
[2619] müteveffa: rahmetli

yaşanıyor. Yerine yeni kelime tayin edilmeden eski namusun su-i muamele ve tagaddiden[2620] müteverrimen[2621] irtihali[2622] ilan olunsa halk birbirine karışır. Bazen tek kelime, avam üzerinde sihir kuvveti gösterir. Namussuz bir millet yaşayabilir mi? Şimdi bunu tetkik edeceğiz… İtiraf ediyorum ki yekpare namussuz bir millet olamaz. Safdil birçok insanlar arasında o vehmen[2623] olsun mevcuttur. Hiçbir ahlak kitabı bunun manasını katiyetle tahdiden[2624] tarif edememiştir. Medeni insanlar arasında yüzde kaçı namusça çürüktür? Bunu tayin için istatistik tutulamaz. Herhangi bir nev usul icadı da müşküldür. Mahaza bunu alettakrib[2625] tahmin edebiliriz. Bakınız nasıl?.. Ömründe malına hile karıştırmamış, tartıda eksik vermemiş esnaf, efendisini aldatmamış uşak, limaslahatin[2626] amirine suret-i haktan görünmeye[2627] uğraşmamış madun[2628], birbirine sadakatten asla ayrılmamış zevç ve zevce, vicdanı hilafına[2629] bir satır yazı yazmamış muharrir ve keza ve keza[2630] her ne meslekte ise daima elini kalbinin üzerine koyarak iş görmüş adam, bu içtimai heyetlerin içinde yüzde kaç vardır? Şöylece konudan komşudan, mahalle bakkalından tutturup kâtibiadle[2631] kadar uğradığınız hileleri, geçirdiğiniz tecrübeleri, gördüğünüz haksızlıkları, çektiğiniz ziyanları göz önüne getiriniz. Sonra doğru kimseleri nazar-ı muhakemenizde[2632] tespit ediniz. Bu rakamı en namusluların yüzlerini kızartacak kadar küçük bulursunuz. Bu muhakemeye müddet-i hayatınızda[2633]

[2620] su-i muamele ve tagaddi: kötü muamele ve kötü beslenme
[2621] müteverrimen: vereme yakalanarak
[2622] irtihal: ölüm
[2623] vehmen: kuruntu olarak
[2624] tahdiden: sınırlayarak
[2625] alettakrib: yaklaşık olarak
[2626] limaslahatin: çıkarı gereği
[2627] suret-i haktan görünmek: birinin iyiliği için çalışıyor görünmek
[2628] madun: memur
[2629] hilaf: ters
[2630] keza ve keza: bunun gibi
[2631] kâtibiadil: noter
[2632] nazar-ı muhakeme: akıl süzgeci
[2633] müddet-i hayat: hayat boyu

işlemiş olduğunuz iyi kötü fiillere nazaran kendi vicdanınızı da dâhil etmek cesaretini göstermelisiniz. Ben yekûnu[2634] küçük gösterdim. Lakin buna Fransız muharriri müteveffa[2635] Emile Faguet -tabii kendi şahsı da dâhil olmak üzere- "sıfır" demekten çekinmiyor. Şimdiki insaniyetin umumi vaziyeti bundan ibaret… Küçük hanımlar, şimdi siz genç hayatınıza, kemiyetlerini[2636] tavsif ettiğim bu insan kardeşlerinizin arasından bir güzergâh[2637] açacaksınız. Her an onlar ile temasta bulunacaksınız. Ya fiilî[2638] veya infialî[2639] yaşayacaksınız. Yani ya inciteceksiniz veya incineceksiniz. Hayat her zihnin kabiliyeti nispetinde ona vereceği manaya göre bir şeydir. Halk arasında tedavül eden[2640] bazı umumi kelimelerin hususi[2641] mefhumları[2642] bilinmelidir. İnce tarikatlar zihinlerini açık buldukları müntesiplerinin[2643] kulaklarına kelimelerin zahirî[2644] manaları haricindeki bu batını[2645] hususiyetlerini fısılarlar. "Sır" denilen şey işte budur. Buna yalnız müstahaklar[2646] agâh olabilirler[2647]. Âmâ[2648] doğup ölenler olduğu gibi ekseriyet bu sırra bigânedir[2649]. Anlamaya istidadı[2650] olmayanlara onu açmak tehlikelidir. Mürşitlerin[2651] vazifeleri tilmizlerinin[2652] gözlerinden

[2634] yekûn: toplam
[2635] müteveffa: ölmüş
[2636] kemiyet: nicelik, miktar
[2637] güzergâh: yol
[2638] fiilî: etkileyerek
[2639] infialî: etkilenerek
[2640] tedavül etmek: geçerli olmak
[2641] hususi: özel
[2642] mefhum: kavram
[2643] müntesip: mürit
[2644] zahirî: görünen
[2645] batını: gizli
[2646] müstahak: layık olan
[2647] agâh olmak: öğrenmek
[2648] âmâ: kör
[2649] bigâne: yabancı
[2650] istidat: yetenek
[2651] mürşit: kılavuz
[2652] tilmiz: öğrenci

derunlarındaki[2653] cevheri keşfetmektir. Hanımlar, sizde bu büyük istidadı gördüm. Mürşidiniz olmak istiyorum. Müsaade eder misiniz?

Her zaman işitilmeyen bu felsefe, şarabın neşesi arasında küçük hanımların genç dimağlarına pek hoş geliyordu. Yalnız kurnaz bir zendost, bir zevkperest sandıkları Zülfikar Bey'deki bu derin etüde şaştılar. Mütecessis gençlik, kendine bir kayd-ı ahlaki[2654] ile telkin edilen mutaasıbane[2655] prensiplere, itikatlara taban taban zıt, açık saçık fikirler işitmekten hoşlanır. Kızlar bu ekstra hikemiyatı[2656] ne meşhur Henri Marion'un *Moral*'inde ne Kompeyre'nin *Education*'unda görmüşlerdi. Bütün mukaddes kelimelerin manaları bomba ile atılan böyle bir zamanda, asri hakikatleri kendilerine bu kadar açık söyleyen bir mürşide ihtiyaçları vardı. Onun bu yakaları açılmamış fikirlerini sona kadar dinlemek, anlamak istiyorlardı. Neticede beğendiklerini kabul ve şüpheli gördüklerini reddetmekte tamamıyla serbest değil miydiler? Bunda korkulacak ne vardı?

XLV

Nevhayal:

— İrşadatınızdan[2657] müstefit oluyoruz[2658]. Hayatın taşlı, dikenli yollarında bu genç yaşlarımızda kimsesiz kaldığımız için sözlerinizi bir ders gibi dinliyoruz. Devam buyurunuz…

Zülfikar:

— Aferin güzel talebelerim… Mademki beni bir müderris[2659] gibi dinliyorsunuz, bir küçük imtihanıma müsaade eder misiniz?

Şaheser:

[2653] derun: iç
[2654] kayd-ı ahlaki: ahlak bağı
[2655] mutaasıbane: tutucu
[2656] hikemiyat: felsefe
[2657] irşadat: aydınlatmalar, yol göstermeler
[2658] müstefit olmak: yararlanmak
[2659] müderris: hoca

— Niçin etmeyelim?

Zülfikar:

— Ve rahmetullahi aleyh deyince merhumun kim olduğunu söyler misiniz?

Nevhayal:

— Hazret-i Namus…

Şaheser, içkinin artan tesiriyle ellerini gözlerine götürüp ovuşturа ovuşturа bir ağlama taklidi yaparak:

— Ühü… Ühü… Ühü… Zavallıcık merhum ne iyi bir zattı…

Nevhayal:

— Şah sus… Ağlama… İçim götürmüyor. İyi bir zattı fakat çok yaşlıydı. Meşrutiyet'ten sonra ihtiyarlar her yerden kovulurken ona da çok hakaret ettiler. Tahammül getiremedi, hastalandı… Tedavisine hiç ehemmiyet veren olmadı.

Şimdi yemek sonuna gelmişlerdi. Zülfikar Bey, şuh[2660] davetlilerine nilüfer gibi yayvan kadehler içinde altın iltimalar[2661] saçan şampanyalar takdim ederek:

— Bu müellim[2662] vefata kanaat getirdiniz mi?

Şaheser şampanyasını küçük bir hıçkırıkla yuttuktan sonra:

— Siz söylüyorsunuz.

— Ben söylüyorum ama siz tasdik ediyor musunuz?

— Hemen hemen… Çünkü bazı sözleriniz o kadar haklı ki…

— Namus ölürse onun en yakın taallukatından[2663] olan İffet'le İsmet[2664] sağ kalırlar mı?

[2660] şuh: cilveli
[2661] iltima: parıltı
[2662] müellim: üzücü
[2663] taallukat: akrabalar
[2664] ismet: temiz, ahlaklı olma

Deminden beri devam eden kaziyenin[2665] suğra[2666] ve kübrasından[2667] sonra birdenbire çıkan bu netice önünde iki kız, kadehlerin sayısı artmış olmasına rağmen ayılır gibi oldular.

Nevhayal hemen cevap verdi:

— Namus hakkındaki hususi hükümleriniz içinde tuhafları vardı, gülüştük. Fakat İffet'le İsmet'in vefatlarını iddia ederseniz hüngür hüngür ağlarız ve bu sözünüze de inanmayız…

— Niçin?

— Çünkü İffet'le İsmet binnefs[2668] bizde mevcuttur.

Zülfikar Bey misafirlerinin kadehlerine köpürte köpürte şampanya dökerek:

— İsmetinizi, iffetinizi tebrik ederim matmazeller!.. Allah kazadan beladan saklasın… İlkbahar Türk Pazarında bile yaşatmak mucizesini göstermiş olduğunuz bu cevherlerinize karşı hiçbir kastım bulunmadığına emin olunuz. Mesele başka… Mademki bana peder diyorsunuz. Ben de hayırhah[2669] bir baba gibi atinizi[2670] düşünüyorum. Samimiyetimden şüphe etmemeniz ricasıyla sizden bir iki şey soracağım. Tabii ben de ciddi cevaplar alacağıma emin olabilirim, değil mi?

Nevhayal:

— Bu hayırhahlığınıza karşı maatteşekkür[2671] her şeyi doğru söyleyeceğimizden tamamıyla emin olunuz.

[2665] kaziye: önerme
[2666] suğra: küçük önerme
[2667] kübra: büyük önerme
[2668] binnefs: kendisi, bizzat
[2669] hayırhah: iyiliksever
[2670] ati: gelecek
[2671] maatteşekkür: teşekkürle birlikte

— Bazı hususiyetinize[2672] vukuf peyda etmek[2673] istediğimden dolayı beni affediniz. Çünkü bu zaruridir. Mağazadan aldığınız paradan başka diğer taraftan bir geliriniz var mıdır?

Nevhayal fazlaca kızararak hemen küçük bir heyecanla:

— Hayır.

— İzdivaç etmek niyetinde misiniz?

— Asla.

— O hâlde atinizi nasıl temin edeceksiniz? Hayat gittikçe pahalılaşıyor. İnsanlar hayvanlaşıyor. Ortadan insaf, mürüvvet gibi hasletler kalkıyor. Birkaç sene sonra iki lokma ekmek için kim bilir nasıl boğuşmalara mecbur kalacağız. Hep böyle İlkbahar Ticarethanesinin size verdiği pek cüzi[2674] ücretle mi geçinmek niyetindesiniz?

— Lekesiz yaşamak için bu aldığımız aza kanaate mecburuz.

Bu "lekesiz yaşamak" tabirindeki büyük ismetfüruşluğa[2675] Zülfikar deruni güldü. Çünkü bu kızların, aile yurtlarından romanlara sermaye olacak nasıl vukuatla kaçıp o mağazaya geldiklerini ve hoşlarına giden delikanlılar ile sevişmekten hiç tevahhuş etmediklerini pekâlâ biliyordu. Mademki bu kadar bedahetlere karşı iffetperverlik[2676] fantazyasıyla[2677] göz boyamak garabetinden[2678] kendilerini alamıyorlardı, tecrübekâr herif velev zahirî olsun, onların bu cihetten gözetmek istedikleri izzetinefislerini hiç zedelemeden bahsi kazanmak için ustalıklı bir manevra ile söze şöyle girişti:

[2672] hususiyet: özellik
[2673] vukuf peyda etmek: öğrenmek
[2674] cüzi: az
[2675] ismetfüruşluk: namusluluk taslama
[2676] iffetperverlik: namus düşkünlüğü
[2677] fantazya: boş gösteriş
[2678] garabet: tuhaflık

— Hanımlar, emin olunuz ki herkesin can cana, baş başa düştüğü böyle kıyamet gününü andıran maişet-i umumiye[2679] kıtlığı hengâmesinde[2680] beyhude[2681] taassuplardan[2682] dimağını[2683] yıkamış asri[2684] bir baba, kızları hakkında neler temenni ve tasavvur ederse ben de sizin için öyle düşünüyorum.

Şaheser elindeki zarif meyve bıçağıyla oynayarak:

— Teşekkür ederiz beybaba…

Nevhayal önündeki dolu şampanya kadehine artık doygun ve cesaretsiz bir gözle bakarak:

— Bizim de sizin gibi medeni, hayırhah bir babaya layık asri kızlar olmak gayretinde bir saniye yorgunluk göstermeyeceğimizi anlayacaksınız…

— Fikrimi, maksadımı, planımı tamamıyla anlamadan bazı cümlelerimdeki samimiyetlerimden şüphelere düşmemenizi rica ederim…

Nevhayal kadehlerin tesiriyle artık başını tutamaz gibi iki yana ve öne süzgün, latif imaleler[2685] ile:

— Samimiyetinize samimiyetle mukabele göreceğinizden siz de emin olunuz…

Zülfikar Bey, genç kadın ruhunu en hassas noktasından gıdıklayacak, şampanyadan daha neşeli sarhoşluk verecek sözler araya araya, sesinin tatlılığını, güzel muhataplarına diktiği gözlerinin perestişkâr[2686] baygınlığına uydurarak:

[2679] maişet-i umumiye: geçim
[2680] hengâme: kavga
[2681] beyhude: boş
[2682] taassup: bağnazlık
[2683] dimağ: akıl
[2684] asri: çağdaş
[2685] imale: eğilme
[2686] perestişkâr: tapınırcasına

— Bilir misiniz ki bazı mahluklar dünyaya hususi bir istidatla, bir istihkakla[2687] doğarlar. Siz, cinsilatif, bazılarınız kraliçe, bazılarınız çamaşırcı kadın, sanatkâr, hizmetkâr, işçi, çoban kızı, prenses velahire çeşitlerde yaratılırsınız. Fakat çok defa tabiatta bir galat-ı tahsis[2688] görülür. Hilkaten[2689] prenses olan bir kız bir köylüden doğar ve köylü hilkiyetindeki[2690] saf bir mahluk bir kraliçeden dünyaya gelir… İşte siz de melekler göğünden dünyaya inerken letafetinizle[2691] saraylar şenlendirmeye gidecekken yanlış damların altına sokulmuşsunuz. Siz şimdi gençlik taravetiyle gözleri nurlandıran birer harika-i hüsn ü zekâsınız[2692]. Dünya hazineleri, kıymetinize nazaran dun[2693] kalan birer pırlantasınız… Fakat böyle giranbaha[2694] mücevherler için İlkbahar Mağazası muvafık bir mahfaza değildir. Hanımlar, bu şebabet[2695] mevsimi bir daha avdet etmez[2696]. Gözlerinizi açınız. İffetiniz, ismetiniz sizin olsun… Üzerinize hiçbir mücrim[2697] el uzandırtmamak şartıyla sizi iştihalılarınıza, camekân içinde elmas teşhir olunur gibi karşıdan temas ettirmek için günde kaç yüz lira vereyim? İsteyiniz…

Kızlar, bu baş döndürücü teklif karşısında ani birer heyecanla sarsıldılar. Fakat helecanlarını belli etmemek için kadehlerine uzanarak birer yudum şampanya içtiler.

Zülfikar Bey, güzel samialarının yürekleri kopup tekrar yerine geldiğinin farkına vararak devam etti:

2687 istihkak: hak ediş
2688 galat-ı tahsis: yanlış ayırma, yanlış yerleştirme
2689 hilkaten: yaradılışça
2690 hilkiyet: yaradılış
2691 letafet: güzellik
2692 harika-i hüsn ü zekâ: güzellik ve zekâ harikası
2693 dun: değersiz
2694 giranbaha: paha biçilemez
2695 şebabet: gençlik
2696 avdet etmek: dönmek
2697 mücrim: suçlu

— Her akşam beş altı yüz liralık elbise değiştireceksiniz. Pırlantalar başınızda Kehkeşanlar[2698] gibi parlayacak… Kulaklarınızda, gerdanlarınızda, parmaklarınızda en ufak hareketleriniz ile şimşekler çakacak. Esatirî[2699] ilahlar gibi perestişkâr nazarlara mutaf[2700] olacaksınız. Fakat size hiçbir kirli el uzanmayacak, uzanamayacak. Tekliflerimi kabule söz verirseniz yakında bu adi hayattan çıkıp Binbir Gece hayalatının vücut bulduğu bir ihtişam ve âdeta mucize âleminde yaşayacaksınız…

Böyle mücevherlere, süslere, nimetlere gark olup da hiçbir mütecaviz elin uzanamayacağı melek hayatı sürülen bu cennet bucağı acaba dünyanın neresinde idi? Bu, tayyare ile çıkılır, göğün yedinci katında bir lamekân[2701] mıydı? Çok geçmedi, hakikat anlaşıldı. Bu lamekân değil, pek arzi bir şeydi.

Zülfikar Bey, Şişli'de bir sefahathane[2702] açtı. Vakıa emsaline nispeten[2703], lüks itibarıyla fevkalade idi. Bir salonunda kumar oynanıyor, öbüründe dans ediliyor. Daha ötekilerinden kapılar örtülü muhabbet olunuyordu.

Her odanın tavanında, cidarlarında[2704] elektrik güneşleri yanıyor. Her taraf son moda mefruş[2705] ve mükemmeldi. Bu nurların, ihtişamların arasında Nevhayal ile Şaheser filvaki[2706] ipekler, elmaslar içinde pürletafet, pürtaravet, pırıl pırıl, gözleri kamaştıra kamaştıra dolaşıyorlar. Kumar masasının etrafında, omuzlarından eğildikleri erkeklerin "*Monsieur cette fois pour ma chance…*"[2707] dilfiribliğiyle[2708] cüzdanlarını boşaltmak maharetine,

---

[2698] Kehkeşan: Samanyolu
[2699] esatirî: efsanelere has
[2700] mutaf: etrafında dönülen
[2701] lamekân: olmayan bir yer
[2702] sefahathane: eğlence evi
[2703] emsal: benzer
[2704] cidar: duvar
[2705] mefruş: döşenmiş
[2706] filvaki: gerçekten
[2707] *"Bu defa benim şansım için bayım…"*
[2708] dilfiriblik: gönül avcılığı

görenlere parmak ısırttıracak bir sürat ve suhuletle[2709] ermişlerdi. Zülfikar Bey'in vaadi vechile üzerlerine hiçbir kirli el uzanmıyordu. Çünkü bu yüksek sefahathane müdavimlerinin[2710] elleri, tırnakları manikürlere törpülettirilmiş, muattar[2711] sabunlarla yıkanmış, kolonyalarla ovulmuş tertemiz, aristokratik uzuvlardı.

XLVI

Lemiye Lebip, muhitle intibak edemeyen[2712] "haric-i ani'l-merkez"[2713] zekâlardandı. Avrupa'da doğaydı belki bir George Sand, belki bir Rejan olurdu. Dehaları her türlü hafifliklerini fazilet saydırtan meşhur kadınlar zümresine geçer, menakıbı[2714] dillerde gezerdi…

Bu bedbaht kız, okuduğu birkaç bedbin[2715] filozofu hazmedememişti. Onların sayfaları arasından tabiatı gaddar, insanları sürü şeklinde göre göre insaniyetin behimiyetine[2716] inanmış, nev-i beşere[2717] mensubiyetinden dolayı daima utanmıştı. Bütün beninevi[2718] hakir, birbirine hasım, riyada[2719], menfaatperestlikte[2720], hodbinlikte[2721] canavarlardan muzır[2722] bulmuş, kendi telakkisince[2723] olan hakikati söylemek hususunda kimseden çekinmemeye başlamıştı.

[2709] suhulet: kolaylık
[2710] müdavim: takipçi
[2711] muattar: kokulu
[2712] intibak etmek: uyum sağlamak
[2713] haric-i ani'l-merkez: hiçbir merkeze sığmayan
[2714] menakıp: hikâyeler
[2715] bedbin: kötümser
[2716] behimiyet: hayvanlık
[2717] nev-i beşer: insan cinsi
[2718] beninev: insan türü
[2719] riya: ikiyüzlülük
[2720] menfaatperestlik: çıkarcılık
[2721] hodbinlik: bencillik
[2722] muzır: daha zararlı
[2723] telakkisince: düşüncesine göre

Memleketinin her türlü âdet, ölçü ve mesağ[2724] çerçevesi haricinde sevmiş, babasını gücendirmiş, ihtilatta[2725] bulunduğu kimseleri daima kendi felsefesine ram etmeye[2726] uğraşmış ve herkesle az müddette bozuşmuştu. Bu kız için dünyada hakiki mefhumuyla ne ilim vardı ne ahlak ne hakim vardı ne hikmet ne edep ne edip… Nietzsche'nin şu:

"Le meilleur auteur sera celui qui a honte d'être un homme de lettres."[2727]

Lemiye, beraber bulunduğu insanları kendi fikrine getirerek istediği gibi yaşamak kabil olamayacağını tecrübe edince dünyaya küstü. Nietzsche'nin üdeba[2728] hakkında söylediğini bütün insanlara teşmil ederek[2729] "Bu dünyada en fazıl[2730] kimse, insan doğduğuna utanandır." düsturunu[2731] gözlerine bir gözlük gibi taktı. Kâinatı şimdi bu müfrit[2732] bedbinî[2733] adeseleri[2734] arkasından seyrediyordu. Artık herkes ona "Merak getirmiş." diyorlardı. Kadınlarca bu söz düzce "deli" demekti… Maişet düşünmüyor, hiçbir işe güce gitmiyor, Nevhayal ile Şaheser ellerinden akan kayme destelerinden ona da biraz serpiştiriyorlar, onların lütuflarıyla yaşıyordu. Saliha Kadın, büyük bir insaniyetle yanından ayrılmıyor, bütün işlerine bakıyor, işittiği tekdirlere[2735], tahkirlere aldırmıyordu.

[2724] mesağ: izin
[2725] ihtilat: temas
[2726] ram etmek: boyun eğdirmek
[2727] *"En iyi müellif, edip olduğuna utanan olacaktır."* (Hüseyin Rahmi'nin notu)
[2728] üdeba: edebiyatçılar
[2729] teşmil etmek: genellemek
[2730] fazıl: erdemli
[2731] düstur: ilke
[2732] müfrit: aşırı
[2733] bedbinî: kötümserlik
[2734] adese: mercek
[2735] tekdir: azar

Lemiye'ye bazı bir sükûtilik[2736] gelir, saatlerle ağız açmaz. İtikâfa[2737] girmiş gibi oda kapısı, pencereler kapalı, gözleri bir noktaya dikili dalar, düşünür, süzülür, acı tebessümler ile dövünür. Saliha Kadın, anahtar deliğinden bakarak:

— Aman Allah'ım yine iyi saatte olsunlar ile cilveleşiyor… Bu zavallı tazenin hâli böyle ne olacak? Sen şifasını ver ulu Tanrı'm!

duasıyla ellerini dudaklarına yapıştırıp yüzüne sürer. Bir sabah Lemiye ezan okunurken uyanır, pencereyi açar. Yıldızlara bakarak müezzini dinler iken birdenbire yine gözleri büyür, saçları ürperir. kafesi sürer, yarı beline kadar sokağa sarkar. Saliha Kadın, eteğinden tutarak:

— Hanım ne yapıyorsun? Sokağa düşeceksin.

— Bırak. Düşersem düşeyim. Görmedin mi?

— Ne var?

— Arkasında zembil ile Çingene geçti. Çocuğumu getirdi. Buralarda dolaşıyor. Ah yavrum Sahire… Sırma saçlı kızım… Durma koş! Evladımı al, getir!

Saliha Kadın, yine o gün hastaya nefes ettirmek için hoca çağırır.

Lemiye o gün şiddetli bir ihtinak-ı rahm[2738] nöbetiyle bir kızıl mecnun hâlinde kıvranırken Fındıkçı Seher gelir. Pek sevinçli bir tebşirde[2739] bulunacağını anlatır. Çırpınmalar içinde:

— Lemiye kalk! Kalk, aklını başına topla artık! Gözün aydın!

Lemiye ağır ağır gözlerini muhatabına dikip derin, hazin, şüpheli bir bakışla:

— Ne var?

— Müjde isterim!

[2736] sükûtilik: sessizlik

[2737] itikâf: bir yere kapanıp ibadetle meşgul olma

[2738] ihtinak-ı rahm: histeri, duyu bozuklukları ile kendini gösteren bir ruhsal bozukluk

[2739] tebşir: müjde

— Ben müjde istemem. Bütün hazineleriyle dünyayı bağışlasalar görecek gözüm yok… Hepsi sizin olsun! Şeytanların olsun! Cinlerin olsun!

— Çocuğun bulundu! Güneş saçlı Sahire…

Günahkâr ana, tebşir olunan cennete inanmayan bir cehennemlik ümitsizliğiyle:

— Aldatma Seher… Aldatma.

— Aldatmıyorum…

— Aldatma, diyorum! Şimdi bütün bütün çıldıracağım! (olanca avazıyla) Aldatma!..

— Vallah aldatmıyorum… Bana inan… Sinirlenme… Çarpıntılara düşme… Yüreğini ferah tut… Böyle bir günde seninle bu derece müheyyiç[2740] ve münasebetsiz bir latife[2741] edecek kadar alçak bir kadın değilim. Aklını başına al Lemiyeciğim… Yavrun sapasağlam… Elmas gibi… Melek gibi… Tombul tombul…

Lemiye titreye titreye gözyaşlarıyla Seher'in kucağına yıkılarak:

— O kadar günahkârım ki bu saadet beni sevindirecek yerde korkutuyor. Çocuğuma sarılırsam tabiatın şenaatleri[2742] yanında iyilikleri bulunduğunu da tasdik edeceğim…

— İstersen şimdi çocuğunu görür, onu doya doya bağrına bastırırsın.

— Sahire'm nerede? Onu melekler mi sıyanet etti[2743]?

— Pek uzakta değil. Haydi hazırlan. Otomobil sokağın başında bekliyor.

[2740] müheyyiç: heyecanlandıran
[2741] latife: şaka
[2742] şenaat: kötülük
[2743] sıyanet etmek: korumak

Lemiye, derinliğini seçemediği ezelî meçhuliyetinden[2744] kendine bakan mukadderatının[2745] bu tebessümüyle, cinayetinin tamiri kabil bir safhaya[2746] girdiğini görerek artık hiçbir şey sormuyor, nereye gideceğini bilmeden hazırlanıyordu.

Lemiye'nin hasta bir gül solgunluğuyla kaçmış benzini biraz renklendirmek için Seher onunu yüzüne hafifçe bir ponpon gezdirdi. Saçlarını derledi. Topladı. Oradan eline geçirdiği menekşe renkli bir kapı[2747] arkasına giydirdi. Şöyle saçlarını yanakları üzerine biraz avare dağıtarak başını koyu mor bir tül parçasıyla kundakladı. Sonra:

— Şimdi git, aynaya bak… Bilsen Lemiye, ne kadar güzelsin… Bu solgunluk sana başka letafet vermiş. Bu süzgünlük seni şeffaf peri kızlarına benzetmiş… Sağlığın, hastalığın, neşeli, meyus zamanların, her hâlin başka türlü güzel… Hiçbir şey, gençliğin sendeki sahir[2748] taravetini[2749] bozamıyor. Bir kere sana gönül düşürmüş erkeklere Allah imdat eylesin…

Lemiye bu sözlerden bir gurur duymak değil, onlara layıkıyla kulak bile vermeyerek:

— Seher, artık ben hiçbir erkeğin kalbinde ateş yakmak, kimseye karşı fenalık rolü oynamak için yaşamıyorum. Çocuğumu göreyim, onu büyüteyim, yaptığım cinayetin zilletinden kurtulayım… Ben onu yetiştirdikten sonra o da bana, benim ana babama ettiğimi yaparsa -eyvallah- nasibimle fit olurum[2750]… Günahımı bu suretle ödemiş bulunurum… Fakat haydi! Çocuğum nerede ise oraya uçalım… Zannediyorum ki biz yetişmezden evvel yedi başlı bir ejderha onu bulunduğu yerden kapacak…

[2744] meçhuliyet: bilinmezlik
[2745] mukadderat: kader
[2746] safha: aşama
[2747] kap: bir üst giysisi
[2748] sahir: büyüleyici
[2749] taravet: tazelik
[2750] fit olmak: ödeşmek

Hemen sokağa çıktılar. Filvaki geçen maceralar esnasında epey mühim hizmetler görmüş olan Şoför Raif'in arabası köşebaşında bekliyordu. Lemiye pek büyük telaşlar, heyecanlar içinde idi. Beyoğlu'nda Behçet Hilmi ile yaşadığı o meşum apartmandan kendini alıp babasının evine götüren otomobilin işte yine bu aynı araba olduğunun pek farkına varamadı.

Lemiye binerken şoföre:

— İçim içime sığmıyor… Rica ederim birader pek çabuk gidelim…

Raif ihtiramla baş eğerek:

— Emredersiniz hanımefendimiz, dedi.

Unkapanı Caddesi, Vefa Yokuşu'ndan araba uçtu. Hemen iki dakika geçmeden Hacıkadın Çıkmazı'nın ağzında durdu. Yol pek dardı. İçeri giremezdi.

Bu kısa sokağın nihayetini tıkayan aşı boyalı, yeşil kapılı, ihtiyarlıktan yana meyletmiş evceğizin kapısı misafirleri kabule hazırlanmış, açık duruyordu.

Önde Lemiye, arkasında Seher içeri girdiler. Duvarları beyaz badanalı, yeni silinmiş tertemiz, ufak bir maltalık…

Emine Hanım, yaşına nispeten kıvrak bir ev kadını kıyafetinde misafirlerini istikbal[2751] için orada bekliyordu. Yuvar yuvar hemen önlerine yürüdü. Oğluna dünyada çektirmediği azap bırakmayan, kafası ahir zamanın en azgın fikirleriyle dolu, iffetsiz, itaatsiz, bu mütekebbir[2752] paşa kızına karşı olan bütün hınçlarını yenerek, oğlunun hatırı için bütün o eski yaralarının sızılarını unutarak en şen, en mütebessim[2753] çehresi ve en tatlı sedasıyla:

— Buyurunuz yavrum… Evime şenlikler getiren aha benim güzel kızım… Fakirhanemiz sizin gibi asil misafirleri ağırlamaya

[2751] istikbal: karşılama
[2752] mütekebbir: kibirli
[2753] mütebessim: güler yüzlü

müsait değildir ama elbette kusura bakmazsınız. Terbiyenizden eminim. Doğuşunuz kibar, yüksektir lakin alçak gönüllüsünüz…

Lemiye defaten[2754] nerede, kimin evinde olduğunu bildi. Fakat bu candan, bu samimi kabul ve istikbale karşı göstereceği ufak bir çin-i cebinle[2755], önünde tatlı diller döken bu saf kadının saadet-i hayatını[2756] bir anda kırıp geçireceğini de anladı. Çünkü bu kadın hep bu yaltaklanmaları evlat hatırı için yapıyordu. Lemiye şimdi kendi de ana idi. Evlat ne olduğunu biliyordu. Eğildi, kendini hüsn-i kabul[2757] için huzurunda parçalanan bu mübarek kadının ihtiramla elini öptü. Emine Hanım, gözyaşlarını zaptedemedi. Şefkatle titreyen dudaklarını uzattı. Lebip Paşa kızının alnından hararetli bir puse[2758] aldı.

Şimdi temiz, beyaz yelken bezleri yayılı merdivencikten yukarı çıkıyorlardı. Lemiye'nin kalbine tarif olunmaz bir rikkat geldi. Fındıkçı Seher'in bile gözleri sulandı. Emine Hanım'ın elinde mendil, ufak hıçkırıklarını yutmaya uğraşarak ağlıyordu. Sofaya çıkar çıkmaz karşıki odanın açık kapısı önünde boylu boyunca uçuk benziyle Kasım Necati göründü. Bir elinde kundak, ötekinde emzik vardı. Sarı saçlı bebek, serbest bırakılmış mini mini kollarını oynatarak gelenlere bakıyordu.

Lemiye'nin helecanlarla yanan yüreği birden taştı. Cazibesinden kaçılmaz bir mıknatıs merkezine düşer gibi çocuğuna atıldı. Fart-ı heyecandan[2759] ne yaptığını bilmez, yarı bihuş[2760] bir hâle geldi. Büyük bir dalga gibi coşan bu şefkat-i maderanenin[2761] bir kolu yavrusuna, öteki Kasım Necati'nin omzuna dolandı. Artık ağlamayan yoktu. Bu hazin levhanın en masum oyuncusu yavrucak

---

[2754] defaten: birden
[2755] çin-i cebin: surat asma, kaş çatma
[2756] saadet-i hayat: hayatının mutluluğu
[2757] hüsnükabul: güzel karşılama
[2758] puse: buse, öpücük
[2759] fart-ı heyecan: aşırı heyecan
[2760] bihuş: baygın
[2761] şefkat-i maderane: annelik şefkati

bile gözyaşlarıyla sebebini bilmediği bu teessüre[2762] iştirak etti. Odanın içi, ruhları Allah'ın feyz[2763] ve mağfiretine[2764] açmak için ağlamakla zikredilen bir mabet halavet[2765] ve ruhaniyetini aldı. Sanki bir katre[2766] gözyaşı bin zünup[2767] temizliyor, hatifî[2768] bir ses yarı baygın Lemiye'nin kulağına:

— Allah var… Sevap var… Günah var… Aşk var… Âşık var… Melek var… Şeytan var… diyordu.

XLVII

O hafta Emine Hanım, komşusu Hacer'in yardımıyla iki üç tencere yemek pişirdi. Mahalleden baba dostu dört ihtiyar çağrıldı. İmam, muhtarlar geldi. Duvarda yeşil çuhadan cüz kesesi içinde merhum Koltukçu Mustafa Ağa'nın Kelam-ı Kadim'i[2769] ve üzeri kırmızı duvaklı Lihye-i Şerif[2770] asılı bulunan büyük odada kantar kâtibi Kasım Necati Efendi ile Lebip Paşa kerimesi Lemiye Hanım'ın akitleri[2771] icra olundu. Bu akşam cuma gecesiydi. Sokak kapısı önüne halk birikti. Evin küçük maltalığında gürül gürül dualar edildi. Necati, mahalle ihtiyarlarının ellerini öptü. Gençlerden iki küreğinin ortasına şiddetli birkaç yumruk yedi, gerdeğe girdi.

***

Bu fakirane evin sade nikâhıyla birbirine malik[2772] olan genç erkekle kadın en mutantan[2773] izdivaçlarda görülemeyecek bir

[2762] teessür: üzüntü
[2763] feyiz: bereket
[2764] mağfiret: af
[2765] halavet: tatlılık
[2766] katre: damla
[2767] zünup: günahlar
[2768] hatifî: gaipten gelen
[2769] Kelam-ı Kadim: Kur'an-ı Kerim
[2770] Lihye-i Şerif: Hz. Muhammed'in günümüze ulaşan, çeşitli cami ya da evlerde muhafaza edilen saç, sakal telleri
[2771] akit: nikâh
[2772] malik: sahip
[2773] mutantan: gösterişli

saadete erdiler. Çünkü bu dünya geniş bir çilehanedir. Biz hep içindekiler, şahından gedasına[2774] kadar birer çilekeşiz. Erenler hep çile doldurarak ererler. Lakin hayatın idrakimizi ikaz eden çetin bir dervişlik olduğunu seçemeyen sathi[2775] nazarlılar, saadeti fânilere[2776] müyesser[2777] olabilecek hududun ötesinde arayarak beyhude yorulurlar. Bu hakikati anlamak için evvela büyük bir istidat ve sonra sıkı bir imtihan geçirmek ister.

Lemiye Lebip'le Kasım Necati bu istidada[2778] malik idiler. Ve imtihanı da geçirdiler. Mürşitleri[2779] aşktı. Kopmaz bir samimiyetle birbirinin kıymetini bildiler.

Muhabbette vahdetî[2780] olanlar vardır ki ömürlerinde bir kere severler. Necati işte böyle müstesna yaratılmışlardandı. Lemiye aşkı kâfirane bir inat ve şiddetle inkâr ettikten sonra geldi onu Necati'nin kalbinde bütün ezelî ateş ve kutsiyetiyle buldu. Kendine tapan bu gönüle o da perestişe başladı. O küçük evin haricindeki dünyayı bir darü't-tezvirat[2781] ve zevcinden, kaynanasından başka bütün insanları iblis nevinden bergerde sayıyordu.

Müşkülatı[2782] nispetinde mesut olan bu izdivaç, senesinde bir oğlan mahsul verdi. Babası adını Kasım Sebati koydu. Sahire ile beraber büyüyorlar ve üzerlerine titreyen şefkatli nazarlar birini ötekinden hiç ayırmıyordu.

Beş Sene Sonra

Kahır ile geçkin vücudu kağşayan Lebip Paşa'nın rahatsızlığı işitildi. Merdut kızının zevci Kasım Necati'nin biraz hovarda

---

2774 geda: dilenci, yoksul
2775 sathi: yüzeysel
2776 fâni: ölümlü
2777 müyesser: nasip
2778 istidat: yetenek
2779 mürşit: yol gösterici
2780 vahdetî: tekliği savunan
2781 darü't-tezvirat: yalanlar diyarı
2782 müşkülat: zorluklar

mizaç lakin pek namuskâr bir delikanlı olduğunu ihtiyar paşa, ciddi ağızlardan işitmiş ve Lemiye'nin bir vakit dillere destan olan rezaletlerinin öyle bir küçük evin damı altında cidden âşık bir koca ile Müslüman, saf bir kaynana arasında örtülüp kalmış olduğuna kimseye bir şey açmaksızın kalben pek sevinmişti.

Tahire Hanım, Paşa'dan gizli bu küçük kantarcı evine kızını görmeye gidiyor, öpüp koklayarak torunlarını seviyordu.

Paşa bir gece şiddetli bir nöbet esnasında inleyerek kızını sayıklar. Kısa fasılalar[2783] ile Lemiye'yi dört beş defa çağırır. Gözü önünde hummanın[2784] peyda ettiği[2785] hayal ile konuşur. Ona mütehassir[2786] kalbinin acılıklarını döker. Baş ucundaki zevcesini ağlatır. Sonra hasta açılır.

Paşa'nın kızına olan iştiyak-ı esrarını[2787] humma şiddetiyle dışarı döktüğünü ve onu dinlerken geçirdiği büyük teessürü Tahire Hanım gider, kızıyla damadına anlatır. Onlar da fevkalade müteessir olurlar.

Kasım Necati, bu hastalığa karışan bayram gününü, kayınpederinin elini öpmek ve onu kızıyla barıştırmak için iyi bir vesile ittihaz eder[2788]. Kayınvalidesiyle bu hususta bazı tertibat[2789] alırlar.

Anasını, karısını, çocukları yani bu küçük ailesinin bütün efradını bir arabaya doldurur. Konağa giderler. Paşa da hastalığın tehlikeli devrini atlatmış bulunur. Başında takye[2790], dizinde battaniye şezlonga uzanmış Paşa'yı ani bir teheyyüç[2791] sarsıntısına

---

[2783] fasıla: aralık
[2784] humma: ateş
[2785] peyda etmek: ortaya çıkarmak
[2786] mütehassir: hasret dolu
[2787] iştiyak-ı esrar: özlem sırları
[2788] ittihaz etmek: saymak
[2789] tertibat: önlemler
[2790] takye: takke
[2791] teheyyüç: heyecanlanma

maruz bırakmamak için münasip, müleyyin[2792] kelimeler ile bu ziyareti biraz çıtlattıktan sonra Tahire Hanım damadını, kızını, torununu odaya alır. Yalnız Sahire'yi dışarıda Emine Hanım'ın yanına bırakırlar.

Necati bir elinde zevcesi Lemiye, ötekinde oğlu Sebati ikisinin ortasında içeri girer. Üçü birden hazin istiman[2793] yaşlarıyla Paşa'nın dizlerine, ayaklarına kapanırlar.

İhtiyar hasta da pek derin bir teessür[2794] ile göz pınarlarından sızan katreleri zapt edemez. Romatizmalı kollarını açar. Damadını, kızını, torununu birer birer bağrına bastırır.

Paşa senelerle süren yeis ve ızdırap ve pek elim[2795] bir iftiraktan[2796] sonra yalnız kızına değil, tüvana[2797], şefik[2798], mert, fedakâr bir damat ile cevval ve zeki bakışlı nur topu gibi bir toruna kavuşur.

Gözler, sefalet-i beşeriyeyi[2799] muvakkat[2800] bir müddet için yıkayan, birikmiş günahlara kefaret veren, insanlığı bilemez hangi maneviyata doğru yükselten, kalpleri rikkatle, şefkatle titreten mübarek yaşlar ile nurlanır iken bu sarmaş dolaş bu hengâme-i teessür[2801] ve samimiyet ahları arasından tatlı, rakik bir çocuk sesi yükseldi. Bir de baktılar ki Sahire, şeytan kız, nasıl etmiş ise Emine Hanım'ın muhafazasından usulca kurtulup içeri dalmış…

Herkeste bet beniz uçar. Lakin kimsede bu masum cüretkârı kolundan tutup dışarı atmak yürek katılığı görülmez. Kızcağız,

---

[2792] müleyyin: yumuşatıcı
[2793] istiman: aman dileme, sığınma
[2794] teessür: üzüntü
[2795] elim: üzücü
[2796] iftirak: ayrılık
[2797] tüvana: güçlü
[2798] şefik: şefkatli
[2799] sefalet-i beşeriye: insanın düşkünlüğü
[2800] muvakkat: geçici
[2801] hengâme-i teessür: üzüntü anı

hakikaten sahir bir neşe ile şezlonga doğru yürüyerek en cazip ve fıkırdak sesle:

— Paşababa ben de geldim… Beni içeri koymak istemiyorlardı… Dışarıda haminnem bir kadınla lakırdı ederken ben usullacık kaçtım…

Hastanın benzi bütün bütün atar. Bayat bir limon sarılığı alır. Ellerinin hafif bir raşe ile sarsıldığı, söylemek istediği sözü geri yutan dudaklarının titreyerek aralık kaldığı görülür.

Paşa bu küçük mahlukun, ailenin cebhe-i namusunda[2802] bir ur gibi fırlayıp çıkan çocuk olduğunu anlar.

Herkesi basan müellim[2803] sükûtun ağırlığı altında terler dökerek ezici bir mahcubiyetle önüne bakarken kızcağızın gevrecik, körpe sesi odanın içinde nazik bir çıngırak gibi öter:

— Paşababa, hasta mısınız?..

Paşa bu pek masumane suale hemen bir sevkitabiiyle[2804] biihtiyar[2805] cevap verir:

— Evet kızım.

Sahire bu cevaptan mahzun olduğunu gösterir bir göz süzgünlüğü ve dudak büküklüğü ile:

— İnşallah iyi olursunuz efendim…

duasından sonra öpmek için battaniyenin arasından ihtiyarın elini araştırırken, hayata memnu[2806] yoldan gelen bu şeriat kaçağı torununa büyükbabanın kanı kaynar. Onu kucağına çekerek:

— Kızım, senin adın ne?

— Sahire efendim…

— Sen sahiden sahire[2807] imişsin ya?

[2802] cebhe-i namus: namus cephesi
[2803] müellim: üzücü
[2804] sevkitabiiyle: içgüdüsel olarak
[2805] biihtiyar: düşünmeden
[2806] memnu: yasak
[2807] sahire: büyüleyici

— Evet efendim, Sahire'yim…

Paşa, iki yanağından hararetle öptükten sonra yüreğinden kaynayan bir muhabbetle yaşlı gözlerini torununun göz bebeklerine diker. Derin bir meftuniyetle[2808] masuma bakarken çocuk cebinden ufacık bir mendil çıkarır. Mini mini yumuşak elleriyle yanaklarını okşar gibi dedesinin yaşlarını silerek:

— Ağlamayınız efendim… Annem de beni okşarken daima böyle ağlar…

BİTTİ

Heybeliada
10 Şubat 1338

[2808] meftuniyet: tutkunluk, büyülenme, vurulma